CURSUS
THEOLOGICUS
AD
Uſum Tyronum elucubratus, & in quotidianis Prælectionibus

A R.P. DOMINICO VIVA
S.J. SACRÆ THEOLOGIÆ
PROFESSORE

Suis Auditoribus traditus

In Palæſtra Collegii Neapolitani ejuſdem Societatis Cupientibus, atque Inſtantibus Theologiæ Candidatis.

IN LUCEM PUBLICAM EDITUS

A D. IGNATIO VIVA
AUCTORIS NEPOTE.

PARS OCTAVA
De Pœnitentia ut Virtute, & ut Sacramento.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Sumptibus WILHELMI METTERNICH, Bibliop.
Sub Signo Gryphi. Anno M.D.CC.XVI.
Cum Permiſſu Superiorum ac Privilegio.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX QUÆSTIONUM

De Pœnitentia ut virtute , & ut Sacramento.

DISPUTATIO I.

D*E materiali objecto Pœnitentiæ.* pag. 2

QUÆSTIO I.

I*N quonam conſiſtat eſſentia peccati habitualis?* 3

ART. I. *Refelluntur plurimæ ſententiæ de conſtitutivo peccati habitualis.* ibid.

ART. II. *Stabilitur eſſentia peccati habitualis.* 9

ART. III. *Diluuntur objecta.* 15

QUÆST. II. *De peccato originali.* 24

ART. I. *Quid ſit , & quomodo propagetur peccatum originale?* ibid.

ART. II. *An, & quomodo Deipara immunis fuerit ab originali, & à debito proximo illud contrahendi ?* 30

ART. III. *Utrùm Infantes cum originali decedentes puniantur æternum Pœnâ ſenſûs?* 35

QUÆST. III. *Quid ſit veniale, & an in inferno per accidens puniatur æternum.* 41

QUÆST. IV. *Quænam peccata ſint objectum materiale virtutis Pœnitentiæ.* 53

DISPUTATIO II.

DE *effectu Pœnitentiæ quoad Remiſſionem culparum, & Reviviſcentiam Meritorum.* 62

QUÆSTIO I.

AN *ſit poſſibile peccatum eſſentialiter irremiſſibile?* 63

QUÆST. II. *An poſſit peccatum remitti abſque prævia retractatione peccatoris.* 77

QUÆST. III. *An poſſit peccatum remitti per condonationem extrinſecam.* 84

QUÆST. IV. *Utrùm etiam denominatio Juſti, & Sancti haberi poſſit in alio ordine per extrinſecam tantùm Formam.* 98

QUÆST. V. *Utrùm poſſit peccatum remitti dum fit, ſive antequam fiat?* 111

QUÆST. VI. *Utrùm poſſint remitti peccata diviſibiliter, tum quoad ſe, tum quoad reatus ſuos?* 124

QUÆST. VII. *De Venialium Remiſſione.* 133

ART.

Digitized by Google

ART. I. *Quænam ſit forma Venialium deletiva? & an proiis poſſit condignè Juſtus ſatisfacere?* ibid.

ART. II. *Quinam actus ſupernaturales ſufficiant ad venialium deletionem, & quomodo per Sacramentalia tollantur?* 139

ART. III. *An, & quomodo venialia poſt hanc vitam deleantur.* 145

QUÆST. VIII. *De meritorum reviviſcentia per Pœnitentiam, ac de Peccatorum reditu per lapſum.* 148

ART. I. *An, & quomodo merita per Pœnitentiam reviviſcant?* ibid.

ART. II. *An peccata dimiſſa redeant, aut redire poſſint per Lapſum?* 153

QUÆST. IX. *Utrùm in priori ad infuſionem Gratiæ deleantur mortalia per applicationem ſatisfactionum Chriſti Domini?* 159

DISPUTATIO II.

DE natura, & formali objecto, ac ſubjecto virtutis Pœnitentiæ. 169

QUÆSTIO I.

AN Pœnitentia ſit Virtus? ibid.

QUÆST. II. *Utrùm Pœnitentia ſit virtus ſpecialis?* 172

QUÆST. III. *Utrùm Pœnitentia ſit virtus puræ Fugæ?* 181

Digitized by Google

QUÆST. IV. *De objecto formali, & ſubjecto virtutis Pœnitentiæ.* 192
QUÆST. V. *Utrùm Pœnitentia ſit virtus purè reflexa?* 200
QUÆST. VI. *Utrùm virtus Pœnitentiæ ex frequentatis actibus ſupernaturalibus acquiſita ſit ſupernaturalis?* 207

DISPUTATIO IV.

De Pœnitentiæ Sacramento. 212

QUÆSTIO I.

De materia, & forma Sacramenti Pœnitentiæ. 213
QUÆST. II. *De dolore Sacramenti Pœnitentiæ conſtitutivo.* 219
ART. I. *Quid ſit contritio, quid attritio? Ubi plura ad hoſce actus pertinentia.* ibid.
ART. II. *Utrùm contritio perfecta ſit forma juſtificans?* 228
ART. III. *Num poſſit dari Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe ex defectu doloris illimitati.* 237
ART. IV. *Utrùm attritio ſufficiat in Sacramento Pœnitentiæ, etiamſi quamcunque Dei dilectionem excludat.* 259
ART. V. *Expenduntur plurima de dolore, ac propoſito ad Sacramentum Pœnitentiæ requiſitis.* 268
QUÆST. III. *De Confeſſione.* 272

ART.

ART. I. *Num detur obligatio confitendi circumſtantias merè aggravantes, & peccati complicem?* ibid.
ART. II. *Num detur obligatio confitendi peccata dubia?* 282
ART. III. *An peccatum fictionis in inſtanti Baptiſmi ſit materia Confeſſionis, & quid de peccato purè putato?* 297
ART. IV. *Quomodo explicandus ſit numerus peccatorum, & quomodo peccata numericè multiplicentur?* 303
ART. V. *Utrùm ſubjiciendus ſit clavibus effectus proveniens ex peccato commiſſo, non ſecùs ac actus externus peccaminoſus.* 307
QUÆST. IV. *De Satisfactione Sacramentali.* 314
ART. I. *Quid ſit ſatisfactio, & quænam ejus conditiones?* ibid.
ART. II. *De pœnitentia à Confeſſario injungenda.* 323
QUÆST. V. *De forma abſolutoria Sacramenti Pœnitentiæ.* 332

CUR.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX QUÆSTIONUM

De Sacramentis in genere, ac de Euchariſtia in ſpecie.

DISPUTATIO I.

DE Phyſica, & Metaphyſica quidditate Sacramentorum. pag. 2.

QUÆSTIO I.

DE Phyſica Sacramentorum novæ Legis conſtitutione. 3

ART. I. De Sacramentis antiquæ, & novæ legis. 4

ART. II. Utrùm omnia novæ legis Sacramenta conſtent rebus tanquam materia, Verbis tanquam forma. 7

ART. III. Utrum Intentio Miniſtri Sacramentum conſtituat. 12

ART. IV. An res, & Verba conſtituentia Sacramentum fuerint à Chriſto Domino determinata, & quomodo. 24

ART. V. Quænam mutatio in materia, & forma Sacramentorum reddat ea irrita? 31

QUÆST. II. De Metaphyſica Sacramenti Quidditate. 35

ART. I. An, & quomodo ritè definiatur Sacramentum. ibid.

ART. II. An ratio Sacramenti univocè dicatur de Sacramentis antiquæ legis, & novæ. 42

DISPUTATIO II.

DE Sacramentorum cauſalitate, & effectu. 47

Digitized by Google

QUÆSTIO I.

AN vi potentiæ obedientialis poſſint Sacramenta phyſicè gratiam producere. ibid.
ART. I. An repugnet Creatura ſolùm obedientialiter activa. 50
ART. II. An repugnet Creatura inelevabilis obedientialiter ad producendum quodlibet non repugnans. 58
QUÆST. II. Utrùm negata potentia obedientiali congenita Creaturis, adhuc Sacramenta poſſent phyſicè cauſare gratiam, vel per qualitatem, vel per Omnipotentiam aſſiſtentem, aut inexiſtentem. 68
QUÆST. III. Utrum de facto Sacramenta cauſent gratiam phyſicè. 80
QUÆST. IV. An Sacramenta antiqua cauſaverint gratiam ex opere operato. 92
QUÆST. V. An omnia Sacramenta novæ Legis propter gratiam habitualem cauſent gratiam propriam Sacramentalem, & an omnibus æqualem. 96
QUÆST. VI. Quid ſit Character à Sacramentis præter gratiam Sanctificantem, & gratiam propriam Sacramentalem cauſatus. 100
QUÆST. VII. Num poſſint Sacramenta vivorum per accidens cauſare primam gratiam. 108

DISPUTATIO III.

DE Cauſis extrinſecis Sacramentorum. 117

QUÆSTIO I.

DE Sacramentorum Inſtitutore. ibid.

ART. I. Utrum omnia novæ legis Sacramenta immediatè inſtituerit Chriſtus Dominus in quantum homo. 117
ART. II. Num concedi poſſit puræ Creaturæ poteſtas inſtituendi Sacramenta tum miniſterialis, tum excellentiæ. 121
QUÆST. II. De Miniſtro Sacramentorum. 126
ART. I. An ſolus homo viator poſſit miniſtrare, & conficere Sacramenta. 127

ART.

ART. II. *Quænam intentio in Miniſtro requiratur.* 130
ART. III. *Qualis debeat eſſe miniſtri intentio.* 133
ART. IV. *De obligationibus Miniſtri Sacramentorum, relatè ad ea conficienda, ac miniſtranda.* 143
QUÆST. III. *De ſubjecto Sacramentorum.* 147
ART. I. *Quinam Sacramenta recipere poſſint? & quænam intentio, ac diſpoſitio requiratur.* ibid.
ART. II. *An Sacramenta fictè ſuſcepta ſublato obice reviviſcant.* 152
ART. III. *Utrum gratia in Sacramentis collata reddat merita Juſtorum magis meritoria ex eo præcisè, quòd ex meritis Chriſti conferatur.* 161

DISPUTATIO IV.

DE *Venerabili Euchariſtiæ Sacramento.* 167

QUÆSTIO I.

DE *Quidditate Euchariſtiæ, ac de partibus illam conſtituentibus.* 168
ART. I. *An conſtituatur Euchariſtia ſpeciebus Sacramentalibus, & Corpore & ſanguine Chriſti Domini.* 169
ART. II. *Utrùm Euchariſtiam conſtituant etiam verba, ſumptio, & alia hujuſmodi.* 173
QUÆST. II. *De Unitate, ac neceſſitate Sacramenti Euchariſtici.* 179
ART. I. *Qua ratione ſub ſpeciebus panis, & vini ſit unum ſpecie Sacramentum.* 180
ART. II. *Utrùm Euchariſtia ſit neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii.* 184
QUÆST. III. *De materia remota ſacramenti Euchariſt.* 187
ART. I. *Quænam materia ad valorem Euchariſtiæ requiratur, Ubi, utrum Chriſtus Dominus conſecraverit in azymo, an in fermentato.* ibid.
ART. II. *Utrum aqua immediatè in Chriſti ſanguinem convertatur.* 196
QUÆST. IV. *De forma hujus Sacramenti.* 202
ART. I. *Utrum verba conſecrationis proferri debeant recitativè, an enunciativè.* 203

ART.

ART. II. *An forma Conſecrationis cauſet Corpus Chriſti ut vera, & quomodo ex ejus veritate ſequatur deſitio ſubſtantiæ panis, & vini.* 206
QUÆST. V. *Utrum tranſubſtantiatio ferat tum deſitionem ſubſtantiæ panis, tum etiam productionem Corporis Chriſti ſub ſpeciebus.* 209
QUÆST. VI. *Utrum producatur vi conſecrationis unio etiam phyſica accidentium cum corpore Chriſti Domini.* 220
QUÆST. VII. *De præſentia, activitate, aliiſque affectionibus Chriſti ſub ſpeciebus.* 226
QUÆST. VIII. *De effectibus Euchariſtiæ, & num cauſentur, quouſque ſpecies in ſtomacho perſeverant.* 233

DISPUTATIO V.

DE *Miſſæ Sacrificio* 241

QUÆSTIO I.

AN *Miſſa ſit verum Sacrificium.* 242
ART. I. *Quid, & quotuplex ſit ſacrificium.* ibid.
ART. II. *Utrum ad rationem ſacrificii ſpectet immutatio victimæ phyſica, an ſufficiat ſola moralis immutatio.* 246
ART. III. *Utrum ratio ſacrificii competat Miſſæ, & quid in ea ſit res oblata, Quis offerens.* 249
QUÆST. II. *In quanam actione adæquatè conſiſtat eſſentia ſacrificii Euchariſtici.* 252
ART. I. *Eſſentia Sacrificii neque in oblatione reponitur neque in ſumptione.* 256
ART. II. *An in ſola Conſecratione conſiſtat eſſentia hujus ſacrificii.* 372
ART. III. *An ſpectet ad eſſentiam hujus Sacrificii, quod conſecratio fiat ſub utraque ſpecie.* 260
QUÆST. III. *Quoſnam effectus præſtet ſacrificium Euchariſticum.* 263
QUÆST. IV. *An Sacrificium Euchariſticum ſit valoris infiniti in actu primo proximo.* 268
QUÆST. V. *An liceat cuilibet Sacerdoti die Sabbati ſancti privatim celebrare.* 275

CURSUS

Digitized by Google

CURSUS THEOLOGICUS

Ad uſum Tyronum elucubratus.

PARS OCTAVA

DE POENITENTIA UT VIRTUTE, ET UT SACRAMENTO.

PROOEMIUM.

POenitentia, ſecunda Tabula poſt naufragium, ex nominis ethymologia idem ſonat, ac pœnæ tenentia, ut notat Auguſtin. *lib.* de vera, & falſa Pœnitentia. Et ex Iſidoro *lib.* 3. Ethymologiarum, eſt quaſi punientia; importatque retractationem culpæ cum animi pœna, ſeu dolore, ac propoſito emendationis ſimul cum voluntate puniendi, ac ſatisfaciendi; Unde Greg. hom. 34. in Evang. ait: *Pœnitentiam agere eſt perpetrata mala plangere, & plangenda non perpetrare.* Dedicata primum pœnitentia fuit in Paradiſo voluptatis, ut inciperet eſſe virtus, poſtmodum à Chriſto Domino conſecrata fuit in Paradiſo Eccleſiæ, & facta eſt Sacramentum: Propterea priùs agendum de Pœnitentia ut virtute, quæ uberiorem etiam diſceptandi ſegetem ſubminiſtrat; deinde de eadem quatenus eſt Sacramentum; præſertim quia nequit altè hujus

Sacramenti doctrina percipi, niſi priùs virtutis hujus notitia habeatur ; cum actus pœnitentiæ partes ſint Sacramenti. Cùm autem virtutis indoles dignoſci nequeat, non explicato ejus objecto materiali, ac formali, idcircò priùs agemus de objecto materiali pœnitentiæ, nempe de peccato ; ac deinde ut ejus præſtantia à poſteriori ſuſpiciatur, agemus de ejus effectibus , qui ſunt remiſſio culpæ, & meritorum reviviſcentia : Tum de natura hujus virtutis, ejuſque formali objecto, ac ſubjecto : Poſtremò de Pœnitentiæ Sacramento.

DISPUTATIO I.

De materiali objecto Pœnitentiæ.

Quamvis ad hanc virtutem tres illi præcipuè ſpectent actus, videlicet Odium, ac deteſtatio peccati , Dolor de peccato commiſſo cum propoſito emendationis, & Voluntas ſatisfaciendi pro offenſa cum ſpe veniæ ; formaliter tamen pœnitentia videtur conſiſtere in actu doloris, qui eſt animi pœna, radicaliter verò in odio, ac deteſtatione peccati, & completivè in ſatisfactione. Porrò illud, circa quod hujuſmodi actus verſantur, dicitur objectum materiale pœnitentiæ ; cum univerſim objectum materiale virtutis ſit id, quod per ejus actus amamus, vel odio habemus; objectum verò formale ſit id, quod eſt motivum amandi, vel odio habendi , ſeu id à quo impellimur ad proſequendum, vel averſandum objectum materiale. Cum autem omnes pœnitentiæ actus verſentur circa peccatum , idcircò peccatum eſt objectum materiale hujus virtutis. Inquirendum tamen eſt, utrùm objectum materiale pœnitentiæ non ſolùm ſit peccatum actuale, ſed etiam habituale, & originale ; necnon veniale, & meræ

im-

Digitized by Google

imperfectiones, quæ culpâ vacant? Utrùm etiam peccata dimiſſa, vel nondum commiſſa, aut peccata aliena? ex quibus multa inferuntur ſpectantia ad materiam remotam Sacramenti pœnitentiæ, quæ ex Trid. eſt ſolùm peccatum commiſſum poſt Baptiſmum. Ut autem hæc altè percipiantur, Primò examinabimus, in quonam conſiſtat eſſentia peccati habitualis? Secundò, quid ſit peccatum originale? quomodo propagetur, & in alia vita puniatur? Tertiò quid ſit veniale, & an puniatur in Inferno per accidens in æternum? quibus explicatis, decernemus, quænam peccata ſint objectum materiale virtutis pœnitentiæ.

QUÆSTIO I.

In quonam conſiſtat eſſentia peccati habitualis?

NEmo eſt qui dubitet, tam peccatum actuale, quàm habituale reddere hominem maculatum; unde Eccleſ. 31. dicitur: *Beatus dives, qui inventus eſt ſine macula*; & Pſalm. 14. *Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo*, &c. *qui ingreditur ſine macula*, hoc eſt ſine utroque peccato tum actuali, tum habituali. Multiplex autem eſt ſententia de conſtitutivo peccati habitualis; Nos rejectis celebrioribus, probabiliorem, & communiorem inter Recentiores ſtabiliemus.

ARTICULUS I.

Refelluntur plurimæ ſententiæ de conſtitutivo peccati habitualis.

I. PRima ſententia reponit habituale peccatum in qualitate, quam vocant morbidam, ſeu morboſam; & per illam conſtitui etiam peccatum originale, docent Ariminenſis, & Okamus, putantes illam cauſari, vel à ſerpente, qui allocutus eſt Evam, vel à pomo vetito, vel à Deo.

Hæc tamen ſententia rejicitur communiter, quia etiam ſublatâ hujuſmodi qualitate, qui peccavit eſt maculatus moraliter, ſeu eſt reus odii, & pœnæ, niſi ad peccatum ſubſequatur ſatisfactio, aut remiſſio; ergo impertinenter ſe habet hujuſmodi qualitas ad conſtituendum peccatum habituale, ſeu ad reddendum hominem maculatum.

Dices: ſine qualitate intrinſeca, nempe ſine gratia, homo non habet jus ad amorem Dei amicabilem, & ad vitam æternam; ergo ſine qualitate phyſicè intrinſeca neque erit reus odii, & pœnæ.

Sed primò falſum eſt antecedens in mea ſententia, qui cum Arriaga *diſp.* 44. de Juſtificatione, Oviedo, & aliis cenſeo, poſſe hominem per ſanctitatem extrinſecam ſanctificari; videlicet per puram Dei extrinſecam promiſſionem de dando amore amicabili, & vita æterna. Secundò diſpar eſt ratio inter amicitiam Divinam, & inimicitiam, ſeu inter jus ad amorem, & reatum odii, per hoc enim præcisè quòd homo peccet, eſt dignus odii, ut patet in humanis; at non per hoc præcisè, quòd amet Deum, eſt dignus amore amicabili, ut hìc ſupponimus contra Vaſquez putantem, actum charitatis juſtificare formaliter; ergo ut ſit dignus amore amicabili Divino, indiget Gratiâ ſuperadditâ, quæ ſit quædam externa Dei promiſſio de dando ſuo amore, & vita æterna; ſed ut ſit dignus odio, nullâ indiget qualitate ſuperadditâ, ſed ſufficit, quòd peccaverit, & non ſucceſſerit condonatio, aut ſatisfactio.

II. Secunda ſententia reponit peccatum habituale in habitu vitioſo relicto ex actu peccaminoſo. Ità videtur ſentire Greg. *in* 2. *diſt.* 3. *qu.* 2.

Sed hæc etiam ſententia ex eodem capite refellitur, quia etiam ſecluſo hoc habitu, poteſt homo eſſe maculatus moraliter: præterquamquod tam remanentibus habitibus vitioſis, ſæpè per Sacramentum Pœnitentiæ,

tentiæ , aut per contritionem tollitur peccatum habituale ; quàm ſublato habitu vitioſo v.g. intemperantiæ per actus contrarios temperantiæ, poteſt peccatum habituale remanere ; ergo impertinenter ſe habet habitus vitioſus ad conſtituendum peccatum habituale.

III. Tertia eſt Scoti *in* 4. *diſtin.* 14. & Gabriëlis ibidem docentium, peccatum habituale conſtitui per deputationem peccatoris ad pœnam ità, ut perſeveret moraliter peccatum, quouſque perſeverat extrinſeca Dei ordinatio, ſeu deputatio ad pœnam ; unde idem ſit hominem eſſe peccatorem, ac eſſe deputatum ad pœnam debitam ſubeundam, juxta illud D. Dionyſii cap. 4. de Divinis hominibus: *Puniri non eſt malum, ſed fieri pœna dignum.*

Rejicitur tamen primò, quia ſæpè poſt abſolutionem ſacramentalem remanet in peccatore aliqua obligatio pœnæ debitæ peccato, & tamen non remanet peccatum habituale, ne partialiter quidem, cùm de fide ſit, per abſolutionem Sacramentalem culpam penitus aboleri. Secundò, quia Trid. *ſeſſ.6. cap.*14. dicit, pœnam æternam remitti unà cum culpa; ergo ex Trid. diſtinguitur remiſſio pœnæ à remiſſione culpæ; atque adeò culpa non conſiſtit in ſolo reatu pœnæ, ſed etiam in reatu odii divini. Hinc damnata eſt propoſitio 53. Baii dicentis: *In peccato duo ſunt, actus, & reatus: tranſeunte autem actu, nihil remanet, niſi reatus, ſive obligatio ad pœnam.* Ratio à priori eſt, quia reatus pœnæ eſt proprietas culpæ, & ad illam conſequitur; unde ſi Deus ſolam pœnam remitteret, tolleretur reatus pœnæ, ſed non tolleretur culpa, ſeu reatus odii Divini; ſicut è converſo ſæpè dimiſſa culpa, remanet reatus pœnæ temporalis.

IV. Quarta ſententia Thomiſtarum, Eſparſæ, & aliorum reponit peccatum habituale adæquatè in privatione Gratiæ.

Sed hæc pariter rejicienda cum Manſtrio *diſp. 6.* de peccatis *qu. 9.* Arriaga *tom. 3. diſp. 49.* Lugo *diſp. 7.* de Pœnit. & aliis. Primò, quia ſi unicè, & adæquatè conſtitueretur per privationem Gratiæ peccatum habituale, ſequeretur, quòd non poſſet deleri per conditionem extrinſecam, aut per condignam Chriſti ſatisfactionem peccatori applicatam; ſed poteſt utroque modo deleri, ut hìc ſupponimus; ergo.

Secundò, quia vel nomine privationis Gratiæ venit mera carentia phyſica Gratiæ in ſubjecto capaci; & hæc nullatenus poteſt peccatum habituale conſtituere, nam in pura natura homo haberet hujuſmodi carentiam, nec haberet peccatum habituale, quo diceretur reus odii Divini, & pœnæ æternæ: Vel nomine privationis Gratiæ venit carentia Gratiæ Theologica, videlicet carentia gratiæ dependenter à peccato præterito cum debito illam habendi, quod ſpectat ad theologicam conſiderationem; ergo peccatum habituale non conſtituitur adæquatè per carentiam gratiæ, ſed etiam per peccatum actuale præteritum, & per dependentiam privationis gratiæ ab illo, ità ut præcisè ſublato peccato præterito, aut eâ dependentiâ, carentia Gratiæ non redderet hominem reum odii Divini, & pœnæ æternæ. Propterea enim carentia gratiæ non reddit hominem odibilem in pura natura, quia ad illam peccatum non præſupponitur; & carentia Gratiæ in ſtatu elevationis, ſi solùm dependeat à voluntate Divina nolente illam peccatori reſtituere, neque reddit hominem odibilem: Ad eum modum, quo ſi ob crimen perduellionis privetur à Rege Princeps ſuo principatu, & deinde remiſſa culpâ nolit principatum reſtituere, non per hoc carentia principatûs redderet illum à Rege odibilem, quia hujuſmodi carentia non dependeret à crimine jam remiſſo, ſed à voluntate Regis, qui non tenetur principatum reſtituere.

Ter-

Digitized by Google

Tertiò ſi peccatum habituale unicè conſtitueretur per privationem Gratiæ, ſequeretur, quòd non eſſet magìs peccator, qui plura, aut graviora peccata commiſiſſet; cum privatio Gratiæ eadem eſſet in quolibet peccatore: ſicut cubiculum non eſt magìs tenebroſum per hoc, quòd lux impediatur à pluribus corporibus opacis.

Neque dicas, privationem Gratiæ ut connotantem plura peccata præterita, aut graviora, conſtituere plura peccata habitualia, vel graviora. Nam multiplicatis peccatis, quæ veniunt in obliquo, non multiplicaretur rectum, nempe privatio Gratiæ; ergo non poſſent peccata habitualia multiplicari; ut patet in umbra, quæ eadem eſt, quamvìs à multiplici, aut diverſo corpore opaco lux impediatur. Et ratio à priori eſt, quia concreta accidentalia non multiplicantur niſi ad multiplicationem recti; unde homo habens plures artes, vel albedines, unus tantùm eſt artifex, & unum album; eſſent autem plures artifices, ſi plures eandem artem haberent; ergo ſi rectum, quod conſtituit peccatum habituale, eſſet privatio Gratiæ connotans peccata præterita in obliquo, unum eſſet peccatum habituale, quamvìs plura peccata præterita connotarentur.

Impugnatur denique hæc ſententia tum paritate offenſæ in creatis, quæ non conſiſtit in privatione priſtinæ amicitiæ, ſed in reatu ad odium, & vindictam, ad quem conſequitur, tanquam effectûs, privatio amicitiæ: Tum paritate peccati venialis, quod non conſiſtit in privatione Gratiæ, aut alterius boni intrinſeci, ſed in mero reatu alicujus indignationis Divinæ compoſſibilis cum Divina amicitia, & in reatu pœnæ temporalis.

V. Hìc tamen advertendum, non negari à nobis, quòd mera carentia Gratiæ ſit conſtitutivũ inadæquatũ peccati habitualis; quippe quod adæquatè conſtitui-

Digitized by Google

tur, ut dicemus, per peccatum præteritum moraliter perſeverans in reatu odii Divini, & pœnæ æternæ, qui reatus unicè habetur per negationem condonationis, & condignæ ſatisfactionis: Cum autem Gratia ſit ipſa peccati condonatio phyſicè intrinſeca peccatori, ideo peccatum habituale conſtituitur etiam inadæquatè per carentiam Gratiæ. Quòd patet ex illo principio: Id, quo præcisè ſublato, tollitur aliqua denominatio, eſt conſtitutivum illius; Atqui præcisè ſublatâ carentiâ Gratiæ in peccatore, tollitur denominatio peccatoris, & ipſum peccatum habituale: ergo per carentiam Gratiæ peccatum habituale inadæquatè conſtituitur, ſicut enim tenebroſum conſtitutum per carentiam cujuſcunque lucis ſive A, ſive B, conſtituitur inadæquatè per carentiam lucis A, & inadæquatè per carentiam lucis B; ut proinde qualibet ex his carentiis præcisè ſublatâ, tollatur denominatio tenebroſi; ità peccatum habituale conſtituitur tam per negationem condignæ ſatisfactionis, quàm per negationem condonationis, ſive extrinſecæ, ſive intrinſecæ, atque adeò etiam per negationem Gratiæ; ſicut etiam per negationem unionis hypoſtaticæ, Maternitatis Dei, Viſionis Beatificæ, ſi iſtæ ſupponantur eſſe formæ ſanctificantes, adeò ut qualibet ex his negationibus præcisè ſublatâ, tollatur peccatum habituale.

Ex quibus fit, non privationem Gratiæ, ſed meram Gratiæ carentiam conſtituere inadæquatè peccatum habituale, quia ad hoc conſtituendum impertinenter ſe habet, quòd carentia Gratiæ ſit etiam privatio gratiæ in ſenſu Adverſariorum, hoc eſt carentia Gratiæ in ſubjecto poſitivè apto ad illam, ſive per elevationem, ſive per obligationem, ac debitum habendi Gratiam. Etenim etiam in ſtatu puræ naturæ, in quo non haberetur iſta gratiæ privatio, ſi mere tolleretur carentia phyſica gratiæ juſtificantis, hoc eſt ſi in

in eo ſtatu Gratia infunderetur peccatori, adhuc tolleretur peccatum habituale.

Denique advertendum cum Arriaga *diſp.*13. Gratiam juſtificantem duo involvere, nempe condonationem peccati, ſeu reatus odii Divini, & pœnæ æternæ, & ſimul jus ad amorem Dei, & ad gloriam æternam: Quatenus Gratia importat condonationem peccati, carentia Gratiæ conſtituit inadæquatè peccatum habituale; Quatenus verò Gratia importat amicitiam cum Deo, carentia Gratiæ eſt potiùs effectus, ſeu proprietas, quàm inadæquatum conſtitutivum peccati. Ideo enim Deus privat hominem ſuâ amicitiâ, quia non vult condonare peccatum præteritum.

ARTICULUS II.

Stabilitur eſſentia peccati habitualis.

VI. DIco 1. Peccatum habituale conſtituitur per ipſum peccatum actuale phyſicè præteritum, & moraliter perſeverans in reatu odii Divini, & pœnæ æternæ importante negationem condonationis, & condignæ ſatisfactionis. Ità Lugo *diſp.* 7. de Pænit. Arriaga *tom.* 3. *diſp.* 49. Haunoldus, & alii communius.

Prob. Tum ex rejectione aliarum ſententiarum; tum etiam, quia in hac ſententia aptè ſalvantur omnia; præſertim quomodo peccatum actuale commiſſum non diſtinguatur ab habituali, quod remittitur; & quomodo tam peccatum actuale, quàm habituale contrahant definitionem peccati traditam ab Auguſtino, videlicet quòd ſit *Dictum, Factum, concupitum contra legem æternam Dei*; ergo ità dicendum.

Confirm. Tum paritate offenſæ habitualis in creatis, tum paritate voti moraliter perſeverantis, tum paritate peccati venialis habitualis; quæ pariter conſtituuntur

 per a-

per actum phyſicè præteritum moraliter perſeverantem in reatu conſentaneo importante conſimiles negationes. Hoc etiam videtur indicâſſe Auguſtinus *lib. 1. de nuptiis, & concupiſcentia* dicens: *Si quis fecerit adulterium, reus eſt adulterii, donec reatus ipſius indulgentiâ remittatur.*

VII. Dico 2. Negationes iſtæ condonationis, & condignæ ſatisfactionis non veniunt de cauſali, ſed de formali in ordine ad peccatum habituale conſtituendum. Ità communius RR. contra Vaſquez, & Salas apud Lugo loco laudato.

Prob. In tantùm iſtæ negationes venirent de cauſali, videlicet ut cauſa, aut conditio relatè ad conſtitutionem peccati, in quantùm præter has negationes daretur aliquid aliud, quod formaliter conſtitueret peccatum habituale, nempe ipſe reatus odii, & pænæ; atqui reatus odii, & pœnæ non eſt aliquid aliud realiter, & phyſicè diſtinctum ab iis negationibus, & peccato præterito; ergo negationes illæ veniunt de formali; non ſecùs ac peccatum præteritum relatè ad conſtituendum peccatum habituale, Minor ſupponitur ex dictis in de Juſtitia, & Jure, ubi oſtendimus, Jus, & reatum nõ eſſe entitatulã modalem moralem ſuperadditã actibus moralibus, ſicut enim denominatio extrinſeca cogniti, vel amati non habetur formaliter per ens logicum, ſeu diminutum reſultans à cognitione, utpotè eſſentialiter ſuperfluum, ſed formaliter habetur ab ipſa cognitione ad objectum terminata, ut dicimus in Logicis; ità denominatio moralis peccatoris, ſeu habentis reatum odii, & pœnæ, quæ pariter eſt denominatio extrinſeca in peccatore habituali, non habetur formaliter per reatum odii, & pœnæ, qui ſit entitatula quædam reſultans ex peccato præterito, & negatione condonationis, aut ſatisfactionis, cùm pariter entitatula iſta ſit eſſentialiter ſuperflua; ſed formali-

maliter habetur ab ipſo peccato præterito, & ab iis negationibus, quæ proinde ſe habent de formali, non de cauſali.

VIII. Dices 1. juxta exemplum D. Th. *qu.* 28. de veritate *art.* 2. ſi quis projicit ſe in foveam, ideo perſeverat in illa, quia non extrahitur; negatio tamen extractionis eſt ſolùm conditio requiſita, ut detur ea perſeverantia, quæ formaliter conſtituitur ab ubicatione in ea fovea; ergo ſi quis peccet, & in peccati fovea perſeveret moraliter, negatio extractionis, ſeu condonationis non erit ipſa formalis perſeverantia peccati, ſed mera conditio; atque adeò negatio condonationis venit de cauſali, non de formali.

Reſp. *conceſſo antecedente*, *nego Conſequentiam.* Illud enim intereſt inter effectum cauſæ efficientis phyſicæ, & moralis, quòd effectus phyſicus realiter diſtinguatur à ſua cauſa efficiente, effectus verò moralis, cùm ſit effectus cauſæ formalis, non diſtinguatur ab iis entitatibus, quibus poſitis ipſe conſurgit. Hinc ſublatâ causâ efficiente, non ſequitur per locum intrinſecum, quòd tollatur effectus; ſecùs verò ſublatâ causâ morali: ſic ſublato præcisè ſole, non tollitur per locum intrinſecum lux in aëre, nec ſublato per impoſſibile, aut non intellecto Deo, tollitur per locum intrinſecum creatura; cùm creatura non conſtituatur à Deo, ſed ab illo efficienter cauſetur: Contrà verò ſicut ſublatâ præcisè cognitione, tollitur per locum intrinſecum denominatio cogniti, ità ſublatâ præcisè negatione condonationis, tollitur denominatio peccatoris, ſeu peccatum habituale; quia ſicut denominatio cogniti conſtituitur per cognitionem, ità peccatũ habituale formaliter conſtituitur per negationem condonationis. Hinc fit, quòd negatio extractionis à fovea non ſit formalis deſtructio perſeverantiæ in fovea, ſed ſit deſtructio cauſalis: Contrà verò negatio

tio condonationis, ſeu extractionis à fovea morali peccati veniat de formali in ordine ad perſeverantiam in fovea peccati; quia negatione condonationis præciſè ſublatâ, tollitur hæc perſeverantia, ſeu peccatum habituale; at ut non tollatur perſeverantia in fovea phyſica, non ſolùm debet tolli negatio extractionis, ſed etiam ipſa ubicatio, quæ formaliter conſtituit eam perſeverantiam.

IX. Dices 2. negationes condonationis, & ſatisfactionis venire de cauſali, quia ſunt conditiones præ-requiſitæ, ut habeatur peccatum habituale formaliter conſtitutum per ipſam privationem Gratiæ Theologicam, ſeu per carentiam Gratiæ dependenter à peccato præterito.

Sed contrà eſt, quia jam oſtendimus, peccatum habituale non poſſe formaliter in hâc privatione Gratiæ conſiſtere. Et ratio eſt, quia privatio Gratiæ Theologica duo importat, nempe carentiam Gratiæ in ſubjecto capaci, & exigente illam ratione elevationis, & ſimul dependentiam hujus carentiæ à peccato præterito, ità ut verum ſit dicere: Ideo Peccator caret Gratiâ, quia peccavit: Propterea, ut tollatur hæc privatio Gratiæ Theologica, ſufficit, quòd tollatur alterutrum ex his duobus. Univerſim enim ut tollatur conſtitutum, ſufficit, quòd tollatur unum tantùm ex conſtitutivis: v. gr. ut tollatur homo, ſufficit tolli ſolam unionem: ſic ut tollatur privatio Principatûs dependens à crimine perduellionis, ſufficit, ut diximus, tolli ſolùm hanc dependentiam, quin tollatur carentia Principatûs: ſic etiam ut tollatur umbra, quæ importat carentiam lucis dependenter à corpore opaco, ſufficit tolli hanc dependentiam, atque adeò ſufficit, quòd deſtruatur corpus opacum, quamvìs non producatur lux; in quo caſu eſſent tenebræ, ſed non umbra; ergo ſimiliter ut tollatur privatio Gratiæ dependens à pec-

à peccato, ſufficit tolli hanc dependentiam, quamvìs non reſtituatur peccatori Gratia; cùm autem dependentia iſta ſufficienter tollatur per condonationem peccati citra gratiæ infuſionem, ideo peccatum habituale conſtituitur formaliter per negationem condonationis, non per privationem Gratiæ.

Confirm. dilucidè. In ſtatu puræ naturæ dari poteſt peccatum habituale, quin poſſit dari privatio Gratiæ Theologicæ, ſeu dependens à peccato; ergo peccatum habituale ſecundùm ſe non conſiſtit in hac privatione, ſed in reatu formaliter conſtituto per negationem condonationis, & ſatisfactionis. Antecedens patet. Qui enim in ſtatu puræ naturæ peccavit, non caret Gratiâ quia peccavit, ſed quia non eſt elevatus ad illam. Gonetus, ut vim hujus difficultatis effugiat, reſpondet, peccatum in pura natura eſſe diverſæ rationis, & importare non privationem Gratiæ, ſed privationem converſionis ad ultimum finem. Hæc tamen reſponſio non ſolùm eſt inaudita, & arbitraria, ſed etiam inefficax, quia peccator etiamſi poſt peccatum ad Deum ſe convertat, poteſt non obtinere condonationem, atque adeò etiam ſublatâ privatione converſionis ad Deum, poteſt peccatum perſeverare; ergo moralis perſeverantia peccati in ſtatu puræ naturæ non conſtituitur per privationem converſionis ad Deum, ſed per negationem condonationis, aut ſatisfactionis.

X. Explicandum ſupereſt, quid ſit perſeverantia moralis peccati, ſeu reatûs odii, & vindictæ, in quo peccatum habituale reponitur? Ad quod ſciendum, univerſim idem eſſe, actum aliquem perſeverare moraliter; ac in æſtimatione morali, ſeu prudentum perindè ſe habere, ac ſi phyſicè exiſteret: ſic Votum, Matrimonium, Profeſſio Religioſa, contractus dicuntur perſeverare moraliter, quoties obligant, perinde ac ſi phyſicè exiſterent. Quia tamen peccatum actuale præte-

præteritum nunc in æſtimatione morali perinde ſe habet, ac ſi phyſicè exiſteret, reddendo hominem Deo odibilem, ac dignum pœnâ æternâ, quando habetur negatio condonationis, & ſatisfactionis; ideo perſeverantia moralis peccati, ſeu peccatum habituale dicitur conſtitui per hujuſmodi negationes: ſicuti quia votum præteritum tunc in æſtimatione morali perinde ſe habet, ac ſi phyſicè exiſteret, reddendo hominem voti reum, quando habetur negatio diſpenſationis, vel adimpletionis; ideo votum dicitur perſeverare moraliter per has negationes.

XI. Hinc habes, eſſe morale alicujus actûs ſæpè differre ab eſſe phyſico: quod ex eo conſtat, quia ſæpè unum peccatum, quod eſt in una ſpecie phyſica, eſt in duplici ſpecie morali, ut furtum ſacrilegum quod eſt contra Juſtitiam, & Religionem. & Phil 1. Eth. 11. dicit, Fortunam amicorum conferre ad hominis felicitatem ſecundùm eſſe morale, non ſecundùm eſſe phyſicum, quia, ut interpretatur Angelicus, in æſtimatione prudentum ob unionem affectivam animorum amicus eſt alter ego, & bona unius amici cenſentur bona alterius: ſic etiam dedecus irrogatum imagini Principis in æſtimatione morali cenſetur eſſe Principis. Quare eſſe phyſicum deſumitur à re ſecundùm ſe accepta, eſſe verò morale deſumitur à re, prout eſt in æſtimatione prudentum: & ideo eſſe morale definitur *Ordinabilitas unius ad aliud juxta regulas prudentiæ.* Hinc res, quæ ſecundùm ſe non poteſt producere phyſicè aliquem effectum, poteſt ponere illum moraliter, per hoc quòd in æſtimatione prudentum poſſit ad talem effectum ordinari: v. gr. peccatum, quod non poteſt producere phyſicè pœnam, poteſt illam ponere moraliter per hoc, quòd prudenter ad pœnam ordinetur: ſic pretium ex voluntate Principis ordinatur ad commutationem cum rebus vena-

venalibus juxta taxam impoſitam &c. Hoc itaque pacto peccatum phyſicè præteritum moraliter ſe habet ut præſens per hoc, quòd in æſtimatione prudentum perinde reddat hominem odibilem, ac ſi eſſet phyſicè præſens; quod peccato convenit, quoties conjungitur cum negatione condonationis, & ſatisfactionis, quando enim peccato præterito ſuccedit condonatio, aut ſatisfactio, tunc juxta regulas prudentiæ non ſe habet ut præſens, nec eſt amplius ordinabile ad odium Dei, & vindictam; unde illud eſſe morale, ſeu ordinabilitas ad hunc effectum deficit, deficiente illo phyſico, in quo fundatur; ſicut Matrimonium, & profeſſio Religioſa perſeverant, perinde ac ſi eſſent præſentia relatè ad effectus ſuos, donec ſuccedat irritatio, aut diſpenſatio; in quo caſu illud eſſe morale ceſſat, quia ceſſat id, per quod conſtituitur, nempe negatio irritationis, ſeu diſpenſationis. Ecce quomodo benè intelligitur, peccatum præteritum ſub negatione condonationis, aut ſatisfactionis habere eſſe morale conſtitutum phyſicè per hujuſmodi negationes, tanquam per formas extrinſecas.

ARTICULUS III.

Diluuntur Objecta.

XII. OBjic. 1. Si peccatum Habituale conſtitueretur per peccatum præteritum, & negationem condonationis ſimul, & ſatisfactionis, ſequeretur, quòd Deus eſſet author peccati; conſequens eſt abſurdum; ergo & antecedens. *Prob. ſeq.* Deus vellet peccatum habituale, ſeu perſeverantiam peccati, vellet enim negationem condonationis, in qua peccatum habituale reponitur: ergo Deus eſſet peccati author per hoc, quod nollet condonare, quandoquidem ex Auguſtino, *Illo authore cum ditimus, illo volente dicimus.*

Confirm. Deus eſſet author ſui juris ad odio habendum, & puniendum peccatorem; ergo Deus eſſet author

auctor peccati habitualis conſtituti per hoc jus in Deo, & per reatum correſpondentem in peccatore. *Antec. Prob.* quia quodlibet Deo liberum eſt ipſi Deo imputabile, ejúſque Deus eſt Author, cùm illud velit; ſed hujuſmodi jus eſſet Deo liberum, quandoquidem poſſit liberè cedere tali juri; ergo Deus eſſet illius author.

Reſp. Argumentum ſolvendum ab Adverſariis, nam etiamſi negatio condonationis eſſet requiſitum, & non cauſa formalis perſeverantiæ peccati, adhuc qui vult cauſam, ſeu requiſitum, ad quod prævidet ſecuturum effectum, cenſetur velle etiam effectum: v. gr. qui prævidet in ebrietate ſecuturum homicidium, volens ebrietatem cenſetur etiam velle homicidium; ergo ſi negatio condonationis eſſet cauſa, vel requiſitum, ad quod conſequeretur peccatum habituale, per hoc quòd Deus nolit condonare, adhuc cenſetur velle peccatum habituale: Quòd ſi dicatur peccatum conſiſtere in privatione Gratiæ, etiam hæc eſt liberè volita à Deo; ergo adhuc in hac ſententia difficultas eſt ſolvenda.

Directè dicimus, Deum velle peccati perſeverantiam ſolùm negativè, quatenus non vult illam tollere per condonationem, ſicut enim poteſt Deus peccatum actuale velle voluntate permiſſivâ, hoc eſt non impeditivâ, ità poteſt Deus velle peccatum habituale negativè non condonando. Hinc non ſequitur, Deum eſſe peccati authorem, cùm non velit illud poſitivè, aut directè, ſed ſolùm velit non tolli ex ſuppoſitione, quòd fuerit: ſic non dicitur furti author, qui non vult cedere juri ſuo ad exigendam reſtitutionem, quia ſolùm vult furtum manere moraliter in ratione furti ex ſuppoſitione, quòd fuerit.

In forma *nego ſequelam. Ad probationem diſtinguo antecedens*: vellet Deus perſeverantiam peccati negativè

gativè ex ſuppoſitione, quòd peccatum fuerit, *concedo*; poſitivè, & directè, *nego antecedens*, *& conſequentiam*. Verùm quidem eſt, Deum poſitivè velle negationem condonationis, quæ peccati perſeverantiam conſtituit: at non proinde poſitivè vult peccatum habituale ſecundùm id, quòd venit in recto, & præbet fundamentum juris ad odium, & pœnam, in quo ſtat malitia peccati, ſed tantùm poſitivè vult id, quòd complet ordinabilitatem peccatoris ad odium, & pœnam, ſeu quòd in conſtitutione peccati habitualis venit in obliquo; quod non ſufficit ut Deus dicatur Author peccati: ſicut non ſufficit, quòd Legislator poſitivè velit prohibitionem, quæ peccatum conſtituit in obliquo, ut dicatur eſſe author peccati.

Ad Confirm. *nego antec. ad Prob. diſt. ſimiliter maj.* quodcumque Deo eſt liberum voluntate poſitivâ, ponitur Deo authore, *concedo*, voluntate negativâ, ſeu non impeditivâ, *nego majorem*, *& diſtinctâ ſimiliter minore*, *nego Conſeq.* aliter diceretur etiam author furti, qui poſt furtum non vult cedere juri ſuo: ſicut autem non dicitur Author v. g. naufragii Angelus, qui non vult naufragium impedire, cùm ad id non teneatur; ità nec dicitur author peccati Deus, qui non vult illud condonare, ſeu impedire, ne moraliter perſeveret, cùm nec teneatur Deus peccata ſemel poſita condonare.

XIII. *Objic.* 2. Si peccatum habituale conſtitueretur in recto à peccato phyſicè præterito, & in obliquo à negatione condonationis &c. ſequeretur, quòd denominatio peccatoris eſſet denominatio extrinſeca, quando peccatum non amplius phyſicè exiſtit, ſi non ſit condonatum; hoc autem videtur eſſe contra Triden. dicens, peccatum originale transfundi propagatione ad omnes, & ineſſe unicuique proprium: quomodo autem poſſet eſſe proprium, ſi non eſſet intrin-

ſecum, ſed haberetur per denominationem extrinſecam à peccato præterito Adami nobis imputato? Ergo peccatum habituale conſtitui debet à privatione gratiæ nobis intrinſeca, non verò à peccato præterito non condonato.

Confirm. primò, quia nemo poteſt dici malus, aut bonus de præſenti præcisè, quia olim fuit malus, aut bonus, quod enim fuit, & non eſt de præſenti ſaltem in aliquo ſuo effectu, pro nihilo reputatur; ergo peccatum præteritum non poteſt denominare de præſenti hominem peccatorem, & moraliter malum.

Confirm. 3. quia peccatum eſt animæ macula, vulnus, mors; ergo eſt animæ intrinſecum; atque adeo per privationem intrinſecam gratiæ conſtituitur.

Reſp. *nego min.* poteſt enim aliquid phyſicè præteritum dare de præſenti denominationem moraliter tantùm intrinſecam: ſic infamia præterita reddit hominem de præſenti infamem, ſicut Filius dicitur etiam infamis ob infamiam Patris; ergo poterit pariter peccatum phyſicè præteritum ſive proprium, ſive Adami nobis proprium interpretativè, reddere nos intrinſecè maculatos moraliter.

Neque dicas, quòd ſi peccatum præteritum poteſt reddere hominem peccatorem de præſenti, etiam ſapientia, vel gratia præterita poſſet hominem reddere de præſenti ſapientem, vel gratum, ac Dei amicum, quod nemo dixerit.

Nam non omnia entia phyſica poſſunt parere effectum moralem, ſeu habere ordinabilitatem ad aliquem effectum juxta regulas prudentiæ. Infamia præterita, vel patris infamia poteſt reddere hominem, vel filium de præſenti infamem; At ſapientia Patris non poteſt reddere filium ſapientem, quia ſcilicet illa eſt forma, quæ juxta regulas prudentiæ poteſt ordinari ad denigran-

Digitized by Google

grandum filium; ſapientia verò non eſt forma, quæ poteſt ullatenus perficère filium: ſic etiam peccatum præteritum poteſt in æſtimatione morali ordinare hominem ad odium, & pœnam, perinde ac ſi eſſet præſens; At Gratia Dei præterita non eſt forma, quæ poſſit ordinare hominem ad amorem Dei amicabilem, & ad felicitatem, perinde ac ſi eſſet præſens. Quòd ſi ulterius petas, unde hæc varietas? Reſpondeo, quia illa eſt talis forma, & hæc eſt talis: ſicut quare calor calefacit, & non calefacit frigus, ratio eſt, quia calor hoc habet ex tali ſua natura, non frigus: propterea iſta interrogatio eſt inepta, fruſtra enim quæritur ratio prior prima, qualis eſt natura uniuſcujuſque, quæ eſt prima radix omnium prædicatorum, & proprietatum.

Ad primam Confirmationem. Sicuti ignobilitas, vel nobilitas Parentum tranſit ad poſteros illos fœdando moraliter, aut glorificando, ut notat Philoſophus 1. eth. 10. & D. Th. ibidem; ità poſſunt actiones præteritæ redundare moraliter ad præſens dedecus, aut gloriam, Quare *nego antecedens. Ad probationem:* Illud pro nihilo reputatur quod fuit, & de præſenti nihil eſt etiam moraliter, non verò quod perſeverat in aliquo ſuo effectu morali, ut votum, Matrimonium &c. ſi enim votum e. g. præteritum nihil eſſet de præſenti, ne moraliter quidem, quomodo per diſpenſationem tolleretur? Eſt autem de præſenti aliquid moraliter, quatenus votum præteritum ſub negatione diſpenſationis eſt ordinabile ad exigendam rem Deo promiſſam.

Ad ſecundam: Reatus odii Divini eſt macula moralis animæ, vulnus, & mors, per hoc quòd ſit peccatori intrinſecus, non quidem phyſicè, ſed moraliter, quatenus in æſtimatione morali peccatum præteritum ſub eo reatu perinde ſe habet, ac ſi eſſet phyſicè præ-

ſens in ordine ad reddendam animam maculatam, vulneratam, mortuam, ac Deo odibilem, & ſine vita gratiæ.

XIV. *Objic.* 3. Si peccatum habituale non conſtitueretur adæquatè per privationem gratiæ, ſed per peccatum præteritum non condonatum, nec compenſatum, non poſſet aſſignari objectum actûs Divini condonantis peccatum; ergo. *Probatur ſequela*, quia Deum condonare, eſt Deum velle, quòd non exiſtat ſaltem aliquod ex conſtitutivis peccati habitualis, ut patet; non poteſt autem Deus velle, quòd non extiterit peccatum præteritum, poſito quòd fuerit; nec vult, quòd non exiſtat negatio condignæ ſatisfactionis; remanet ergo, quòd ſolùm velit non exiſtere negationem condonationis; atqui velle quòd non exiſtat negatio condonationis, eſt velle quòd ipſa condonatio exiſtat, cum duæ negationes affirment; ergo condonatio peccati vellet ſe ipſam; quòd repugnat; atque adeò non poſſet aſſignari objectum condonationis.

Confirm. Quia reatus odii Divini non eſt peccatum, ſed effectus peccati; ergo ſi reatus odii Divini haberetur per negationem condonationis conſtituentem peccatum habitùale, ſequeretur, quòd negatio condonationis eſſet ſimul peccatum, & effectus peccati.

Reſp. in quæſt. de poſſibilitate condonationis extrinſecæ aſſignandum eſſe in diſputatione ſequenti objectum condonationis Divinæ, quod eſt conſimile objecto ab adverſariis aſſignando in condonatione offenſæ in creatis, debiti realis, peccati venialis, reatus pœnæ temporalis, in diſpenſatione voti &c. Interim dicimus, quòd condonatio peccati, ſicut donatio libri v. g. habeat pro objecto inadæquato ſe ipſam, ſicut enim cognitio confuſa omnium entium habet pro objecto inadæquato ſe ipſam, nec non intentio in miniſtro ponendi ſacramentum, & inſtitutio ſacramenti;

Ità

Ità condonatio peccati dum vult non dari peccatum habituale; ſeu complexum hoc ex præteritione peccati, & negatione condonationis, aut ſatisfactionis, vult inadæquatè ſe ipſam: non ſecus ac donatio libri volens in donatorio jus in librum, quod conſtituitur per ipſam donationem, & acceptationem, vult inadæquatè ſe ipſam indirectè, & directè vult ipſum complexum ex ſingulis partibus conſtituentibus indiviſibiliter ſumptum: ſed fuſiùs hac de re in calce quæſtionis 3. diſputationis ſecundæ.

Ad Confirm. *diſt. antecedens*: reatus odii Divini eſt effectus peccati actualis, *concedo*; habitualis, *nego antecedens & diſt.* eodem modo *conſequens*. Non eſt novum, quòd aliquod ſit cauſa efficiens alicujus effectûs, & quòd ſimul cum tali effectu conſtituat aliquam denominationem. Sic actus internus malus eſt cauſa actûs externi, qui ab illo actu interno denominatur malus moraliter, atque adeò per illum conſtituitur in ratione moraliter mali: ſic inſtitutio Sacramentorum, & intentio miniſtri ſunt cauſa efficiens partis Sacramentorum, & ſimul cum his partibus conſtituunt Sacramentum, ut propugnavimus anno elapſo; ergo poteſt etiam peccatum actuale eſſe cauſa reatûs conſtituti per negationem condonationis, & ſimul cum effectu conſtituere peccatum habituale, non ſecùs ac ſi anima, & corpus phyſicè cauſent unionem, poſſunt cum tali effectu hominem conſtituere.

XV. *Objic.* ult. Si peccatum habituale conſtitueretur per negationem condonationis, ſequeretur, quòd in eodem inſtanti reali A, quo peccatum condonatur, daretur, & non daretur peccatum; ergo. *Prob. ſequel.* & quidem quòd non detur peccatum in eo inſtanti, patet, quia per condonationem deſtruitur; quòd verò peccatum daretur, *probatur*, quia in priori ſigno ad cōdonationem peccati dari debet potentia indifferens ad

condonandum, vel non condonandum; ergo in illo priori ſigno nondum intelligitur condonatio, ſeu deletio peccati, atque adeò tunc daretur peccatum.

Confirm. Pro eo ſigno, quo Deus poteſt liberè condonare, intelligitur etiam potens non condonare; atque adeo potens odiſſe, & punire peccatorem; Atqui pro quando Deus poteſt odiſſe peccatorem, tunc datur peccatum, ſeu reatus odii, ut patet; ergo pro illo priori ſigno daretur peccatum: ex altera parte non daretur, quia in eodem inſtanti datur condonatio deſtructiva peccati; ergo peccatum daretur, & non daretur in eodem inſtanti reali, licèt pro diverſis naturæ ſignis; quod tamen in omnium ſententia repugnat. *Major probatur*, ſicut enim qui poteſt donare, vel non donare v. g. librum, poteſt immediatè librum deſtruere, ſeu comburere, quin debeat prius dicere, nolo donare, & deinde, volo comburere, ità qui poteſt condonare, vel non condonare peccatum, poteſt immediatè odiſſe peccatorem, quin debeat prius dicere, nolo condonare, & deinde, volo odiſſe.

Reſp. *nego ſequelam. Ad Probationem nego*, quòd in priori ad condonationem, in quo ſigno intelligitur potentia indifferens ad condonandum, vel non condonandum, tunc intelligatur peccatum perſeverare, tunc enim habetur mera præciſio ex parte intellectûs tum à peccato, tum à negatione peccati, ſicut in priori ad lucem, quando intelligitur Sol potens ponere Lucem, tunc neque intelligitur lux, aliter Sol non eſſet in priori; neque intelligitur negatio Lucis, aliter iſta negatio Lucis haberetur in priori ſigno naturæ, & in ſecundo ſigno haberetur Lux, atque adeo in eodem inſtanti reali eſſet ſimul negatio Lucis, & Lux pro diverſis naturæ ſignis; quod repugnat. Hinc omnes in phyſicis dicimus, quòd in priori illo ſigno, quo intelligitur ſol cauſa lucis, tunc intellectus præſcindat ab utro-

Digitized by Google

utroque contradictorio, videlicet à luce, & à negatione Lucis, quatenus neutrum intelligitur, quamvìs à parte rei ſit alterutrum ex contradictoriis: Eodem modo in caſu noſtro in priori illo ſigno naturæ, quo Deus intelligitur potens liberè condonare, tunc habetur ex parte intellectûs præciſio tum à peccato, tum à negatione peccati; itàtamen ut ſi pro ſecundo ſigno habeatur condonatio, tunc intelligatur deſtructio peccati; ſi verò habeatur negatio condonationis, tunc intelligatur peccatum pro toto illo inſtanti perſeverare.

Ad Confirm. negandum pariter, quòd pro eo ſigno naturæ, quo intelligitur Deus potens condonare, vel non condonare, intelligatur potens odiſſe, præſcinditur enim pro eo ſigno ab utroque contradictorio, videlicet à poſſe odiſſe, & à non poſſe odiſſe, ſi enim pro eo inſtanti in ſecundo naturæ ſigno detur condonatio, Deus pro toto illo inſtanti non poteſt odiſſe peccatorem; ſi verò non detur condonatio, poteſt odiſſe, quare cùm detur præciſio pro illo primo ſigno à condonatione, & non condonatione, datur etiam præciſio à poſſe odiſſe, & non poſſe odiſſe; ac proinde ut intelligatur Deus poſſe odiſſe, debet intelligi volens non cōdonare.

Non eſt tamen neceſſe, ut hos duos actus eliciat, & prius dicat, nolo condonare, & deinde, volo odiſſe, ſed poteſt immediatè dicere volo odiſſe, quia hic actus illis duobus æquivalet. Idem dicendum ad paritatem adductam, quando enim nolens donare librum dicit, volo illum comburere, tunc hic actus æquivalet duobus, quorum alter ſit in priori ſaltem exercitè, & dicat, nolo donare, alter in poſteriori, & dicat, volo deſtruere librum.

Expeditius alii huic argumento ſatisfaciunt ſupponendo ex tract. de Juſtitia, & jure, quod nonnulli docēt, videlicet quòd donatio transferat jus in donatariū pro in-

pro inſtanti ſequenti ad donationem, non verò pro eodem inſtanti; & ſimiliter quòd condonatio extinguat reatum peccati pro inſtanti ſequenti; in qua ſuppoſitione difficultas evaneſcit, quia peccatum in inſtanti condonationis daretur, & deſtrueretur in inſtãti ſequenti.

XVI. Ex dictis ſequitur 1. quòd peccatum tam in pura natura, quàm in ſtatu elevationis conſtituatur per peccatum præteritum non condonatum, nec compenſatum, ità ut non privatio, ſed mera carentia condonationis conſtituat peccatum habituale inadæquatè, etiamſi ſupponatur condonationem extrinſecam repugnare. Ratio eſt, quia præcisè ſublatâ carentiâ, ſeu negatione condonationis ſaltem intrinſecè, peccatum habituale tollitur.

Sequitur 2. Peccatum veniale habituale pariformiter conſiſtere in veniali præterito moraliter perſeverante in reatu aliqualis indignationis Divinæ compoſſibilis cum Divina amicitia, ratione cujus indignationis Deus ſubtrahit auxilia, & fervor gratiæ tepeſcit; nec non in reatu pœnæ temporalis pariter conſtituto per negationem condonationis, & ſatisfactionis.

QUÆSTIO II.

De Peccato Originali.

INquiremus hìc de originali: Primò quid ſit, & quomodo propagetur? Secundò quomodo ejus fuerit immunis Deipara? Tertiò an Infantes cum originali decedentes puniantur æternum pœnâ ſensûs?

ARTICULUS I.

Quid ſit, & quomodo propagetur Peccatum Originale?

I. CUlpa originalis eſt peccatum, quod ab omnibus Adæ poſteris contrahitur, eò quòd voluntas omnium poſterorum fuerit moraliter incluſa in voluntate

tate Adæ peccantis ; eo modo quo Reſpublica moraliter includit voluntatem pupilli in voluntate tutoris. Dicitur enim ad Rom. 5. *In quo* (ſcilicet in Adamo) *omnes homines peccaverunt*, & Pſal. 50. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum.* Et ad Epheſ. 2. *eramus natura Filii iræ*, hoc eſt digni ira Dei. Non transfunditur autem originale per hoc, quòd Animæ poſterorum Adæ propagentur ex traduce, ſeu per hoc quòd eadem anima Adæ infecta mortali culpâ cum ſua macula propagetur ; ſicut anima vitis propagatur per ſuos traduces, & ſicut imbecillitas v. gr. Patris transfunditur in Filium, aut ſicut corpora humana propagantur, quod fusè diſcutit Auguſt. *Epiſt.* 157. ad Optatum, & 28. ad Hierony. ſed propagatur per hoc, quòd poſitâ eâ incluſione voluntatum noſtrarum in voluntate Adæ, nos viâ generationis ordinariæ ab Adamo deſcendamus cum reatu odii Divini ob peccatum illud nobis interpretativè proprium, ut habetur ex Tridentin. *ſeſſ.* 6. *cap.* 3. ubi dicitur : *ſicut homines, niſi ex ſemine Adæ propagati naſcerentur, non naſcerentur injuſti, ità niſi ex Chriſto renaſcerentur &c.* & ſeſſ. 5. §. 3. de Peccato Originali, ubi dicit : *Adæ peccatum, quod origine unum eſt, & propagatione, non imitatione transfuſum, omnibus ineſt unicuique proprium.*

Dubitatur hìc 1. per quid conſtituatur ? An per qualitatem morbidam, ut docuit Gabriel ? An per peccatum Adæ poſteris extrinſecè imputatum, ut docuit Pighius, & Catarinus ? An per privationem gratiæ ob peccatum Adæ, ut tenent Suarius *diſp.* 9. de pecc. *ſect.* 2. Vaſquez *diſp.* 132. *cap.* 8. Salas, Tannerus ? An per ipſum Peccatum Adæ à Poſteris interpretativè commiſſum, moraliter perſeverans in reatu odii Divini, & pœnæ damni, ut docent Lugo *diſp.* 9. de Incar. *ſect.* 3. Conink, Granado, & omnes alii apud Ovied. ex D. Th. Hìc enim q. 8. art. 5. dicit : *Subtractio Juſtitiæ originalis*

 habet

habet rationem pœnæ, ſicut etiam ſubtractio gratiæ. Atque adeò per Angelicum privatio gratiæ non eſt ipſum peccatum Originale, ſed pœna illius: Quamvìs autem *q.* 82. *art.* 3. videatur docere, quòd formale peccati originalis ſit privatio Juſtitiæ originalis; ibi tamen pro formali peccati intelligit completivum, non conſtitutivum peccati, ut notat Martinez apud Gonetum.

II. Dico nunc primò. Peccatum Originale conſtitui non poteſt per qualitatem morbidam, ut conſtat ex dictis quæſtione antecedente; Neque per peccatum Adæ poſteris extrinſecè imputatum, cùm ex Trident. loco citato Originale ſit unicuique proprium, atque adeò iis moraliter intrinſecum, neque enim poteſt ex extrinſeca Dei voluntate alicui peccatum imputari, niſi illi ſit proprium ſaltem interpretativè.

III. Dico ſecundò. Neque poteſt Originale conſiſtere adæquatè in privatione Gratiæ, orta ex peccato interpretativè proprio poſterorum.

Prob. In ſtatu naturæ puræ dari poſſet peccatum Originale, nec poſſet tunc dari iſta Gratiæ privatio orta à peccato; ſiquidem in eo ſtatu independenter à peccato homo careret Gratiâ; ergo ſimpliciter peccatum Originale conſtitui non poteſt adæquatè per iſtam privationem Gratiæ; quamvìs inadæquatè conſtituatur etiam in ſtatu puræ naturæ per gratiæ carentiam, hac enim præcisè ſublatâ, tollitur Originale.

Confir. vel conſideratur gratia ſecundùm conceptum negativum, quatenus tollit odibilitatem, & inimicitiã cum Deo, vel ſecundùm poſitivum, quatenus fert amicitiam Divinam; ſi conſideretur ſecundùm conceptum poſitivum, privatio gratiæ non eſt peccatum Originale, ſed pœna peccati, ideo enim homo privatur amicitiâ Dei, quia peccavit; ſi verò conſideretur gratia ſecundùm conceptum negativum, carentia Gratiæ con-

ſti-

ſtituit inadæquatè Originale, cùm conſtituatur etiam per peccatum præteritum Adæ nobis interpretativè proprium, & per negationem condonationis extrinſecæ, & ſatisfactionis : unde non poteſt adæquatè conſtitui à privatione gratiæ.

Confirm. 2. Quia homo per peccatum redditur intrinſecè maculatus ; & malus moraliter ; non poteſt tamen maculari, & reddi moraliter malus per carentiam boni indebiti, ut eſt Gratia ; ergo peccatum non conſiſtit in privatione Gratiæ. Minor patet ; tum quia nemo dicitur maculatus, aut malus per hoc, quòd careat unione v. gr. hypoſtaticâ ; quippe quæ eſt bonum indebitum ; Tum etiam, quia de facto per peccatum Adam amiſit non ſolùm gratiam ſanctificantem, ſed etiam integritatem naturæ, ſeu ſubjectionem appetitûs ſenſitivi appetitui rationali, & Juſtitiam Originalem, ſeu immunitatem à morte, & à mortis veſtigiis, nempe à Febri, & aliis pœnalitatibus. Quando deinde gratiam recuperavit, non recuperavit nec ſibi, nec nobis integritatem naturæ, & Juſtitiam Originalem : Nec proinde dicebatur intrinſecè maculatus, aut malus moraliter, quia non carebat bonis naturæ debitis ; ergo præcisè per hoc, quòd aliquis careat Gratiâ ſecundùm conceptum poſitivum dandi jus ad amorem amicabilem Dei, quæ eſt bonum indebitum, non poteſt homo dici maculatus. Solùm itaque maculatur per peccatum, quia fit reus odii Divini, & pœnæ æternæ, ac proinde indiſpoſitus ad aſſequendum ultimum finem. Univerſim enim illud dicitur bonum, & perfectum, quod eſt aptum ad finem ſuum : v. g. gladius dicitur bonus, ſi ſit aptus ad feriendum, dicitur malus, ſi ineptus ; Cùm autem homo ſit ineptus, & indiſpoſitus ad finem ſuum præcisè per reatum odii Divini, non verò per carentiam Divinæ amicitiæ ; ideo dicitur moraliter malus per hujuſmodi reatum,

Digitized by Google

reatum, non per carentiam gratiæ, per quam ſolùm eſt negativè aptus, non verò poſitivè indiſpoſitus ad finem ultimum ſupernaturalem.

IV. Dico tertiò cum poſtrema ſententia: Peccatum Originale conſiſtit in peccato præterito Adæ à poſteris interpretativè commiſſo, & perſeverante moraliter in infantibus per reatum odii Divini, & pœnæ æternæ damni, conſtitutum per negationem condonationis, & ſatisfactionis.

Concluſio conſtat tum ex excluſione aliarum ſententiarum; tum quia in hac ſententia omnia ſalvantur, juxta dicta quæſtione antecedenti.

Dices 1. Anſelmum de conceptu Virginali cap. 26. ita loqui: *Hoc peccatum, quod originale dico, aliud intelligere nequeo in ipſis Infantibus, niſi ipſam per inobedientiam Adæ juſtitiæ nuditatem, per quam omnes Filii ſunt Iræ*; ergo ex Anſelmo conſiſtit originale in privatione Gratiæ.

Reſp. diſtinguo antecedens: Originale eſt Juſtitiæ nuditas, ſeu carentia Gratiæ, adæquatè reddens infantes Deo odibiles, *nego*; tanquam forma inadæquata, & conditio, ſine qua non perſeveraret moraliter in infantibus peccatum in Adamo commiſſum, *concedo antecedens, & nego conſequentiam*, diximus enim, ad conſtitutionem peccati tam originalis, quàm habitualis pertinere inadæquatè carentiam Gratiæ conſideratæ ſecundùm conceptum negativum excludentis inimicitiam Dei, non verò ſecundùm poſitivum includentis amicitiam.

Dices 2. ex Tridentino: Originale eſt mors animæ; ſed mors conſiſtit in carentia vitæ, ſeu gratiæ; ergo originale conſiſtit adæquatè in gratiæ carentia.

Reſp. diſtinguo majorem: eſt mors animæ, ità ut ſit formaliter animæ mors, per hoc quòd reddat illam Dei inimicam, ſeu cum reatu odii, & pœnæ æternæ;

cau-

Digitized by Google

cauſaliter verò ſit mors animæ per hoc, quòd privet illam Divinâ amicitiâ, ſeu gratiâ, *concedo*; ità ut ſit formaliter mors animæ per hoc, quod privet hominem Gratiâ, *nego majorem, & diſtinguo minorem*: mors animæ habetur cauſaliter per carentiam Gratiæ, *concedo*; formaliter, *nego minorem, & conſequentiam.* Formaliter enim habetur mors animæ per reatum odii Divini, unde fit indiſpoſita ad aſſequendum Finem ultimum.

V. Dubitatur ulterius, Utrùm incluſio voluntatum noſtrarum in voluntate Adæ facta fuerit à Deo per pactum explicitum cum Adamo, ut fit in Republica cum Tutore, an verò per pactum implicitum.

Ad quod dicendum, non fuiſſe neceſſarium pactum explicitum cum Adamo capite morali de privandis etiam poſteris Gratiâ, ſi peccaret. Potuit enim Deus tanquam Supremus Dominus alligare voluntati Adæ voluntates noſtras in ordine ad hunc effectum: ſicut poteſt Deus independenter à conſenſu Petri obligare illum ad contractum Matrimonialem cum Berta, perinde ac ſi ipſe conſentiret. Et de facto non expectavit Deus conſenſum noſtrum, ut noſtras voluntates in Adæ voluntate reponeret. Prætereà neque fuit neceſſe, quòd id Adamo innoteſceret, potuit enim Deus voluntates noſtras voluntati Adæ alligare, non ſolùm ipſo inſcio, ſed etiam renuente. Communiter tamen docent, id Adamo innotuiſſe, quando dixit Deus Gen. 2. *In quacunque die comederis ex eo, morte morieris.* Ex communi enim Interpretum ſenſu facta fuit tunc comminatio Adæ tum mortis corporalis, tum ſpiritualis pro ſe ſimul, & pro poſteris.

***
**

AR-

ARTICULUS II.

An, & quomodo Deipara immunis fuerit ab Originali, & à debito proximo illud contrahendi?

VI. DE Fide eſt, Chriſtum Dominum fuiſſe Originalis immunem. Ratione enim unionis hypoſtaticæ incapax erat peccati; Immò nec ullum debitum talis peccati contraxit, aut proximum, aut remotum. In voluntate enim Adæ ſolùm ex pacto fuerunt incluſæ voluntates eorum, qui ab ipſo ſeminaliter deſcendunt: Chriſtus autem non fuit conceptus viâ generationis ordinariæ per ſeminalem rationem, ut loquitur Auguſtinus, & D. Thom. 3. *p. qu.* 15. ſed ſolùm ſecundùm corpulentam ſubſtantiam; ideo nec debuit peccatum contrahere, etiamſi unione hypoſtaticâ caruiſſet. Hinc dicitur caruiſſe debito proximo contrahendi Originale ratione unionis hypoſtaticæ, & caruiſſe debito remoto, quia non deſcendit ab Adamo ſecundùm ſeminalem rationem. Quæritur itaque ſolùm à Theologis de B. Virgine, An, & quâ ratione fuerit immunis ab Originali? &, An etiam à debito proximo illud contrahendi ratione Divinæ Maternitatis?

VII. Dico equidem cum communiſſimo Eccleſiæ ſenſu, B. Virginem fuiſſe Immaculatè conceptam. Hæc concluſio juxta Velaſquez *lib.* 5. Sifilimum, & alios non ſolùm eſt certa, ſed etiam proximè definibilis à Pontifice; tum quia Eccleſia non permittit, quòd oppoſitâ ſententia doceatur, tum quia in extravaganti Sixti V. præcipitur celebrari feſtum Conceptionis, & ex Bulla Alex. VII. quam fusè diſcutit Platel. *tom.* 2. *num.* 330. celebratur Feſtum B. Virginis non quidem ſanctificatæ poſt primum inſtans, ut volebant Adverſarii, ſed ſanctificatæ in primo inſtanti creationis animæ, quo, præveniente Spiritûs S. Gratiâ;

tia, à peccato Originali fuit præſervata, juxta ſententiam, quam ferè omnes Catholici amplectuntur: quamvìs ibidem vetetur aſſerere, quòd propter hæc contrariam ſententiam tenentes hæreſis crimen, aut mortale peccatum incurrant.

Prob. concluſio 1. Quia Eccleſia, adversùs quam portæ inferi prævalere non poſſunt, errare non poteſt in iis, quæ ad Fidem ad Religionem, & ad mores pertinent; ergo nequit declarare pium, ac laudabilem cultum ſuperſtitioſum, & falſum, ſeu de objecto falſo. Atqui ex Bulla citata declaratur pius, ac laudabilis cultus Immaculatæ Conceptioni exhibitus; ergo verum eſt hujus cultûs objectum; adeò ut poſſit proximè de Fide definiri, cùm ſit concluſio Theologica ex pio Eccleſiæ ſenſu, & Apoſtolicis conſtitutionibus evidenter deducta, & evidens evidentiâ magnâ morali.

Confirm. Quia ſuperſtitio, ex Lectantio apud Layman. eſt cultus falſi, non ſecus ac Religio eſt cultus veri, ergo ſi Beata Virgo non eſſet ſine labe concepta, hujuſmodi cultus eſſet ſuperſtitioſus, non Religioſus. Et quia omnis falſitas in materia Religionis eſt pernicioſa ex Aug. *lib. de mend. cap.* 10. ideò hic cultus eſſet etiam pernicioſus; Repugnat autem Sanctitati Eccleſiæ cultum ſuperſtitioſum, & pernicioſum approbare, & præcipere; ergo.

Prob. 2. Directè primò ex ſcripturis apud Platel. quibus SS. PP. paſſim Immaculatam Virginis Conceptionem oſtendunt, Cant. 4. *Tota pulchra es, & macula non eſt in te.* Lucæ 1. *Gratia plena, Benedicta Tu inter mulieres.* Gen. 3. *ipſa conteret caput Tuum.* Eſteris 15. *non morieris, non enim pro te, ſed pro omnibus Lex hæc conſtituta eſt.* Deinde ex Trid. *ſeſſ.* 5. ubi declarat, non eſſe ſuæ intentionis in decreto de peccato originali includere Beatam, & Immaculatam Virginem, & Lancitius *opuſc.* 11. *c.* 13.

Digitized by Google

13. notat, Trid. edidiſſe decretum de Immaculata Virginis Conceptione; quamvìs juſtis de cauſis evulgationem diſtulerit. Tertiò quia omnes Ætates, & plurimæ Academiæ in hanc ſententiam conſpirarunt, ut videre eſt apud Cavellum, & Platel loco citato. Quartò ex plurimorum Sanctorum conſenſu etiam ordinis Prædicatorum, videlicet Patriarchæ Dominici, qui apud Nierimberg *cap.* 23. paſſim uſurpabat dictum illud Sancti Andreæ, & Concilii Francofordienſis: *Sicut Primus Adam formatus fuerat ex terra nondum maledicta, ità ſecundus Adam formatus fuit ex terra Virginea nunquam maledicta*, nec non Sancti Vincentii Ferrerii apud eundem cap. 24. dicentis: *B. V. à peccato originali, & actuali immunis fuit.* S. Ludovici Bertrandi, & ipſius etiam Divi Thomæ. Juratus enim teſtatur Andreas de Puteo Soc. Jeſu *in ſerm.* 4. de conceptione, quòd dum ſiculam Provinciam moderabatur, eſſetque Melitæ, in codice antiquiſſimo Angelici in Epiſtol. Pauli hæc legerit: *Mulierem ex omnibus non inveni, quæ à peccato omninò immunis eſſet, ad minùs originali, vel veniali, excipitur puriſſima, & omni laude digniſſima Maria.* Quintò ex revelationibus, & miraculis plurimis. Denique ratio radicalis eſt, quia potuit Deus Virginem ab originali præſervare; Decuit, cum eſſet futura Mater Chriſti; & conſequenter voluit; unde ſicut cum B. Virgine diſpenſavit in Lege Fomitis, & in illa Lege, *In dolore paries*, & in alia, *In pulverem reverteris*; ità in Lege peccati Originalis. Quamvìs enim hujuſmodi Leges fuerint univerſales, non tamen afficiebant omnes quoad actum ſecundum, ſed ſolùm quoad debitum incurrendi in illa ob peccatum Adæ Progenitoris.

VIII. *Objic.* 1. D.Th. qui *p.* 2. *q.* 81. *a.* 3. hæc habet: *ſecundùm Fidem Catholicam firmiter eſt tenendum, quòd omnes homines, præter ſolùm Chriſtum, contrahunt originale,* *alio-*

alioquin non omnes indigeremus Redemptione; ergo etiam B.V. contraxit Originale.

Reſp. Ipſum etiam Cajetanum, qui eſt in contraria ſententia, ità interpretari hunc textum Angelici, quòd ſolùm velit ſecundùm fidem eſſe, omnes præter ſolùm Chriſtum contraxiſſe originale, quatenùs omnes deſcendentes ab Adamo via Generationis ordinariæ habuerunt debitum incurrendi in originale, ſicut Lex illa, *In dolore paries*; *in pulverem reverteris*, intelligenda ſolùm eſt de debito incurrendi in hunc dolorem, & corruptionem. Aliter inepta eſſet ratiocinatio Angelici (ut idem Cajetanus advertit) dum dicit, quòd niſi omnes contraxiſſent originale, non omnes indigeremus redemptionem, ſiquidem tam indiget redemptione captivus, quàm qui habet debitum incurrendi captivitatem: Hinc B. V. indiguit Redemptione, quia captivitati erat obnoxia, & nobiliſſimo modo fuit redempta, per hoc quòd fuerit à captivitate præſervata. Propterea Cajetanus ibidem ſubdit: *Hæc benè notabis Tu Thomiſta, ne nimio zelo non ſecundùm ſcientiam accenſus erronea dicas, quæ erronea non ſunt, cum de B.V. Conceptione diſputas.*

IX. *Objic.* 2. Mortem ſubiit B. V. ergo contraxit originale. Nam ex Apoſtol. ad Rom. 5. *per peccatum Mors.*

Confirm. 1. Pius V. abſtulit proprium officium conceptionis, ubi dicebatur B. V. Immaculata, & præſervata. Secundò Prædeſtinatio, & reprobatio hominum facta fuit ex maſſa perditionis, ut loquitur Auguſtinus; ergo Prædeſtinatio B. V. ſupponit eam fuiſſe priùs in illa Maſſa. Tertiò plures PP. cùm Anſelmo; Ruperto hoc privilegium negarunt Deiparæ.

Reſp. quòd ſicut Chriſtus mortuus eſt, & non in pœnam peccati proprii, ità B. V.

Ad primam confirm. Pius V. illud officium de me-

dio ſuſtulit, ut omnia ad antiquum morem revocaret, ſicut expunxit è Calendario D. Sennam,& S. Rochum. Ad ſecundam. Prædeſtinatio B. V. utpote in Matrem Chriſti decretæ, non fuit ex Maſſa reliquorum corrupta. Ad tertiam. PP.& Schol. antiqui aliter loquentes aliquando interpretandi ſunt, quod B. V. contraxerit originale,hoc eſt debitum aliquod , ſaltem remotum, incurrendi in illud, ut diximus de D. Th. aliquando, quod B. V. concepta fuerit in peccato non proprio Virginis, ſed Parentum præſumptivè, quatenus concepta fuit cum motu concupiſcentiæ , quæ ab Apoſt. vocatur peccatum; non quia ſemper , ſed quia ſæpè habet annexum peccatum aliquod, ſaltem veniale, ratione exceſûs libidinis, qui tamen à Parentibus B. V. longè abfuit,& ideo ſolùm præſumitur : Aliquando, dum dicunt B. V. ſanctificatam fuiſſe poſt animationem,intelligendi ſunt de poſterioritate naturæ , non temporis.

X. Difficultas eſt, Num Deipara caruerit etiam debito proximo contrahendi originale, quatenus ratione Maternitatis,ad quam erat deſtinata, non debuit ejus voluntas includi in voluntate Adæ; unde non habuit debitum proximum contrahendi peccatum Adæ,quamvìs habuerit debitum remotum, per hoc quod via generationis ordinariæ ab Adamo deſcenderit, unde fuiſſet incluſa in ejus voluntate,niſi deſtinata fuiſſet Mater Chriſti?

Communius cum Salazar, & aliis apud Arriagam *tom.6.diſp.16.*docent,etiam hoc debitoDeiparam proximo caruiſſe, cùm non debuerit in voluntate Adæ includi ratione Maternitatis,vi cujus prædita fuit ſapientia,& Gratia longè majori,quàm Adam. Sicut enim injuriam irrogaret Reſpub. pupillo valdè ſapienti,ſi ejus voluntatem includeret in voluntate tutoris minori prudentiâ,& ſapientiâ præditi,ità in caſu noſtro.

XI. Quæ.

QUÆSTIO II.

De Metaphyſica Sacramenti Quidditate.

DIſcutiemus primò Sacramenti definitionem: Deinde, An ratio Sacramenti univocè conveniat tam Sacramentis novæ Legis, quàm Sacramentis antiquis?

ARTICULUS I.

An, & quomodo ritè definiatur Sacramentum?

I. MAgiſter *in 3. diſp. 1.* definit Sacramentum ex Hugone, quòd ſit inviſibilis Gratiæ viſibilis forma, ejuſdem Gratiæ ſimilitudinem gerens, & cauſa exiſtens. D. Thom. ex Auguſtino dicit, Sacramentum eſſe ſignum rei Sacræ, quatenus ſanctificat homines. Alii cum Suario *diſp. 1. ſect. 4.* eſſe ſignum ſenſibile ad ſanctificationem aliquam conferendam, & ad veram animæ ſanctitatem inſtitutum. Ex quibus omnibus fit, Sacramentum eſſe ſignum ac placitum ſenſibile, ſacrum, permanens, ac practicum, atque adeò eſſe ſignum ſimul, ac cauſam alicujus ſanctitatis.

Primò quidem Sacramentum eſſentialiter eſt *ſignum*, ut conſtat ex Florentino, & Tridentino, à quibus tam antiqua quàm nova Sacramenta vocantur ſigna Gratiæ. Illa enim erant ſigna gratiæ futuræ, quam per Chriſtum dandam præfigurabant; iſta ſunt ſigna gratiæ præſentis, quam actu cauſando ſignificant. Et ratio à priori eſt, quia Sacramentum ex fine ſuo continet inſtructionem, & eruditionem; unde ex Auguſt. *lib. 19.* contra Fauſtum *cap. 16.* dicitur eſſe quoddam verbum ſenſibile; ergo Sacramentum debuit eſſe ſignum, de cujus ratione eſt, ex eodem Auguſtino, præter ſui, alterius etiam cognitionem ingerere. Significant autem Sacramenta per ſymbola perfecta ſanctitatem, nempe Gratiam ex Chriſti meritis homini collatam, aut conferendam; v. gr. Baptiſmus per ablutionem externam ſignificat ablutionem internam ſordium; Confirmatio per unctionem olei ſignificat robur ſpirituale ad fidem tuendam; Euchariſtia refectionem ſpiritualem, &c.

Secundò ad rationem Sacramenti ſpectat eſſe ſignum non quidem naturale, ſed *ad placitum.* Ratio eſt, quia ex ſola Divina inſtitutione poteſt ſanctitatem animæ ſignificare,

Digitized by Google

ficare. Cùm enim ſolius Dei ſit conferre gratiam principaliter, ſolius Dei eſt inſtituere ſigna ejus collationem infallibiliter ſignificantia: Et quamvìs de facto omnia Sacramenta ſint ſigna ſymbolica, hoc eſt ſimilitudinem aliquam præſeferentia cum effectu, quem cauſant, poterant tamen aliter inſtitui per ſigna non ſymbolica, v. gr. Baptiſmus non per ablutionem, ſed per verberationem.

Tertiò debuit eſſe ſignum *ſenſibile.* Cùm enim inſtitutum ſit ad hominum utilitatem, debuit eſſe ſignum hominum cognitioni accommodatum. Hinc Chryſoſt. ho. 60. ait: *Si incorporeus eſſes, incorporea dediſſet ipſe tibi dona; nunc autem quia conjuncta eſt corpori anima tua, ſub ſenſibilibus tibi intelligenda tradidit.* Propterea cùm homo conſtet animâ, & corpore, debuit Deum colere non ſolùm actibus internis, ſed etiam externis: ſicut quando peccat, actibus etiam externis Deum offendit, ergo pariter debuit non ſolùm anima, ſed etiam corpus ſanctificari per res externas habentes vim ſanctificationis ſpiritualis, ut docuit Nyſſenus de Baptiſmo dicens: *Compoſitus eſt homo, & idcirco cognata, ſimiliaque medicamenta ei ad curationem deſtinata ſunt.*

Quartò, Sacramentum debuit eſſe Signum *Sacrum*, tum ex parte Dei inſtitutoris, tum ex parte gratiæ ſignificatæ, tum demum ex parte ſua, quatenus eſt cæremonia ad Dei cultum pertinens.

Quintò, debuit eſſe Signum *Stabile, ac permanens.* Nam ex Auguſt. *loc. cit. cap.* 11. Sacramenta ſunt quædam cæremoniæ Sacræ, quibus populus Dei in unam religionem, & Dei cultum coaleſcit, & ab aliis diſtinguitur, & conſequenter tamdiu durare debent, quamdiu perſeverat forma Religionis, ob quam inſtituta ſunt. Hinc non fuerunt Sacramenta linguæ illæ ignitæ, quæ apparuerunt die Pentecoſtes; neque verba illa, quæ Chriſtus Dominus dixit Magdalenæ Lucæ 17. *Remittuntur tibi peccata tua?* neque cùm Chriſtus (Joan. 2.) *Inſufflavit in eis, & dixit, Accipite Spiritum Sanctum.* Ratio eſt, quia non fuerunt ſigna ſtabilia ſanctificationis internæ. Neque dicas, durationem rei non pertinere ad rei eſſentiam. Nam licèt non pertineat ad rei eſſentiam phyſicam, poteſt tamen pertinere ad eſſentiam moralem. Sic juſſio Regis non eſt Lex, niſi ſit ſtabilis, & perpetua. Quamvìs autem pleraque Sacramenta conſiſtant in actione aliqua

tran-

tranſeunte; putà in ablutione. unctione,&c unde ſolum Euchariſtiæ Sacramentum appellatur permanens,omnia tamen Sacramenta ſunt permanentia , quatenus ſimili ſemper ritu conferuntur.

Sextò, Sacramentum eſt Signum *Practicum*, ſeu cauſativum ſanctitatis. Cùm enim Sacramentum ordinetur ad homines non ſolùm erudiendos, ſed etiam ſanctificandos, debuit eſſe ſignum ſimul, & cauſa alicujus Sanctitatis ſaltem imperfectæ, & legalis , quæ ex D.Thoma *1. 2. qu. 104. ar. 5.* conſiſtit in hoc,quòd ſuſcipiens Sacramentum dedicetur, & ordinetur ſpeciali quodam modo ad Dei cultum; & ex Vaſquez *diſp. 125. cap. 5.* conſiſtit in quadam munditie corporis, & remotione alicujus irregularitatis ſecundùm legem. Sic per circumciſionem homines initiabantur , & in Dei populum annumerabantur , eòque ſigno à ſectantibus falſas Religiones diſtinguebantur, ut habetur *Geneſ. 17.* Per conſecrationem Sacerdotalem Divino cultui dicabantur, &conſecrabantur in Dei Miniſtros, *Exodi 18.* & per aquæ aſperſionem , aliáſque ſacras lotiones emundabantur à quibuſdam exterioribus maculis, quæ homines tanquam irrigulares à Divino cultu prohibebant. Hinc frequentiſſimè Sacramenta in Lege veteri dicuntur conſecrare , expiare, ſanctificare ; quamvìs, ut loquitur Apoſtolus ad Galatas 4. Ea eſſent *elementa infirma, & egena*; quippe, quæ nullatenus gratiam, ſeu ſanctitatem perfectam continebant, ſed ſolùm illam præfigurabant · ut expreſsè habetur in Florentino diſcriminante Sacramenta antiqua à novis: *Illa enim*, ait, *non cauſabant gratiam, ſed eam ſolùm eſſe dandam per Paſſionem Chriſti ſignificabant, hæc autem noſtra & continent gratiam , & ipſam dignè ſuſcipientibus conferunt* ; quod etiam docuit Tridentinum Seſſ. 7. Can. 6. ubi habet: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non continere gratiam, quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non confert, anathema ſit.*

Ex quibus fit 1. Sacramenta antiqua fuiſſe ſigna practica Sanctitatis imperfectæ , & prognoſtica Sanctitatis perfectæ; nempe gratiæ ; nova verò eſſe ſigna practica perfectæ ſanctitatis: propterea illa Sacramenta ſignificabant ſanctitatem perfectam, & cauſabant imperfectam; iſta verò ſanctitatem perfectam & ſignificant, & cauſant, unde dicuntur cauſare, quod ſignificant, & ſignificare, quod cauſant.

Digitized by Google

Fit 2. Non fuiſſe Sacramenta, nec Serpentem æneum in deſerto elevatum, quamvìs fuerit ſignum Chriſti Domini in Cruce exaltandi: nec Manna, licèt præfigurârit gratiam in Euchariſtia recipiendam: nec tranſitum maris rubri, licèt fuerit ſignum ſenſibile liberationis ſpiritualis à peccatis faciendæ per baptiſmum; nec ſacrificium, quà tale, dicitur Sacramentum. Ratio horum omnium eſt, quia non ſolùm in plurimis deficit perpetuitas, ſed etiam quia non ſunt ſigna ſacra cauſantia aliquam ſanctitatem, nec ſigna ſaltem prognoſtica gratiæ per Chriſti paſſionem conferendæ.

Fit 3. Tonſuram Clericorum de facto non eſſe Sacramentum, quia quamvìs ſit cæremonia ſacra, quâ Clericus quodammodo conſecratur, & ad Dei cultum deputatur, in ea tamen conſecratione non habetur ſignificatio gratiæ, prout habebatur in Sacramentis antiquis. Idem dicas de benedictione Abbatum, de Conſecratione, ſeu Unctione Regum, & Pontificum, de Profeſſione Religioſa, de Abſolutione à Cenſuris, &c. Neque eſt Sacramentum aſperſio aquæ luſtralis; quia, ut notat D. Thomas *qu. 87. art. 3.* non ſanctificat delendo veniale, ſed ſolùm impetrando ex precibus præviis Eccleſiæ divinum auxilium, quo homo excitetur, & adjuvetur ad pœnitentiam. Idémque dicendum de reliquis Sacramentis. His præmiſſis.

II. Dico 1. Sacramentum poteſt rigorosè definiri. Ità communiter cum D. Thom. neque diſſentiunt Scotus, Gabriel, Okam, ut oſtendit Vaſquez *diſp. 128*

Prob. Quamvìs Sacramentum conſtet multis rebus inter ſe diverſis, v. gr. aquâ, verbis, inſtitutione Chriſti, &c. nihilominus ea omnia conſtituunt unum quid veluti morale, quod habet genus, & differentiam, ergo definiri poteſt, non ſecus ac definiri poteſt injuria ex Philoſopho *5. Eth. 8.* Reſpublica, Domus, Rex, Epiſcopus, & alia hujuſmodi, quæ ex pluribus conflantur.

III. Dico 2. Sacramentum aptè definitur ſignum ſenſibile, permanens, ac practicum ad ſanctificationem aliquam conferendam, & veram animæ ſanctitatem ſignificandam inſtitutum. Ità Suarius *diſp. 1. ſect. 4.* ex D. Thom.

Prob. Hæc definitio convenit omnibus Sacramentis, & nulli alii à Sacramento: etenim per priora prædicata generica convenit Sacramentum cum Sacrificio, primâ tonſu-

tonſurâ, Abſolutione à cenſuris, &c. per poſtrema ab omnibus diſconvenit, ergo ſic aptè Sacramentum definitur.

IV. *Objic.* 1. contra primam concluſionem: Sacramentum eſt quoddam Ens, ſeu relatio rationis, ergo definiri non poteſt. *Antecedens probatur,* quia Sacramentum eſt ſignum ſenſibile, putà aqua, oleum, &c. quod dicit ordinem ad Gratiam; ſed hæc relatio aquæ ad Gratiam non eſt realis, ſed rationis, ergo Sacramentum eſt Ens, ſeu relatio rationis. *Conſequentia patet,* quia cùm Ens rationis non habeat eſſe reale, non habet eſſentiam, atque adeò nequit habere definitionem, quæ eſt Oratio explicans eſſentiam rei.

Confirm. 1. Quia concretum accidentale, ſeu Ens per accidens definiri non poteſt juxta commune effatum ob rationem adductam; ſed Sacramentum eſt concretum accidentale, compoſitum v. g. ex aqua, verbis, inſtitutione Chriſti, ergo definiri non poteſt: Definitio enim explicare debet ſubſtantiam rei, & concretum accidentale, putà Album, explicat ſolùm qualitatem ſubjecti, non verò quid illud ſit.

Confirm. 2. Non poſſunt plura unâ definitione definiri, niſi faciant unum per ſe: ſed concretum accidentale non facit unum per ſe, ergo. *Major probatur:* niſi faciant unum per ſe, eo ipſo eſſentiæ ſunt plures, & ſic definitio non poteſt eſſe una.

Reſp. Sacramentum non eſſe merum Ens, ſeu relationem rationis, ſicut nec Domus, nec Reſpublica, nec Rex dicuntur entia rationis, quamvìs enim aqua v. gr. non dicat relationem realem ad Gratiam naturâ ſuâ, at ſub inſtitutione Chriſti elevantis aquam in Sacramentum, dicit relationem realem ad Gratiam, & illam cauſat. Quare ſicut ſimile, æquale, &c. conſtituuntur per utrunque album, vel æquale, non verò per relationem rationis, quamvìs iis poſitis intellectus habeat fundamentum referendi unum ad aliud, ità Sacramentum Baptiſmi conſtituitur per aquam, verba, & inſtitutionem, quibus poſitis cauſatur Gratia, & intellectus habet fundamentum referendi aquam ad gratiam.

In forma *nego antecedens.* Ad probationem *Diſtinguo minorem*: relatio aquæ ad Gratiam non eſt realis, non poſitâ inſtitutione Chriſti, *concedo*; eâ poſitâ, *Nego minorem*, & *conſequentiam*.

Digitized by Google

Ad primam confirmationem, cum Vaſquez ex Philoſopho *diſtinguo majorem*: nequit definiri definitione primariâ, ſeu explicante quidditatem ſubjecti, *concedo*; definitione ſecundariâ explicante quidditatem concreti, *nego majorem, & conſequentiam.* Quamvìs concretum accidentale explicet, quale ſit ſubjectum, definitio tamen concreti accidentalis explicantis qualitatem ſubjecti, explicat, quid ſit ipſum concretum.

Ad ſecundam *nego majorem*: Ad probationem, quamvìs concretum accidentale conſtituatur pluribus entitatibus inter ſe diverſis, poſſunt tamen ea omnia explicari unicâ definitione conſtante ex genere, & differentiâ ſecundùm illum conceptum, ſub quo adunantur ad faciendum unum per accidens: ſic duo alba conſtituunt ſimile, & ſub hoc conceptu poſſunt definiri, dicendo: Similia ſunt, quorum qualitas eſt una.

V. *Objic.* 2. contra ſecundam Concluſionem. Definitio tradita Sacramenti competit etiam Sacrificiis antiquæ Legis, quæ erant ſignum ſenſibile permanens, ac practicum ſanctificans Dei cultores, ſaltem ſanctitate imperfectâ, ſeu legali, & ſignificans gratiam conferendam per Chriſtum, ut patet in Agno Paſchali, qui ſignificabat gratiam conferendam per Euchariſtiam; ergo ea definitio non eſt apta.

Confirm. Quia ſaltem Sacramento Euchariſtiæ competunt omnia prædicata Sacramenti, etiam quatenus ſacrificium eſt, ergo ut prius.

Reſp. Nego antecedens: Sacrificium quà tale reſpicit Dei cultum, ejúſque excellentiam, ac dominium in vitam, & mortem proteſtatur, quin habeat de ſe, aut ſanctificare Sacrificantes, aut figurare gratiam; quamvìs Sacrificia antiqua figurarent Sacrificium præſtantiſſimum in ara Crucis offerendum. Agnus Paſchalis fuit etiam figura Sacramenti Euchariſtici, & Gratiæ per Euchariſtiam conferendæ, & ideo fuit Sacrificium ſimul, & Sacramentum, quatenus erat Sacrificium, ſolùm figurabat Sacrificium novæ Legis, & non ſanctificabat legaliter; quatenus verò erat Sacramentum, & legaliter ſanctificabat, & figurabat Gratiam in Euchariſtia conferendam.

Ad Confirm. *Nego antecedens.* Euchariſtia quatenus eſt Sacrificium, nullo modo ſanctificat illum, cui applicatur, ne legaliter quidem, ſeu quoad liberationem à

pœna

Digitized by Google

pœna peccatis debita; tum quia ſolùm juſtus, cui Sacrificium applicatur, participat hunc effectum, ut docent communiſſimè cùm D. Thom. *qu. 79. art. 3.* tum etiam quia hujuſmodi effectus non cauſatur à Sacrificio formaliter, ut à Sacramentis antiquis, ſed in genere cauſæ efficientis, movendo Deum, ut liberet à pœna eum, pro quo Sacrificium offertur, ſicut propter Sacrificium Taurorum, & Arietum conjunctum cum precibus Job condonavit Deus pœnas peccati Eliphaz Themanitæ, & duobus ſociis ejus.

VI. *Objic. ult.* Definitio tradita Sacramenti convenit etiam Martyrio, vi cujus confertur Gratia tanquam per Baptiſmum ſanguinis, ut patet in SS. Innocentibus, & in Adultis, in quibus ex communiori opinione ſufficit attritio, ut per martyrium juſtificentur: & tamen martyrium non eſt Sacramentum, omnia enim Eccleſiæ Sacramenta ex definitione Eugenii IV. in Florentino tribus perficiuntur, rebus, verbis, & intentione Miniſtri, quæ in martyrio non habentur, cum non requiratur ad martyrium intentio Miniſtri faciendi quod inſtituit Chriſtus, ſed intentio Tyranni intendentis operari in odium Fidei, ergo definitio tradita non ſubſiſtit.

Confirm. Contritio peccatoris, & Amor Dei ſuper omnia cauſant ex Divina Miſericordia Gratiam, & tamen non ſunt Sacramenta, ergo ut ſupra.

Reſp. Definitionem traditam Sacramenti non competere Martyrio. Sacramentum enim eſt ſignum à Deo inſtitutum, & per ſe intentum; Martyrium verò, cum ſupponat eſſentialiter peccatum Tyranni, non poteſt à Deo intendi per ſe, & abſolutè, ſed per accidens, & ex ex ſuppoſitione peccati; ſicut pœnitentia non poteſt à Deo intendi per ſe, niſi ex ſuppoſitione culpæ. Hinc Deus dicitur author Sacramentorum; non poteſt tamen dici author martyrii; quia quamvìs martyrium, quatenus eſt paſſio, ſit res honeſta, & laudabilis; quatenus autem eſt actio Tyranni eſt inhoneſta, & execrabilis; unde non eſt ſimpliciter Deo volente (quod requiritur, ut illius dici poſſit author Deus, ex Auguſtino dicente: *Illo authore cum dicimus, illo volente dicimus*) ſed potiùs eſt Deo nolente illud ſimpliciter, & ſolùm volente ex ſuppoſitione.

Inſtabis, qui animo occidendi infantem immergit

 illum

illum in aquam cum intentione priùs illum baptizandi, ponit actionem peccaminoſam, & tamen ea actio eſt Sacramentalis, ergo etiam actio Tyranni peccaminoſa poterit eſſe Sacramentalis; atque adeò martyrio competit definitio Sacramenti.

Reſp. actionem immergendi puerum, & baptizandi de ſe non eſſe malam, & ſolùm eſt mala, quatenùs per accidens ex pravitate operantis conjungitur cum voluntate occidendi puerum, ſeu non extrahendi illum ex aqua, & ideò poteſt ea actio formaliter quà baptizativa, à Deo intendi, & ſic in Sacramenti conſtitutionem inſtitui: Contra verò actio occidenti Innocentem in odium Fidei de ſe eſt mala, & peccaminoſa, ergo non poteſt à Deo intendi in conſtitutionem Sacramenti. Quinimmo ſi poſſet per accidens hujuſmodi actio eſſe aliquando bona (ut ſi quis invincibiliter putaret, eam eſſe licitam, ſicut mendacium per accidens eſt bonum, quando invincibiliter putatur licitum, v. gr. ad ſalvandam vitam Innocentis) non fuit tamen congruum, quòd ea actio, utpote de ſe mala, & ſolùm per accidens bona, inſtitueretur ad Sacramentum conſtituendum.

Ad Confirm. Contritio, & alii actus virtutum non ſunt Sacramenta, non ſolùm quia non ſunt ſigna ſenſibilia, ſed etiam quia vivificant ſolùm ex opere operantis, non ex inſtitutione Divina extrinſecè adjuvante naturam humanam per Sacramenta, tanquam per medicamenta ad morbos animæ expellendos.

ARTICULUS II.

Num Ratio Sacramenti univocè dicatur de Sacramentis antiquæ Legis, & novæ?

VII. Utraque Sacramenta conveniunt in hoc, quod ſint ſignum ſenſibile, permanens, ac practicum alicujus Sanctitatis, & quod gratiam, ſeu perfectam Sanctitatem ſignificent, differunt tamen in ratione ſigni: Antiqua enim ſignificabant gratiam prognoſticè, & promiſſoriè, ut dandam ſcilicet per Sacramenta novæ legis, nova verò ſignificant gratiam demonſtrativè, ac præſentialiter. Differunt etiam in ratione cauſæ, quia illa cauſabant Sanctitatem Legalem, & imperfectam, iſta verò perfectam. Differebant etiam antiqua à noſtris,

ſtris, Primò, quia erant difficiliora, ut Circumciſio præ Baptiſmo; Secundò, quia erant noſtrorum umbræ, & imagines; Tertiò, quia non conferebant gratiam ex opere operato tanquam actiones Chriſti Domini, ſed erant tantum conditiones, quibus poſitis Deus Gratiam conferebat, & ideò ad *Galatas* 4. vocantur elementa infirma, & egena; Quartò, quia non introducebant poſt mortem ad gloriam, ut nunc Baptiſmus; Quintò, quia non habebant determinatam formam verborum; cum ea aſſignari non poſſit; Sextò, quia non faciebant ex attrito contritum, ut docent communiſſimè apud Bonacinam.

Dubitatur nunc, An Sacramenta antiqua cum novis univocentur in aliqua ratione communi? Magiſter in 4 *diſt. 1.* negat in ulla ratione univocari; Scotus putat univocari ſolùm in ratione ſigni, non verò in ratione cauſæ: ſententia communior docet, in utraque ratione univocari.

VIII. Dico equidem cum hac tertia ſententia, utraque Sacramenta univocari tum in ratione ſigni, tum in ratione cauſæ. Ità Bellarm. Amicus, Coninck, Dicaſtillus, Vaſquez ex D. Thom.

Prob. Tum ratio ſigni, tum ratio cauſæ importata per nomen Sacramenti uniformiter competit omnibus Sacramentis, tam antiquæ, quàm novæ Legis, ergo ſimpliciter univocantur. *Probatur antecedens*; utraque Sacramenta ſignificant eandem gratiam, quamvìs non eodem modo conferendam, antiqua enim ſignificabant illam prognoſticè, nova demonſtrativè, ergo uniformiter competit utriſque ratio ſigni. Sicut enim eadem eſt Sanctitas futura, & Sanctitas præſens, & ratio Sanctitatis univocè dicitur de Sanctitate futura, & de præſenti; ità ratio ſigni univocè dicitur de Sacramentis antiquis ſignificantibus gratiam futuram, & de novis ſignificantibus præſentem. Præterea utraque cauſant aliquam Sanctitatem, ergo etiam uniformiter utriſque competit ratio cauſæ. Sicut enim æquè competit igni, & aquæ ratio naturæ, ſeu principii motus, & quietis, quamvìs ignis exigat, & quieſcat in calore, aqua in frigore; ità æquè competit utriſque Sacramentis ratio cauſantis aliquam Sanctitatem, quamvìs antiqua cauſarent Sanctitatem imperfectam, & nova perfectam.

Con-

Digitized by Google

Confirm. ex Coninck. Religio veteris Legis, & novæ convenit univocè in ratione Religionis, licet illa fuerit imperfectior, & figura hujus; idemque dicas de Sacrificiis utriuſque Legis, quæ univocè conveniunt in ratione Sacrificii, ergo idem dicendum de Sacramentis utriuſque Legis.

IX. *Objic.* 1. Sacramenta antiqua ſignificabant ſanctitatem perfectam dependenter à Sacramentis novæ Legis conferendam, nova verò eandem ſignificant ut à ſe cauſandam, ergo differunt in ratione ſigni. Præterea illa cauſabant ſanctitatem legalem moraliter, hæc cauſant gratiam juxta probabiliorem ſententiam phyſicè, ergo differunt etiam in ratione cauſæ.

Confirm. Sacramenta antiqua erant Imagines novorum, dicitur enim 1. ad Corinth. 2. *Omnia in figura contingebant illis*, ſed Imago non convenit univocè cum prototypo, nec homo pictus cum vero, ergo Sacramenta antiqua, & nova non conveniunt univocè in ratione Sacramenti.

Reſp. Cum Amico, antiqua Sacramenta non habuiſſe dependentiam à novis in ſignificando, utraque enim ſignificant immediatè gratiam, ſolùm differunt, quòd tiqua ſignificabant gratiam conferendam per nova, & hæc conferendam per ſe ipſa: quia tamen Sacramentum qua tale, præſcindit ab hoc prædicato differentiali, ideò omnia Sacramenta in ratione ſigni univocè conveniunt, ſicut univocè conveniunt equus, & homo in ratione animalis, quamvis homo ſuas ſenſationes habeat ab anima ſpirituali, & equus à materiali, ſtat enim benè, ut notat Dicaſtillo, quòd termini differunt inter ſe, & ordo ad tales terminos ſit univocus.

Pariter conveniunt in ratione cauſæ, etiam dato, quòd Sacramenta nova cauſent gratiam phyſicè, & vetera ſanctitatem legalem moraliter, quia utraque cauſa phyſica, & moralis univocè convenit in ratione cauſæ.

Ad Confirm. Sacramenta antiqua ità figurabant nova, ut ſimul eſſent vera Sacramenta. Circumciſio enim non erat nuda figura Baptiſmi, ſed etiam erat collativa ſanctitatis legalis, aggregando homines populo Dei, ideò Bellarminus *lib. 1. cap. 13.* ait: *Sacramenta vetera non debent conferri cum noſtris, ut imago picta cum ſuo prototypo, ſed ut filii parvuli cum ſuis parentibus.* Quare ſicut filii

ſunt

ſunt imagines Patris, & ſimul conveniunt univocè cum Parentibus in ratione hominis, ità Sacramenta antiqua ſunt noſtrorum imagines, & ſimul conveniunt univocè in ratione Sacramenti.

X. *Objic.* 2. Sacramenta nova, ut notat Toletus ex D.Thom. hic *art.* 2. ſunt ſigna rememorativa paſſionis Chriſti, demonſtrativa gratiæ, quam cauſant, & prognoſtica gloriæ; hoc non habetur in Sacramentis antiquis, ergo differunt in ratione ſigni. Præterea Sacramenta nova cauſant gratiam; vetera gratiam non cauſabant, ſed ſolùm ſignificabant, ergo differunt etiam in ratione cauſæ.

Reſp. Sacramenta nova ſignificare immediatè ſanctitatem, & ſolùm mediatè paſſionem Chriſti, vi cujus Gratia cauſatur, nec non gloriam, quæ cauſatur à Gratia, unumquodque enim neceſſariò ſignificat & ſuam cauſam præciſam, & ſuum effectum neceſſarium, ergo Sacramenta nova, in eò quòd ſignificant immediatè, & arbitrio, conveniunt univocè cùm antiquis, quamvìs differant in eo, quòd ſignificant mediatè; quòd ſpectat ad rationem differentialem Sacramenti. Præterea conveniunt univocè in hoc prædicato, quod cauſent ſanctitatem, quamvìs Sacramenta nova cauſent perfectam, & vetera imperfectam, ſicut lucerna, & ſol conveniunt univocè in ratione cauſantis lucem, quamvìs lux lucernæ ſit ſubobſcura.

XI. *Objic. ult.* ſolùm analogicè conveniunt in ratione ſani Animal, pharmacum, color, pulſus, cibus; quia ratio ſani importat habitudinem cum harmonia humorum, quæ tamen habitudo in his eſt diverſa, & ideò ratio importata per nomen ſani partim eſt eadem, partim diverſa; Atqui ratio importata per nomen Sacramentum, pariformiter partim eſt eadem, quia omnia Sacramenta dicunt habitudinem ad gratiam, partim eſt diverſa, quia habitudo veterum eſt ad gratiam, ut cauſandam per Sacramenta nova, & habitudo novorum eſt ad gratiam, ut ab ipſiſmet cauſandam, ergo nomen Sacramenti eſt etiam Analogum.

Confirm. Hoc nomen Ens communius cenſetur eſſe Analogum, quia differentiæ entitatis imbibunt formaliter ens; ſed differentiæ habitudinis ad Gratiam imbibunt ipſam habitudinem ad gratiam, ergo Sacramentum eſt Analogum.

Reſp.

Digitized by Google

Reſp. Analogiam, & univocationem partim eſſe ex natura rei, partim ex arbitrio, nam quod conveniant v. gr. pharmacum, color, cibus in habitudine ad harmoniam humorum; & quod in hac ipſa habitudine diſconveniant, eſt ex natura rei: quod verò nomen, ſanum, impoſitum ſit ad ſignificandam convenientiam hanc ſimul, & diſconvenientiam; unde ſit Analogum, non verò impoſitum ſit ad ſignificandam ſolùm convenientiam, unde ſit univocum, hoc provenit ex arbitrio inſtitutoris vocum: ſic quod homo, & equus conveniant, & diſconveniant, eſt ex natura rei, quòd verò nomen animal ſignificet ſolùm convenientiam in ratione principii ſentiendi; non verò etiam diſconvenientiam, quatenus ſenſationes hominis diſponunt ad diſcurſum, non verò ſenſationes equi, unde nomen animal ſit univocum, hoc provenit ex arbitrio. In caſu noſtro, hæc vox Sacramentum, ex arbitrio impoſita eſt ſolùm ad ſignificandam convenientiam Sacramentorum, in eo quòd ſignificant gratiam, & ideò nomen hoc eſt univocum, eſſet verò Analogum, ſi ex arbitrio impoſitum fuiſſet ad ſignificandam etiam diſconvenientiam. Hæc omnia patent à poſteriori. Nam quia audito v. gr. nomine Canis, ſtatim conſurgunt animo plures rationes omninò inter ſe differentes in ratione Canis, nempe Canis cœleſtis, & terreſtris, ideò dicimus nomen canis eſſe æquivocum; quia verò audito hoc nomine Sanum, ſtatim conſurgunt menti plures habitudines ad harmoniam humorum partim convenientes, partim diſconvenientes, ideò nomen Sanum eſt Analogum, quia demum audito nomine Animal, conſurgit menti ſola ratio convenientiæ, nempe principium ſentiendi, præſcindendo à diſconvenientia, ideò nomen Animal eſt univocum; quod pariter dicas de hoc nomine Sacramentum.

Ad Confirm Multi cum Nominalibus docent, nomen Ens eſſe univocum, & mutuo præſcindere à differentiis ſuis, non ſecus, ac animal. Verùm tranſmiſſo, quod Ens ſit Analogum, ideò eſt Analogum, quia ratio entis eſt ratio tranſcendens per omnia, adeò ut differentiæ entis ſint formaliter ens, nempe capaces exiſtentiæ, oppoſitæ nihilo, & chimeræ: At ſicut ratio animalis non eſt tranſcendens, unde differentiæ animalis non ſunt formaliter animal, ità nec ratio Sacramenti eſt tranſcendens, unde taleitas habitudinis ad Gratiam non eſt

igne,deſtruitur calor ut 8.& è contra: At in moralibus poteſt dari deſtructivum proprietatis juxta regulas prudentiæ, quin detur deſtructivum eſſentiæ; ſicut in caſu adducto Matrimonii, Adulterium conjugis deſtruit proprietatem, ſeu obligationem ad convivendum,ſed non deſtruit eſſentiam Matrimonii;& in caſu noſtro ſolutio pœnæ deſtruit proprietatem culpæ venialis, nempe reatum ad pœnam, quin deſtruat eſſentiam talis culpæ; ergo in inferno poteſt perſeverare æternùm culpa venialis, quin perſeveret æternum reatus pœnæ ſolvendæ.

Reſpondent alii ſecundò aliis verbis dicendo,quòd perſeverante eſſentiâ morali,perſeveret etiam proprietas, ſed conſentanea: v. g. Matrimonii proprietas conſentanea eſt obligatio ad convivendum conditionatè, hoc eſt niſi committatur Adulterium; poſito deinde Adulterio, remanet eadem obligatio ad convivendum conditionatè,quin detur abſolutè obligatio ad convivendum:ſic proprietas peccati venialis eſt obligatio ad pœnam,v.g.annuam conditionatè,hoc eſt niſi ſit ſoluta; poſt ſolutionem deinde remanet eadem obligatio conditionata, non tamen abſoluta. Quare ſicut Deus ſemper eſt productivus v.g.durationis hodiernæ,ità ut cras etiam ſit ejuſdem durationis hodiernæ productivus,non tamen pro tempore craſtino, ſed pro hodierno;ità veniale ſemper eſt exigitivum pœnæ annuæ, non tamen ſolvendæ poſt ſolutionem jam factam, ſed ſolùm ſolvendæ poſt culpam commiſſam.

Ad 1. Confirm. Idcirco poteſt mortale puniri in æternum, quia eſt gravitatis infinitæ, non quia durat in æternum, ut diximus in de Incarnatione. Quòd ſi ſupponatur gravitatis finitæ, idcirco punitur æternum,quia eſt infinitum ſecundùm quid,hoc eſt contra Deum infinitæ dignitatis; veniale verò non eſt offenſa Dei, hoc eſt per illud non contemnitur Deus,

aut

aut ejus amicitia, ſed ſolùm fervor Amicitiæ; & ideò non eſt infinitum ſecundùm quid, unde nequit æternum puniri.

Ad id quod additur de irreparabilitate, verum eſt, veniale in inferno eſſe irreparabile per ſatisfactionem, ſiquidem ob defectum gratiæ non poteſt pro illo dari ſatisfactio, (hoc eſt actio tantundem honorativa Dei, quantùm fuit dehonorativa actio peccaminoſa) aut ſaltem opus, quod in compēſationem pœnæ debitæ dignum ſit quòd à Deo acceptetur; falſum tamen eſt, quòd non poſſit pro veniali in inferno dari ſatispaſſio; ità ut remaneat culpa abſque ulteriori reatu pœnæ. Mortale tamen tum quo ad culpam, tum quo ad pœnam, ratione ſuæ infinitatis eſt irreparabile.

Ad ſecundam confirmationem *nego Conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia reatus culpæ, & indignationis Divinæ perſeverat in æſtimatione morali, quouſque detur ejus deſtructivum, videlicet aut condonatio, aut ſatisfactio, diximus enim, culpam perſeverare moraliter in negatione condonationis, & condignæ ſatisfactionis: Contra verò reatus pœnæ perſeverat moraliter in negatione condonationis, & condignæ ſatispaſſionis; In Inferno autem quamvìs non detur condonatio, aut ſatisfactio, dari poteſt ſatispaſſio; ergo quamvìs veniale per accidens quo ad reatum culpæ perſeveret in æternum in inferno, non tamen quo ad reatum pœnæ; niſi velis dicere, poſt pœnam jam ſolutam perſeverare in æternum reatum pœnæ, non amplius ſolvendæ, ſed ſolutæ.

VII. *Objic.* 2. ex Vaſquez. Non poteſt dari ſatispaſſio pro veniali in inferno; ergo ibi punitur æternum. *Antecedens probatur*: ut poſſit homo ſatiſpati pro culpis, debet pœnam liberè acceptare, & æquanimiter tolerare; Aliter homines iniquo animo ſuſtinentes ægritudines in hac vita ſatiſpaterentur pro culpis; quod eſt fal-

eſt falſum; Atqui in inferno pœna eſt involuntaria;ergo non poteſt eſſe ſatiſpaſſio pro veniali.

Confirm. 1. Tunc habetur ſatiſpaſſio, quando pœna culpis debita toleratur voluntariè; ſed non habetur in inferno; ergo. *Major probatur*: ideo debetur pœna, & juſtè pro culpis infligitur, ut ponatur debita compenſatio, ac reordinatio, & per illam Deus glorificetur; Atqui niſi toleretur voluntariè, hoc non habetur; ergo.

Confirm. 2. Poena debet correſpondere culpæ;ut illam deleat; ſed culpa eſſentialiter eſt voluntaria; ergo & pœna deletiva culpæ.

Confirm. 3. ægritudines in hac vita, ut ſint ſatiſpaſſiones,non ſolùm debeat voluntariè acceptari, ſed etiam debent tolerari in ſtatu gratiæ; ſed hoc in inferno haberi non poteſt; ergo ut prius. *Major probatur* ex communi ſenſu Eccleſiæ, & Theologorum docentium, jejunia, & alias afflictiones, quas ſubit peccator, non diminuere pœnam debitam culpis etiam venialibus, quia non ſunt toleratæ in ſtatu gratiæ, & ratio à priori videtur eſſe, quia ſatiſpaſſio tollit impedimentum ad gloriam;ergo debet à gratia dignificari,ne dicatur,quòd aliquod naturale tollat impedimentum, & ſit quædam diſpoſitio negativa ad gloriam ſupernaturalem.

Reſp. Ad ſatiſpatiendum pro culpis non requiri, quòd pœna voluntariè acceptetur. Imò quo magìs eſt involuntaria, eò magìs eſt cruciativa, & ſic magìs apta ad punitionem, ut patet in humanis;unde idem dicendum relatè ad Deum,propterea D. Th. in 4. diſtin. 22. dicit: *Pœna, dum ſolvitur, expiatur*; quaſi dicat, reatum pœnæ purgari per m[illegible] pœnæ ſolutionem. Verum quidem eſt, Deum in hac vita non acceptare noſtras ſatiſpaſſiones,pro venialibus, niſi ſint etiam ſatisfactiones, atque adeò niſi ſint voluntariæ, & poſitæ

Ad tertiam *concedo*, ſatiſpaſſiones in hac vita debere eſſe etiam ſatisfactiones, atque adeò debere eſſe voluntarias, & in ſtatu Gratiæ; non tamen in alia vita, ut diximus. Ad rationem à priori: primò falſum eſt, quòd paſſiones, & cruciatus debeant eſſe ſupernaturales, ut tollant impedimentum ad gloriam. Nam in omnium ſententia tollunt hoc impedimentum præcisè per hoc, quòd ponantur in ſtatu Gratiæ, quin proinde evadant ſupernaturales, non enim actus bonus naturalis per hoc, quod ponatur in ſtatu Gratiæ, non evadit ſupernaturalis, niſi ſit cum influxu Auxilii ſupernaturalis. Deinde tranſmiſſo quòd cruciatus tam in hac vita, quàm in Purgatorio debeant eſſe ſupernaturales (in hoc ſenſu videlicet, quòd per actum voluntarium ſupernaturalem acceptentur) ut tollant impedimentum ad gloriam; at in inferno cruciatus inflicti ob veniale non debent tollere impedimentum ad gloriam, unde ut ſint ſatiſpaſſiones, non debent ullatenus eſſe ſupernaturales.

VIII. *Objic.* 3. Pœna debita veniali, quamvìs finita ſit, poteſt tamen per accidens eſſe æterna, aut ratione ſtatûs damnatorum incapacis refrigerii, aut ratione ſubjecti, quòd in inferno caret omni ſpe cujuſvis boni, aut demum ratione fori, in quo reus punitur, quod fert ſententiam irretractabilem; ergo veniale in inferno punitur æternum.

Confirm. 1. quia *In Inferno nulla eſt Redemptio. Ignis non extinguitur vermis, non moritur*; ut dicitur in Script. Præterea pœna ibi nunquam mitigatur, ut fert communiſſimus ſenſus, & docet Aug. in Pſal. 105. dicens: *Alicujus mitigari, cui traditus eſt, pœnam in inferno, quis audacter dixerit? quandoquidem unam ſtillam non meruit dives.*

Confirm. 2. quia impoſſibile eſt, non eſſe deteriorem in malo pœnæ, qui ſemper eſt deterior in

Digitized by Google

malo culpæ;ſed decedens cum mortali ſimul,& veniali deterior eſt in æternum in malo culpæ,quàm qui cum ſolo mortali decedit; ergo etiam deterior erit in æternum in malo pœnæ.

Confirm. 3. Damnati ſemper complacentiam habent in peccatis, cum quibus decedunt; ergo ſemper pro iis debent puniri, cùm enim pœna detur, ut reus corrigatur, ſi nunquam corrigitur, ſemper eſt puniendus.

Reſp. *nego antecedens.* ſtatus damnatorum non eſt niſi ſtatus ſub executione Divinæ ſententiæ reos illos condemnantis; ſed Divina ſententia fert, quòd peccator non puniatur ultra condignum ; ergo non debent ratione ſtatûs damnati ob veniale puniri in æternum ; unde ſolùm ſunt incapaces refrigeri relatè ad pœnam debitam. Secundò ſubjectum caret omni ſpe,quòd pœnadebita remittatur; at non proindt ea protrahenda eſt diuturnius,quàm culpa mereatur. Denique Forum in caſu noſtro non eſt,niſi Tribunal Judicis Juſtiſſimi, qui non patitur, pœnas eſſe diuturniores, quàm debeantur, & ſententia iſthæc ſuprèmi Judicis ſemel lata eſt irretractabilis.

Ad primam confirm. recurrit eadem reſponſio,nunquam enim pœna debita minuitur:v.g. ſi pœna veniali debita eſt annua, non ceſſabit ante lapſum anni, ſed poſt annum ceſſabit;cùm non ſit amplius debita pœna ulla ſolvenda,ſed ſolùm ſoluta.

Ad ſecundam:qui eſt deterior in malo culpæ,eſt etiam deterior in malo pœnæ debitæ ; atque adeò qui cum mortali ſimul,& veniali decedit, ſemper erit reus pœnæ etiam veniali debitæ, non tamen pœnæ amplius ſolvendæ,poſtquam erit ſoluta.

Ad tertiam :complacentia in peccatis, quæ eſt in inferno non eſt demeritoria, cùm ſit in termino; & ideò propter illam damnati non puniuntur novâ pœnâ: aliter

ter deberent etiam puniri ob peccata, jam remiſſa in hac vita, quia de illis etiam complacentiam habent. Denique pœna in termino non petit, ut Reus patiens corrigatur; ſed ut alii metu ſimilis pœnæ à peccatis coerceantur.

QUÆSTIO IV.

Quænam Peccata ſint objectum materiale virtutis Pœnitentiæ.

I. Ut ad hanc quæſtionem decidendam facili negotio deſcenderemus, præmiſimus quid ſit peccatum habituale, quid originale, quid veniale. Inquirendum ſupereſſet de peccato Actuali; de eo tamen abundè diximus in de Gratia oſtendendo, eſſe diſſonam Legi, & conſiſtere in prædicato poſitivo; & in de Incarnatione diximus, mortale eſſe gravitatis ſimpliciter infinitæ in linea injuriæ Deo irrogatæ. Hìc ſolùm recolimus, peccatum ab Auguſtino definiri, *dictum, factum, concupitum contra legem æternam*; propterea ipſum eſſe phyſicum peccati actualis eſt macula moralis animæ; quippe quod eſt contrà regulam morum, nempe contra Divinam voluntatem, quæ eſt prima regula morum, ſeu actuum humanorum moralium, ſicut enim calor v. g. dicitur eſſe malum phyſicum aquæ, quia diſſonat naturæ aquæ; ità peccatum eſt malum morale, ſeu macula moralis hominis, quia diſſonat naturæ humanæ advertenti ad regulam morum. Peccatum verò habituale eſt hæc ipſa macula moralis peccati actualis, moraliter tamen perſeverans, quatenus in æſtimatione morali perinde ſe habet peccatum præteritum, ac ſi eſſet præſens. Circa quæſtionem autem, num malitia peccati actualis conſiſtat in prædicato poſitivo, an in negativo? ſciendum, Scotum, Suarium, Valentiam apud Amicum de Gratia *diſp.* 17. docere, quòd conſiſtat in prædicato

Digitized by Google

dicato negativo, hoc eſt in privatione rectitudinis debitæ tali actui. Nos verò in de Gratia *diſp.* 2. *qu.* 7. cum Cajetano, Vaſquio & aliis diximus, adæquatè conſiſtere in prædicato poſitivo, ſeu in ipſa entitate phyſica actûs diſſoni legi, ità ut privatio rectitudinis debitæ ſit ſolùm proprietas metaphyſica peccati actualis. Et ratio eſt, quia in eo conſiſtit formalis malitia peccati, per quod actus formaliter conſtituitur malus moraliter, & inhoneſtus; ſed actus humanus conſtituitur formaliter malus moraliter per ſuum eſſe phyſicum & poſitivum, in quantùm diſſonum Divinæ voluntati, quæ eſt prima regula morum, & ex hoc fit, quòd careat rectitudine debitâ; ergo malitia formalis peccati actualis formaliter conſiſtit in poſitivo: ſicut error conſiſtit in ipſa entitate phyſica, & poſitiva actûs, ad quam conſequitur carentia conformitatis cum objecto: & febris conſiſtit in qualitate poſitiva, ad quam conſequitur carentia harmoniæ debitæ humorum. His poſitis.

II. Certum eſt, peccatum actuale eſſe materiale objectum virtutis Pœnitentiæ, ſeu id, circa quod actus hujus virtutis verſari poſſunt. Poſſumus enim ex motivo pœnitentiæ peccatum odiſſe, ac deteſtari, de illo dolere, retractare, ac velle illud vindicare. Difficultas tamen eſt de peccato Habituali, ac de Originali, nec non de peccatis alienis, de Imperfectionibus, & ſimilibus, num ſint objectum materiale hujus virtutis, & num ſint materia remota Sacramenti Pœnitentiæ? Ad has difficultates enodandas.

III. Prænoto, ad virtutem pœnitentiæ plures actus ſpectare. Primò odium peccati, in quantùm eſt Dei offenſa. Secundò deteſtationem ejuſdem, odium enim reſpicit peccatum ut peccatum eſt, atque adeò etiam peccatum futurum, & poſſibile; at deteſtatio reſpicit peccatum ut commiſſum ſive à ſe, ſive ab alio:

Prop-

Digitized by Google

Propterea deteſtatio ſuprà actum odii addit affectum voluntatis, & deſiderium quoddam, quòd peccatum non fuerit commiſſum, ſicut enim poſſidens bonum connaturaliter deſiderat ſemper illud habere, ità odio habens peccatum commiſſum connaturaliter deſiderat, ne unquam fuerit; & hujuſmodi deſiderium additum odio ſpectat ad deteſtationem. Tertius Pœnitentiæ actus eſt dolor, ſeu diſplicentia, quæ connaturaliter conſequitur ad deteſtationem, & fert quandam animi pœnam, & inquietudinem ob peccatum commiſſum. Cùm in Beatis non ſit capacitas doloris, idcircò quamvìs oderint, & deteſtentur peccata à ſe, & ab aliis commiſſa, de illis tamen non dolent. Quartus Actus eſt retractatio, quæ ſolùm verſatur circa actum à ſe commiſſum, nemo enim retractare poteſt, quòd ipſe non fecit, ſicut enim deteſtatio fert deſiderium, ne peccatum fuerit, ità retractatio fert deſiderium, ne peccatum fuerit à ſe commiſſum, & ſimul voluntatem illud expiandi ac vindicandi: & propterea ad retractationem ſequitur voluntas ſatisfaciendi, & ſpes veniæ. Præcipuus inter hos pœnitentiæ actus eſt dolor, ad quem ſequitur retractatio, & voluntas ſatisfaciendi. Hinc Beati qui poſſunt odiſſe ac deteſtari peccatum, non tamen de illo dolere, non dicuntur elicere pœnitentiam de illo; quidquid ſit, an in Beatis remaneat virtus pœnitentiæ infuſa deſerviens ad eliciendos actus odii, & deteſtationis; quod examinabimus *diſp.* 3,

Dico nunc 1. peccatum habituale, quà tale, eſt objectum materiale pœnitentiæ? Ità communiter apud Martinum Perez *diſp.* 1. *ſect.* 7.

Prob. Illud eſt objectum materiale pœnitentiæ, circa quod verſari poſſunt actus hujus virtutis; ſed circa peccatum habituale, quà tale, verſari poſſunt actus virtutis pœnitentiæ; ergo, *probatur minor*: peccatum ha-

tum habituale, quà tale, eſt peccatum præteritum moraliter perſeverans; ſed actus virtutis poenitentiæ, nempe odium, deteſtatio, dolor, retractatio, voluntas ſatisfaciendi, cadere poſſunt ſupra peccatum præteritum moraliter perſeverans, quà tale; ergo actus pœnitentiæ cadere poſſunt in peccatum habituale, quà tale; & quia iſti actus conſtituunt ſacramentum pœnitentiæ, idcirco peccatum habituale, quà tale, eſt etiam materia remota hujus Sacramenti.

Dices: peccatum habituale, quà tale, conſtituitur per peccatum præteritum, & per negationem condonationis, & ſatisfactionis, in quibus moraliter perſeverat; ſed actus virtutis poenitentiæ cadere non poſſunt ſuprà negationem condonationis &c. cur enim negatio condonationis ſit ipſe actus Divinus nolens condonare, non poteſt eſſe objectum odii, & deteſtationis; ergo peccatum habituale, quà tale, non eſt objectum materiale poenitentiæ.

Reſp. *conceſſa majore, & minore*, *nego Conſequentiam*. Ad odio habendum, & deteſtandum peccatum habituale, quà tale, non eſt neceſſe, quòd odio habeamus omnia conſtitutiva peccati habitualis: ſicuti ut odio habeamus eſum carnis, quà prohibitum, non debemus odiſſe prohibitionem: & ut Deus amet poenam, in quantum æqualem culpæ, non debet amare omnia conſtitutiva hujus æqualitatis, deberet enim amare culpam, quæ talem æqualitatem conſtituit. Quare ſicut ſufficit, quòd æqualitas inter poenam, & culpam ametur tantùm denominativè, & ſecundùm rectum denominationis, non verò conſtitutivè, ſeu quidditativè, hoc eſt ſecundùm omnia cõſtitutiva talis denominationis; ſufficit enim, quòd ametur poena, quæ denominatur æqualis culpæ, quin amentur omnia conſtitutiva talis æqualitatis, ità ſufficit, quòd peccatũ habituale, quà tale, odio habeatur denominativè ſecundùm

dùm id,quod venit in recto, quin debeant odio haberi omnia ejus conſtitutiva.

V. Dico 2. cum Lugo *diſp.3. ſect.1*. Peccatum habituale ſecundùm id per quod diſtinguitur ab actuali præterito,non eſt objectum materiale Pœnitentiæ.

Prob. Id per quod diſtinguitur peccatum habituale ab actuali præterito,non eſt niſi reatus pœnæ,ſeu negatio condonationis &c. ſed negatio condonationis, ut diximus,non eſt objectum materiale pœnitentiæ, cùm non poſſimus odiſſe ; ac deteſtari actum Dei nolentis condonare ; ergo peccatum habituale ſecundùm id, per quod diſtinguitur ab actuali præterito, non eſt objectum materiale pœnitentiæ.

Dices: Peccatum habituale, in quantum habituale, reduplicat id per quod diſtinguitur ab actuali præterito; ergo ut poſſit eſſe objectum materiale pœnitentiæ peccatum habituale,in quantum habituale , juxta dicta in prima concluſione,debet etiam eſſe objectum materiale pœnitentiæ id,per quod habituale diſtinguitur ab actuali præterito.

Reſp. ſicut pœna æqualis culpæ inquantum æqualis amatur,& tamen non reduplicatur , nec debet amari culpa , per quam pœna æqualis ab inæquali diſtinguitur, ſed reduplicatur ipſa pœna ſub prædicato æqualitatis,tanquam ſub conditione; Ità quando reduplicatur peccatum habituale ,in quantum habituale,non reduplicatur reatus,ſeu negatio condonationis,per quam diſtinguitur habituale ab actuali præterito , ſed reduplicatur ipſum peccatum ſub tali negatione , *tanquam ſub conditione*,& illud ſolùm odio habetur.

Hinc habes, peccatum habituale importare formaliter peccatum præteritum in recto,&negationem condonationis & ſatisfactionis in obliquo ; ità tamen ut ab his negationibus conſtituatur, quia iis præcisè ſublatis,peccatum habituale tollitur : reatum verò pec-

cati importare utramque hanc negationem, ſuppoſito tantùm peccato præterito, tanquam termino relationis tranſcendentalis, & non tanquam conſtitutivo: non ſecùs ac dolor de peccato conſtituitur per ſolùm actum dolentis præſupponentem peccatum, non verò per ipſum peccatum: & ſicut dolor de peccato eſt bonus, quamvìs ſupponat malum, ità jus in Deo, ſeu poteſtas legitima ad odio habendum, & puniendum peccatorē, cui correlativè reſpondet reatus, eſt quid bonum ipſi Deo, quamvìs ſupponat peccatum; adeò ut poſſit Deus hoc ſuum jus velle, non tamen abſolutè, ſed ex ſuppoſitione peccati. Unde ulterius colligitur, quòd ſi poſſet condonari peccatum in inſtanti in quo fit, dari poſſet peccatum actuale abſque jure in Deo, & reatu in peccatore, ut dicemus infrà.

VI. Dico 3. Peccatum originale non eſt objectum materiale pœnitentiæ relatè ad actum retractationis, ſed ſolùm relatè ad actum, odii deteſtationis, diſplicentiæ &c. ità communiter cum D. Th. *in 4. diſt.* 17. *q.* 2. Suarez, Lugo, Perez *diſp.* 1. *ſect.* 8.

Prob. prima pars, quòd ſcilicet non poſſimus peccatum originale retractare; quia retractatio eſt de actu phyſicè proprio, retractamus enim quod propria libertate fecimus; nec poſſumus retractare quod fecimus inimpedibiliter, ut docent communiter apud Lugo *diſp.* 3. *n.* 12. Pupillus v. g. nequit retractare contractū tutoris: Atqui originale eſt ſolùm interpretativè proprium, & contrahitur à nobis inevitabiliter per naturalem generationem; ergo non eſt materia poenitentiæ per actum retractationis; ſicut nec per actum contritionis, quæ eſt deteſtatio & dolor de peccato à ſe commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero.

Prob. ſecunda pars, quòd ſcilicet poſſint alii actus poenitentiæ exerceri circa originale, nempe odium, deteſtatio, dolor: per originale enim homo contrahit

ſta-

ſtatum inimicitiæ cum Deo; quo quid deterius? ergo originale eſt objectum odii. Præterea poteſt homo quodvis peccatum commiſſum etiam alienum, ut mox dicemus, deteſtari; ergo à fortiori poteſt deteſtari originale, quod eſt interpretativè à ſe commiſſum, & proprium. Denique poteſt homo de originali dolorem ac diſplicentiam habere, nam ex Auguſtino 14. de civ. *cap.* 15. diſplicentia eſt de iis, quæ nobis nolentibus accidunt, & trahit animi inquietudinem ac pœnam; hujuſmodi eſt originale trahens ſtatum inimicitiæ cum Deo, atque adeò inquietudinem & pœnam; ergo poſſumus de originali dolere.

VII. Ex quibus ſequitur, Originale de facto non eſſe materiam remotam Sacramenti Pœnitentiæ, cùm hoc Sacramentum de facto per contritionem conſtituatur, quæ ſuprà Originale non poteſt cadere. Quòd ſi in alia providentia Sacramentum Pœnitentiæ conſtitueretur per ſolum odium, deteſtationem, ac dolorem peccati, quamvìs non propriâ voluntate commiſſi, tunc poſſet Originale eſſe materia remota Sacramenti Pœnitentiæ, & virtute talis Sacramenti deleri.

Poteſt etiam dari ſatisfactio pro Originali, quippe quòd eſt vera Dei offenſa. Falſiſſima tamen eſt propoſitio 19. ab Alex. VIII. proſcripta, quòd ſcilicet *Homo tota vita debeat pro originali pœnitentiam agere.* Hoc enim derogat efficaciæ Sacramenti Baptiſmi; vi cujus deletur non ſolùm reatus culpæ, ſed etiam reatus cujuſcunque poenæ. In tantùm pro peccatis remiſſis per Sacramentum Poenitentiæ debemus poenitentiam agere, quia etiam poſt Sacramentum Poenitentiæ ſæpè remanet reatus poenæ temporalis; qui tamen poſt Sacramentum Baptiſmi nunquam remanet. Verum quidem eſt, poſt Baptiſmum remanere in nobis concupiſcentiam, ſubjectionem morti, & mortis veſtigiis;

hæc

hæc tamen ex Trid. non remanent in pœnam Originalis, ſed ad agonem, & meritum.

VIII. Infertur ex dictis 1. etiam venialia eſſe objectum materiale pœnitentiæ, & materiam remotam hujus Sacramenti, cùm omnes actus pœnitentiæ cadere poſſint in venialia, non ſecus ac in mortalia. Illa enim verè Deo diſplicent, ac leviter offendunt, quamvis ejus amicitiam non diſſolvant. Præterea aliæ virtutes deteſtantur objectum ſibi contrarium etiam in materia levi: v. gr. Temperantia deteſtatur gulam etiam levem: Religio ſuperſtitionem etiam leviſſimam; ergo etiam Pœnitentia odit culpas veniales, prout Dei offenſas, licèt leves.

Infertur 2. Etiam peccata dimiſſa eſſe objectum materiale pœnitentiæ quoad actum odii, deteſtationis, doloris, ac retractationis; non tamen quoad actum vindicationis, ſi ſint remiſſa quoad culpam ſimul, & pœnam, ut docent communiter apud Perez *ſect.* 9. contra Lugo *diſp.* 3. *num.* 15. Ratio eſt, quia actus vindicationis, ſeu ſatisfactionis eſt actus Juſtitiæ, qui non poteſt exerceri erga debitum jam extinctum, ut diximus in tract. de Juſtitia, ubi oſtendimus cum communiori, non poſſe dari duplicem ſolutionem adæquatam ex Juſtitia relatè ad idem debitum, nec poſſe dari iteratam ſolutionem ex Juſtitia ſucceſſivè. Hinc tamen non fit, quòd peccatum remiſſum non ſit materia remota Sacramenti Pœnitentiæ, cùm ſufficiat, quòd poſſumus de eo conteri.

Infertur 3. Peccatum nondum commiſſum poſſe eſſe materiam pœnitentiæ ſolùm quoad actum odii, & propoſiti de illo non committendo, non tamen quoad actum deteſtationis, vel doloris, qui ſolùm verſatur circa peccata commiſſa; & multò minùs quoad actum retractationis, aut vindicationis.

Infertur 4. quòd ſicut non poſſumus retractare peccatum

catum Originale, quia non eſt commiſſum à nobis per actum propriæ libertatis, ità à fortiori nec poſſumus retractare peccata aliena, aut de iis conteri: poſſunt tamen ea eſſe objectum materiale pœnitentiæ per actus odii, deteſtationis, ac doloris, ut docent communius cum Suario *diſp. 2. ſect. 1.* & Perez *ſect. 10.* Sicut enim ex virtute ſpei inclinamur ad ſperandum Deum ut bonum noſtrum tum nobis, tum aliis, & ex motivo Juſtitiæ moveri poſſumus ad ſolvenda debita etiam aliena; ità ex motivo pœnitentiæ poſſumus etiam aliena peccata deteſtari, ac de illis dolere.

Infertur 5. Quid dicendum de imperfectionibus ſive negativis, ut cum quis ponit actum minùs perfectum, aut intenſum præ perfectiori, aut intenſiori; ſive poſitivis, ut cum quis v. g. tranſgreditur ſuas leges, quæ ad culpam non obligant: unde ponit aliquod impedimentum ad ſpecialia Dei beneficia; ſicut irregularitas ex defectu eſt impedimentum canonicum ad ordines ſacros. Certum eſt, neque imperfectiones poſitivas, neque negativas eſſe materiam Sacramenti Pœnitentiæ; cum non ſint peccata, quamvìs de illis in confeſſione nos accuſemus; quia ſæpè culpam aliquam venialem habent annexam. Quare dicendum, neque eſſe materiam directam virtutis pœnitentiæ, quippe quæ per ſe verſatur per actus odii, deteſtationis, &c. circa offenſam Dei: poſſunt tamen, ut notat Perez, & Lugo, eſſe materia remota pœnitentiæ per actus odii, ac deteſtationis, quatenus diſponunt indirectè ad culpam, impediendo Dei beneficia. Quare ex motivo pœnitentiæ intendentis odiſſe, vindicare, ac vitare Dei offenſam, poteſt homo imperfectiones ſuas odiſſe, deteſtari, retractare, ac vindicare.

Infertur 6. Idem dicendum de actibus materialiter malis; putâ ſi quis ſine advertentia omiſit horas canonicas recitare, aut læſit proximum, aut citra culpam paſſus eſt

eſt aliquam conſpurcationem. Hujuſmodi enim actus cum vacent culpâ, non poſſunt directè ad objectum materiale pœnitentiæ pertinere: quia tamen generant habitum inclinantem ad ſimiles actus, qui fiant cum advertentia, & cum Dei offenſa; ideo poteſt homo indirectè ex motivo pœnitentiæ eos odiſſe, ac dolorem, & diſplicentiam de iis habere.

Infertur ult. eſſe objectum materiale pœnitentiæ etiam peccatum actuale præteritum, cum poſſint circa illud cadere actus omnes pœnitentiæ. Non eſt autem idem dolere de peccato actuali præterito, ac dolere de peccato habituali. Nam ſi quis in inſtanti A peccet, & in inſtanti B conteratur de tali peccato, tunc dolet de peccato actuali præterito non tamen de habituali, eò quòd tale peccatum præteritum non perſeveret: At ſi in inſtanti A peccet, in inſtanti B peccatum perſeveret, & in inſtanti C doleat de tali peccato, tunc dolet de peccato habituali, in quantùm habituali.

DISPUTATIO II.

De effectu Pœnitentiæ quoad Remiſſionem culparum, & Reviviſcentiam Meritorum.

UT præſtantia tam virtutis, quàm Sacramenti Pœnitentiæ luculenter à poſteriori oſtendatur, ſub oculis ponimus ejus effectus. Et primò quidem agemus de remiſſione mortalium. Secundò de remiſſione venialium. Tertiò de reviviſcentia meritorum deperditorum per mortale.

QUÆ-

QUÆSTIO I.

An ſit poſſibile peccatum eſſentialiter irremiſſibile.

I. QUòd nullum peccatum ratione ſuæ magnitudinis ſit irremiſſibile ſive per Sacramentum Pœnitentiæ, ſive per actus virtutis pœnitentiæ, nempe per contritionem perfectam, eſt de Fide contra Novatianos apud Bell. & contra Tertull. qui docuit, poſt veniam ſemel obtentam de aliquo peccato non poſſe amplius nova peccata condonari, quod patet tum ex Scripturis, dicitur enim Ezechielis 10. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, omnium iniquitatum ejus non recordabor.* & Joan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*; Tum ex Concilio Lateranenſi, & ex PP. apud eundem Bellar. Tum demum quia contrarium derogat efficaciæ Divinæ Gratiæ, Divinæ Miſericordiæ, ac virtuti Paſſionis Chriſti. Hinc verba illa Chriſti Domini apud Matth. *Omne peccatum, & blaſphemia remittitur hominibus, ſpiritus autem blaſpemiæ non remittitur*: & illa alia; *Qui dixerit verbum contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc ſæculo, neque in futuro*, explicanda ſunt cum Ambr. Atha. Hieronym. quòd hujuſmodi peccatum difficillimè remittatur, & cum morali impoſſibilitate. Idemque dicas de iis verbis Apoſt. ad Hebr. 6. *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati, &c. & prolapſi ſunt, rurſum renovari ad pœnitentiam.*

Ad ea verò verba 1. Joan. 5. *Eſt peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis*; Dicas vel eſſe ibi ſermonem de Impœnitentia finali, ſeu de peccato uſque ad mortem, poſt quam nulla habetur remiſſio, cum homo ſit in termino: vel eſſe ſermonem de peccatis enormiſſimis, quæ reddunt peccatores indignos aliorum orationibus; unde quamvìs poſſimus pro iis orare,

re, non tenemur, ut explicat Platel. *nu.* 525. ſicut pro excommunicatis non offeruntur Sacrificia. Denique quod dicitur de Antiocho 2. Machabæorum 9. *Orabat ſceleſtus Dominum, à quo non erat miſericordiam conſecuturus*, intelligendum eſt, quòd non erat obtenturus veniam, quia non dolebat de peccatis ob motivum ſupernaturale, ſed ſolùm ex deſiderio ſalutis recuperandæ.

II. Difficultas ſolùm eſt apud Recentiores, An ſit poſſibile peccatum aliquod eſſentialiter irremiſibile, non ratione ſuæ magnitudinis, ſeu gravitatis, ſed præcisè ratione connexionis intentionalis cum Dei decreto de non remittendo ullo peccato? Lugo *diſp.* 8. *ſect.* 1. affirmat; docens quòd ſi Deus liberè decernat, ſe nullum peccatum amplius remiſſurum, & revelet Petro hoc decretum, qui illud contemnat, ſeu diſcredat tali revelationi, in tali caſu peccatum hoc contemptus, ſeu infidelitatis ſit eſſentialiter irremiſſibile, non ex magnitudine ſuæ malitiæ, ſed quia eſſentialiter connectitur, ac præſupponit decretum illud Divinum infruſtrabile; quod tamen de facto fruſtraretur, ſi peccatum illud remitteretur. Ex hoc diſcurſu docuerunt nonnulli, quòd ſimiliter ſit poſſibilis aliqua Dei viſio eſſentialiter indeſtruibilis, non ex magnitudine ſuæ perfectionis, ſed ex conſimili connexione intentionali cum libero Dei decreto de non deſtruenda ulla Dei viſione, quod certè attingi non poſſet, niſi per viſionem eſſentialiter indeſtruibilem, eò quòd aliter decretum Dei fruſtraretur. Hanc autem viſionem eſſentialiter indeſtruibilem multis oſtendimus repugnare in de Beatitudine *diſp.* 1. *qu.* 10. Similiter ex eadem ratiocinatione putant, poſſibile eſſe peccatum aliquod eſſentialiter impunibile, aut eſſentialiter remiſſum; actum bonum eſſentialiter impræmiabilem; Creaturam aliquam eſſentialiter inelevabilem ad producendum quodlibet, & alia hujuſmodi innumera.

Ad-

Adverto, illud eſſe diſcrimen inter peccatum eſſentialiter, ſeu ab intrinſeco, & peccatum accidentaliter, ſeu ab extrinſeco irremiſſibile, quod peccatum per accidens irremiſſibile ſit illud ſolùm, quod eſt irremiſſibile ob extrinſecum Dei decretum de illo non condonando, ut ſunt omnia peccata damnatorum: Peccatum verò eſſentialiter irremiſſibile ſit illud, quod independenter ab omni libero Dei decreto, ex prædicatis ſuis eſſentialibus eſt irremiſſibile, non ſecùs ac homo independenter ab omni libero Dei decreto ex prædicatis eſſentialibus eſt rationalis. Proinde peccatum eſſentialiter irremiſſibile ſolùm poteſt Deus liberè permittere, ſicut hominem rationalem ſolùm Deus poteſt liberè ponere; & ſicut non poteſt Deus liberè velle, quod homo ſit rationalis, ità non poteſt liberè velle, quod peccatum eſſentialiter irremiſſibile non remittatur, eſſet enim hujuſmodi decretum liberum fatuum, eſſentialiter ſuperfluū, & indignum Deo. His explicatis.

III. Dico cum communiori, repugnare peccatum eſſentialiter irremiſſibile ex connexione intentionali cum decreto de non remittendo ullo peccato, juxta ſyſtema expoſitum. Ità Haunoldus *nu.* 901. Arriaga *diſp.* 12. *ſect.* 3. Dicaſtillo, Requeſens, contra Lugo loco citato, Martinon. Oviedum, & alios Recentiores.

Prob. 1. Ex abſurdis: ſi dari poſſet peccatum hoc eſſentialiter irremiſſibile, eſſet pariter poſſibile peccatum eſſentialiter impermiſſibile à Deo, aut peccatum, ad quod Deus non concurreret immediatè; ſequelam nemo admiſerit; ergo. *Probatur ſequela*, quia ſimiliter poteſt Deus facere hoc decretum, Nolo ullum peccatum permittere, ſeu nolo ad ullum actum liberum Creaturæ concurrere: poteſt etiam hoc decretum revelare Petro; & ſi Petrus illud contemneret, ſeu diſcrederet, peccatum hoc contemptûs, aut incredulitatis deberet eſſe juxta ratiocinationem Adverſariorum eſſenti-

tialiter impermiſſibile, aut ſine concurſu immediato Dei; aliter decretum eſſentialiter præſuppoſitum fruſtraretur. Quod ſi dicas, decretum hoc de non permittendo ullo peccato revelari poſſe, ſed contemni non poſſe, ne ſequatur hoc inconveniens, quod detur peccatum impermiſſibile; dicas pariter, Decretum illud de non remittendo ullo peccato revelari poſſe, contemni non poſſe, ne ſequatur hoc inconveniens, quod detur peccatum irremiſſibile; cum Deus infinitè Miſericors, & ut dicitur Joelis 2. *Præſtabilis ſuper malitia*, debeat poſſe quodvis peccatum remittere; ſicuti debet ex ſupremo dominio ad quemcunque effectum creatum immediatè concurrere. Pariter ex conſimili diſcurſu Cardinalis de Lugo ſequeretur, dari poſſe peccatum eſſentialiter impunibile, eſſentialiter remiſſum, &c. viſio Dei eſſentialiter indeſtruibilis, Creatura eſſentialiter immobilis, vel quæ ſolùm conſervari, aut moveri poſſet per tempus, aut per ſpatium determinatum, & his ſimilia, quæ communiter reputantur abſona.

Prob. 2. ratione. Peccatum hoc contemptûs, ſeu incredulitatis in dato ſyſtemate eſſet, & non eſſet irremiſſibile; ergo repugnat. *Probatur ſequela.* Eſſet enim irremiſſibile, ut ſupponitur ob diſcurſum Adverſariorum; ex altera parte non eſſet irremiſſibile, quod ſic probatur: Vel decretum illud liberum Dei dicens, Nolo ullum peccatum remittere, loqueretur ſolùm de peccatis remiſſibilibus, vel loqueretur etiam de hoc peccato contemptus, quod deberet eſſe eſſentialiter irremiſſibile; neutrum dici poteſt, ergo &c. *Probatur minor.* Non enim dici poteſt, quod loquatur etiam de hoc peccato contemptus eſſentialiter irremiſſibile, quia ut diximus, Deus nequit liberè quidquam decernere de prædicatis neceſſariis, & eſſentialibus creaturæ, ſed ſolùm de contingentibus.

Qua-

Quare ſicut fatuum, eſſentialiter ſuperfluum, & indignum Deo eſt decretum liberum decernens dare homini rationalitatem, aut non creare chimeram, ità fatuum eſſet decretum liberum Dei decernens ſe non remiſſurum peccatum eſſentialiter irremiſſibile. Quod ſi dicas, decretum illud de non remittendo ullo peccato loqui ſolùm de peccatis remiſſibilibus condiſtinctis ab hoc peccato contemptûs, ſequitur jam, quod hoc peccatum contemptûs nullam habeat irremiſsibilitatem neque accidentalem, neque eſſentialem. Non accidentalem ortam ex illo decreto de non condonando ullo peccato, quia illud decretum non loquitur de hoc peccato; Neque habet ex eo decreto eſſentialem irremiſsibilitatem, quia mera connexio eſſentialis peccati A cum decreto de non remittendo peccato B, non infert ullam irremiſsibilitatem in peccato A, ut patet. Nam ſi Deus ex. gr. decernat, ſe non remiſſurum peccata Pauli, & revelet hoc decretum Petro, qui illud contemnat, peccatum hoc Petri non habet ullam irremiſsibilitatem, quamvìs eſſentialiter connectatur cum decreto de non remittendis peccatis Pauli: ſic etiam viſio v.g. decreti de nõ deſtruendo lapide, non haurit ullam indeſtruibilitatem ex connexione eſſentiali cũ illo decreto de non deſtruendo lapide.

Iterum ſic arguo breviter. Supponamus omnia peccata poſsibilia clarè, & diſtinctè cognita à Deo eſſe A, B, C, & peccata B. C eſſe remiſsibilia, peccatum verò A eſſe illud, quod Adverſarii dicunt irremiſsibile. Nunc ſic: vel decretum de non remittendo ullo peccato loquitur etiam de peccato A, quod dicitur irremiſsibile, & decretum deberet eſſe fatuum, quippe quod liberè decerneret de prædicatis neceſſariis: vel ſolùm loquitur de peccatis B.C. remiſsibilibus, & hinc non ſequitur, quod peccatum A habeat ullam irremiſsibilitatem, ſicuti ſi detur decretum de non remit-

tendis peccatis Pauli, peccatum Petri contemptivum talis decreti non eſſet ullatenus irremiſſibile. Nam ſi remitteretur, non fruſtraretur decretum præſuppoſitum; quippe quod ſolùm loquitur de peccatis Pauli.

IV. Dices 1. Quamvìs decretum de non remittendo ullo peccato ſolùm loquatur de B. C. remiſſibilibus; at peccatum A haurit ex tali decreto proximam poſſibilitatem, cum non poſſit tale peccatum dari non præſuppoſito illo decreto: Hinc peccatum A eſt irremiſſibile; aliter fruſtraretur decretum præſuppoſitum de non remittendo ullo peccato; ergo poſſibile eſt peccatum hoc eſſentialiter irremiſſibile.

Sed contra eſt, quia etiam decretum de non remittendis peccatis Pauli reddit proximè poſſibile peccatum Petri contemptivum talis decreti; & tamen non proinde hoc peccatum Petri haurit ullam irremiſſibilitatem ab eo decreto eſſentialiter præſuppoſito, eò quòd decretum loquatur ſolùm de peccatis Pauli. Unde non fruſtraretur, ſi remittatur peccatum Petri; ergo pariter in caſu noſtro, quamvìs peccatum A hauriat proximam poſſibilitatem à decreto de non remittendis peccatis B, C. remiſſibilibus, non proinde haurit ab eo decreto eſſentialiter præſuppoſito ullam irremiſſibilitatem.

Dices 2. Cum decretum ſit de non remittendo ullo prorſus peccato, ità loquitur abſolutè de peccatis B, C. remiſſibilibus, ut loquatur etiam conditionatè de peccato A, quatenus ſi eſſet remiſſibile, Deus nollet illud remittere; Atqui hoc ſufficit, ut peccatum A ex connexione intentionali cum eo decreto hauriat intrinſecam irremiſſibilitatem; ergo eſt intrinſecè irremiſſibile.

Sed contra eſt, quia vel decretum de non remittendo ullo peccato loquitur conditionatè de ipſo peccato A ſignatè, vel ſolùm exercitè. Non primum, quia tam

tam eſt fatuum, & indignum Deo decretum liberè decernens de prædicatis neceſſariis abſolutè, quam conditionatè in actu ſignato, v. gr. tam eſt impoſſibile decretum liberè decernens abſolutè, quòd nolit ponere hircocervum; quam ſi dicat conditionatè, ſi hircocervus eſſet poſſibilis, illum non ponerem; ergo tam eſt impoſſibile decretum dicens abſolutè, Nolo remittere peccatum A irremiſſibile, quàm dicens conditionatè, ſi peccatum A eſſet remiſſibile, illud non remitterem. Hujuſmodi enim decreta in Deo ſunt eſſentialiter ſuperflua. Neque dici poteſt, quòd loquatur de peccato A conditionatè in actu exercito, quatenus de facto nihil decernit de illo, ſed decerneret in hypotheſi impoſſibili, quòd illud eſſet remiſſibile. Nam voluntas iſta conditionata tum ex parte objecti, tum ex parte actus, quæ ſcilicet non eſt, ſed eſſet, nihil ponit in eſſe, quouſque purificetur conditio, unde non poteſt ullam irremisſibilitatem peccato A communicare; aliter etiam eſſet irremisſibile peccatum Petri de non remittendis peccatis Pauli; quia ſi per imposſibile peccatum Petri eſſet peccatum Pauli, decretum etiam loqueretur de peccato Petri.

V. Ex quibus habes 1. Decretum Dei liberum de non remittendo ullo peccato eſſe fatuum, etiamſi loquatur de peccato ut ſic, ſive remisſibili, ſive irremiſſibili; non ſecùs ac decretum de non creando ullo ente ſive posſibili, ſive chimerico; tum quia non poteſt Deus liberè decernere de prædicatis neceſſariis; tum etiam quia non poteſt Deus quicquam cognoſcere in confuſo, & in abſtracto, unde non poteſt quicquam decernere de peccato, præſcindendo à remisſibili, vel irremisſibili.

Habes 2, Posſibile eſſe decretum de non remittendo ullo prorſus peccato remisſibili, ſive directo, ſive reflexo. (Voco peccata directa v. g. furti, homicidii; voco

reflexa peccata contemptiva decreti de non remittendis peccatis illis directis) In hoc tamen caſu decretum hoc, quatenus loquitur de peccatis directis, reddit illa extrinſecè irremiſsibilia, quin reddat ullatenus irremiſsibilia peccata reflexa, quatenus verò loquitur de peccatis primò reflexis, reddit illa extrinſecè irremiſſibilia, quin reddat ullatenus irremiſſibilia peccata ſecundò reflexa, videlicet peccata contemptiva decreti de non remittendis illis peccatis primò reflexis; & idem dicas de peccatis tertiò, quartò, & quintò reflexis in infinitum.

Habes 3. Decretum hoc de non remittendo ullo prorſus peccato, tam directo, quam reflexo non ſolùm eſſe poſſibile, ſed etiam revelabile, non tamen contemptibile; quia peccatum hoc contemptus eſſet, & non eſſet irremiſſibile, ut oſtendimus; ſicut decretum de non concurrendo cum ullo actu voluntatis creatæ eſt revelabile, ſed non contemptibile, quia tale peccatum contemptus eſſet, & non eſſet cum concurſu Dei immediato.

Habes 4. Quod ſicut decretum de nihil producendo, aut de non concurrendo ad ullum actum intellectûs creati non ſolùm non poteſt contemni, ſed nec etiam revelari, ut patet; Ità nec poteſt manifeſtari Beatis decretum de non deſtruenda ulla prorſus viſione Dei, ac proinde repugnat viſio Dei eſſentialiter indeſtruibilis ex connexione eſſentiali cum hoc decreto. Ratio eſt eadem, quia hæc viſio eſſet, & non eſſet indeſtruibilis: eſſet juxta diſcurſum de Lugo; non eſſet verò, quia vel decretum illud de nulla viſione deſtruenda loquitur etiam de hac viſione eſſentialiter indeſtruibili attingente tale decretum, & hujuſmodi decretum eſſet fatuum; vel loquitur ſolùm de aliis viſionibus deſtruibilibus, & jam viſio attingens hoc decretum nullam inde hauriret indeſtruibilitatem; ſicut

ſicut non eſt indeſtruibilis viſio attingens decretum de non deſtruendo Lapide.

Habes ult. Decretum de non remittendo ullo prorſus peccato non eſſe contemptibile, ſi cognoſcatur cognitione evidenti, aut per actum fidei eſſentialiter verum ob rationes adductas; ſi tamen cognoſceretur cognitione naturali, & falſificabili, poſſet utique contemni, & diſcredi, quia poſſet dari peccatum contemptivum talis decreti, non exiſtente eo decreto, niſi tantùm putativè in intellectu contemnentis; proinde ſi hoc peccatum contemptus remitteretur, non ſequeretur fruſtratio ullius decreti.

VI. *Objic.* 1. Dum Deus liberè decernit, v.g. Nolo ullum decretum manifeſtare, in tali caſu decretum hoc de non manifeſtando ullo decreto eſt eſſentialiter immanifeſtabile, non verò impoſſibile; ergo dum decernit, Nolo peccatum ullum remittere, peccatum contemptivum hujus decreti erit eſſentialiter irremiſſibile, non impoſſibile. *Probatur conſequentia*: Ideo illud decretum eſt ſolùm immanifeſtabile, non impoſſibile, quia ſolùm ſequeretur contradictio, ſi manifeſtaretur, non verò ſi ponatur; Atqui pariter in caſu noſtro ſolùm ſequitur contradictio, ſi peccatum contemptivum decreti remittatur, non verò ſi ponatur; ergo pariter hujuſmodi peccatum erit eſſentialiter irremiſſibile, non impoſſibile.

Confirm. ſi Deus decernat nullam viſionem beatificam deſtruere, ſolùm repugnabit viſionem deſtrui, non verò poni; ergo ſi decernat nullum peccatum remittere, peccatum contemptivum talis decreti repugnabit remitti, non verò poni, cum decretum ſolùm decernat peccata non remittere; non verò non ponere.

Reſp. 1. per inſtantiam; ergo ſi Deus decernat, Nolo concurrere ad ullum actum liberum Creaturæ, peccatum contemptivũ talis decreti ſolùm erit impoſ-

 ſibile,

ſibile, quod cum concurſu Dei ponatur, non verò erit abſolutè impoſſibile. In forma *nego conſequentiam. Ad probationem nego minorem.* Peccatum contemptivum decreti de non remittendo ullo peccato non ſolùm traheret contradictionem, ſi remitteretur, ſed etiam ſi poneretur, tum quia derogat Divinæ Miſericordiæ, ac libertati Dei ad miſerandum, & parcendum; Tum etiam quia eſſet, & non eſſet eſſentialiter irremiſſibile, ut diximus.

Ad *confirm. diſtingue antec.* poſito eo decreto, repugnabit viſionem aliquam deſtrui per accidens, *concedo*; ex prædicatis intrinſecis, & eſſentialiter, *nego antecedens, & conſequentiam.* Immò retorqueo paritatem: ſi Deus decernat nullam viſionem deſtruere, non ſolùm eſſet indeſtruibilis, ſed etiam impoſſibilis viſio attactiva talis decreti, ut oſtendimus; ergo ſi Deus decernat nullum peccatum remittere, non ſolùm erit irremisſibile, ſed etiam impoſſibile peccatum contemptivum talis decreti. Quare ſolùm de peccato per accidens irremisſibili verificatur, quod repugnet remitti, non verò poni, quia fruſtraretur decretum de illo non remittendo, ſi remitteretur, non verò ſi ponatur; at peccatum eſſentialiter irremisſibile non ſolùm repugnat, quod remittatur, ſed etiam quod ponatur. Eſſet enim, & non eſſet irremisſibile, quia loqueretur, & non loqueretur de tali peccato decretum univerſale de non remittendo ullo peccato.

VII. *Objic.* 2. Non derogat divino dominio, quòd Deus non poſſit uti Creaturis ad uſus chimæricos, v. gr. quòd non poſſit uti materiâ ad informandum, ligno ad cognoſcendum, aut quòd non poſſit conſervare durationem, movere ubicationẽ, &c, ergo nec derogat divino dominio, ac libertati ad remittendũ, quòd non poſſit condonare peccatum eſſentialiter irremisſibile; ergo ſicut non repugnat ubicatio eſſentialiter immobilis,

Digitized by Google

bilis, &c, ità nec peccatum eſſentialiter irremiſſibile; præſertim ſi hujuſmodi irremiſſibilitas oriatur ex connexione intentionali cum decreto de non remittendo ullo peccato.

Reſp. primò per inſtantias adductas de poſſibilitate peccati eſſentialiter impermiſſibilis, aut ad quod Deus immediatè non concurrat; de peccato eſſentialiter remiſſo, impunibili, &c. Secundò argumentum probat nimis, videlicet quòd neque repugnet peccatum eſſentialiter irremiſſibile ex intrinſeca ſua malitia independenter à connexione cum ullo decreto, quia eo poſito Deus per hoc, quòd non poſſet illud remittere, ſolùm non poſſet eo uti ad uſus chimæricos. Tertiò dico, non repugnare divino dominio, quòd non poſſit uti Creaturis ad uſus, quos certò conſtat, & poſitivè oſtenditur iis eſſe impoſſibiles: v. g. quòd non poſſit uti materiâ ad informandum, lapide ad liberè operandum; ſecùs verò ſi tantùm aſſumatur, uſus illos eſſe chimæricos, & cæteroqui debent eſſe poſſibiles Creaturis ob ſubjectionem debitam divino dominio. In caſu noſtro quodvis peccatum eſt remiſſibile, niſi de aliquo poſitivè probetur irremiſſibilitas; ſicut quælibet Creatura eſt mobilis, conſervabilis, &c. & in tantùm ubicatio dicitur immobilis, & duratio inconſervabilis, quia poſitivè probatur debere hæc prædicata iis competere; At ex diſcurſu Adverſariorum non probatur poſitivè poſſibilitas peccati eſſentialiter irremiſſibilis, ut oſtendimus; ergo quodvis peccatum dici debet remiſſibile.

Regula generalis ſit hæc. Quoties inquiritur de poſſibilitate alicujus Creaturæ, quæ videtur fines omnipotentiæ dilatare, & divini dominii fines coarctare, tunc à Philoſophis, & Theologis dicendum, hujuſmodi Creaturam repugnare, niſi poſitivè oſtendatur ejus poſſibilitas, ex qua oriatur, quòd impotentia in divino

dominio ad utendum eâ creaturâ ad uſus impoſſibiles ſit impotentia Grammaticalis, ſicut eſt impotentia Dei ad peccandum, ad ponendam chimæram, &c. quæ impotentia perfectiſſimam Dei potentiam commendat, juxta illud Auguſtini 5. de Civit. 10. *Deus, qui eſt omnipotens, multa non poteſt.* Tunc autem ſatis eſt, quòd merè negativè poſſibilitas alicujus Creaturæ oſtendatur, quando prædicatum proprium illius eſt participativum alicujus divinæ perfectionis, ad quod conſequitur quòd aliquis uſus talis creaturæ ſit chimæricus; non verò quando prædicatū propriū eſt merè limitativum divini dominii: E. g. dum quæritur, An ſit poſſibilis Creatura eſſentialiter indeſtruibilis, immobilis, immultiplicabilis numericè, inelevabilis ad producendum quodlibet, aut Creatura rationalis inobdurabilis, vel inemollibilis, aut impeccabilis; vel Creatura Durandi, quæ operetur ſine concurſu Dei immediato, & ſimilia; dicendum eſt repugnare, eò quòd prædicatum differentiale iſtarum Creaturarum non ſit participatio alicujus divini attributi, ſed eſt mera coarctatio divini dominii ad talem Creaturam deſtruendam, movendam, &c. unde cùm non oſtendatur poſitivè harum Creaturarum poſſibilitas, eo pacto, quo poſitivè oſtenditur poſſibilitas, & neceſſitas ubicationis eſſentialiter immobilis, durationis inconſervabilis, dicendum eſt repugnare: Contrà verò poſſibilitas Angeli, ſeu ſubſtantiæ immaterialis completæ, vel corporis ſimplicis; aut Creaturæ ab æterno, Creaturæ Creatricis, infiniti cathegorematici, &c. ſufficienter oſtenditur negativè, quia ex proprio conceptu hujuſmodi Creaturæ præſeferunt participationem alicujus divinæ perfectionis, ad quam conſequitur, quòd ſit impoſſibilis aliquis earum uſus, qui aliis Creaturis eſt poſſibilis: v.g. Angelus participat perfectiori modo Divinam intellectivitatem, quàm anima rationalis;

Digitized by Google

nalis;& hinc fit, quòd non poſſit Deus uti Angelo ad informandam materiam, ut poteſt uti animâ rationali: ſic corpus ſimplex perfectiori modo Dei ſimplicitatem participat, quàm materia; & hinc fit, quòd non poſſit informari formâ ſubſtantiali; ſicut poteſt materia. In caſu noſtro peccatum eſſentialiter irremiſſibile, viſio indeſtruibilis non præſeferunt participationem alicujus divini attributi, ſed ſolam coarctationem divini Dominii ad remittendum, deſtruendum, &c. ergo dicendum ea repugnare: Præſertim quia in obſcuris, dum quæritur de poſſibilitate alicujus Creaturæ, quæ ex una parte dilatat fines omnipotentiæ, & ex alia parte præſefert coarctationem divini dominii, ſtandum potiùs pro extendendo divino dominio, quod ex ſuo conceptu prædicatum præſtantiùs, quàm omnipotentia; & ideo dicendum hujuſmodi Creaturam repugnare.

VIII, *Objic.* 3. Ex hoc, quòd peccatum repugnet contemptivum decreti de non concurrendo ad ullum actum liberum Creaturæ, non ſequitur repugnare etiam peccatum eſſentialiter irremiſſibile contemptivum decreti de non remittendo ullo peccato; ergo inſtantia adducta, & probatio ex abſurdis eſt nulla. *Antec. Prob.* Ideo prius illud peccatum repugnat, quia eſſentialiter quilibet effectus creatus debet immediatè à Deo pendere, & cum concurſu Dei immediato poni, ut ſupponitur cum communi Philoſophorum, & Theologorum contra Durandum; ſed quod debeat quodvis peccatum eſſe remiſſibile, non debet ſupponi, cùm hoc ſit, quod in præſenti controvertitur; ergo repugnantia actûs liberi, ad quam Deus non concurrat, non infert repugnantiam peccati eſſentialiter irremiſſibilis.

Confirm. non derogat divinæ libertati ad parcendum, & miſerendum, quòd peccata damnatorum de facto ſint ab extrinſeco irremiſſibilia, quia irremiſſibilitatem habent à decreto libero Dei nolente illa condona-

donare; Atqui peccatum eſſentialiter irremiſſibile ex connexione cum decreto de non remittendo ullo peccato pariter eſſentialem irremiſſibilitatem haberet ab hoc ipſo decreto libero nolente peccatū ullum condonare; quia peccatum illud eſſentialiter cum hoc decreto connectitur, &. ab illo haurit ſuam eſſentialem irremiſſibilitatem; ergo non derogat divinæ Miſericordiæ peccatum eſſentialiter irremiſſibile.

Reſp. *nego antec.* ſicut enim ex capite divini dominii oritur, quòd quilibet effectus creatus immediatè pendeat à Deo, eò quòd immediata dependentia ſit magìs conſona Creaturæ ſummè dependenti, ità ex capite divinæ Miſericordiæ quodlibet peccatum debet eſſe remiſſibile; ergo ſicut repugnat peccatum, quod immediatè non dependeat à cauſa prima ob connexionem cum decreto libero de non concurrendo ad ullum actum voluntatis creatæ, ità evincitur repugnare peccatum eſſentialiter irremiſſibile ob connexionem cum decreto de non remittendo ullo peccato; aliter Deus non eſſet præſtabilis ſuper malitia.

Ad Confirm. *nego min.* non poteſt enim peccatum illud haurire ullam irremiſſibilitatem à decreto, quod de illo non loquitur, ſed ſolùm loquitur de peccatis B. C. remiſſibilibus: unde ſicut decretum de non remittendis peccatis Pauli non transfundit irremiſſibilitatem ullam in peccatum Petri contemptivum talis decreti; ità decretum de non remittendis peccatis B. C. remiſſibilibus non poteſt transfundere irremiſſibilitatem peccato A contemptivo illius decreti.

IX. *Objic.* ult. ſi daretur peccatum, aut pendens eſſentialiter, aut completivum decreti de odio habendo, & puniendo Petrum in æternum ob tale peccatum, hujuſmodi peccatum eſſet eſſentialiter irremiſſibile; ſed poteſt dari tale peccatum; ſicut in ſententia noſtra dari poteſt gratia præſentis ordinis, & unio hypoſtatica

pen-

Digitized by Google

pendens eſſentialiter à decreto de dando am...e amicabili in æternum, & ſicut vox Pontificis loquentis ex cathedra eſſentialiter pendet à divina interna locutione, ut proinde non poſſit eſſe falſa; ergo dari poteſt peccatum eſſentialiter irremiſſibile.

Reſp. dari quidem poſſe peccatum eſſentialiter pendens à decreto libero Dei de odio habendo Petrum, & puniendo in æternum ob aliud peccatum, non verò propter hoc ipſum peccatum, quod pendet à tali decreto, quia recurrit, quòd hujuſmodi decretum liberum eſſet fatuum, utpotè liberè decernens de prædicatis neceſſariis: ex hoc autem quòd peccatum v.g. furti eſſentialiter pendeat à decreto libero de odio habendo, & puniendo Petrum in æternum propter peccatum homicidii, ſolùm ſequitur, quòd peccatum homicidii ſit irremiſſibile ab extrinſeco, & per accidens, peccatum verò furti nullam habet, ne accidentalem quidem irremiſſibilitatem; ergo univerſim quodvis peccatum eſſentialiter irremiſſibile repugnat, tam ſi connectatur intentionaliter, quàm ſi realiter cum decreto libero Dei de non condonando peccato.

QUÆSTIO II.

An poſſit peccatum remitti abſque prævia retractatione peccatoris.

I. QUòd in præſenti providentia peccatum mortale perſonale non remittatur citra retractationem peccatoris, eſt omninò certum, tum ex verbis Chriſti Domini: *Niſi pænitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis.* tum ex Trid. quod *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. de contritione loquens dicit: *Fuit autem omni tempore neceſſarius hic motus ad obtinendam peccati veniam.* Quare ſolùm dubitatur, an poſſit id evenire de potentia abſoluta? Thomiſtæ communius negant nixi authoritate D. Th. qui 3. *parte q.* 86. *art.* 2. habet: *Impoſſibile eſt peccatum ſine*

ſine pœnitentia remitti. Sed communis ſententia affirmat cum Scotiſtis, Nominalibus, Suario *diſp. 9. ſex. 2.* Vaſquio, &c. putantibus, Angelicum non eſſe in oppoſita ſententia, quia in textu laudato ſolùm docet in præſenti providentia peccatum ſine pœnitentia remitti non poſſe.

II. Dico itaque cum Communiori, Poſſe divinitus peccatum remitti, abſque ullo prævio actu peccatoris.

Prob. 1. paritate peccati originalis; quòd in infantibus abſque ulla prævia retractatione remittitur. Deinde paritate voti, quòd poteſt à Pontifice immediatè diſpenſari. Tum paritate offenſæ in creatis, quæ poteſt ab offenſo immediatè remitti abſque ullo actu offendentis. Denique ratio à priori eſt, quia poteſt creditor, & offenſus cedere juri ſuo, etiam nullo prævio actu debitoris; ergo poteſt Deus cedere juri ad odio habendum, & puniendum peccatorem, non expectatâ ejus retractatione: quod certè manifeſtum eſt in ſententia putantium, poſſe peccatum remitti in inſtanti, quo fit, aut ante quam fiat.

Confir. Vel retractatio peccatoris prærequireretur, ut forma expulſiva peccati, & hoc eſt falſum; Nam quamvìs in ſententia Vaſquii contritio formaliter peccatum expellat, in omnium tamen ſententia attritio ſupernaturalis, & contritio naturalis ſunt peccati retractatio; & tamen formaliter peccatum non expellunt; vel prærequireretur retractatio ut ultima diſpoſitio ad gratiam formaliter peccati expulſivam, & cùm poſſit Deus introducere formam abſque ulla prævia diſpoſitione (ut poteſt formam ignis introducere abſque prævio calore) poterit gratiam infundere abſque prævia retractatione peccati: vel demum prærequireretur tanquam diſpoſitio moralis, ut moveat Deum ad gratiam infundendam, & ad huc poterit multò magis moveri Deus à ſua infinita bonitate.

III. Ob-

III. *Objic.* 1. Peccatum eſſentialiter eſt voluntarium; ergo ut tollatur peccatum, tolli debet ratio voluntarii: Atqui niſi ponatur retractatio, non tollitur, ſed perſeverat moraliter ratio voluntarii; ergo ut tollatur peccatum, neceſſaria eſt retractatio.

Confirm. Dum eſt de facto ratio voluntarii peccaminoſa, habetur peccatum actuale; ergo dum perſeverat moraliter ratio voluntarii peccaminoſa, perſeverat moraliter peccatum, ſeu habetur peccatum habituale; atqui ratio voluntarii peccaminoſa perſeverat moraliter, quouſque ponatur retractatio; ergo peccatum habituale tolli non poteſt ſine prævia retractatione,

Reſp. Argumentum ſolvendum in peccato originali, quod habetur in infantibus per hoc, quòd peccatum Adæ fuerit illis interpretativè voluntarium; & tamen tollitur per baptiſmum abſque ulla retractatione. Secundò dicendum, peccatum habitüale conſtitui ſolùm per peccatum actuale præteritum, & per negationem condonationis, aut condignæ ſatisfactionis, ut hìc ſupponimus; non verò per rationem ullam voluntarii moraliter perſeverantis. Nam etiam poſitâ retractatione peccati, & deſtructâ ratione voluntarii moraliter perſeverantis, poteſt Deus non condonare peccatum; ergo peccatum non tollitur per retractationem, ſed unicè per deſtructionem conſtitutivi, vid. aut per condonationem, aut per condignam ſatisfactionem, quibus poſitis peccatum tollitur, etiamſi non habeatur retractatio, ſeu deſtructio voluntarii moraliter perſeverantis. Quare ſicut poteſt haberi retractatio peccati ſine condonatione; ità vice versâ. In forma *diſt antecedens*: peccatum actuale eſſentialiter eſt voluntarium *concedo*; habituale *ſubdiſtinguo*: debet habere rationem voluntarii

præ-

præteritam, *concedo*; moraliter perſeverantem, *nego antecedens & Conſequentiam*,

Ad Confirm. in ſententia admittente poſſe peccatum condonari in inſtanti quo fit, dum adeſt ratio voluntarii peccaminoſa (hoc eſt cum advertentia ad legem divinam, quæ prohibeat talem actionem) tunc haberetur ſolùm peccatum ſecundùm maculam facti, non ſecundùm maculam juris, ut explicabimus *q.5.* non enim haberetur reatus odii divini, & pœnæ æternæ, ſi Deus tunc cedat juri ſuo, & peccatum condonet; unde in hac ſententia retorquetur paritas, in inſtanti enim in quo peccatum fit, poteſt haberi voluntarium peccaminoſum, quin habeatur reatus odii divini, & pœnæ æternæ; ergo poteſt etiam idem voluntarium peccatum moraliter perſeverare, quin perſeveret ille reatus; ſed deſtructo tali reatu, deſtruitur peccatum habituale; ergo poteſt tolli peccatum habituale, adhuc perſeverante moraliter voluntario peccaminoſo, hoc eſt non poſitâ retractatione peccati.

Quòd ſi ſupponamus, non poſſe peccatum remitti, dum fit, *conceſſo antecedente, nego Conſequentiam.* Diſparitas primò danda eſt ab adverſariis, peccatum enim, dum fit, neceſſariò eſt voluntarium, at ut perſeveret peccatum habituale, non debet neceſſariò perſeverare ratio voluntarii; cùm poſſit Deus non condonare peccatum, etiam poſitâ retractatione; atque adeò poteſt peccatum habituale moraliter perſeverare, non deſtructâ ratione voluntarii. Directa diſparitas in hac ſententia eſt, quia peccatum actuale eſſentialiter conſtituitur per rationem voluntarii; contrà verò peccatum habituale non conſtituitur per rationem voluntarii moraliter perſeverantis, ſed per negationem condonationis, & ſatisfactionis; unde impertinenter ſe habet ratio voluntarii in ordine ad perſeverandum, aut non perſeverandum peccatum; ut proinde ſi-

cut

cùt poteſt poni retractatio ſine condonatione, ità econtrà. Hoc manifeſtè patet in voto, & in matrimonio, quæ important eſſentialiter in fieri tum rationem voluntarii, tum rationem reatûs voti, & vinculi Matrimonialis; at in facto eſſe nullatenus perſeverant in ratione voluntarii: unde fit primò, quòd quamvìs votum, aut conſenſus matrimonialis præteritus retractentur, adhuc obligatio voti, & vinculum matrimoniale perſeverent. Fit ſecundò, quòd votum poſſit per diſpenſationem tolli, ſicut etiam vinculum matrimoniale per divinam relaxationem, etiamſi non retractentur.

IV. *Objic.* 2. ex Amico *tom.* 3. *diſp.* 32. *ſect.* 2. Juſtificatio peccatoris habetur per voluntariam ſuſceptionem gratiæ, & donorum, ùt habetur in Triden. *ſeſſ.* 7. *cap.* 7. ergo ſi deſit ratio iſta voluntarii, quæ fert peccati retractationem, nequit haberi juſtificatio, quomodo enim poterit haberi voluntaria ſuſceptio gratiæ, niſi ſimul habeatur voluntaria retractatio peccati, & odium divinæ inimicitiæ?

Confirm. 1. Peccatum eſſentialiter dicere debet dependentiam à libertate peccatoris; ergo quouſque hujuſmodi dependentia perſeverat, peccatum perſeverabit; atqui dependentia peccati à libertate peccatoris moraliter perſeverat, quouſque ponatur retractatio; ergo etiam perſeverabit peccatum, donec retractetur.

Confirm. 2. Si peccatum ſolùm perſeveraret in negatione condonationis, & non etiam in negatione retractationis, Deus eſſet cauſa perſeverantiæ peccati, cùm ſit cauſa negationis condonationis; *conſequens eſt abſurdum; ergo & antecedens.*

Reſpond. Triden. ibi loqui de juſtificatione in præſenti providentia; nos verò hìc dicimus, quòd de potentia Dei abſoluta poſſit peccatum condonari, abſque illa voluntaria ſuſceptione gratiæ, atque adeò ſine retractatione peccati.

Digitized by Google

Ad 1. Confirm. Peccatum, dum fit, eſſentialiter requirit dependentiam à libertate peccatoris; At dum perſeverat, illam non requirit; cùm poſſit perſeverare, etiam poſitâ retractatione, ut diximus de voto, & de Matrimonio; ergo etiam perſeverante moraliter hâc dependentiâ peccati à libertate peccatoris, poteſt peccatum condonari, ſicut poteſt divinitus vinculum matrimoniale relaxari, etiam non retractato conſenſu præterito.

Ad 2. Non poteſt dici, quòd peccatum perſeveret in negatione retractationis; aliter poſitâ retractatione; deberet peccatum deſtrui, quòd eſt falſum. Univerſim enim conſtitutum, ſeu totum cathegorematicè acceptum deſtruitur, etiamſi unum tantùm conſtitutivum, ſeu pars tollatur. Per hoc autem quòd peccatum perſeveret in negatione condonationis, Deus non dicitur eſſe cauſa perſeverantiæ peccati, quia ex voluntate Dei ſolùm habetur, quòd peccatum non deſtruatur per condonationem, ad quam non tenetur; quin Deus ullo modo in peccatum influat. Quare ſicut non dicitur cauſa v. gr. furti, qui non vult remittere jus, quod habet ad reſtitutionem adversùs furem; Ità non dicitur Deus cauſa peccati, nec velle peccatum per hoc, quòd nolit condonare. Et ratio ulterior eſt, quia Deus peccatum non vult poſitivè, ſed permiſſivè, ſeu negativè, hoc eſt non impediendo; & quamvìs poſitivè velit negationem condonationis conſtitutivam peccati habitualis, non idcircò dicitur poſitivè velle peccatum habituale, quia ſolùm vult id, quod conſtituit peccatum habituale in obliquo, non verò ipſam actionem peccaminoſam præteritam, quæ conſtituit peccatum habituale in recto. Hinc ſicut legislator non dicitur velle peccatum per hoc, quòd velit v. g. prohibitionem comeſtionis carnium, quæ conſtituit in obliquo comeſtionem carnium peccaminoſam; ità

ità Deus non dicitur velle peccatum per hoc, quòd velit negationem condonationis, quæ conſtituit peccatum habituale in obliquo, ut diximus.

V. *Objic.* ult. Ex eodem Amico. Peccatum eſt averſio à Deo, & converſio ad creaturas; ſed non poſitâ retractatione, perſeverat converſio ad creaturas; ergo etiam averſio à Deo, & conſequenter peccatum.

Confirm. Peccatum non tollitur, niſi per aliquod ipſi oppoſitum; ſed actui peccaminoſo non opponitur condonatio divina, ſed retractatio peccatoris; ergo per hanc debet tolli peccatum.

Reſp. Argumentum probare, quòd præcisè poſitâ retractatione, peccatum tollatur, eò quòd illâ præcisè poſitâ, tollatur converſio ad creaturas, & id, quod peccato opponitur; quod tamen nemo dixerit. Quare dicendum, etiam poſitâ converſione ad creaturas, ſive per peccatum præteritum non retractatum, ſive per habitus pravos, ſive per actum peccaminoſum, adhuc poſſe tolli peccatum, ſeu reatum odii, & pœnæ, ſi Deus velit cedere juri ſuo ad odio habendum, & puniendum peccatorem: propterea in inſtanti quo peccatum fit, etiam poſitâ converſione actuali ad Creaturas, ſeu maculâ facti, poteſt peccatum remitti, ſeu poteſt non dari macula juris, ut dicemus *q.* 5. & poſitâ converſione ad Creaturas habituali, poteſt peccatum habituale tolli. Et ratio eſt, quia peccatum habituale non perſeverat in ea converſione, ſeu in negatione retractationis, ſed ſolùm in negatione condonationis, &c.

Ad Confirm. Peccatum habituale, quod conſtituitur per negationem condonationis, non per negationem retractationis, ſolùm habet oppoſitam condonationem atq; adeò ſolùm per cõdonationem tolli poteſt. Verum quidem eſt, actui præterito aliquatenus retractationẽ opponi: quia tamen hæc non eſt ſufficiens ad delendum peccatum, ideo neque eſt neceſſaria: ſicuti voto, &

Matrimonio opponitur aliquatenus retractatio cõſenſûs; quia tamen hæc non eſt ſufficiens ad tollendam obligationem voti,& adMatrimonium diſſolvendum, ideo nec eſt neceſſaria. Et ratio ulterior eſt,quia quamvìs in his omnibus requiratur actus voluntatis in fieri, non requiritur tamen in facto eſſe; nec moraliter perſeverant in negatione retractationis illius conſensûs, ſed ſolum in reatu, obligatione, & vinculo, conſtitutis per negationem condonationis, diſpenſationis, & relexationis.

QUÆSTIO III.

An poſſit peccatum remitti per condonationem extrinſecam.

I. QUæritur, an ſicut de facto juxta doctrinam Trid. peccatum condonatur per Gratiam intrinſecam, quæ ſimul tollit reatum odii,& pœnæ æternæ,& ſimul dat jus ad amorem, & ad vitam æternam, ità in alio ordine remitti poſſit abſque infuſione Gratiæ per meram condonationem extrinſecam Divinam, quæ ſolùm tollat inimicitiam, quin conferat amicitiam cum Deo? ubi vides, procedere quæſtionem ſolùm de mortali, quod in præſenti providentia unicè per Gratiam tollitur; non de veniali, quod eſt compoſſibile cum Gratia, de cujus remiſſione infrà.

II. Cenſeo equidem, poſſe mortale de potentia abſoluta remitti per meram condonationem extrinſecam citra infuſionem Gratiæ.Ità Scotus,Suarius,Lugo,Arriaga,Oviedus,Nominales cum aliis communius contra Thomiſtas, Vaſq. Valen. Eſparſam, & alios apud Amicum *diſp.* 3.

Prob.Præcisè per hoc, quòd creditor cedat juri ſuo, tollitur à debitore omnis reatus, & obligatio; ſed Deus utpote Supremus Dominus, poteſt liberè cedere juri ſuo ad odio habendum, & puniendum peccatorem,

Digitized by Google

rem, quin velit illi ſuam amicitiam, ſeu Gratiam conferre; ergo poteſt Deus peccatum extrinſecè condonare citra Infuſionem Gratiæ. Major conſtat inductione: Nam præcisè per hoc, quòd offenſus in humanis cedat juri ſuo ad vindictam erga offenſorem, ceſſat in hoc omnis reatus ad ſatisfaciendum offenſori (eſto teneatur aliunde ſatisfacere Deo, & Reipublicæ, quos pariter offendit offendendo proximum) Sic qui habet jus ad centum, præcisè per hoc, quod cedat huic juri, extinguit in debitore omnem obligationem; ſic Deus habens jus promiſſarii v. gr. ad jejunium ratione voti à nobis emiſſi de jejunando, præcisè per hoc, quod aut immediatè, aut per Pontificem cedat juri ſuo, ac votum diſpenſet, tollitur obligatio jejunandi, ſeu reatus voti. Minor autem probatur tum negativè, tum paritate condonationis in humanis, & diſpenſationis voti; tum etiam quia poteſt in alia providentia ſatisfactio condigna pro mortali præſtita à Chriſto Domino liberè applicari nobis, & acceptari à Deo independenter ab infuſione Gratiæ, & reſtitutione amicitiæ; ſicut poteſt in humanis acceptari ſatisfactio ab offenſo, quin reſtituatur offenſori amicitia; ergo poteſt etiam in alia providentia liberè Deus cedere juri ad odium, & vindictam abſque reſtitutione Gratiæ, ſeu amicitiæ Divinæ.

Confirm. 1. quia poteſt Deus remittere venialia, & reatum pœnæ temporalis, qui ſæpè poſt remiſſionem mortalium remanet, per meram condonationem extrinſecam; & probabiliter ſic ea de facto remittit in ſuſceptione Baptiſmi facta ab adulto, cùm nec venialia, nec reatus pœnæ temporalis expelli poſſint à Gratia, cum qua nullam habent incompoſſibilitatem (quidquid ſit, an poſſit veniale deleri etiam per Gratiam, quæ habeat talem individuationem, ut eſſentialiter dependeat ab actu interno Divino condonante hoc veniale?)

ergo poteſt etiam reatus peccati mortalis, & pœnæ æternæ remitti extrinſecè. Et ſanè ſicut per Indulgentias de facto applicantur merita Chriſti, & deletur reatus pœnæ temporalis abſque infuſione Gratiæ formaliter deletiva talis pœnæ, quare non poterunt etiam in alia providentia applicari nobis merita Chriſti in ordine ad delendum mortale abſque infuſione Gratiæ, & ſic pariter extrinſecè condonari?

Neque dicas, per condonationem mortalis hominem de malo evadere non malum; quod non accidit in paritatibus adductis de condonatione offenſæ in humanis, de condonatione reatûs pœnæ temporalis, de diſpenſatione voti, &c. Non enim eſt malus moraliter qui eſt reus voti, ſeu habet reatum pœnæ temporalis, aut qui inculpabiliter aliũ offendit, ſicut eſt moraliter malus qui peccavit; cùm autem malitia iſta moralis conſiſtat in privatione Gratiæ debitæ, tolli nequit niſi per Gratiam; & ideo repugnat peccati condonatio extrinſeca.

Nam contra eſt, quia ſicut eſt malus moraliter qui Deum offendit, ità eſt malus civiliter, qui offendit proximum, cùm ſit pariter reus odii illius, & vindictæ. Quare ſicut hæc malitia civilis tolli poteſt per condonationem extrinſecam, quia hâc poſitâ tollitur reatus ab offenſore, etiamſi non reſtituatur illi priſtina amicitia, ità malitia moralis, ſeu reatus odii Divini tolli pariter poteſt per extrinſecam Dei condonationem.

Confirm. 2. In pura natura peccatum non deberet tolli per gratiam, ſed poſſet per extrinſecam condonationem deleri; ergo extrinſeca condonatio ſimpliciter non repugnat, atque adeò neque in ſtatu elevationis. Antecedens videtur certum, quia peccatum in pura natura non conſtitueretur per privationem Gratiæ, utpotè indebitæ, ſed per negationem condonationis, & ſa-

& ſatisfactionis; atque adeò non debet in eo ſtatu tolli per Gratiam, ſed tolli poteſt per extrinſecam condonationem. *Conſequentia probatur*: Ideo in ſtatu puræ naturæ tolli poteſt peccatum ſine infuſione Gratiæ, quia non conſtituitur adæquatè per Gratiæ privationem, ſed etiam per negationem condonationis, & ſatisfactionis; atqui etiam in ſtatu elevationis peccatum habituale habet eadem conſtitutiva, ut oſtendimus cum de peccato habituali; ergo etiam in ſtatu elevationis tolli poteſt citra infuſionem Gratiæ, aut per actum voluntatis Dei cedentis juri ad odio habendum peccatorem, aut per extrinſecam applicationem ſatisfactionum Chriſti: eo pacto quo illæ nobis applicantur per Indulgentias in ordine ad delendum reatum pœnæ temporalis.

III. Nonnulli putant apud Haunoldum, in pura natura haberi in homine innocente qualitatem aliquam, quâ reddatur pulcher in ordine naturali, & ritè diſpoſitus ad finem ultimum naturalem aſſequendum; ſicut in ſtatu elevationis Gratia reddit hominem pulchrum, & diſpoſitum ad finem ſupernaturalem: unde docent, quòd ſicut peccatum in ſtatu elevationis adæquatè conſtituitur per privationem Gratiæ, ità in ſtatu puræ naturæ conſtituatur per privationem illius qualitatis naturalis incompoſſibilis cum peccato; unde in neutro ſtatu tolli poteſt per condonationem extrinſecam.

Sed qualitas hæc eſt omninò comētitia, præcisè enim per potentias naturales, & per auxilia à Deo collata ad benè operandum in ordine naturali homo innocens in pura natura habet ſuam pulchritudinem, & ſufficientem diſpoſitionem ad finem ultimum naturalem. In tantùm in ſtatu elevationis requiritur Gratia habitualis, quâ homo reddatur pulcher in ordine ſupernaturali, & ritè diſpoſitus ad finem ſupernaturalem, quia ut connaturaliter prodeant operationes ſupernaturales.

Digitized by Google

turales, requiritur natura aliqua ſupernaturalis, quæ ſit exigitiva potentiarum, & operationum ſupernaturalium (non ſecùs ac in ordine naturali requiritur in compoſito forma ſubſtantialis, quæ ſit prima radix potentiarum, & operationum naturalium) Et hujuſmodi natura ſupernaturalis eſt Gratia ſanctificans. At in ordine naturali ipſa anima eſt radix potentiarum naturalium, nempe intellectûs, & voluntatis, nec non operationum moralium conducentium ad finem ultimum naturalem; ergo qualitas illa naturalis ſuperaddita, in cujus privatione reponitur ab Adverſariis peccatum habituale in ſtatu puræ naturæ, eſt omninò commentitia, & plurima infert abſurda, quæ fusè proſequitur Haunoldus *num. 636.*

Dices: Sicut unumquodque dicitur bonum, & perfectum, ſi aptum ſit ad finem ſuum, ut gladius eſt bonus, ſi ſit aptus ad feriendum; ità homo tunc dicitur bonus, quando eſt aptus ad finem ſuum, & dicitur malus moraliter, ſi ad illum ſit ineptus, & indiſpoſitus; atqui in ſtatu elevationis, ſi careat Gratiâ, eſt indiſpoſitus ad finem ſuum ſupernaturalem aſſequendum; ergo ſi careat Gratiâ, eſt malus moraliter; atque adeò donec Gratia reſtituatur, perſeverat malitia moralis, & peccatum; quod proinde nequit extrinſecè condonari: quidquid ſit, an poſſit ità condonari in ſtatu puræ naturæ.

Reſp. verum eſſe, quòd homo ſit moraliter malus, ſi ſit ineptus ad finem ultimum ſibi debitum; & idcircò in præſenti providentia quouſque caret Gratiâ, quâ redditur diſpoſitus ad finem ſupernaturalem aſſequendum, eſt malus moraliter. At ſi Deus de potentia abſoluta poſt peccatum hominis elevati vellet peccatum condonare, & non amplius ordinare illum ad finem ſupernaturalem, ſed veluti ad ſtatum puræ naturæ reducere, tunc quamvìs homo eſſet ineptus

eptus ad aſſequendum finem ſupernaturalem non amplius ſibi debitum, non per hoc eſſet malus moraliter, quandoquidem eſſet ſufficienter diſpoſitus ad finem ultimum naturalem ſibi debitum ex exigentia naturali. Propterea tam in ſtatu puræ naturæ, quàm in ſtatu elevationis poſſibilis eſt extrinſeca condonatio de potentia abſoluta.

IV. *Objic.* 1. Quouſque homo culpa ſua caret Divina amicitia, reus eſt odii Divini, & pœnæ æternæ, atque adeò perſeverat peccatum habituale; ſed quouſque Gratia per peccatum amiſſa reſtituatur, homo culpa ſua caret Divina amicitia, ſi enim non peccâſſet, illam haberet; ergo quouſque Gratia reſtituatur, perſeverat peccatum habituale; unde nequit extrinſecè condonari. Major videtur certa, quia culpabiliter carere amicitia Dei non poteſt non eſſe gravis culpa.

Confirm. 1. Quia ſi homo negligat recuperare Divinam amicitiam, graviter peccat, & eſt reus odii Divini; ergo à fortiori ſi illam culpabiliter amittat; ergo quouſque verum eſt, quod culpabiliter Gratiam amiſerit, ſemper reus erit odii Divini; atque adeò perſeverabit peccatum habituale.

Confirm. 2. Quia peccatum habituale conſtituitur per privationem Gratiæ; ergo quouſque Gratia infundatur, peccatum perſeverabit.

Reſp. dupliciter poſſe hominem culpâ ſua carere Gratia. Primò quatenus ſi non peccâſſet, illam haberet, nunc tamen illam non habet, non quidem ob peccatum præteritum moraliter perſeverans, ſed quia Deus remittendo peccatum noluit Gratiam reſtituere: Secundò quatenus dependenter à peccato præterito moraliter perſeverante Gratia caret. Hoc poſito, quouſque homo caret Gratia culpa ſua hoc ſecundo modo, ſemper eſt reus odii Divini; ſecùs verò ſi careat Gratia culpa ſua primo modo, ſicut enim de facto caremus in-

Digitized by Google

tegritate naturæ, & juſtitia originali (ut diximus *diſput. antecedenti qu.*2.) ob culpam Adami interpretativè noſtram, quin tamen perſeveret moraliter peccatum illud poſt Baptiſmum, quia hæc carentia de facto non pendet ab eo peccato jam remiſſo, ſed ex voluntate Divina nolente amplius ea bona indebita reſtituere; ità poterat Deus in alia providentia privare nos gratiâ per peccatum, & deinde eo remiſſo, Gratiam non reſtituere; in quo caſu Gratia amiſſa eſſet propter peccatum, ſed carentia Gratiæ non perſeveraret dependenter à peccato: ſicut carentia integritatis naturæ, & juſtitiæ originalis de facto non perſeverat dependenter à peccato, quamvìs eam propter peccatum amiſerimus. Hoc patet etiam in humanis, poteſt enim Rex v. gr. ob crimen perduellionis privare Toparcham Feudo, & deinde culpam remittere, quin Feudum reſtituat; in quo caſu Toparcha culpâ ſuâ careret Feudo, quin tamen illo careret ob culpam moraliter perſeverantem: Ità in caſu noſtro.

Quod ut manifeſtiùs fiat, fingamus Deum concedere Petro Gratiam per annum dumtaxat; ſi Petrus in decurſu anni v. g. poſt duos menſes peccaret, per alios decem menſes verum eſſet, quod careret Gratiâ ob culpam præteritam moraliter perſeverantem, elapſo tamen anno quamvìs perſeveraret culpa, non proinde careret Gratiâ dependenter à culpa præterita, ſed dependenter à voluntate Dei, qui per annum dumtaxat Gratiam promiſit: ſic in caſu noſtro ſi poſt culpam remiſſam Deus nolit Gratiam reſtituere peccatori, quamvìs dependenter à culpa gratiam amiſerit, carentia tamen gratiæ non perſeverat dependenter à culpa.

In forma, primò tranſmiſsâ majore, *nego minorem*, poteſt enim homo hìc, & nunc ex mera Divina voluntate carere gratia poſt peccatum remiſſum, quamvìs cul-

culpâ ſuâ illam amiſerit, & ſi non peccâſſet illam haberet. Deinde clarius, *diſtinguo major.* quouſque homo culpâ ſuâ caret gratiâ, eſt reus odii Divini, ſi careat ob culpam jam remiſſam, eo pacto, quo nunc homo caret integritate naturæ, & juſtitiâ originali, *nego*; ſi careat ob culpam non remiſſam, *concedo majorem, & diſtinguo minorem*: quouſque reſtituatur Gratia, homo culpâ ſuâ caret illâ, ſi faciat ſenſum, quòd ſi non peccâſſet, Gratiam haberet, eo modo quo ſi non peccâſſet homo in Protoparente haberet juſtitiam originalem, *concedo*; ſi faciat ſenſum, quòd ob culpam moraliter perſeverantem careat gratiâ, *nego minorem, & conſequentiam.*

Ad primam *confirm. conceſſo antecedente*, & primâ *conſequentiâ*, *nego* ſecundam, quòd ſcilicet culpa perſeveret, quouſque verum eſt, quòd per culpam peccator gratiam amiſerit, peccatum enim tolli poteſt, quin gratia reſtituatur. Hinc fit, quòd poſitâ tantùm condonatione extrinſeca, homo veluti remaneret in ſtatu puræ naturæ, nec amicus, nec inimicus Dei. Quòd ſi velis, creaturam jam elevatam non poſſe amplius ad ſtatum puræ naturæ reverti, adhuc de potentia abſoluta poteſt peccatum extrinſecè condonari, ſufficit enim, quòd Deus poſt extrinſecam condonationem teneatur gratiam peccatori ante ejus mortem reſtituere, & interim eſſet ſine culpa, & ſine gratia.

Ad ſecundam *diſt. ant.* peccatũ habituale conſtituitur per privationẽ gratiæ adæquatè, *nego*; inadæquatè, juxta dicta in de peccato habituali, *concedo antec. & nego conſ.* Deinde tranſmiſſo, quòd adæquatè in privatione gratiæ conſiſtat, nemo dixerit conſiſtere in privatione gratiæ phyſica, qualis haberetur ab homine in pura natura, ſed ſolùm in privatione gratiæ Theologica, ſeu in carentia gratiæ dependenter à peccato; Atqui poteſt tolli carentia gratiæ dependens à peccato, quin gratia

infundatur peccatori; ergo etiam in hac ſententia dari poteſt condonatio extrinſeca. *Minor probatur*, quia poteſt Deus velle, quod carentia Gratiæ non amplius dependeat à peccato præterito, quod remittit, ſed unicè pendeat à Divina voluntate: ad eum modum quo tolli poteſt umbra, ſeu carentia Lucis dependens à corpore opaco, tollendo tantùm hujuſmodi dependentiā per hoc, quod deſtruatur corpus opacum, & non producatur Lux, in quo caſu tolleretur umbra, & remanerent tenebræ: ergo poteſt etiam citra infuſionem Gratiæ tolli carentia gratiæ Theologica, ſeu peccatum habituale per condonationem extrinſecam.

V. *Objic.* 2. Ex Vaſq. & Eſpar. apud Haunol. *n.* 669. ſi poſſet peccatum extrinſecè condonari, de facto condonaretur extrinſecè in priori ad infuſionem Gratiæ atque adeò non eſſet unica cauſa noſtræ Juſtificationis Gratia; quod eſt contra Triden. *ſeſſ.* 6. *cap.* 6. *Probatur ſequela*: in priori ad infuſionem Gratiæ datur actus Dei volens Gratiam cauſare, atq; adeò peccatum remittere; ſed in hujuſmodi actu conſiſtit condonatio extrinſeca; ergo in priori ad infuſionem Gratiæ daretur de facto extrinſeca condonatio. Unde etiam fit, quod ſi per impoſſibile non poneretur gratia, adhuc per locum intrinſecum vi illius actus Divini eſſet condonatum peccatum.

Reſpondet Durandus concedendo ſequelam, quam putat non repugnare Tridentino: ſicut non eſt contra Tridentinum, quod juxta ſententiam Vaſquii peccatum formaliter tollatur tum per contritionem, tum per Gratiam, atque adeò à duplici cauſa formali: aut quod tollatur juxta nonnullos tum per habitum charitatis, tum per Gratiam: vel quod in priori ad Gratiam peccatum deleatur per applicationem ſatisfactionum Chriſti factam per ſuſceptionem ſacramenti, ut dicemus *qu. ult.* hujus *diſp.* Trident. enim ſolùm loquitur

tur contra hæreticos dicentes, peccatum deleri per Juſtitiam, qua Deus Juſtus eſt, aut per Juſtitiam Chriſti nobis imputatam; quod ab his ſententiis longè diſtat.

Equidem cum communi nego ſequelam. Decretum enim condonans extrinſecè peccatum delet illud formaliter; Decretum verò volens cauſare Gratiam delet peccatum cauſaliter: unde ſi per impoſſibile non poneretur Gratia, decretum volens Gratiam non tolleret peccatum: ſicuti ſi per impoſſibile, poſito decreto volente lucem, non poneretur Lux, hujuſmodi decretum non tolleret tenebras. Aliud enim eſt velle Deum tollere peccatum per infuſionem Gratiæ, aliud verò velle illud tollere nullatenus conferendo amicitiam ſuam; In primo caſu tollit peccatum cauſaliter, in ſecundo formaliter. Fingamus, Petrum nolle condonare offenſam, ſeu debitum, niſi remiſſio fiat tum Verbis, tum etiam ſcripto; certè antecedenter ad ſcripturam Petrus non condonaret, quamvìs diceret velle condonare; Ità ſi Deus velit remittere peccatum dumtaxat per Gratiam in priori ad infuſionem Gratiæ, non dicitur peccatum condonari extrinſecè.

VI. *Objic.* 3. Quando habetur condonatio extrinſeca, non habetur mera ſuſpenſio odii Divini; ergo debet dari actus Divinus benevolus, & beneficus; atquè adeò conferens aliquod bonum; Atqui nullum aliud bonum conferre poteſt, ut peccatum remittat, niſi gratiam; ergo citra infuſionem gratiæ nequit peccatum condonari. Antecedens patet: quamvìs enim Deus ſuſpendat odium, non per hoc fit, quod peccator non ſit dignus odio; ſicuti quamvìs non infligat pœnam, non per hoc non eſt reus pœnæ. Minor ſubſumpta probatur, quia nequit aliud bonum aſſignari, quod Deus peccatori conferat, quando peccatum remittit, niſi id quod eſt formaliter peccati deſtructivum, ut eſt gratia.

Con-

Confirm. 1. Quia niſi requireretur gratia ad remiſſionem peccati, incideremus in ſententiam hæreticorum dicentium, peccata tunc remitti, quando nobis non imputantur, ad quod detorquent illud Pſal. 31. *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum.*

Confirm. 2. Odiſſe eſt velle malum, ſeu carentiam boni debiti; ergo dum Deus vult peccatori carentiam gratiæ debitæ in ſtatu elevationis, vult illi malum, atque adeò odit; repugnat autem Deum odiſſe aliquem, qui non ſit dignus odio; ergo quouſque peccator caret gratiâ, eſt dignus odio.

Reſp. Deum condonando peccatum eſſe benevolum, ac beneficum erga peccatorem, per hoc quod velit illi, & ſimul conferat hoc maximum bonum negativum, nempe carentiam mali moralis, ſeu peccati, quam ſuâ condonatione inducit: ſicut ægrotus, aut veneno infectus habet à Deo, vel à medico magnum bonum negativum præcisè per hoc, quod ab eo tollatur ægritudo, aut venenum, quibus ſublatis homo benè ſe habet in ordine ad operationes ſuas naturales. Quare condonatio non eſt mera ſuſpenſio odii Divini, ſed eſt actus benevolus, & beneficus, utpotè eraſivus dignitatis, ſeu reatûs ad odium.

Ad primam confirm. Hæretici, ut notat Suarius hìc *num.* 16. volebant, peccati remiſſionem non eſſe abolitionem, ac deſtructionem, ſed ſolùm meram non imputationem; unde volebant, quod peccatum remaneret, ſed Deus ſe gereret cum peccatore, perinde ac ſi non peccâſſet. Nos autem dicimus, peccatum omninò deſtrui tam per Gratiam, quàm per condonationem extrinſecam; & in hoc ſenſu intelligendam eſſe illius Pſalmi locutionem.

Ad ſecundam: quamvis gratia in ſtatu elevationis ex extrinſeca Dei voluntate ſit debita, poteſt tamen de potentia abſoluta non eſſe ampliùs debita poſt pecca-

ca-

catum, ſi Deus peccatum condonet, & gratiā deneget, veluti ad ſtatum puræ naturæ reducendo peccatorem; propterea volendo illi tunc carentiam gratiæ ſimpliciter indebitæ, nullum malum illi vellet, atque adeò non odiſſet.

VII. *Objic.* 4. Quando homo de peccatore evadit non peccator, datur tranſitus de contradictorio in contradictorium: ergo debet dari aliqua muta tio, & nova forma ex parte objecti; cum non poſſit ab eadem forma haberi duplex denominatio contradictoria; hæc autem mutatio nequit eſſe in Deo, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio; ergo debet eſſe in creatura, ſeu in peccatore; Atqui peccator nihil aliud habere poteſt de novo, dum tranſit à denominatione injuſti ad denominationem Juſti, quàm gratiam; ergo non niſi per gratiam poteſt peccatum remitti.

Confirm. Niſi per Gratiam remitteretur peccatum, ſequeretur, quod ſi Petrus, & Paulus ſint peccatores, & Deus ſoli Petro peccatum remitteret, tunc uterque intrinſecè differrent, quin adveniret alteri quicquam intrinſecum; quod repugnat. *Probatur ſequela*, quia denominatio injuſti eſt intrinſeca, cum nequeat haberi à forma extrinſeca; ergo ſi Petrus eſſet Juſtus negativè, ſeu non injuſtus, & Paulus eſſet injuſtus, differrent intrinſecè abſque nova forma intrinſeca.

Reſp. Difficultatem ſolvendam ab omnibus in remiſſione pœnæ, indiſpenſatione voti &c. Quare dicimus, quod ut peccator tranſeat à denominatione morali peccatoris ad denominationem non peccatoris, ſufficiat, ſi detur in Deo veluti de novo Decretum condonativum: dixi, veluti de novo, quia Deus non debet habere novum decretum per hoc, quod vellt aliquid de novo, ſed poteſt ab æterno eodem decreto velle pro iſtanti A non condonare, & pro inſtanti B condonare: Hoc autem decretum vel poteſt ſuppor-

ad

adæquatè intrinſecum Deo, vel quod compleatur extrinſecè ab alio completivo condiſtincto à gratia, quodcumque illud ſit. In forma, *concedo antecedens*, *& diſt. conſeq.* dari debet ex parte objecti mutatio, & nova forma moralis, *concedo*; phyſica, *nego conſequentiam.* Ut autem hæc mutatio moralis in peccatore habeatur, ſufficit, quod ex parte Dei detur Decretum volens pro inſtanti A non condonare, & pro inſtanti B condonare peccatum.

Ad confirm. Peccatum habituale non eſt intrinſecum phyſicè, ſed ſolùm moraliter peccatori, quatenus ob peccatum eſt dignus odio divino, perinde ac ſi phyſicè exiſteret peccatum ſibi intrinſecum: propterea ſi Petrus ſit Peccator, & non Paulus, uterque intrinſecè differunt moraliter tantùm, non phyſicè: ſicuti ſi Deus creet infantem, pro ut fuiſſet in ſtatu puræ naturæ, quin ejus voluntatem incluſerit in voluntate Adæ peccantis, ſolùm m oraliter differret intrinſecè ab infante habente peccatum originale.

VIII. *Objic. ult.* Non poteſt aſſignari objectum condonatiouis extrinſecæ, ſeu quid velit Deus, dum condonat peccatum citra infuſionem gratiæ, ſi enim dicatur, quòd velit deſtructionem peccati, cum deſtructio peccati habeatur per ipſam Divinam condonationem, hujuſmodi actus vellet ſe ipſum; quod repugnat, ſicut enim quilibet actus Intellectus debet habere objectum à ſe diſtinctum, cùm Imago ſit alterius Imago, ità quilibet actus voluntatis debet habere objectum diſtinctum à ſe ipſo, cum Amor ſit ad alterum.

Reſp. juxta dicta cum de peccato habituali, difficultatem ab omnibus enodandam eſſe in explicando objectum voluntatis legislativæ; ſicut etiam in diſpenſatione voti, in condonatione peccati venialis, aut reatus pœnæ temporalis, in condonatione debiti realis offen- in humanis &c. Qui enim v.g. condonat ſuo debitori cen-

centum, aut offenſam perſonalem, nihil ponit præter ſuum actum condonativum, & tamen objectum talis actûs non eſt adæquatè ipſa condonatio, ſed aliquod aliud ab omnibus aſſignandum. Quare vel dici poteſt primò, quòd condonatio velit deſtructionem reatûs,ſi ſupponatur, hoc eſſe aliquod ens modale ſimul,& Morale,ut nonnulli putant; vel ſi ſupponatur, quod talis reatus,ac jus illi correſpondens, conſtituatur per negationem condonationis, aut ſatisfactionis, ſuppoſito peccato præterito.Dici poteſt ſecundò,quòd condonatio velit, non dari hoc complexum conſtitutum per peccatum præteritum, negationem condonationis,& negationem ſatisfactionis: unde velit inadæquatè ſe ipſam utpotè deſtructivam talis complexi: Eo pacto quo quando quis cognoſcit ens ut ſic, ſeu omne ens,talis cognitio habet pro objecto inadæquato ſe ipſam;& eodem modo inſtitutio Sacramenti, dum vult ſacramentum,vult inadæquatè ſe ipſam, quæ Sacramentum conſtituit. Vel dici poteſt tertiò cum Arriaga *diſp.*23. *n.* 29. condonationem habere pro objecto peccatum, quod tamen non denominat volitum, ſed condonatum (quia condonatio non eſt rigoroſè volitio) ſicut Nolitio alterius Mundi habet pro objecto alterum mundum,quem non denominat volitum, ſed nolitum, quia nolitio non eſt volitio, ſicut enim in intellectu admiratio, Interrogatio, Imperium, vocatio, non ſunt meræ repræſentationes objecti,ſed important talem tendendi modum relatè ad objectum; ità condonatio,donatio, permiſſio non ſunt rigoroſè volitiones,ſed important talem tendendi modũ relatè ad objectum.Quare ſicut donatio habet pro objecto v.g.librũ, quin tamen denominet librum volitum, ſed donatum; ità condonatio habet pro objecto peccatum, quod non denominat volitum,ſed condonatum. Quòd ſi quis ulterius inquirat, quid ſit iſta condonatio, donatio,

Digitized by Google

promiſſio? dicendum ea conſtare experientiâ, & verbis ea obnubilari potiùs, quam explicari, ſicut dicendum de admiratione &c. quæ ipſa experientia magis cognoſcuntur, quàm per quamcumque aliam explicationem.

QUÆSTIO IV.

Utrùm etiam denominatio Juſti, & Sancti haberi poſſit in alio ordine per extrinſecam tantùm Formam.

I. De facto per Pœnitentiam infunditur Gratia, quâ non ſolùm reddimur Juſti negativè, ſeu non injuſti, ſed etiam Juſti poſitivè, hoc eſt Amici, & Filii Adoptivi Dei, & hæredes, atque adeò cum jure tum ad amorem Dei amicabilem, tum ad gloriam. Difficultas eſt, an ſicut per condonationem extrinſecam haberi poſſunt in alio ordine effectus negativi Gratiæ, ità haberi poſſint effectus poſitivi per formam, ſeu ſanctitatem extrinſecam, nimirum per meram Dei donationem ſuæ amicitiæ, ſeu per promiſſionem ſui amoris amicabilis, & gloriæ parientem in nobis jus ad illa, ac proinde reddentem nos Dei amicos, Filios, & hæredes abſque ulla forma phyſicè nobis intrinſeca; non ſecùs ac in humanis Amicitia, Filiatio adoptiva, & jus ad hæreditatem habentur per meram promiſſionem, ſeu donationem extrinſecam.

II. Ut altiùs id intelligatur, ſuppono hìc primò ex dictis in de Gratia, Amicitiam conſiſtere in mutuo duorum jure ad amorem gratuitum ordinatum ad fruendum amici præſentia, reſultantem ex mutua promiſſione ſaltem implicita, & interpretativa; quod ex eo patet, quia violator Amicitiæ dicitur Infidelis, Fœdifragus: ex quo colligitur dari in utroque jus promiſſarii; & idcircò dicitur: *Frangenti Fidem Fides frangatur eidem*; quia ſupponitur utrinque Fides

des data. Quare ſicut inter populos Amicitia publica conciliatur per Fœdus publicum, ità Amicitia privata per mutuam ſponſionem privatam; Aliter non eſſet ratio, cur non poſſet citra injuriam reſcindi. Hinc amicitia inter Patrem,& Filium, inter Fratres, inter Deum,& Infantem baptizatum,conſiſtit in hoc mutuo jure orto ex mutua promiſſione, ſi minus formali, ſaltem interpretativa. Quòd ſi ſuperior obligaret duos ad ſe amandum, quamvìs utrinque daretur obligatio amandi, non proinde dicerentur Amici,quia illa obligatio non oriretur ex mutua promiſſione, ſed ab extrinſeco præcepto: & in pura natura homo diceretur Dei ſervus,non verò Amicus, quia in eo ſtatu Deus non promittit illi ſuum amorem amicabilem,hoc eſt ea auxilia ſupernaturalia, quibus poſſit ad Dei viſionem pervenire; ſed ſolùm haberet homo exigentiam Divini Amoris collativi auxiliorum,quibus poſſet Beatitudinem naturalem aſſequi: non ſecùs ac aqua habet exigentiam,quod ſibi frigus conferatur: Similiter ſi Gratia in alio ordine non eſſet externa Dei promiſſio de dando ſuo amore amicabili; ſed ſolùm eſſet exigitiva talis promiſſionis, non eſſet formalis amicitia cum Deo, ſed ſolùm radicalis.

Inimicitia verò non conſiſtit in mutuo jure ad odium,ſed in odio mutuo,ſicuti inter Populos Amicitia publica, & fœdus habetur per mutuum Jus ortum ex mutua promiſſione, inimicitia verò,& Bellum habetur abſque ulla promiſſione per merum mutuum odium; aliter bellum eſſet utrinque juſtum,ſi oriretur ex mutuo jure ad bellandum; quod nemo dixerit.

Suppono 2. Poſſibilem eſſe Amicitiam inter Deum, & creaturam, ut conſtat ex illo Chriſti Domini: *Non dicam vos ſervos, ſed amicos*,& ex Trident. Ratio eſt,quia poteſt utrinque dari mutuum jus,& mutua obligatio ad amorem orta in Deo ex ſua liberali promiſ-

miſſione,& in creatura ex ſua natura, quâ ad id obligatur, atque adeò ex promiſſione interpretativa. Quamvìs Philoſophus 8. Eth. 7. velit, amicitiam ſolùm eſſe inter æquales; ibi tamen loquitur de Amicitia ſodalitatis,quæ eſt inter homines, non de amicitia dignationis,& ſupereminentiæ,ſeu excellentiæ,quæ intercedere poteſt inter Deum,& creaturam,quoties dignatur Deus per excellentiam Gratiæ, ſeu participationis Divinæ naturæ evehere creaturam ad gradum excellentiſſimum,& quodammodo Divinum. Præterquamquòd inter Amorem Dei, & Amorem creaturæ datur etiam aliqua æqualitas, non quidem arithmetica, ſed geometrica,& proportionis, quatenus creatura amat Deum quantùm debet,& Deus amat creaturam quantùm exigit ejus meritum,& quantùm ipſe ex dignatione ſuæ benignitatis debet.

Suppono ultim. Adoptionem rigoroſam involvere amicitiam,quia adoptans obligat ſe ad dandam ſuam hæreditatem adoptato; atque adeò ad amandum,cum velle bonum ſit amare; Adoptatus verò tenetur redamare. Propterea Concilium Francofordienſe definit Adoptionem dicendo: *quid eſt adoptio? niſi Charitatis copulatio, qua Pater adoptione ſibi copulat quem per generationem non habet.* Hinc fit,Deum adoptando creaturam,& promittendo illi hæreditatem reddere illam ſibi amicam. In hoc tamen differt Adoptio creata à Divina, quòd in creatis Adoptans veluti fingit adoptatum eſſe ſuum Filium, cùm non poſſit illi participationem ſuæ naturæ conferre; Deus verò adoptans reddit hominem verè filium Adoptivum, conferendo illi gratiam, ſeu participationem ſuæ naturæ, juxta illud Apoſtol. *videte qualem charitatem dedit nobis Deus, ut Filii Dei nominemur,& ſimus.* Quia tamen homo dicitur participare Divinam naturam per Gratiam ſpecialiſſimo modo, quatenus per Gratiam evehi-

Digitized by Google

vehitur ad exigendam intuitionem Dei, quam ſola Divina natura exigit (cum ſit impoſſibilis ſubſtãtia ſupernaturalis, cui ſcilicet ſit debita viſio Dei, ut docét comuniſſimè) idcircò quoties homo habet exigentiam viſionis Beatæ, ſive hanc phyſicè exigat per gratiam intrinſecam, quæ ſit veluti externa Dei promiſſio, ſive moràliter per ſolam promiſſionem internam Dei, toties dicitur participare naturam Divinam, ſive phyſicè, ſive moraliter, atque adeò eſſe Filius Dei Adoptivus, Amicus, & hæres. His explicatis.

III. Dico, poſſe in alia providentia denominationem Juſti, ac Sancti, ſeu filii Dei adoptivi, Amici, & Hæredis, haberi per ſanctitatem merè extrinſecam. Ità Scotus, Ariminenſis, Medina, Durandus apud Granado *p. 2. tract. 8. diſp. 5.* (ubi oſtendit, favere huic ſententiæ etiam Angelicum) necnon Curiel, Arriaga *diſp.* 44, de Gratia *ſect.* 4. Coninck *diſp.* 2. de Pœn. *dub.* 10. & alii apud Suar. *diſp.* 9. de Pœn. *ſect.* 4. *num.* 20. *& lib.* 7. de Gratia *c.* 23. contra Thomiſtas, Vaſq. Pallavic. & alios Recentiores.

Prob. Poteſt Deus citra infuſionem Gratiæ promittere, ſeu donare homini ſuum amorem, conferendo jus ad illum, necnon ad gloriam, ſeu hæreditatem, ac proinde reddendo illum amicum, filium adoptivum, & hæredem; ergo poteſt denominatio Juſti, & Sancti haberi per ſanctitatem extrinſecam. Antecedens probatur tum paritate in humanis, ſi enim poteſt homo ſic donare ſuam amicitiam, ac reddere alterum filium adoptivum, & hæredem, quidnî etiam Deus? Tum etiam quia poteſt Deus per merum ſuum actum extrinſecum promittere Petro v. gr. centum, & ſic dare illi jus ad centum; ergo poteſt etiam per merum actum extrinſecum promittere homini ſuum amorem amicabilem, & hæreditatem, atque adeò conferre illi jus ad iſta, & conſequenter reddere illum amicum, filium adoptivum,

& hæredem; cum ex dictis amicitia cum Deo, & filiatio adoptiva in hoc jure conſiſtat, ſive habeatur per gratiam intrinſecam, quæ ſit externa Dei promiſſio eſſentialiter pendens ab interna, ſive per meram Dei extrinſecam promiſſionem de dando ſuo amore, & hæreditate: eſto, ut advertit Coninck loco laudato, adodoptio hæc per formam extrinſecam imperfectior ſit eâ adoptione, quâ per formam intrinſecam elevamur ad eſſe ſuo modo proportionatum tantæ dignitati, ut mox explicabimus.

Confirm. In pueris habentibus originale datur de facto denominatio injuſti abſque ulla qualitate intrinſeca, ſed præcisè per hoc, quod Deus ſuo actu extrinſeco voluerit includere eorum voluntates in voluntate Adæ, qui peccavit; ergo pariter denominatio Juſti haberi poterit abſque qualitate intrinſeca; non quidem per juſtitiam Adami, aut Dei, aut Chriſti nobis imputatam, cum nemo poſſit per alterius juſtitiam reddi formaliter Juſtus, ſed per hoc quod promittendo nobis ſuum amorem, & gloriam abſque infuſione gratiæ reddat nos amicos, filios adoptivos, & hæredes.

IV. *Objic.* 1. De facto denominatio Juſti, & Sancti habetur à forma phyſicè intrinſeca, nempe à Gratia inhærente, ut docet Trident. ergo non poteſt hæc eadem denominatio haberi per aliam formam. *Probatur conſequentia*, quia denominatio idem eſt, ac effectus formalis, qui identificatur cum forma applicata ſubjecto; atqui nequit forma intrinſeca eſſe extrinſeca; ergo neque poterit effectus formalis, ſeu denominatio intrinſeca cauſata à forma intrinſeca haberi per formam extrinſecam.

Confirm. ex Vaſquio. Si poſſet denominatio Juſti, & Sancti haberi per formam extrinſecam, de facto haberetur per hujuſmodi formam in priori ad gratiam, nam in priori ad gratiam datur Dei voluntas de danda

Gra-

Digitized by Google

Gratia, ſeu de dando jure ad amorem amicabilem, & hæreditatem.

Confirm. 2. Quia ſaltem de facto Gratia nobis phyſicè intrinſeca eſſet ſuperflua, cum poſſit haberi effectus formalis gratiæ ſine qualitate intrinſeca.

Reſp. 1. Per inſtantiam: ergo neque poterit denominatio injuſti, ſeu peccatoris, quæ in adulto habetur per actum proprium intrinſecum, haberi in infantibus habentibus originale per formam extrinſecam; & denominatio cogniti, vel amati, quæ habetur à cognitione, vel amore intrinſeco, quo aliquis ſe ipſum amat, neque poterit haberi per formam extrinſecam, nempe per cognitionem, & amorem, quo ab alio cognoſcatur, & ametur. Secundò directè dico, nonnullas denominationes eſſe inſupplebiliter intrinſecas ex propria natura, ut denominatio videntis, albi, &c. Alias verò eſſe inſupplebiliter extrinſecas, ut denominatio præteriti, mortui, diſtantis, &c. Alias demum haberi poſſe tam à forma intrinſeca, quàm ab extrinſeca, ut denominatio cogniti, amati; ſic etiam denominatio peccatoris, ſeu habentis reatum odii Divini, quæ in infantibus, & in habentibus peccatum habituale non conſtituitur per formam phyſicè intrinſecam, ſed per reatum intrinſecum moraliter; & ſimiliter dicimus de denominatione Juſti, & Sancti. Et ratio eſt, quia denominatio habentis jus ad amorem alicujus paſſim habetur in humanis à promiſſione extrinſeca talis amoris, ſeu à donatione amicitiæ; ergo pariter denominatio habentis jus ad amorem Dei haberi poterit à promiſſione extrinſeca Divina; & in tantum Gratia phyſicè intrinſeca parit hanc eandem denominationem, in quantum eſſentialiter pendet ab ea Divina promiſſione, & proinde eſt veluti externa Dei promiſſio, ut diximus in loco. Hinc licèt non poſſet per formam extrinſecā haberi

illa eadem denominatio habentis jus, quæ habetur per formam intrinſecam,cum non poſſit ille idem effectus formalis, qui habetur à forma A, haberi à forma B; poteſt tamen per formam extrinſecam haberi denominatio habentis jus conſimilis denominationi, quæ habetur per formam intrinſecam; ità ut per utramque habeatur homo verè Juſtus,& Sanctus,Dei amicus, filius,& hæres; quamvìs denominationes iſtæ ſi habeantur per gratiam intrinſecam, ſeu per phyſicam participationem Divinæ naturæ, ſint denominationes phyſicæ; ſi verò habeantur per formam extrinſecam, ſeu per moralem participationem Divinæ naturæ, ſint denominationes morales.

Ad 1. confirm. *nego ſequelam*, nam juxta dicta quæſtione antecedenti,actus Dei volens conferre gratiam: ſolùm cauſaliter, non verò formaliter dat jus ad amorem amicabilem, & gloriam: unde ſi per impoſſibile daretur talis actus Divinus, & non conferretur gratia per locum intrinſecum non haberetur in homine tale jus; ſicuti ſi per impoſſibile daretur decretum Dei volens lucem, & lux non poneretur, non daretur denominatio lucidi; At quando Deus promittit extrinſecè ſuum amorem amicabilem, tunc hujuſmodi promiſſio non cauſaliter, ſed formaliter confert jus ad talem amorem;ſicut condonatio extrinſeca,cum ſit promiſſio Divina de non odio habendo, ac puniendo peccatore,formaliter confert peccatori jus, ne odio habeatur,& puniatur à Deo; & ideo formaliter eſt deſtructiva reatus odii,& pœnæ æternæ,in quo peccatum habitualiter perſeverat.

Ad 2. Sicut in præſenti providentia lumen gloriæ v. gr. intrinſecum intellectui Beatorum non dicitur ſuperfluum, eſto ſine illo poſſet haberi viſio, deſervit enim, ut connaturalius viſio ponatur, & per exigentiam intrinſecam: Ità non eſt ſuperflua gratia Ju-

ſtis

ſtis intrinſeca, quia deſervit, ut connaturalius, & per exigentiam intrinſecam habeantur habitus infuſi, & conferantur auxilia ſupernaturalia ad gloriam obtinendam diſponentia. In humanis homo adoptans non poteſt conferre ullam qualitatem intrinſecam adoptato, quæ ſit exigitiva amoris paterni, & hæreditatis; & idcirco non poteſt in creatis dari amicitia, & adoptio intrinſeca: poteſt autem Deus hujuſmodi qualitatem ſupernaturalem conferre; & idcircò amicitia, & adoptio Divina poteſt eſſe intrinſeca; & de facto eſt hujuſmodi in præſenti providentia. Hinc ſequitur, quòd quamvìs effectus formalis gratiæ ſanctificantis haberi poſſint tam per qualitatem ſupernaturalem intrinſecam, quæ ſit prima radix exigitiva potentiarum, & operationum ſupernaturalium, quàm per formam extrinſecam explicatam; nihilominus connaturalius, & perfectiori modo habentur per qualitatem intrinſecam; non ſecùs ac denominatio potentis proximè Deum videre connaturalius, & perfectiori modo habetur per lumen intrinſecum, quàm per omnipotentiam ſpecialiter aſſiſtentem.

V. *Objic.* 2. Non poteſt aliquis dici prudens, ſapiens, fortis per hujuſmodi virtutes extrinſecas; ergo neque poteſt dici Juſtus, & Sanctus, ſeu amicus Dei per juſtitiam, ſanctitatem, & amicitiam extrinſecam. *Prob. Conſeq.* ſicut dicitur prudens, & ſapiens, qui intrinſecè eſt diſpoſitus ad operationes proprias prudentis, & ſapientis; ità dicitur Sanctus, Juſtus, & amicus Dei, qui intrinſecè eſt diſpoſitus ad actus proprios Juſti, Sancti, & amici Dei; ergo ſicuti in primo caſu nequit haberi hujuſmodi intrinſeca diſpoſitio per formam phyſicè extrinſecam, & ſolùm moraliter intrinſecam, ità nec in ſecundo.

Confirm. Pulchritudo corporis haberi non poteſt per formam extrinſecam; ergo nec animæ pulchritudo; ſed

ſed gratia, ſeu amicitia Dei eſt animæ pulchritudo nobiliſſima; ergo nequit haberi per formam extrinſecam.

Reſp. 1. *conceſſo antecedente*, *nego Conſequentiam.* Diſparitas eſt, quia denominationes prudentis, fortis, albi, &c. ſunt denominationes merè phyſicæ, quæ proinde unicè haberi poſſunt à forma phyſica; At denominationes juſti, amici Dei, filii adoptivi, hæredis vitæ æternæ, ſunt denominationes morales; cùm autem eſſe morale conſiſtat in ordinabilitate unius ad alterum juxta regulas prudentiæ, & tam ſit ordinabilis homo ad Dei amorem, & viſionem per gratiam intrinſecam, quàm per promiſſionẽ extrinſecam de dandis his bonis, ideo denominationes iſtæ morales æquè haberi poſſunt per gratiam intrinſecam, ac per promiſſionem extrinſecam.

Reſ. 2. nomine prudentis, & ſapientis antonomaſticè venire illum, qui habet habitum phyſicè intrinſecum, quo facilitatur ad actus prudentiæ, & ſapientiæ. Quòd ſi nomine prudentis, & ſapientis veniat, qui habet diſpoſitionem intrinſecam ad eos actus provenientem ex jure ad auxilia Dei obtinenda, quibus facilè poſſit eos actus elicere, cùm hujuſmodi jus moraliter intrinſecum haberi poſſit per promiſſionem Dei extrinſecam de dandis iis auxiliis uberrimis, poterit per formam extrinſecam haberi denominatio prudentis, & ſapientis in hoc ſenſu uſurpata. Idem diximus in caſu noſtro. Si nomine Juſti, & Sancti veniat antonomaſticè, qui eſt diſpoſitus per gratiam phyſicè intrinſecam ad actus proprios Juſti, & Sancti, præſertim ad Dei amorem, certè denominatio iſta haberi non poteſt per formam extrinſecam: quòd ſi nomine Juſti, & Sancti veniat qui eſt intrinſecè diſpoſitus ad eoſdem actus per jus ad auxilia Divina, quibus poſſit eos actus elicere, poterit iſta denominatio haberi per formam extrinſecam, nempe per Divinam promiſſionem

nem

nem collativam talis juris: ſicut denominatio injuſti, & peccatoris conſiſtens in reatu odii Divini, haberi etiam poteſt per formam extrinſecam, ut patet in infantibus habentibus originale.

Ad Confirm. Pulchritudo propriè fert aptam membrorum diſpoſitionem, & ſolùm metaphoricè de anima dicitur, quòd ſit pulchra, ſi ſit ritè diſpoſita ad ſuum ultimum finem; Cùm autem poſſit eſſe ad ſuum finem diſpoſita per jus moraliter intrinſecum ad amorem Dei amicabilem, & ad hæreditatem ortum ex Divina promiſſione extrinſeca, hinc poterit animæ pulchritudo haberi etiam per formam phyſicè extrinſecam, & intrinſecam ſolùm moraliter.

VI. *Objic.*ult. Per Gratiam homo dicitur non ſolùm filius Dei adoptivus, ſed etiam ex Deo natus, juxta illud Joan. 1.*qui non ex ſanguinibus, &c. ſed ex Deo nati ſunt.* Atqui homo nequit dici natus ex Deo, niſi participet intrinſecè, ac phyſicè naturam Divinam, propterea enim in creatis filius adoptivus non poteſt dici natus ex adoptante, quia non participat naturam illius; ergo ut ſuprà.

Confirm. Gratia ſanctificans debet eſſe amiſſibilis per peccatum; (non ſecùs, ac in pura natura diſpoſitio ad ultimum finem, & exigentia auxiliorum naturalium ad illum conſequendum debet eſſe per peccatum amiſſibilis) ſed ſanctitas iſta extrinſeca non videtur, quomodo poſſit per peccatum amitti; ergo ut prius.

Reſp. adoptatum in creatis non dici natum ab adoptante, quia non participat per adoptionem ejus naturam, ſicut participatur à filio naturali: At filius adoptivus Dei dicitur à Deo natus per hoc, quod participet naturam Divinam eo modo, quo poteſt à Creatura participari, videlicet per jus ad Deum videndum; (ſiquidem ſoli Divinæ naturæ competit Deum intueri vi ſuâ, cùm repugnet ſubſtantia creata ſuper-

natu-

Digitized by Google

naturalis, cui viſio Dei ſit debita) quia tamen hujuſmodi jus tam poteſt haberi per gratiam intrinſecam, quàm per promiſſionem extrinſecam, ideo utroq; modo dicitur homo verè, & propriè Divinam naturam participare, & eſſe ex Deo natus, non ſicut naſcitur Verbum,ſed ſicut poteſt Creatura ex Deo naſci.

Hinc fit, filium naturalem ſive divinum, ſive creatum non convenire neque in conſtitutivis phyſicis, neque in ratione metaphyſica cum filio adoptivo; unde filius adoptivus non poteſt abſolutè,& ſine addito dici filius, niſi minùs propriè: Contrà verò tam filius adoptivus Dei per gratiam intrinſecam, quàm per promiſſionem extrinſecam, quamvìs non conveniant in conſtitutivis phyſicis, conveniunt tamen in ratione metaphyſica; unde uterque verè, & propriè dicitur filius adoptivus,& ex Deo natus:non ſecùs,ac tam homo, quàm equus dicitur verè, & propriè animal,quia quamvìs non conveniant in conſtitutivis phyſicis,conveniunt tamen in ratione metaphyſica, ſeu in definitione animalis.

Hinc etiam habes, in quo differant ſapientia v. gr. & Prudentia ſtrictè dicta, quæ habetur per habitum phyſicè intrinſecum, à ſapientia impropriè dicta, quæ haberetur per promiſſionem Dei de concurrendo ad actus ſapientiæ cum ea facilitate potentiæ, quam haberet,ſi daretur habitus. Iſtæ enim duæ ſapientiæ non ſolùm non convenirent in conſtitutivis phyſicis, ſed neque in ratione metaphyſica, ſeu in ſuo formali conceptu; & ideo non poſſet utraque dici propriè ſapientia. Contra verò jus ad amorem Dei amicabilem, & gloriam, quamvìs habeatur per conſtitutiva phyſicè diverſa in eo, qui habet Gratiam intrinſecam, & in eo, cui promittitur extrinſecè talis amor; in conceptu tamen formali participationis Divinæ naturæ non differunt, (ſicut animal hominis; & equi) & ideo uter-

uterque dicitur verè, ac propriè Juſtus, Sanctus, Deo gratus, filius adoptivus, & natus ex Deo. Et ratio à priori eſt, quia juxta dicta in prima diſput. quæ 1. *num.* 11. effectus morales habentur per ordinabilitatem unius ad alterum juxta regulas prudentiæ; atqui tam eſt ordinabilis homo ad viſionem beatam per gratiam intrinſecam, quàm per formam extrinſecam explicatam; ergo utroque modo haberi poſſunt effectus iſti morales Juſti, Sancti, amici Dei, filii adoptivi, & hæredis.

Ad Confirm. ſicut per peccatum amittitur gratia intrinſeca, quæ eſt veluti externa Dei promiſſio per hoc, quòd Deus nolit amplius promittere homini ſuum amorem, & gloriam, quando peccat, ità poteſt per peccatum amitti ſuo modo gratia extrinſeca, quatenus Deus non vult promittere ſuum amorem, pro quando homo peccat. In ſtatu verò puræ naturæ per peccatum amittitur diſpoſitio ad ultimum finem naturalem, ſeu exigentia auxiliorum naturalium ad illum obtinendum, non quia amittitur aliquid phyſicum, ſed quia per peccatum ſuperveniens acquiritur aliquod eſſe morale, nempe reatus odii Divini, & demeritum ad ea auxilia, quæ exigerentur, niſi adeſſet peccatum: ſicut filius exigens de ſe amorem paternum, per impietatem erga Patrem non amittit ullam qualitatem phyſicam exigitivam amoris paterni, ſed ſolùm acquirit novum eſſe morale, nempe reatum odii paterni deſtructivum illius præviæ exigentiæ. Intentùm Sol v. gr. ut ſit indiſpoſitus ad finem ſuum, & phyſicè malus, debet amittere qualitatem ſibi debitam, putà lucem, quia eſt incapax mali moralis, ratione cujus moraliter fiat indiſpoſitus ad illuminandum; homo autem cum ſit mali moralis, ſeu peccati capax, poteſt per peccatum reddi moraliter ad finem ſuum ineptus, quamvis nihil phyſicè amittat, ſed ſolùm deme-

Digitized by Google

demerendo auxilia, quæ in ſenſu diviſo à peccato exigerentur.

VIII. Neque dicas, quòd poſſet pariter homo per peccatum reddi ineptus ad finem ſupernaturalem, quin amittat Gratiam ſibi phyſicè intrinſecam. Nam ſi loquamur de gratia præſentis ordinis, hæc neceſſariò excluditur per peccatum, quippe quæ cum illo habet incompoſſibilitatem: Si verò loquamur de gratia, quæ in alia providentia potuiſſet homini conferri, quæ ſolùm eſſet prima radix omnium potentiarum, & operationum ſupernaturalium, non tamen eſſet eſſentialiter incompoſſibilis cum peccato mortali, ſed ſolùm connaturaliter, ut diximus in de Gratia: in tali caſu, cùm Gratia eſſet aliquod bonum ſupernaturale, & indebitum, deberet etiam per peccatum connaturaliter amitti: ſicut in præſenti providentia amitterentur etiam habitus infuſi fidei, & ſpei per quodvis peccatum, niſi ex Divina benignitate remanerent in peccatore, ut poſſit per actus fidei, & ſpei ſe diſponere ad reſurgendum.

Concludo breviter. Participatio naturæ Divinæ reddens hominem filium adoptivum, amicum, & hæredem ex ſuo conceptu formali habetur unicè per jus ad Deum intuendum; ſed hoc jus æquè poteſt haberi per gratiam phyſicè intrinſecam, & per promiſſionem Dei extrinſecam: ſicut reatus odii Divini, & pœnæ æternæ æquè poteſt haberi per peccatum actuale phyſicè intrinſecum, & per originale moraliter intrinſecum; ergo poteſt homo habere effectus formales poſitivos Gratiæ per formam extrinſecam.

* * *
* *
*

QUÆ-

QUÆSTIO V.

Utrum poſſit peccatum remitti dum fit, ſive antequam fiat?

PRocedit quæſtio in alia Providentia, certum enim eſt, non poſſe in præſenti ordine peccatum condonari ſine retractatione, quæ non poteſt cum peccato coexiſtere, aut illud præcedere: Unde non poteſt de facto remitti, dum fit, vel antequam fiat.

I. Cenſeo equidem 1. juxta dicta cum de virtutibus infuſis, poſſe peccatum ſaltem per condonationem extrinſecam remitti dum fit, & antequam fiat. Ità Lugo *diſp. 7. n. 125*. Oviedo 1. *2. controv.* 4. Ripal. *diſp. ult. ſect.* 29. cum Nominalibus contra Suarez, Amicum, Pallavicinum, Dicaſtillo, Haunoldum *n.* 923.

Prob. Peccatum præteritum per condonationem extrinſecam remitti poteſt ſolùm per hoc, quòd Deus ſui juris Dominus cedat Juri acquiſito per peccatum ad odio habendum, & puniendum peccatorem; Atqui Deus poteſt etiam huic juri cedere, dum peccatum fit, & antequam fiat, non quidem deſtruendo hujuſmodi jus, ſed ſolùm impediendo, ne reſultet ex peccato actuali; ergo poteſt Deus ſaltem per condonationem extrinſecam remittere peccatum dum fit, & antequam fiat. *Major ſupponitur. Minor probatur* tum paritate offenſæ in humanis, tum paritate voti, quod poteſt à Pontifice diſpenſari dum fit, & antequam fiat impediendo, ne reſultet in vovente reatus voti: tum paritate debiti realis, ſicut enim poteſt creditor condonare centum Petro tam poſt debitum contractum, quàm antequam contrahatur, ſi ſcilicet nolit, ut ſibi damnum irrogetur; v. g. nolit furtum, velit tamen, quòd ſi Petrus furetur, non contrahat onus reſtitutionis, in quo caſu furando peccaret contra Juſtitiam, ſed non teneretur ad reſtitutionem:

Ità po-

Ità poteſt Deus eſſe invitus ut offendatur: velit tamen, quòd ſi homo peccet, reatum odii & vindictæ non incurrat; In quo caſu peccator Deum offenderet ponendo actionem legi diſſonam, ſed non contraheret reatum odii, & pœnæ. Unde peccatum illud antequam fieret, remitteretur.

Ratio à priori eſt, quia Deus ſui juris Dominus poteſt illud ad libitum renunciare, etiam antequam illud acquirat, impediendo ſcilicet ne reſultet per hoc, quòd renunciet favori legis, vi cujus reſultare deberet: Ad eum modum quo Privilegiarius poteſt ſuo privilegio renunciare tam poſt privilegium acquiſitum, quàm antequam acquiratur; & Donatarius renunciare poteſt Juri ad rem donatam tam póſt acceptationem donationis, quàm ante, non acceptando donationem; & ſic impediendo ne reſultet jus ad rem donatam.

II. Notandum tamen, duplex jus conſiderari poſſe in Deo, alterum eſſentiale ne offendatur, alterum accidentale ad odio habendum, & puniendum offenſorem. Illi primo juri utpote eſſentiali, nunquam poteſt cedere; ſicut non poteſt ſpoliare ſe ſuo dominio, ſeu jure diſponendi ad arbitrium de creaturis. Juri verò accidentali ad odio habendum peccatorem, quod per accidens acquirit ratione peccati, ſicut juri ad exigendum jejunium v.gr. ratione voti, cedere poteſt, aliter non poſſet peccatum condonare, & votum diſpenſare. Dicimus nunc, quòd ſicut poteſt Deus his juribus accidentalibus cedere poſt peccatum, & poſt votum, ità cedere poſſit in inſtanti, quo peccatum, aut votum fit, & antequam fiant. In quo caſu peccator ſolùm haberet maculam facti, ſeu actionem illam phyſicam peccaminoſam diſſonam legi, non tamen haberet maculam juris, ſeu reatum odii Divini, & pœnæ, eò quòd Deus huic juri cederet. Quia tamen macula illa facti eſt apta nata inducere maculam juris, quæ hìc, & nunc à con-

à condonatione impeditur, idcircò habens maculam facti diceretur habere radicaliter maculam juris, ſeu reatum odii: Sicuti ſol ſi careret luce, haberet vim illuminandi ſolùm radicaliter, & remotè, non verò formaliter & proximè.

III. *Objic.* 1. ex Suario. Si peccatum remitteretur dum fit, eſſet, & non eſſet in eodem inſtanti; eſſet ut ſupponitur, non eſſet, quia remitteretur; ergo repugnat peccatum remitti in inſtanti, quo fit; non ſecùs ac repugnat Angelum deſtrui in eo primo inſtanti, in quo ponitur.

Confirm. Si peccatum remitteretur, dum fit, tunc homo ſimul eſſet, & non eſſet averſus à Deo; eſſet quidem, quia haberet peccatum, quod eſt formalis averſio à Deo, & converſio ad creaturas; non eſſet verò, quia peccatum per condonationem eſſet deletum.

Reſp. Evaneſcere difficultatem, ſi in peccato diſtinguamus illa duo, nempe actionem diſſonam legi, ſeu voluntati Divinæ, & reatum odii, ac pœnæ, qui ad illam actionem conſequitur, & perſeverat poſt illius phyſicam deſtructionem: eſt quippe proprietas moralis peccati actualis, & ſimul conſtituit eſſentiam peccati habitualis, quod etiam per hujuſmodi reatum conſtituitur. Hâc diſtinctione poſitâ, ſicut quando remittitur peccatum habituale, ſolùm deſtruitur reatus odii, & pœnæ, ſeu entitas iſta moralis conſtitutiva peccati habitualis, quin tollatur præteritio peccati actualis, ad quod reatus reſultavit; Ità ſi remittatur peccatum, dum fit, non deſtruitur actio phyſica diſſona legi, ſed ſolùm impeditur ejus proprietas, nempe reatus ne conſurgat. In forma *diſt. antec.* ſi peccatum remitteretur dum fit, eſſet in eodem inſtanti peccatum ſecundùm maculam facti, & non eſſet ſecundùm maculam juris, ſeu reatûs, *concedo*; eſſet & non eſſet ſecundùm idem, *nego antecedens*, *& Conſequentiam.* Hinc

patet diſparitas, cur Angelus non poſſit deſtrui dum fit, quia in eodem inſtanti ſimul eſſet, & non eſſet ſecundùm idem eſſe phyſicum.

Ad Confirm. diſtinguenda pariter in peccato duplex averſio à Deo, altera phyſica conſiſtens in ipſo actu phyſico voluntario, altera moralis conſiſtens in reatu odii Divini, & pœnæ æternæ, quæ duo ſunt mutuo ſeparabilia. Nam qui poſt peccatum retractat illud per contritionem naturalem, aut per attritionem ſupernaturalem, remanet averſus à Deo averſione ſolùm morali, non phyſica; & vice versâ ſi Deus remittat peccatum ſine prævia retractatione, tunc homo remanet averſus à Deo averſione tantùm phyſicâ habituali, non tamen morali. Hoc accidit in caſu noſtro, ſi peccatum remittatur dum fit, tunc enim peccator eſt averſus à Deo averſione tantùm phyſicâ actuali, non morali; ſicut è contrà ſi peccator amet Deum amore naturali, dicitur converſus ad Deum converſione phyſicâ, non morali.

IV. *Objic.* 2. Ex Haunoldo: non poteſt peccatum actuale conjungi cum ſatisfactione condigna; ergo neque cum condonatione, *Antecedens patet*, quia ſatisfactio ſupponit offenſam, unde non coexiſtit cum illa. *Conſequentia probatur:* quia condonatio æquivalet ſatisfactioni. & eſt virtualis ſatisfactio, atque adeò debet pariter offenſam præſupponere.

Confirm. 1. quia condonatio non ſolùm fert ſuſpenſionem odii Divini, ſed etiam quòd peccator non ſit dignus tali odio, ſed impoſſibile eſt, quòd peccator dum peccat, non ſit dignus odio Dei; ergo non poteſt peccatum condonari dum fit.

Confirm. 2. Condonatio eſt quædam promiſſio de non odio habendo, & puniendo peccatorem; Atqui ſi Deus promittat, ſeu decernat ſe non annihilaturum Angelum, ſolùm ſequitur, quòd Angelus non ſit annihilan-

hilandus, non verò quòd non ſit annihilabilis, ſeu capax, qui annihiletur; ergo ſi Deus permittat ſe non odio habiturum peccatorem, hic non erit odio habendus, erit tamen capax odii, atque adeò peccator.

Reſp. antecedens eſſe falſum. Poteſt enim quis v. g. antequam occidat Equum alienum invito Domino, ſolvere ejus pretium, in quo caſu quamvìs peccet occidendo equum, non tenetur tamen ad aliam compenſationem pro reali injuria. *Sed tranſmiſſo antecedente, nego Conſeq.* Diſparitas eſt, quia ſatisfactio debet conſequi offenſam, quia cùm ſit actus Juſtitiæ, debet præſupponere debitum, aliter eſſet actus liberalitatis. At condonatio quamvìs eundem effectum pariat, ac ſatisfactio, & ideo dicatur eſſe ſatisfactio virtualis, non eſt tamen actus Juſtitiæ, ſed miſericordiæ omninò liberalis; & ideo poteſt præire offenſam impediendo ne conſurgat reatus odii, & pœnæ; ſicut ex miſericordiæ motivo poteſt condonari debitum reale ei, qui furabitur, impediendo ne conſurgat onus reſtitutionis. Univerſim enim poteſt ex miſericordia non ſolùm tolli aliena miſeria, ſi præfuerit, ſed etiam impediri ne conſurgat, ſicut ex virtute obedientiæ poſſumus etiam prævenire voluntatem, ſeu præceptum ſuperioris.

Ad primam confirm. *diſt. maj.* condonatio fert, quòd peccator non ſit dignus, ſed reus odii Divini formaliter; ſeu fundamentaliter proximè, *concedo*; radicaliter, ſeu fundamentaliter remotè, *nego maj. & diſt. min.* Peccator dum peccat, non poteſt non eſſe dignus odio Dei radicaliter ſeu fundamentaliter remotè, *concedo*; formaliter ſeu fundamentaliter proximè, *nego min. & Conſequentiam.* Sicut votum v. gr. jejunandi fert reatum, ſeu obligationem ad jejunandum ſolùm remotè, & radicaliter, ſi in eo ipſo inſtanti diſpenſetur, & donatio Libri, ſi non acceptetur

H 2 à do-

à donatario, importat jus in librum ſolùm radicaliter, non formaliter; ita peccatum ſi in inſtanti, quo fit, condonetur: Et ſicut ſol ſine luce eſt ſolùm radicaliter illuminativus, ità Peccator eſt radicaliter tantùm odibiiis, ſi per condonationem tollatur reatus odii, qui eſt peccati proprietas, ſicut Lux eſt proprietas ſolis.

Neque dicas, eſſe eſſentiale peccato actuali quòd ſit entitas phyſicomoralis. Nam hoc ſolùm importat, quòd peccatũ debeat eſſentialiter eſſe actus phyſicus ſupponens advertentiam ad primam regulam morum, nempe ad Divinam voluntatem, cùm ex Auguſtino ſit dictum &c. At non eſt eſſentiale Peccato, quòd ejus eſſe phyſicum ſit inſeparabile ab entitate illa morali, quæ dicitur reatus odii, qui eſt mera proprietas peccati actualis, conſtitutiva tamen peccati habitualis.

Ad ſecundam retorqueo paritatem: ſi Deus promittat Angelo ſe illum non annihilaturum, quamvìs phyſicè remaneat annihilabilis, cùm hoc ſit illi eſſentiale, acquirit tamen jus ne annihiletur, unde moraliter annihilari non poteſt; ergo ſi Deus condonet peccatum, dum fit, ſeu promittat peccatori ſe non odio habiturum illum, acquirit Peccator jus ne odio habeatur, atque adeò non erit reus odii formaliter, ſed ſolùm radicaliter: unde non retinet denominationem Peccatoris ſecundùm maculam juris, ſed ſolùm ſecundùm maculam facti.

V. *Objic. 3.* ex Mauro: Peccatum neceſſario odio habetur à Deo odio abominationis: ergo etiam neceſſariò odio habetur Peccator odio inimicitiæ; atque adeò peccatum condonari non poteſt dum fit. Antecedens videtur certum, quia ſicut Deus neceſſariò amat ſeipſum, ità neceſſariò odit peccatum, quamvìs enim Peccatum non ſit tantæ malitiæ, quantæ bonitatis eſt Deus, ad-

Digitized by Google

us, adhuc eſt perfectio ſimpliciter ſimplex illud odiſſe, ſicut eſt perfectio ſimpliciter ſimplex actu cognoſcere etiam objectum creatum. *Prob. itaque Conſeq.* quia impoſſibile eſt formam poſitam in ſubjecto non præſtare ſuum effectum formalem; ſed peccatum actuale odio habitum à Deo odio abominationis eſt forma reddens ſubjectum inimicum Dei; ergo impoſſibile eſt quin reddat inimicum; atque adeò neceſſariò odio habetur à Deo odio inimicitiæ.

Confirm. Gratia, quæ eſt Amicitia hominis cum Deo, non poteſt eſſe in ſubjecto capaci, quin reddat illud formaliter Dei amicum; ergo Peccatum, quod ratio eſt inimicitiæ hominis cum Deo, non poteſt eſſe in homine, quin reddat illum formaliter Dei inimicum.

Reſp. multos apud Ripaldam putare, quòd voluntas Divina poſſit quemcumque actum omittere circa objectum creatum; atque adeò ſicut poteſt non amare creaturas, ità poteſt non odiſſe actu peccatum. Sed tranſmiſſo antecedente, *nego Conſeq.* Diſparitas eſt, quia Deus ità odit Peccatum, ut non poſſit à tali odio deſiſtere: contra verò ità odit peccatorem odio inimicitiæ, ut poſſit à tali odio deſiſtere; ergo ſicut deſiſtere poteſt poſt peccatum, ità etiam dum homo actu peccat, ità ut remaneat ſolùm radicaliter dignus odio Divino. Quare ad *Prob. conſequentiæ conceſſâ maj. diſt. min.* Peccatum reddit ſubjectum inimicum Dei radicaliter, *concedo*; formaliter, *nego min. & Conſeq.* Peccatum actuale poſitum in ſubjecto reddit illud exigitivum reatûs odii, non verò formaliter odibile, ſi Deus cedat juri ſuo ad illud odio habendum; ſicut donatio libri facta Petro parit in Petro jus in librum tantùm radicaliter, ſi donatio non acceptetur: & idem dicas de voto, ſi in inſtanti quo fit, à Legitima authoritate diſpenſetur, aut irritetur,

Ad Confirm. vel loquimur de gratia præſentis ordi-

nis, quæ eſt formaliter amicitia cum Deo, & incompoſſibilis cum reatu odii Divini, vel de Gratia alterius ordinis, quæ ſupponatur compoſſibilis cum peccato, de qua diximus in tractatu de Gratia *diſp.* 4. *q.* 5. ſi loquimur de hac ſecunda, Argumentum retorquetur, ſicut enim hæc Gratia eſt compoſſibilis cum peccato habituali, in quo caſu redderet hominem ſolùm radicaliter, non formaliter Dei amicum, ità peccatum eſt compoſſibile cum condonatione extrinſeca: unde homo eſſet ſolùm radicaliter, non formaliter Dei inimicus. Si verò loquamur de Gratia præſentis ordinis formaliter juſtificativa, diſparit.. eſt manifeſta, quia iſta Gratia ſupponitur eſſe amicitia cum Deo formalis, non radicalis; At non probatur ab adverſariis, quòd peccatum actuale non poſſit eſſe Inimicitia cum Deo tantùm radicalis; ergo licet Gratia præſentis ordinis reddat hominem formaliter amicum, non per hoc peccatum actuale reddit formaliter hominem Dei inimicum: unde poteſt homo actu peccans eſſe ſolùm radicaliter Dei inimicus, ſi peccatum condonetur extrinſecè.

VI. Hinc fit, quòd licet Gratia præſentis ordinis formaliter juſtificativa probabiliter componi poſſit cum peccato actuali, ut mox dicemus, evidenter tamen eſt incompoſſibilis cum reatu odii Divini, & pœnæ æternæ, atque adeò cum peccato habituali. Ratio eſt, quia evidenter pugnant hæc duo, jus formale ad vitam æternam, & reatus formalis ad pœnam æternam: contrà verò non pugnat peccatum actuale cum condonatione ejus extrinſeca; Imò neque cum Gratia præſentis ordinis; quia non pugnant iſta duo, jus remotum, & radicale ad pœnam æternam (quod habetur per peccatum actuale) & carentia reatûs formalis ad pœnam æternam (quod habetur per condonationem extrinſecam) aut jus formale ad vitam æternam, quod habetur per Gratiam Juſtificantem.

VII. Cen-

VII. Cenſeo 2. non eſſe improbabile, quòd peccatum dum fit, remitti poſſit, non per ſolam condonationem extrinſecam, ſed etiam per Gratiam præſentis ordinis formaliter juſtificantem. Ità nonnemo ex Neotericis apud Haunoldum *n.* 923. contra communiorem, ut diximus cum de virtutibus infuſis *q.* 3. *a.* 2.

Prob. Tum ſolutione Argumentorum, tum à contrario: Poteſt homo, dum actu Deum amat, eſſe Dei inimicus, & peccator (quod accidit, quando poſt peccatum ponit amorem Dei naturalem) ergo vice versâ poteſt etiam homo dum actu Deum odit, eſſe Dei amicus per Gratiam præſentis ordinis: Tum etiam paritate in humanis. Poteſt enim Princeps infligenti ſibi alapam non ſolùm condonare, ſed etiam promittere illi ſuum amorem, & donare ſuam amicitiam; ergo etiam poteſt Deus; atque adeò poteſt peccatum, dum fit, remitti per gratiæ infuſionem, ſeu per condonationem intrinſecam, ut fuſiùs oſtendimus loc. cit.

Ratio à priori eſt, tum quia Deus eſt ſui juris ſupremus Dominus, & idcircò non ſolùm poteſt, dum homo peccat, cedere juri ſuo ad illum odio habendum, ſed etiam conferre illi jus ad ſuum amorem amicabilem, ſicut enim poteſt hoc facere poſt peccatum commiſſum, ità poteſt etiam in eo inſtanti, quo committitur; tum etiam quia poteſt Deus exigentias rerum fruſtrare, non ſolùm negativè, ſed etiam poſitivè; v. gr. non ſolùm poteſt negare igni calorem exigitum, ſed etiam poteſt dare igni frigus oppoſitum; ergo non ſolùm poteſt exigentiam moralem peccati actualis fruſtrare negativè, impediendo reatum odii exigitum per condonationem extrinſecam; ſed etiam poteſt fruſtrare poſitivè conferendo jus ad amorem, quod peccato actuali opponitur.

Prob. demum, quia non repugnat, quòd peccatum habituale ferens reatum odii Divini componatur cum

Gratia alterius ordinis, quæ non ferat jus ad amorem Dei, niſi tantùm exigitivè, & radicaliter, ſed ſolùm ſit natura ſupernaturalis, & prima radix habituum, & operationum ſupernaturalium, ut hìc ſupponimus ex dictis in de Gratia; ergo neque repugnat, quòd gratia præſentis ordinis ferens jus formale ad amorem Dei, & ad gloriam componatur cum peccato actuali, quòd non ferat reatum odii Divini, niſi tantùm exigitivè, & radicaliter. Ratio in utroque caſu eſt, quia ſolùm pugnant jus formale ad amorem Dei, & reatus formalis ad odium, ſeu formalis amicitia, & Inimicitia cum Deo; Atqui iſta duo in neutro caſu componerentur, in primo enim caſu haberetur inimicitia formalis, & Amicitia radicalis; in ſecundo etiam caſu Amicitia formalis, & Inimicitia radicalis; ergo neutrum repugnat.

Neque dicas, quòd ſi poſſent Divinitus componi Gratia alterius ordinis cum peccato habituali, & Gratia præſentis ordinis cum peccato actuali, poſſent iſta naturaliter componi in gradu remiſſo; ſicut calor, & frigus ut octo, quæ poſſunt Divinitus componi, poſſunt in gradu remiſſo componi naturaliter.

Nam non omnia, quæ poſſunt ſupernaturaliter componi, poſſunt componi naturaliter in gradu remiſſo: Sic habitus fidei, & ſpei ſupernaturales Divinitus de facto componuntur cum peccato mortali, & tamen non poſſunt naturaliter cum eo componi in gradu remiſſo; quia mortale naturaliter excludit quodvis bonum ſupernaturale etiam in gradu remiſſo; & ſolùm ex Divina miſericordia peccatori relinquuntur habitus infuſi fidei, & ſpei, ut poſſit per actus harum virtutum diſponi ad reſurgendum. Idem dicas in caſu.

Confirm. Denique, quia Mortale actuale neque pugnat cum Gratia, ſeu cum Divina Amicitia, quatenus eſt

eſt actio diſſona Legi, neque quà trahit reatum odii, ſeu Divinam inimicitiam; non primum, quia peccatum veniale eſt actio diſſona Legi, & tamen non pugnat cum gratia Juſtificante; neque ſecundum, quia poteſt Deus condonando peccatum impedire, ne conſurgat reatus odii Divini; ergo poteſt peccatum mortale actuale cum Gratia Juſtificante componi, atque adeò deleri, ſeu condonari per condonationem intrinſecam.

VIII. *Objic.* 1. Si in inſtanti, quo peccatum fit, daretur Gratia juſtificans, homo ſimul eſſet Filius diaboli per peccatum, & Dei Filius per Gratiam; Item ſimul eſſet Injuſtus, & Juſtus: ergo repugnat, peccatum dum fit per Gratiam condonari.

Confirm. quia ſimul daretur reatus odii Divini per peccatum, & jus ad Dei amorem per Gratiam; quod repugnat.

Reſp. licèt peccator, dum peccat, dici poſſit Diaboli Filius, quatenus imitatur mores Dæmonis, juxta illud Chriſti Domini: *vos ex Patre Diabolo eſtis*; At non eſſet Filius Diaboli per hoc, quòd haberet reatum odii Divini, ſi per condonationem impediatur, ne conſurgat talis reatus; ergo non repugnat, quòd homo Filius Diaboli in primo tantùm ſenſu, ſit etiam Filius Dei per Gratiam, quà Divinam naturam ſimilitudinariè participet, habeátque jus ad amorem Dei, & hæreditatem. Ad id quod additur: Peccator eſſet injuſtus ſecundùm maculam facti, quatenus malè operaretur, cum operatio peccaminoſa opponatur Juſtitiæ, ſeu rectitudini debitæ; At non eſſet Injuſtus ſecundùm maculam juris, quia per condonationem impediretur reatus odii Divini; Unde poteſt ſimul eſſe injuſtus ſecundùm maculam facti, & juſtus per gratiam, ſeu cum jure ad gloriam.

Ad *confirm. diſt. antecedens*: daretur reatus odii

divini ſolùm radicalis,& jus ad amorem formale,***concedo***; reatus formalis,& jus formale,***nego antecedens,& conſequentiam***: ſicuti ſi Gratia alterius ordinis componeretur cum peccato habituali, daretur reatus formalis odii Divini, & jus ad amorem radicale: & ſimiliter ſi Filius in creatis ſit impius erga Patrem,habet reatum formalem odii Paterni,& jus ad amorem radicale.

IX. *Objic.* 2. ex Dicaſtillo : Gratia præſentis ordinis (utpotè cauſa formalis noſtræ juſtificationis ex Trident.) pugnat cum peccato habituali; ergo etiam cum actuali.

Confirm. 1. Quia peccatum habituale non eſt aliud niſi peccatum actuale præteritum moraliter perſeverans ; ergo ſi non poteſt gratia juſtificans cum peccato habituali componi , à fortiori neque cum actuali.

Confirm. 2. In tantùm poſſet peccatum actuale cum Gratia juſtificante componi,in quantùm tunc homo non eſſet formaliter amicus,& formaliter inimicus Dei, ſed eſſet formaliter amicus, & radicaliter inimicus; Atqui non eſt major ratio, cur non dicatur potiùs inimicus Dei formaliter per peccatum actuale,& amicus radicaliter per gratiam ; ergo ſimpliciter eſſet Dei amicus,& inimicus formaliter.

Reſp. Quòd ſicut diſpenſatio voti pugnat cum voto habituali, ſeu cum reatu relicto à voto; non tamen cum voto actuali; cum poſſit in inſtanti, quo fit, diſpenſari;ità gratia juſtificans pugnat ſolùm cum peccato habituali, non cum actuali. Diſparitas eſt, quia peccatum habituale nihil aliud importat de præſenti, quàm reatum odii, qui formaliter deſtruitur à Gratia, quæ eſt jus ad amorem : At peccatum actuale importat de præſenti duo, nempe maculam facti, & maculam juris, quamvìs gratia formaliter deſtruat maculam juris, poteſt tamen eſſe compoſſibilis cum macula

cula facti, & ideo poteſt cum peccato actuali cohærere.

Ad 1. confirm. quamvìs peccatum habituale ſit ipſum peccatum actuale præteritum moraliter perſeverans; conſtituitur tamen etiam per reatum odii Divini, qui per gratiam juſtificantem eſſentialiter deſtruitur; & idcircò peccatum habituale cohærere non poteſt cum gratia: Contra verò peccatum actuale non conſtituitur per hujuſmodi reatum (quamvìs hic reatus connaturaliter ad illud conſequatur, tanquam ejus proprietas ſeparabilis) & ideò poteſt peccatum actuale ſecundùm maculam facti componi cum gratia deſtructiva maculæ juris.

Ad 2. *nego min.* Supponimus hìc, quod gratia præſentis ordinis juſtificet formaliter conferendo ineluctabiliter jus formale ad Dei amorem, & hæreditatem, quia eſt veluti externa Dei promiſſio de dandis his bonis, ſicut enim v. gr. locutio Prophetæ inquantùm Prophetæ, ſeu locutio Pontificis loquentis ex cathedra ſupponit eſſentialiter internam Dei locutionem, & ab ea dependet eſſentialiter, unde eſt infallibilis; ità gratia præſentis ordinis ſupponit eſſentialiter divinam illam internam promiſſionem, & ab ea eſſentialiter dependet; unde non poteſt non juſtificare formaliter: Contra verò non eſt neceſſe, quòd peccatum actuale reddat hominem formaliter Dei inimicum, cùm poſſit ſaltem per condonationem extrinſecam condonari, ut oſtendimus; ergo benè aſſignatur ratio, cur ſi gratia cum peccato actuali componatur, homo potiùs dicatur formaliter amicus Dei, & radicaliter inimicus, quàm formaliter inimicus, & radicaliter amicus, prout eſſet, ſi peccatum actuale componeretur cum gratia alterius ordinis compoſſibilis cum peccato habituali.

QUÆ-

QUÆSTIO VI.

Utrùm poſſint remitti peccata diviſibiliter, tum quoad ſe, tum quoad reatus ſuos?

PRima difficultas eſt, Num poſſit unum peccatum ſine alio remitti, non quidem in præſenti providentia, in qua peccatum mortale remittitur per gratiam collativam amicitiæ Divinæ, atque adeò incompoſſibilem cum quovis mortali ferente inimicitiam; ſed de potentia abſoluta. Secunda, An poſſit à Deo remitti ſolùm reatus odii Divini, retento jure ad puniendum peccatorem pœnâ æternâ, eo prorſus pacto, quo de facto ſæpè in Sacramento Pœnitentiæ remittitur reatus odii, & pœnæ æternæ, non remiſſo reatu pœnæ temporalis? Tertia, an poſſit vice versâ remitti reatus pœnæ æternæ ſive damni, ſive ſensûs, non remiſſo reatu odii?

I. Circa primam dico, Per gratiam præſentis ordinis non poſſe unum mortale ſine alio remitti, poſſe tamen per condonationem extrinſecam; quidquid ſit, an etiam per gratiam alterius ordinis.

Prima pars eſt de fide, de facto enim mortale deletur per gratiam, quæ reddit hominem Dei amicum, filium, & hæredem, quæ denominationes, ut patet, omnia mortalia delere debent, cum non poſſit homo ſimul eſſe Dei amicus per Gratiam, & inimicus ratione alicujus mortalis non dimiſſi; ergo fieri non poteſt, ut per gratiam unum tantùm mortale remittatur, alio non dimiſſo. Hinc ad Rom. 8. dicitur: *Nihil damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Jeſu.* & Ezech. 18: *Si impius egerit pœnitentiam, &c. omnium iniquitatum ejus non recordabor.* & Trident. ſeſſ. 5. can. 5. definit, per gratiam, quæ in Baptiſmo confertur, tolli totum id, quod veram habet rationem peccati.

Secun-

Secunda pars concluſionis, quæ eſt Scoti, Gabrielis, Soti apud Suarium *diſp.* 10. & Oviedum *tract.* 8. *controver.* & etiam facilè probatur. Quoties duo, puta A, & B nullam habent neceſſariam connexionem, ſive quoad exiſtere, ſive quoad deſtrui, toties poſſunt ſeorſim poni, ac ſeorſim deſtrui; ſed duo mortalia nullam habent hujuſmodi connexionem; ergo poſſunt ſeorſim deſtrui, ſaltem per condonationem extrinſecam; non ſecùs ac poſſunt duæ excommunicationes ſeorſim abſolvi, & duo vota, aut irregularitates ſeorſim diſpenſari.

Confirm. Quamvìs ex eodem mortali conſurgat tam reatus odii Divini, & pœnæ æternæ reſpondens offenſæ Deo irrogatæ, quàm reatus pœnæ temporalis reſpondens tranſgreſſioni legis, poteſt tamen Deus, remiſſo reatu odii Divini, & pœnæ æternæ, retinere jus ad puniendum peccatorem pœnâ temporali: ſicut in humanis, ſi Petrus offendat Paulum, & à Paulo condonetur offenſa, adhuc remanet reatus pœnæ infligendæ à Judice ob legis tranſgreſſionem; ergo cum ex duobus peccatis conſurgat pariter diverſus reatus, poterit à fortiori Deus unum ſine altero remittere, ſaltem per extrinſecam condonationem.

Præſcindimus hìc, num poſſit etiam unum mortale ſine alio remitti per gratiam alterius ordinis, quæ ſit natura ſupernaturalis, & prima radix habituum, & actuum ſupernaturalium, exigitiva promiſſionis Divinæ de conferendo ſuo amore amicabili, & hæreditate, compoſſibilis tamen cum uno tantùm peccato non cum altero, quatenus eſſentialiter dependeret à condonatione peccati A, non peccati B; in quo caſu poſſet homo eſſe Dei inimicus unicè propter peccatum B non remiſſum, non verò propter peccatum A, quòd eſſentialiter vi hujus gratiæ remitteretur.

II. Cir-

II. Circa ſecundam difficultatem, Num poſſit divinitus remitti ſolùm reatus odii Divini, non remiſſo reatu vindictæ, ſeu pœnæ æternæ tum damni, tum ſenſus, in quo acriter DD. digladiantur, cenſeo affirmandum cum Lugo *diſp.* 7. *num.* 82. *& diſp.* 8. *num.* 70. Ripalda *diſp.* 91. *num.* 41. contra Vaſquez 1. 2. *diſp.* 104. *cap.* 4. & contra P. Thyrſum Gonzalez *tom.* 3. *diſp.* 11.

Prob. 1. à pari cum Ripalda. Poteſt Deus remittere (ſaltem in alia providentia) culpam venialem, non remiſſo ullatenus reatu pœnæ illi debitæ; ergo etiam poteſt remittere culpam mortalem, nullatenus remiſſo reatu pœnæ æternæ damni, & ſensûs illi debitæ; atque adeò poteſt remittere reatum odii, non remiſſo reatu pœnæ æternæ. Secundò poteſt Deus, remiſſo mortali quoad reatum odii, & pœnæ ſensûs, punire peccatorem in æternum, denegando illi gratiam, & gloriam; atque adeò punire in æternum ſolùm partialiter; ergo poterit etiam, remiſſo tantùm reatu odii, punire illum adæquatè pœnâ æternâ damni, & ſensûs.

Ratio à priori eſt, quia reatus iſti ſunt ſeparabiles, cum poſſit univerſim culpa moraliter deſtrui in ordine ad unum effectum, & non in ordine ad alium.

Confirm. 1. Quia quamvìs multi cum Lugo doceant, per pœnitentiam commutari pœnam æternam mortali debitam in temporalem; multi tamen docent, non commutari pœnam æternam, ſed hanc reſpondere peccato prout eſt averſio à Deo, & reatum pœnæ temporalis reſpondere converſioni ad Creaturas, & legis tranſgreſſioni; Ità ut remiſſo peccato, & deleto reatu odii, & pœnæ æternæ, remaneat integer reatus pœnæ temporalis reſpondens legis tranſgreſſioni. Utrovis autem modo ratiocinemur, certum eſt, poſſe Deum remittere reatum odii, & pœnæ æternæ, retento jure ad puniendum peccatorem pœnâ temporali: ergo poterit etiam

etiam remittere reatum odii, retento jure ad puniendum peccatorem pœnâ æternâ damni,& ſensûs. Sicut enim in Purgatorio ſtare poteſt pœna damni,& ſensûs abſque reatu odii,immò cum amicitia Divina;ità poterit in inferno de potentia abſoluta ſtare pœna damni, & ſenſus æterna, abſque reatu odii divini, quamvìs non poſſit ea eſſe cum divina amicitia; quippe quæ fert jus ad beatitudinem, quod cum reatu pœnæ æternæ cohærere non poteſt.

Confirm. 2. In humanis, quamvìs Petrus juxta legem Evangelicam cedat juri ad odio habendum offenſorem; poteſt tamen retinere jus ad ejus punitionem condignam ex motivo juſtitiæ vindicativæ; ità ut velit,quòd judex duplicem illi pœnam infligat,alteram debitam ob offenſam ſibi irrogatam, alteram debitam ob offenſam irrogatam Reipublicæ,ſeu ob Legis tranſgresſionem; quam pœnam Judex ſemper infligere debet,etiamſi Petrus integrè condonet;ergo pariter Deus cedere poteſt juri ad odio habendum peccatorem, & ſimul retinere jus ad ejus punitionem condignam æternam reſpondentem offenſæ divinæ, necnon ad temporalem reſpondentem legis tranſgresſioni; atque adeò poteſt à Deo condonari reatus odii,nullatenus condonato reatu vindictæ.

Confirm. Demum, quia poteſt Deus innocentem de potentia abſoluta annihilare, quin dicatur eatenus illum odiſſe, ſeu ex diſplicentia talis perſonæ in æternum exterminare, ſed ſolùm ad oſtenſionem ſui Dominii; ergo poteſt etiam peccatorem in æternum punire,remiſſo reatu odii,quin dicatur eatenus illum odiſſe,ſeu ex diſplicentia perſonæ à ſe exterminare,ſed ſolùm ex amore Juſtitiæ vindicativæ. Etenim ut advertit Lugo, Deus non dicitur odiſſe per hoc præcisè, quòd velit alicui malum: aliter animas Purgatorii odiſſet; ſed illum odit, quem à ſe rejicit ob ejus

ejus malitiam: ſicut è contra illum amat amore amicitiæ, cum quo voluntas divina conjungitur affectivè propter participationem divinæ naturæ, quam in ſe habet; Cùm autem poſſit Deus velle peccatori malum æternum, abſque averſione ab illo ob ejus malitiam, eò quòd poſſit culpam remittere, non remiſſo reatu pœnæ, idcircò poterit abſque odio peccatorem punire in æternum ex motivo Juſtitiæ vindicativæ.

III. *Objic.* 1. Ex Philoſ. 2. Rhet. 4. Amare eſt velle bonum, odiſſe velle malum; ergo ſi Deus per peccatum punit peccatorem in æternum, vult illi malum maximum, atque adeò odit illum; ergo non poteſt remittere reatum odii, retento jure ad vindictam. Neque obſtat, quòd animas in Purgatorio detentas Deus puniat, & non odio habeat, punit enim, ſed ut poſſint liberari ab eo, quod impedit conſecutionem gloriæ debitæ; atque adeò punit ordinando punitionem ad majus earum bonum: At ſi puniret æternum Peccatorem, non ordinaret pœnas æternas ad bonum majus peccatoris; ergo directè vellet ejus malum: atque adeò odio haberet.

Reſpond. Sicut Judex punit reum, quin illum odio habeat, quia punit ex amore Juſtitiæ vindicativæ, & non vult illi malum ex diſplicentia perſonæ, ſed in bonum Reipub. & in obſequium Dei; ità poteſt Deus punire peccatorem pœnâ æternâ, quin illum odio habeat, ſi ſcilicet puniat non ex diſplicentia perſonæ, ſed ex amore Juſtitiæ vindicativæ, & ut ipſi Deo debita ſatisfactio exhibeatur; pro ut de facto punit in Purgatorio animas, quas amat, & non odit. Neque obſtat, quod Deus animabus illis nolit malum pœnæ, ut malum eſt, ſed in majus earum bonum, ut ſcilicet poſſint aſſequi gloriam. Nam primò licèt in hac vita Deus ſæpè juſtis pœnam infligat in majus eorum bonum, videlicet ut poſſint triumphare, &

ad

ad majorem gradum gloriæ evehi, falſum tamen eſt, quod pœnæ in Purgatorio ordinentur ad majus privatum animarum bonum, cùm non conſequantur animæ illæ ex pœnis majorem gloriam, quàm ſi iis carerent. Deinde etiam hoc dato, univerſim non dicitur odiſſe reum, qui illum punit non ex diſplicentia perſonæ, ſed in majus bonum Reipub. & ex amore Juſtitiæ vindicativæ; & idcircò Judex non dicitur reum odiſſe per hoc, quod illum puniat; ergo ſi Deus etiam puniat in æternum peccatorem non ex diſplicentia perſonæ, nec propter ejus malitiam, ſed ex amore Juſtitiæ vindicativæ, & ad majus bonum publicum, & ut poſſit à Beatis ipſe Deus commendari etiam ab attributum Juſtitiæ, eo modo quo commendatur, dum punit in Purgatorio, non diceretur peccatorem odiſſe.

Adde, quòd ſicut poteſt Deus Peccatori conferre auxilia ſupernaturalia, quæ ſunt ingens bonum, quin tamen illum amet, quia non vult peccatori hoc bonum ex complacentia in illo, ſed ex motivo ſuæ miſericordiæ; ità poteſt velle peccatori remiſsâ culpâ, pœnam æternam, quin illum odio habeat, quia tunc non vult illi hoc malum ingens propter ejus malitiam, & ex diſplicentia perſonæ, ſed ex motivo Juſtitiæ vindicativæ, pro ut Judex ſine odio poteſt reum punire.

IV. *Objic.* 2. Non poteſt Deus non odiſſe peccatorem, ſi vult illi malum, quo ab ultimo ſuo fine exterminetur; ſed præcisè per hoc, quod velit illi pœnas æternas, vult malum exterminativum; ergo illum odit tanquam Inimicum; atque adeò non poteſt, remiſſo jure ad odio habendum peccatorem, retinere jus ad puniendum in æternum. Major probatur à contrario: ſi Deus vult homini viſionem Beatam, qua ſuo ultimo fini in æternum conjungatur, eo ipſo amat illum amore amicitiæ; ergo ſi vult homini pœnam æternam,

quâ à ſuo ultimo fine ſejungatur, illum odit odio inimicitiæ.

Reſpond. odium inimicitiæ ferre averſionem ab inimico, & perpetuam ſejunctionem ab illo præcisè ob ejus malitiam, & ex diſplicentia perſonæ. Quare ſi Deus velit hominem in æternum à ſe ſejunctum, ſed non propter ejus malitiam, non dicitur illum odiſſe: Aliter non poſſet Deus Innocentem annihilare, quia vellet in æternum eſſe à ſe ſejunctum, & ſic illum odiſſet abſque culpa, quæ eſt unica ratio odii divini. Poteſt itáque Deus velle pœnas æternas peccatori debitas, illum exterminando, quin tamen odio habeat, quia non vult illi hoc malum ex diſplicentia, perſonæ, aut propter ejus malitiam, quam habet, ſed ob oſtenſionem divinæ Juſtitiæ, ſicut punit animas amicas in Purgatorio. Ad *prob. maj.* diſparitas eſt, quia viſio Dei, ſi ferat beatitudinem, eſſentialiter fert poſſeſſionem omnis Boni; quod ſi deſit divina Amicitia, deeſt maximum bonum; unde deficit ſupernaturalis Beatitudo: ſed pœna æterna damni, & ſensûs non debet eſſe poſſeſſio omnis mali, cùm poſſit ſtare ſine odio divino, quod eſt maximum malum damnatorum. Deinde poteſt paritas retorqueri, ſi ſupponatur, quod diximus in de Beatitudine, poſſe ſcilicet Deum de potentia abſoluta Peccatori, quem odio habet, in ſenſu compoſito odii conferre viſionem ſui; in quo caſu Peccator videns Deum non eſſet Beatus, ſed miſerrimus, eò quòd intuitivè videret Deum ſibi infenſum, & iratum, ſicut enim juxta hanc ſententiam poteſt Deus conferre Petro viſionem ſui, quin illum amet, aut beet, ità poteſt etiam Deus conferre Peccatori pœnam æternam, quin illum odio habeat: Quamvìs non poſſit in æternum punire amicum, immò nec Innocentem, quia id ſaperet ſævitiem.

Confirm. quia poteſt intelligi, quòd Deus de facto in-

infantes cum originali decedentes odio habeat in æternum, quin illos puniat pœnâ ſensûs; ergo poteſt etiam benè intelligi, quòd peccatorem in æternum puniat, quin illum odio habeat ob puram remiſſionem reatus odii, non remiſſo reatu pœnæ æternæ.

V. *Objic.* 3. Maximum indicium odii eſt incompoſſibilitas cum amore, etiam benevolentiæ, ſed ſi Deus retineret jus ad puniendum peccatorem pœnâ æternâ, non poſſet exercere erga illum actum ullum benevolentiæ; ergo illum odio haberet, atque adeò reatus vindictæ à reatu odii ſeparari non poteſt. *Probatur minor*, quia in Deo actus benevolentiæ eſt etiam actus beneficentiæ; atqui erga damnatos, utpotè refrigerii incapaces, nullam poteſt Deus beneficentiam exercere; ergo nec benevolentiam.

Confirm. ſi poſſet Deus erga damnatos, remiſſo reatu odii, eſſe benevolus, & beneficus, poſſet etiam illis ſuam amicitiam conferre; unde haberent jus ad gloriam; quod repugnat.

Reſ. Odium Dei ſolùm eſſe incōpoſſibile cum amore amicitiæ, non verò cum amore benevolentiæ, ſeu cum voluntate divina benevola, & benefica; aliter Deus non poſſet eſſe beneficus erga peccatores conferendo illis auxilia ſupernaturalia. Quòd ſi poteſt eſſe beneficus erga peccatores, quos odit; à fortiori id poterit poſt remiſſum reatum odii, retento jure ad vindictam, poteſt enim de potentia abſoluta, v. gr. nolle eos punire, niſi alternis annis, retinendo tamen jus ad eos quotannis puniendos: ſicut in hac vita Deus peccatores non punit, habet tamen jus ad eos puniendos. Solùm itáque in præſenti providentia damnati ex extrinſeco Dei decreto ſunt incapaces refrigerii.

Ad confirm. Non poteſt Deus habentibus reatum pœnæ æternæ conferre ſuam amicitiam, quin ſimul

deſtruat illum reatum, cum ſint incompoſſibiles reatus pœnæ æternæ, & jus ad gloriam æternam.

VI. Circa tertiam difficultatem, an poſſit Deus vice versâ remittere reatum vindictæ, retento jure ad odium? dicendum poſſe, retento jure ad odium, remittere ſolùm reatum pœnæ ſensûs, non damni.

Probatur 1. pars, quia Deus peccatores in hac vita odit, quin ſemper puniat; ergo poteſt aliquem odiſſe, & non punire; ergo poteſt retinere jus ad odium, & condonare reatum pœnæ ſensûs æternæ. Secunda pars, quòd non poſſit condonare reatum pœnæ damni, retento jure ad odium, patet, quia ſi condonaret reatum pœnæ damni, eo ipſo ratione elevationis conſurgeret in peccatore jus ad viſionem Dei, & beatitudinem, cum qua ſtare nequit reatus odii divini. Proportionaliter in pura natura non poſſet Deus, retento jure ad odium, remittere peccatori reatum carendi Beatitudine naturali, quia impoſſibile eſt habere Beatitudinem naturalem illum, qui à Deo odio habetur, etiamſi peccator id ignoraret, ut ſupponimus in de Beatitudine; ergo non poteſt Deus, retento jure ad odium, condonare reatum pœnæ damni, aut reatum carendi Beatitudine naturali.

VII. *Objic.* Non remiſſo reatu odii, conſurgit in peccatore æterna triſtitia orta ex cognitione hujus ſummi mali, quod à Deo odio habeatur; hæc autem triſtitia eſt cruciativa magìs, quam quælibet alia pœna ſensûs, ergo non poteſt Deus, retento jure ad odium, remittere pœnam ſensûs æternam.

Reſpon. Quòd ſicut decedentes cum originali non puniuntur pœnâ ſensûs, quamvis puniantur pœnâ damni, & aliqualem triſtitiam habeant ex cognitione talis pœnæ, ſicut etiam ex eo, quod ſint filii iræ; ità in caſu noſtro poteſt Deus remittere pœnam ſensûs æternam peccatori, quamvìs in eo remaneat triſtitia æterna

Digitized by Google

terna orta ex cognitione, quod à Deo odio habeatur. Ratio eſt, quia hæc triſtitia non eſt pœna ab extrinſeco inflicta à Judice, ſed eſt pœna peccati comitans, cum ſit quædam veluti phyſica peccati proprietas, quæ eſſentiam comitatur, non ſecùs ac ignem calor. Contra verò pœna ſensûs eſt effectus moralis peccati, qui à Judice ad illius exigentiam moralem cauſatur; & relatè ad hanc pœnam dari poteſt condonatio, quia hæc tantùm pendet à voluntate habentis jus ad illam infligendam: Pœna verò comitans non dicitur condonari, ſed impediri, ſi à Deo tollatur: ſicut de facto impeditur à Deo, ne conſurgat in infantibus decedentibus cum originali maxima illa triſtitia, quæ connaturaliter conſurgeret ex cognitione, quòd ſint Filii iræ.

Hinc fit, quòd in Inferno ſicut culpa venialis durat æternum, ità & triſtitia orta ex cognitione indignationis divinæ propter eam culpam. Ratio eſt, quia culpa peccati venialis, & hæc ejus phyſica proprietas non eſt de ſe temporanea, nec æterna, ſed eſt æterna, ſi conjungatur cum mortali, eſt temporanea, ſi conjungatur cum gratia, à qua exigitur ejus deſtructio, eò quòd ſit impedimentum ad gloriam: ſicut calor non eſt diuturnus, ſi ſit in aqua, quæ exigit ejus deſtructionem: Contra verò pœna inflicta ſensûs propter veniale de ſe eſt temporanea, quanta ſcilicet debetur veniali in Purgatorio; & ideo non poteſt in Inferno æternari, eò quòd Deus ultra condignum puniret, ut diximus *qu.* tertia diſputationis antecedentis.

QUÆSTIO VII.

De Venialium Remiſſione.

ALter effectus Pœnitentiæ eſt venialium remiſſio, de qua primò quærendum, quænam ſit forma venialium deletiva? Secundò quinam actus ad venialium remiſſionem requirantur, & quomodo re-

mittantur per Sacramentalia? Denique an, & quomodo remittantur poſt hanc vitam?

ARTICULUS I.

Quanam ſit forma Venialium deletiva? & an pro iis poſſit condignè juſtus ſatisfacere?

I. IN præſenti providentia venialia non delentur citra infuſionem gratiæ. Nam vel delentur ſimul cum mortali,&tunc requiritur infuſio gratiæ ad delendum mortale: vel remittuntur ſeorſim à mortali, & in hoc caſu vel remittuntur in ſuſceptione alicujus Sacramenti, & habetur augmentum gratiæ ex opere operato:vel remittuntur, poſito aliquo actu ſupernaturali, & habetur augmentum gratiæ ex opere operantis. Numquam autem remitti poſſunt venialia per actum aliquem honeſtum naturalem, ut docent communiſſimè cum Angelico contra nonnullos. Ratio eſt, quia venialia retardant à conſecutione gloriæ ſupernaturalis; ergo ad illorum remiſſionem requiritur actus virtutis ſupernaturalis, omne enim,quod ad gloriam conducit, aut poſitivè, aut removendo prohibens, debet eſſe ejuſdem ordinis, atque adeò ſupernaturale. Dubitatur ſolùm, utrùm venialia per ipſam gratiam formaliter deleantur, an per condonationem extrinſecam, an aliter?

II. Dico primò. Per gratiam ſecundùm ſe ſumptam venialia formaliter deleri non poſſunt. Ità communiter.

Prob. Nullus gradus gratiæ eſt incompoſſibilis cum ullo veniali; ergo gratia non poteſt eſſe ſecundùm ſe forma incompoſſibilis, & deletiva venialium. Antecedens patet, quia juſtus habens gratiam quantumcumque intenſam poteſt venialiter peccare, quin ullum gradum gratiæ amittat;aliter poſſent adeò multiplicari venialia,ut omnem gratiam expellerent; quod

eſt

eſt impoſſibile; cum nonniſi per mortale gratia expellatur. Quare licèt nullum veniale in præſenti prudentia deleatur citra infuſionem gratiæ, hæc tamen gratiæ infuſio ſolùm comitatur venialium deletionem, non verò delet illam formaliter, cùm nullam habeat cum illis incompoſſibilitatem.

III. Dico ſecundò. Neque delentur venialia formaliter per gratiam, ut collatam à Deo ex intentione delendi illa. Ità Suarius contra Vaſq. *p. 2. diſp.* 207.

Prob. Nulla forma phyſica divinitus cauſare poteſt effectum formalem diverſum ab eo, quem poteſt naturaliter (eſto poſſit divinitus informare ſubjectum, quod naturaliter non poteſt informare) v. g. calor non poteſt divinitus cauſare effectum formalem frigidi, nec alium, quàm calidi, quem poteſt naturaliter cauſare: quòd ſi ponatur à Deo calor v. g. in lacte ex intentione expellendi dulcedinem, non per hoc poterit formaliter dulcedinem expellere, ſed ſolùm poterit Deus ad præſentiam caloris expellere dulcedinem; ergo neque poterit gratia formaliter expellere venialia, quamvìs poſſit Deus ad præſentiam gratiæ venialia condonare, & expellere: ſicut poteſt etiam ad præſentiam caloris condonare venialia, quin dicatur calor ea formaliter expellere, eſto ponatur ex intentione, quòd venialia tollantur.

Putant nonnulli Recentiores, quòd poſſit Gratia formaliter expellere venialia, prout habens hanc, vel illam modificationem, ſeu individuationem; Sicut in multorum ſententia lumen gloriæ, prout habens hanc, vel illam modificationem, poteſt repræſentare in Deo has, vel illas Creaturas; & ſicut ſpecies v. g. remi uno modo modificata, putà tranſiens per aquam, poteſt repræſentare remum fractum, & tranſiens per aërem repræſentat integrum.

Sed communiter etiam rejiciuntur, quia poſitâ qua-

cumque modificatione gratiæ , poteſt à juſto patrari quodvis veniale, quin tunc ullus gradus gratiæ amittatur; ergo gratia utcumque modificata non poteſt formaliter venialia expellere. Et ratio à priori eſt, quia quamvìs cauſa efficiens diverſimodè modificata poſſit diverſos effectus cauſare, ſicut ignis diverſimodè approximatus,& ſpecies remi diverſimodè pertingens ad oculum; Cauſa tamen formalis non poteſt diverſos effectus formales cauſare ratione diverſæ modificationis, ut dicimus communiter contra Thomiſtas, oſtendendo, intenſionem qualitatis non haberi per majorem radicationem ejuſdem formæ in ſubjecto; aliter dici poſſet, quòd eadem forma diverſimodè unita cauſet diverſa compoſita unde diverſitas ſpecifica non haberetur à diverſis formis, ſed à diverſa unione, aut aliis modis.

IV. Dico tertiò. Venialia formaliter deleri poſſunt, & de facto delentur; vel per condonationem extrinſecam, vel per actum contritionis ſupernaturalis (ſi iſti actus ſint condigna ſatisfactio pro venialibus; quod mox diſcutiemus) vel per ſatisfactiones Chriſti nobis applicatas in Sacramentis (ſicut Chriſti ſatisfactiones applicatæ nobis in Sacramentis delent formaliter formale in priori ad infuſionem gratiæ, ut dicemus *q. ultima*) Poſſunt etiam formaliter venialia deleri per gratiam eſſentialiter dependentem ab actu libero Dei de condonando hoc, vel illud veniale, ſi hujuſmodi gratia ſit poſſibilis.

V. Quæritur acriter à Theologis, An ſaltem contritio juſti, & dilectio Dei ſuper omnia (ſi minùs attritio) eſſe poſſit condigna ſatisfactio pro veniali, atque adeò formaliter ejus deletiva? Negant Lugo *diſp.* 5. de Incarn. *ſect.* 7. *& diſp.* 9. de pœnit. *n.* 16. Ripalda *diſp.* 97. *ſect.* 3. Affirmant tamen communius cum Suario *diſp.* 4. de Incarn. *ſeſſ.* 11. Perez. *diſp.* 10. *ſect.* 4. cum quibus ſentiendum cenſeo.

Prob,

Prob. Quia poteſt contritio juſti eſſe in æſtimatione morali tanti valoris in linea honorationis, & ſubmiſſionis Deo exhibitæ, quantæ gravitatis fuit offenſa aliqua venialis in linea dehonorationis; ſed hoc ſufficit, ut contritio juſti ſaltem intenſa condignè ſatisfaciat pro aliquo veniali, ſaltem leviſſimo; ergo poteſt contritio juſti eſſe condigna ſatisfactio pro veniali. *Minor patet. Major probatur*, quia univerſim defectus leves inter amicos non impediunt, quo minus inferior poſſit exhibere ſuperiori obſequium æqualis, aut majoris momenti in æſtimatione morali, quàm ſit levis offenſa. Imò ex natura amicitiæ habetur, quòd teneatur amicus deponere averſionem aliquam erga amicum ortam ex levi offenſa, ſi ille præſtat obſequium præſtantius. Quamvìs autem Deus infinitè diſtet à creatura, hæc tamen diſtantia non impedit veram amicitiam inter Deum, & creaturam; ergo non impedit quod eſt proprium amicitiæ, quòd ſcilicet levis offenſa compenſetur per obſequium præſtantius, ſicut eſt contritio juſti relatè ad culpam venialem; ergo poteſt contritio juſti eſſe condigna ſatisfactio pro veniali. Quidquid ſit, an etiam hoc competat attritioni juſti? Quod pariter concedunt Lugo, Coninck, Azorius contra Vaſquez, Lorcam, Soto apud eundem Martinum Perez *ſect. 6*.

Neque dicas, venialia eſſe infinitæ gravitatis ſecundùm quid, & extrinſecè, ut mortalia, ratione infinitæ excellentiæ Dei offenſi; ergo ſicut nulla pura creatura poteſt condignè ſatisfacere pro mortali, etiamſi hoc non eſſet infinitæ gravitatis intrinſecè, ut diximus in de Incarnatione; ità nec pro veniali.

Nam ex ibidem dictis, idcirco mortale eſt incompenſabile à pura creatura, quia eſt veriſſima Dei offenſa, juxta illud Scripturæ: *Ipſi autem ſpreverunt me*; At veniale non eſt rigorosè Dei offenſa, ſeu con-

temptus Divinæ amicitiæ, ſed ſolùm quidam exercitus contemptus fervoris amicitiæ,unde ex infinita majeſtate Divina non haurit infinitatem, nec incompenſabilitatem; ſicut non eſt infinitè æſtimabilis amor Dei per hoc,quòd ad Deum terminetur,cùm non deſumat ſuam æſtimabilitatem à Deo amato, ſicut peccatum mortale ſuam haurit gravitatem à Deo offenſo; unde non tanti æſtimatur in linea honorationis amor, & ſatisfactio Deo præſtita à creatura, quanti offenſa in linea dehonorationis.

VI. Notandum tamen cum Suario,quòd licet contritio,ſaltem intenſa,Juſti poſſit condignè ſatisfacere pro veniali, ſaltem remiſſo,adhuc tamen requiritur, quòd contritio à Deo acceptetur in ſatisfactionem, & non exigatur, prout exigi poteſt, alio titulo, putà ſupremi Dominii,benefactoris,aut titulo ſupremæ excellentiæ, &c. Idcirco enim in creatis ſatisfactio condigna ab ipſo offenſore præſtita de ſe delet offenſam, quia non poteſt alio titulo illa exigi ab offenſo; cùm autem poſſit Deus multis aliis titulis noſtros actus exigere, ideò ut contritio deleat veniale, tanquam ſatisfactio condigna, requiritur, quòd ea non exigatur aliis titulis à Deo, atque adeò requiritur, ut in ſatisfactionem acceptetur; & idcircò in oratione Dominica dicimus: *Dimitte nobis debita noſtra:* quòd ex Trident. *ſeſſ. 6. cap.* 11. etiam de venialibus dicimus, quia ut dimittantur,opus eſt benignâ acceptatione noſtrarum ſatisfactionum. De facto autem acceptari in ſatisfactionem noſtra obſequia, conſtat ex Scripturis, dicitur enim 1. Joan. 1. *Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt, & juſtus,ut remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate,*

Concludo; quòd cum veniale moraliter perſeveret in reatu aliqualis Divinæ indignationis,& pœnæ temporalis conſtituto per negationem condonationis, & condi-

condignæ ſatisfactionis, ſequitur, quòd poſſit formaliter deleri tanquam per formas incompoſſibiles, tum per condonationem ſive extrinſecam, ſive intrinſecam (videlicet per gratiam dependentem à condonatione hujus, vel illius venialis) tum per ſatisfactionem condignam, ſive propriam, videlicet per actum contritionis, ſive appropriatam, nempe per Chriſti ſatisfactiones nobis per Sacramenta, aut per alios actus ſupernaturales applicatas.

ARTICULUS II.

Quinam actus ſupernaturales ſufficiant ad venialium deletionem; & quomodo per Sacramentalia tollantur?

VII. Dico I. Contritio extra Sacramentum, & attritio in Sacramento, ſi non ſint condigna ſatisfactio pro venialibus, ſunt certè proxima diſpoſitio ad eorum deletionem. Ità communiter.

Prob. Quia iſti actus ſupernaturales ſunt proxima diſpoſitio ad mortalium deletionem, ut eſt de Fide; ergo à fortiori ad deletionem venialium.

VIII. Dico 2. Probabiliter attritio, etiam extra Sacramentum, eſt ſufficiens diſpoſitio ad venialium remiſſionem, quamvìs non eſſet condigna ſatisfactio. Ità Suarius *diſp.* 11, *ſect.* 3. contra Vaſquez *q.* 81. *art.* 1. *dub.* 1.

Prob. quia ex Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. venialia expiari poſſunt, non ſolùm per Sacramentum Pœnitentiæ, ſed etiam *multis aliis modis*; ergo non ſolâ contritione, ſed etiam alio actu; atqui inter actus deletivos culpæ præter contritionem præcipua eſt attritio, quippe quæ eſt dolor, ac deteſtatio peccati ex motivo honeſto, & ſupernaturali; ergo etiam per attritionem extra Sacramentum deleri poſſunt venialia.

IX. Dico

Digitized by Google

IX. Dico 3 Probabiliter etiam per quemcumque actum ſupernaturalem deleri ſimiliter poſſunt venialia, non ſecus, ac per actum attritionis extra Sacramentum. Itá Scotus, Gabriel, Major, apud Suarium loco citato contra Quamplures.

Prob. In humanis offenſæ leves inter amicos compenſantur per quodcunque obſequium offenſæ proportionatum, quamvìs non ſit illius retractatio; ergo à fortiori Deus, qui perfectius amat, & eſt magìs beneficus, ac liberalis erga Juſtos ſibi amicos, placabitur, & offenſas leves remittet etiam per alia obſequia ſupernaturalia, quæ non ſint attritio, ſeu venialium retractatio. Et ſanè certum eſt, per venialia non deperdi amicitiam cum Deo, ſed ſolùm fervorem amicitiæ, ſeu ſpecialem familiaritatem, non ſecus ac in humanis; ergo ſicut in humanis per obſequia quæcunque amico præſtita familiaritas antecedens reſtituitur; itá etiam à Deo nobis familiaritas reſtituitur poſt noſtra quæcunque obſequia, & auxilia ſpecialia conferuntur, perinde ac ſi non peccaverimus venialiter. Triplex enim eſt gradus auxiliorum, quæ Deus confert. Alia peccatoribus ad reſurgendum; alia juſtis, ut à venialibus liberentur, & in priſtinam familiaritatem redeant; alia demum familiaribus, ut ejus ſuavitatem deguſtent, & in gratia creſcant, quæ proinde dicuntur auxilia ſpecialia.

Confirm. Sacramentalia, ut mox dicemus, vim habent delendi venialia per hoc, quòd excitent in nobis pios motus, ſeu actus ſupernaturales; Atqui, experientiâ teſte, non ſolùm ſacramentalia excitant in nobis varios actus ſupernaturales contritionis, attritionis, &c. ſed etiam actus fidei, ſpei, & aliarum virtutum; ergo etiam per hos actus ultimò diſponimur ad deletionem venialium. Præterquamquod probabile etiam eſt, quòd Chriſtus Dominus de facto ſatisfactiones

ſuas

ſuas applicet nobis ad venialium remiſſionem dependenter à quolibet actu ſupernaturali, non ſecùs ac applicavit ad mortalium remiſſionem dependenter à contritione, & à Sacramentis mortuorum, cùm enim venialia ſint frequentia, & voluerit ex ſua benignitate Deus multis modis ea poſſe expiari, ut habet Triden. probabile eſt, voluiſſe hoc etiam facile remedium adhibere.

Adde demum, quòd cùm venialia deleri poſſint ex opere operato vi Sacramenti Euchariſtiæ, ut diximus in loco, & vi Sacramenti Pœnitentiæ, ut docent communius cum Suario *diſp.* 12. quin ad hunc effectum requiratur dolor de illis, ſed ſola non complacentia (eſto requiratur de aliis dolor conſtitutivus Sacramenti) pariter probabile eſt, per quemcunque actum ſupernaturalem nos ad venialium remiſſionem diſponi, qumvìs non ſit eorum dolor.

X. *Objic.* I. Vel dicimus, quòd per quemcunque actum ſupernaturalem deleantur omnia venialia, & hoc eſt valde durum, & inopinabile; vel aliqua tantùm, & non eſt major ratio de uno, quàm de alio: Præterquamquod neque videtur veriſimile, quòd per actum ſupernaturalem valde remiſſum deleatur adæquatè veniale valde intenſum. Quòd ſi dicas, per plures actus ſupernaturales remiſſos deleri unum veniale intenſum: Contrà eſt, quia peccatum non poteſt diviſibiliter remitti; aliter etiam dici poſſet, quòd mortale deleatur per plures actus contritionis remiſſos, quin ſufficiat unus tantùm ad illud adæquatè tollendum; quod nemo dixerit: ergo doctrina tradita non ſubſiſtit.

Reſp. Hac in re nonnulla eſſe certa, & primò quidem per contritionem cadentem ſuper omnia venialia, omnia remitti quoad reatum culpæ; cùm per contritionem de mortalibus omnia mortalia remittantur; & licet

& licet non quælibet contritio ſit condigna ſatisfactio pro omnibus venialibus;quælibet tamen contritio eſt ſaltem ultima diſpoſitio ad eorum remiſſionem. Secundò certum eſt,in Sacramento Pœnitentiæ omnia venialia remitti per attritionem de illis , ſicut delentur omnia mortalia. Tertiò poſſunt aliquando aliqua tantùm venialia tolli , & non omnia;ut cùm quis de aliquibus dolet in Sacramento , de aliis verò habet complacentiam , in præſenti enim ordine peccatum , de quo habetur complacentia, non remittitur. Quòd ſi quis in Sacramento Pœnitentiæ habet attritionem de aliquibus tantùm venialibus , de aliis verò neque dolorem , neque complacentiam, Suarius *diſp.* 12. Sotus, Ledeſma probabiliter putant , tunc omnia venialia ex operato remitti; quod tribui debet virtuti , & efficaciæ Sacramenti , atque adeò meritis Chriſti.

XI. Difficultas eſt , Utrum per attritionem de aliquibus tamen venialibus extra Sacramentum remittantur pariter omnia veniala, An ſaltem omnia illa,de quibus eſt dolor ? Ad quod probabiliter dicendum , quòd ſi attritio ſit remiſſa , & venialia fuerint gravia, non deleantur omnia ſimpliciter, imò nec omnia illa, ſuper quibus cadit attritio, ſed aliqua tantùm , prout Deus determinaverit , ut docet Platelius cum aliis. Si verò attritio de uno veniali ſit valde debilis , & illud veniale ſit grave , non ſufficit ea attritio ad illud adæquatè delendum , ſed remittitur tantùm inadæquatè tum in ordine ad ſubtractionem auxiliorum ſpecialium , tum in ordine ad pœnam debitam.

Neque hinc inferri poteſt,quòd etiam contritio remiſſa remittat mortale inadæquatè : tum quia cuivis contritioni promiſſa eſt à Deo omnium peccatorum condonatio ; tùm etiam quia remiſſio mortalium neque

neque relatè ad pœnam æternam, neque relatè ad odium Dei poteſt pati medietatem: ſicut poteſt pati medietatem remiſſio venialium tum in ordine ad pœnam temporalem, tum in ordine ad ſubtractionem auxiliorum ſpecialium.

XII. *Objic.* 2. Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum eſt per modum Judicii; ergo nullum veniale in hoc Sacramento deletur, de quo Pœnitens non ſe accuſet cum dolore de illo.

Reſp. Quòd ſicut mortalia oblita in hoc Sacramento remittuntur, quamvìs Pœnitens de iis non ſe accuſet, ſed tantùm doleat, quia judicium Sacramentale, & forenſe non in omnibus conveniunt; ità venialia, de quibus nec habetur dolor, nec complacentia, probabiliter in Sacramento remittuntur, cùm ſufficiat, quòd ratio judicii exerceatur ſolùm relatè ad mortalia, aut relatè ad venialia, de quibus eſt dolor, & accuſatio: Aliter ſi quis doleret de omnibus venialibus, & de aliquibus tantùm ſe accuſaret, hic non obtineret omnium remiſſionem; quod nemo dixerit.

Dubitatur; An quando Confeſſio eſt ſolùm de venialibus, ſufficiat dolor virtualis conſiſtens in deſiderio ſuſcipiendi Sucramentum, & in excluſione complacentiæ de illis? Tamburinus *lib.* 1. Confeſ. *cap.* 3. ex Præpoſito, Sylveſtro, Roſella, & aliis putat, id eſſe probabile, quia Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. dicit, in Sacramento Gratiam non conferri abſque bono motu pœnitentis, quin dicat abſque dolore; ergo quamvìs ad deletionem mortalium requiratur dolor formalis, ad deletionem venialium ſufficere videtur dolor virtualis, qui eſt bonus motus pœnitentis. Equidem dico, quòd eſto ſpeculativè id eſſet probabile, non ſit tamen probabile practicè, quia in materia Sacramentorum non poſſumus ſequi opinionem probabilem de eorum valore, relictâ tutiore.

XIII.

XIII. Quod ſpectat ad Sacramentalia, ſciendum; nomine Sacramentalium hìc non venire cæremonias, quæ in Sacramentis adminiſtrandis exercentur, ſed quædam remedia particularia ab Eccleſia inſtituta ad venialium deletionem, quæ in eo verſu comprehenduntur.

Orans, Tinctus, Edens, Confeſſus, Dans, Benedicens.

Quibus verbis ſit ſenſus, quòd ſint Sacramentalia Oratio Dominica, & Oratio in Eccleſia conſecrata; ſicut etiam ſignum Crucis in fronte, ac pectore; Aſperſio aquæ luſtralis, & quælibet ſacra Unctio diſtincta ab unctione Sacramentali: Eſus panis benedicti: Confeſſio Generalis, ſeu *Confiteor*, ac ſola tunſio pectoris: Erogatio ſtipis, & Benedictio Epiſcopi, ſeu Abbatis conſecrati.

XIV. De his tamen quæritur, an, & quomodo ad remiſſionem venialium conferant, ex opere operatóne, an operantis? cùm ea non ſint Sacramenta à Chriſto Domino inſtituta, ſed Sacramentalia inſtituta ab Eccleſia, ut explicat Suarius *diſp.* 12. *ſect.* 2.

Quod conferant ad venalium remiſſionem, non eſt dubitandum, cùm is ſit communiſſimus Eccleſiæ, ac Theologorum ſenſus, ut notat Eſparſa *quæſt.* 22. *Inſolentiſſima enim inſania eſt*, ut docet Auguſtinus *Epiſt.* 108. *ſi quid per univerſum Orbem tota frequentat Eccleſia, de eo, an rectè fiat, diſputare.* Quòd verò conferant ex opere operato, docent Henriquez, Sotus, Gabriel, apud Amicum *diſt.* 6. *ſect.* 5. Negant verò communiùs cum Suario, Vaſquio ex D. Thoma, Alenſi, & aliis.

Dico equidem cum hac ſecunda ſententia, Sacramentalia juvare ad venialium remiſſionem per pios actus, quos excitant, non verò ea delere ex opere operato. Ratio eſt, quia ſi ex opere operato deberent venialia,

nialiá, deberent id habere ex inſtitutione Divina; atqui de hac inſtitutione non conſtat, ergo dicendum, ea non delere ex opere operato, ſed juvare tantùm ad remiſſionem venialium per hoc, quòd pios actus excitent, aut ratione ſui, ut Oratio Dominica, Confeſſio generalis &c. aut ex orationibus Eccleſiæ præviis, ut aſperſio aquæ luſtralis, eſus panis benedicti; aut ex aliorum orationibus, ut eleëmoſyna, quæ movet pauperes ad orandum pro elargiente illam.

ARTICULUS III.

An, & quomodo venialia poſt hanc vitam deleantur.

XV. Communiter Theologi contra Alenſem docent, aliqua venialia in hac vita non remiſſa Juſtis remitti poſt mortem. Et ratio eſt perſpicua, quia ſi Juſtus poſt veniale non remiſſum ſtatim decedat, cùm non poſſit ad Patriam evolare, antequam veniale illud remittatur, debet poſt hanc vitam remitti. Quod confirmant verba illa Chriſti Domini Matth. 12. *Qui peccavit in Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſæculo, neque in futuro.* Quibus verbis ex conſenſu PP. ſignificatur, aliqua peccata poſt hanc vitam remitti, quod tamen intelligi non poteſt de mortalibus: Dicitur enim Eccleſ. 11. *Lignum, ubicunque ceciderit, ibi erit*; ergo ſolùm intelligi debet de venialibus in hac vita non remiſſis.

Difficultas tamen eſt, quomodo remittantur? Scotus, Gabriel, Malor; putant, remitti in Purgatorio ſolutione pœnæ, vel in inſtanti poſt mortem propter opera meritoria facta in vita. Alii cum Bonaventura dicunt, remitti poſt mortem per Gratiam finalem. Communius tamen cum Suario, Vaſquio, Paludano, Capreolo apud Amicum *diſp.* 7. *n.* 122. putant, venialia non remiſſa in hac vita remitti Juſtis in inſtanti ſeparationis animæ à corpore per

Digitized by Google

actum dilectionis Dei, quo anima totis viribus deteſtatur omnes culpas commiſſas.

XVI. Dico equidem cum hac ſententia, venialia remitti in primo inſtanti poſt mortem, vel per meram condonationem extrinſecam, vel per actum dilectionis Dei tunc elicitum, ſive tanquam ſatisfactionem condignam, ſive tanquam diſpoſitionem ultimam ad remiſſionem obtinendam.

Prob. Et quidem, quòd hæc condonatio fiat ſtatim poſt mortem, conſtat, cùm non poſſit aſſignari, niſi arbitrariè, aliud tempus; Tum etiam, quia ex Divina Munificentia, & Amore erga Juſtos non eſt præſumendum, quòd velit hanc condonationem differre. Quòd verò ea fiat, vel per meram condonationem extrinſecam, vel per Actum contritionis, conſtat, quia ſupponimus hìc, condonationem extrinſecam non eſſe impoſſibilem, & contritionem eſſe poſſe condignam ſatisfactionem pro venialibus, vel ſaltem diſpoſitionem ultimam ad remisſionem omnium venialium, ſicut de facto eſt ad remisſionem omnium mortalium; ergo aliquo ex his modis de facto fit hæc condonatio,

XVII. Objic. 1. Non eſt cur non dicantur venialia poſt hanc vitam remitti per tolerantiam pœnarum Purgatorii, cùm enim veniale conſiſtat in reatu pœnæ, hac toleratâ, deletur veniale; ergo non remittuntur venialia ſtatim poſt mortem.

Reſp. Veniale non conſiſtere in ſolo reatu pœnæ temporalis, ſicut nec mortale in ſolo reatu pœnæ æternæ. Nam in Sacramento Pœnitentiæ remittuntur mortalia adæquatè quoad culpam, & ſæpè etiam omnia venialia, & tamen remanet aliqua pœna temporalis pro iis luenda; ergo poteſt remanere aliquis reatus pœnæ, ſublatâ omnino culpâ; Unde veniale primariò conſiſtit in reatu aliqualis indignationis Divinæ; ſicut mortale in reatu odii.

XVIII. Objic. 2. Non eſt cur dici non poſſit cum

Baſſo-

Baſſolo,&aliis,remitti venialia poſt mortem vi actûs eliciti in hac vita in ordine ad obtinendam illorum remisſionẽ.

Reſp. Hoc non ſubſiſtere, quia ſi actus ille fuit elicitus poſt venialia commiſſa, tunc ſtatim ea deleviſſet; ſi verò antequam committerentur venialia, quomodo vi illius poteſt venialium futurorum veniam obtinere; cùm dolor & ſatisfactio ſint ſolùm de peccatis præteritis? Poteſt quidem Deus intuitu meritorum antecedentium delere venialia poſtea commiſſa, ſicut poteſt intuitu meritorum antecedentium concedere auxilia ad dolendum de venialibus; At in præſenti providentia Deus intuitu meritorum antecedentium non delet venialia poſtmodum commiſſa. Et ſi id contingeret, deleret venialia ſtatim, & non expectaret mortem Juſti ad ea remittenda.

XIX. Obj. ult. Poſt hanc vitam non datur tempus merendi,ac ſatisfaciendi, dicitur enim Joan. 9. *Venit nox, quando nemo poteſt operari*: ergo &c. Quòd ſi venialia poſſent poſt mortem ſic deleri, quidni etiam mortalia vi ejuſdem contritionis,tanquam ultimæ diſpoſitionis ad juſtificationem.

Reſp. Poſt hanc vitam non dari tempus merendi præmium eſſentiale,atque adeò nec ſatisfaciendi pro mortalibus;ſecùs verò pro venialibus; cùm neceſſe ſit tolli ab anima juſti venialia,quæ gloriæ conſecutionem retardant, & congruentius ſit per contritionẽ tanquam per ſatisfactionem condignam deleri, quàm gratìs per condonationem extrinſecam: ſicut de facto mortalia congruentius delentur,poſitâ contritione,ſeu aliquali ſatisfactione, quam omnino gratìs. Ad id,quod additur: Anima decedens in mortali,non poteſt actũ contritionis ſupernaturalis poſt hanc vitam ponere,cùm ſit indigna quovis dono ſupernaturali, unde non poteſt vi contritionis habere mortaliũ remiſſionem: At poteſt juſtus poſt mortem contritionẽ elicere,eiq; debentur auxilia ad hunc actum ponendũ, ut poſſit ſe diſponere ad venialium remiſſionẽ, & ad gloriam obtinendam; unde diſpar eſt ratio.

Digitized by Google

QUÆSTIO VIII.

De meritorum Reviviſcentia per Pœnitentiam, ac de Peccatorum reditu per lapſum.

MErita omnia ſimul cum Gratia deperdi per peccatum, non dubitatur. Illud tamen quæritur, Num merita per peccatum mortale extinguantur omnino, an ſolùm mortificentur, & veluti conſopiantur. Ità ſcilicet, ut per ſubſequentem Pœnitentiam reviviſcant? Quæritur etiam, an ſicut per pœnitentiam merita reviviſcunt, ità etiam per ſubſequens peccatum reviviſcant demerita, ſeu peccata præterita?

ARTICULUS I.

An, & quomodo merita per Pœnitentiam reviviſcant?

I. QUòd de facto reviviſcant, eſt adeò certum apud Theologos, ut oppoſitum cenſeatur à Suario, & Amico temerarium, & periculoſum, à Bagnez errori proximum, à Nugno erroneum. Communiter enim id PP. docent ex Apoſt. ad Heb. 6. *Non enim injuſtus eſt Deus, ut obliviſcatur operis veſtri, &c.* quem locum PP. communius apud Suarium cum Ambroſio, Anſelmo intelligunt de operibus per peccatum mortificatis. Hoc etiam colligitur ex verbis illis ad Galatas 3. *Tanta paſſi eſtis ſinè cauſa, ſi tamen ſinè cauſa.* Hoc eſt, ut explicant Hieron. Chryſoſt. Ambroſ. ſi tamen incaſſum dici poteſt, ea vos paſſos eſſe, cùm poſſitis de præteritis paſſionibus, & meritis mercedem accipere, ſi volueritis per pœnitentiam in Dei gratiam redire. Idem ſignificatur Joëli 2. *Reddam vobis annos, quos comedit Locuſta, bruchus, & rubigo, & eruca.* Hoc etiam innuit Trid. *ſeſſ. 6. cap. 16.* verbis illis: *Juſtificatis ſive acceptam Gra-*

Gratiam perpetuò conſervaverint, ſive amiſſam recuperaverint, &c. & colligitur ex doctrina ejuſdem Triden. *loco citato, & canone* 32. ubi tres tantùm requirit conditiones, ut bona opera proſint ad vitam æternam, videlicet quòd procedant à Gratia habituali, quòd ſint ſupernaturalia, & quòd homo in Gratia decedat; quæ omnia habentur in meritis per pecccatum mortificatis, ſi homo per Pœnitentiam reſurgens in Gratia moriatur.

Ratio à priori eſt, quia Peccatum per Pœnitentiam condonatur plenè, & abſolutè abſque ulla limitatione, aut conditione; ergo merita antiqua poſt Pœnitentiam, & condonationem peccati iterum incipiunt tribuere homini jus ad vitam æternam, perinde ac ſi nunquam peccâſſet: ſicuti ſi Rex integrè, & abſolutè condonet ſubdito injuriam ſibi irrogatam, eo ipſo ſubditus recuperat omnia jura antiqua ad recipiendam mercedem antiquis obſequiis debitam, aliter condonatio non eſſet plena. Hinc fit, hominem per peccatum privare ſe ſolùm jure proximo, & expedito ad vitam æternam à meritis exigitam, non tamen jure remoto, quod unicè per æternam damnationem extinguitur.

Neque dicas, majorem eſſe vim in mortali culpa, utpote malitiæ infinitæ ad extinguenda merita antecedentia, quàm in actu Pœnitentiæ, utpote finitæ bonitatis, ad extinguenda demerita priora, ſed actus Pœnitentiæ non mortificat, ſed extinguit peccata, ità ut per relapſum non redeant, ergo etiam mortale extinguit merita, ità ut nunquam reviviſcant.

Nam hæc abſoluta demeritorum deſtructio per actum Pœnitentiæ non habetur unicè ab ipſa pœnitentia, ſed etiam ab infinita Dei Miſericordia, quæ infinito exceſſu ſuperat malitiam peccati; & ideo nil mirum, quòd plus poſſit Pœnitentia cum Divina Miſericordia in ordine ad extinguenda peccata, quàm peccatum in ordine ad extinguenda merita. Non negamus tamen, potuiſſe Deum in

Digitized by Google

in alia providentia velle, quòd merita antecedentia per peccatum omninò extinguantur, & non merè mortificentur, ut docent communius cum Suario, & Lugo contra Vaſquez, quia tamen Deus pronior eſt ad miſerendum quàm ad puniendum, ut magis ad pœnitentiam alliciat, promittit ſe reſtituturum nobis quæcumque per peccatum amiſimus, idque cum fœnore; juxta illud Pſalmi 50. *Lavabis me, & ſuper nivem dealbabor*; ſiquidem per Pœnitentiam candori, & meritis antiquis ſuperadditur novum meritum, & nova Gratia ex opere operantis per actum contritionis, aut ex opere operato per Sacramentum pœnitentiæ.

II. Dubitant tamen DD. primò, num merita præterita per pœnitentiam reviviſcant ſolùm in ordine ad aliquod gaudium accidentale, quo gaudent Beati de iis meritis ante peccatum elicitis, ut videtur docere D. Th. *q.* 89. *ar.* 5. ad tertium apud Suarium; An verò quoad præmium eſſentiale, nempe in ordine ad merendam, ut priùs, viſionem Dei? Secundò utrùm quoad hoc præmium eſſentiale reviviſcant ſolùm per hoc, quòd gloria contritioni debita detur etiam titulo meritorum antecedentium, ut docet Bagnez apud Haunoldum; Tertiò num reviviſcant quoad totam gratiam antecedenter deperditam, ut docet Scotus, & alii communiùs; an verò ità, ut pars tantùm Gratiæ deperditæ reſtituatur commenſurata diſpoſitioni præſenti, & intenſioni actûs Pœnitentiæ, ut putant nonnulli Thomiſtæ apud Suarium, & Lugo.

Dico 1. Merita non reviviſcunt ſolùm in ordine ad gaudium accidentale, quo ſcilicet deinde Beati gaudeant de meritis ante peccatum elicitis. Ità communiter.

Prob. Quia in hoc ſenſu reviviſcerent etiam merita mortua (hoc eſt elicita in ſtatu peccati mortalis) cùm etiam de iis gaudeant deinde Beati.

III. Dico 2. Neque reviviſcunt merita per hoc, quòd multiplici titulo eadem Gloria conferatur, videlicet & ut

Digitized by Google

ut debita actui Pœnitentiæ præſentis, & ut debita meritis ante peccatum elicitis: eo pacto, quo Adultis datur gloria & titulo hæreditatis, & titulo mercedis, ſeu coronæ. Ità etiam communiter.

PROB. Quia rationes adductæ ad probandam meritorum reviviſcentiam probant, quòd reviviſcant quoad ſuum antiquum Jus ad præmium ipſis debitum, & non in ordine ad merendum alio titulo novum præmium debitum actui pœnitentiæ, alioquin contra dictum Apoſtoli ad Heb. 6. Deus videretur Injuſtus, ſi merita antiqua privaret præmio iis abſolutè promiſſo; & peccatum non diceretur plenè condonatum per pœnitentiam, ſi omnino extingueretur Jus ad præmium debitum meritis antiquis; ſicut Rex non plenè injuriam condonaret ſubdito offenſori, niſi reviviſcerent jura antiqua in ordine ad mercedem obſequiis antecedentibus debitam.

Confirm. Si ſententia oppoſita ſubſiſteret, poſſemus dicere, quòd nunquam novo merito nova gloria reſpondeat, ſed eadem duplici titulo; quòd nemo dixerit. Et ratio à priori eſt, quia duplici obligationi ex Juſtitia non poteſt reſpondere eadem ſolutio data duplici Titulo, ſed debet reſpondere duplex ſolutio; Aliter novum jus Juſtitiæ non eſſet pretio æſtimabile.

IV. Dico ult. Merita non reviviſcunt quoad partem tantùm, ſed quoad totam Gratiam, quæ per peccatum ſubſequens erat deperdita. Ità communius.

PROB. Quia nullum habetur fundamentum reſtringendi recuperationem Gratiæ: quin immo practicè Deus recordaretur peccatorum, atque adeò juxta dictum Apoſtoli eſſet Injuſtus, ſi eorum intuitu nollet Gratiam deperditam reſtituere. Unde ſequitur contra Vaſquez, quòd non ſolùm reviviſcant merita quoad Illam Gratiam, quam homo obtinuit ex opere operantis ex meritis propriis, ſed etiam in ordine ad illam Gratiam, quam obtinuit in Sacramentis ex meritis Chriſti & ex o-

Digitized by Google

pere operato; Aliter recurrit, quod Deus practicè peccatorum recordaretur, eſsétque injuſtus.

V. OBJIC. 1. Vel Deus poſt Pœnitentiam ex Juſtitia reſtituit Gratiam per peccatum deperditam, vel reſtituit ex Miſericordia: ſi ex Juſtitia; ergo falſum eſt, quod diximus potuiſſe in alia providentia non reſtituere; ſi verò ex Miſericordia; ergo nihil probant verba illa Apoſtoli, *Non eſt injuſtus, &c.* quibus PP. probant reviviſcentiam meritorum, iis enim Verbis probaretur, quòd reviviſcerent ex Juſtitia.

Reſp. In præſenti providentia teneri Deum ex Juſtitia Gratiam per peccatum deperditam reſtituere poſt Pœnitentiam, quia ex Juſtitia tenetur, ut hìc ſupponimus, dare præmium meritis promiſſum: quia tamen ex Miſericordia Divina habetur, quòd Pœnitenti detur Amicitia, & omnino condonetur peccatum præteritum (poſſet enim aut ſimpliciter, aut non plenè condonari) idcirco in alia providentia, in qua aut ſimpliciter peccatum per pœnitentiam non condonaretur, aut non condonaretur plenè, poſſent merita non reviviſcere.

Addunt probabiliter Pallavicinus, & Eſparſa contra nonnullos apud Haunoldum, non poſſe Deum dare amicitiam Pœnitenti, quin merita reviviſcant. Ratio eſt, quia quamvìs poſſet Deus amicum punire ad tempus ob peccata præterita, non tamen in æternum, cùm punitio æterna non videatur poſſe conſiſtere cum amore amicitiæ; Atqui niſi merita reviviſcerent, tunc Deus in æternum puniret Amicum, & Juſtum, quandoquidem in pœnam peccati in æternum privaret hominem præmio debito meritis antecedentibus; ergo non poteſt Deus reſtituere amicitiam per Pœnitentiam, & ſimul nolle, quòd merita reviviſcant; unde in præſenti providentia ex Miſericordia Deus reſtituit Pœnitenti amicitiam, connaturaliter verò, & poſitâ promiſſione, etiam ex Juſtitia merita reviviſcunt.

VI.

VI.OBJIC. 2. merita ſunt diſpoſitio phyſica ad Gratiam obtinendam, ut docent communiùs Thomiſtæ; ergo Gratia conferri non poteſt connaturaliter, niſi juxta proportionem meritorum diſponentium ad illam;hoc tamen non eſſet verum,ſi merita antiqua adæquatè reviviſcerent ſecundùm totam Gratiam priorem, quæ habebatur ante peccatum,ut patet; ergo non reviviſcunt adæquatè.

Reſp. cum Arriaga *diſp.* 16. contra Thomiſtas, merita eſſe ſolùm diſpoſitionem moralem ad Gratiam, non verò phyſicam;quod ex eo patet,quia Gratia perſeverat, etiam recedentibus omnino meritis, quæ ad illam diſpoſuerant.Sed tranſmiſſo,quòd diſponant,ſufficit quod gratia, quæ datur intuitu actus Pœnitentiæ, ſit proportionata tali merito; Gratia verò debita meritis antiquis, quæ nunc reviviſcit, non debet eſſe proportionata huic merito præſenti; cùm non detur ejus intuitu, ſed reviviſcat ex Divina Miſericordia, & ex natura amicitiæ cum Deo.

ARTICULUS II.

An Peccata dimiſſa redeant, aut redire poſſint per Lapſum?

COnſimilis eſt Quæſtio hæc præcedenti, utrum ſcilicet qui poſt pœnitentiam iterum peccat, non ſolùm mereatur pœnam reſpondentem huic novo peccato, ſed etiam pœnam reſpondentem peccatis antiquis jam dimiſſis: quod eſt,peccata antiqua per lapſum redire, non quidem ſecundùm eſſe phyſicum, ſed morale.

VII.Dico 1. In præſenti providẽtia peccata ſemel dimiſſa nunquam redeunt per quemcumque lapſum;Ità communiter contra nonnullos putantes,redire per lapſum ſaltem hæc quatuor peccata,nempe odium Fraternum, Apoſtaſiam à Fide,contemptum confeſſionis, & retracta-

 tionem

tionem Pœnitentiæ antea factæ, quod exprimitur celebri illo diſticho:

Fratres odit, Apoſtata fit, ſpernitque fateri,
Pœnituiſſe piget, priſtina culpa redit.

Prob. concluſio 1. ex ſcripturis. Ezechielis 18. dicitur *Si impius egerit Pœnitentiam, omnium iniquitatum ejus, quas operatus eſt, non recordabor.* Micheæ 7. dicuntur peccata projici in profundum maris. Gelaſius Papa *in cap.* Finali de Pœnitentiis *diſt.* 4. habet: *Divina clementia dimiſſa peccata in ultionem ulterius redire non patitur.* Et ratio à priori eſt, quia de facto remiſſio peccati eſt abſoluta, non conditionata; ergo de facto peccata nunquam redeunt. Conſequentia ſequitur, ſi enim redirent, non remitterentur abſolutè, ſed ſub conditione quod iterum non peccetur; Antecedens conſtat tum ex ſcripturis, in quibus remiſſio promittitur Pœnitenti abſolutè; tum ex formis Sacramentorum, quæ etiam abſolutè peccatorum remiſſionem ſignificant.

Confir. Quia aliter qui relabitur, deberet iterum confiteri peccata præterita; cùm nonniſi per Sacramentum aut in re, aut in voto dimitti poſſint peccata; ſequela autem eſt contra praxim Eccleſiæ, & reputatur abſurda à Benedicto XII. in extravaganti *inter cunctas*, ubi dicit: *Abſurdum eſt, ut quis peccata per Pœnitentiam dimiſſa debeat iterum confiteri, & ut debitor liberatus adhuc maneat ad ſolvendum obligatus.*

VIII. Dico 2. de potentia Dei abſoluta poſſunt peccata ità remitti, ut per lapſum redeant. Ità communiùs cum Scoto, Valentia, Arriaga *diſp.* 15. *n.* 33. Goneto, & aliis contra Vaſquez, Lugo, Dicaſtillo, Eſparſa, Haunoldum.

Prob. Peccata remitti poſſunt ſub conditione, quod iterum non peccetur; ergo poſſunt ità remitti, ut redeant, ſi relabatur. *Probatur antecedens*: habens jus v. gr. ad domum poteſt illam donare Petro ſub conditione, putà quod

quod ea habitetur, aliter redeat dominium ad donantem; ergo pariter poteſt Deus cedere juri ſuo ad odio habendum, & puniendum Peccatorem ſub conditione, quòd non peccet iterum, aliter jus illud reviviſcat. Similiter in humanis poſſunt hoc pacto offenſæ condonari: Poteſt etiam ſimiliter Pontifex diſpenſare votum ſub aliqua conditione, quà non purificatâ, votum redeat. In hoc tamen caſu condonatio nequit dici plena, & abſoluta, ſed conditionata, eò quòd remaneat reatus peccatoris veluti ſuſpenſus, reddens hominem remotè dignum odio Dei, & pœnâ æternâ.

Hinc fit, quòd ſi condonatio peccati ſit plena, & abſoluta, non poſſit ampliùs peccatum ſemel condonatum iterum redire: ſicuti ſi transferatur in donatarium jus in domum plenum, & perfectum, non poterit ampliùs dominium domus redire ad donantem. Quare in hoc ſenſu vera eſt ſententia oppoſita, quòd ſcilicet non poſſint peccata remitti; ità ut redeant, ſi ſcilicet remittantur plenè, & abſolutè, non verò conditionatè.

IX. Objic. 1. Contra primam concluſionem. Sæpè in ſcriptura dicitur, quòd Deus peccatorum præteritorum recordetur; ergo redeunt per novum lapſum; cùm recordatio iſta, utpote practica importet Deum peccata præterita ſemel dimiſſa poſt relapſum punire. *Antecedens probatur.* Pſal. 78. dicitur: *Ne mimineris iniquitatum noſtrarum antiquarum.* & 108. *In memoriam redeat iniquitas patrum ejus in conſpectu Domini.*

Confirm. 1. Quia in parabola illa Servi immiſericordis Matth. 18. apertè ſignificatur peccata redire per lapſum dicitur enim ibi: *omne debitum dimiſi tibi, quoniam rogaſti me*: *Nonne oportuit* &c. & deinde ſubditur: *ſic & Pater meus Cœleſtis faciat vobis*: ubi Aug. contra Donat. *cap.* 12. dicit: *Redire dimiſſa peccata, ubi fraterna Charitas non eſt, apertè docet Chriſtus in Evangelio de illo ſervo* &c.

Con-

Confir. 2. Quia Ezech. 18. Deus tam dicitur non recordaturus iniquitatum, ſi Impius egerit Pœnitentiam, quàm Juſtitiarum Juſti, ſi ſe averterit à Juſtitia; ergo ſicut redeunt de facto merita per Pœnitentiam, ità demerita per lapſum.

Reſp. Verba illa Sacrorum Bibliorum intelligenda eſſe vel de pœna peccatorum non remiſſorum, vel de pœna temporali, quæ ſupereſt luenda poſt peccatorum remiſſionem, videtur enim Deus quodammodo horum peccatorum oblitus, quando differt pœnam debitam; videturque eorundem recordari, quando poſt lapſum utriſque pœnam debitam infligit.

Ad primam Confirm. varii varia apud Suarium. Illud videtur expeditius, quod docet Arriaga, videl. per illa verba, *Tradidit eum tortoribus, quoad uſque redderet universum debitum*, ſignificari, quòd Deus in pœnam immiſericordiæ exercitæ in proximum nullam nobiſcum exerceat miſericordiam relatè ad peccata nondum dimiſſa; atque adeò in caſu parabolæ omne debitum exigatur ob illud dumtaxat novum crimen, quod ſcilicet debitorem tenens ſuffocabat eum dicens, Redde quod debes. Ad Auguſtinum dicendum, peccata de facto redire ſolùm æquivalenter, ſeu virtualiter: Primò quia ob novum peccatum redit reatus culpæ, & pœnæ æternæ conſimilis priori; Secundò per hoc quòd peccatum conſequens ad Pœnitentiam ratione ingratitudinis ſit graviùs, quàm ſi non præceſſiſſet remiſſio peccatorum antecedentium: Tertiò ex Vaſquez, quia in pœnam novi peccati ob ingratitudinem gravioris Deus ſubtrahit auxilia ulteriora, quæ aliter non ſubtraxiſſet, unde videntur peccata præterita redire, quatenus ob ſubtractionem auxiliorum facilè committuntur peccata ſimilia dimiſſis. Quartò quia ob hoc novum peccatum ingratitudinis infligit Deus pœnas temporales debitas pecatis remiſſis, quas alioquin Deus non eſſet inflicturus: In quo ſenſu Aug. relatus *diſt.* 4.

de

Digitized by Google

de Pœn. cap. 1. dicit, rediiſſe iniquitatem Matris, & Patris ſui.

Ad ſecundam *nego Conſequentiam*. Quamvis uniformiter Ezechiel in utroque caſu loquatur, nihilominus ex ipſa diverſitate materiæ eruitur, & quòd merita reviviſcant per pœnitentiam, & quòd demerita non redeant per lapſum: Reviviſcunt quidem merita; aliter Deus peccati per pœnitentiam dimiſſi recordaretur, practicè volens ejus intuitu privare hominem jure antiquo ad mercedem: Demerita verò non redeunt; aliter non eſſent abſolutè remiſſa, ſed conditionatè, & Deus illorum practicè recordaretur, volens ea redire.

X. OBJ. 2. Ex Haunol. contra ſecundam: Si Peccata præterita redire Divinitus poſſent per lapſum, deberet redire negatio condonationis, aut condignæ ſatisfactionis; ſed neutra negatio redire poteſt, cùm fieri non poſſit, ne fuerit condonatio, aut ſatisfactio, quæ jam præceſſit juxta illud Agathonis apud Tullium.

Hoc etiam ipſe Deus, ſoloque carere videtur,
Infectum ut fiat quod factum eſt atque peractum.

Unde communiùs contra Nominales dicimus, non dari potentiam ad præteritum; ergo peccatum ſemel condonatum ne Divinitus quidem redire poteſt.

Confirm. In tantum redire poteſt debitum præteritum, quando condonatur ſub aliqua conditione, quæ deinde non purificatur, in quantum ob illam conventionem conſurgit novus titulus, & novum jus in creditore; ergo ut peccata redeant, debet haberi novum peccatum, cùm non ſufficiat conventio inter Deum, & creaturam ſine novo peccato ad hoc, ut poſſit in Deo conſurgere de novo jus ad odio habendam, & puniendam creaturam poſt remiſſionem peccati: Atqui ſi habetur novum peccatum, tunc ſolùm habetur novus reatus conſimilis præterito, non verò duplex reatus, alter ob peccata præterita, alter ob novum: ergo ut ſuprà.

Reſp.

Reſp. nego ſequelam. Reatus enim peccati, qui remittitur ſub conditione, quod non peccetur iterum, re vera non eſt abſolutè remiſſus, ſed ſolùm eſt quodammodo impeditus: ſicut merita per peccatum non extinguuntur, ſed mortificantur: Sic etiam quando quis donat domum ſub conditione, quod ea habitetur, re vera non abjicit à ſe omne jus, etiam remotum ad donum, ſed ſolùm transfert jus proximum, retinendo penes ſe jus remotum veluti impeditum, quod evaderet proximum, ſi non purificaretur ea conditio, quod domus habitetur: Sic pariter Rex dando Feudatario dominium utile in Feudum, retinet dominium directum, ratione cujus evadit etiam dominus. Utilis, quando Feudum redit ad Regem. Hinc fit, quod ſi peccatum deleatur per condonationem plenam, & abſolutam, aut per condignam ſatisfactionem, tunc ne divinitus quidem redire poſſit, ut probat argumentum: Quidquid ſit, an hujuſmodi conditionata condonatio fieri poſſit per gratiam juſtificantem? quod probabiliùs multi negant, putantes gratiam ex natura amicitiæ cum Deo ferre, quod peccatum debeat plenè, & abſolutè remitti.

Ad confirm. *Nego maj*. Debitum A præteritum jam remiſſum ſub conditione v.g. quod non contrahatur novum debitum B, redire poteſt abſque novo titulo ſeu jure, per hoc quod conditio non purificetur, tunc enim debitum illud A veluti ſuſpenſum, per remiſſionem conditionatam evadit debitum proximum; unde contrahens debitum B fit debitor utriuſque ſimul debiti A, & B: Sic etiam ſi diſpenſetur votum A, putà jejunandi, ſub conditione, quòd non fiat votum B, putà peregrinandi, qui emitteret deinde votum peregrinandi, teneretur ad peregrinandum ſimul, & jejunandum, atque adeo rediret priùs votum; non quia haberetur obligatio conſimilis priori, ſed quia haberetur duplex obligatio, altera orta ex voto anti-

Digitized by Google

antiquo quod redit,altera ex novo, quod emittitur. Ità prorſus in caſu noſtro,poſt relapſum non habetur reatus odii Divini,& pœnæ æternæ conſimilis priori,ſed duplex reatus,alter reſpondens peccato præterito, alter peccato relapsûs.

QUÆSTIO IX.

Utrùm in priori ad infuſionem Gratiæ deleantur mortalia per applicationem ſatisfactionum Chriſti Domini?

EXplicatis effectibus Pœnitentiæ quoad mortalium, ac venialium remiſſionem,ac reviviſcentiam meritorum explicandum ſupereſt,Utrum à pœnitentia hic alius effectus habeatur,quòd in priori ad infuſionem Gratiæ peccata formaliter deleantur per applicationam ſatisfactionum Chriſti Domini? Affirmativam ſententiam acriter propugnarunt nonnulli Patres in Tridentino Concilio, præſertim Cornelius Muſſus Epiſcopus Bitontinus , [ut refert Pallavicinus *lib*. 8. *cap*. 4. & *cap*. 9.] quos deinde alii ſecuti ſunt. Et ratio eſt, quia cum per ſuſceptionem Sacramentorum aut in re , aut in voto , non verò per infuſionem Gratiæ applicentur nobis Chriſti ſatisfactiones ex Triden. & iis applicatis , impoſſibile ſit peccatum non deleri formaliter , idcirco docent, in priori ad infuſionem gratiæ tolli Divinam inimicitiam, & per gratiam conferri ulteriùs Divinam amicitiam. Alii tamen negant ità de facto contingere. Quamvis enim potuerit Chriſtus Dominus in priori ad gratiæ infuſionem ſatisfactiones ſuas nobis applicare; de facto tamen videntur applicare per Sacramenta Chriſti ſatisfactiones,non in ordine ad ſatisfaciendum pro noſtris culpis , ſed ſolùm in ordine ad merendam nobis gratiam peccati remiſſivam;unde in

in priori ad gratiam peccatum deletur radicaliter, & per gratiam formaliter; cum ex Triden. Gratia ſit unica formalis cauſa noſtræ juſtificationis.

I. Præmittendum 1. diverſimodè cauſare effectum ſuum merita, & ſatisfactionem æqualem. Meritum enim cauſat in genere cauſæ efficientis; ſatisfactio verò condigna in genere cauſæ formalis. Propterea quando intelligitur meritum, ſive proprium, ſive alienum nobis applicatum, pro eo ſigno nondum intelligitur præmium; ſicut in eo ſigno, quo intelligitur Sol, nondum intelligitur lux. Contra verò pro eo ſigno, quo intelligitur ſatisfactio condigna, ſive propria, ſive aliena nobis applicata, intelligitur debita offenſa, ſeu deletus reatus odii, & vindictæ. Effectus enim formalis non diſtinguitur à cauſa formali applicata ſubjecto; & idcirco pro eo ſigno, quo intelligitur cauſa formalis, nempe ſatisfactio, intelligitur etiam effectus formalis, nempe extinctio debiti.

Præmittendum 2. in Sacramentis mortuorum, ſive in re, ſive in voto ſuſceptis appropriari nobis tam merita, quàm ſatisfactiones Chriſti Domini; ità ut ratione meritorum Chriſti conferatur nobis gratia ab illis meritis exigita, & ratione ſatisfactionum peccata formaliter deleantur. Conſtat hoc ex Triden. *ſeſſ. 6. c. 7.* ubi hæc habet: *Cauſa meritoria juſtificationis eſt Chriſtus Jeſus, qui ſua ſanctiſſima paſſione illam in ligno Crucis nobis meruit, & pro nobis Deo Patri ſatisfecit*; ergo ex Triden. tam merita, quàm ſatisfactiones Chriſti nobis appropriantur. Quia tamen quando intelligitur meritum, nondum intelligitur præmium, quando verò intelligitur ſatisfactio condigna, intelligitur in eodem ſigno extinctus reatus offenſoris; idcirco dicimus, quod pro eo ſigno, quo in Sacramentis intelliguntur applicata nobis merita, & ſatisfactiones Chriſti, intelligitur quidem peccatum extinctum ratione ſatisfactionum, ſed nondum intelligitur gratia ratione meritorum Chriſti.

Præ-

Præmittendum 3. tam merita, quàm ſatisfactiones Chriſti poſſe nobis applicari limitatè, aut ſub aliqua conditione ad arbitrium ipſius Chriſti; qui ſicut eſt liber ad ea nobis applicanda quoad ſubſtantiam, ità etiam quoad circumſtantias: & de facto applicantur merita Chriſti ſolùm in ordine ad merendam nobis gratiam determinatæ intenſionis, non verò in ordine ad merendam gratiam intenſiorem, aut in ordine ad merendam unionem hypoſtaticam, prout poterant applicari; ſimiliter ſatisfactiones Chriſti applicantur limitatè in Sacramento Pœnitentiæ, videlicet in ordine ad extinguendum reatum culpæ, & pœnæ æternæ, non verò pœnæ temporalis, ſicut applicantur in Sacramento Baptiſmi. Præterea tam merita, quàm ſatisfactiones Chriſti applicantur ſub conditione, quòd ſuſcipiamus Sacramenta, non verò abſolutè; & ſub his limitationibus, & conditionibus acceptantur à Patre.

Præmittendum 4. Connaturale eſſe, ut ad infuſionem gratiæ, ſeu ad reſtitutionem amicitiæ per peccatum deperditæ præcedat ſatisfactio, ſi hæc exigatur: ut patet tum in humanis, tum in phyſicis, in quibus ad introductionem formæ connaturaliter præcedit expulſio impedimentorum: tum etiam in ordine ſupernaturali, de facto enim Deus vult, quòd in adulto ad introductionem gratiæ præcedat peccati retractatio, quæ eſt ſatisfactio imperfecta. Quare cum Deus in præſenti providentia ad reſtituendam amicitiam peccatori exigat ſatisfactionem condignam Chriſti Domini peccatori applicatam in Sacramentis, ſequitur, quòd connaturaliter applicatio ſatisfactionum Chriſti in Sacramentis habeatur in priori ad infuſionem gratiæ, atq; adeo in priori ad gratiam peccatum deleatur.

Denique ſciendum, per ſatisfactionem condignam peccatum propriè non remitti, ſed deleri, ſeu extingui; ſicut votum quando impletur, non diſpenſatur. Non enim dicitur cedere juri ſuo, & condonare debitum creditor;

quando ponitur ſolutio æqualis. Quia tamen ſatisfactio condigna Domini non eſt propria offenſoris, idcirco requiritur, quòd Deus benignè illam acceptet tanquam propriam peccatoris, ut peccatum vi illius deleatur. In hoc itaque differt deletio peccati per ſatisfactiones Chriſti nobis applicatas in Sacramentis à peccati remiſſione, quæ habetur per gratiam in Sacramentis cauſatam; quòd deletio peccati ſolùm importet benignam Dei acceptationem ſatisfactionum Chriſti tanquam propriarum peccatoris: remiſſio verò peccati per gratiam ferat ceſſionem juris Divini ad odio habendum peccatorem, & ſimul collationem juris ad amorem amicabilem. Proptereà per deletionem peccati peccator ſolùm fit non injuſtus, ſeu juſtus negativè per gratiam verò, quæ eſt peccati remiſſio, peccator, ut habet Triden. *ſeſſ. 6. c. 7.* ex injuſto fit juſtus; non quia in priori ſigno naturæ, ſed quia in inſtanti antecedenti ad infuſionem gratiæ erat injuſtus, & per gratiam evadit poſitivè juſtus. His præmiſſis,

II. Dico, de facto per Sacramenta mortuorum deleri peccatum in priori ad infuſionem gratiæ. Ità Patres laudati Concilii Tridentini, cum aliis Neotericis; quamvìs Tridentinum id expreſsè non definiverit.

Concluſio probatur. Pro eo ſigno, quo applicantur peccatori per Sacramenta mortuorum ſatisfactiones Chriſti, deletur formaliter peccatum; ſed in ſigno priori ad infuſionem gratiæ applicantur ſatisfactiones, & merita Chriſti Domini; ergo in priori ad infuſionem gratiæ deletur formaliter peccatum in Sacramentis mortuorum. Major ex primo prænotando patet. Minor ex ſecundo, & tertio.

Confirm. 1. Quia tam in ordine naturali, quàm in ſupernaturali connaturale eſt, ut ſatisfactio præcedat reſtitutionem amicitiæ: non ſecus ac in ordine phyſico remotio impedimentorum antecedit introductionem formæ, ut in quarto prænotando diximus; ergo connaturale eſt;

ut

ut in priori ad infuſionẽ gratiæ, & reſtitutionem amicitiæ applicentur peccatori in Sacramentis mortuorum ſatisfactiones Chriſti, & ſic in illo priori ſigno deleatur peccatum; ergo ità de facto contingit. Adde, non ſolùm eſſe innaturale, ſed forte etiam impoſſibile, quòd Chriſti ſatisfactiones peccatori applicentur pro eo ſigno, quo infunditur Gratia. Ratio eſt, quia fruſtra ſatisfactiones offeruntur ſi acceptentur ſub conditione, quòd detur Gratia remiſſiva peccati, nempe ſub conditione, quòd peccatum non ſit, quippe quod à Gratia deſtruitur.

Confirm. 2. Quia ex Trident. *loco citato* cauſa inſtrumentalis noſtræ Juſtificationis eſt baptiſmus; ergo inſtrumentum, quo Chriſtus utitur ad applicandum nobis ſua merita, & ſatisfactiones, eſt ipſum Sacramentum, non verò infuſio Gratiæ; ergo ſicuti quia dum ſuſcipitur baptiſmus applicantur merita Chriſti (quæ cauſant gratiam in genere cauſæ efficientis) idcirco pro eo ſigno habetur tantum jus ad gratiam, & juſtificatio habetur ſolùm radicaliter, non formaliter; ità quia dum ſuſcipitur baptiſmus, applicantur etiam Chriſti ſatisfactiones (quæ debent peccatum in genere cauſæ formalis) idcirco pro eodem ſigno habetur deletio peccati formaliter.

Neque dicas, Chriſti ſatisfactiones applicari nobis per hoc, quòd exigant gratiam, & remiſſionem: unde ſolùm radicaliter, non formaliter delent peccatum.

Nam ſic non ſalvatur Doctrina Tridentini, quod ſcilicet tum merita, tum ſatisfactiones Chriſti nobis approprientur, ſicut enim non appropriarentur merita, ſi ſolùm tolleretur peccatum in genere cauſæ formalis vi ſatisfactionum, ità non appropriarentur ſatisfactiones, ſi ſolùm tolleretur peccatum in genere cauſæ efficientis vi meritorum Chriſti exigentium gratiam, & remiſſionem.

Confir. Demum, quia impoſſibile eſt deleri venialia, & reatum pœnæ temporalis in priori ad mortalia, & ad

reatum pœnæ æternæ; ſed in ſuſceptione baptiſmi debentur venialia, & reatus pœnæ temporalis in priori ad infuſionem gratiæ; ergo tunc etiam debent deleri mortalia. *Minor probatur*, quia venialia, & reatus pœnæ temporalis non delentur formaliter per gratiam, cum qua non habent incompoſſibilitatem, ſed per applicationem ſatisfactionum Chriſti factam in ſuſceptione baptiſmi [non ſecus ac per indulgentias deletur reatus pœnæ temporalis propter applicationem ſatisfactionum Chriſti factam, dum ponuntur opera injuncta] atqui in priori ad infuſionem gratiæ habetur ſuſceptio baptiſmi, ut patet; cum gratia ſit effectus Sacramenti ſuſcepti; ergo in priori ad gratiam per ſuſceptionem baptiſmi habetur deletio venialium, atque adeò etiam mortalium.

III. Objic. 1. Trid. *ſeſſ. 6. cap.* 7. docet, unicam eſſe cauſam formalem noſtræ juſtificationis, nempe gratiam inhærentem, qua remittitur peccatum, & homo interius renovatur, ità ut ex injuſto fiat juſtus, ex inimico amicus; ſed hoc non ſalvaretur, ſi in priori ad gratiam deleretur peccatum; ergo nonniſi per gratiam formaliter deletur peccatum. *Minor probatur*, quia ſi peccatum deleretur formaliter in priori ad gratiam per applicationem ſatisfactionum Chriſti in Sacramentis, cauſa formalis noſtræ juſtificationis non eſſet una, ſed duplex, nempe applicatio ſatisfactionum Chriſti, & gratia. Præterea non eſſet verum, quòd homo per gratiam ex injuſto fiat juſtus; ſiquidem per ſatisfactiones Chriſti fieret non injuſtus, & per gratiam deinde ex non juſto fieret juſtus, non verò ex injuſto juſtus, Denique gratia non eſſet peccati remiſſio, quia pro eo ſigno, quo infunditur gratia, non reperiretur peccatum quod remittatur.

Reſp. 1. Argumentum ſolvendum ab Adverſariis, qui non negant, vi ſatisfactionum Chriſti deleri nobis peccata, & vi gratiæ conferri Divinam amicitiam, ſed ſolùm negant, vi ſatisfactionum Chriſti deberi peccatum in priori

priori ad gratiam;ergo etiam per Adverſarios datur duplex cauſa formalis noſtræ juſtificationis.Similiter ſolvendum eſt ab iis,qui cum Vaſquio docent,contritionem eſſe formam juſtificantem.In hac enim ſententia duplex datur cauſa formalis juſtificationis,altera actualis, & in priori, nempe contritio,altera habitualis,& in poſteriori, nempe gratia. Tertiò ſolvendum ab iis, qui docent habitum charitatis realiter diſtingui à gratia, & utrumque formaliter juſtificare.

Directè dico, Triden. loqui adverſus hæreticos volentes,nos juſtificari formaliter per ipſam Chriſti,aut Dei juſtitiam nobis imputatam;ac definit,nos juſtificari per gratiam inhærentem,quæ eſt peccatorum remiſſio, & qua homo ex injuſto fit juſtus ; quod totum nos admittimus juxta dicta in ultimo prænotando. Volumus quidem, quòd duplex ſit cauſa formalis eraſiva peccati ; Nempe Chriſti ſatisfactiones,& gratia inhærens;ſed cauſa formalis,qua homo ex injuſto fit juſtus,eſt ſola gratia. Ex eo enim quòd in priori ad gratiam homo non ſit injuſtus, ſolùm ſequitur,quod homo, qui in priori ad infuſionẽ gratiæ intelligebatur non injuſtus, deinde pro ſecundo ſigno naturæ per gratiam intelligatur juſtus;non vero ſequitur, quod per gratiam fiat juſtus ſolùm pro ſecundo ſigno naturæ,& non etiam pro primo:Sicuti Aer pro primo ſigno naturæ,quando intelligitur Sol,nondum intelligitur lucidus,& pro ſecundo naturæ ſigno,quando intelligitur lux, tunc intelligitur lucidus.Nemo tamen dixerit, quod Aer non ſit,& fiat lucidus pro utroque naturæ ſigno, cum repugnet idem eſſe,& non eſſe in eodem inſtanti pro duobus naturæ ſignis. Quare cùm Tridentinum ſolùm dicat, per gratiam hominem ex injuſto fieri ; non verò intelligi juſtum,bene cum hoc cohæret doctrina tradita, quòd ſcilicet in priori ad gratiam deleatur peccatum per Chriſti ſatisfactiones,ratione quarum peccator fit non injuſtus , & per Gratiam in eodem inſtanti ex injuſto fiat juſtus

Digitized by Google

pro utroque naturæ ſigno, quamvis non intelligatur Juſtus, niſi pro ſecundo dumtaxat ſigno: unde etiam verum eſt, quod unica ſit cauſa formalis, quâ homo antecedenter [ſeu in priori inſtanti] injuſtus redditur juſtus, & ex inimico fit Dei amicus.

Denique gratia eſt peccati remiſſio, quamvìs in priori ſupponat deletum peccatum, quia pro toto illo inſtanti in utroque ſigno naturæ verum eſt, quod Deus per gratiam cedat juri ſuo, quod in inſtanti antecedenti habebat, ad odio habendum peccatorem; quod ab Adverſariis etiam dicendum, qui non negant peccatum deleri, tum à ſatisfactionibus Chriſti, tum etiam à gratia; ſed ſolùm negant, quod Chriſti ſatisfactiones peccatum deleant in priori ad infuſionem gratiæ. Præterquamquod ſicuti quando quis accedit cum contritione ad Sacramentum Pœnitentiæ, tunc gratia dicitur etiam eſſe peccati remiſſio in actu primo; quatenus ſi reperiret peccatum deleret; Ità in caſu noſtro gratia pro ſecundo naturæ ſigno dici poterit peccati remiſſio, quatenus ſi reperiret illud, deleret.

IV. OBJIC. 2. Ex hoc, quod Chriſti ſatisfactiones applicentur peccatori per ſacramenta mortuorum in priori ad gratiam non ſequitur, quòd peccatum in priori ad gratiam deleatur; ergo nulla concluſio. *Antecedens probatur*, quia quamvìs Chriſti ſatisfactiones ſint ſuperabundantes, non tamen ſunt propriæ peccatoris, & ideò non debent acceptari à Deo ſecundùm omnem ſuam efficaciam; ergo ſicut de facto ſolùm acceptantur in ordine ad delendum reatum culpæ, & pœnæ æternæ, non verò in ordine ad reatum pœnæ temporalis; ità poſſunt acceptari ſolùm in ordine ad exigendam Gratiam, non verò in ordine ad delendum formaliter peccatum; ergo benè dici poteſt; quòd per ſuſceptionem Sacramenti peccatum deleatur radicaliter, & ſolùm per gratiam formaliter. Neque dicas, quòd ſic videantur ſolùm applicari

merita

merita Chriſti Domini , non verò ſatisfactiones. Nam meritum de ſe eſt obſequium inductivum præmii, nullâ habitâ ratione ad offenſam præviam; contra verò ſatisfactio eſt ſubmiſſio compenſativa dehonorationis præviæ. In caſu noſtro quamvìs ſatisfactiones Chriſti delerent peccatum radicaliter in priori ad gratiam, adhuc venirent ut ſatisfactiones, ſeu ut ſubmiſſiones compenſativæ peccati; ergo adhuc venirent ut diſtinctæ à meritis.

Reſp. nego antecedens: ad probationem nego Conſequentiam. Applicarentur enim Chriſti ſatisfactiones ſolùm ut merita, ſi exigerent gratiam deletivam peccati, & non delerent illud in genere cauſæ formalis. Verum quidem eſt, poſſe ſatisfactiones alienas acceptari ab offenſo limitatè, & conditionatè; ſed non poſſunt ſatisfactiones acceptari, ut merita, delendo offenſam cauſaliter, & non formaliter; ſicuti nec merita Chriſti poſſunt applicari nobis, ut ſatisfactiones, delendo peccatum formaliter, & non cauſaliter.

Ad id, quod additur, reſpondeo dupliciter: primò ſi Chriſti ſatisfactiones applicarentur ſolùm in ordine ad delendam offenſam radicaliter, vocetenus applicarentur ut ſatisfactiones, & revera applicarentur dumtaxat ut merita in ordine ad merendam gratiam remiſſivam offenſæ præſuppoſitæ. Secundò, cùm Tridentinum doceat, Chriſtum pro nobis meruiſſe, & ſatisfeciſſe, nomen hoc ſatisfactionis ſumi debet in proprio, & vulgari ſenſu, & non limitari ad arbitrium derogando ſatisfactionibus Chriſti. Proprius autem ſenſus eſt, quòd per illas formaliter deleantur peccata; [ſicuti per applicationem ſatisfactionum Chriſti, per indulgentias formaliter, non radicaliter, deletur reatus pœnæ] ergo ità dicendum.

V. OBJIC. ult. Tam eſt ſuperflua condigna ſatisfactio, quando habetur condonatio, quàm eſt ſuperflua liberalis condonatio pro eo inſtãti, quo ponitur cõdigna ſatisfactio ergo ne ſuperfluè applicentur nobis Chriſti ſatisfactiones,

 dum

dum infunditur Gratia peccati condonativa, dicendum ſatisfactiones Chriſti delere peccatum ſolùm radicaliter.

Reſp. Non eſſe novum etiam in phyſicis, quòd duæ cauſæ formales cauſent eumdem effectum formalem negativum ſine ſuperfluitate, dummodo pariant diverſum effectum poſitivum. Fingamus ex gr. quòd Sol pro eodem inſtanti cauſet tum ſuam lucem, tum etiam ignem, à quo pariter ſua lux cauſetur: tunc in eodem inſtanti habetur expulſio tenebrarum tam à luce Solis in priori, quàm à luce ignis in poſteriori, ſine ſuperfluitate, quia lux ſolis deſervit Soli tanquam ejus proprietas, & lux ignis deſervit igni, tanquam proprietas ignis. In caſu noſtro expulſio peccati habetur à ſatisfactionibus Chriſti in priori, & gratia condonativa in poſteriori ſine ſuperfluitate, quia ſatisfactiones Chriſti deſerviunt, ut connaturaliter divina amicitia reſtituatur, præeunte ſatisfactione; & gratia deſervit non ſolùm ad remittendum peccatum, ſed etiam ad conferendam amicitiam incompoſſibilem cum reatu odii Divini. Tunc haberetur ſuperfluitas, quando ſatisfactiones eſſent propriæ peccatoris, quæ deberent ab offenſo acceptari, & condonatio peccati non eſſet etiam collatio Amicitiæ.

VI. Ex dictis ſequitur 1. Quod ſi Chriſti ſatisfactiones non delerent peccatum formaliter, tunc in priori ad Gratiam homo neque intelligeretur injuſtus, neque non injuſtus; ſicut in priori ad lucem aer neque intelligitur tenebroſus, neque non tenebroſus, ſed præſcindit intellectus ab utroque contradictorio: Contra vero cùm ſatisfactiones Chriſti deleant mortale formaliter, in priori ad gratiam, tunc homo intelligitur poſitivè non injuſtus, quamvìs in ſecundo ſigno intelligatur poſitivè juſtus.

Sequitur 2. Quod pro illo priori, quo peccatũ intelligitur deletum per Chriſti ſatisfactiones, tunc revera ex parte objecti

objecti deletur etiam per gratiam; quamvis non intelligatur pro illo priori per gratiam deleri: Sicuti pro illo priori, quo intelligitur ſol, non intelligitur lux, ſed ex parte objecti tunc datur lux. Ratio eſt, quia non poteſt pro eodem inſtanti ex duobus contradictoriis unum eſſe, alterum non eſſe pro diverſis ſignis; poteſt tamen unum intelligi, altero non intellecto.

DISPUTATIO III.

De Natura, Formali objecto, ac ſubjecto Virtutis Pœnitentiæ.

VIrtutum natura explicari non poteſt citra objecti formalis explicationem. Dicitur autem objectum formale virtutis motivum illud, propter quod inclinamur ad proſequendum, vel odio habendum objectum materiale, ſeu id circa quod actus virtutis verſantur. Examinandum tamen primò, An Pœnitentia ſit virtus? Secundò, An ſit virtus ſpecialis? Tertiò, An virtus puræ fugæ? Quartò, An ſit virtus purè reflexa? Quintò, Quodnam ſit ejus formale objectum, & quodnam ſubjectum? Quod autem ſpectat ad actus hujus virtutis, & ad neceſſitatem Pœnitentiæ, dicemus cùm de Pœnitentiæ Sacramento.

QUÆSTIO I.

An Pœnitentia ſit Virtus?

POEnitentiæ nomen tam actum, quàm habitum Pœnitentiæ ſignificat. Nam ut notat Angelicus 2. 2. q. 137. *art.* 1. eodem ſæpè nomine actus ſimul, & habitus virtutis appellantur: Hinc dum inquirimus, an actus Pœnitentiæ ſit actus virtutis? inquirimus pariter, an habitus inclinans ad hujuſmodi actus ſit virtuoſus?

I. Dicendum cum communi Theologorum contra hæreticos, Pœnitentiam eſſe virtutem.

Digitized by Google

PROB. Tum quia Scripturæ illam præcipiunt, & præmium Pœnitentibus promittunt. Ezech. 8. *Si impius egerit pœnitentiam, vita vivet.* Tum etiam quia ex Philoſopho 2. Ethic. 2. *Virtus eſt habitus electivus ſecundùm rectam rationem,* Sed hujuſmodi eſt Pœnitentia, quia recta ratio dictat culpas eſſe deteſtandas, & de iis dolendum, eo modo, & fine quo oportet. Tum denum quia virtus ex eodem Philoſopho 2. Eth c. 6. eſt, *Quæ bonum facit habentem, & opus ejus reddit bonum.* Similiter *virtus eſt, qua nemo malè utitur*; quæ omnia Pœnitentiæ congruunt; ergo &c,

II. Objiciunt I. Non poteſt eſſe virtus illa, quæ eſſentialiter præſupponit malum; Hujuſmodi eſt Pœnitentia, ergo non eſt virtus. *Major probatur,* quia virtus non poteſt amare malum; Atqui ſi eſſentialiter præſupponeret malum, amaret illud, unumquodque enim ſponte ſuâ inclinatur, & amat id, ſinè quo eſſe non poteſt; ergo.

Confirm. I. Virtus eſt expetibilis per ſeipſam; Pœnitentia autem eſt expetibilis per accidens, & ex ſuppoſitione peccati. Secundò melius eſt habere virtutem, quàm illâ carere; non eſt tamen melius habere Pœnitentiam, quàm eſſe innocentem, & illâ carere. Tertiò virtus operatur cum delectatione; Pœnitentia autem cum dolore, & triſtitia; ergo non eſt virtus.

Reſp. Nego major. Nam juſtitia vindicativa eſſentialiter præſupponit delictum, & tamen nemo negavit eſſe virtutem. Poteſt enim eſſe actus virtutis, qui malum præſupponit, dummodo illud non compatiatur, ſed deſtruat; ſicut Medicina eſt virtus intellectualis, quia morbum, quem præſupponit, deſtruit. *Ad probat.* ſicuti qui vult curationem, non vult morbum præſuppoſitum, ità qui vult pœnitentiam, non amat peccatum, quia peccatum eſt ſolùm terminus, ac prærequiſitum, non conſtitutivũ pœnitentiæ: unde non debet eſſe amabile; ſicuti lex prærequiſita eſſentialiter ad actum malũ legis tranſgreſſivum non eſt mala.

Ad

Digitized by Google

Ad primam confirm. Virtus debet eſſe expetibilis ratione ſui, & per ſe ipſam, hoc eſt non propter aliud motivum extrinſecum, quamvis non poſſit aliquando appeti, niſi ex ſuppoſitione peccati, ut Juſtitia vindicativa. Ad ſecundam: virtus Pœnitentiæ non eſt perfectio ſimpliciter ſimplex; Et ideo non competit Deo hujuſmodi perfectio. Perficit tamen ſubjectum ex ſuppoſitione peccati, tunc enim eſt illius capax. Ad tertiam: Virtus operatur cum delectatione in ipſo actu, & cum promptitudine, ac facilitate, non cum delectatione erga objectum: ſic Miſericordia non delectatur de miſeriis, quibus ſubvenit; & eodem modo Pœnitentia non delectatur de peccato; operatur tamen cum delectatione in ipſis actibus hujus virtutis.

III. Objiciunt 2. Verecundia ex D. Th. 2. 2. *q.* 144. *art.* 1. non eſt virtus, quia eſt de turpi facto, quod etiam docet Philoſophus 4. Ethic. 9. dicens: pudor probi viri eſſe nullo pacto poteſt, cùm ob malas res exoriatur; ſed etiam pœnitentia eſt hujuſmodi; ergo non eſt virtus.

Confirm. Virtus eſt diſpoſitio perfecti ad optimum, hoc eſt ad actum optimum; Atqui non eſt optimus actus Pœnitentiæ, cùm ſit quidam affectus conditionatus, quo homo nollet fuiſſe peccatum, non verò abſolutus; ergo.

Reſp. Diſcrimen inter Pœnitentiam, & verecundiam eſſe, quia quamvis utraque ſupponat malum, Pœnitentia tamen illud deteſtatur, & ex ſua ratione formali deſtruit: contra verò verecundia ex ſua formali ratione malum nec deteſtatur, nec expellit, immo poteſt cum illo componi. Pudor enim non eſt deteſtatio peccati, ſed ſolùm oritur ex timore, & horrore ignominiæ propter commiſſam turpitudinem. Adde, quòd verecundia non ſolùm non deſtruit ratione ſui, quin potiùs aliquando inducit culpam, ut accidit in iis, qui ob verecundiam ſacrilegè confitentur; Virtus autem debet eſſe principium actûs boni dumtaxat, non mali, ut docet D. Thom.

q. 1.

Digitized by Google

q. 1. de virtutibus *art.* 2. Propterea Philoſophus 6. Ethic. excluſit Opinionem è numero virtutum Intellectualium, quia poteſt eſſe vera, & falſa; ergo nec verecundia eſt virtus moralis ſimpliciter, cùm poſſit tam ad bonum, quàm ad malum inclinare. Poteſt tamen verecundia dici virtus ſecundùm quid, ut notat Philoſophus, quatenus ſæpè retrahit à culpa; Idque in adoleſcentibus, qui quando erubeſcunt, commendandi ſunt, quia peccati turpitudinem apprehendunt, & idcirco ab eo retrahuntur.

Ad confirm. Virtus eſt diſpoſitio ad actum optimum, qui ſubjectivè eſt abſolutus, quatenus abſolutè actuat voluntatem; Objectivè verò actus Pœnitentiæ eſt partim abſolutus, & efficax, cùm efficaciter retractet culpam, partim eſt conditionatus, quatenus vellet pœnitens ſe non peccâſſe, ſi fieri poſſet, cùm non poſſit aliter verſari circa peccatum præteritum.

Utrùm Pœnitentia ſit virtus ſpecialis?

I. NOmine virtutis ſpecialis venit virtus particularis, ac determinata, ab omnibus aliis condiſtincta, quæ ad actus ſuos ex objecto formali proprio moveatur: dicitur verò virtus generalis illa, quæ complectitur virtutes omnes ſub aliqua ratione generica, ſub qua quælibet ponere poteſt actum virtuoſum ex proprio motivo; ſicut animal in genere importat complexum omnium animalium ſub ratione communi principii ſentiendi, quæ diverſimodè competit ſingulis animalibus. Propterea virtus Pœnitentiæ eſſet generalis, ſi importaret complexum omnium virtutum ſub ratione illa generica potentis ponere dolorem de peccatis; quamvìs unaquæque virtus ex motivo proprio deteſtetur peccata, quæ illi opponuntur. Sic de facto præter inobedientiam, quæ eſt vitium ſpeciale, prout opponitur obedientiæ reſpicienti ex ſuo proprio motivo formali honeſtatem in exequendis manda-

tis

tis ſuperioris, datur etiam inobedientia vitium generale tranſcendens per omnia vitia, cùm unumquodque vitium ſit tranſgreſſivum voluntatis legislatoris, atque adeò inobedientia: ſic etiam præter juſtitiam, quæ eſt virtus ſpecialis reſpiciens adæquationem juris alieni, datur Juſtitia virtus generalis importans complexum omnium virtutum, quatenus unaquæque fert aliquam adæquationem, ſicut quodvis peccatum aliquam inadæquationem; & in hoc ſenſu dicitur Matth. 3. *Decet nos implere omnem Juſtitiam*, hoc eſt omnem virtutem.

Altiſiodorenſis, & Mayor putârunt, Pœnitentiam eſſe duntaxat virtutem generalem. Alenſis verò eſſe virtutem ſpecialem relatè ad actum punitionis in compenſationem delicti, ſed eſſe virtutem quodammodo generalem relatè ad odium, & deteſtationem peccati, quod ſingulis virtutibus convenit ex proprio motivo.

II. Dico 1. Pœnitentia dogmatica [hoc eſt in ſenſu Conciliorum, & Scripturarum exigentium Pœnitentiam, ſeu dolorem de peccatis ad juſtificationem] eſt virtus generalis, ſeu complexum omnium virtutum, quatenus unaquæque ponere poteſt dolorem de peccatis ex proprio motivo.

Prob. Pœnitentia iſta dogmatica eſt vel contritio, vel attritio ſupernaturalis; hujuſmodi autem actus ad omnes virtutes pertinent, nempe contritio ad charitatem, attritio ad reliquas; ergo Pœnitentia dogmatica eſt virtus generalis. *Minor probatur* ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap.* 4. ubi attritio ſufficiens ad Juſtificationem dicitur eſſe, quæ ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex Gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur. Hic autem dolor ſupernaturalis ex turpitudinis peccati conſideratione à quacunque virtute poni poteſt, ſi quis enim doleat v. g. de furto, aut homicidio ex turpitudine injuſtitiæ, prout oppoſita pulchritudini Juſtitiæ ſupernaturalis ducentis ad Beatitudinem ſupernaturalem, hujuſmodi attritio pertinet

net ad virtutem Juſtitiæ; & ſi quis doleat de turpitudine Luxuriæ, prout oppoſita pulchritudini Caſtitatis ſupernaturalis, hæc attritio procedit ex virtute Caſtitatis; ergo Pœnitentia dogmatica ad quamcunque virtutem ſpectat, atque adeò virtus Pœnitentiæ dogmatica eſt virtus generalis complectens aggregatum omnium virtutum ſub eo conceptu generico, quòd poſſit quælibet deteſtari peccatum oppoſitum ſuo motivo formali ob ejus turpitudinem

III. Dico 2. Præter virtutem pœnitentiæ generalem dogmaticam datur etiam virtus pœnitentiæ ſpecialis, cujus formale objectum, ut infrà oſtendemus, eſt honeſtas, quæ reperitur in retractandis, ac vindicandis Dei offenſis. Hæc autem dici ſolet virtus Pœnitentiæ ſpecialis excluſivè, quia actus omnes ex hoc motivo formali procedentes uni ſibi ipſa vendicat, quin poſſint aliis virtutibus competere. Ità communiter ex Angelico hìc contra Nonnullos apud Amicum, docentes virtutem hanc Pœnitentiæ reduci vel ad Charitatem, vel ad Religionem, vel ad Juſtitiam.

Prob. Quoties datur ſpeciale motivum virtutis, ſeu objectum formale honeſtum, & arduum diſtinctum à motivo reliquarum virtutum, toties datur ſpecialis virtus ab hoc motivo ſpecificata, ſed retractare Dei offenſam, deteſtari, ac vindicare, eſt motivum ſpeciale præſeferens honeſtatem, & arduitatem condiſtinctam ab honeſtate reliquarum virtutum, ergo datur ſpecialis virtus ab hoc motivo ſpecificata: hujuſmodi autem eſt virtus ſpecialis Pœnitentiæ, ergo datur virtus Pœnitentiæ ſpecialis à reliquis omnibus diſtincta. *Major eſt certa. Minor prob.* Quis enim neget, quòd odiſſe, deteſtari, retractare, ac vindicare in ſe peccatum, ſeu Dei offenſam, ſit quid honeſtum, & arduum? ergo ponere hos actus ex motivo talis honeſtatis, eſt ponere illos ex motivo virtutis ſpecialis

Quòd autem virtus hæc pœnitentiæ ſpecialis ad nullam aliam virtutem reducatur, oſtenditur percurrendo illas,

cum

cum quibus videtur poſſe confundi. Et primò motivum Pœnitentiæ, nempe honeſtas, quæ reperitur in retractanda, & vindicanda in ſe Dei offenſa, non ſpectat ad charitatem, quippe quæ, cùm ſit virtus Theologalis, movetur immediatè ab ipſa bonitate divina, non verò ab honeſtate creata, quæ in actibus charitatis reperitur. Neque ſpectat ad virtutem Religionis, quippe quæ movetur ab honeſtate creata, quæ reperitur in actibus, quibus divinam excellentiam colimus. Neque demum ad virtutem Juſtitiæ, quippe quæ movetur ex honeſtate, quæ reperitur in adæquando jure proprietatis alieno, & in reſarciendo illud, ſi fuerit læſum, quin reſpiciat primariò, & per ſe retractare offenſam alteri irrogatam, ergo motivum virtutis Pœnitentiæ ſpecialis ad nullam aliam virtutem ſpectat.

Confirm. 1. Præter virtutem Juſtitiæ commutativæ datur Juſtitia vindicativa, cujus actus primarius eſt vindicare injurias civibus illatas; ergo præter juſtitiam commutativam, & vindicativam datur etiam virtus Pœnitentiæ, cujus primarius actus eſt deteſtari, retractare, & vindicare injurias Deo illatas à ſe ipſo, cùm enim detur ſpecialis arduitas in retractandis propriis operationibus requiritur ſpecialis virtus Pœnitentiæ.

Confirm. 2. Præter virtutem obedientiæ, quæ intendit adæquare jus juriſdictionis reſidens in ſuperiore in bonum ſubditorum, & præter Juſtitiam commutativam, quæ intendit adæquare jus proprietatis alienum, quod reſpicit bonum, & commodum proprium, datur etiam, ut notant Valentia, & Sotus, virtus aliqua ſpecialis, quæ intendit ſatisfacere homini pro injuriis illatis, & reſarcire jus læſum, quod habent homines, ne ab aliis offendantur; ergo pariter præter virtutem obedientiæ, & Juſtitiæ erga Deum, datur virtus ſpecialis Pœnitentiæ; quæ intendit retractare, & vindicare in ſe ipſo offenſas Deo illatas, atque adeò reſarcire illud jus, quod Deus habet, ne à nobis offendatur, læſum per peccatum.

Con-

Confirm. demum, quia præter Charitatem erga proximum, quæ primariò reſpicit amorem proximi, datur etiam virtus Miſericordiæ, quæ primariò reſpicit depellere miſerias proximi ex motivo honeſtatis repertæ in hac expulſione; ergo pariter præter Charitatem erga Deum reſpicientem primariò Dei amorem propter ejus Bonitatem, atque adeo odium offenſæ divinæ ex motivo ipſius Bonitatis, datur etiam Pœnitentia, quæ primariò reſpiciat retractationem, & expiationem culpæ ex motivo honeſtatis repertæ in his actibus. *Probatur Conſequentia*, ideo enim miſericordia diſtinguitur à Charitate erga proximum, quia ſpecialis honeſtas, & arduitas reperitur in propulſanda proximi miſeria; quippe quod cum ſpeciali incommodo fit; quod non habetur per actus Charitatis, purè amando Proximum, & odio habendo ejus malum, Atqui pariter ſpecialis arduitas reperitur in retractanda culpa à ſe commiſſa, & in illa vindicanda: quæ arduitas non reperitur in actibus Charitatis erga Deum, amando illum, & odio habendo offenſas ex motivo divinæ Bonitatis, hic enim actus eſt ſuavis, & dulcis; retractatio verò & vindicatio culpæ eſt actus arduus, & aliquatenus amarus; ergo diſtinguitur etiam virtus Pœnitentiæ à Charitate erga Deum.

IV. OBJIC. I. Virtus Pœnitentiæ non diſtinguitur à Charitate, ſi contritio ſpectans ad Pœnitentiam eſſet actus proprius Charitatis; ſed ità ſe res habet; ergo. *Probatur minor*: Contritio eſt dolor de peccatis propter Deum ſummè dilectum; atqui hujuſmodi dolor elicitur à Charitate, ad quem ſpectat dolere, & triſtari de malis amici, ſicut etiam gaudere de ejus bonis; ergo.

Confirm. 1. Actus contritionis extra Sacramentum eſt ſaltem ultima diſpoſitio ad deletionem peccati, ſed hoc etiam habet actus dilectionis Dei ſuper omnia, etiam præciſo dolore formali peccatorum; ergo uterque actus ſpectat ad Charitatem; unde charitas à Pœnitentia non diſtinguitur.

Con-

Digitized by Google

Confirm. 2. à priori, quia habitus intendens aliquod bonum conſequenter operatur etiam ad deſtructionem mali oppoſiti, ergo Charitas intendendo bonum Dei ſummè dilecti operatur ad deſtructionem peccati ; ergo ad charitatem ſpectat elicere actus Pœnitentiæ , unde non datur virtus Pœnitentiæ ſpecialis.

Reſp. Diverſimodè peccatum reſpici à virtute Theologica charitatis, & à virtute morali Pœnitentiæ. Charitas odit peccatum tanquam malum Deo amato , illúdque deteſtatur; non tamen debet per ſe peccatum præſupponere, ſed potiùs conatur impedire : contra verò Pœnitentia per ſe peccatum præſupponit, & reſpicit illud , ut retractandum, ac tendit in ejus vindicationem, ac deſtructionem, non ex motivo Dei ſummè dilecti, aut quia eſt malum Dei ſummè boni (nam ſic Pœnitentia eſſet virtus Theologica, & confunderetur cum Charitate) ſed ex motivo creato, vid. propter honeſtatem, quæ relucet in retractandis, & vindicandis Dei offenſis , ità ut bonum vindicabilitatis, ſeu expiabilitatis peccati, quod eſt bonum creatum, ſit motivum formale virtutis Pœnitentiæ ſpecialis, & actuum illius. In forma ***nego minorem. Ad probationem diſtinguo majorem,*** contritio perfecta eſt dolor de peccatis propter Deum dilectum , quæ ſolùm ſpectat ad Charitatem, ſeu ad virtutem Pœnitentiæ dogmaticam , ***concedo :*** contritio imperfecta, ſeu attritio, ***nego majorem, & conſequentiam.*** Actus virtutis pœnitentiæ, cùm non ſit actus Theologalis, debet habere pro motivo aliquod creatum, cujuſmodi eſt honeſtas , quæ reperitur in retractandis, & vindicandis culpis , & ideo primarius actus pœnitentiæ ſpecialis eſt deteſtari, retractare, & vindicare peccata ex motivo ejus honeſtatis : Actus verò ſecundarius eſt amare , ac proſequi hanç ipſam honeſtatem deteſtationis peccati , unde hic actus proſecutivus de ſe ſupponit averſativum , ſeu deteſtativum : Contra verò aliæ virtutes habent pro primario actu proſecu-

Digitized by Google

tionem ſui objecti formalis, & pro ſecundario averſionem à malo oppoſito: v. g. Juſtitia reſpicit primariò adæquationem juris alieni, & ſecundariò deteſtatur inadæquationem, ac vult illam deſtruere per reſtitutionem: ſic etiam Charitas pro primario actu habet dilectionem Dei ſummè boni, & ſecundariò averſatur Dei offenſam, illámque retractat, ac vindicat ex eodem motivo. Hoc expreſſit Angelicus *q.* 85. *art.* 2. dicens: *Si in actu pœnitentis conſideretur ſola diſplicentia peccati præteriti, hoc immediatè ad Charitatem pertinet, ſicut & gaudere de Bonis præteritis, ſed intentio operandi ad deletionem peccati præteriti requirit ſpecialem virtutem ſub Charitate.* Quare ſicut diſplicentia de malo proximi ſpectat ad virtutem charitatis erga proximum; diſplicentia verò remotiva miſeriæ ſpectat ad miſericordiam, quæ eſt virtus ſpecialis ob ſpecialem arduitatem, & honeſtatem, quæ reperitur in removendo malo proximi; ità diſplicentia de peccato ſpectat ad Charitatem erga Deum; Diſplicentia verò retractativa, & vindicativa peccati ſpectat ad pœnitentiam, quæ eſt virtus ſpecialis ob ſpecialem arduitatem, quæ relucet in his actibus.

Ad 1. confirm. Solùm contritio perfecta ex motivo Dei ſummè dilecti eſt ultima diſpoſitio ad Gratiam extra Sacramentum; & probabiliter id convenit contritioni, etiamſi careat amore formali Dei, quod infrà diſcutiemus; Non tamen contritio imperfecta, ſeu attritio.

Ad 2. *diſtinguo ſecundum conſequens*, etiam Charitas elicit actum Pœnitentiæ, quatenus Pœnitentia eſt virtus dogmatica generalis, *concedo*, quatenus Pœnitentia eſt virtus moralis ſpecialis, *nego conſeq.*

V. OBJIC. 2. Actus proprius virtutis Pœnitentiæ eſt etiam proprius Religionis, ergo Pœnitentia non diſtinguitur à virtute Religionis. *Prob. antec.* Actus Pœnitentiæ eſt expiare peccata, ſed hoc ſpectat ad Religionem, quæ per Sacrificia, & Sacramenta expiat peccata; ergo.

Con-

Digitized by Google

Confirm. 1. Sicut pro beneficiis datur gratiarum actio, ità pro offenſis datur vindicatio, & compenſatio, ſed gratiarum actio ſpectat ad Religionem, ergo etiam Pœnitentia.

Confirm. 2. Eadem virtus pietatis, quæ ſatisfacit Patri pro beneficiis ab eo acceptis, ſatisfacit etiam pro injuriis eidem irrogatis; ergo eadem virtus Religionis, quæ pro beneficiis à Deo acceptis debitum ei cultum exhibet, etiam pro peccatis ſatisfacit; ergo ut priùs.

Reſp. Nego antecedens. Ad probationem, offerre ſacrificia exhibendo talem cultum Deo ex motivo Divinæ excellentiæ, ſeu ex motivo honeſtatis, quæ relucet in tali actu, ſpectat ad virtutem Religionis; At velle hujuſmodi ſacrificium ordinare ad culpam expiandam, eſt actus ſecundarius Pœnitentiæ: ſic etiam Sacramentum prout eſt talis Dei cultus per tales Ceremonias, ſpectat ad Religionem: prout verò includit dolorem de peccatis, ſpectat ad Pœnitentiam. Non repugnat autem, quòd una virtus cum ſubordinatione ad aliam concurrat ad aliquem effectum, ad quem requiratur actus utriuſque virtutis.

Ad 1. confirm. Compenſatio pro peccatis ex motivo proprio Religionis, videlicet ob recognitionem excellentiæ divinæ, ſpectat ad Religionem, compenſatio verò pro peccatis ex motivo proprio Pœnitentiæ, videlicet quia honeſtum eſt deteſtari, & compenſare offenſas Deo irrogatas, ſpectat ad Pœnitentiam.

Ad 2. *concedo*, quòd ex motivo Religionis poſſimus velle ſatisfacere pro offenſis divinæ excellentiæ irrogatis: hic tamen actus conſequitur ad actum primarium Religionis, qui eſt proſecutivus divini cultûs: At velle ſatisfacere pro offenſis Deo irrogatis ex motivo honeſtatis, quæ relucet in deteſtatione, & vindicatione culparum, ſpectat ad Pœnitentiam, cujus primarius actus eſt averſivus, & deteſtativus peccati, quod præſupponit natura ſua: ſimiliter velle ſatisfacere pro offenſis Patri

irrogatis ſpectat ad pietatem, ſi id fiat ex motivo proprio pietatis, quod eſt honeſtas, quæ relucet in obſequendo Parentibus, ſpectat verò ad virtutem illam ſpecialem, quæ ex Valentia, & Soto intendit ſatisfacere injuriis alteri illatis, ſi procedat ex motivo talis honeſtatis; ſpectat demum ad virtutem Pœnitentiæ, ſi procedat ex motivo hujus virtutis.

VI. OBJIC. ultimò. Actus Pœnitentiæ ſpectant ad virtutem Juſtitiæ commmutativæ, ergo Pœnitentia juxta ſententiam Durandi, Suarii, Martini Perez, & aliorum non diſtinguitur à virtute Juſtitiæ. *Probatur antecedens*: Ad Juſtitiam ſpectat ſervare jus Dei illæſum; & reparare læſum, hoc autem præſtat Pœnitentia, quæ reparat jus Dei læſum per culpas, & conſequenter impedit, ne lædatur, ergo ſpectat ad virtutem Juſtitiæ.

Confirm. Tam Juſtitia vindicativa tendit ad vindicandas culpas, quàm Pœnitentia, ergo ſaltem virtus Pœnitentiæ identificatur cum Juſtitia vindicativa.

Reſp. Juſtitiam commutativam reſpicere proſecutivè jus proprietatis divinum, non verò jus offenſi, nec præſupponere per ſe læſionem talis juris, ſed ſolùm impedit, ne lædatur, & reparat, ſi per accidens ſupponatur læſum, idque ex motivo honeſtatis; quæ relucet in adæquando jure proprietatis divino: contra verò Pœnitentia reſpicit averſivè, & primariò injuriam Dei offenſi, ità ut per ſe illam præſupponat, & ſimul intendit reparare jus divinum, ne offendatur, læſum, ex motivo honeſtatis, quæ reperitur in deteſtanda, & vindicanda Dei offenſa; ſicut licèt charitas erga proximum reſpiciat proſecutione bonum proximi, nec præſupponat ejus malum propulſandum, virtus tamen miſericordiæ reſpicit averſivè, & primariò miſeriam proximi, quam intendit ſublevare. Pariter inter homines, ut diximus ex Valentia, & Soto, alia eſt virtus Juſtitiæ, quæ intendit adæquare jus proprietatis alienum, & alia eſt virtus illa ſpecialis innominata, quæ intendit ſa-

ſatisfacere homini pro injuriis illatis. Et ratio horum omnium à priori eſt, quia relatè ad hos actus datur ſpecialis honeſtas, & arduitas, ergo dari debet ſpecialis virtus.

Ad confirm. Juſtitia vindicativa non tendit in deteſtationem, retractationem, aut emendationem culparum, ſed primariò in pœnam iis commenſuratam: Pœnitentia verò primariò tendit in deteſtationem, & emendationem culparum, ſecundariò in vindicationem.

VII. Ex dictis ſequitur primò, virtutem pœnitentiæ ſpecialem non eſſe virtutem Theologalem, ſed moralem, ut eſt v. g. Juſtitia, Religio, Obedientia. Ratio eſt, quia non movetur immediatè à Deo tanquam à formali motivo, ut tres virtutes Theologales, ſed ab honeſtate creata actûs, licèt ad Deum terminati, ſicut enim Religio, quia non movetur ab excellentia Dei, ſed ab honeſtate cultûs ad Dei excellentiam terminati, ideo eſt virtus moralis; ità pœnitentia, quia non movetur ad deteſtandum peccatum à bonitate divina, prout præſtat charitas, ſed ex motivo honeſtatis repertæ in deteſtanda, & vindicanda Dei offenſa, ideo pariter eſt virtus moralis.

Sequitur ſecundò, virtutem pœnitentiæ per ſe præſupponere culpam, & ideo primarius ejus actus eſt averſivus culpæ præſuppoſitæ, ſecundariò verò eſt proſequutivus honeſtatis, quæ relucet in retractanda culpa: ſicut diximus de virtute juſtitiæ vindicativæ, quæ per ſe præſupponit delictum, & de virtute miſericordiæ, quæ per ſe præſupponit miſeriam proximi. Ubi è contra virtus charitatis, obedientiæ, juſtitiæ, & ſimiles habent pro actu primario proſequutionem ſui objecti formalis, & pro ſecundario averſionem à malo oppoſito ſuo objecto formali.

QUÆSTIO III.

Utrùm Pœnitentia ſit virtus puræ Fugæ?

I. ACtus puræ fugæ dicitur ille, qui purè averſatur malum, nullatenus proſequendo bonum illi op-

oppoſitum; virtus verò puræ fugæ dicitur illa, quæ ſolùm inclinat ad actus puræ fugæ. Unde nullus ejus actus eſt proſequutivus alicujus Bonitatis, ſeu honeſtatis objectivæ. Quæritur nunc, an virtus Pœnitentiæ ſit hujuſmodi, ità ſcilicet ut omnes Pœnitentiæ actus ſint fuga, ſeu averſio, ac odium peccati, nullus verò ſit proſecutio honeſtatis repertæ in deteſtatione, ac retractatione peccati?

II. Dico 1. Dari poteſt actus puræ fugæ, ſeu purè averſativus mali, quin ſit formaliter proſecutivus boni oppoſiti. Ità communiùs ex D. Th. *prima ſecunda q. 29. art. 1.* contra Lugo *diſp. 1. de Pœn. ſect. 2.* Salas *in prima ſecunda tract. 9. diſp. 3.* & alios.

Prob. Poteſt in voluntate dari actus purè proſecutivus boni, quin ſit formaliter averſivus mali oppoſiti, ergo & actus puræ fugæ. *Antecedens admittitur.* Bonum enim ſecundùm ſe habet ſufficientem rationem amabilitatis, atque adeò amari poteſt abſque reſpectu ad malum. *Negatur ab Adverſariis conſequentia*, putant enim non poſſe voluntatem fugere à malo, niſi quia trahitur à bono oppoſito, unde illud formaliter proſequitur, dum averſatur malum. *Probatur itáque conſequentia*: non minùs Bonum habet ratione ſui ſufficientem amabilitatem, unde trahat, & alliciat, quam malum habeat ratione ſui odibilitatem, unde diſpliceat; ergo ſicut poteſt voluntas purè proſequi bonum, ità poteſt purè averſari malum.

Confirm. experientiâ. Diverſimodè enim ſe habet voluntas, dum amat, ac dum odit. Amor enim eſt dulcis, & placet, odium eſt aſperum, & diſplicet; ſicut gaudium dilatat cor, triſtitia conſtringit; propterea odium v.g. Tenebrarum, morbi, mortis, cùm ſit aſperum, & diſpliceat, non poteſt ullo pacto dici, quòd ſit Amor Lucis, ſanitatis, vitæ formaliter, ſed ſolùm eſt amor virtualiter, quatenus voluntas ex odio Tenebrarum determinari facile poterit ad amorem formalem Lucis.

III.

III. OBJIC. I. Obiectum voluntatis eſt Bonum; ergo nequit voluntas verſari, niſi circa bonum, ità ut etiam, quando averſatur malum, amet Bonum oppoſitum, ergo quamvis dari poſſit actus purè proſecutivus, nequit tamen dari actus puræ fugæ.

Confirm. Intellectus etiam dum negat falſum, affirmat formaliter verum oppoſitum; cùm objectum Intellectûs ſit verum; v. g. dum negat dari Tenebras, affirmat dari Lucem; ergo ut ſupra.

Reſp. Voluntatem habere pro objecto tam bonum per actus proſecutivos, quàm malum per averſivos, ut conſtat experientiâ, & Angelico *q.* 8. *art.* 1. ubi habet: ***Eadem potentia eſt oppoſitorum, ut viſio eſt Albi, & Nigri, tactus calidi, & frigidi &c. Et ſic voluntas ſe habet ad bonum, & malum, ad Bonum quidem appetendo, ad malum averſando.***

In forma ***diſt. antecedens***: Objectum voluntatis, in quantùm proſecutivæ; eſt ſolùm Bonum, ***concedo***; in quantùm proſecutivæ, & averſativæ; ***nego anteced. & conſeq.***

Ad confirm. varii varia. Equidem cum Martinonio cenſeo, eodem modo philoſophandum de intellectu, ac de voluntate, ità ut ſicut in voluntate dari poteſt actus puræ fugæ, ità in Intellectu purus diſſenſus, qui ſolùm virtualiter, non formaliter ſit aſſenſus objecti oppoſiti; unde dari poteſt tam actus pure affirmativus dicens v. g. datur Lux, quàm pure negativus dicens, Non dantur Tenebræ; ſicut poteſt etiam Intellectus per actum pure affirmativum dicere, dantur Tenebræ, & per pure negativum dicere, Non datur Lux; ſic poteſt etiam Intellectus per actum affirmativum dicere, datur diſtinctio inter hominem, & lapidem, & per negativum dicere, Non datur identitas inter iſtos, quamvis enim hujuſmodi propoſitiones videantur vocetenus differre, poteſt tamen utraque ſive per actum pure negativum, ſive per affirmativũ enunciari:

ciari: & eodem modo poteſt voluntas per actum proſecutivum velle ambulationem, & per actum fugæ nolle quietem.

Dices: Propter quod unumquodque tale, & illud magìs; ergo ſi Intellectus judicat hominem v.g. non eſſe lapidem propter motivum quod relucet, quia ſcilicet ſunt diſtincta, debet etiam affirmare hanc diſtinctionem; unde non datur purus diſſenſus.

Reſp. Si Argumentum probaret, evinceret, quòd diſtinctio deberet etiam negari, non affirmari, quia propter diſtinctionem negatur hominem eſſe lapidem, Quare ſicut intellectus propter cognitionem Bonitatis v. gr. amat bonum, & non proinde debet amare magìs, aut ullatenus ipſam cognitionem; quippe quæ eſt conditio, & non vis transfundens amabilitatem objecto amato: Ità intellectus negat hominem eſſe lapidem propter diſtinctionem, quam videt, tanquam propter conditionem prærequiſitam: unde non debet illam affirmare, aut negare.

IV. Obj. 2. Omnes actus voluntatis ſunt propter finem ultimum, quod eſt prius volitum, & propter quod cætera bona amantur; ergo nullus actus voluntatis eſt puræ fugæ.

Confirm. 1. Quia qui odit malum, odit illud ex amore ſuimet: ergo repugnat purum odium. Secundò, quia ex Auguſtino malum eſt privatio boni debiti; ergo qui non vult alicui malum, non vult illi privationem Boni, atque adeò vult Bonum; unde actus non eſt puræ fugæ.

Reſp. Actum voluntatis eſſe propter ultimum finem ſaltem interpretativè, non verò formaliter, qui enim vult aliquod bonum particulare ſeu carentiam mali, cenſetur à fortiori velle Beatitudinem, ſeu cumulum omnis Boni, atque adeò ſolùm virtualiter, aut interpretativè amat ultimum finem.

Ad primam confirmationem: quamvìs ſæpè odium mali conjungatur cum amore ſubjecti, cui malum illud nolumus: ſæpè tamen purè odio habemus vitium ſecundùm

dùm ſe, purà ſuperbiam, Luxuriam, quia formaliter amemus ullum ſubjectum, cui poteſt tale malum ineſſe. Adde: quamvis nolimus ægritudinem v.g. Petro, non per hoc debemus Petrum amare actu proſecutivo, ſatis enim eſt, quod illi nolimus malum.

Ad ſecundam: præter malum negativum conſiſtens in privatione Boni, datur etiam malum poſitivum, purà error, Febris, dolor, Peccatum, quæ poſſumus alteri nolle actu puræ fugæ; Immò ipſam etiam Boni debiti privationem poſſumus actu puræ fugæ alteri nolle.

V. Dico 2. Impoſſibilis eſt virtus puræ fugæ: atque adeo Pœnitentia non eſt hujuſmodi.

PROB. Impoſſibilis eſt virtus purè proſecutiva alicujus honeſtatis objectivæ, quin ſimul ſit averſativa mali oppoſiti illi honeſtati; ergo pariter impoſſibilis eſt virtus purè averſativa alicujus mali præſuppoſiti, quin ſimul ſit proſecutiva alicujus honeſtatis objectivæ repertæ in averſione illius mali: unde repugnat virtus puræ fugæ. ***Antecedens probatur***; quia omnis Bonitas objectiva, quæ ratione ſui eſt amabilis, ſicut tribuit amabilitatem mediis ad illam conducentibus, ità tribuit odibilitatem malo oppoſito, utpote deſtruenti eam Bonitatem; ergo omnis virtus, quæ poteſt proſequi aliquam Bonitatem, ſeu honeſtatem objectivam, poteſt etiam elicere tum actus proſecutivos mediorum ad illam conducentium, tum averſivos mali oppoſiti illi honeſtati. E. g. honeſtas temperantiæ, quæ eſt motivum formale virtutis temperantiæ, movet etiam ad odio habendam intemperantiam, cum eadem honeſtas, & arduitas ſit in proſequenda temperantia, & in averſanda intemperantia: atque adeo repugnat virtus purè proſecutiva; Præſertim quia omnis Amor alicujus Boni eſt virtualiter odium mali oppoſiti; unde virtus, quæ inclinat ad proſecutionem alicujus honeſtatis, inclinat etiam ad averſandam inhoneſtatem oppoſitam.

Prob. Nunc conſequentia, quod ſcilicet repugnet pariter virtus puræ fugæ, ſicuti enim omnis Bonitas, ſeu honeſtas objectiva tribuit odibilitatem malo oppoſito: ità omnis inhoneſtas, ſeu malitia objectiva trahit amabilitatem bonitatis oppoſitæ; ergo ſicut quælibet virtus proſecutiva alicujus honeſtatis inclinat etiam ad actus averſantes malum oppoſitum, ità virtus averſativa alicujus inhoneſtatis inclinat etiam ad actus proſecutivos Bonitatis oppoſitæ; præſertim quia fuga à malo eſt virtualiter amor Boni oppoſiti; ergo repugnat virtus puræ fugæ, quæ ſolùm inclinet ad actus averſativos.

Confirm. Quælibet virtus, quæ inclinat ad actus directos, inclinat etiam ad reflexos, nec non ad ſecundò, & tertiò reflexos in infinitum, tum quia non reperitur nova arduitas in actibus reflexis, qui verſantur circa idem objectum, circa quod verſantur directi; tum etiam quia aliter deberent dari virtutes infinitæ: ver. gr. virtus temperantiæ, quæ inclinat ad actus directos proſecutivos temperantiæ, & averſativos intemperantiæ, inclinat etiam in actum reflexum proſecutivum honeſtatis formalis, quæ relucet in actu directo proſecutivo temperantiæ; ergo pariter virtus averſativa alicujus mali, ut Miſericordia, Juſtitia vindicativa, Pœnitentia, Fortitudo &c. Ità tendunt averſivè in objectum malum, ut tendant etiam proſecutivè in actus reflexos relatè ad idem objectum; ergo nulla virtus eſt puræ fugæ. Ratio à priori eſt, quia quoties duo actus reſpiciunt idem motivum formale, vel unus eſt virtualiter Alter, toties uterque pertinet ad eandem virtutem, cùm eadem honeſtas, & arduitas reperiatur in utroque; ſed ità ſe habent actus v. g. proſecutivus temperantiæ, & averſativus intemperantiæ, nec non actus primarius Pœnitentiæ averſativus, & retractativus culpæ, & actus proſecutivus honeſtatis formalis, quæ relucet in retractanda culpa præterita; ergo iſti actus ad eandem vir-

virtutem ſpectant: unde Pœnitentia non eſt virtus puræ fugæ.

VI. Dico 3. Dari poteſt virtus, quæ primò, & per ſe tendat ad malum: unde ejus primarius actus ſit actus fugæ, & hujuſmodi eſt virtus Pœnitentiæ,

Prob. Prima pars auctoritate Angelici in 4. *diſt.* 14. *q.* 1. ubi docet, aliquas eſſe virtutes, quæ principalem actum habent in retrahendo ab aliquo: & 2.2. *q.* 19. *art.* 9. ad ſecundum dicit, principale objectum timoris eſſe malum, quod quis refugit. Idemque docet Bonav. *in* 4. *diſt.* 14. & hoc patet in virtute Miſericordiæ, quæ primariò averſatur, & expellit alienas miſerias; in virtute Fortitudinis, quæ primariò contemnit pericula; in virtute Juſtitiæ vindicativæ &c. Et ratio à priori eſt, quia virtus, & ars, ut docet Philoſophus 2. eth. 5. ſunt circa difficile; ergo ubi peculiaris difficultas, ibi poteſt eſſe peculiaris virtus, aut ars; ſed poteſt in actibus averſativis alicujus mali eſſe peculiaris difficultas; ergo relatè ad hos actus fugæ dari poteſt virtus peculiaris, quæ primariò circa malum verſetur averſivè.

Prob. Secunda pars, quòd ſcilicet hujuſmodi ſit Pœnitentia. Hæc enim virtus directè tendit circa malum, nempe circa Dei offenſam, deteſtando, retractando, ac vindicando illam cum ſpe veniæ, non ſecùs ac Miſericordia verſatur circa malum Proximi, odio habendo, & expellendo illud; ergo virtus Pœnitentiæ per ſe tendit ad malum, ejuſque primarius actus eſt fugæ.

VII. Objic. 1. Voluntas primariò tendit proſecutivè in bonum, & ſecundariò averſivè in malum; ergo ſimiliter habitus virtutis, cùm habitus imitetur naturam ſuæ potentiæ; ergo non datur virtus, cujus primarius actus ſit fugæ.

Confirm. Ideo deteſtamur aliquod malum, putà morbum, quia amamus bonum oppoſitum, putà ſanitatē; ergo omnis

omnis virtus, quæ averſatur malum, primario fertur proſecutivè in bonum.

Confirm. 2. Omnis virtus intellectualis primario fertur in verum per aſſenſum, & ſecundario in falſum per diſſenſum; ergo etiam virtus voluntatis primario fertur in bonum: Propterea ſicut ſcientia per hoc quod tendat in verum, impedit, & tollit errores; ità virtus moralis, per hoc quod tendat in bonum, impedit, & tollit peccata,

Reſp. Habitus non imitari in omnibus naturam potentiæ; ſicut nec actus imitantur in omnibus naturam habitus. Quare ſicut dantur actus puræ fugæ, quin dentur habitus puræ fugæ; ità dantur virtutes morales per ſe tendentes per fugam in malum, quamvìs voluntas primario tendat in bonum. Ratio eſt, quia habitus multiplicantur pro varietate difficultatum; ſecùs verò potentiæ; unde cùm dari poſſit ſpecialis difficultas in fuga à malo, putà in retractandà, & vindicanda Dei offenſa, ideo datur virtus primario tendens in malum per actum fugæ.

Ad 1. confirm. *Antecedens* eſt falſum, præſertim ſi malum non ſit privativum, ut ignorantia, cæcitas, carentia brachii, &c. ſed poſitivum, ut error, dolor, febris, & in ſententia probabiliori peccatum. Non enim ideo averſamur hujuſmodi malum, quia amamus bonum oppoſitum, ſed potiùs viceversâ. Ideo v.gr. amamus carentiam morbi, quia averſamur morbum; ſicuti è contra, non ideo amamus ſapientiam, quia averſamur ignorantiam, ſed potiùs averſamur ignorantiam, quia amamus ſapientiam.

Ad 2. Virtus intellectualis fertur tam in verum per aſſenſum, quàm in falſum per diſſenſum; quia tamen intellectus non rapitur ad amplectendum falſum, ſicut voluntas rapitur ad amplexum objecti delectabilis turpis, hoc eſt ad peccatum; ideo non datur in intellectu ſpecialis virtus, quæ per ſe ſupponat falſum, ſeu errorem reſpu-

Digitized by Google

puendum: ſicut datur virtus moralis, quæ per ſe reſpiciat peccatum ut expiandum.

VIII. Obj. 2. Virtus Pœnitentiæ primario fertur proſecutivè in bonum oppoſitum malo, quod deteſtatur, nempe in adæquationem juris Divini oppoſitam offenſæ, qua læditur jus Divinum; ergo actus primarius Pœnitentiæ eſt proſecutivus. *Antecedens Probatur* tum paritate aliarum virtutum juſtitiæ, obedientiæ, &c. quæ primario tendunt proſecutivè in adæquationem juris Divini; tum à priori, quia odium mali naſcitur ex amore boni oppoſiti.

Reſp. nego antecedens. Ad probationem: Diſparitas inter Pœnitentiam, & virtutem juſtitiæ, & obedientiæ, &c. eſt, quia Pœnitentia per ſe ſupponit peccatum, ſicut miſericordia miſeriam proximi, quæ proinde à D. Thom. 2. 2. *qu.*30 definitur ex Auguſt. quòd ſit *Aliena miſeria in noſtro corde compaſſio, quâ ſi poſſumus, ſubvenire compellimur*; & ideo primarius harum virtutum actus eſt averſativus. Idemque dicas de virtute illa innominata, quæ datur per Valent. ad ſatisfaciendum injuriis hominibus illatis: Sicut autem diverſa eſt virtus gratitudinis à virtute juſtitiæ, obedientiæ, &c. quia gratitudo per ſe ſupponit beneficium, & reſpicit jus benefactoris ad compenſationem, non verò jus proprietatis, aut juriſdictionis; ità diverſa eſt virtus Pœnitentiæ à virtute juſtitiæ, obedientiæ, &c. quia illa per ſe ſupponit offenſam, & reſpicit jus Divinum, ne offendatur, non verò jus proprietatis, aut juriſdictionis: Cùm autem detur ſpecialis difficultas in adæquandis his juribus, ideo datur ſpecialis virtus.

Ad rationem à priori reſpondeo cum Alenſi, quod licèt bonum præcedat malum, & amor odium, non idcirco virtus eliciens actum odii debet etiam habere actum amoris primarium, cum ſufficiat quod amor præcedens odium ſpectet ad aliam virtutem: Sic ex Auguſtino actus amoris

Digitized by Google

moris præcedit natura actum timoris, nec propterea virtus eliciens actum timoris priùs elicit actum amoris. Quare nec Pœnitentia priùs elicit actum proſecutivum innocentiæ, & ſecundariò actum doloris de peccato commiſſo cùm ſufficiat, ſi ad charitatem, ſeu ad juſtitiam erga Deum ſpectet, proſequi carentiam offenſæ Divinæ, & ad charitatem erga ſeipſum proſequi innocentiam; ad Pœnitentiam verò ſpectet retractare, & dolere de peccatis commiſſis: Et recurrit ratio à priori, quia ſcilicet ad hos actus eliciendos reperitur ſpecialis arduitas.

IX. OBJIC. ult. Eadem virtus juſtitiæ, quæ inclinat ad non furandum, inclinat etiam ad reſtituendum, ſeu ad reparandum jus læſum; & tamen virtus juſtitiæ primariò tendit proſecutivè in honeſtatem, quæ reperitur in adæquando jure alieno; ergo idem dicendum de virtute Pœnitentiæ, etiamſi diſtingueretur à virtute juſtitiæ.

Confirm. Eadem virtus charitatis, quæ primariò tendit ad Dei dilectionem, tendit averſivè ad peccatum retractandum ex eodem motivo bonitatis divinæ; & ideo contritio perfecta elicitivè eſt à charitate, & ſolùm contritio imperfecta imperatur à charitate; ergo idem dicendum de virtute morali Pœnitentiæ.

Reſp. nego conſequentiam. Juſtitia commutativa reſpicit diverſum jus à virtute Pœnitentiæ, Obedientiæ, Religionis, &c. & præterea Pœnitentia ſupponit eſſentialiter læſum jus Dei, ne offendatur, non ſecùs ac gratitudo eſſentialiter ſupponit beneficium, ac reſpicit jus, quod eſt in benefactore ad compenſationem beneficii; quod eſt diverſum à jure, quod reſpicitur à juſtitia, obedientia, &c. & ideo primarius actus Pœnitentiæ eſt averſivus.

Ubi duo ſunt advertenda. Primum eſt, idcirco non dari dare duplicem virtutem juſtitiæ, alteram quæ primariò reſpiciat proſecutivè adæquationem juris alieni, & inclinet ad non furandum, alteram, quæ reſpiciat averſivè

Digitized by Google

verſivè jus alienum læſum, & inclinet ad reſtituendum, quia non reperitur in utroque hoc actu diverſa ſpecie difficultas, quamvìs enim major ſit difficultas ad reſtituendum, quàm ad non furandum, ſicut major eſt ad reſtituendum 1000. quàm 10. iſtæ tamen difficultates non ſunt diverſæ; cùm univerſim magìs, & minùs non varient ſpeciem. At diverſa ſpecie difficultas reperitur in retractanda culpa, quàm in non peccando; ſicut diverſa eſt difficultas in ſublevanda miſeria proximi, & in non lædendo proximum: & ideo ad hos actus requiruntur diverſæ virtutes.

Alterum eſt, quòd licèt diſputetur, num juſtitia commutativa, diſtributiva, legalis, & vindicativa ſint ſpecies, ſeu partes ſubjectivæ juſtitiæ, an verò ſint partes poteſtativæ hujus Virtutis, ſeu dicentes tantùm analogiam ad juſtitiam? in omnium tamen ſententia Religio, Obedientia, Fidelitas, Veracitas, Gratitudo, & omnes aliæ virtutes ad alterum dicuntur partes poteſtativæ juſtitiæ, & hujuſmodi eſt Pœnitentia.

Ad confirm. *nego Conſequentiam.* Diſparitas eſt eadem, quia ſcilicet major illa difficultas, quæ reperitur in contritione perfecta, quàm in dilectione Dei, eſt intra eandem ſpeciem, & ideo ſpectat ad eandem virtutem; At diverſa omnino eſt difficultas, quæ reperitur in retractanda culpa ex motivo honeſtatis creatæ, quæ in hoc actu reperitur, & talis actus non conſequitur ad ullum actum proſecutivum, qui per ſe reſpiciatur à virtute Pœnitentiæ, & ideo diſpar ratio.

X. Adde ex P. Thyrſo Gonzalez, quòd virtus Pœnitentiæ per ſe ferri debeat ad retractandam culpam cum ſpe veniæ, eò quòd Pœnitentibus poſt peccatum, non verò Juſtis ante commiſſum peccatum, promittatur à Deo condonatio, ergo eſſentialiter Pœnitentia ſupponit peccatum. Unde non poteſt primariò ferri proſecutivè in carentiam peccati, ſed fertur averſivè per actum primarium fugæ in culpam, deteſtando, retractando, & vindicando illam.

QUÆ-

QUÆSTIO IV.

De objecto formali, & ſubjecto virtutis Pœnitentiæ.

I. Circa objectum formale, ſeu motivum ad deteſtandum, ac retractandum peccatum, variæ ſunt ſententiæ. Prima Scotiſtarum, qui cum Scoto in 4. *diſt.* 14. *q.* 2. docent, objectum formale Pœnitentiæ eſſe peccatum ut vindicabile, ſeu vindicabilitatem peccati; atque adeò putant Pœnitentiam eſſe quandam juſtitiam vindicativam quâ peccator tanquam Dei miniſter, punit in ſe offenſam factam Deo juxta illud Auguſt. relatum *diſt.* 3. *can* 4. *Pœnitentia eſt quædam dolentis vindicta puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe.* Et hùc recidit opinio Aureoli *in* 4. *diſt.* 4. dicentis, objectum Pœnitentiæ eſſe pœnam, ut commenſuratam culpæ.

Sed communiter rejicitur, quià Pœnitentia non ſpectat ad juſtitiam vindicativam hæc enim primario tendit in vindicandam offenſam; Pœnitentia vero in retractandam, & emendandam illam. Adde, quòd ſi Deus in pœnam peccati noluiſſet contritionem, ſed v.gr. jejunium, qui jejunaret, vindicaret peccatum, non tamen illum pœniteret; ergo Pœnitentia non coincidit cum juſtitia vindicativa. Et ſanè ideo Pœnitentia non coincidit cum charitate, quæ pariter dolet de peccato, quia primarius actus charitatis non eſt dolere de peccato, ſed amare Deum; ergo quia primarius actus Pœnitentiæ non eſt vindicare peccatum, ſed illud retractare, ac emendare, ideo Pœnitentia non coincidit cum juſtitia vindicativa, quæ primario intendit ſatisfaſſionem delinquentis, ne lædatur bonum publicum, & legum obſervantia pereat. Quare dum Auguſt. dicit Pœnitentiam eſſe vindictam, ſolùm vult quod Pœnitentia etiam tendat ad peccatum vindicandum quamvìs non primario. Ideo, ut notat D. Thom. 3. *p. qu.* 85.

85. *art.* 3. vindicta diverſimodè attingitur ab utraque virtute. Pœnitentia enim vindicat offenſam in ordine ad reparandam amicitiam cum Deo, & juſtitia vindicativa vult illam propter bonum publicum, ne langueſcat legum obſervantia.

Secunda ſententia eſt Suarii, Goneti, & aliorum docentium, objectum formale Pœnitentiæ eſſe jus Divinum læſum, ut reparabile per ſatisfactionem, & compenſationem, unde docent, Pœnitentiam identificari cum virtute juſtitiæ, quæ de ſe reſpicit adæquationem juris alieni.

Sed hæc etiam rejicitur, quia Pœnitentia per ſe reſpicit malum, habétque primarium actum fugæ, ac deteſtationis peccati, quod natura ſua præſupponit; ſecùs verò juſtitia. Adde, quòd ſi poſſet Pœnitentia identificari cum juſtitia, quæ intendit reparare jus Divinum proprietatis læſum, non eſſet ratio, cur non dicatur identificari cum obedientia, quæ intendit reparare jus Divinum juriſdictionis læſum, aut cum Religione, &c.

Tertia ſententia eſt Cardinalis de Lugo putantis, objectum Pœnitentiæ eſſe bonum pacis cum Deo, qui ſicut culpâ offenditur, ità Pœnitentiâ placatur: propterea docet Pœnitentiam ideo deteſtari peccata, quia intendit, & proſequitur hoc bonum pacis.

Sed neque hæc arridet. Primò, quia ſi Deus voluiſſet pro contritione v. gr. jejunium ad conferendam peccatori reconciliationem, & pacem, peccator jejunando, & non deteſtando peccata, diceretur elicere actum Pœnitentiæ, quia intenderet pacem cum Deo; unde eliceret actum Pœnitentiæ, & non pœniteret, quod nemo dixerit. Secundò, quia videtur confundi objectum formale cum fine Pœnitentiæ; ſiquidem finis Pœnitentiæ eſt pax cum Deo, ſed objectum eſt peccatum, ut deteſtabile, ut advertit D. Thom. in 4. *diſt.* 14. *qu.* 1. docens, à virtute charitatis imperante ordinari actum Pœnitentiæ ad Deum, ut ipſi peccator reconcilietur.

Quarta docet Pœnitentiam pro objecto habere honeſtatem compenſationis, ſeu ſatisfactionis pro offenſa, ità ut pœnitere,& dolere non pertineant ad Pœnitentiam elicitivè,ſed imperativè ; quatenus quia Pœnitentia vult Deo ſatisfacere,ideo imperat virtuti charitatis dolorem de peccato, ſeu contritionem.

Sed conta eſt,quia ad Pœnitentiam ſpectare debet elicitivè,non imperativè actus pœnitendi, & dolendi; non ſecus ac ad ſpem actus ſperandi, & ad charitatem actus amandi; ergo Pœnitentia pro primario objecto habere debet honeſtatem dolendi, & pro ſecundario honeſtatem compenſandi.

II. Dico equidem cum Angelico laudato,& 3.*p.q.*85. objectum formale Pœnitentiæ eſſe honeſtatem, quæ reperitur in deteſtando,retractando,vindicando, & expiando peccatum,in quantum eſt Dei offenſa; ut proinde primariò Pœnitentia tendat in Dei offenſam per actus fugæ, & ſecundariò tendat reflexè actu proſecutivo in honeſtatem talis deteſtationis, ac retractationis.

Prob. Hujuſmodi objectum formale ſic conſtitutum habet ſuam ſpecialem honeſtatem,& arduitatem ; ergo ſpectat ad virtutem aliquam ſpecialem:ſed nonniſi Pœnitentiæ;ergo virtus Pœnitentiæ habet hoc formale objectum,videlicet peccatum ut deteſtandum, retractandum, & expiandum,inquantum eſt Dei offenſa. Ubi notandum quòd cùm retractari non poſſit niſi actus proprius,& difficultas ſpecialis reperiatur in peccato proprio retractando,contemnendo illecebras,& blandimenta, quæ homo expertus eſt peccando;ideo Pœnitentia verſatur immediatè in peccatum ut à ſe commiſſum,non verò in peccatum ſecundùm ſe.

III. Obj. 1. Si Pœnitentia haberet pro objecto peccatum ut deteſtandum,ac retractandum,inquantum eſt Dei offenſa, Pœnitentia confunderetur cum charitate, cui pariter id convenit; ſequela non admittitur; ergo &c.

Con-

Digitized by Google

Confirm. A priori, quia ubi non datur nova difficultas, non requiritur virtus ſpecialis; Atqui poſito, quòd quis Deum amet ſuper omnia ex motivo charitatis, non reperitur nova difficultas ad deteſtandum, aut retractandum peccatum, quod apparet offenſa, & malum Dei; ergo ad retractandum peccatum, inquantum eſt Dei offenſa, non requiritur virtus Pœnitentiæ diſtincta à charitate; atque adeò ſi datur hæc virtus, habet aliud objectum formale.

Reſp. nego ſequelam. Ad charitatem enim ſpectat retractatio peccati tanquam actus ſecundarius, idque ex motivo Bonitatis increatæ, ſeu quia peccatum eſt offenſa, & malum Dei ſummè boni; Ad Pœnitentiam verò ſpectat retractatio peccati tanquam actus primarius, & ex motivo honeſtatis creatæ, quæ reperitur in retractanda offenſa Divina; unde Deus in recto eſt motivum formale virtutis Theologalis; virtutis verò moralis Pœnitentiæ motivum formale reſpicit Deum in obliquo.

Ad confirm. Unaquæque virtus poteſt elicere tam amorem erga honeſtatem ſui objecti, & odium de peccato illi oppoſito; quàm etiam retractationem talis peccati ex eodem motivo, ut diximus quæſtione ſuperiore. Quare non ſolùm charitas poteſt Deum amare, ac peccatum odiſſe, deteſtari, & retractare ex motivo Divinæ bonitatis, ſed etiam juſtitia v. gr. poteſt amare adæquationem juris alieni, & peccatum huic oppoſitum, putà furtum odiſſe, & retractare ex motivo turpitudinis furti, prout oppoſiti motivo juſtitiæ; quia ad eliciendos hos actus non reperitur ſpecialis difficultas; At ad retractandum peccatum, inquantum eſt Dei offenſa ex motivo adducto Pœnitentiæ, reperitur difficultas ſpecialis; ergo dari debet virtus Pœnitentiæ ſpecialis reſpiciens hoc objectum formale.

Objic. 2. Si quis Deum amet ſuper omnia, & recordetur peccati commiſſi, ſtatim determinatur ad deteſtandū,

ac retractandum illud, in quantùm eſt Dei offenſa; ergo retractare peccatum ut eſt offenſa Dei, non eſt motivum formale Pœnitentiæ, ſed charitatis.

Confirm. Qui amat Deum ex motivo bonitatis increatæ, poteſt ſimul amare reflexè ipſum amorem Dei, non ſolùm ob Divinam bonitatem illi quodammodo transfuſam, ſed etiam ob honeſtatem creatam, quæ in tali amore reflexo relucet; & ſic pariter amare poteſt amorem talis amoris reflexi, reflectendo in infinitum: omneſque iſti actus reflexi ſpectant ad eandem virtutem Theologicam charitatis; tum quia ad amandos hos amores non reperitur ſpecialis arduitas; tum etiam quia aliter darentur infinitæ virtutes, ſicut infiniti ſunt amores reflexi poſſibiles; ergo ſicut charitas amat Deum ex motivo increato, & amat etiam amorem Dei ex motivo creato, ita vice verſâ Pœnitentia, quæ retractat peccatum ex motivo creato honeſtatis, quæ in hac retractatione relucet, poterit etiam illud retractare ex motivo increato Dei offenſi, & conſequenter niſi aſſignetur aliud motivum formale Pœnitentiæ, confunditur hæc virtus cum charitate.

Reſp. Quòd Deum amans ſi recordetur peccati commiſſi, poterit illud retractare tum actu contritionis elicito à charitate, tum actu attritionis, qui elicitivè ſit à Pœnitentia, & imperativè à charitate, ſicut enim Deum amans determinatur ad obſervantiam omnium præceptorum, hujuſmodi tamen obſervantia ad charitatem ſolùm imperativè ſpectat, elicitivè verò ad alias virtutes, quas præcepta reſpiciunt, v. gr. cultus Dei ad Religionem, honor Parentum ad pietatem, &c. [Cùm enim in obſervantia horum præceptorum detur ſpecialis arduitas, ob quam ſæpè homo deſiſtit ab amando Deum, ideo requiruntur aliæ virtutes diſtinctæ à charitate ad præceptorum obſervantiam, ad quam charitas determinat] ità prorſus in retractando peccato ex motivo Pœnitentiæ reperitur ſpecialis arduitas, ob quam aliquando homo deſiſtit

ſtit ab amando Deum: & idcirco requiritur hæc ſpecialis virtus, quæ hanc difficultatem expugnet. Hinc virtus Pœnitentiæ requirit in ſuis actibus inſurrectionem animi adverſus hanc difficultatem; unde ponitur in parte appetitûs iraſcibili, non in concupiſcibili, ut advertit Bonav. *in 4. diſt. 4. qu.* 1. dicens, Pœnitentiam eſſe odium cum inſurrectione, atque adeò eſſe ſpeciem iræ, ſicut enim ira eſt triſtitia quædam cum inſurrectione in malum omninò depellendum; ità attritio ex motivo pœnitentiæ eſt triſtitia quædam cum inſurrectione in peccatum ut omninò delendum; eo modo, quo actus miſericordiæ eſt triſtitia de miſeria proximi cum inſurrectione ad illam expellendam; atque adeò ſicut actus miſericordiæ eſt ſolùm imperativè, non elicitivè à charitate erga proximum, ità actus Pœnitentiæ eſt imperativè tantùm à charitate erga Deum.

Ad confirm. *Nego conſeq.* Diſparitas eſt, quia virtus, quæ poteſt plùs, poteſt etiam minus intra eandem ſpeciem; unde virtus charitatis, quæ poteſt amare Deum ex motivo increato, poteſt etiam amare reflexè Dei amorem etiam ex motivo honeſtatis creatæ, quæ in eo relucet, cùm arduitas non ſit diverſa: At virtus, quæ poteſt minùs, non eatenus poteſt plus; & ideo virtus moralis pœnitentiæ, quæ poteſt retractare peccatum ex motivo creato, non poteſt illud retractare ex motivo increato ſicut virtus Religionis non poteſt ex motivo increato excellentiæ Divinæ velle cultum Dei. Hujuſmodi enim actus, ut notat Suarius, ad charitatem ſpectant, ſi ex motivo increato procedant.

V. Quod attinet ad ſubjectum virtutis Pœnitentiæ infuſæ, dicendum, illam eſſe in iis ſubjectis, in quibus ineſt gratia habitualis, & ſimul capacia ſunt eliciendi aliquem actum talis virtutis, videlicet aut actum deteſtationis peccati trahentis de ſe dolorem, & diſplicentiam, aut ipſum

actum doloris de peccato, ac deſiderii de eo vindicando, non enim neceſſe eſt, quòd ſubjectum Pœnitentiæ poſſit proximè omnes actus hujus virtutis elicere, ſed, ſufficit, quòd poſſit aliquos ſaltem præcipuos; quod ex eo patet, quia aliter Beati nullam haberent virtutem infuſam, cùm non poſſint elicere dolorem de peccato ex motivo proprio ſingularum virtutum qui dolor poteſt ab iis virtutibus promanare, tanquam actus illarum.

VI. Hinc 1. Virtus infuſa Pœnitentiæ fuit ſimul cum gratia in protoparentibus ante peccatum in ſtatu innocentiæ, ut docent communiter cum D. Tho. contra Vaſquez apud Perez *diſp. 5.* Ratio eſt, quia Protoparentes poterant tunc elicere odium efficax peccati per propoſitum non peccandi, gaudium de carentia peccati, deteſtationem peccati conditionatam, videlicet ſi peccarem, deteſtarer peccatum; qui omnes actus ſpectant ad Pœnitentiam. Præterea in eo ſtatu poterant peccare venialiter ante deperditionem gratiæ; ergo poterant etiam veniale illud retractare; atque adeò virtus Pœnitentiæ in iis non erat ſuperflua, cùm poſſet in actum ſecundum reduci.

Secundò in Beatis habitus Pœnitentiæ perſeverat, ut ferè communiſſimè docent, quia poſſunt pariter aliquos actus Pœnitentiæ elicere, nempe odium peccati, gaudium de carentia peccati, prout eſt offenſa Dei, deteſtationem peccati præteriti, ſaltem originalis, aut alieni. Verum quidem eſt, in Beatis non perſeverare habitum fidei, juxta illud Apoſt. 1. ad Corin. 13. *Cùm venerit quod perfectum eſt, evacuabitur quod in parte eſt.* Et ratio eſt, quia virtuti infuſæ fidei ſubſtituitur in patria ſcientia infuſa, & viſio Beata, quibus perfectiori modo attingitur quidquid per actus fidei attingebatur in via; & omnes actus, qui per habitum fidei eliciebantur, elici poſſunt vi luminis gloriæ, quod ſuccedit lumini fidei; unde habitus fidei eſt ſuperfluus: quod dici non poteſt de habitu Pœnitentiæ.

Tertiò

Digitized by Google

Tertiò etiam in Angelis viatoribus fuit habitus Pœnitentiæ, non ſecus ac in Protoparentibus in ſtatu innocentiæ: Eſt etiam in Angelis comprehenſoribus, prout diximus eſſe in Beatis.

Denique probabiliter fuit etiam in Chriſto Dominó, & Deipara, ut putant Lugo, Coninck, Perez loco citato contra Vaſquez. Ratio eſt, quia poterant elicere odium peccati, deteſtationem peccati alieni, gaudium de carentia peccati, voluntatem ſatisfaciendi pro culpis noſtris. Adde, quòd cùm poſſit à Deo aſſumi humanitas; quæ antecedenter peccaſſet, hæc humanitas aſſumpta poteſt gratias Deo agere, quòd ante aſſumptionem non peccaverit, & poteſt odiſſe odio ſimplici peccatum proprium, quod antecedenter patrare poterat.

VII. Dices. Non datur in Angelis virtus caſtitatis, quamvìs poſſint amore ſimplici gaudere de tali virtute, ac de ejus actibus; nec datur in Chriſto fides habitualis, quamvìs gaudere poſſit, quòd independenter à viſione beata potuerit hujuſmodi actus elicere; ergo neque datur virtus Pœnitentiæ in Chriſto incapaci culpæ.

Reſp. nego Conſequentiam. Ratio eſt, quia ut notat Lumbier, quoties actus primarius alicujus virtutis eſt impoſſibilis alicui ſubjecto, tunc non datur hujuſmodi habitus præcisè propter actus ſecundarios, qui facilè ſuppleri poſſunt per alias virtutes; ergo cùm impoſſibilis ſit Angelis actus primarius caſtitatis, non debuit iis dari habitus infuſus caſtitatis præcisè, ut influat in actus ſecundarios, putà in gaudium de caſtitate hominum; cùm ad hos actus commode influat charitas. At poſſibilis eſt humanitati aſſumptæ actus primarius Pœnitentiæ, nempe dolor de peccato proprio, de potentia enim abſoluta potuit humanitas ante aſſumptionem peccare, & ſic de peccato olim proprio dolere; ergo dandus eſt in Chriſto habitus Pœnitentiæ, qui de facto ſolùm influat in actus Pœnitentiæ ſecundarios; ſicut remanet in Beatis, & da-

tur in Chriſto habitus ſpei, qui ſolùm influat in actus ſpei ſecundarios, ut diximus in loco.

VIII. Quod attinet ad habitum fidei, Chriſtus eo caruit, non enim illuminabatur lucernâ lucente in caliginoſo loco, qui perfundebatur lumine gloriæ; nec potuit naturaliter Chriſtus actum fidei habere, quippe qui de ſe imbibit imperfectionem, nempe obſcuritatem, & potentiam ad formidandum, licèt imprudenter, & propter eandem rationem non potuit habere Chriſtus actum opinativum. At ſimul cum unione hypoſtatica, & viſione Beata eſt compoſſibilis actus Pœnitentiæ, ſeu dolor de peccato olim proprio, ut diximus, & ideo debuit dari in Chriſto habitus Pœnitentiæ ad eliciendos de facto actus Pœnitentiæ ſecundarios, ut connaturaliter procedant à principio intrinſeco; non debuit verò dari habitus fidei ad eliciendos actus fidei ſecundarios, cum ad hos ſufficiat ſcientia infuſa, & viſio Beata, quæ fidei habituali ſuccedunt in Beatis.

QUÆSTIO V.

Utrùm Pœnitentia ſit virtus purè reflexa?

I. Dicitur virtus reflexa, quæ habet actus reflexos in actus ejuſdem potentiæ, aut virtutis; Dicitur verò virtus purè reflexa, quæ habet ſolùm actus reflexos, & nullum directum. Dicitur autem actus directus is, quo potentia directè tendit in objectum condiſtinctum à proprio actu: ſic cum amatur Deus, intelligitur Cœlum, &c. hic amor, hæc intellectio dicuntur actus directi. Amor verò hujus amoris, & cognitio hujus intellectionis dicuntur actus reflexi, reflectere enim, ut notat Okamus *quodlib. 2. qu.* 12. eſt incipere ab eodem, & terminari ad idem; ac proinde actus, qui incipit, ſeu profluit à potentia, & terminatur in eandem potentiam, ſeu in actum ejuſdem potentiæ, quatenus actus eſt aliquod ipſius potentiæ, dicitur actus reflexus.

Cer-

Certum videtur primò, omnem virtutem habere actus reflexos, ſeu ità tendere in proprium objectum honeſtum directum, ut poſſit etiam tendere reflexè ex proprio motivo formali in ipſos actus directos; v. g. Charitas, quæ amat Deum ex motivo ſuæ Bonitatis, poteſt ex eodem motivo amare ipſum amorem erga Deum, & Juſtitia, quæ amat adæquationem juris alieni, amat ipſum actum Juſtitiæ; atque adeò virtus, quæ amat honeſtatem objectivam proprii objecti, amat etiam ex eodem motivo honeſtatem formalem proprii actûs. Et ratio eſt tum quia in his actibus reflexis non habetur ſpecialis arduitas; tum etiam, quia aliter darentur virtutes infinitæ, ut oſtendimus qu. antecedente.

Certum videtur ſecundò, poſſe unam virtutem reflexè tendere etiam in actus alterius virtutis, v. g. virtus charitatis poteſt amare reflexè non ſolùm amorem Dei, & ſic tendere reflexè in actus proprios, ſed etiam amorem Juſtitiæ, Temperantiæ, &c. & ſic tendere reflexè in actus aliarum virtutum imperando illos. Ratio eſt, quia quotieſcunque proponitur aliquod medium ut conducens ad finem, virtus, quæ tendit in finem, tendit etiam ad tale medium, eò quòd amor finis ſit virtualiter amor mediorum, ſed poteſt aliquando conducere ad finem virtutis, putà charitatis, tanquam medium actûs alterius virtutis, putà Juſtitiæ, Temperantiæ, &c. quando ſcilicet hujuſmodi actus ſub mortali præcipiuntur; ergo poteſt virtus charitatis tendere reflexè in actus talium virtutum imperando illos: ſic etiam ſi ad finem caſtitatis appareat conducens jejunium, ſeu actus temperantiæ, caſtitas imperabit jejunium.

Certum videtur tertiò, conſequenter quamcunque virtutem poſſe dici virtutem reflexam, ſeu reflexivam, quatenus quælibet poteſt elicere actus reflexos explicatos. Hinc pœnitentia dicitur virtus reflexa, tum quia per actum ſuum primarium retractat offenſam Dei, quæ eſt

Digitized by Google

actus eiuſdem voluntatis, unde actus hic Pœnitentiæ primarius eſt actus reflexus; Tum etiam, quia tendit reflexè in talem deteſtationem, ac retractationem proſequendo hos actus ex motivo propriæ honeſtatis; Tum demum, quia poteſt reflexè tendere in actus aliarum virtutum, nempe humiliationis, Temperantiæ, Mortificationis,&c. ordinando hos actus ad finem Pœnitentiæ, videlicet ad expiandum peccatum, & ad ſatiſfaciendum Deo offenſo. Difficultas nunc eſt, An Pœnitentia ſit virtus purè reflexa; & an poſſit ſaltem dari hujuſmodi virtus?

II. Dico 1. Pœnitentia non eſt virtus purè reflexa, ſed habet actus directos. Ità communius contra Perez, Eſparſam *q*. 14. de Sacramentis, & alios.

PROB. Illa non eſt virtus purè reflexa, quæ poteſt elicere actus directos ad aliquod objectum, non reflectentes in actus ejuſdem virtutis, aut potentiæ; ſed virtus pœnitentiæ poteſt elicere hujuſmodi actus directos, ergò non eſt virtus purè reflexa. *Minor probatur*, quia quamvìs actus pœnitentiæ ſolùm eſſent deteſtari, ac dolere de peccato, at non deteſtatur ſolùm actus voluntatis peccaminoſos, ſed etiam actus externos peccaminoſos aliarum potentiarum, putà blaſphemiam, perjurium, hæreſim externam, quæ etiam ſunt objecta materialia Pœnitentiæ, ut diximus *diſput*. 1. & ex motivo Pœnitentiæ deteſtari poſſunt, tum quatenus generant habitum diſponentem ad offenſam Dei, tum ratione propriæ malitiæ, licèt materialis, quam ſupponimus ineſſe in actibus externis peccaminoſis, ex dictis in de actibus humanis, cùm enim diſformitatem habeant cum prima regula honeſtatis, habent malitiam propriam, quamvìs non formalem, ſed materialem, cùm non ſint ipſa proſecutio formalis objecti inhoneſti.

Confirm. Sicùt Charitas, quæ Deum amat, elicere poteſt odium peccati, in quantum oppoſiti ſuo motivo formali, quia ille amor virtualiter continet hoc odium, ità

Pœ-

Digitized by Google

Pœnitentia, quæ habet pro primario actu deteſtationem, & diſplicentiam peccati, nec non odium offenſæ divinæ, poteſt conſequenter elicere amorem Boni oppoſiti Divinæ offenſæ, amando carentiam offenſæ, ſeu adæquationem Juris, quod habet Deus ne offendatur; Hic autem amor non eſt actus reflexus, ut patet; ergo pœnitentia non habet ſolùm actus reflexos; unde non eſt virtus purè reflexa.

III. Dico 2. cum communiori contra Eſparzam, & alios, repugnare virtutem moralem purè reflexam.

PROB. Virtus dupliciter poteſt reflectere in actus propriæ potentiæ, vel tendendo in actus ejuſdem virtutis, vel imperando ex proprio motivo actus alterius virtutis ſpectantis ad eandem potentiam; Atqui virtus moralis ſive reflectat in actus proprios, ſive in actus alterius virtutis, ſemper poteſt elicere aliquos actus directos; ergo nulla virtus poteſt eſſe purè reflexa. *Probatur minor*, Nam ſi virtus tendat reflexè in actus proprios, eo ipſo poteſt tendere directè in objectum ſuorum actuum; v. g. Charitas, quæ poteſt reflexè amare amorem Dei ex motivo Bonitatis divinæ, poteſt etiam directè amare Deum, cùm non detur nova difficultas in hoc amore directo; & pœnitentia, quæ poteſt odiſſe offenſam contra Deum, poteſt directè amare carentiam talis offenſæ: Si verò virtus tendat reflexè in actus alterius virtutis ex proprio motivo, poterit etiam directè proſequi Bonitatem talis motivi, v. gr. Charitas, quæ ex motivo Bonitatis Divinæ imperat Eleëmoſynam, poteſt directè amare Divinam Bonitatem, ergo in utroque caſu virtus poteſt elicere actus directos.

IV. OBJIC. 1. Habitus inclinans unicè ad diuturnitatem actûs boni præexiſtentis eſt habitus purè reflexivus, ut patet; ſed dari poteſt hujuſmodi habitus virtuoſus, ergo dari poteſt virtus purè reflexiva. *Probat. min.* quia relatè ad tale objectum datur ſpecialis honeſtas, & arduitas:

quis

quis enim ignoret, quàm honeſtum, ac laudabile, & quàm difficile ſit immobiliter adhærere bono honeſto.

Confirm. Perſeverantia in bono eſt habitus, & virtus peculiaris tendens ad permanentiam in bono, ſed hujuſmodi virtus eſt purè reflexa, cùm unicè tendat in ipſos actus voluntatis, tanquam in objectum formale proprium, ergo. *Major patet*, quia propter arbitrii vertibilitatem datur difficultas ad permanendum in bono; atque adeò requiritur ad id habitus, & virtus ſpecialis, quæ dicitur virtus perſeverantiæ.

Reſp. Diuturnam adhæſionem, ac permanentiam in bono habere quidem majorem difficultatem, quàm ſimpliciter adhærere bono; ea tamen major difficultas non pertinet ad diverſam virtutem ab ea, ad quam ſpectat adhærere bono honeſto, quia hujuſmodi permanentia ſpectat ad modum, non ad ſubſtantiam virtutis, & potiùs eſt virtutis conditio, quàm virtus: Sic major eſt difficultas ad reſtituendum mille, quàm decem; illa tamen major difficultas non pertinet ad diverſam virtutem à Juſtitia, ad quam ſpectat reſtituere decem, quia pertinet ad modum, non ad ſubſtantiam. ſeu eſt intra eandem ſpeciem virtutis, & relatè ad idem objectum formale; Sic etiam major difficultas habetur ad benè operandum ſtatim, ac repentè, nec non ad operandum intensè, & tamen nemo dixerit, requiri ad id virtutem ſpecialem. In forma *nego minorem. Ad probationem nego* id pertinere ad virtutem ſpecialem competit enim cuicunque virtuti ex proprio motivo.

Ad confirm. Si loquamur de perſeverantia in gratia uſque ad mortem, hæc non eſt virtus, ſed eſt donum gratuitum conſiſtens in collectione auxiliorum efficacium uſque ad terminum vitæ, ut notat Suarius *lib.* 10. de Gratia *cap.* 5. Si verò loquamur de perſeverantia, quatenus importat diuturnitatem in bono, ſeu continuationem uniformem boni operis, hæc non eſt virtus diſtincta ab ea, quæ inclinat ad hujuſmodi actus, cùm non ſit tam virtus,

quàm

quàm conditio virtutis: ſicut diximus eſſe conditionem virtutis inclinare ad bene operandum repentè, aut intensè; ità etiam ad operandum immobiliter, ac diuturnè, ut conſtat ex Angelico 2. 2. *qu.* 58. *art.* primo, ubi explicans definitionem Juſtitiæ, quæ eſt conſtans, ac perpetua voluntas tribuendi unicuique jus ſuum, advertit, ideo poni in definitione perpetuitatem, & conſtantiam, quia actus virtutis debet eſſe firmus, cùm debeat virtuoſus operari immobiliter ex Philoſopho 2. Ethic. 4.

Adde, quòd licèt tranſmittatur perſeverantiam in bono eſſe virtutem ſpecialem, non inde fieret, quòd eſſet virtus purè reflexiva in actus voluntatis: Ea enim tenderet etiam ad perſeverandum in actibus bonis aliarum potentiarum, v. g. in actibus fidei, in actionibus bonis externis, &c. ergo non eſſet virtus purè reflexa, quæ ſcilicet unicè reflecteret in actus ejuſdem virtutis, aut potentiæ.

V. Objic. 2. Quamvìs quælibet virtus in ſuo opere reſpiciat magnum, nihilominus datur virtus ſpecialis Magnanimitatis, quæ tendit ad magnum ut ſic, prout commune omnibus actibus virtuoſis, non prout contractum ad partialem virtutem, ergo pariter, quamvìs virtus in ſuis actibus reſpiciat diuturnitatem, & immobilitatem, poteſt tamen dari virtus ſpecialis perſeverantiæ, quæ tendat ad permanentiam in opere bono ut ſic, atqui adeò dari poteſt virtus purè reflexa.

Reſp. Per inſtantiam: ergo dari etiam poteſt virtus ſpecialis, quæ tendat ad bene operandum repentè, aut intensè ut ſic, & virtus ſpecialis Juſtitiæ, quæ reſpiciat tantùm reſtitutionem ingentis quantitatis. Quare *concesſo anteced. nego conſequentiam.* Magnanimitas enim, quæ eſt ſpecialis virtus, non reſpicit magnum, ſeu arduum ut ſic, quia hoc ſpectat ad quamcunque virtutem, ſicut operari firmiter, & immobiliter; ſed reſpicit magnum in propria materia, videlicet in honoribus, ut docet Philoſophus 4. Ethic. 3. & D. Tho. 2. 2. *q.* 129. *art.* 2. Magnanimus

nimus enim ſolùm tendit in honores maximos, & dignum ſe ducit illis; unde eos appetit, & proſequitur, quando, ubi, & quomodo oportet.

VI. Obj. ultimò. Virtus imperans unice actus voluntatis cum certo quodam ordine eſt virtus pure reflexa, ſed datur hujuſmodi virtus; ergo datur virtus pure reflexa. *Probatur minor*, Virtus enim ordinans actus orandi, ità ut præcedat v. g. affectus humilitatis, & gratiarum actionis, ſequatur amor, contritio, propoſitum, &c. & ut præludia antecedant, & colloquium ſubſequatur, eſt virtus pure ordinans actus voluntatis, atq; adeò eſt pure reflexa.

Confirm. Dari poteſt virtus intellectualis pure reflexa, putà Logica docens, ad quam ſpectat rite ordinare terminos, præmiſſas, concluſiones, & alios actus intellectûs, ergo dari etiam poteſt virtus pure reflexa moralis, quæ rite ordinet actus voluntatis, putà actus orandi.

Reſp. Sicut ad quamlibet virtutem ſpectat operari repente, ac intenſe, & diuturne, ſi ſit perfecta, ità ad virtutem orandi, ſi ſit perfecta, ſpectat non ſolùm orare, ſed etiam bene orare, hoc eſt cum ſua methòdo ordinando actus orationis: unde ad hoc non requiritur virtus reflexa. Ratio horum omnium eſt, quia ut detur virtus diverſa, non ſufficit, quòd detur arduitas major in objecto honeſto, ſed requiritur etiam arduitas diverſa ratione objecti formalis diverſi.

Adde, quòd ordinare, ſeu imperare auctus volũtatis ſpectát ad intellectum. Ex D. Th. enim Imperiũ eſt actus inlectûs, prævio actu voluntatis; atque adeò virtus ordinans, ſeu imperans actus orandi, eſſet virtus intellectualis, actus verò ordinati eſſent voluntatis: unde hæc virtus non reflecteret in actus ejuſdem potentiæ, cujus eſt virtus atque adeò non eſſet virtus reflexa

Ad confirm. 1. Supponi poteſt, Logicam docentem non diſtingui realiter à Logica utente: unde Logica non eſt virtus intellectualis pure reflexa. Deinde *omiſſo ante-*

ce-

Digitized by Google

cedente, negatur conſequentia. Diſparitas eſt, quia cognoſcibilitas objecti directi eſt diverſa à cognoſcibilitate objecti reflexi, unde una non eſt virtualiter altera, contra verò amabilitas objecti directi, & reflexi eſt eadem, quatenus una eſt virtualiter altera, non poteſt enim quis amare objectum directum, quin virtualiter velit amorem talis objecti; & è contra: Poteſt tamen cognoſci objectum directum, quin virtualiter cognoſcatur reflexum, ergo quamvìs eſſet poſſibilis habitus intellectualis purè reflexus, non eatenùs eſt poſſibilis virtus moralis purè reflexa.

QUÆSTIO VI.

Utrùm Virtus Pœnitentiæ ex frequentatis Actibus ſupernaturalibus acquiſita ſit ſupernaturalis?

I. AD intelligentiam ſciendum primò, in Baptiſmo præter gratiam infundi virtutes omnes tanquam gratiæ proprietates, atque adeò etiam virtutem Pœnitentiæ; probabiliter autem, ut aliàs oſtendimus, non ſolùm fides, & ſpes, ſed etiam Charitas, & aliæ omnes virtutes realiter à Gratia diſtinguuntur, quamvìs enim ſola fides, & ſpes à gratia ſeparari poſſint, quia tamen ſicut ſunt proprietates gratiæ; fides, & ſpes, ità & aliæ virtutes, idcirco probabiliter aliæ etiam virtutes à gratia realiter diſtinguuntur, ſicuti quamvìs frigus ſeparetur ab aqua, non verò calor ab igne, quia tamen ſicut frigus eſt proprietas aquæ, ità calor ignis, ideo dicimus calorem, etiam realiter ab igne diſtingui, quamvìs nunquam ſeparetur.

Sciendum 2. contra nonnullos Thomiſtas apud Ripaldam *diſp.* 52. virtutes infuſas ſimul cum gratia in baptiſmo, quantumcunque intendantur, nunquam facilitare potentiam ad actus ſupernaturales; quod patet, quia per fre-

frequentationem actuum unius virtutis, putà temperantiæ, intenditur gratia, & conſequenter intenduntur etiam omnes aliæ virtutes infuſæ, nec proinde homo experitur facilitatem ad actus omnium virtutum; propterea virtutes infuſæ dicuntur dare ſimpliciter poſſe, quatenus non poteſt primus actus ſupernaturalis poni ſine influxu illarum, aut ſine influxu auxiliorum, quæ ab iis exiguntur; ubi è contra virtutes acquiſitæ dicuntur dare facile poſſe, quia primus illarum actus poni poteſt abſque illis, & quia hujuſmodi actus relinquit ſpeciem ſui, aut qualitatem aliquam incipit producere, quæ dicitur habitus, ideo cum hoc habitu deinde potentia facilitatur ad conſimiles actus ponendos.

Sciendum 3. Virtutes infuſas non produci, aut intendi à frequentatis actibus ſupernaturalibus phyſicè, ſed meritoriè. Actus enim ſupernaturales merentur augmentum gratiæ, ad quod conſequitur intenſio virtutum infuſarum, quæ ſunt proprietates gratiæ. Quòd ſi ex frequentatis actibus ſupernaturalibus phyſicè producerentur virtutes infuſæ, ſequeretur, quòd ex frequentatis actibus; v. g. temperantiæ, ſolùm intenderetur virtus infuſa temperantiæ, & non aliæ virtutes; cùm tamen certum ſit, ex actibus cujuſcunque virtutis gratiam, & omnes virtutes intendi.

II. Dubitatur nunc, utrùm præter virtutes iſtas infuſas in baptiſmo ſimul cum gratia, dentur aliæ virtutes conſimiles ſupernaturales ex frequentatis actibus ſupernaturalibus acquiſitæ, quæ faciliſent potentiam ad eos eliciendos? quæ virtutes vocari ſolent per accidens infuſæ, quatenus Deus poteſt aliquando abſque ulla exigentia eas infundere, ad differentiam virtutum, quæ infunduntur in baptiſmo, & dicuntur per ſe infuſæ, quia connaturaliter, & ad exigentiam gratiæ infunduntur. Suarius *lib.* 4. *de Gratia cap.* 14. facilitatem, quam experimur ad eliciendos actus ſupernaturales v. g. Pœnitentiæ poſt frequenta-

tatos actus talis virtutis, videtur refundere non in has virtutes acquiſitas, ſed in ſpecialem Dei providentiam conferentem ad id auxilia uberiora. Sed communiter rejicitur quia poteſt aptè aſſignari cauſa ſecunda hujus effectûs abſque recurſu ad cauſam primam. Hurtadus *diſp.* 16. de anima refundit hanc facilitatem in habitum ſupernaturalem acquiſitum, ſeu in virtutem per accidens infuſam. Communiùs tamen cum Coninck, Azorio, Ripalda refundunt illam in habitum naturalem acquiſitum ex frequentatione actuum ſupernaturalium, ſupponunt enim circa idem objectum formale dari poſſe tam actus ſupernaturales, quàm naturales; v. g. ex motivo adæquandi jus alienum dari poteſt, tam actus Juſtitiæ ſupernaturalis cauſatus à cognitione ſupernaturali attingente honeſtatem Juſtitiæ, ut conducentem ad Beatitudinem ſupernaturalem, quàm actus Juſtitiæ naturalis cauſatus à cognitione naturali attingente honeſtatem Juſtitiæ, ut conſonam naturæ rationali: Ità tamen ut actus ſupernaturalis relinquat in potentia ſpeciem ſui conſimilem illi, quam relinqueret actus naturalis; Unde fit, quòd habitus acquiſitus ex frequentatis actibus ſupernaturalibus Juſtitiæ ſit omninò ſimilis habitui acquiſito à frequentatis actibus Juſtitiæ naturalibus, & ideò poſſit ad actus ſupernaturales facilitare cum concurſu virtutis Juſtitiæ infuſæ.

III. Dico nunc primò cum communiori, præter virtutem Pœnitentiæ per ſe infuſam, non dari virtutem Pœnitentiæ ſupernaturalem ex frequentatis actibus Pœnitentiæ ſupernaturalibus acquiſitam.

PROB. Tum quia non eſt laſtruenda in Theologia ulla Entitas ſupernaturalis ſine gravi fundamento; Tum etiam quia hæc virtus ſupernaturalis acquiſita non ſolùm daret facilè, ſed etiam ſimpliciter poſſe, quod non admittitur; *Sequela probatur*, quia illa ſufficeret, ut poſſit poni actus ſupernaturalis: Tum demum quia vel hæc virtus ſupernaturalis acquiſita amitteretur per peccatum, & deberet aſ-

ſignari, unde oriatur facilitas ad conſimiles actus, quæ etiam remanet poſt peccatum, ut conſtat experientiâ; vel ea non amitteretur; & voluntas retineret intrinſecam ſufficientiam ad eliciendos actus ſupernaturales, non ſecùs ac ſi remanerent virtutes per ſe infuſæ; quod non videtur admittendum; cùm Tridentinum doceat, ſolùm Fidem, & Spem ex Divina Miſericordia remanere poſt peccatum, quod his virtutibus non adverſetur, ut poſſit homo diſponi ad reſurgendum.

IV. Dico 2. Facilitas, quam experimur poſt frequentatos actus ſupernaturales Pœnitentiæ, vel alterius virtutis, tribuenda eſt habitui naturali, vel producto ab iiſdem actibus ſupernaturalibus, vel ſaltem producto ab actibus naturalibus ejuſdem virtutis, ſi vera eſt ſententia Ripaldæ quòd quoties elicitur actus ſupernaturalis, eliciatur ſimul alius actus naturalis circa idem objectum.

Prob. Hujuſmodi habitus naturalis eſt cauſa ſufficiens talis facilitatis, nec poteſt alia aptior aſſignari, ergo. Quòd autem poſſint actus ſupernaturales cauſare habitum naturalem, non eſt mirum, cùm poſſit id, quod eſt ſuperius, cauſare inferius, ſicut enim poteſt calor cauſari tum ab alio calore, tum ab igne, ità poteſt habitus naturalis cauſari tam ab actibus naturalibus, quàm à ſupernaturalibus circa idem objectum. Quòd ſi vera eſt ſententia Ripaldæ putantis, ſemper cum actu ſupernaturali conjungi actum naturalem, tunc habitus cauſabitur ab actibus naturalibus, quia quando effectus producitur, tum ad præſentiam cauſæ univocæ, tum æquivocæ, illi potiùs, quàm huic eſt tribuendus.

Confirm. Authoritate D. Th. *qu.* 17. *de veritate*, *art.* 1. ubi docet, ex actibus charitatis ſupernaturalibus gigni in nobis habitum dilectionis acquiſitum, quem non eſſe ſupernaturalem, docet 1. 2. *quæſt.* 55. *art.* 4.

V. Objic. 1. Actus naturales cauſant habitum naturalem, ergo ſupernaturales ſupernaturalem. Et ratio à priori

ri eſt, quia habitus inclinat potentiam ad actus conſimiles illis, à quibus fuit genitus.

Confirm. ex Suario, quia habitus naturalis, utpote inferioris ordinis, non poteſt facilitare voluntatem, & cum illa cauſare actum ſupernaturalem.

Reſp. Nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia habitus ſupernaturalis acquiſitus eſt ſuperfluus, & ex dictis repugnat. Ad rationem à priori: quamvìs actus naturales, & ſupernaturales differant entitativè, poſſunt tamen convenire in objecto formali, ut hìc ſupponimus ex dictis, cum de virtutibus infuſis; ergo poſſunt eundem habitum naturalem cauſare: v. g. ſi proponatur Ruſtico à Parocho tum Incarnatio Verbi, tum Incarnatio Spiritûs Sancti, tam Fides ſupernaturalis de Incarnatione Verbi, quàm Fides de Incarnatione Spiritûs Sancti, [quæ cùm ſit falſa, non poteſt eſſe ſupernaturalis, ſed naturalis] conveniunt in eodem objecto formali Fidei, quod eſt, quia Deus revelavit: & ideo idem habitus naturalis Fidei inclinans ad credendum Deo loquenti produci poteſt ab utroque actu Fidei; ſicut idem habitus Temperantiæ cauſatur tam ab Actibus proſecutivis Temperantiæ, quàm ab averſativis Intemperantiæ, quia quamvìs hi Actus differant Specie, conveniunt tamen in objecto formali.

Ad confirm. Sicut voluntas, quamvìs ſit entitas naturalis, poteſt tamen cum comprincipio ſupernaturali cauſare actum ſupernaturalem; ità habitus acquiſitus naturalis ſimul cum habitu infuſo poteſt cauſare actum ſupernaturalem.

VI. OBJ. 2. cum Medina. Facilitas, quam experimur in exercitio virtutum ſupernaturalium, refundi poteſt in remotionem impedimentorum; quia ſcilicet moderatæ ſunt paſſiones, & ſuperatæ difficultates retardantes ab exercitio illorum actuum; ergo non debet aſtrui habitus naturalis productus ab actibus ſupernaturalibus.

Digitized by Google

Confirm. Quia non poteſt explicari, quomodo habitus naturales facilitent ad actus ſupernaturales.

Reſp. Si ſubſiſteret doctrina Medinæ, de medio tollerentur omnes habitus acquiſiti, quod eſt contra communem Philoſophorum.

Ad confirm. Vaſquez apud Ripaldam putat, habitus naturales facilitare potentiam producendo in actibus modum quemdam, qui dicitur facilitas. Conink putat, facilitatem haberi ab habitibus in genere cauſæ formalis per hoc, quòd alliciant potentiam ad actus ſupernaturales. Alii putant, habitus conſiſtere in coordinatione ſpecierum ab actibus relictarum, quæ dum excitantur, conſurgit in potentia memoria illius delectationis, quam experta eſt in exercitio illorum actuum, & ſic allicitur, & inclinatur ad ponendos actus conſimiles. Alii denium cum Ripalda ſupponunt ex Philoſophia, habitus inclinare ad actus concurrendo ad illos phyſicè cum potentia, & ſic minuendo conatum potentiæ, quilibet poteſt hìc ex Philoſophia ſupponere, quam ſententiam maluerit.

DISPUTATIO IV.

De Pœnitentiæ Sacramento.

CUm facilis ſit proclivitas ad peccandum etiam poſt Baptiſmum, ideo ex immenſa Chriſti Domini benignitate virtus Pœnitentiæ elevata eſt in Sacramentum, tanquam in ſecundam tabulam poſt naufragium, ut docent Catholici omnes contra Montaniſtas, & Novatianos negantes hoc Sacramentum, quod à SS. PP. ex Triden. *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. appellatur quidam Baptiſmus laborioſus, propter dolorem, & rigorem ſatisfactionis, in eo requiſitum, divinâ id exigente Juſtitiâ.

Definiri autem poteſt metaphyſicè, quòd ſit *Sacramentum novæ Legis à Chriſto Domino inſtitutum ad ſigni-*

Digitized by Google

ſignificandam, & conferendam Gratiam ſanantem, & *ad remittenda peccata poſt Baptiſmum commiſſa*. Definiri etiam poteſt phyſicè, quòd ſit *Confeſſio peccatorum poſt Baptiſmum cum interna contritione, ſub praeſcripta abſolutionis forma*. Quòd immediatè à Chriſto Domino fuerit inſtitutum, conſtat ex eodem Triden. *can.* 1. contra hæreticos. Probabiliter autem inſtitutum fuit, quando Chriſtus poſt reſurrectionem Diſcipulis ſuis dixit Joan. 20. *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.*

Inquirendum nunc primò, An conſtet materiâ, & formâ, tanquam partibus eſſentialibus? Secundò diſcutiemus ſingulas materiæ proximæ partes, nempe dolorem, confeſſionem, & ſatisfactionem? Dicemus etiam de materia remota hujus Sacramenti, de forma, de Miniſtro, de ſigillo, de præcepto Pœnitentiæ, enucleando præcipuas Quæſtiones, prout dabitur.

QUÆSTIO I.

De Materia, & Forma Sacramenti Pœnitentiæ.

I. MUltiplex eſt DD. ſententia in aſſignanda eſſentia phyſica hujus Sacramenti. Prima eſt Scoti *in* 4. *diſt.* 14. Mayoroni, Bernal, reponentium illam in ſola abſolutione; unde negant Sacramentum hoc materiâ & formâ conſtitui. Secunda cum Soto reponit illam in contritione, confeſſione, & ſatisfactione, connotatâ ſolùm abſolutione. Tertia cum Durando, & Aureolo in Confeſſione, & Abſolutione, excludendo contritionem, quia non eſt ſenſibilis, & ſatisfactionem, utpote non neceſſariam. Quarta cum Marſilio in contritione, confeſſione, & abſolutione. Quinta dèmum valdè communis cum Angelico docet, materiam hujus Sacramenti eſſe tres actus pœnitentis, nempe contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem, formam verò eſſe abſolutionẽ Sacerdotis.

II. Dicendum cum hac quinta ſententia; Sacramentum Pœnitentiæ conſtare materiâ, & formâ tanquam partibus eſſentialibus; materiam verò eſſentialiter requiſitam eſſe contritionem, & confeſſionem, & ſolùm ad integritatem Sacramenti ſpectare ſatisfactionem; formam autem eſſe abſolutionem.

PROB. Tum ex Florentino, ubi dicuntur omnia novæ Legis Sacramenta tribus perfici, materiâ, formâ, & Perſonâ Miniſtri: alibi autem notavimus, materiam, & formam ità perficere compoſitum, ut illud conſtituat; ſecùs verò Perſonam Miniſtri, quæ ſpectat ad cauſam efficientem: Tum ex Triden. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. ubi habet: *Sunt quaſi materia hujus Sacramenti ipſius Pœnitentis actus qui quatenus in Pœnitente, ad integritatem Sacramenti ex Divina inſtitutione requiruntur, & hac ratione Pœnitentiæ partes dicuntur.* Quòd verò abſolutio ſit forma, ex eo patet, quia Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum eſt per modum Judicii, in quo abſolutio habet rationem formæ, cùm per ſententiam Judicis univerſim Judicium compleatur. Et ratio ulterior eſt, quia quoties duo concurrunt ad aliquod componendum, illud habet rationem materiæ, quod eſt magìs indeterminatum, & incompletum; illud verò rationem formæ, quod eſt magìs determinans, & completivum: Atqui in caſu noſtro Verba determinant, & complent Sacramentum, ergo abſolutio habet rationem formæ, actus verò Pœnitentis rationem materiæ; ità tamen ut ſatisfactio ſit tantùm pars integralis, cùm antecedenter ad illam Sacramentum ſit eſſentialiter conſtitutum, & Gratia collata.

III. OBJIC. 1. Pro ſententia Scoti, & Bernal, putantium, hoc Sacramentum in ſola abſolutione conſiſtere. Triden. non dixit actus Pœnitentiæ eſſe materiam, ſed *quaſi materiam* hujus Sacramenti, ergo non ſpectant ad Sacramentum conſtituendum.

Confirm. Actus Pœnitentis nec ſignificant, nec cauſant Gra-

Gratiam Sacramentalem ; ergo non conſtituunt Sacramentum. *Probatur antecedens.* Non ſignificant enim Gratiam remiſſivam, quippe quæ unicè ab abſolutione ſignificatur : nec cauſant illam; tum quia quando ponitur contritio, & confeſſio, nondum Gratia cauſatur; tum etiam quia alioquin Pœnitens diceretur ſibimet Gratiam cauſare, & conſequenter ſibi peccata remittere.

Reſp. nego conſeq. Triden. enim, ut benè advertit Suarez *diſp.* 18. *ſect.* 2. non dixit actus Pœnitentis eſſe *quaſi materiam* ad excludendam ab iis actibus rationem veræ materiæ ſacramentalis, ſed quia materia iſta ſacramentalis non eſt vera materia, cùm ſolùm dicat analogiam ad materiam: vel quia, ut habet Catechiſmus de Sacramento Pœnitentiæ *cap.* 4. materia iſta non componitur ex aliquo elemento, vel corpore ſenſibili, ut materia aliorum Sacramentorum, putà Aqua in Baptiſmo, Chriſma in Confirmatione &c. Adde, quòd licèt Tridentinum dixerit eos actus eſſe quaſi materiam, non dixit tamen eſſe quaſi partes, ſed abſolutè dixit eſſe partes hujus ſacramenti, atque adeò illud conſtituunt tanquam materia ex qua, ſeu proxima; ubi peccata ſunt materia ſolùm remota, ſeu materia circa quam actus Pœnitentis, & Abſolutio verſantur; Sicut morbus dicitur materia remota medicinæ, eò quòd actus hujus facultatis circa morbum verſentur.

Ad confirm. *nego antecedens. Ad prob.* primæ partis : quamvìs abſolutio magìs explicitè Gratiam ſacramentalem remiſſivam ſignificet, illam etiam ſignificant actus Pœnitentis, quia ſicut per illos Peccator ex parte ſua ſe diſponit ad obtinendam remiſſionem, ità illis aliquo pacto ſignificatur remiſſio, quam Deus confert diſponenti ſe ad illam. *Ad probationem* ſecundæ partis : Nonnulli cum Capreolo, Ferrarienſi, Bonaventura putant, productionem Gratiæ unicè ſpectare ad abſolutionem, quia tota efficacia in ordine ad peccatorum remiſſionē eſt in poteſtate

clavium. Hinc tamen non fit, materiam non pertinere ad eſſentiam hujus Sacramenti; cùm compoſitum non debeat agere per omnes ſui partes, ſicut homo ex. gr. ut dicatur ſimpliciter videre, ſufficit, quòd ſolus oculus viſionem cauſet, quod etiam videtur innuere D. Th. 2.2. *quæſt.* 2. *art.* 2. Communiùs tamen docent, etiam partem materialem hujus Sacramenti Gratiam cauſare, tum quia hoc habetur in reliquis Sacramentis, tum etiam quia Sacramenta cauſant, quod ſignificant, ſed etiam actus Pœnitentis ſignificant peccatorum remiſſionem, quatenus repræſentant diſpoſitum hominem ad illam; ergo etiam actus Pœnitentis Gratiam cauſant. Ità Angelicus hic, quem Cajetanus dicit mutâſſe ſententiam, quam docuerat in 4.

Neque tamen hinc ſequitur, Pœnitentem remittere ſibi peccata. Nam actus Pœnitentis concurrunt ad producendam Gratiam remiſſivam per conjunctionem cum forma Sacramenti prolata à Miniſtro, ſicut in Sacramento Ordinis contactus materiæ remotæ poſitus à ſuſcipiente eſt materia illius Sacramenti, & ad ejus effectus concurrit, nempe ad tribuendam poteſtatem ordinis; quia tamen concurrit cum Miniſtro illius Sacramenti exhibendo tantùm partem materialem, ideo ſoli Miniſtro tribuitur conferre poteſtatem ordinis. Ratio à priori eſt, quia ille dicitur ponere effectum, qui ponit formam, non qui ponit materiam talis effectûs: ex. gr. non dicitur efficere ſimulacrum, qui ponit Lignum, ſed ſolus artifex, qui inducit in Lignum formam artificialem; Et in Sacramento Euchariſtiæ non dicitur cauſare effectus illius Sacramenti, qui ponit panem, & vinum; quamvìs horum ſpecies cauſent phyſicè effectum Sacramentalem, ut conjunctæ cum verbis Sacerdotis, à quibus dicitur Corpus Chriſti produci, & per Corpus Chriſti Gratia Euchariſtica. Quare Pœnitens per ſuos actus cauſat phyſicè Gratiam peccati remiſſivam, quin dicatur ipſe, ſed ſolus Sacerdos, peccata remittere, cùm ſoli Sacerdoti competat poteſtas Judiciaria.

IV.

Digitized by Google

IV. OBJ. 2. Contritio non eſt ſenſibilis; ergo nequit conſtituere Sacramentum, quod ex ſui ratione eſt ſignum ſenſibile.

Reſp. Argumentum probare, quod neque Chriſti inſtitutio, neque intentio Miniſtri Sacramentum conſtituat, neque corpus Chriſti conſtituat Euchariſtiam, in qua non adeſt ſenſibiliter: quòd autem ſaltem inſtitutio Chriſti conſtituat Sacramentum, negari non poteſt, Eâ enim præcisè ſublatâ, ſacramentum tollitur. Quare. *diſt. antec.* contritio non eſt ſenſibilis per ſe, & immediatè, *conc.* per accidens, & mediatè, ratione ſcilicet confeſſionis, quam cauſat, & per quam demonſtratur, *nego Antec. & conſeq.* Sufficit ad Sacramenti conſtitutionem, quòd partes ſive ratione ſui, ſive ratione alterius, ſeu per accidens, ſint ſenſibiles.

OBJIC. 3. Satisfactio ſupponit conſtitutum Sacramentum; ergo illud non conſtituit. Præterea conſequitur abſolutionem, quæ eſt forma; ergo non poteſt eſſe pars materialis Sacramenti: demum ſatisfactio non poteſt eſſe ſignum practicum Gratiæ; cùm Gratia ante ſatisfactionem cauſetur; ergo non poteſt Sacramentum conſtituere.

Reſp. Satisfactionem ſupponere Sacramentum conſtitutum eſſentialiter non integraliter, poſſunt enim partes integrales conſequi ad totum eſſentialiter conſtitutum: ſicut in homine dentes v.g. conſequuntur ad ejus conſtitutionem. Deinde poteſt abſolutionem conſequi ſatisfactio, & ſimul eſſe pars materialis ſpectans ad integritatem Sacramenti; ſicut in homine partes integrales poſſunt conſequi ad formam, ſeu ad animæ infuſionem. Et ratio à priori eſt, quia quodcumque ſpectat ad compoſitum tanquam pars indeterminata, & complebilis, ſe habet ut pars materialis; atqui ſatisfactio ſpectat ad Sacramentum ut pars determinabilis per abſolutionem in ordine ad conſtituendum Judicium Sacramentale, ad quod ſpectat vindicta, quamvìs ſententiam Judiciariam conſequatur; ergo

O 5 ſatis-

Digitized by Google

ſatisfactio, quamvis conſequatur abſolutionem; ſeu formã judiciariam, adhuc poteſt eſſe pars materialis hujus Sacramenti inſtituti per modum judicii. Denique ut ſatisfactio ſit pars hujus Sacramenti, in quo culpa ſimul; & pœna ſaltem partialiter remittitur, ſufficit, quòd ſit ſignum practicum remiſſionis pœnæ, quamvis Gratiam non cauſet. Probabiliùs tamen cenſeo, ſatisfactionem ſacramentalem non ſolùm cauſare pœnæ remiſſionem, ſed etiam augmentum Gratiæ ex opere operato, ut habet Angelicus *q. 90. art. 2.* ad ſecundum dicens: *Satisfactio confert Gratiam prout eſt in propoſito, & auget eam prout eſt in executione.*

V. Docuit Lugo apud Haunoldum *n. 963.* Sacramenmentum Pœnitentiæ conſtitui etiam à peccato præterito, eò quòd ſine illo Sacramentum haberi non poſſit. Hoc tamen eſt contra communem Doctorum, ut notant Dicaſtillo, Eſparza apud eundem Haunoldum, non enim eſt conſtitutivum omne illud, quo ſublato non habetur conſtitutum. Nam ſic etiam Decretum de condendo mundo conſtitueret mundum, cùm ſine illo Mundus haberi non poſſit. Quare ſolùm illud dicitur conſtitutivum, quo præcisè ſublato tollitur conſtitutum, & quo non intellecto, non intelligitur. Atqui ſi per poſſibile, vel per impoſſibile non præteriiſſet peccatum, & darentur iſti iidem actus pœnitentis, hæc abſolutio, & hæc eadem Chriſti inſtitutio, adhuc daretur Sacramentum Pœnitentiæ; ergo hoc Sacramentum non conſtituitur à peccato præterito, quod eſt ſolùm requiſitum eſſentiale in ſententia communiori. Nam in ſententia docente, peccatum purè putatum ſufficere ad valorem, & fructum hujus Sacramenti, præteritio peccati neque eſt requiſitum: cum ſatis ſit peccatum exiſtimatum præteritum.

QUÆ-

QUÆSTIO II.

De dolore Sacramenti Pœnitentiæ conſtitutivo.

AGgredimur diſcuſſionem ſingularum partium materiæ proximæ hujus Sacramenti incipiendo à dolore, qui Confeſſionem, & ſatisfactionem antevertit, diciturque contritio, ſi ſit perfectus procedens ex motivo Divinæ bonitatis, ſi verò ſit imperfectus ortus ex Gehennæ, aut pœnarum metu, dicitur Attritio: Et primò inquiremus, quid ſit contritio, quid attritio? Secundò an contritio ſit forma juſtificans? Tertiò an poſſit dari Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe ex defectu doloris extenſivi? Quartò num attritio ad Sacramentum Pœnitentiæ ſufficiat, etiamſi excludat quamcumque Dei dilectionem? Denique plurima ad dolorem, & propoſitum ſpectantia paucis expediemus.

ARTICULUS I.

Quid ſit Contritio, quid Attritio? Ubi plura ad hoſce actus pertinentia.

I. COntritio ex Triden. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. eſt animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero; quæ ſi ſit charitate perfecta, ſeu procedat ex motivo charitatis, hominem Deo reconciliat ante ſuſceptionem Sacramenti, dummodo votum Sacramenti includat; ſi verò procedat vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex Gehennæ, & pœnarum metu, dicitur contritio imperfecta, ſeu Attritio; & hæc ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ, ad Dei Gratiam in Sacramento impetrandam diſponit. Contritio perfecta cùm ſit dolor ex motivo, quòd peccatum ſit offenſa Dei ſuper omnia dilecti, attingit in peccato ſummam ejus odibilitatem ob contrarietatem cum

Divina

Divina bonitate;& ideo fert quandam cordis ſciſſionem in partes minutiſſimas juxta illud Prophetæ, *ſcindite corda veſtra*; unde dicitur cor conteri. Attritio verò, cùm procedat ex motivo inferiori, videlicet ex odibilitate, quam habet peccatum ob contrarietatem cum bono peccatoris, tum quia reddit illum formaliter malum ob ſuam turpitudinem, tum etiam quia cauſat in eodem peccatore malum pœnæ, idcirco eſt quædam deteſtatio peccati minus perfecta; unde cor dicitur ſolùm atteri: in corporalibus enim, ut advertit D. Th. dicuntur attrita, quæ aliquo modo, ſed non perfectè diminuta ſunt.

II. Utrum autem contritio procedere poſſit ex motivo alterius attributi Divini, v. gr. quia peccatum offendit Divinam Beneficentiam, Potentiam, Juſtitiam &c. aut etiam ex utroq; motivo contritionis, & attritionis: aut ex motivo charitatis non intrinſecè attacto ab ipſo actu contritionis? Varie DD. opinantur, ut fusè diximus in de Charitate. Verùm in re tanti momenti quamvìs probabiliſſima ſit ſententia affirmativa, practicè tamen non eſt recedendum à communi Theol. ſenſu, qui volunt, contritionem ad juſtificationem requiſitam debere unicè procedere ex motivo Divinæ Bonitatis intrinſecè attacto per ipſum actum, ſic enim fert quemdam puriſſimum Dei amorem virtualem ſuper omnia, & ex toto corde, ut proinde ſufficienter diſponat ad Dei amicitiam, & gratiam obtinendam, juxta illud Deuteronomii 4. *Cum quæſieris Dominum Deum tuum, invenies eum, ſi tamen ex toto corde tuo quæſieris eum.*

Non debet tamen contritio eſſe ſuper omnia intenſivè, ut putavit Adrianus, quia eſſet ſaltem difficillima, ſi minùs impoſſibilis; ſed ſufficit, quòd ſit ſuper omnia appretiativè, præferendo Divinam bonitatem cuilibet bono creato, & odio habendo Dei offenſam ſuper quodvis aliud malum; quamvìs comparatio iſta non debeat neceſſario eſſe explicita, ſed ſufficiat implicita,

&

Digitized by Google

& virtualis. Sicut enim ut Deo credamus ſuper omnia, & ut ſuper omnia illum colamus ex motivo Religionis, non requiritur ulla formalis comparatio, ſed ſufficit talis firmitas adhæſionis in actu fidei, quæ non divellatur à credendo Deo loquenti per quamcumque authoritatem creatam; Ità pariter, ut Deus ſuper omnia ametur, & peccatum ſuper omnia mala odio habeatur, ſufficit talis adhæſio erga motivum Divinæ bonitatis, quæ à nullo alio motivo bonitatis creatæ labefactetur.

III. Dubitatur hìc; an contritio ferat odium peccati ſupra pœnas æternas, adeò ut præeligere debeamus gehennam, quàm peccatum?

Durandus putat, caſum hunc eſſe impoſſibilem, quòd quis ad vitandum peccatum deberet gehennam præeligere. Alii putant, quòd in eo caſu ad vitandam gehennam deberet peccatum præeligi, quia tunc non eſſet peccatum ſicut in caſu conſcientiæ perplexæ, aut in concurſu duorum præceptorum incompoſſibilium, qui eligit peccatum minus ad vitandum majus, non peccat, niſi materialiter. Capreolus *in 4. diſt. 7.* & Suarius *diſp. 3. ſect. 9.* putant, caſum eſſe poſſibilem, & in eo gehennam forè præeligendam, utpote malum minus, quàm peccatum. Putant enim, poſſe Deum ſupremum Dominum obligare hominem præcepto obligante ſub gravi, aut etiam ſub levi ad eligendam pœnam æternam; in quo caſu, ſi eam non eligeret, tranſgrederetur præceptum, & peccaret, graviter quidem, ſi id præciperetur ſub gravi, leviter verò ſi ſub levi.

Equidem huic ſententiæ non ſubſcribo, videtur enim ſapere ſævitiem in Deo, obligare hominem vel ad peccandum, vel ad ſubeundas pœnas æternas; non ſecus ac videtur ſapere ſævitiem in Deo detrudere Innocentem ad tartara ad oſtendendum ſupremum Dominium erga Creaturas. Quare ſicut dicimus, Deum non poſſe menti,

Digitized by Google

tiri, aut eſſe infidelem in promiſſis, quia mendacium, & infidelitas ex ſuo conceptu diſſonant rationi, & dedecent Deum, unde non poteſt ratione ſui ſupremi Dominii creaturas decipere, dum interponit authoritatem ſuam locutoriam; Ita quia ex ſuo conceptu diſſonat rationi, ac Deum dedecet velle innocentem in æternum cruciare, aut obligare hominem vel ad peccandum, vel ad gehennam, ideo nequit Deus id velle à Creaturis citra præjudicium ſuæ Bonitatis, & Clementiæ. Poteſt quidem ratione ſupremi dominii hominem annihilare, quia ex ſuo conceptu hoc non fert ſævitiem, ſicut enim potuit hominem non creare, ità poteſt liberè dare illi eſſe, v. gr. per decem annos, & non amplius, atque adeò poteſt illum annihilare; An in æternum torquere Innocentem videtur ſapere ſævitiem.

IV. Cenſeo tamen primò, poſſibilem eſſe caſum poſitum à de Lugo *diſp.* 5. *n* 30. in quo obligetur homo vel ad peccandum, vel ad acceptandas pœnas æternas; videlicet ſi non exiſtens in mortali incideret in periculum mortis à Tyranno infligendæ, quam evadere non poſſet, niſi negando Fidem, & ſimul invincibiliter putaret, non poſſe peccatum remitti niſi per Sacramentum Confeſſionis, quod tunc ſuſcipere non poſſet, aut ſi putaret ſe non poſſe brevi illo tempore conari ad actum perfectæ contritionis, tunc enim teneretur vel fidem negare, vel mortem ſubire & ſic acceptare Gehennam; eſto illam re vera non eſſet ſubiturus, eò quòd actus ille perfectiſſimus amoris Dei, quo vellet potiùs mortem, & gehennam ſubire, quàm peccare, omninò deleret peccatum præteritum: ſicuti in caſu conſcientiæ perplexæ, qui putat, tam peccare, ſi v. g. ægrotum deſerat, quàm ſi omittat ſacrum audire, eligendo peccatum minus, revera non peccaret; quamvis credat ſe peccare, cùm non detur peccatum ſine libertate ad illud vitandum.

Cenſeo 2. Quòd in caſu adducto, licèt homo revera

non

Digitized by Google

non ſubiret Gehennam, ſi non peccaret, & decederet; obligetur tamen potiùs mortem,& Gehennam acceptare, quam Fidem negare;atque adeò peccaret, ſi negaret Fidem ad Gehennam evadendam. Ità D. Thomas *quodlib.* 1. *art.* 9. Et in 4. *diſt.* 17. *q.* 2. *art.* 3. cum Capreolo contra Nonnullos putantes,hominem in hoc caſu non peccare negando fidem, eò quòd non poſſit homo obligari ad recuſandum medium neceſſarium ad ſuam æternam ſalutem.

Prob. Ex Angelico,quia tenetur homo Deum diligere ſuper omnia,& Dei offenſam ſuper omnia odiſſe; ergo tenetur magìs amplecti quod ſibi,quàm quod Deo diſplicet;atque adeo tenetur amplecti pœnas æternas, quæ nocent ſibi,præ quavis culpa,quæ diſplicet Deo. Neque eſt verum,quòd in hoc caſu negatio Fidei deſinat eſſe peccatum,poſito quòd ſit medium neceſſarium ad obtinendam æternam ſalutem. Nam negare Fidem eſt intrinſecè malum,nec poteſt cohoneſtari, niſi quando concurreret cum malo majori;non eſt autem malum majus hominem ſubire pœnas æternas,quàm negare fidem, ac transgredi Legem Divinam;cùm illud ſit malum Creaturæ,hoc Dei; ergo non deſinit eſſe peccatum formale, & offenſa Dei negatio iſta Fidei per hoc, quòd ſit medium hìc, & nunc neceſſarium ad vitandam Gehennam,& ad æternam ſalutem obtinendam.

Dices 1. Pœna æterna reparat hominem à ſummo bono,& à fine ultimo;ergo numquam eſt eligibilis, non ſecus ac culpa.

Confir. Pœna æterna trahit ſecum infinita peccata patranda in inferno;ergo non eſt præeligibilis, non ſecus ac culpa.

Reſp. Cum Angelico de malo *q.* 1. *art.* 5. pejorem eſſe ſeparationem à Deo per culpam, quam per pœnam æternam, quia illa ſeparat nos à Deo ſeparatione,quæ opponitur fruitioni ſummi boni;Culpa verò ſeparat ſeparatione,

tione, quæ opponitur unioni Charitatis, qua quis vult bonum ipſius Dei Deo; & ideo peccatum tollit à Deo rationem ultimi finis, pœna verò æterna ſolùm tollit à creatura poſſeſſionem ultimi finis; Unde nequit eligi culpa ad evadendam pœnam æternam.

Ad confirmationem: quamvìs in inferno innumera peccata committenda ſint, quæſtio tamen hæc procedit de pœna æterna ſecundùm ſe ſupponendo quòd Deus ſit impediturus alia peccata. Deinde peccata illa in Inferno, ſi non ſint libera phyſicè, non habent rationem culpæ; ſi ſint libera cum ſola morali neceſſitate, poſſunt ea non poni; Unde præeligenda eſt ea neceſſitas moralis ad peccandum, quæ certè non eſt peccatum, quàm ipſum peccatum.

Dices 2. Sæpè Deus ob amorem erga aliquem permittit ejus peccatum, ut medium conducens ad ejus ſalutem; ergo majus bonum eſt ſalvari, quàm culpam vitare; ſicut quando quis permittit aliquem in foveam cadere, ut inveniat Theſaurum, in tantum dicitur ex amore erga illum permittere lapſum innocentem in foveam, quia majus bonum eſt Theſaurus, quàm vitatio lapſus innoxii in foveam.

Reſp. Creaturam non poſſe præferre bonum ſuum Bono Dei, atque adeò non poteſt præferre vitationem Gehennæ negationi Fidei, quæ eſt Dei offenſa. Poteſt quidem Deus ex amore creaturæ permittere ejus peccatum, quod eſt malum ipſius Dei, ordinando illud ad bonum creaturæ; ſed hoc nequit creatura. Dum autem Deus ordinat peccatum ad ſalutem creaturæ; oſtendit eſſe majus bonum creaturæ æternam ſalutem, quàm vitationem culpæ, ſicut eſt majus bonum inventio Theſauri, quàm vitatio lapſus, malum enim, quod habet ex peccato creatura, compenſatur abundè ex gratia, & gloria æterna: Quia tamen eſt majus bonum Dei vitatio peccati, quàm Beatitudo creaturæ, ideo quamvis poſſit Deus

Deus permittere peccatum ad ſalutem creaturæ, non poteſt tamen creatura velle peccatum ad vitandam miſeriam æternam.

V. Quod attinet ad attritionem; communiter concedunt, motivum talis actûs non ſolùm eſſe fœditatem peccati, & Gehennam, ſed etiam pœnas temporales, dummodo lumine ſupernaturali cognoſcantur ut inflictæ à Deo culparum vindice. Et ratio eſt, tum quia Triden. *ſeſſ.* 14. *c.* 4. dicit attritionem concipi *ex Gehennæ & pœnarum metu*; tum etiam quia Concilium ibi laudat timorem Ninivitarum, qui erat de Urbis ſubverſione; atque adeò de pœna temporali, & ad Pœnitentiam ſalutarem illos diſpoſuit. Quare ſicut poſſumus ſpe ſupernaturali à Deo ſperare tum vitam æternam, tum bona temporalia ad illam conducentia; ità timore ſupernaturali poſſumus timere tum gehennam, tum pœnas temporales Purgatorii, & hujus vitæ tanquam infligendas à Deo vindice, & ſic ex earum metu concipere ſupernaturalem dolorem de peccatis: & eadem ratione poſſumus etiam dolorem ſupernaturalem concipere de peccatis ex motivo acquirendæ Beatitudinis ſupernaturalis.

VI. Dubitatur ſolùm, An hujuſmodi attritio ſit actus honeſtus? Contendunt enim Bajani, & Janſeniſtæ, actum hunc non eſſe rectum, quia per illum homo magìs abhorret à pœna, quàm à culpa. Etenim propter unumquodque tale, & illud magis; ergo ſi propter metum Gehennæ deteſtamur peccata, magìs odio habemus Gehennam, quàm peccatum. Quadruplex tamen hac in re confixa eſt propoſitio ab Alex. VIII. *num.* 10. *Intentio qua quis deteſtatur malum, & proſequitur bonum merè, ut cœleſtem obtineat gloriam, non eſt recta, nec Deo placens.* 13. quæ habet: *Quiſquis etiam æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, Charitate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licèt Beatitudinis operatur.*

Digitized by Google

14. dicens: *Timor Gehennæ non eſt ſupernaturalis*. ac 15. dicens: *Attritio quæ Gehennæ, & pœnarum metu concipitur ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, & ſupernaturalis*. Ratio horum omnium eſt, primo quia in Scripturis hic timor laudatur; ergo eſt rectus, & honeſtus, nec non ſupernaturalis, ſi procedat à comprincipio ſupernaturali. Lucæ enim 12. dicitur: *Timete eum, qui poſtquam occiderit, poteſt mittere in Gehennam*. Præterea Trid. *ſeſſ.* 14. *cap* 4. hujuſmodi attritionem vocat *Donum Dei, & impulſum Spiritûs Sancti*; additque, illam diſponere ad Gratiam in Sacramento impetrandam; ergo eſt actus ſupernaturalis, atque adeò non eſt vitioſus. Et ratio ulterior eſt, quia ſi timere pœnas, & propter illas cavere culpam eſſet malum malè à Deo, & à Judice creato imponeretur pœnæ delinquentibus; cum idcirco imponantur, ut à peccatis ob earum metum retrahantur, quomodo enim poſſet eſſe honeſta pœnæ impoſitio, ſi ejus finis eſſet malus? Non eſt igitur actus vitioſus Attritio, qua homo ob metum gehennæ, ac pœnarum peccata deteſtatur.

Confirm. Qui dolet de peccatis ex metu Gehennæ ponit medium à Deo inſtitutum ad vitanda, & deteſtanda peccata; ergo rectè, & honeſtè operatur. Quod ſi attritio ex metu pœnarum concepta eſt honeſta, à fortiori erit honeſta attritio concepta ex motivo Beatitudinis acquirendæ; quia, ut notat Caſſianus, hoc ſecundum motivum eſt nobilius; ſicut nobilior eſt mercenarius, qui movetur intuitu mercedis, quam ſervus, qui movetur intuitu pœnæ.

Neque obſtat id, quod objicitur, quòd ſcilicet per attritionem magis odio habeatur Gehenna, quàm peccatum Nam quamvis ad deteſtandum peccatum magis moveat Gehenna, quàm peccati fœditas, non per hoc Gehenna præfertur peccato tanquam majus malum: & quamvis hoc actu attritionis magis odio habeatur Gehenna, quàm pec-

peccatũ, non ſequitur, quòd non poſſit alio actu magìs odio haberi peccatum, quam Gehenna, attingendo peccati odibilitatem, quam habet, ut eſt offenſa Dei; unde non ſequitur, quòd illa attritio non ſit honeſta. Sicuti qui odit Filium propter Patrem, quamvìs eo actu magìs odio habeat Patrem, quàm Filium, non per hoc præfert Filium, Patri, nec inde ſequitur, quòd non poſſit alio actu odiſſe magìs Filium, quàm Patrem.

Neque ex actu attritionis infertur; quòd ſi non daretur Gehenna, homo vellet peccare; ſicuti ſi quis obtemperet Regi propter mercedem, non ſequitur, quòd deficiente mercede nollet illi obtemperare; ergo neque ex hoc capite attritio deſinit eſſe actus honeſtus.

Dices: quæ fiunt ex metu, ſunt involuntaria ſecundùm quid, ità ut operans ſentiat repugnantiam ad operandum, & ab ea operatione abſtineret, ſi abeſſet metus, ut docet D. Tho. *1. 2. q. 6. art. 7.* ergo qui ex metu Gehennæ odit peccatum, eo animo odit, ut illud non odiſſet, ſi abeſſet Gehenna.

Reſp. Tunc metum reddere operationem mixtam involuntario, quando operatio ſolùm ratione metûs communiter, & rationabiliter ponitur; ut eſt ver. gr. projectio mercium ob metum naufragii, quæ ſolùm ponitur ratione metûs: contra verò ſi operatio ceſſante metu communiter, & rationabiliter non ponitur, tunc metus non reddit operationem illam ſecundùm quid involuntariam: Sic qui projicit venenum ob metum mortis, non dicitur projicere cum ulla involuntarietate, nam etiamſi metus mortis ceſſaret, non proinde venenum ſumeret. In caſu noſtro deteſtatio peccati, etiam ceſſante metu Gehennæ, communiter, & rationabiliter ponitur ex alio motivo, videlicet aut ex turpitudine peccati, aut ex motivo Dei offenſi; ergo deteſtatio peccati ex metu Gehennæ non debet dici ſecundùm quid involuntaria, includens amorem peccati in hypotheſi, quod abeſſet Gehenna; in quo caſu certè attritio eſſet inhoneſta,

Digitized by Google

VI. Notandum tamen, quòd attritio concepta ex turpitudine peccati, niſi attingat peccati odibilitatem lumine ſupernaturali, videlicet quia eſt *Dei* offenſa, vel quia reddit hominem moraliter malum, & indiſpoſitum ad finem ultimum ſupernaturalem, non eſt ſupernaturalis, neque ad Juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ diſponit, conſtat enim ex propoſitione 57. damnata ab Innoc. XI. hujuſmodi attritionem debere eſſe ſupernaturalem, diſpoſitio enim & forma debent eſſe in eodem ordine; ergo attritio diſponens ad Gratiam ſupernaturalem debet eſſe ſupernaturalis. Dubitatur, num attritio ſit ſupernaturalis, ſi doleat v.g. de furto propter oppoſitionem quam habet cum virtute Juſtitiæ ſupernaturali perducente ad Beatitudinem ſupernaturalem, etiamſi non attingatur peccatum prout eſt Dei offenſa? Affirmant Communiùs cum Amico *diſp.* 3. *ſect.* 3. contra Nonnullos putantes, attritionem ſufficientem ad Sacramentum Pœnitentiæ debere oriri à deſiderio, & ſpe veniæ, ut docet Triden. & idcirco moveri debere à turpitudine peccati ut eſt Dei offenſa; quorum opinio in praxi ſequenda.

ARTICULUS II.

Utrùm Contritio perfecta ſit forma juſtificans?

VII. DIcendum cum D. Th. Scoto, Suario, & aliis communiſſimè contra Vaſquium 1.2. *diſp.* 203. Meratium, & alios Recentiores, contritionem ſupernaturalem, & dilectionem Dei ſuper omnia non eſſe de facto cauſam formalem noſtræ Juſtificationis, ſed ſolùm eſſe ultimam diſpoſitionem ad gratiam; quicquid ſit, num poſſit in alio ordine actus, aut habitus charitatis eſſe forma juſtificans? quod admiſimus in de gratia *diſp.* 4. *qu.* 8.

PROB. Concluſio 1. Quia in Scripturis contritioni promittitur Juſtificatio; ergo Juſtificatio conſequitur ad contritionem; atque adeò contritio non eſt ipſa forma Juſtificans, ſed ſolùm diſponit ad illam, aliter promiſſio eſſet

eſſet vana,ut patet. *Antecedens Probatur.* dicitur enim Iſaiæ 2. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Jeremiæ 12. *Si converſa fuerit gens illa, convertar & Ego.* Præterea Trid. *ſeſſ. 6. cap.* 6. enumerat inter actus diſponentes ad juſtificationem extra Sacramentum Timorem, ſpem, dilectionem, & odium peccati, ac deinde *c.* 7. dicit: *Hanc diſpoſitionem Juſtificatio ipſa Conſequitur*; ergo contritio non eſt forma juſtificans. Similiter *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. dicit, contritionem præparare ad remiſſionem peccatorum: ubi loquitur de contritione, quæ neceſſaria fuit omni tempore, atque adeò de contritione perfecta.

PROB. Etiam ratione, quia contritio neque phyſicè, neque moraliter expellit peccatum formaliter; ergo non eſt cauſa formalis noſtræ juſtificationis. *Antecedens probatur.* Non enim expellit peccatum phyſicè, ut docent communiter contra Vaſquez, quia ſi contritio phyſicè peccatum expelleret tanquam forma incompoſſibilis, ea poſita, non requireretur novum beneficium ad expulſionem peccati, Quod tamen eſt falſum, cùm dicatur Iſaiæ 5. *Revertatur ad Dominum, & miſeribitur ejus:* & Jeremiæ 11. *Si converſa fuerit Gens illa, convertar ego, & miſerebor.* Ex quibus aliiſque locis Suarius *diſp.* 4. de Incar. *ſect.* 8. putat non poſſe ſine temeritate negari, quòd juſtificatio ſit beneficium ſpeciale collatum peccatori condiſtinctum à Gratia contritionis.

Neque contritio expellit peccatum moraliter, ſeu tanquam forma moralis, & condignè ſatisfactoria; cùm non poſſit juſtus, ne dum peccator; condignè pro mortali ſatisfacere. Neque contritio eſt forma moralis meritoria de condigno Gratiæ; tum quia nequit contritio peccatoris mereri Gratiam de condigno, ut omnes docent; tum etiam quia ſi illam mereretur, non contritio, ſed gratia conſequens formaliter juſtificaret. Hinc Triden, *ſeſſ. 6. cap.* 8. dicit; Peccatores *gratis Juſtificari*,

Digitized by Google

quia abſq; prævio merito condigno; & *c. 7.* dicit, cauſam efficientem noſtræ juſtificationis eſſe Deum miſericordem, *qui gratuitò abluit, & ſanctificat.*

Neque dicas, quod Deus juſtificet gratuitò, quia gratis dat auxilia neceſſaria ad Crntritionem. Nam, ut bene Suarius *lib. 7.* de Gratia *cap. 14.* ſi juſtificatio dici poſſet gratuita, & non ex meritis, præciſè quia auxilia ad Contritionem dantur gratis, ſequeretur, quòd etiam augmentum Gratiæ, & gloria deberent dici gratuita, & non ex meritis, quia etiam auxilia ad obtinendum augmentum gratiæ, & gloriam dantur gratis; quod tamen eſt falſum, quia augmentum Gratiæ, & gloriam juſtus meretur de condigno.

VIII. OBJIC. 1. Contritio, & amor Dei ſuper omnia tollit voluntariam averſionem à Deo propriam peccati habitualis; ergo tollit etiam formaliter peccatum; quod ſine voluntarietate conſiſtere non poteſt. *Antecedens patet*, quia omnis amor eſt converſio ad amatum, atque adeò tollit averſionem ab illo.

Confirm. Homo per dilectionem fit Deo conjunctiſſimus; Amor quippe eſt unitivus; ergo nequit diligens Deum eſſe averſus à Deo per peccatum. Hinc Joan. 9. dicitur: *Qui manet in Charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Et ratio ulterior eſt, quia videtur alienum à bonitate Divina, quòd non diligat diligentes ſe, ſed odio habeat.

Reſp. Argumentum probare nimis, probat enim, quòd etiam amor Dei naturalis deleat peccatum formaliter, cum tollat averſionem voluntariam peccati habitualis; quòd tamen nemo dixerit. Quare recolendum, quòd peccatum habituale non perſeveret moraliter in habituali voluntaria averſione à Deo, ſed in reatu odii Divini, ac pœnæ æternæ conſtituto per negationem condonationis, & condignæ ſatisfactionis. Unde diximus, quod ſicut ſine retractatione poteſt peccatum remitti ac deleri; ità viceverſa

verſa poſitâ retractatione, ac Contritione, poteſt non remitti, nec deleri: Sic in humanis quamvis doleat de ſuo delicto qui Regem offendit, non eatenus neceſſariò delictum condonatur. In forma *diſt. antecedens:* Contritio tollit voluntariam averſionem habitualem peccati phyſicam, *concedo*; moralem conſtitutam per reatum odii Divini, *nego Antecedens, & Conſequentiam.*

Ad confirm. Quamvìs amor ſit unio affectiva cum amato, non ſemper amor eſt mutuus, aut involvens amicitiam, ſeu mutuum jus ad amorem: unde ſtare poteſt quòd creatum Deum amet, quin redametur, aut ſit amica.

Neque dicas, quòd amans Deum ab illo neceſſario redametur per hoc, quòd Deus velit illi hoc maximum bonum, nempe dilectionem Dei ſupernaturalem; unde habetur mutuus amor, & amicitia; quod non contingit in humanis.

Nam contra eſt, quia ſicut quando Deus vult peccatori actum Fidei, aut ſpei ſupernaturalem, non dicitur amare illum amore amicitiæ; ſed benevolentiæ, quia non vult peccatori hæc bona cum complacentia in perſona; ità pariter quando vult peccatori Contritionem, ſeu àmorem ſupernaturalem. Vult enim hoc bonum non ex complacentia perſonæ, ſed ex ſua Miſericordia, non reſpiciendo dignitatem, aut meritum recipientis, ſed indigentiam, ac miſeriam, cui vult opitulari.

Ad illud Joan. 9. dicendum, verum eſſe, quod Deus maneat in eo, qui manet in charitate, in ſenſu tamen cauſali, non in ſenſu formali, quatenus dilectio Dei eſt cauſa, ſeu ultima diſpoſitio ad gratiam; cùm promiſerit Deus amantibus ſe redamationem, idque ex ſua Miſericordia cùm non teneatur deponere odium erga peccatorem, donec exhibeatur condigna ſatisfactio. Hinc licèt alienum ſit à Divina Miſericordia, quòd odio habeat diligentes ſe, quatenus de facto miſericorditer vult illos redamare, &

Digitized by Google

re, & ſuam amicitiam conferre, non eſt tamen alienum à ſua bonitate, ità ſcilicet ut non poſſit non remittere peccatum, quamvìs ametur. Vel dicas, textum laudatum D. Jo. intelligendum eſſe de charitate radicali, hoc eſt de gratia, quæ radicat habitum charitatis, non verò de charitate actuali, paſſim enim in Sacris Bibliis nomine charitatis venit ipſa gratia habitualis, ut mox dicemus.

IX. OBJIC. 2. Jacobi 2. dicitur homo ex operibus juſtificari; ergo ſaltem per opus præſtantiſſimum, nempe per dilectionem Dei ſupernaturalem formaliter juſtificatur; cum ex Apoſt. plenitudo legis ſit dilectio.

Confirm. 1. Quia dilectioni Dei competunt omnia prædicata gratiæ; ergo formaliter juſtificat. *Probatur Antecedens:* prædicata gratiæ ſunt reddere hominem amicum, Filium Dei adoptivum, & hæredem delendo peccata; quæ omnia actui charitatis competunt. Dicitur enim Joan. 4. *Si quis diligit me, mandata mea ſervabit & Pater meus diliget eum.* 1. Joan. 2. *Omnis qui facit Juſtitiam, ex ipſo natus eſt.* & c. 3. *Videte, qualem charitatem dedit nobis Deus, ut Filii nominemur, & ſimus.* 1. Petri 4 *Charitas operit multitudinem peccatorum.* & Bernardus *perfecta charitas perfecta eſt ſanctitas.*

Confirm. 2. Contritio, & amor Dei ſuper omnia eſt incompoſſibilis cum mortali: Perfecta enim converſio ad Deum eſt incompoſſibilis cum averſione ab eodem; ergo juſtificat formaliter, ac delet mortale.

Reſp. In eo ſenſu hominem ex operibus juſtificari, in quo ad Rom. 5. dicitur: *Juſtificati ex Fide*; quatenus per Fidem, & dilectionem diſponimur ad juſtificationem. Hinc ad Galatas 2. dicitur. *Non juſtificatur homo ex operibus*, quia ſcilicet à nullo actu juſtificatur formaliter.

Ad 1. confir. *nego antec.* Textus illi ſacrorum Bibliorum intelligendi ſunt in ſenſu cauſali, non formali. Quod ex eo patet, quia diligenti promittitur dilectio, & juſtifi-

Digitized by Google

Juſtificatio; ergo Juſtificatio conſequitur, & realiter diſtinguitur à dilectione, & contritione ; aliter promiſſio eſſet inanis, fruſtra enim promittitur id, quod negari non poteſt; Atqui ſi Juſtificatio identificaretur cum contritione, & dilectione, peccatori diligenti denegari non poſſet Juſtificatio, ergo fruſtra promitteretur.

Deinde Charitas, quâ Filii Dei nominamur, & ſumus, non eſt charitas actualis, ſed radicalis, nempe ipſa gratia radicans habitum, & actum charitatis, quæ ſæpè in Scripturis vocatur nomine charitatis. Similiter ſicut Eleëmoſyna dicitur extinguere peccatum cauſaliter, ſeu diſpoſitivè, non formaliter, ità charitas dicitur operire multitudinem peccatorum.

Ad 2. Actus Fidei ſupernaturalis , quo quis credit ſe eſſe in gratia, cùm ſit eſſentialiter verus, eſt eſſentialiter incompoſſibilis cum peccato, & non per hoc juſtificat formaliter, ergo à fortiori nec contritio, quæ non eſſentialiter, ſed ſolùm in præſenti providentia eſt incompoſſibilis cum peccato. In forma *diſt. antec.* contritio eſt incompoſſibilis cum peccato ratione ſui, *nego*; ratione gratiæ , quam ſecum trahit in præſenti in providentia, *conc. antec. antec. & nego conſeq.* Ad probationem dico, per contritionem hominem eſſe converſum ad Deum phyſicè, ſeu converſione facti, per peccatum eſſe averſum moraliter, ſeu averſione juris. Quare ſicut poteſt per Adverſarios cum reatu odii Divini conjungi actus amoris Dei naturalis, ità etiam conjungi poteſt contritio, & dilectio ſupernaturalis.

X. OBJIC. 3. Actus charitatis eſt perfectior habitu charitatis, & Gratiâ, ſed habitus Charitatis formaliter juſtificat, ſaltem ſi ſupponatur identificatus cum gratia, ergo etiam actus charitatis, & contritio. *Antecedens probatur*, quia finis eſt perfectior iis, quæ ſunt ad finem, ſed habitus charitatis, & gratia, ſive identificentur, ſive diſtinguantur inter ſe, ſunt in ordine ad amorem ſupernaturalem ,

tanquam ad finem, ergo amor eſt perfectior habitu charitatis, & gratiâ.

Confirm. 1 Quia operatio virtutis eſt perfectior ipſâ virtute; Unde Philoſophus 1. Ethic. 9. docet, felicitatem non conſiſtere in virtute, ſed in actu virtutis. In Olympicis enim non coronantur fortiſſimi, qui poſſunt certare, ſed qui certant. Similiter poſteriora generatione ſunt priora perfectione, ut homo præſtat puero, & puer embryone; ergo actus charitatis præſtat habitui, & gratiæ.

Confirm. 2. Quia ex Philoſopho 1. Metaph. 9. Actus præeminet potentiæ, melius enim eſt videre, quàm poſſe videre; benè agere, quàm poſſe benè agere; ſicut in malis pejus eſt v. gr. blaſphemare, quàm poſſe blaſphemare; ergo actus charitatis eſt perfectior habitu, & gratiâ, atque adeò formaliter juſtificat.

Reſp. Nego antecedens. Ad prob diſtinguit Maurus *majorem* dicendo, quòd ſolùm finis adæquatus (nempe in caſu noſtro collectio omnium actuum charitatis) ſit perfectior iis, quæ ſunt ad finem, non verò finis inadæquatus, ut ſunt ſinguli actus charitatis, ſicut collectio omnium fructuum præſtat arbori, non verò ſinguli fructus.

Reſp. Equidem ſecundò, diſtinguendam eſſe in actu virtutis duplicem bonitatem, videl. moralem, & phyſicam. Bonitas moralis actûs procul dubio præſtat potentiæ, & in hoc ſenſu Philoſophus dixit: meliùs eſt benè agere, quàm poſſe benè agere, & pejus eſt blaſphemare, quàm poſſe blaſphemare, neque in alio ſenſu D. Thom. *prima ſecunda q. 71. art. 3.* præfert actum potentiæ, ut advertit Vaſquez. Et ratio eſt, quiá ex iis, quæ in noſtra poteſtate ſunt, laudandi ſumus, aut vituperandi; cùm autem actus liber ſit magìs in poteſtate noſtra, quàm habitus, aut potentia, ſumus enim domini noſtrorum actuum immediatè; habituum verò non niſi mediatè, quatenus ſcilicet ſumus domini actuum, à quibus illi generantur, ideo bonitas moralis actûs præſtat habitui. At bonitas, & per-

perfectio phyſica, & entitativa actûs non poteſt eſſe perfectior habitu, & potentiâ, cùm nullus effectus ſit perfectior ſuâ causâ adæquatâ. Neque ex eo, quòd actus dicatur complementum, & finis potentiæ, ideo dici debet perfectior. Nam, ut advertit Angelicus *prima ſecunda q. 33. art.* 3. Finis dupliciter accipi poteſt, primò prout importat id, cujus gratiâ, ſeu propter quod aliquid eſt, & hujuſmodi finis perfectior eſt iis, quæ ſunt ad finem. Secundò dicitur Finis id, quod ſupervenit, & complet, ſicut tectum dicitur finis domûs, cùm tamen non tectum, ſed habitatio ſit finis, cujus gratiâ eſt domus; ſic etiam accidentia dicuntur finis ſubſtantiæ, quia illam complent; & eodem modo ex Philoſopho 10. Ethic. 4. delectatio dicitur finis operationis. In hoc itáque ſenſu operatio eſt finis potentiæ, quatenus illam complet: ex quo non ſequitur, quòd actus præſtet potentiæ, ſicut accidentia non præſtant ſubſtantiæ, nec paſſiones præſtant eſſentiæ, quàm acceſſione ſuâ complent.

Quando autem Philoſophus videtur dicere, quòd operatio ſit finis primo modo, hoc eſt, cujus gratiâ relatè ad potentiam, tunc non loquitur de operatione ut ſejunctâ, ſed ut copulatâ cum potentia, ità ut Finis ſit ipſa potentia operans, quæ certè perfectior eſt ſolâ potentiâ; ſic Arbor cum fructu perfectior, & eligibilior eſt ſola arbore, ſed non ideo fructus eſt perfectior arbore, nam Finis arboris cujus gratiâ, non eſt ſolus fructus, ſed arbor fructificans; ſic etiam Finis hominis cujus gratiâ non eſt felicitas formalis, ſed homo felix. Quare ſicut felicitas eſt bonum completivè adveniens homini, & tamen non homo ad ipſam, ſed ipſa ad hominem ordinatur; & ſicut delectatio eſt completiva operationis, & tamen delectatio eſt propter operationem, non è contra; ità in caſu noſtro operatio eſt completiva virtutis, & potentiæ: operatio tamen eſt propter virtutem, & potentiam, non è contra.

In

In forma *diſt. antec.* Actus charitatis eſt perfectior habitu moraliter, ***concedo***, phyſicè, ***nego antecedens, & conſequentiam. Ad prob. diſt. maj.*** Finis eſt perfectior iis, quæ ſunt ad finem, ſi nomine finis veniat id cujus gratiâ, ***concedo***, ſi veniat ultimum complementum, ***nego maj. & diſtinctâ min. nego conſequentiam.***

Ad primam confirm. recurrit eadem reſponſio. Ad id, quod dicitur, poſteriora generatione eſſe priora perfectione: tunc eſt verum, quando priora antecedunt ut via, & medium ad poſteriora, non ut principium, & cauſa. Flos, quia eſt via ad fructum, eſt imperfectior fructu; Arbor verò, quæ eſt cauſa, eſt perfectior, & ideo potentia, quæ eſt cauſa operationis, præſtat operationi, quamvìs hæc generatione ſit poſterior.

Ad ſecundam: Ariſtoteles comparat potentiam determinatam ad non agendum cum ipſa operatione, quando dicit operatione præſtare potentiæ, præſtat enim amare Deum, quàm poſſe amare, & nunquam illum amare, ſi ſi tamen comparetur actus amoris tranſiens, & momentaneus cum potentia diſpoſita ad plures actus amoris eliciendos, hæc eſt præeligibilior, ſicut eſt præeligibilior arbor ſingulis fructibus.

Adde, poſſe duo ità ſe habere, ut unum ſit nobilius, & magìs amabile, quippe habens maiorem bonitatem abſolutam; alterum verò ſit utilius, & magìs amandum, quippe majorem bonitatem reſpectivam: Sic muſca utpote vivens, eſt nobilior quàm ſol, non tamen utilior, & eligibilior, ſic aurum eſt nobilius pane, ſed ab eſuriente hic eſt eligibilior, & Chriſtus Dominus de Juda non dixit, melius erat ſi natus non fuiſſet; Sed, melius erat illi; quia abſolutè præſtat, quòd fuerit natus, illi tamen non fuit utile, non quidem ſpectato Dei beneficio, ſed ſpectatâ culpâ ſuâ: Sic in caſu noſtro virtus eſt nobilior operatione: hæc tamen eſt utilior, atque adeò eligibilior, & magìs amanda, licèt non magìs amabilis, niſi tantùm ſpectatâ boni-

nitate morali. Ex quibus omnibus fit, actum charitatis, & contritionem non idcirco juſtificare formaliter, quia habitus charitatis formaliter juſtificat, ſi cum Gratia identificatur: Probabilius tamen puto, habitum charitatis diſtingui realiter à Gratia, & non juſtificare formaliter.

ARTICULUS III.

Num poſſit dari Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe ex defectu doloris illimitati.

XI. Sacramentum dicitur eſſe validum, quoties habet omnia ejus conſtitutiva; dicitur autem eſſe formatum, ſi conjungatur cum Gratiæ infuſione; dicitur verò informe, ſi habeat impedimentum ad infuſionem Gratiæ: ſic Sacramentum Baptiſmi cum mortali non retractato eſt validum, & informe, & eadem eſt ratio de aliis Sacramentis, quorum conſtitutiva conſiſtere poſſunt cum mortali non retractato, quod unicè eſt obex Gratiæ. Dubitatur ſolùm de Sacramento Pœnitentiæ, Num poſſit eſſe validum, & informe, quia de hoc tantùm Sacramento dubitari poteſt, an ejus conſtitutiva conſiſtere poſſint cum mortali non retractato. Qui enim putant, ad conſtituendum hoc Sacramentum requiri dolorem illimitatum cadentem ſuper omnia peccata commiſſa, docent, dari non poſſe Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe, cùm dolor ille illimitatus conſtitutivus Sacramenti ſit incompoſſibilis cum mortali non retractato, ut patet: Contra verò qui putant, ad conſtitutionem Sacramenti ſufficere dolorem limitatum de aliquo peccato ex motivo ſpecialis turpitudinis, docent conſequenter, dari poſſe hoc Sacramentum validum, & informe, quia cum dolore limitato de uno tantùm peccato commiſſo conſiſtere poteſt perſeverantia moralis alterius peccati, atque adeò impedimentum ad infuſionem Gratiæ.

XII. Dico equidem cum hac ſecunda ſententia, dari poſſe Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe ex de-

defectu doloris illimitati. Ità Suarius, Valentia, Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 6. cum D. Th. *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 3. *art.* 4. Cajetano, Durando, & ferè omnibus antiquis, teſte Dicaſtillo *diſp.* 6. *ſect.* 5. (quamvis ante Tridentinum alii aliter illud admitterent) contra Vaſquez, Coninck, Layman, Fagundez, Amicum *diſp.* 12. *ſect.* 6.

Prob. Si dari poſſent omnia conſtitutiva hujus Sacramenti, nempe dolor, confeſſio, & Abſolutio, cum impedimento ad infuſionem Gratiæ, dari poſſet Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe; ſed poſſunt dari omnia hæc conſtitutiva cum impedimento ad Gratiam ex defectu doloris ſe extendentis ad omnia mortalia commiſſa; ergo dari poteſt ex hoc capite Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe.

Prob. *min.* Si Sortes commiſerit duo peccata v. g. furti, & homicidii, & ſolùm doleat de furto ex turpitudine ſpeciali illius, quatenus ſcilicet opponitur virtuti infuſæ Juſtitiæ, inculpabiliter omittendo dolorem de peccato homicidii, aut ſacrilegii, vel quia illius non recordatur, vel quia non advertit ad obligationem dolendi de illo, in tali caſu habetur dolor, confeſſio, & abſolutio, atque adeò omnia conſtitutiva Sacramenti, cum obice ad Gratiam ex defectu inculpabili doloris illimitati, ergo.

Quòd autem dolor ille limitatus ex motivo particulari ſufficiat ad conſtitutionem Sacramenti Pœnitentiæ, *prob.* Tum ex Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. ubi docet, Attritionem ſufficientem ad Sacramentum eſſe illam, quæ vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex Gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, dummodo voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ: Tum etiam quia ſi quis ex revelatione ſciat, ſe non commiſiſſe niſi peccatum A, & de illo doleat ex ejus turpitudine ſpeciali, proculdubio ponit dolorem ſufficientem ad Sacramentum, nec videtur negari poſſe, ut advertit Dicaſtillo, ergo ad valorem Sacramenti univerſim ſufficit dolor ex motivo

par-

particulari. Et ratio à priori eſt, quia ſicut nemo tenetur ad dolendum de peccatis remiſſis, ità à fortiori nec de peccatis non commiſſis; ergo qui unum tantùm peccatum commiſit, de illo tantùm tenetur dolere, atque adeò ſufficienter de illo dolet ex motivo particulari.

Confirm. Tam requiritur ex Triden. ad Sacramentum Pœnitentiæ confeſſio omnium mortalium, quàm dolor omnium; atqui ſufficit confeſſio integra formaliter, etiamſi non ſit materialiter integra, quando Pœnitens vel eſt oblitus alicujus mortalis, vel ex rationabili cauſa non tenetur illud hìc, & nunc confiteri, ergo ſufficit etiam per accidens dolor formaliter integer, etiamſi non ſit integer materialiter, ſeu omnium mortalium commiſſorum, quando Pœnitens alicujus eſt invincibiliter oblitus.

Confirm. 2. Potuit Chriſtus Dominus ità inſtituere Sacramentum Pœnitentiæ, ut eſſet validum per dolorem limitatum cùm propoſito illimitato non peccandi de cætero; Si dicatur autem, quòd ità illud inſtituerit; ratiocinamur conformius verbis Triden. conformius etiam ad inſtitutionem reliquorum Sacramentorum, quæ poſſunt eſſe valida, & informia, conformius demum Divinæ benignitati, quæ ſic non obligat nos ad iterum confitendum peccatum, quod ſemel clavibus ſubjecimus cum dolore limitato, nec privat nos fructu illius Sacramenti invincibiliter informis, quando per attritionem de illo peccato non retractato, aut ſaltem per contritionem deinde reviviſcit; ergo dicendum, quòd ità de facto hoc Sacramentum inſtituerit, præſertim quia inſtitutum eſt inſtar Judicii, in Judicio autem forenſi nulla habetur ratio de delictis oblitis; ergo nec dolor de oblitis ſpectat ad conſtitutionem hujus Sacramenti.

Probatur iterum concluſio, quia ſi quis ante Baptiſmum commiſerit peccatum A, & poſt Baptiſmum cum fictione ſuſceptum committat peccatum B, & deinde accedat ad Sacramentum Pœnitentiæ cum dolore de peccato

cato B quà tali, putà quia eſt hominis Chriſtiani, oblitus invincibiliter peccati A ante Baptiſmum commiſſi, tunc haberentur omnia conſtitutiva Sacramenti cum obice ad Gratiam, ergo daretur Sacramentum validum, & informe. *Prob. antec.* Si quid deeſſet ad conſtitutionem Sacramenti, maximè eſſet dolor de peccato ante Baptiſmum; ſed hic dolor non conſtituit Sacramentum Pœnitentiæ; ergo nullum conſtitutivum deſideraretur. *Probatur minor*: peccatum ante Baptiſmum non eſt materia remota Sacramenti pœnitentiæ, ergo dolor de illo non eſt materia proxima, atque adeò non conſtituit, univerſim enim quod non eſt materia remota relatè ad aliquod Sacramentum, nec eſt materia proxima quodcumque circa illud verſatur: v. g. quia vinum non eſt materia remota Baptiſmi, nec ablutio vini eſt materia proxima, & in Sacramento Pœnitentiæ quia peccatum ante Baptiſmum non eſt materia remota, nec confeſſio talis peccati eſt materia proxima, unde ſi quis confiteretur ea peccata, talis confeſſio non eſſet pars Sacramenti, ergo nec dolor de peccatis ante Baptiſmum.

Confirmatur: Dolor de peccato ante Baptiſmum non eſt ſenſibilis, neque ratione ſui: ut patet; neque ratione confeſſionis, ſeu per accidens, quia ejus confeſſio eſt impertinens ad hoc Sacramentum, ergo talis dolor non poteſt conſtituere Sacramentum, quippe quod eſſentialiter eſt ſignum ſenſibile.

Neque dicas, dolorem de peccatò ante Baptiſmum fieri ſenſibilem per confeſſionem externam peccatorum poſt Baptiſmum, quâ ſignificatur internus dolor requiſitus, atque adeò dolor etiam de peccatis ante Baptiſmum.

Nam contra eſt, quia poteſt aliquis invincibiliter putare, quòd nullum peccatum ante Baptiſmum commiſerit, & idcirco dolere tantùm de peccatis poſt Baptiſmum, quatenus hominis Chriſtiani ſunt, & hoc expreſsè in confeſſione explicare: in quo caſu talis confeſſio nullatenus red-

redde[illegible] ſibilem dolorem de peccatis ante baptiſmum: omninò autem gratìs dicitur, quod dolor requiſitus ad conſtituendum hoc Sacramentum debeat eſſe ex motivo univerſali comprehendente etiam peccata, quæ non ſunt in conſcientia.

XIII. *Objic.* 1. ex Vaſq. Omnis dolor, qui conſtituit Sacramentum Pœnitentiæ, debet eſſe diſpoſitio ad Gratiam; ergo talis dolor debet eſſe illimitatus extendens ſe ad omnia peccata commiſſa, quamvìs oblita; atque adeò repugnat Sacramentum pœnitentiæ validum, & informe. *Antecedens probatur*, quia Concilia nunquam diſtinguunt inter dolorem, qui ſit pars, ſeu conſtituat Sacramentum, & dolorem qui ſit diſpoſitio ad Gratiam. Immò Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. eandem Pœnitentiam, quam priùs aſſignavit ut diſpoſitionem neceſſariam ad Gratiam in baptiſmo, deinde aſſignat ut partem in Sacramento Pœnitentiæ.

Confirm. 1. Trid. loco laudato dicit, attritionem conſtitutivam hujus Sacramenti debere excludere voluntatem peccandi, non dicit autem, quod voluntas peccandi excludi debeat ab eo, qui atteritur, ſed ab ipſa attritione, ſeu dolore; atqui attritio non poteſt excludere virtualiter voluntatem peccandi de cætero, niſi concipiatur ex motivo univerſali, unde virtualiter deteſtetur omnia peccata, & conſequenter ſimul ſit diſpoſitio ad Gratiam; ergo dolor conſtitutivus hujus Sacramenti debet ſimul eſſe diſpoſitio ad Gratiam. Minor patet, quia ſi attritio concipiatur ex motivo particulari, ſolùm virtualiter includit voluntatem non peccandi amplius eodem peccato.

Confirm. 2. Quia Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. *& can.* 4. tres tantùm actus recenſet, qui ſint quaſi materia Sacramenti Pœnitentiæ, nempe confeſſionem, contritionem, & ſatisfactionem, nulla facta mentione de propoſito; ergo ex Trid. propoſitum non peccandi de

Digitized by Google

di de cætero non debet eſſe formale, ſeu actus diſtinctus à contritione; atque adeò contritio debet virtualiter hujuſmodi propoſitum continere: ſed non contineret, niſi procederet ex motivo univerſali, unde ſit diſpoſitio ad Gratiam; ergo contritio quæ conſtituit Sacramentum, debet etiam eſſe diſpoſitio ad Gratiam, atque adeò repugnat Sacramentum hoc validum, & informe.

Confirm. ult. Quia Trident. *ſeſſ.* laudata *cap.* 4. dicit, contritionem non ſolùm eſſe ceſſationem à peccato, & vitæ novæ propoſitum, ſed veteris etiam odium continere, juxta illud: *Projicite à vobis omnes iniquitates veſtras*; ergo dolor conſtituens hoc Sacramentum debet eſſe illimitatus. Præterea ibidem Trident. docet, contritionem eſſe dolorem, ac deteſtationem de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero; ergo ſicut propoſitum debet eſſe illimitatum, ità & dolor. Denique *cap.* 5. docet, peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, intelligi incluſa in confeſſione. pro iis enim fideliter cum Propheta dicimus: *Ab occultis meis munda me.* Atqui non poſſunt peccata oblita intelligi incluſa in confeſſione, niſi dolor etiam ad illa extendat; ergo ex Trid. ad valorem hujus Sacramenti requiritur dolor de peccatis etiam oblitis, unde nequit eſſe validum, & informe.

XIV. Ut tot authoritatibus Trid. fiat ſatìs, præmitto ſequentes propoſitiones.

Prima propoſitio: ad validitatem hujus Sacramenti non requiritur dolor ex motivo univerſaliſſimo ſe extendente ad omnia omninò peccata, etiam remiſſa, aut non commiſſa. *Prob.* Qui ſciret duo tantùm peccata commiſiſſe poſt ultimam confeſſionem v. g. furti, & ſacrilegii, & de ſingulis doleret ex motivo turpitudinis propriæ, hìc validè & fructuosè Sacramentum ſuſciperet; ergo non requiritur dolor ex motivo univerſaliſſimo;

mo; immò nec ex motivo univerſali ſimul attingente omnia peccata commiſſa. Antecedens patet, tum quia teſte Dicaſtillo non videtur negari poſſe, quod validè, & fructuosè Sacramentum recipiat, qui ſciens duo tantùm peccata poſt ultimam confeſſionem commiſiſſe, de utroque ex motivo propriæ turpitudinis doleret; ſiquidem hìc poneret dolorem à Trid. requiſitum, videl. ex turpitudine peccati; tum etiam quia dolor ex motivo univerſaliſſimo ſe extendente etiam ad peccata remiſſa, aut non commiſſa impertinenter ſe habet ad Sacramentum, ſicut etiam ad virtuten Pœnitentiæ, cujus eſt ex D. Greg. commiſſa plangere, & plangenda non amplius committere.

Neque dicas, propoſitum debere eſſe univerſaliſſimum; ergo etiam dolorem. Nam Dicaſtillus *diſp.* 12. *num.* 112. probabiliter putat, ſufficere propoſitum limitatum virtualiter incluſum in dolore limitato: ſicut in confeſſione venialium non requiritur propoſitum univerſale, ſed ſufficit propoſitum non committendi ea venialia, quæ cum dolore clavibus ſubjiciuntur. Equidem tamen cum communiori cenſeo, requiri propoſitum illimitatum, cum Trident. dicat, requiri propoſitum non peccandi de cætero, quod ſonat illimitatum propoſitum non peccandi amplius ullo peccato gravi; aliter cum dolore, & propoſito limitato relatè ad furtum v. g. & cum complacentia de alio peccato, puta homicidii, haberi poſſet Sacramentum validum, & informe (ſicut poteſt Sacramentum Baptiſmi eſſe validũ, & informe in eo, qui illud ſuſcipit cum complacentia in aliquo peccato) quod tamen nemo dixerit. Ratio autem, cur propoſitum debeat eſſe illimitatum, non verò dolor, eſt, tum quia Trident. reſtringit dolorem ad peccata commiſſa, quin reſtringat propoſitum, dicit enim, contritionem eſſe dolorem de peccatò commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero; tum etiam

quia hoc ſpectat ad virtutem pœnitentiæ, ex D. Gregorio plangere tantùm commiſſa,&nihil amplius plangendum committere. Tum demum quia dolor ex ſua natura eſt limitatus ad commiſſa, quis enim doleat de non commiſſis? Secùs verò propoſitum. Unde fit, quod qui confitetur vel ſola venialia, vel aliquod mortale, doleátque ex motivo particulari, debeat ſimul habere propoſitum formale non peccandi de cætero, ſeu non committendi ullum aliud mortale; cum propoſitum hoc univerſale ex Trid. requiratur, & non includatur virtualiter in dolore ex motivo particulari.

Secunda propoſitio. Ad fructum hujus Sacramenti requiritur dolor de omnibus mortalibus commiſſis, etiam oblitis; eſto non requiratur dolor ex ullo motivo univerſali, juxta dicta in propoſitione antecedente. *Probatur*: ſine retractatione omnium mortaliũ in præſenti providentia non infunditur Gratia; cum peccatum non retractatum ſit obex ad illam; ergo ad fructum Sacramenti requiritur dolor de omnibus mortalibus commiſſis, etiamſi invincibiliter oblitis.

Tertia propoſitio. Dolor de peccatis invincibiliter oblitis, quamvìs requiratur ad fructum, non requiritur tamen ad valorem Sacramenti. *Probatur*, quia ad valorem ſufficit dolor ex turpitudine peccati, qui ſtare poteſt ſine dolore de peccatis oblitis; Nemo autem tenetur compenſare debitum, aut implere votum oblitum; ergo nec dolere de peccato oblito. Et ſanè nemo tenetur dolere de peccatis remiſſis [eſto ſi memoriæ occurrant juxta probabilem ſententiam, debeat homo habere de illis aliquam diſplicentiam;] ergo à fortiori nec tenetur dolere de oblitis; præſertim quia vel dolor de oblitis eſſet abſolutus, & eſt impoſſibilis, ac imprudens, vel eſſet conditionatus, & eſt inſufficiens.

Dices: Homo tenetur dolere de mortalibus ex mo-

motivo univerſali comprehendente etiam oblita, ne exponat Sacramentum periculo fruſtrationis. Reſpondeo, eſſe moraliter certum, quod ſufficiat dolor limitatus, quando eſt moraliter certum, quod nullum detur peccatum oblitum; cum in hoc nullus, aut ferè nullus Author diſcreper; unde in tali caſu licitum eſt adhibere hunc dolorem, quia periculum fruſtrandi Sacramentum eſt remotiſſimum, quod cavere non tenemur. Ex propoſitione enim 3. ab Alexan. VIII. proſcripta conſtat, licitum eſſe univerſim uti opinione probabiliſſimâ, atque adeò etiam moraliter certa, omiſſa tutiore, ſolúmque illicitum eſt in materia Sacramentorum uti opinione probabili, omiſſa tutiore; ut conſtat ex prima theſi ab Innoc. XI. confixa. Cæterum, eſto nunquam liceat uti dolore limitato in hoc Sacramento; hinc ſolùm fit, ſententiam hanc non eſſe practicè probabilem, non verò non eſſe probabilem ſpeculativè; ſicut ex. gr. in ſuſcipiendo Ordine Sacro eſt ſpeculativè probabile, quod ſufficiat contactus moralis materiæ, eſto non ſit probabile practicè; quatenus probabile eſt, Sacramentum tunc validè ſuſcipi; eſto non liceat materiam dumtaxat probabilem adhibere, ne Sacramentum exponatur periculo fruſtrationis.

Quarta propoſitio. Neque omnis dolor, qui eſt diſpoſitio ad Gratiam in hoc Sacramento, eſt ſimul conſtitutivus Sacramenti, neque omnis dolor qui conſtituit, eſt ſimul diſpoſitio ad Gratiam. Probatur prima pars: Adultus, qui ante Baptiſmum commiſit peccatum furti v. gr. & deinde illius oblitus abſque ullo dolore ſuſcipit Sacramentum Baptiſmi, ſi deinde committat v. gr. ſacrilegium, & accedat ad Sacramentum Pœnitentiæ tum cum dolore furti ex motivo particulari, tum cum dolore homicidii etiam ex motivo particulari, haberet dolorem, qui eſt diſpoſitio ad Gratiam in Sa-

Digitized by Google

Sacramento Pœnitentiæ recipiendam, & tamen dolor ille furti non eſſet pars hujus Sacramenti; (ſicut confeſſio peccati ante baptiſmum non eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ) ergo non omnis dolor, qui diſponit ad Gratiam in Sacramento Pœnitentiæ, illud conſtituit.

Confirm. ex Dicaſtillo, quia ſi quis ob rationabilem cauſam omittat in confeſſione peccatum A, putà inceſtum, de illo tamen doleat ex motivo particulari; ſicut etiam de peccatis, quæ ſubjicit clavibus; in tali caſu dolor ille internus de inceſtu eſt diſpoſitio ad Gratiam, non tamen eſt pars Sacramenti; cum non fiat ſenſibilis per confeſſionem.

Secunda pars propoſitionis conſtat ex dictis, poteſt enim dari dolor v. g. furti ex motivo particuli abſque dolore ſacrilegii obliti; in quo caſu dolor furti conſtituit Sacramentum, & non eſt diſpoſitio ad Gratiam; ergo non omnis dolor, qui eſt pars Sacramenti diſponit ad Gratiam. His præmiſſis.

XV. Reſp. ad argumentum Vaſquii. *Diſtinguo antecedens*: omnis dolor, qui eſt pars Sacramenti, eſt etiam diſpoſitio ad Gratiam per ſe loquendo, *concedo*; per accidens, *nego antec. & conſeq.* Sicut enim Sacramenta v. gr. per ſe conferunt gratiam, per accidens non conferunt, ſi ſubjectum ſit indiſpoſitum; ità attritio de peccatis, quæ ſunt in conſcientia, concepta ex motivo particulari, per ſe diſponit ad Gratiam in Sacramento, per accidens verò non diſponit, ſi detur aliud peccatum oblitum non retractatum. Ad probationem; Concilia non diſtinguunt inter dolorem, qui ſit pars Sacramenti, & qui ſit diſpoſitio ad Gratiam quia per ſe loquendo dolor ſimul eſt pars, & diſpoſitio; & ideo præſcindunt à dolore, qui per accidens vel eſt pars, & non diſponit, vel diſponit, & non eſt pars, ut eſt dolor v. gr. de peccatis ante baptiſmum.

Ad

Ad 1. confirm. Trident. docet ſolùm, quod attritio, quæ excludit omnem voluntatem peccandi, ſit pars hujus Sacramenti, non tamen negat, quod etiam conſtituat Sacramentum attritio, quæ ſit ex motivo particulari, & non excludat omnem voluntatem peccandi; ſicuti docet ſolùm, quod Sacramentum conſtituat attritio concepta ex metu gehennæ, & pœnarum, non tamen negat, quod etiam conſtituatur ab attritione concepta ex ſpe gloriæ. Quare nego, quod attritio debeat excludere omnem voluntatem peccandi; cum in omnium ſententia attritio concepta ex motivo particulari, ſi ſuperaddatur propoſitum non amplius peccandi, & nullum aliud ſit peccatum in anima non retractatum, ſit pars Sacramenti, & diſponat ad Gratiam; ergo ſi per accidens ſit in anima aliud peccatum oblitum non retractatum, conſtituet Sacramentum validum, & informe.

Adde: etiamſi attritio deberet excludere omnem voluntatem peccandi, adhuc attritio poſſet eſſe ex motivo particulari. Nam qui dolet de peccato commiſſo poſt baptiſmum ex motivo, quod ſit hominis Chriſtiani, eo ipſo vi talis doloris excludit omnem voluntatem peccandi in poſterum; ſic etiam qui invincibiliter putat, primum peccatum à ſe commiſſum eſſe jam condonatum, & dolet de ſecundo propter malitiam reincidentiæ, hìc dolor non ſe extendit ad retractandùm primum peccatum, & tamen virtualiter excludit omnem voluntatem peccandi.

Ad 2. Tridentinum non negat, poſſe materiam hujus Sacramenti quatuor actibus integrari; dolore ſcilicet, propoſito formali, confeſſione, & ſatisfactione; aliter propoſitum deberet neceſſariò eſſe virtuale incluſum in dolore; quod nemo dixerit. Quare ſolùm anathematizat *can. 4.* qui negant requiri eos tres actus, contritionem, confeſſionem, ſatisfactionem.

Ad ult. Contritio debet continere odium veteris vitæ, hoc eſt odium peccatorum, quæ ſunt in conſcientia, & non apparent remiſſa, quin debeat deteſtari aut peccata remiſſa, aut oblita.

Neque dicas, ad valorem Sacramenti requiri deteſtationem omnium commiſſorum etiam oblitorum, nam ſic requireretur etiam dolor de peccatis commiſſis ante baptiſmum, atque adeò iſthæc peccata eſſent materia remota hujus Sacramenti; quod falſum eſt.

Ad id, quod additur; oſtendimus, quod ſolùm propoſitum debeat eſſe illimitatum, non verò dolor. Denique peccata oblita ex Triden. intelliguntur incluſa in confeſſione, ſi de iis doleamus. Hinc tamen non fit, quod ſi de iis non doleamus, Sacramentum Pœnitentiæ non poſſit eſſe validum.

XVI. *Objic.* 2. Ex Coninck apud Lugo. Qui vult Sacramentum Pœnitentiæ ſuſcipere, debet intendere ſeriò reconciliationem cum Deo; ſed ſeria voluntas reconciliationis includit virtualiter, & implicitè averſionem ab omni mortali, quæ ſufficit ad fructum Sacramenti; ergo repugnat Sacramentum eſſe validum, & infructuoſum. *Probatur minor*, quia univerſim amor efficax alicujus boni eſt virtualiter odium mali oppoſiti, ut propterea actus dilectionis Dei ſuper omnia ſit virtualiter dolor omnium peccatorum, etiam oblitorum; ergo intentio ſeria, & efficax reconciliationis cum Deo includit virtualiter odium omnium peccatorum etiam oblitorum, quæ tali reconciliationi opponuntur.

Confirm. Quia non poteſt validè ſuſcipi Sacramentum Pœnitentiæ, niſi cum ſpe veniæ; ſed ſpes veniæ conſiſtere nequit ſine dolore, ſaltem implicito, omnium commiſſorum; ergo ut priùs.

Reſp. cum Lugo, & Dicaſt. per inſtantiam: qui in articulo mortis vellet juſtificari per contritionem,

aut

Digitized by Google

aut per baptiſmum, certè haberet ſeriam voluntatem reconciliationis, & implicitè averſionem ab omni peccato; ergo præcisè per hanc voluntatem reconciliationis juſtificetur, etiamſi non poneretur contritio, aut baptiſmus; quod nemo dixerit. Et ratio eſt, quia dupliciter poteſt unus actus continere alterum virtualiter. Primò imperativè, ſeu per modum imperii, & cauſæ, per hoc ſcilicet quòd voluntas ex motivo formali actûs imperantis determinetur ad actum imperatum, quamvìs actus imperans non contineat æquivalenter perfectionem actûs imperati: ſic metus gehennæ imperativè continet actum contritionis, ad quem determinat; ſic ſpes beatitudinis, cùm ſit deſiderium efficax æternæ gloriæ, imperativè continet obſervantiam præceptorum, ſuſceptionem baptiſmi, &c. Et hoc pacto in caſu noſtro deſiderium reconciliationis virtualiter continet dolorem de peccatis commiſſis, quatenus determinat voluntatem ad actum doloris.

Secundò unus actus continet alium virtualiter per hoc, quod æquivalenter contineat perfectiones illius, quatenus ſcilicet ex eodem motivo formali unius actûs voluntas eſt diſpoſita, & determinata ad alium ponendum, ſi adſint requiſita: ſic amor Dei virtualiter continet deteſtationem peccatorum, quia ex eodem motivo formali Bonitatis Divinæ, quâ homo diligit Deum, eſt diſpoſitus ad dolendum de peccato, ſi memoriæ occurrat: ſic etiam dolor de peccato A ex motivo univerſali attacto in tota ſua latitudine v. gr. ex odio gehennæ, virtualiter determinat ad dolendum de peccato B, ſi memoriæ occurrat.

In caſu noſtro, voluntas reconciliationis non continet hoc pacto virtualiter dolorem de peccatis, quia hic dolor concipitur ex motivo diſtincto; ſed ſolùm continet dolorem virtualiter per modum imperii determinando ad illum; aliter talis voluntas abſque

que ullo dolore formali poſſet conſtituere Sacramentum; quod nemo dixerit; ergo voluntas reconciliationis non ſufficit ad fructum Sacramenti, ſi conjungatur cum dolore de uno tantùm peccato, quod eſt in conſcientia, abſque dolore de oblitis.

In forma *nego min. Ad probationem diſtinguo antecedens*: Amor efficax boni eſt virtualiter odium efficax mali oppoſiti, ſi circa idem objectum formale verſetur amor boni, & odium, ad quod determinat, *concedo*; ſi per modum imperii cauſet tale odium, quod procedat ex alio motivo formali, *nego antecedens, & Conſequentiam.*

Ad Confirm. Recurrit eadem reſponſio Spes veniæ non eſt dolor formalis, ſed ſolùm per modum imperii determinat ad dolorem; unde neque eſt virtualiter dolor oblitorum; atque adeò cum tali ſpe conſiſtere poteſt Sacramentum validum, & informe ex defectu doloris illimitati.

XVII. *Objic.* 3. Impoſſibile eſt Sacramentum eſſe validum, ſi cum dolore limitato non annectatur propoſitum illimitatum non peccandi de cætero, ortum ex motivo ſupernaturali; ſed ſi datur hoc propoſitum univerſale, eo ipſo datur dolor virtualis omnium peccatorum; ergo datur quod requiritur ad fructum Sacramenti. *Prob. min.* dolor ex motivo univerſali virtualiter includit propoſitum univerſale; ergo vice verſâ propoſitum ex motivo univerſali includit etiam virtualiter dolorem univerſalem, & illimitatum.

Confirm. Si poſſet hoc Sacramentum eſſe validum, & informe, non eſſet vera forma abſolutoria. Sacerdos enim non conferret gratiam, atque adeò re verâ non abſolveret.

Reſp. Argumentum probare nimis, probat enim, quòd ſicut juxta probabiliſſimam ſententiam Sacramentum conſtitui poteſt cum ſolo dolore ſine propoſito for-

Digitized by Google

tò formali condiſtincto, (tum quia ex Trid. *cap.* 3. & *can.* 4. tres , non quatuor actus pœnitentis de ſe integrant materiam hujus Sacramenti ; tum etiam quia ex eodem Trid. *cap.* 4. attritio, quæ excludit voluntatem peccandi, atque adeò quæ implicitè propoſitum includit, ſufficit in hoc Sacramento) ità conſtitui poſſet cum ſolo propoſito formali abſque ullo formali dolore ; quod tamen nemo dixerit , ſi enim ne ipſe quidem amor Dei ſuper omnia ſine dolore formali conſtituere poteſt hoc Sacramentum , à fortiori nec ſolùm propoſitum includens virtualiter dolorem. In forma *tranſmiſſâ majore* , quam negat Dicaſtillo putans ſufficere propoſitum particulare , dummodo abſit complacentia de alio peccato, *nego min. Ad Probationem: nego Conſequentiam*; præſertim quia, ut notat Lugo *num.* 56. benè ſtare poteſt , quòd quis proponat nunquam amplius peccare , quin doleat , ſed potius habeat complacentiam de peccato præterito ; ſic ſenex facilè proponit caſtitatem ſervare , quin doleat de peccatis contra caſtitatem: ſic etiam ſi quis doleat de peccato poſt baptiſmum commiſſo, aut poſt ingreſſum in Religionem, vi hujus doloris proponit nunquam ſe commiſſuturum peccatum, quòd ſit hominis Chriſtiani, vel Religioſi, quin per hoc virtualiter doleat de peccatis antea commiſſis.

Neque replices, quòd ſi quis ex motivo univerſaliſſimo, putà bonitatis Divinæ, aut gehennæ, proponeret ſe nunquam peccaturum , ſaltem in tali caſu cum dolore limitato unius tantùm peccati , quod eſt in conſcientia , & invincibili oblivione alterius, Sacramentum eſſet validum , & formatum , propter virtualem dolorem de illo peccato oblito incluſum in propoſito iſto ex motivo univerſaliſſimo.

Nam *nego ſequelam*; quia, ut diximus, ſi ſufficeret dolor virtualis de peccatis commiſſis incluſus in formali

mali propoſito, ſequeretur, quòd ſicut ſufficit in Sacramento dolor formalis ex motivo univerſali cum ſolo propoſito incluſo in tali dolore, atque adeò abſque propoſito formali; ità viceversâ ſufficeret propoſitum formale ex motivo univerſali cum ſolo dolore virtuali in eo incluſo, abſque ullo dolore formali; quod nemo dixerit. Deinde dato, & non conceſſo, quòd Sacramentum eſſet validum, & formatum in caſu adducto, non propterea non poſſet dari Sacramentum validum, & informe, ſi propoſitum ſe extenderet quidem ad omnia peccata futura, ſed non eſſet dolor virtualis omnium commiſſorum; ut ſi quis oblitus peccatorem ante baptiſmum doleat de peccatis poſt baptiſmum ex motivo, quia ſunt hominis Chriſtiani, unde proponat cavere in poſterum peccata hominis Chriſtiani; in quo caſu hujuſmodi propoſitum non contineret virtualem dolorem peccatorum ante Baptiſmum.

Ad Confirm. Sicut forma abſolutoria eſt vera, quando quis exponit in confeſſione ſolùm peccata remiſſa, aut ſi accidit cum contritione; quia facit ſenſum, confero Gratiam, quæ abſolvit, ſaltem in actu primo; ità in caſu noſtro eſt vera, quia fit ſenſus, confero Gratiam, niſi ſit obex; & quantùm eſt in me abſolvo, niſi ex parte tua ſit impedimentum: ſicut forma baptiſmi facit ſenſum, Ego abluo animam Gratiâ ſanctificante, niſi detur obex; & ideo eſt vera, etiamſi baptiſmus ſit validus, & informis.

XVIII. Difficultas eſt, Utrum poſſit dolor eſſe limitatus, etiamſi procedat ex motivo univerſali: ex. gr. Utrum poſſit quis deteſtari peccatum furti ex motivo contritionis, ſeu quia diſplicet Deo ſummè bono, aut ex metu gehennæ, quin ſimul virtualiter deteſtetur ſacrilegium, eò quòd motivum illud univerſale non attingat univerſaliter, & in tota ſua latitudine, ſeu ex toto corde, ſed reſtrictè, & cum efficacia remiſſa? Subtiliter

Digitized by Google

tiliter in utramque partem Doctores ratiocinantur. Equidem in de Fide *diſp.* 4. in celebri illa quæſtione, Utrum diſcredens culpabiliter unum Articulum fidei, poſſit alium credere fide Divina, quæ non ſit ex toto corde; ſententiam affirmativam cenſui probabiliorem cum Lugo *diſp.* 5. *ſect.* 6. Martinonio *diſp.* 48. *ſect.* 5. Sicut enim poteſt quis ex. gr. velle ſtipem erogare ex hoc motivo, quia Deo placet, quin ſimul velit jejunare; quod pariter Deo placet; quia ſcilicet hoc motivum utrique commune, & univerſale, non attingitur virtualiter, & in tota latitudine, & cum omni efficacia; ità poteſt quis deteſtari furtum, quia diſplicet Deo, vel quia parit gehennam, quin ſimul deteſtetur ſacrilegium; & ex amore Juſtitiæ poteſt quis velle reſtituere decem, quin velit reſtituere mille. Et eodem modo poteſt velle Deo credere aliquod myſterium, putà Reſurrectionem mortuorum, quin velit credere Trinitatem, ſi non credat ex toto corde, quamvis utrumque myſterium eodem modo repræſentetur credibile, ut de facto Zacharias culpabiliter diſcredit dictis Angeli revelantis conceptionem Joannis Baptiſtæ, etiam alia fidei myſteria crederet: ſic pariter poteſt quis ex motivo contritionis dolere de mortalibus, quia Deo diſplicent, quin doleat de venialibus; ergo poteſt etiam ex motivo contritionis, aut ex metu gehennæ deteſtari unum mortale, non aliud; quod fusè oſtendit Ripalda *diſp.* 138. *art.* 2. contra Suarez *diſp.* 3. de Pœnitentia *ſect.* 8. & nos etiam diximus in de Juſtitia *diſp.* 1. *q.* 3. *art.* 2.

Ex dictis ſequitur, Sacramentum validum, & informè haberi poſſe, etiamſi quis confiteatur ſolùm venialia, ſi enim doleat de venialibus ex motivo particulari, putà de mendaciis, & invincibiliter ſit oblitus furti mortalis, hujuſmodi Sacramentum poterit eſſe validum, & informe ex defectu doloris illimitati.

XIX. Quæritur demum Utrum ex alio capite, quàm

quàm ex defectu doloris illimitati, poſſit Sacramentum Pœnitentiæ eſſe validum, & informe? Putant nonnulli primò eſſe validum, & informe, ſi detur dolor de omnibus commiſſis ſine propoſito non peccandi de cætero. Sed contra eſt, quia ex Triden. ad valorem requiritur hujuſmodi propoſitum ſaltem virtuale; præterquamquod qui vellet aliud peccatum committere, jam non haberet dolorem de omnibus commiſſis, quia non haberet dolorem de hoc ipſo peccato, quod tunc committeret.

Secundò alii illud admittunt, ſi dolor ſit naturalis; ſed ex propoſitione Innoc. XI. Attritio naturalis non ſufficit; & cùm hæc theſis proſcripta ſit illimitata, dicendum, quòd attritio naturalis non ſolùm non ſufficiat ad fructum, ſed neque ad valorem Sacramenti.

Tertiò alii cum Hurt. apud Dicaſt. *num.* 101. docent eſſe validum, & informe, ſi deſit actus fidei, & Spei; quippe qui non ad valorem, ſed ad fructum requiruntur. Sed contrà eſt, quia ad attritionem ſupernaturalem ſemper præcedit fides, & ſpes: quòd ſi poſſent aliquando invincibiliter non præcedere, non eſt cur negetur fructus Sacramenti, ſi dantur omnia ejus conſtitutiva.

Alii quartò putant poſſe id oriri ex defectu abſolutionis univerſalis, ut ſi confeſſarius velit abſolvere ſolùm à non reſervatis, remittendo Pœnitentem ad Superiorem ob reſervata. Sed contrà eſt, quia ſi confeſſarius habet animum conferendi Sacramentum à Chriſto inſtitutum, habet implicitè voluntatem conferendi gratiam, quæ abſolvat etiam à reſervatis indirectè, relinquendo onus comparendi ſuperiori; ſi ergo voluntas non abſolvendi à reſervatis prævaleat, Sacramentum non conficitur, nec ullatenus datur abſolutio à non reſervatis.

Alii

Alii quintò putarunt eſſe validum, & informe, ſi invincibiliter deſit dolor, vel ſi dolor ſit ineſſicax, vel ſi ſit ſolùm putatus. Hæc tamen poſt Triden. non ſubſiſtunt. Ex hac tamen opinionum varietate colligi poteſt, poſſibilitatem Sacramenti Pœnitentiæ validi. & informis eſſe moraliter certam, cùm communiſſimè DD. ferè omnes illam admiſerint uſque ad Vaſquii tempora, ut notat Dicaſt. *n.* 84. quamvìs diverſis modis illud comminiſcerentur.

Dices 1. Quare non deberet dici Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe illud, quod reciperetur à Chriſti fideli, qui culpabiliter nunquam elicuit actum fidei formalis de Deo uno, & Remuneratore, cum dolore tamen de omnibus mortalibus ex motivo ſupernaturali, putà Gehennæ? Etenim in tali caſu haberentur omnia conſtitutiva Sacramenti, atque adeò Sacramentum eſſet validum; non haberetur tamen gratia à Sacramento cauſata, quia ſine fide illa formali, ſeu ſine actu fidei ex motivo primæ veritatis relevantis exiſtentiam Dei unius, & Remuneratoris, nemo poteſt juſtificari, juxta illud Apoſt. ad Hebr. 11. *Sine fide autem impoſsibile eſt placere Deo*; atque adeò Sacramentum non eſſet formatum.

Reſpond. in hoc caſu Sacramentum non fore validum ex defectu doloris ſupernaturalis, non enim ex Tridentino *ſeſſ. 7. cap. 7. Fides ſit humanæ ſalutis initium, & radix juſtificationis*, non confertur im præſenti providentia auxilium ſupernaturale ad eliciendos actus ſupernaturales, antequam elicitus ſit actus fidei formalis, ut oſtendimus in de gratia *diſp. p. qu. 7. art.* 1. Aliter ſi ante actum fidei poſſet homo elicere dolorem v. gr. ſupernaturalem, per hunc mereretur de congruo alia auxilia ſupernaturalia, quibus ad juſtificationem diſponeretur, unde initium ſalutis eſſet hujuſmodi dolor, & non actus fidei. Docent quidem com-

communiter, quod antecedenter ad actum fidei ſupernaturalem detur auxilium ſupernaturale, quo liberè ponatur pia affectio ad fidem, ſic enim fides eſt meritoria de congruo, & initium ſalutis. Docet etiam Lugo contra Communiorem, ut diximus loco laudato, quod antecedenter ad piam affectionem ad fidem detur à Deo infidelibus auxilium ſupernaturale, quo ponatur oratio, & petatur illuſtratio Spiritûs Sancti ad veram fidem amplectendam, eò quòd videatur iſthæc oratio ad ipſam fidem pertinere, tamquam proxima diſpoſitio ad illam; nemo tamen docuit, quòd antecedenter ad fidem dentur à Deo infidelibus auxilia ſupernaturalia ad ponendos alios actus virtutum. Propterea dolor de peccatis etiam ex motivo vitandi gehennam non eſt ſupernaturalis, ubi non præceſſit actus fidei formalis, atque adeò non eſt conſtitutivus Sacramenti Pœnitentiæ.

Quibus adde, quòd eſto poſſit dari hujuſmodi dolor ſupernaturalis, non præmiſſo actu fidei formali, non per hoc Sacramentum illud Pœnitentiæ eſſet validum; quandoquidem licet non deficeret Sacramenti valor ex defectu conſtitutivi, deficeret tamen ex defectu requiſiti eſſentialis; non ſecus ac deficit valor Sacramenti, deficiente intentione ſuſcipientis, quæ eſt requiſitum eſſentiale, non conſtitutivum. Quod autem eſſentialiter requiratur ad valorem Sacramenti pœnitentiæ, non ſolùm quòd præmiſſum fuerit Sacramentum baptiſmi, ſed etiam quòd præmiſſa fuerit fides formalis, quæ neceſſaria eſt neceſſitate medii ad ſalutem, non videtur revocari poſſe in dubium; cùm Trident. *ſeſſ. 6. cap. 6.* loquens de diſpoſitione ad juſtificationem, ad quam Sacramentum Pœnitentiæ ordinatur, dicat: *de hac diſpoſitione ſcriptum eſt, accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & quòd inquirentibus ſe remunerator ſit.*

Dices

Dices 2. Quare non debeat dici Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe illud, quod ſuſcipitur cum ſola attritione naturali? hæc enim quamvìs ad fructum Sacramenti non ſufficiat, videtur tamen ad ejuſdem valorem ſatis eſſe, ut docent Cano, Ledeſma, Soto, Sylveſter Paludanus, Cajetanus, Capreolus, Covarruvias, Victoria, & alii plurimi, & graves Doctores apud Henriq. *l.* 1. *de Pœn. cap.* 26. *n.* 2. l. D. Sicut enim Sacramentum Pœnitentiæ conſtitui poteſt Confeſſione naturali, nec non abſolutione vi naturali poſitâ, ità dici poteſt, quòd conſtituatur etiam attritione poſitâ vi naturali, quamvìs non poſſit iſta ad gratiam diſponere. Et in hoc tantùm ſenſu Cardenas putat proſcriptam eſſe ab Innoc. XI. Theſim illam 57. quæ habet: *Probabile eſt ſufficere Attritionem naturalem, modò honeſtam*; proſcribitur quippe ſolùm, quòd ſufficiat ad fructum Sacramenti, prout olim docuerunt Pitigianus, Soto, Cabrera, Cano, & alii apud Dianam *p.* 3. *tr.* 4. *reſ.* 13. non verò ad valorem; cùm hæc ſententia videatur eſſe ipſius D. Tho. *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 3. *art.* 4. ubi habet: *Confeſſio poteſt eſſe in eo, qui non eſt contritus, & quamvìs tunc non recipiat abſolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet, ſicut etiam eſt in aliis Sacramentis*; *unde non tenetur iterare Confeſſionem, qui fictus accedit, ſed tenetur poſtmodum fictionem ſuam confiteri.* Non poteſt autem Angelicus intelligi, quòd validè Sacramentum ſuſcipiat, qui caret quacunque contritione, ſive perfectâ, ſive etiam imperfectâ, hoc eſt attritione, ut patet. Neque poteſt intelligi, quòd non recipiat fructum, ſi careat contritione perfectâ, habeat tamen imperfectam, ſeu attritionem ſupernaturalem, ut etiam eſt perſpicuum, ergo debet intelligi, quòd validè Sacramentum ſuſcipiat, & ſinè fructu, ſi careat contritione ſive perfectâ, ſive imperfectâ ſupernaturali, dummodo habeat attritionem naturalem.

Reſp. Attritionem naturalem non ſufficere ad valorem

Sacramenti, atque adeò non poſſe dari Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe per hoc, quòd pœnitens ad illud accedat cum ſola attritione naturali. Ratio doctrinæ eſt, quia Florentinum, & Tridentinum docent, dolorem requiſitum ad valorem Sacramenti diſponere ad fructum, atque adeò ſi attritio naturalis non diſponit ad gratiam, neque Sacramentum conſtituit. Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. loquens de contritione, quam dixerat eſſe partem Sacramenti, dicit, *Eam diſponere ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam. & cap.* 3. dicit attritionem, quæ eſt pars Sacramenti, ad plenam, & perfectam remiſſionem ex Dei inſtitutione requiri. & *cap.* 4, docet, *Donum Dei eſſe, & Spiritûs Sancti impulſum.* Hinc puto, quòd Theſis illa 57. proſcripta ab Innoc. XI. intelligenda ſit tam de ſufficientia attritionis naturalis relatè ad fructum, quàm relatè ad valorem Sacramenti, cùm enim loquatur univerſaliter, & non ſit ratio, cur debeat intelligi reſtrictè ſolùm in ordine ad fructum, dicendum quòd in omni univerſalitate intelligenda ſit, ut proinde neque ſufficiat ad fructum, neque ad valorem: quicquid olim ante Tridentinum non pauci putârint, ſive quod ad valorem, ſive etiam quod ad fructum ſufficeret, ut videre eſt apud Dianam *loco citato*. Quod attinet ad D. Thomam, dico intelligendum eſſe juxta noſtram ſententiam, quòd videlicet Sacramentum validè, & ſinè fructu ſuſcipiat, qui accedit ſinè contritione ſolùm imperfecta univerſali de omnibus peccatis commiſſis, dummodo non careat attritione ſupernaturali de aliquibus peccatis ex motivo propriæ turpitudinis cognitæ lumine ſupernaturali, ut dicentis oppoſitionem cum virtutibus ſupernaturalibus ad æternam gloriam perducentibus. Hæc ſufficiat innuiſſe, qui plura velit hac de re, conſulat in Trutina Theologica jam Typis à me data expoſitionem Theſis 57. ab Innoc. XI. confixæ; nec non quæ ibidem dicuntur de Sacramento Pœnitentiæ valido, & informi in ordine ad praxim in

ex-

Digitized by Google

expoſitione primæ Theſis ab eodem Pontifice proſcriptæ *num.* 28.

ARTICULUS IV.

Utrùm attritio ſufficiat in Sacramento Pœnitentiæ, etiamſi quamcunque Dei dilectionem excludat.

XX. MUltiplex eſt hac in re ſententia. Prima quorundam gravium Antiquorum cum Magiſtro Alenſi Bonav. Okamo, Gabriel, requirentium contritionem, ità ut illa habeat vim juſtificandi, & abſolutio Sacerdotis non remittat peccata, ſed ſolùm declaret ea eſſe remiſſa, & Pœnitentem exoneret ab obligatione ſubjiciendi ea clavibus. Verùm cùm certum nunc ſit ex Trident. abſolutionem Sacerdotis non declarare peccata eſſe remiſſa, ſed ea remittere, ideo auctoritas iſtorum DD. nullatenus favet Lovanienſibus, qui cum Chriſtiano Lupo, Havermando de la Verdure, & aliis requirunt etiam contritionem, & pro hac ſententia laudant è Thomiſtis Cajetanum, Victoriam, Contenſon, & ex DD. Soc. Toletum, Comitolum, Pallavicinum.

Secunda ſententia cum Corduba, Soto, Navarro requirit contritionem ſaltem exiſtimatam. Tertia poſt Trid. communiſſima docet, attritionem ſufficere ex ſolo metu Gehennæ conceptam. Innumeros pro hac ſententia laudat Auctores Gormaz, ità ut nonnulli oppoſitam doceant eſſe improbabilem, & Tridentino repugnantem; quia tamen nonnulli acriter contendebant, attritionem abſque aliquali Dei dilectione non ſufficere, idcirco Alex. VII. Die 5. Maji 1667. ſub pœna Excommunic. prohibuit, ne quis cenſurâ ullâ notaret, aut opinionem id aſſirmantem, cum Sylvio, Pallavicino, & aliis apud Haunol. *n.* 985. negantem cum communi Theol. apud Lugo *diſp.* 5. *ſect.* 9.

XXI. Dicendum itaq; primò, ſufficere attritionē ex mero metu Gehennæ conceptā, quin requiratur aut perfecta

 con-

contritio, aut contritio putata in Sacramento Pœnitentiæ.

Prob. Quia Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. dicit, eſſe partem Sacramenti Pœnitentiæ contritionem; nempe illam, quam *cap.* 4. dividit in perfectam, quæ procedit ex motivo charitatis, & imperfectam, quæ ex gehennæ, ac pœnarum metu concipitur; additque eam eſſe donum Dei, Spiritûs Sancti impulſum; & ad Dei Gratiam in Sacramento impetrandam diſponere. Neque poteſt intelligi, quòd loquatur Tridentinum de diſpoſitione remota. Nam hanc habet attritio etiam extra Sacramentum, ergo intelligi debet de diſpoſitione proxima: atque adeò attritio in Sacramento eſt ultima diſpoſitio ad Gratiam: & idcirco dicimus, hominem in Sacramento ex attrito fieri contritum, quatenus eodem modo diſponit ad gratiam attritio cum Sacramento, quàm contritio.

Prob. Etiam ratione, quia ſi requireretur contritio perfecta ad Sacramentum conficiendum, fruſtraretur hoc Sacramentum Fine ſuo, qui eſt Deo peccatorem reconciliare, ſemper enim ſupponeret Peccatorem Deo reconciliatum per contritionem: unde Sacramentum Pœnitentiæ non eſſet mortuorum, ſed vivorum, & Sacerdos non haberet poteſtatem dimittendi peccata, ſed ſolùm declarandi ea eſſe remiſſa.

Confirm. Quia Pontifices in Sacris Canonibus diſertè aſſerunt, morientium ſalutem à Sacerdotum abſolutione pendere, quod non eſſet verum, ſi in Sacramento requireretur contritio, quippe quæ ſufficiens eſt ad ſalutem, etiam ſecluſâ abſolutione. Julius Papa in Can.: *Si Presbyter* 26. *q.* 3. habet: *Si Presbyter pœnitentiam morientibus denegaverit, reus erit animarum.* & Cæleſtinus Can. ſequenti. *Pœnitentiam morientibus denegare, quid aliud eſt, quàm morienti mortem addere, ejúſque animam ſuâ credulitate occidere?*

Confirm. 2. Quia ſi requireretur contritio perfecta. Lex gratiæ eſſet difficilior, quàm Lex Moſaica, aut naturæ.

In

In iis enim ad ſalutem ſufficiebat contritio , & in Lege Gratiæ præter contritionem requireretur Confeſſio.

Hinc fit, quòd neque requiratur contritio exiſtimata , ſeu attritio, quæ putetur contritio. Nam ſi attritio ſufficit, fruſtra requiritur, quòd exiſtimetur contritio, ſi non ſufficit, non poteſt exiſtimatio falſa efficere , quod ſufficiat.

Neque dicas, requiri, quòd attritio ſaltem exiſtimetur contritio, quia in negotio noſtræ ſalutis adhibere debemus media omninò certa; non eſt autem omnino certum, quòd attritio cognita ſufficiat, cùm graves authores apud Suarium *diſp. 22. de Pœnitentia ſect.* 1. id negent. Nam contra eſt, quia in negotio ſalutis æternæ non debemus procurare certitudinem metaphyſicam , ſed moralem. Aliter quilibet deberet ponere contritionem intenſiſſimam, quam poteſt, prout nonnulli docuerunt in Sacramento Pœnitentiæ requiri : rurſus deberet contritiones intenſiſſimas ad majorem certitudinem iterare ; deberet etiam confeſſiones quoad poterit iterare; quod eſſet onus importabile, redderetque viam ſalutis imperviam. Quare ſufficit univerſim ſequi opinionem inter probabiles probabiliſſimam, ſeu moraliter certam, quamvìs non ſit tutiſſima materialiter, ut conſtat ex propoſitione tertia ab Alex. VIII. confixà ; eſt autem probabiliſſimum, & moraliter certum, quòd ſufficiat attritio cognita , ergo non requiritur contritio in Sacramento Pœnitentiæ , ne putata quidem, quod etiam verum eſt in articulo mortis , ut docent communiùs , cùm enim in eo articulo teneatur quilibet elicere actum amoris Dei ſuper omnia, vi talis actûs habetur omnis certitudo moraliter poſſibilis de ſalute obtinenda præter certitudinem moralem de ſufficientia attritionis in Sacramento.

OBJIC. Patres Conc. Tridentini, teſte Pallavicino *lib.* 12. *cap.* 10. in decreto de Attritione noluerunt apponi ea verba , quibus ſignificabatur attritionem ſufficere ad Sacramenti conſtitutionem, idque ad inſtantiam Epiſcopi

Tudetani admonentis variare Doctores circa ſufficientiam attritionis, ergo non fuit de mente Concilii, quòd attritio ſufficiat.

Reſp. Cum Platelio *n.* 681. noluiiſſe Tridentinum damnare ſententiam Scoti, conſtituentis eſſentiam Sacramenti Pœnitentiæ in ſola abſolutione, & ideo noluiſſe, quòd apponerentur ea verba, quibus ſignificabatur atttritionem conſtituere Sacramentum, deinde tranſmiſſo, quòd nihil voluerit expreſsè definire circa ſufficientiam attritionis in Sacramento, non proinde fit, quòd ex rationibus adductis, & ex verbis laudatis Tridentini non deducatur dilucidè, quòd ea ſufficiat.

XXII. Remanet ſolùm difficultas, An præter attritionem requiratur ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ aliqualis Dei dilectio, quæ explicatur vel per hoc, quòd actus doloris concipiatur ob utrumque motivum Contritionis ſimul, & Attritionis, ſeu bonitatis Divinæ, & pœnarum, unde deficiat à Contritione perfecta, & puriſſima de ſe ſufficiente ad juſtificationem extra Sacramentum, vel per hoc, quod præter attritionem detur quædam dilectio Dei remiſſa, & non ex toto corde, ut ad juſtificationem requiritur.

Quòd non ſufficiat attritio ſinè aliquali dilectione Dei, probat Pallavic. primò ex Script. Dicitur enim prima Joan. 3. *Qui non diligit, manet in morte.* & prima ad Corinth. 13. *Sinè Charitate nihil ſum.* Secundò ex Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 6. ubi Peccatores dicuntur ad juſtificationem diſponi, dum Deum tanquam omnis Juſtitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversùs peccata per odium, & deteſtationem; ergo deteſtatio oriri debet ex prævia dilectione. Et idem Trid. *cap.* 7. habet: *Fides ſinè Spe, & Charitate, vitam æternam præſtare non poteſt.* Tertiò ex PP. & Angelico, qui paſſim aliquam dilectionem exigunt ad juſtificationem. Auguſtinus *lib.* de vera, & falſa Pœnitentia, *cap.* 17. habet: *Sinè amo-*

Digitized by Google

amore Dei nemo unquam gratiam invenit. nec veniam conſecutus eſt. Angelicus *in 4. diſt. 17. q. 3. art. 4.* dicit, Confeſſionem non valere ſinè Charitate, quæ eſt principium merendi. Quartò demum ratione: tum quia Deus nunquam confert habitum fidei infuſum, niſi præcedat actus Fidei, nec habitum Spei, niſi præcedat actus Spei; ergo neque habitum Charitatis, & gratiam, niſi præcedat actus Charitatis, tum etiam, quia ſicut in humanis offenſor Principis non videtur ad ejus amicitiam obtinendam diſpoſitus, ſi petat veniam, dicendo illam petere ob metum vindictæ, non ob diſplicentiam de ejus averſione, & inimicitia; ità nec videtur congruè diſpoſitus peccator ad veniam à Deo obtinendam, ſi doleat tantùm ex metu pœnarum, & non ex motivo Charitatis.

XXIII. Dicendum tamen ſecundò cum ferè communiſſima apud Lugo *loco citato*, ſufficere in Sacramento attritionem ex mero gehennæ metu conceptam, abſque alia Dei dilectione.

PROB. Si requireretur aliqualis alia dilectio, ſemper haberetur juſtificatio per hanc dilectionem ante Sacramentum: unde recurrerent, quæ diximus contra primam ſententiam, quæ requirit contritionem perfectam. *Probatur ſequela*; quia ſive dilectio ſit debilis, hoc eſt remiſſa, ſive ſit intenſa, ſemper eſt ejuſdem ſpeciei, atque adeò ſemper ſufficit ad juſtificationem. Dicitur enim dilectio eſſe ex toto corde, & non ex corde diviſo, non per hoc quòd ſit intenſa, ſed per hoc quòd Deum præferat cuivis creaturæ: Præterea ſive dilectio procedat ex ſolo motivo charitatis, ſive etiam ex pœnarum metu, ſemper vera dilectio eſt, atque adeò ante Sacramenti ſuſceptionem juſtificat.

Ad primam rationem in contrarium multipliciter reſpondet Haunoldus *n.* 989. Sufficit nobis dicere, ea Scripturæ loca intelligi poſſe de charitate habituali, non de actuali; Aliter infantes poſt Baptiſmum eſſent in morte.

Ad ſecundam. Tridentinum, dum exigit, quod peccatores diligere incipiant, ut ad juſtificationem in Sacramento diſponantur, ſolùm requirit amorem Dei inchoatum, qui includitur in propoſito ſervandi in poſterum ejus mandata. Quis enim neget, hujuſmodi propoſitum eſſe aliqualem, & inchoatum Dei amorem? cùm enim inter præcepta detur præceptum dilectionis, qui proponit ſervare omnia præcepta, proponit etiam ſervare præceptum dilectionis, atque adeo inchoatè, & in cauſa Deum diligit. Præterea ipſum odium peccati, quamvìs ex mero motivo pœnarum, eſt aliqualis Dei dilectio, & charitas inchoata. Adde, poſſe etiam dici, quod Deum diligere incipiamus per actum ſpei prævium ad attritionem, amando illum amore concupiſcentiæ, quatenus bonum nobis, non amore benevolentiæ, quatenus bonum in ſe, quod ſpectat ad charitatem, Præterquam quod Triden. ibi enumerat actus, qui ſolent juſtificationem præire, non vero qui præeunt neceſſario; aliter Timor Divinæ Juſtitiæ, qui ibi etiam recenſetur, eſſet eſſentialiter ad juſtificationem prærequiſitus; quod nemo dixerit, cùm ſola dilectio perfecta abſque prævio Timore in omnium ſententia ſufficiat. Ad id, quod additur: Triden. docens Fidem ſinè Spe, & Charitate præſtare non poſſe vitam æternam, loquitur de Charitate habituali, aliter infantes ſalvari non poſſent.

Ad Tertiam. Aug. & alii PP. interpretandi ſunt de amore inchoato, qui includitur in propoſito ſervandi omnia præcepta, aut in actu ſpei. Angelicus vero, ut notat Eſparſa, ibi loquitur de confeſſione, quatenus eſt meritoria gloriæ, & ideo dicit, ad merendum hoc præmium nihil valere ſinè charitate, & gratia.

Ad quartam: prærequiritur actus Fidei, & Spei ad infuſionem Fidei, & Spei habitualis, quia per Fidem Deus exercet ſuum magiſterium, & inſtruit hominem de fine ſupernaturali, & de mediis ad illum; per ſpem vero erigit ani-

Digitized by Google

animum ad media ponenda, ut finem ſupernaturalem arduum, ſed probabiliter ex Divina Miſericordia futurum, homo conſequatur. Ad infundendam charitatem habitualem, & Gratiam Deus ſolùm extra Sacramentum prærequirit Charitatem actualem, in Sacramento tamen ex meritis Chriſti contentus eſt de puta attritione, aliter nihil conferrent Chriſti merita, niſi defectum aliquem in nobis ſupplerent.

Ad id, quod additur; verum eſt, quòd nec Principis, nec Dei veniam mereatur, qui poſitivè dicit, nihil morari ejus offenſionem, ſed ſolum vindictam metuere; cùm hic actus ſit injurioſus, & peccaminoſus: Qui tamen abſolutè dicit offenſionem deteſtari ob metum pœnarum, ponit actum honeſtum; & quamvìs hoc actu non ſit congruè diſpoſitus ad veniam à Principe obtinendam, ſicut nec à Deo extra Sacramentum, eſt tamen diſpoſitus ad illam à Deo obtinendam ex meritis Chriſti in Sacramento; quod fusè proſequitur E ſparſa *q*. 80. *de Pœn.*

XXIV. Difficultas demum eſt, num licitè poſſimus in Sacramento Pœnitentiæ adhibere attritionem ex metu Gehennæ conceptum, abſque illa aliquali Dei dilectione, quam contendunt Adverſarii diſtinctam à propoſito non peccandi de cætero?

Videtur enim, quod non: quia in iis, quæ ſpectant ad valorem Sacramenti, non poſſumus uti opinione probabili, omiſsâ tutiore: Hæc autem opinio de ſufficientia attritionis ex mero metu videtur eſſe ſolùm probabilis; cum ex prohibitione laudata Alex. VII. non poſſit oppoſita ſententia cenſurari; ergo non licèt illam in praxim deducere, omiſsâ ratione.

XXV. Dicendum tamen tertiò, licitum eſſe hanc attritionem in Sacramento adhibere.

Prob. Si non liceret adhibere attritionem ex mero Gehennæ metu, quia attritio involvens aliqualem Dei di-

 lectio-

lectionem eſt tutior, neque liceret hanc attritionem cum aliquali dilectione adhibere, quia tutior eſt Contritio perfecta, præſertim intenſiſſima. Sequela non admittitur, quia non tenemur univerſim ad tutius, ſed ad moraliter certum; immò ſufficit probabiliſſimum ex propoſitione 3. Alexandri VIII. Configentis theſim illam: *Non licèt ſequi opinionem vel inter probabiles probabiliſſimam*; ergo neque id, unde ſequitur. Eſt autem moraliter certa opinio de ſufficientia attritionis ex mero metu, ſpectatâ locutione Tridentini, auctoritate communiſſimâ Theologorum, & ratione, quam adduximus ab intrinſeco.

Neque dicas, pugnare hæc duo, hanc opinionem eſſe moraliter certam, & oppoſitam eſſe probabilem ſaltem ab extrinſeco, ut videtur colligi ex eo decreto Alex. VII. prohibentis, ne ulla cenſura inuratur.

Nam, ut advertit Terillus *q.* 22. *n.* 70. & Platel. *to* 5. *n.* 715. quando probabilitas unius partis eſt valde excedens, poteſt pertingere ad aliquam moralem certitudinem, quin tamen deturbet ſententiam oppoſitam ab aliqua tenui probabilitate; ſiquidem moralis Certitudo non conſiſtit in indiviſibili, ut Certitudo metaphyſica, aut phyſica: & ideo bene ſtat, quòd noſtra opinio ſit moraliter certa, & oppoſita habeat tenuem aliquam probabilitatem. Sic moraliter certum eſt, non requiri in Contritione determinatum gradum intenſionis, multò minùs quòd ſit intenſiſſima, aut ſaltem magis intenſa, quam quilibet alius dolor hìc, & nunc exiſtens in voluntate; nec requiri, quòd de ſingulis peccatis ſingulæ Contritiones eliciantur, nec in Contritione requiri certam durationem; quamvìs pro his, & ſimilibus ſententiis plures graves DD. adducantur à Dicaſt. *diſp.* 2. & aliis paſſim: Unde aliquam habent ſaltem ab extrinſeco tenuem probabilitatem.

Deinde etiam tranſmiſſo, quòd opinio de ſufficientia attritionis ſit ſolùm probabilis, adhuc Vaſquez 1. 2. *diſp.* 63. Sanchez, Salas, Pontius, Salonius, & alii putant, licitum eſſe

eſſe illam adhibere in Sacramento; quia cenſent, ſolùm in Sacramentis conferendis, ut habet propoſitio prima proſcripta ab Innoc. XI. non verò in Sacramentis ſuſcipiendis illicitum eſſe uti opinione probabili, relictâ tutiore. Et diſparitas eſt, quia intantùm non licèt uti opinione probabili minùs tuta in Sacramentis conferendis, non quia illis irrogatur injuria, ſeu quia peccatur contra Religionem ſi eorum conſtitutiva ponantur juxta probabilem opinionem, atque adeò prudenter; ſed quia peccatur contra charitatem conferendo remedium probabile, & incertum, omiſſo certo; qui autem ſuſcipit Sacramentum, poteſt cedere juri ſuo, & eſſe contentus de Sacramento probabili, & idcirco non peccat ſuſcipiendo Sacramentum juxta opinionem probabilem minus tutam. Equidem tamen cenſeo cum Suario tomo 3. in tertiam partem *diſp.* 16. & aliis communius, peccari non ſolùm contra Charitatem, ſed etiam contra Religionem, ſeu contra reverentiam Sacramentis debitam, ſi conferantur juxta opinionem probabilem minus tutam; atque adeò illicitum eſſe non ſolùm in conferendis, ſed etiam in ſuſcipiendis Sacramentis hujuſmodi opinionem ſequi, eò quòd in utroque caſu exponeretur Sacramentum periculo fruſtrationis. Addo tamen cum eodem Suario *loc. cit.* licitum eſſe adhibere in Sacramento attritionem, omiſsâ contritione, quia quamvìs quæſtio ſit inter DD. num attritio ſufficiat ad fructum Sacramenti, extra controverſiam tamen eſt, quòd ſufficiat ad valorem unde non exponitur Sacramentum periculo fruſtrationis, atque adeò non irrogatur illi injuria; Immò, ut notat idem Suarius, licèt dubitetur, an attritio ſufficiat ad fructum Sacramenti; opinio tamen, quòd ſufficiat, eſt practicè, ac moraliter certa, unde nec Sacramentum, nec fructus Sacramenti eſt merè probabilis, & incertus. Vide quæ hac de re fusè dixi in expoſitione theſis 15. confixæ ab Alex. VIII. in Trutina Theſium confixarum.

ARTI-

ARTICULUS V.

Expenduntur plurima de dolore, ac propoſito ad Sacramentum Pœnitentiæ requiſitis:

XXVI. DIcendum 1. Dolorem ad Sacramentum Pœnitentiæ requiſitum debere eſſe formalem, quin ſufficiat virtualis incluſus in amore Dei ſuper omnia. Ità communiſſimè poſt Triden. contra Scotum Sylveſtrum, Roſellam, & alios apud Tambur. Ratio eſt, tum quia verba Trid. requirentis Contritionem ſumenda ſunt in ſenſu proprio, niſi quid obſtet: tum etiam quia par eſt, ut notat Auguſt. quod qui peccando delectationem formalem expertus eſt, ad remiſſionem ſe diſponat experiendo formalem dolorem, ac mœrorem. Non ſufficit tamen, quòd quis doleat de carentia ſui doloris, quia hìc dolor non eſt dolor de peccato, prout à Triden. requiritur. Porrò hìc dolor etiam requiritur in Confeſſione venialium, ut docent communiſſimè, quia ex Trident. dolor eſt pars Sacramenti. Ad juſtificationem autem extra Sacramentum probabiliter ſufficit tam Contritio includens virtualiter amorem Dei ſuper omnia, quam amor Dei ſuper omnia includens virtualiter dolorem, de utroque enim actu ſeorſim ſæpè fit mentio in Scripturis, Joan. 14. *Qui diligit, diligetur à Patre meo.* 1. Joan. 4. *Omnis, qui diligit, ex Deo natus eſt.* & Iſaiæ 30. *Cùm ingemueris, tunc ſalvus eris.* & Pſal. 50. *Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies.*

XXVII. Dico ſecundò: probabile eſt ex Lugo, Dicaſt., Arriaga *diſp.* 37. *ſect.* 3. contra Vaſquez. & Bonac., poſſe unum dolorem ad plura Sacramenta ſufficere, dummodo faciat unum moraliter cum aliis Sacramenti partibus, & non longo tempore præcedat. Ratio eſt tum praxis, ſæpè enim poſt abſolutionem collatam Pœnitens addit novum peccatum, & iterum confertur abſolutio, quin Confeſſarii regulariter ſoliciti ſint de novo dolore; eſto conſultius ſit

ſit Pœnitentem ad novum dolorem excitare: tum etiam quia univerſim poteſt eadem eſſe materia proxima plurium Sacramentorum; ſicut idem Chriſtus eſt in qualibet hoſtia; & eadem ſatisfactio poteſt eſſe materia duplicis Sacramenti; ergo etiam idem dolor.

Neque dicas, quod ſicut non poteſt eadem confeſſio ad plura Sacramenta deſervire, ità nec idem dolor. Nam ex Lugo diſparitas eſt, quia Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum eſt per modum Judicii, in Judicio autem non profertur nova ſententia ſine nova accuſatione, & novo proceſſu, eò quòd judex jam ſit functus munere ſuo; ergo etiam in Judicio Sacramentali requiritur nova confeſſio, ut poſſit nova abſolutio conferri; At non eſt, cur requiratur novus dolor, quippe qui non deſervit ad formam judicialem externam, ſed ad reconciliationem, & remiſſionem, & per hoc quòd non revocetur poteſt moraliter conjungi cum nova Confeſſione, quæ fiat v. gr. die ſequenti ad dolorem, ut docent Lugo. & Tamb. imo etiam poſt tres; aut quatuor dies juxta aliorum ſententiam. Additque Arriaga, etiam poſt longum tempus poſſe cum abſolutione moraliter conjungi; quod ex eo probat, quia ſi quis Confeſſionem petat, & ſenſibus deſtituatur, poteſt Sacerdos etiam poſt menſem adveniens illum abſolvere; ſicut etiam in judiiciis humanis ſolet ſententia proferri multo poſt proceſſum formatum. Quia tamen in Sacramentis adminiſtrandis non eſt licitum uti opinione probabili minus tuta, ideo hujuſmodi opiniones non debent in praxim reduci, niſi ſint probabiliſſimæ. ſeu moraliter certæ, quas ſcilicet aut ferè communis DD. Conſenſus, aut aut fidelium praxis approbat; ſicut diximus ex Lugo, fidelium praxim approbare, quod ſi Pœnitens ſtatim poſt abſolutionem novum peccatum confiteatur, confeſſarii non ſint ſolliciti de novo dolore.

XXVIII. Dico 3. Dolor ad Sacramentum requiſitus non debet neceſſariò elici ex intentione Confeſſionis, Arriaga

riaga dicit, hanc eſſe ſententiam certam, & hunc eſſe modum connaturalem ponendi dolorem; ſiquidem ideo ponitur Confeſſio, quia præceſſit dolor & non è contra; ac proinde ſi quis audiens Concionem conteratur, nihil cogitans de Confeſſione, poteſt deinde abſque novo dolore confiteri, ut notat Reginaldus *lib.5.n.* 54.

Neque dicas, actiones Sacramentales debere fieri ex intentione ponendi Sacramentum. Nam hoc eſt verum de actionibus quæ ponuntur à miniſtro, non ab aliis: ſic qui conficit panem, ponit ſpecies Sacramentales, quin debeat eas ponere ex intentione quòd Euchariſtiam conſtituant; ſic etiam ſatisfactio, non debet poni ex intentione ponendi pœnitentiam impoſitam à Confeſſario.

Neque replices, Confeſſionem debere poni ex intentione ſuſcipiendi Sacramentum, quin ſufficiat, quòd hiſtoricè narrentur peccata Confeſſario; ergo idem dicendum de dolore. Nam ex natura judicii accuſatio ordinari debet ad ſententiam judicialem, & ideo Confeſſio merè hiſtorica non ſufficit; Dolor tamen ex natura judicii non debet ad abſolutionem referri. Adde ex Arriaga, dolorem natura ſua dicere aliquem ordinem ad Confeſſionem, cum Contritio includat votum Confeſſionis; Unde non eſt neceſſe, quòd explicitè ex intentione Confeſſionis ponatur; ſecùs verò Confeſſio, quæ ut ſpectet ad Sacramentum, debet eſſe doloroſa, & ideo non ſufficit merè hiſtorica ſine ordine ad Sacramentum. Praxis etiam fidelium videtur eſſe, ut ſæpè dolor præteritus ad Sacramentum recipiendum referatur, ut Confeſſio ab eo dolore moraliter informetur; ergo non eſt neceſſe, quod dolor ex intentione Confeſſionis ponatur.

XXIX. Dico ult. Propoſitum non peccandi de cætero non requiritur univerſim, quòd ſit formale, ſeu diſtinctum ab actu doloris, ſed ſufficit virtuale in eo actu incluſum, idque tam in juſtificatione extra Sacramentum, quàm in Sacramento. Ità Vaſq. Navarr. Medina contra Suarium *diſp.4 ſect.3.* Bell. Canum. Quod

Quòd non requiratur propoſitum formale ad juſtificationem extra Sacramentum, conſtat, quia Scripturæ nullam faciunt hujus propoſiti mentionem Ezech. 33. *Convertimini ad me & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris & non erit in ruinam vobis iniquitas.* David juſtificatus eſt, 2. Regum 12. ſtatim, ac dixit; *Peccavi Domino.* ubi Aug. hom. 41. ait *Tres ſyllabæ ſunt, Peccavi ſed his tribus ſyllabis flamma ſacrificii coram Deo aſcendit in cœlum.* Et Chryſoſt. hom. 9. *Dic*, inquit, *peccatum, & ſolviſti peccatum*; quod etiam innuit David. *Pſal.* 31. dicens, *confitebor &c. & tu remiſiſti.* Similiter in converſione Filii Prodigi Lucæ 15. & Publicani Lucæ 18. nulla fit mentio de propoſito.

Quòd verò nec requiratur propoſitum formale in Sacramento, conſtat etiam, quia Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. ſolùm tres actus Pœnitentis enumerat, tanquam partes Pœnitentiæ conſtitutivas, nempe Contritionem, Confeſſionem & Satisfactionem, & *c.* 4. explicans naturam Contritionis dicit, eſſe dolorem, ac deteſtationem de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero; ubi oſtendit, eodem actu utrumque haberi, nempe dolorem, & propoſitum, atque adeò propoſitum poſſe eſſe incluſum in actu doloris, non ſecus ac includitur votum Pœnitentiæ. Neque dicas, quod ſi ſufficit dolor formalis, & propoſitum virtuale, poſſet vice versâ ſufficere propoſitum formale cum dolore virtuali. Nam non ſemper propoſitum non peccandi de cætero ſtat cum diſplicentia de peccatis præteritis, ut diximus articulo 3. Deinde Triden. expreſsè requirit dolorem, quin requirit expreſsè propoſitum. Quare ut diximus articulo 3. laudato, tunc ſolùm requiritur propoſitum formale univerſale, quando dolor eſt limitatus, ſeu ex motivo particulari, quia in tali dolore non includitur virtualiter propoſitum illimitatum.

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO III.

De Confeſſione.

AD hanc ſecundam partem materiæ proximæ Sacramenti Pœnitentiæ innumeræ quæſtiones ſpectant, quas Theologi morales diſcutiunt; expediemus hìc præcipuas, videl. An detur obligatio explicandi circumſtantias peccatorum aggravantes intra eandem ſpeciem? aut explicandi complicem peccati, quando non poteſt aliter peccati ſpecies explicari? An detur obligatio confitendi peccata dubia? An peccatum fictionis in inſtanti baptiſmi commiſſum ſpectet ad hoc Sacramentum, ſicut etiam an ſit materia ſufficiens peccatum purè putatum? An debeat numerus, & individuatio peccatorum explicari, & quomodo peccata numero multiplicentur?

ARTICULUS I.

Num detur obligatio confitendi circumſtantias merè aggravantes, & peccati complicem?

I. EX divino præcepto Confeſſio debet eſſe integra, ſi minus materialiter, ſaltem formaliter. Dicitur materialiter integra, quando integra materia Confeſſionis ſubjicitur clavibus, explicando omnia mortalia commiſſa: dicitur integra formaliter, quando clavibus ſubjiciuntur ea omnia, quæ ſpectant ad formam Sacramenti; eſto non exponantur omnia, quæ ſpectant ad materiam; quod accidit, quando aliquod mortale reticetur, vel ex oblivione, vel ex rationabili cauſa. Certum eſt ex Tridentino, ad integritatem materialem ſpectare, quòd numerus, & ſpecies peccatorum explicentur: Difficultas tamen eſt, an etiam peccatorum circumſtantiæ ſint explicandæ? Aliquæ autem ex circumſtantiis dicuntur mutare ſpeciem peccati, aliæ verò intra eandem ſpeciem aggra-

aggravare peccatum: mutant ſpeciem ex D. Thom. *in 4. diſt.* 16. *q.* 3. *art.* 2. quæ habent ſpecialem repugnantiam cum rationis dictamine, ut proinde regulariter diverſis virtutibus opponantur; ſicut furtum ſacrilegum non ſolùm opponitur virtuti juſtitiæ, ſed etiam Religionis, & Adulterium non ſolùm eſt contra caſtitatem, ſed etiam contra juſtitiam: Dicitur verò circumſtantia peccatum aggravare intra eandem ſpeciem, ſi non opponatur diverſæ virtuti; ſicut eſt major quantitas furti, duratio; vel intenſio actus &c.

II. Dico nunc 1. Explicandas in Confeſſione circumſtantias mutantes peccati ſpeciem. Ità Triden. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5.

Prob. Ratione ab eodem Triden. adducta, quia niſi hujuſmodi circumſtantiæ explicarentur, nec à Pœnitentibus integrè exponerentur peccata, nec ea judicibus innoteſcerent; unde non poſſent iſti rectè de gravitate criminum judicare, & pœnam congruam imponere. Hinc fit, quod qui confeſſus eſt peccatum, oblitus alicujus circumſtantiæ ſpeciem mutantis, ſi deinde recordetur, debet illam clavibus ſubjicere.

Difficultas ſolùm eſt, an poſſit hæc circumſtantia tunc explicari, nullâ factâ mentione peccati jam clavibus ſubjecti? Ad quod reſpondendum cum Suario *diſp.* 22. *ſect.* 2. quòd ſi poſſit ea circumſtantia explicari nullâ factâ mentione de peccato, non oporteat repetere Confeſſionem ejus peccati; ſecùs verò ſi id non poſſit: ex. gr. ſi habens votum caſtitatis fornicatus eſt, & deinde oblitus voti explicavit ſolùm in Confeſſione fornicationem, ſatis eſt quod nulla factâ mentione fornicationis, dicat deinde, violavi ſemel quoddam votum. Et ratio eſt, quia fractio voti non eſt ratio generica continens ſub ſe plures ſpecies peccatorum, unde ſufficienter explicatur illa ſpecies olim prætermiſſa: At ſi quis occiderit v. g. Clericum, & ſolùm confeſſus eſt homicidium, non poteſt deinde explicare cir-

cumſtantiam perſonæ ſacræ occiſæ, niſi iterum dicendo, occidi perſonam ſacram. Nam ſi diceret commiſi ſacrilegium, non explicaret ſpeciem ſacrilegii, quod eſt ratio generica ad ſpecies diverſas.

Dubitatur etiam, utrum ille; qui habens votum Caſtitatis fornicatus eſt, poſſit explicare primâ vice Circumſtantiam illam voti tanquam novum peccatum, dicendo fornicatus ſum; & violavi quoddam votum? Negant hoc communiter, quia ſignificaretur commiſſum eſſe duplex phyſicè peccatum; cum revera fuerit unum phyſicè, & duplex moraliter. Quando tamen Confeſſus eſt fornicationem oblitus voti, poteſt deinde ſolùm dicere, fregi quoddam votum, quia ſic præſcinderet, utrùm hæc voti violatio eſſet novum peccatum, an Circumſtantia peccati.

III. Dico 2. non datur obligatio explicanda Circumſtantias notabiliter aggravantes. Ita D. Th. *in* 4. *diſt.* 16. *qu.* 3. *art.* 2. *quæſt.* 5. Bon. Sylveſter, Navarrus, Valentia, Lugo, & alii communiùs contra Suarez, Coninck, Sà, Amicum, Gonetum, *diſp.* 10. *art.* 3. alioſque plures.

PROB. De hac obligatione non conſtat, immo potiùs conſtat oppoſitum; ergo ea non datur. *Probatur Antecedens*: in tantùm per Adverſarios de hac obligatione conſtaret, quia Triden. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. exponens materiam remotam hujus Sacramenti dicit, aperienda eſſe peccata, & Circumſtantias mutantes ſpeciem, ut Confeſſarius rectè de gravitate criminum cenſere poſſit, & pœnam congruam imponere. Sed ex hac ipſa doctrina Triden. eruitur oppoſitum. Nam in materia dogmatica propoſitiones præciſivæ æquivalent excluſivis: v. gr. ſi Triden. ſolùm diceret confitenda eſſe mortalia certa, & præſcinderet à venialibus vel à mortalibus dubiis, nos ad hæc non teneremur; ergo cùm ſolùm loquatur de Circumſtantiis mutantibus ſpeciem, & præſcindat à notabiliter aggravantibus, non tenemur eas clavibus ſubjicere.

Neque

Neque obſtat, quòd Trid. dicat, Circumſtantias mutantes ſpeciem eſſe aperiendas, ut imponatur pœna conſona gravitati delicti, quæ ratio videtur militare etiam pro Circumſtantiis aggravantibus. Nam Trid. interpretandum eſt, quòd loquatur de gravitate ſubſtantiali delicti, non de accidentali ſpectante ad Circumſtantiam: quod oſtēditur primo, quia aliter ejus doctrina eſſet manca, dum ſolùm dicit Circumſtantias mutantes ſpeciem eſſe aperiendas. Secundò quia Concilium loco laudato docet, nihil aliud à peccatoribus exigi, quàm quòd ſpecies, & numerum peccatorum exponant: unde poſitivè excludit Circumſtantias, quæ ſpectant ad ſpeciem, vel numerum; ſic ſi ordine Regio recenſenda eſſent omnia Regni animalia quoad ſpeciem, vel numerum non eſſet recenſenda eorum qualitas, aut moles, ætas &c. quæ ſunt Circumſtantiæ. Tertiò quia aliter eſſent etiam apperiendæ Circumſtantiæ notabiliter alleviantes, v.g. ſi quis occidat uxorem in adulterio deprehenſam, quæ Circumſtantia adeò peccatum alleviat, ut leges civiles hoc uxoricidium non puniāt. Neque dicas, Circumſtantias alleviantes noon eſſe aperiendas, quia deſervirent ad excuſationem. Nam ſi homicidium non ſit plenè deliberatum, ut pertingat ad mortale, in omnium ſententia id eſt explicandum in Confeſſione, quamvìs excuſetur delictum; ergo etiam Circumſtantiæ alleviantes notabiliter deberent exponi, quamvìs delictum excuſetur, ſi ſubſiſteret doctrina Adverſariorum, quòd explicandum ſit quodcumque notabiliter variat Judicium Confeſſarii.

Confirm. Quia ſi teneremur ad Circumſtantias notabiliter aggravantes, Confeſſio eſſet Conſcientiarum Carnificina, daretur enim anſa ſcrupulis innumeris, cùm non facilè cognoſci poſſit, quænam Circumſtantiæ ità notabiliter aggravent, ut teneamur eas confiteri, quænam verò non aggravent notabiliter. Quis enim dignoſcat, ad quam intenſionem, & durationem pertingere debeat actus,

 ut

ut hæc circumſtantia ſit explicanda? Unde quilibet cenſeret, ſe obligari ad declarandas quaſcumque circumſtantias; quod eſt moraliter impoſſibile. Dicendum itaque, ſufficere, quod Confeſſario interroganti de aliqua circumſtantia notabiliter aggravante, v.g. de quantitate furti, teneamur reſpondere, non ſecus ac tenemur reſpondere interroganti de conſuetudine peccati, ut conſtat ex propoſitione 58. ad Inn. XI. confixa, habet enim Confeſſarius jus interrogandi quæcumque ſpectant ad rectè judicandum, & medendum. Quare ſicut nemo dixerit, nos teneri ad confitendam conſuetudinem peccati, quia Conſuetudo peccati non eſt peccatum, & Tridentinum dicit, nihil aliud à Pœnitentibus exigi, quàm quòd mortalia confiteantur quoad ſpeciem, & numerum, eſto teneamur interroganti de Conſuetudine reſpondere: Ita quia nec Circumſtantiæ peccati ſunt peccatum, [ut magnitudo hominis non eſt homo] ſed accidentia moralia peccati, ideo nec tenemur ad illas aperiendas, licèt teneamur interroganti de illis reſpondere.

IV. OBJIC. 1. In Confeſſione explicandus eſt etiam actus externus, quamvìs non ſit novum peccatum diſtinctum ab interno, idque quia variatur Judicium Confeſſarii, ſi actui interno ſuperaddatur externus; ſed magìs variatur Judicium Confeſſarii ex Circumſtantia notabiliter aggravante; ergo hæc etiam eſt explicanda.

Confirm. Quia aliter qui inceſtum commiſit cum conſanguinea in primo gradu lineæ rectæ ſufficienter explicaret peccatum, dicendo, commiſi inceſtum, eò quòd in probabili ſententia omnia peccata inceſtus ſunt ejuſdem ſpeciei; & tamen quis non videat, notabilem hanc deformitatem ſuprà deformitatem inceſtus cum affini in quarto?

Reſp. Actum externum non eſſe Circumſtantiam actûs, ſed actus individuationem, & ſubſtantiam; & ideo eſt explicandus, cum ſit explicandus peccatorum numerus ſecun-

ſecundùm eorum individuationem, ſi notabilem deformitatem importet: ut propterea damnata ſit Propoſitio 25. ab Alexandro VII. dicens, ſufficere, quod qui commiſit Copulam cum ſoluta, dicat in Confeſſione, commiſi peccatum grave contra Caſtitatem cum ſoluta, non explicando Copulam. Individuatio enim hujus peccati fert ſpecialem deformitatem ſupra deformitatem tactûs, aut oſculi cum eadem ſoluta. Quòd autem actus externus non ſit Circumſtantia peccati, ſed peccatum, conſtat, quia ex Auguſtino peccatum eſt *dictum, factum, concupitum contra legem æternam*; ergo ex Auguſtino etiam actus externus, quo aliquid dicitur, aut fit contra Divinam voluntatem, eſt peccatum; eſto non ſit novum peccatum diſtinctum à peccato interno, nec ſuperaddat per ſe novum demeritum demerito actûs interni: quidquid ſit, an ſuperaddat novum malitiam moralem.

Utrum autem qui uno ictu v.g. occidit decem homines, aut uno actu voluit occidere 1000. ſufficiẽter explicet peccati individuationẽ dicendo, Occidi, & volui occidere plures, non explicando numerum objectorum determinatum? Probabiliùs affirmant, & ratio eſt, quia quamvìs ordo ad hæc objecta ſpectet ad individuationem talis actûs; iſta tamen individuatio non fert ſpecialem deformitatem, ut fert v.g. Copula cum ſoluta, ſed de materiali videtur ſe habere pluralitas illa objectorum; quod à poſteriori patet. Nam qui in Confeſſione dicit coram pluribus ſe detraxiſſe, non ſolet explicare iſtorum numerum, nec à Confeſſario ſolet interrogari.

Ad Confir. Vera eſſet ſequela, ſi ſubſiſteret ea opinio, quòd omnes inceſtus ſint ejuſdem ſpeciei; quia tamen cõmuniùs docent, eſſe ſolùm ejuſdem ſpeciei ſubalternæ, non infimæ, atque adeò ſpecie differre inceſtum in primo gradu ab aliis propter incomparabilem violationem pietatis, ideo juxta hanc veriorem ſententiam apud Dianam, *p. 3. tr. 4. reſol. 67.* explicandus eſt inceſtus in primo gradu.

V. OBJIC. 1. Ex Goneto. Furtum 100. aureorum moraliter æquivalet 100. furtis unius aurei, non ſecus ac furtum rei ſacræ æquivalet duobus ſpecie peccatis contra Juſtitiam, & contra Religionem ; ergo ſicut explicanda eſt multiplicitas ſpecifica peccatorum, quæ in uno actu continentur, ità etiam numerica; cum ex Triden. tam ſpecies, quàm numerus peccatorum explicanda ſint, atque adeò etiam Circumſtantiæ aggravantes.

Confirm. Quia aliter qui omnia æraria expilaſſet, ſufficienter explicaret peccatum dicendo, commiſi furtum grave: non ſecus ac ſi unum aureum furatus eſſet ; quod non videtur admittendum, quia magìs variat Judicium Confeſſarii furtum illud myriadum aureorum, quam furtum unius aurei in Eccleſia; ſed Circumſtantia iſta loci ſacri, utpote mutans ſpeciem, eſt explicanda; ergo à fortiori illa notabiliſſimè aggravans.

Reſp. Argumentum probare nimis, quòd ſcilicet etiam Circumſtantiæ alleviantes ſint explicandæ, & quòd etiam intenſio, ac duratio actus, quamvìs non notabilis; cùm etiam actus durans per duo inſtantia v.g. æquivaleat duobus peccatis durantibus per unicum inſtans.

Directè *Nego Antecedens*, quòd ſcilicet Circumſtantia illa furti 100. aureorum moraliter multiplicet numericè furta, ità ut illud æquivaleat 100. furtis unius aurei. Sicut enim magnitudo, duratio, & alia accidentia hominis non ſunt homo, ità nec magnitudo, & duratio peccati eſt peccatum. Hoc autem ex eo fit manifeſtum, quia ſi quis furatus ſit 1000. & unum aureos, in omnium ſententia ſufficienter explicat hoc peccatum dicendo furatus ſum 1000. aureos circiter, quia ille exceſſus unius aurei ſupra mille non eſt notabilis: contra verò ſi quis commiſerit 1000. & unum furta unius aurei, non poteſt in Confeſſione dicere, commiſi mille furta circiter; quia numerus explicandus eſt determinatè, quando poteſt ſic explicari; ergo falſum eſt, quòd furtum 1000. aureorum contineat

mora-

Digitized by Google

moraliter 1000. furta unius aurei : At furtum rei ſacræ verè moraliter continet duo peccata ſpecie diverſa contra Juſtitiam, & contra Religionem; unde licèt Circumſtantia iſta mutans ſpeciem ſit explicanda, non tamen Circumſtantia aggravans.

Sciendum tamen, Valentiam, & alios putare, quòd magnitudo furti ſit explicanda, non quia eſt Circumſtantia aggravans, ſed quia conſtituit hanc furti individuationem quæ præſefert ſpecialem deformitatem, ſicut diximus de Copula cum ſoluta. Sed communiter eum Angelico docent, quantitatem furti ſpectare ad Circumſtantiam. Hæc enim habet prima ſecundæ *q. 7. art. 3.* ad tertiam: *Conditio cauſa ex qua ſubſtantia actus dependet, non dicitur circumſtantia, ſed aliqua conditio adjuncta; ſicut in objecto non dicitur circumſtantia furti quod ſit alienum, hoc enim pertinet ad ſubſtantiam furti ſed quod ſit magnum vel parvum.* Quare ſicut in omnium ſententia intenſio actus major, vel minor eſt Circumſtantia, ità furtum majus, vel minùs, non verò individuatio peccatì.

Ad confirm. *concedo ſequelam, & nego* eſſe abſonam. Circumſtantia enim aggravans variat Judicium Confeſſarii ſolùm in ordine ad accidentia peccati, non in ordine ad ſubſtantiam, ſicut variat Circumſtantia mutans ſpeciem; & ideo quamvìs Circumſtantia aggravans poſſit eſſe extenſivè major, ſemper tamen Circumſtantia mutans ſpeciem eſt major intenſivè: ſicut intenſivè præſtat unus palmus ſubſtantiæ ignis immenſo calori, qui ſolùm intra lineam accidentis poteſt eſſe major, atque adeò veluti extenſivè.

VI. Objic. Ult. Hæc ſententia negans hanc obligationem eſt merè probabilis, non moraliter certa; in materia autem Sacramentorum non licet ſequi opinionem probabilem, omiſsâ tutiore; ergo ſaltem practicè non ſubſiſtit hæc ſententia.

Reſp. Etiam dato, quòd non ſolùm in Sacramentis

Digitized by Google

conferendis, ut habet prima propoſitio ab Inn. XI. confixa, ſed etiam in ſuſcipiendis, ut cum communiori diximus *art.4.quæſt.* antecedentis, illicitum ſit ſequi opinionem probabilem minus tutam de valore Sacramenti; ac præſens opinio non ſpectat ad valorem, ſeu ad materiam proximam, vel formam Sacramenti, ſed ſolùm ad materiam remotam; ut proinde non exponatur periculo fruſtrationis Sacramentum, ſi ea non ſubſiſtat; ergo ſufficit quòd hæc opinio ſit ſolidè probabilis, ut poſſimus eam practicè ſequi. Idemque dicas de opinione probabili, quòd non detur obligatio confitendi peccata negativè dubia, aut complicem peccati, & ſimilibus.

VII. Quæres tamen hìc, num revera detur obligatio aperiendi peccati complicem, quando non poteſt aliter peccati ſpecies explicari? Certum quidem eſt, citra necesſitatem non poſſe complicem cum ejus infamia manifeſtari. Quare ſi poteſt commodè alius Confeſſarius haberi, cui complex non ſit cognitus, debet pœnitens illum adire, ne proximum infamet. Quòd ſi non poſſit alius haberi Confeſſarius, cenſeo probabiliùs eſſe, quòd non ſolùm poſſit, ſed etiam debeat complex manifeſtari, ſi non poſſit aliter peccati ſpecies explicari. Ità communiùs cum Angelico. Ratio eſt, quia Pœnitens tenetur manifeſtare peccatum, etiam cum propria infamia; ergo multò magìs cum aliena; ſiquidem multò plus requiritur ad obligandum aliquem, ut infamet ſe ipſum, quàm ut alios infamet; cùm igitur bonum Confeſſionis materialiter integræ tantum ſit, ut propter illud Chriſtus obligaverit fideles ad ſubeundam infamiam propriam; multò magis cenſendum eſt eos obligaſſe ad manifeſtandum crimen alienum, ſi non poſſit aliter poni Confeſſio materialiter integra.

Confirm. Quoties datur juſta cauſa manifeſtandi crimen alterius, hujuſmodi manifeſtatio non eſt infamatio formalis, nec peccaminoſa; ſed hoc habetur in caſu noſtro;

ſtro; ergo non datur ratio excuſans à manifeſtando complice. *Minor probatur*, Tum quia ex inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ oritur juſta cauſa manifeſtandi crimina etiam propria, tum quia hoc Sacramentum eſt per modum judicii: In judicio autem licitum eſt manifeſtare ſocium criminis, quia Juriſdictio Judicis cadit ſuper peccatum ut eſt in ſe, & peccatum, quod involvit complicem, ex ſe eſt tale, ut illum manifeſtet; tum demum quia in hoc conſiſtit utilitas Pœnitentis, quòd integrè peccatum manifeſtet, ut poſſit à confeſſario adjuvari ad illud vitandum in poſterum.

Dices 1. In concurſu duorum præceptorum prævalet quod eſt præſtantius; ſed infamare complicem eſt materia præſtantioris præcepti, quàm ſit integritas materialis confeſſionis, cùm illud ſit Juris naturalis, hoc Juris poſitivi, ergo ſi ſimul concurrant, ſervandum eſt præceptum de non infamando proximum magìs, quàm præceptum de integritate materiali confeſſionis.

Reſp. In re præſenti infamationem proximi non eſſe formalem, ſed materialem; unde non dicuntur concurrere duo præcepta, naturale, & poſitivum, ſed ex circumſtantiis mutari materia præcepti naturalis. Non enim præceptum naturale eſt de non infamando proximum ex cauſa rationabili, ac præponderante, ſed de non infamando illum ſinè cauſa ſufficiente.

Dices 2. Si Confeſſor eſſet revelaturus peccatum complicis auditum in confeſſione, Pœnitens non teneretur tale peccatum aperire, ne proximus infametur, ergo neque debet explicare univerſim peccatum complicis, ne hic apud confeſſarium infametur.

Reſp. Hoc idem argumentum fieri poſſe de peccato proprio, atque adeò cùm nimis probet, nihil probat. Quare diſparitas eſt, quia tunc infamia illa proximi non ſequitur immediatè ex integritate confeſſionis, ſed ex abuſu ejuſdem, unde tenetur Pœnitens illi malo occurre-

re. Addit Lugo apud Platel. *n.* 783. contra Suarez, quod ſi non poſſit peccatum explicari, niſi manifeſtando crimen etiam non complicis; adhuc poſſit, ac debeat infamari apud Confeſſarium, ut ſi quis v. g. occiderit ſororem gravidam, quam Confeſſarius ſcit non eſſe conjugatam. Ratio ex Lugo eſt, quia periculum invalidè confitendi, & per hoc incurrendi grave damnum ſpirituale, prævalere debet cuicunque infamationi non complicis.

ARTICULUS II.

Num detur obligatio confitendi peccata dubia?

DIfficultas eſt tam de peccato dubio poſitivè, quàm negativè. Dicitur peccatum poſitivè, ſeu opinativè dubium in duplici ſenſu. Primo ſi probabiliter ſit commiſſum. Secundo ſi probabiliter, vel probabiliùs non ſit commiſſum. Verùm antonomaſticè peccatum poſitivè dubium ſignificat ſolùm peccatum, quod probabiliter non eſt commiſſum, & ideo abſolutè dici ſolet, quod non ſit materia neceſſaria Confeſſionis. Dubium vero negativum, ſeu ſuſpenſionis habetur, quando aut pro neutra parte ſtat ratio ulla probabilis, ut quod aſtra ſint paria, aut imparia; vel ſi pro utraque parte dentur motiva ad aſſenſum, intellectus tamen neutri parti præbere poteſt aſſenſum prudentem, ut ſi Petrus teſtetur mortem alicujus, & Paulus ejuſdem veracitatis illam neget.

VIII. Dico nunc I. Peccatum poſitivè dubium ſumptum pro peccato, quod probabiliter non eſt commiſſum, aut non fuit mortale, non eſt materia neceſſaria Sacramenti Pœnitentiæ. Ità communiter; præſertim ſi probabilius ſit non fuiſſe commiſſum, nec detur ſolida probabilitas in oppoſitum.

PROB. Qui conformat ſe judicio probabili, prudenter, & honeſtè operatur, ergo qui probabiliter, & à fortiori ſi probabilius judicat ſe non peccâſſe, honeſtè, & prudenter operatur, conformando ſe huic judicio, ac gerendo

do ſe perinde, ac ſi non peccâſſet; ergo non tenetur hujuſmodi peccatum clavibus ſubjicere.

Confirm. In Judicio forenſi qui probabiliter non deliquit, non damnatur, immo nec damnatur reus in mero dubio ſuſpenſivo, an deliquerit; quia nemo præſumitur reus, donec probetur; ergo idem dicendum in Judicio ſacramentali, quod eſt inſtitutum inſtar Judicii forenſis, nec diſcrepant, niſi in iis, in quibus conſtat Chriſtum Dominum voluiſſe ea differre.

Dices: Si judicans probabiliter ſe non peccâſſe non teneretur confiteri, nec teneretur ad contritionem in articulo mortis. Sequela non videtur admittenda, quia aliter exponeret ſe periculo damnationis; ergo nec id unde ſequitur, cùm ea peccata debeamus ſubjicere clavibus, de quibus tenemur confiteri. Contritio enim in tantum juſtificat, in quantum eſt votum Pœnitentiæ.

Reſp. Ad ſecuritatem ſalutis æternæ ſufficere, quòd homo in articulo mortis eliciat, prout tenetur, actus Fidei, Spei, & Charitatis, & quòd confiteatur peccata certa. Sic enim indirectè tolluntur etiam vi Sacramenti, nedum vi actûs charitatis, tum peccata oblita, tum quæ probabiliter non ſunt commiſſa, etiamſi in Confeſſione ſolam ille attritionem adhibeat, cùm ex dictis quæſtione antecedenti probabiliſſimum ſit, & moraliter certum, poſſe etiam in articulo mortis licitè attritionem adhiberi in Sacramento Pœnitentiæ; præſertim ſi eliciantur actus Fidei, Spei, & Charitatis, ad quos homo independenter à Sacramento tenetur. Quare *nego*; ſequelam eſſe abſonam, aut hominem exponi periculo damnationis, ſi non conteratur directè in articulo mortis de peccato, quod probabiliter non commiſit. Adde, quòd ſicut homo tenetur in articulo mortis conteri in confuſo, etiam de peccatis oblitis, & de peccatis, quæ ſunt in conſcientia ſcrupuloſa, hoc eſt, de quibus imprudenter dubitat, quin tamen ea teneatur ſubjicere clavibus, ità pariter de pec-

Digitized by Google

peccato probabiliter, & poſitivè dubio. Et ratio à priori eſt, quia plus requiritur ad aſſecutionem, & aſſecurationem ſalutis, quàm ad conficiendum Sacramentum. Aſſecutio ſalutis dependet tantùm ab eo, quod eſt, non ab eo, quod apparet, unde ſi re verâ ſit peccatum in anima, & non appareat, ſalus non obtinetur; Sacramenti verò confeſſio dependet ab eo quod apparet, unde ſi peccatum non appareat, ſed ſit oblitum, quamvis revera ſit in anima, adhuc Sacramentum conficitur, & indirectè illud remittitur; Idémque dicas de peccato, quod probabiliter non eſt commiſſum, aut quod eſt in Conſcientia ſcrupuloſa.

IX. Dico 2. Peccatum poſitivè, ſeu opinativè dubium ſumptum pro peccato, quod probabiliter eſt commiſſum, ità ut non detur ſolida probabilitas in oppoſitum, eſt materia neceſſaria Sacramenti Pœnitentiæ. Ità etiam communiùs: & juxta hunc ſenſum interpretandi ſunt DD. præſertim antiqui, qui abſolutè nullâ factâ diſtinctione docent, peccatum dubium eſſe materiam neceſſariam confeſſionis.

PROB. Quilibet in operationibus ſuis tenetur ſe accommodare judicio probabili, ſeu prudenti, cùm rarò admodum haberi poſſit in agibilibus evidentia, ergo ſicut eſt immunis ab obligatione confitendi peccatum, qui probabiliter judicat ſe non peccâſſe, ità tenetur confiteri, & gerere ſe tanquam peccatorem, qui probabiliter judicat ſe peccâſſe, quoties nulla eſt probabilitas de oppoſito.

De hoc dubio, ſicut etiam de dubio practicè practico intelligenda eſt Regula illa Juris: *In dubio tutior pars eligenda eſt*, quæ cohærere debet cum alia: *In dubio melior eſt conditio poſſidentis*. Etenim ſi probabile eſt legem eſſe latam, votum eſſe emiſſum, Petrum eſſe tuum Parentem, etiamſi de his omnibus non detur evidentia, adhuc eâ lege, & voto obligamur, & Petro tanquam Parenti debetur obſequium; quia hujuſmodi probabilitas exclu-

deus

dens probabilitatem in oppoſitum eſt quædam evidentia moralis reſpectiva, ſeu reſpectu operantis, ſufficiens ad illum obligandum, aut deobligandum, ſicut Ruſticus tenetur credere myſteria à Parocho propoſita ob ſimilem evidentiam moralem reſpectivam. Quando verò datur probabilitas etiam in oppoſitum, aut dubium eſt merè negativum, tunc currit Regula illa: In dubio melior eſt conditio poſſidentis.

X. Dico 3. Peccatum negativè, ſeu ſuſpenſivè dubium, non eſt materia neceſſaria Confeſſionis. Ità ex antiquis Paludanus, D. Antoninus, Tabiena apud Henriquez *lib. 8. De Euchariſtia cap.* 45. in gloſſa litera P, qui apertè docent, ſolùm in dubio poſitivo (quando ſcilicet quis probabiliter putat ſe peccâſſe) dari obligationem confitendi, non verò in dubio negativo, ſeu quando utrinque datur probabilitas de peccato commiſſo. Sicut enim in his caſibus homo non tenetur ad votum, nec ad obtemperandum Legi, ità nec ad confeſſionem peccati. Ad 20. alios Authores pro hac ſententia adducunt Moya, Diana *p.* 10. *tract.* 12. *reſol.* 1. Haunoldus de Pœnitentia *cap.* 8. inter quos ſunt Leſſius, Layman, Coninck, Sà, Præpoſitus, Martinonius, Amicus, Leander. Plures etiam DD. Romani, & Complutenſes de hoc conſulti, & Reviſores Societatis apud Tambur. *l.* 2. *Meth. Conf. cap.* 1. §. 3. Quamvis autem Sanchez *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 66. *ad* 30. Authores pro contraria ſententia referat, dicátque illam eſſe communiſſimam antiquorum, nihilominus ſi benè advertatur, D. Antoninus, Paludanus, Tabiena loquuntur ſolùm ut diximus, de peccato poſitivè dubio: Alii verò non diſtinguentes inter dubium poſitivum, & negativum, intelligendi ſunt, quòd ſolùm loquantur de illo dubio poſitivo; cùm ex Triden. mox laudando, & ratione probabiliſſimum ſit, non dari obligationem confitendi peccatum negativè dubium.

PROB. 1. ex Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. *& can.* 7. ubi apertè do-

docet, nihil aliud à Pœnitentibus exigi, quàm ut confiteantur mortalia, quorum memoriam habent, quorum meminerint, quorum habent conſcientiam, &c. Atqui his verbis excluditur obligatio confitendi peccata negativè dubia; ergo. *Probatur minor*: dum Tridentinum docet, explicanda ſolùm eſſe peccata, quorum habemus memoriam, & conſcientiam, excludit obligationem confitendi peccata, de quibus non habetur memoria, nec Conſcientia, ſed de peccatis negativè dubiis dici non poteſt, quòd habeatur memoria, aut Conſcientia; ergo.

Neque dicas, de peccatis dubiis haberi memoriam, & Conſcientiam dubiam. Nam verba Conciliorum ſumenda ſunt in ſenſu proprio, & uſitato, niſi quid obſtet, atqui habere memoriam, vel Conſcientiam, abſolutè prolatum, in ſenſu uſitato ſignificat habere memoriam, vel Conſcientiam certam, ergo non poteſt in Caſu noſtro intelligi de memoria, & Conſcientia cum addito, hoc eſt dubia, ſeu ſcrupuloſa: Sicuti quia eſſe album abſolutè prolatum ſignificat eſſe ferè totum album, ideo non poteſt de Æthiope dici abſolutè, quòd ſit albus, ſed ſolùm cum addito, videlicet albus ſecundùm dentes. Quòd autem habere memoriam, ſeu meminiſſe abſolutè prolatum ſignificet habere memoriam certam, ex eo patet, quia nemo dixerit poſſe ſe jurare, quòd meminerit, ſeu habeat memoriam de eo, de quo dubitat, licèt jurare poſſit, quòd de eo habeat memoriam dubiam. Etenim dubitare non eſt meminiſſe; cùm meminiſſe ſit quoddam ſcire, ut notat Plato apud Caramuelem *lib. 3. diſp. 4.* Similiter habere Conſcientiam de re aliqua eſt habere illius ſcientiam, juxta illud Bernardi: *Quid eſt conſcientia, niſi cordis ſcientia?* Adde: vel nomine Conſcientiæ Triden. intelligit Conſcientiam certam tantùm, & habemus intentum, quòd non debeamus fateri peccatum dubium, de quo non habetur Conſcientia certa; vel intelligit Conſcientiam genericè, ut complectentem omne genus Conſcientiæ, nem-

nempe certæ, probabilis, dubiæ, ſcrupuloſæ, & hoc dici non poteſt, quia deberemus confiteri etiam peccata, de quibus habemus Conſcientiam ſcrupuloſam, ſeu dubium imprudens, & peccata, de quibus habemus Conſcientiam probabilem, ſeu quæ probabiliter non commiſimus; quod nemo dixerit.

PROB. 2. Concluſio ratione, quia Chriſtus Dominus inſtituit Sacramentum Pœnitentiæ per modum Judicii, adeò ut in omnibus Judicium Sacramentale, & Forenſe conveniant, in quibus non conſtat voluiſſe ea diſcrepare (ut quòd idem ſit accuſator, & Reus, &c.) atqui in Judicio Forenſi nulla habetur ratio delicti negativè dubii, quamvìs enim Reus ad aliquam pœnam extraordinariam damnetur, quando reatus eſt poſitivè dubius, ſeu quando dantur Judicia vehementia de reatu; At quando reatus eſt negativè dubius, nulli pœnæ damnatur Reus; ergo neque in Judicio ſacramentali.

Confirm. Judicium Forenſe eſſet irrationabile, ſi damnaret Reum ſuſpenſivè dubium; ergo etiam Judicium Sacramentale; atque adeò licèt potuiſſet Chriſtus, quatenus Supremus Dominus, obligare nos ad Confeſſionem peccati dubii, non potuit tamen de poteſtate ordinaria, volens in Sacramento Pœnitentiæ Judicium exerceri. *Antecedens patet*, tum quia omnia Jura clamant, Reum dubium eſſe abſolvendum; In dubio favendum eſſe Reo; In obſcuris quod minimum eſt eſſe ſequendum; tum etiam quia in Judicio ſervanda eſt Juſtitiæ lex, quæ non patitur pro delicto dubio infligi pœnam certam; cùm hæc illi non commenſuretur. Quare ſicut in æquali dubio homo non tenetur ad votum, nec ad onus legis, ut docent communiùs ex D. Antonino, Paludano, Tabiena *loco citato*, ità nec ad Confeſſionem peccati. Et ratio potiſſima eſt, quia in dubio melior eſt conditio libertatis poſſidentis.

XII. Neque dicas cum Azorio, hanc regulam juris, *In du-*

dubio melior eſt conditio poſſidentis, solùm eſſe veram in materia juſtitiæ, non verò aliarum virtutum. Etenim ſi poſſideatur v. g. pecunia à Petro, & in dubio teneretur illam reſtituere. Mundus eſſet ſcrupulis, & litibus plenus, & dominia rerum eſſent ſemper incerta; unde in bonum publicum ſtatuta eſt Lex uſucapionis, & præſcriptionis; ratione cujus poſſeſſor bonæ Fidei poteſt rem poſſeſſam tanquam propriam retinere, etiamſi conſurgat dubium, an ea ſit aliena, & ideo in materia júſtitiæ melior eſt conditio poſſidentis: contra verò in materia legis, voti, pœnæ &c. tutior pars ſequenda eſt, & idcirco pro homicidio dubio incurritur irregularitas, quia, ut habet Pontifex in *cap. Ad audientiam*, In dubio tutior pars eſt ſequenda.

Nam contra eſt, quia ſicut in dubio an damnificaveris, etiam per Adverſarios non teneris reſtituere, ſeu damnum compenſare, quia quamvìs non reſtituendo exponas te periculo tranſgrediendi materialiter obligationem juſtitiæ, non peccas tamen formaliter, ſi formes dictamen conſcientiæ per principia reflexa dicens, Neminem in dubiis teneri; Ità pariter in dubio, an voveris, an peccaveris, & in materia aliarum virtutum: unde regula illa juris eſt univerſalis in materia omnium virtutum, ut docent communiſſimè. Et ratio à priori eſt, quia poſſeſſor bonæ fidei, ſi ſuperveniat dubium, & adhibita diligentia non poſſit illud deponere, non eſt deturbandus à ſua poſſeſſione: Atqui tam poſſidetur bonâ fide pecunia, quàm libertas, & innocentia, ergò ſicut in dubio an quis damnificaverit, non tenetur reſtituere, ità in dubio an voverit, an peccaverit, non tenetur ſervare votum, aut peccatum confiteri.

Et ratio ulterior eſt, quia idem eſt judicium fori interni, ac externi, quoties externum non nititur in falſa præſumptione; Sed forum externum ſemper fert Judicium, & Sententiam in favorem poſſidentis in quacunque ma-

materia, putà in materia Legis, voti, cenſuræ; ergo etiam in foro interno.

Verum quidem eſt, quòd in bonum publicum detur Lex Uſucapionis, & præſcriptionis; hæc tamen Lex non facit ad rem noſtram, nam per talem Legem non poteſt retineri tanquam propria res aliena, quæ poſſidetur, niſi poſt lapſum tot annorum, quibus elapſis retineri poteſt, etiamſi certò conſtet, quòd res fuerit aliena. At ante lapſum illorum annorum in dubio res poſſeſſa retineri poteſt, præcisè quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis; quod ſi certo moraliter conſtet rem eſſe alienam, reſtituenda eſt.

Ad id, quod dicitur de irregularitate: certum eſt univerſim, quod ſicut in dubio Cenſuræ nemo cenſendus eſt cenſuratus, ità in dubio irregularitatis nemo cenſendus eſt irregularis, quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis. In dubio vero homicidii advertunt communiùs DD. non imponi irregularitatem, ſi dubitetur de peccato gravi; ſed imponi, ſi certum ſit peccatum grave, & dubitetur, num ex tali actione graviter peccaminoſa, an aliunde ſecuta ſit mors occiſi, ut patet conſideranti textum Canonicum; & quia conſultiùs eſt in dubio ſequi partem tutiorem, ideo Pontifex rationabiliter imponit pœnam irregularitatis pro hoc peccato gravi, de quo dubitatur, an traxerit poſt ſe mortem ſecutam. Hinc paritas retorquetur, non incurritur enim irregularitas, quando patrans homicidium negativè dubitat, an graviter peccaverit; ergo neque incurritur onus confitendi peccatum, quando dubitatur negativè, an ſit commiſſum.

XII. Objic. 1. Contra ſecundam Concluſionem: Si quis poſſideat rem aliquam bonâ Fide, & ſuperveniat probabilitas, quod ea ſit aliena, immo ſi probabilius ſit, quod ſit aliena, quàm propria, neque in foro externo, neque in interno deturbandus eſt à ſua poſſeſſione, quia prævalet jus certum poſſeſſionis juri incerto, quod oritur ex

Digitized by Google

probabilitate, quod ea res ſit aliena, ut docent communius; ergo pariter ſi detur probabilitas, quod quis peccaverit, neque obligandus eſt ad confitendum hujuſmodi peccatum poſitivè dubium.

Reſp. Conceſſo antecedente, diſtinguo conſequens: ſi detur probabilitas, quod peccatum fuerit commiſſum abſque probabilitate in oppoſitum, ità ut ea probabilitas faciat certitudinem moralem reſpectivam, ut explicavimus in Concluſione, *nego*; ſecùs, *concedo conſequentiam*. Et eodem modo ſi detur moralis Certitudo reſpectiva, quod res, quæ poſſidetur, ſit aliena, ea reſtituenda eſt.

XIII. OBJIC. 2. Contra tertiam ex Moya, qui poſtquam per triginta annos docuiſſet in Scholis, non dari obligationem confitendi peccata negativè dubia, palinodiam cecinit *tract.* 3. *diſp.* 1. *qu.* 5. ex vi hujus argumenti: Potuit Chriſtus Dominus ità Sacramentum Pœnitentiæ inſtituere, ut daretur hæc obligatio; Atqui de facto ità inſtitutum eſt; ergo datur hæc obligatio. *Minor probatur* ex communi Catholicorum ſenſu, & traditione à tempore Apoſtolorum hactenus continuata, ratione cujus præceptum confitendi peccata dubia, tanquam inconcuſſum dogma, non tam probârunt, quàm ſuppoſuerunt DD. Ut enim ait Auguſtinus *lib* 4. contra Donatiſtas: *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi authoritate Apoſtolicâ traditum rectiſſimè creditur.* Hactenus Moya. Adde Leandrum, ac Tamburinum, quamvìs pronos in opiniones benignas, ut notat Diana *parte* 10. *tract.* 12. *reſol.* 2. proniſſimus & ipſe in eaſdem, obligationem hanc ex praxi Eccleſiæ declaratam non auſos fuiſſe inficiari: Advertitq; Tamburinus, omnia alia argumenta hanc obligationem ſuadentia eruditè ſolvi à Lugo, Layman, Præpoſito, Diana, eam tamen ab iis aſſeri unicè ex praxi Eccleſiæ, & conſenſu DD. qui negari non poteſt. Sanchez enim *lib.* 1. *ſumma cap.* 10. *num.* 66. *ad* 40. DD. refert id ſentientes.

Ne-

Neque dici poteſt cum Caramuele, hanc Eccleſiæ praxim eſſe timoratorum, qui ſicut liberè, & ex pietate confitentur venialia, ità etiam peccata dubia; unde à multis DD. ea obligatio, & praxis obligatoria negatur.

Nam Regula ad dignoſcendum, utrùm aliqua praxis ſit obligatoria, eſt inſpicere, an ſit de re ardua, an conſtanter ab omnibus obſervetur, an timoratis ſcandalum pariat in obſervantia; & ſi hæc omnia concurrant, (ut videntur in Caſu noſtro concurrere) dicendum, praxim eſſe obligatoriam; cujuſmodi eſt v. g. praxis reſpondendi Confeſſario interroganti de Conſuetudine peccati, praxis præmittendi Communioni Confeſſionem peccatorum in prima Confeſſione oblitorum, praxis abſtinendi à lacticiniis in Quadrageſima, praxis jejunandi in privilegio Pentecoſtes, Feſti D. Laurentii, Omnium Sanctorum, &c.

Reſp. Argumentum eſſe efficax, ſi conſtaret de hac praxi, & de Conſenſu DD. in ſenſu Adverſariorum. Contendo tamen cum Marcantio apud Dianam *loco laudato*, praxim, & Conſenſum DD. eſſe ſolùm de peccato dubio poſitivè, quando ſcilicet probabile eſt, peccatum eſſe commiſſum abſque probabilitate in oppoſitum, non verò de dubio negativo, ſicut neque eſt de dubio poſitivo, quando ſcilicet probabile eſt, peccatum non eſſe commiſſum. D. Antoninus, Paludanus, Tabiena, & plerique Recentiores, qui diſtinguunt inter hoc triplex genus peccati dubii, apertè docent, nullam dari obligationem confitendi peccata negativè dubia. Alii DD. antiqui fatentur quidem abſolutè, dari obligationem aperiendi peccata dubia. Verùm, ſicut Adverſarii optimè diſtinguunt, & docent, DD. antiquos non eſſe intelligendos de peccato dubio poſitivè, quòd ſcilicet probabiliter ſit commiſſum; Ità nos rationabiliter dicimus propter Authoritatem Tridentini, & tot DD. & ob rationes Concluſionis, antiquos non eſſe intelligendos de peccato dubio negativè, ſed de dubio poſitivè, quando ſcilicet probabiliter eſt

commiſſum. Quare *nego minorem*. Ad probat. dicendum vel non dari eam praxim relatè ad peccatum negativè dubium, vel ſi datur, ea eſt ex devotione aliquorum, aut ex ignorantia, ſi putetur ea praxis obligatoria; ſicut dicendum ab omnibus de praxi confitendi venialia.

OBJIC. 3. Omnia mortalia etiam dubia ſunt materia neceſſaria Contritionis; ergo etiam Confeſſionis. *Probatur conſequentia*, quia Chriſtus Dominus per illa verba Joan. 20. *Quorum remiſeritis, &c.* Conſtituit Sacerdotes Vicarios Dei in abſolvendis peccatis, adeò ut omnia peccata, quæ olim tenebantur homines ad Deum ipſum immediatè deferre, teneantur nunc deferre ad Tribunal Sacerdotum, per quos unicè peccata remittuntur vi Sacramenti ſive in re, ſive in voto ſuſcepti; ergo ſicut olim etiam peccata dubia erant ad Deum per Contritionem deferenda, ità nunc ad Tribunal Sacerdotum.

Confirm. Sacerdotes à Chriſto Domino non ſolùm conſtituti ſunt Judices, ſed etiam Medici; atqui medico etiam morbi, & vulnera dubia exponenda ſunt, quia ut loquitur Triden. *Vulnus quod ignoratur, medicina non curat*; ergo ut prius.

Reſp. Argumentum probare nimis, vid. etiam peccatũ poſitivè dubium, quod ſcilicet probabiliter non eſt commiſſum, eſſe materiam neceſſariam Confeſſionis; quia hoc etiã eſt materia neceſſaria contritionis. Directè dico verũ quidem eſſe, quòd unicè vi Sacramenti aut in re, aut in voto ſuſcepti, mortalia deleantur; At ſicut peccata oblita, & poſitivè dubia, quæ probabiliter non ſunt comiſſa, delentur vi clavium indirectè, ità etiam peccata dubia negativè. Dicimus enim, majorem eſſe obligationem ad ſalutem aſſecurandam per contritionẽ, quàm ad Sacramentum conficiendum, quia ſalutis aſſecutio pendet ab eo quod eſt, unde etiam à peccato oblito impeditur; Sacramentum verò pendet ab eo quod apparet, unde non impeditur ejus fructus ex defectu confeſſionis peccati obliti, aut negativè dubij.

Ad

Ad Confirm. Similiter argumentum probat nimis, quòd ſcilicet etiam peccatum poſitivè dubium, ſeu probabiliter non commiſſum exponendum ſit. Idcirco autem etiam vulnera poſitivè dubia Medico aperiuntur, quia ſi vere inflicta ſunt, non poſſunt aliter niſi pharmaco curari: contra verò peccatum dubium negative, ſicut peccatum oblitum, deleri poteſt independenter à Sacramento per Contritionem; ergo non fuit neceſſe, quòd homines ad ea aperienda in Confeſſione obligarentur. Potuit quidem Chriſtus ex Supremitate dominii hanc obligationem imponere, tum relate ad peccata dubia negative, tum poſitive, quia tamen hæc obligatio eſt contra conſuetum modum operandi humanum, & contra leges omnium Judiciorum, ideò non eſt præſumenda; niſi aperte conſtet de illa.

Obj. ultimò ex Sanchez. In dubio tutior pars eſt eligenda, ubi poſſeſſio non favet dubitanti; & ideo in dubio v. gr. an quis confeſſus ſit peccatum certe commiſſum, in omnium ſententia tenetur illud confiteri: Atqui etiam in dubio an ſit commiſſum peccatum, poſſeſſio non favet dubitanti; ergo etiam in hoc dubio peccatum Clavibus ſubjiciendum eſt. *Probatur minor*, quia in hoc Caſu poſſidet præceptum Confeſſionis, præſertim quia ex praxi Eccleſiæ hoc præceptum eſt etiam de peccatis dubiis.

Confirm. 1. Quia tunc in dubio melior eſt Conditio poſſidentis, quàndo dubitans obligaretur ad aliquod excedens limites dubii, putà ſi dubitans de peccato obligaretur ad confitendum illud, non ut dubium, ſed ut certum; hoc tamen non habetur in Caſu, quia ſolùm ut dubium aperiendum eſt, & ut tale punitur; ergo.

Confirm. 2. Quia Lex, quamvìs videatur pœnalis, & odioſa, amplianda eſt tanquam favorabilis, quando reſpicit favorem animarum, & vitationem peccatorum, ut oſtendit Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 3. Atqui Lex Confeſſionis eſt

 hu-

hujuſmodi, cùm lata ſit tanquam ſuaviſſimum pharmacum ad præcavenda peccata, ergo ſicut Medicis etiam morbi dubii detegendi ſunt in favorem ſalutis corporis, ità Confeſſariis peccata dubia in favorem ſalutis animæ.

Confirm. demum, quia ex Tridentino aperienda ſunt peccata prout ſunt in Conſcientia, exceptis venialibus, ergo cùm peccata dubia ſint in Conſcientia, & non ſint venialia, aperienda ſunt in Confeſſione.

Reſp. Manifeſtum eſſe, quòd in Caſu noſtro poſſeſſio faveat dubitanti, hoc eſt poſſeſſio ſtet pro libertate, non pro præcepto. Univerſim enim pro ea parte ſtat poſſeſſio, quæ antecedenter præſupponitur, ac proinde transfert rationabiliter alteri onus probandi oppoſitum: ſic in celebri exemplo, ſi quis die Jovis dubitet, an ſit elapſa media nox, non tenetur abſtinere ab eſu carnium, quia poſſeſſio ſtat pro libertate, quæ antecedit obligationem ſubſequentem, contra verò ſi quis dubitet Die Saturni, an ſit elapſa media nox, non poteſt carnes comedere, quia poſſeſſio ſtat pro præcepto, quod antecedit; Atqui in Caſu noſtro antecedit libertas, & conſequenter probanda eſt, non præſumenda obligatio ſubjiciendi Clavibus peccatum dubium (ſicut è contra ſi peccatum ſit certum, & dubitetur an ſit confeſſum, obligatio antecedit, & ideo confitendum eſt) ergo in dubio an ſit commiſſum peccatum, libertas poſſidet; & quia melior eſt Conditio poſſidentis, ideo non datur obligatio confitendi. Quod autem ad praxim Eccleſiæ ſpectet, jam fecimus ſatis.

Ad primam confir. *nego minorem.* Hæc enim ipſa obligatio aperiendi peccata dubia, ut dubia, excedit limites dubii. Nam delictum dubium eſt immune à quovis onere in quolibet Tribunali; ergo obligatio confitendi peccata dubia, ut dubia, cùm ſit oneroſa, excedit limites dubii.

Ad ſecundam: ſi doctrina ſubſiſteret, quælibet Lex eſſet amplianda, cùm quælibet reſpiciat Bonum commune, atque adeò ſit aliquo modo favorabilis. Quare illa dici-

citur Lex odioſa, & reſtringenda, quæ fert onus; illa favorabilis, & amplianda, quæ fert privilegium, aut Gratiam. In Caſu noſtro Confeſſio peccati eſt onus, quamvìs hoc onus ordinetur ad bonum animæ, ergo hujuſmodi Lex eſt reſtringenda ad peccata certa : Et ſicut Medicis non debent exponi morbi dubii, nec morbi leves, ſed probabiles, ità non ex obligatione, ſed ex pietate exponuntur Confeſſario peccata dubia, & venialia : Præſertim quia nullum datur diſcrimen ſalutis æternæ ob peccatum dubium, ſi homo de illo conteratur, aut ſi alia peccata certa confiteatur, ità ut peccatum dubium remittatur indirectè, ſi fortè fuerit commiſſum.

Ad tertiam Triden. nuſquam dicit, aperienda eſſe peccata, prout ſunt in Conſcientia; ſed dicit, nihil aliud à peccatoribus exigi, quàm ut peccata confiteantur, quorum Conſcientiam habent, atque adeò peccata certa, unde excluditur obligatio confitendi peccata dubia; & diſertè deinde docet, non dari obligationem confitendi venialia.

XVI. Gravis eſt hìc difficultas, Num peccatum explicatum in Confeſſione, ut dubium, ſi deinde deprehendatur certum, iterum Clavibus ſubjiciendum ſit ut certum? Cardinalis de Lugo non audet hanc obligationem negare, putat tamen ſaltem ſpeculativè probabile eſſe, quòd non detur: & practicè etiam hanc obligationem negant Roſella, Leander *de Sacr. tr.* 5. *d.* 5. *q.* 27. Breſſerus *de conſc. l.* 4. *c.* 18. Tambur. *li.* 2. *Conſ. c.* 1. §. 4. Arriaga, & alii apud Mendo in ſtatera *diſſert.* 10. *qu.* 6. Ratio, quam promovet Lugo, eſt, quia qui confitetur ſe peccâſſe decies circiter, quamvìs ſub dubio fateatur peccatum decimum, & undecimum, nihilominus ſi deprehendat deinde ſe undecies peccâſſe, non tenetur ex praxi Eccleſiæ iterum peccatum illud undecimum confiteri; ergo neque in Caſu.

Confirm. Quia qui dicit, peccavi ad ſummum decies,

æquivalenter dicit, peccavi novies, & dubito de decimo. Atqui ſi deprehendat deinde, revera ſe decies peccâſſe, non tenetur iterum peccatum illud decimum confiteri, ut docent communiter ex praxi Eccleſiæ, quidquid nonnulli repugnent, ergo neque in Caſu. Addit Arriaga, hanc opinionem non eſſe in praxi rejiciendam, neque vi rationis, quæ nulla eſt, nec ex ſenſu DD. quia DD. qui quæſtionem hanc in propriis terminis attigerunt, & eam obligationem imponunt, non ſunt niſi Turrianus, & Thomas Sanchez: Diana vero ſolùm refert horum verba, nihil addendo de proprio. Et ratio à priori eſt, quia quando quis exponit peccatum dubium, ſatisfacit obligationi exponendi peccatum, prout eſt in Conſcientia, & ab eo abſolvitur directè, non vero indirectè, ut de peccatis oblitis, ergo nulla ſupereſt obligatio. Quod etiam confirmatur paritate Judicii Forenſis, in quo ſententia lata de crimine dubio, aut probabili eſt decretoria; ſic etiam datâ abſolutione à Cenſuris dubiis, vel diſpenſatione ſuper irregularitate, aut voto dubio, nulla reviviſcit obligatio, ſi deinde deprehendatur horum Certitudo: ergo etiam in Caſu.

Verùm in praxi non videtur recedendum à ſententia hanc obligationem agnoſcente ex ipſa praxi Eccleſiæ, & uſu Fidelium; ſiquidem inter libros prohibitos recenſetur Manuale Regularium Franciſci Pellizarii, donec nonnullæ opiniones deleantur; inter quas *tract. 5. cap. 3, n. 56.* eſt hæc, quod non detur hujuſmodi obligatio. Quamvis autem per hanc prohibitionem factam à ſacra Congregatione non eatenus cenſeatur damnata à Pontifice hæc ſententia, quia tamen authoritas Cardinalium eſt magni ponderis, non eſt ab ea recedendum, niſi urgeat validiſſima ratio in contrarium, quæ illam expugnet.

* * * *
* * *
* *
*

AR-

ARTICULUS III.

An peccatum fictionis in inſtanti Baptiſmi ſit materia Confeſſionis? Et quid de peccato purè putato?

XVII. PEccatum fictionis in inſtanti Baptiſmi dupliciter poteſt contingere. Primò quidem ſi fictio opponatur ſubſtantiæ Sacramenti, ut quando quis ſimulat ſuſceptionem baptiſmi, quem non intendit ſuſcipere. Secundò ſi opponatur effectui Sacramenti, puta Gratiæ, ut quando quis vult ſuſcipere Sacramentum, ſed ſimul ob aliquod mortale eſt indiſpoſitus ad gratiam ſuſcipiendam. Prior dicitur fictio intentionis, quia fingitur intentio ſuſcipiendi baptiſmum; Poſterior dicitur fictio diſpoſitionis. Certum eſt, quòd ſi peccatum fictionis ſit contrarium ſubſtantiæ Sacramenti baptiſmi, nullatenus illud ſpectet ad Sacramentum Pœnitentiæ; cùm non ſit peccatum hominis Chriſtiani; Si verò fictio ſit diſpoſitionis, hæc pariter poteſt dupliciter contingere, videlicet negativè, & poſitivè, eſt enim negativè indiſpoſitus ad gratiam, qui vult ſuſcipere baptiſmum, ſed habet in anima peccatum, quod invincibiliter non retractat; & hujuſmodi peccatum cum fuerit commiſſum ante baptiſmum, neque poterit eſſe materia Sacramenti Pœnitentiæ. Dicitur verò poſitivè indiſpoſitus ad Gratiam, qui in eo ipſo inſtanti, quo ſuſcipit baptiſmum, committit aliquod mortale; & de hoc peccato procedit quæſtio.

Rurſus peccatum fictionis poſitivæ poteſt eſſe vel antecedens Baptiſmum, vel conſequens, vel concomitans, prout explicavimus in de Sacramentis *diſp. 2. qu. ult. n. 8.* ubi diximus probabile eſſe, quòd peccatum fictionis antecedentis unice per Baptiſmum tollatur; quia tamen probabile etiam eſt, quòd ſit materia Sacramenti Pœnitentiæ, idcirco nunc loquendo de quocunque peccato fictionis poſitivæ, pono ſequentem aſſertionem.

XVIII. Dico cum communiori apud Lugo *diſp.* 16. peccatum quodcunque fictionis poſitivæ in inſtanti baptiſmi commiſſum eſſe materiam Confeſſionis.

PROB. Peccatum commiſſum in inſtanti baptiſmi eſt peccatum hominis Chriſtiani, & ſubditi Eccleſiæ; ſed peccatum hominis Chriſtiani pertinet ad Sacramentum Pœnitentiæ; ergo hoc peccatum eſt materia Confeſſionis. *Probatur major*, quia baptiſmus in inſtanti, quo ſuſcipitur, facit hominem Chriſtianum, membrum Chriſti, & Eccleſiæ; ſicut gratia, quando primò eſt, facit hominem Deo gratum, amicum, filium, & hæredem.

Confir. In inſtanti, quo quis emittit profeſſionem Religioſam, fit Religioſus, & ſi tunc peccaret contra Caſtitatem, eſſet ſacrilegus; ergo à pari in inſtanti, quo quis ſuſcipit baptiſmum, fit Chriſtianus, ejuſque peccata, utpote hominis Chriſtiani, ad Tribunal Confeſſionis pertinent. Hinc ſi peccatum tempore anteceſſit baptiſmum, & non perſeverat uſque ad inſtans ſuſceptionis baptiſmi, non deletur per Sacramentum Pœnitentiæ, ſecùs verò ſi uſque ad illud inſtans perſeverat.

XIX. OBJIC. 1. Triden. *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. loquens de baptizatis ait: *ſi ſe poſtea crimine aliquo contaminaverint, &c. ante hoc Tribunal tanquam reos ſiſti voluit.* Ergo ſolùm ad Tribunal Pœnitentiæ ſpectant peccata poſt baptiſmum commiſſa, non verò commiſſa in inſtanti baptiſmi.

Confirm. Quia aliter ſi quis cum veniali ſuſciperet baptiſmum, & ſtatim decederet, non poſſet rectà ad Cœlum advolare, ſi peccatum illud non remitteretur per baptiſmum.

Reſp. Trid. loqui de relabentibus in nova peccata poſt baptiſmum, quia ſolùm hic Caſus eſt uſualis, & Concilium non erat ſolicitum de quæſtione iſta ſpeculativa, ac minimè practica, tradebat enim ibi doctrinam uſui accommodatam, & non meræ ſpeculationi. Nam ut bene adver-

Digitized by Google

advertit Suarius *diſp.* 28.& Lugo *diſp.* 16. hic Caſus,de quo diſputatur moraliter,in praxim reduci non poteſt, cùm non ſit moraliter poſſibile, quòd aliquis duret in aliquo actuali Conſenſu pro toto eo tempore, quo perficitur Baptiſmus,quin etiam poſt baptiſmum perfectum aliquamdiu in eodem ſtatu duret.

Adde ex eodem Lugo, verbum illud Triden. *Poſtea* ſumendum eſſe negativè, hoc eſt non priùs, non verò poſitivè excludendo ipſum inſtans, quo baptiſmus perficitur: ſic dicere ſolemus, ante ſolis ortum ſunt tenebræ, non verò poſtea; ante uſum rationis homo non peccat, poſtea verò peccat. Ubi ly, poſtea, ſumitur negativè. Nam etiam in eo primo inſtanti, quo ſol oritur, deſunt tenebræ, & in eo inſtanti, quo acquiritur uſus rationis, non poteſt homo peccare. Quòd autem ſic ſumendum ſit ly, poſtea,conſtat,quia Triden. *cap.*5. ejuſdem *ſeſſ.* habet, Chriſtum reliquiſſe Sacerdotes ſui Vicarios tanquam Præſides,& Judices,ad quos omnia mortalia Crimina deferantur, in quæ Chriſti Fideles ceciderint; Ubi ſatis oſtendit peccata commiſſa in inſtanti baptiſmi, utpote peccata Chriſti fidelium,eſſe ad Sacerdotes deferenda.

Ad Confirm. *concedo ſequelam.* Quando enim dicimus, baptizatum,ſi ſtatim moriatur,rectà ad Cœlum migrare,intelligendum eſt,modo ne aliquod Peccatum in eo inſtanti commiſerit,vel immediatè poſt.

XX. Objic. 2. Per Baptiſmum applicatur Chriſti ſanguis ad ſolvendum, & extinguendum omne debitum jam contractum uſque ad illud tempus; ergo includi debet peccatum in eo inſtanti commiſſum: Non ſecùs ac ſi Rex remittat alicui quodcumque debet uſque ad hanc diem, remittit etiam debitum hac ipſa die contractum.

Confir. Quia ſi Martyr in ipſo inſtanti Martyrii committat

mittat veniale, per baptiſmum ſanguinis deletur; aliter detineri deberet in Purgatorio, contra ſenſum communem Eccleſiæ; ergo etiam baptiſmus fluminis delet peccata in eo inſtanti commiſſa; atque adeò hæc non ſunt materia Confeſſionis.

Reſp. Negando, Baptiſmum eſſe inſtitutum ad ſolvendum debitum, quod contrahitur, dum illud ſuſcipitur, licet potuiſſet ità inſtitui. Triden. enim docet, omnia peccata, quæ committunt Chriſti fideles, pertinere ad Pœnitentiæ Tribunal; Peccatum autem, quod committitur in inſtanti baptiſmi, vere committitur à Chriſti fideli; ergo non pertinet ad Sacramentum baptiſmi, ſed Pœnitentiæ: Præſertim quia Baptiſmus delere non poteſt peccata perſonalia, niſi prævià eorum retractatione; Peccatum autem in inſtanti baptiſmi commiſſum retractari in eo inſtanti non poteſt; ergo non poteſt per baptiſmum deleri.

Ad Confirm. Dico cum Lugo, inſtans Martyrii non eſſe illud, quo Martyr mortem acceptat, vel accipit vulnus lethale, ſed eſſe illud inſtans, quo Martyrium conſummatur per mortem, ſeu primum inſtans mortis; quo certe Martyr peccare non poteſt, cùm non ampliùs vivat. Illi autem inſtanti, & Martyrio per mortem conſumato conceſſum eſt privilegium illud remiſſionis adæquatæ omnium peccatorum, etiam quoad pœnam, ob pœnas, quas ſubit Martyr profundendo vitam pro fide; quod privilegium non eſt conceſſum baptiſmo fluminis, ſicut nec baptiſmo flaminis. Quis enim neget, poſſe aliquem poſt perfectum actum amoris Dei ſtatim decedere, & ad pœnas Purgatorii detrudi, ſi non plene per illum actum amoris ſatisfecit pro ſuis Culpis?

XXI. Quod attinet ad peccatum pure putatum, certum eſt, eſſe materiam neceſſariam Confeſſionis, ſeu debere in Confeſſione explicari. Solùm quæritur, An ſit materia ſufficiens, hoc eſt an valide, & fructuoſe Sacramentum

Pœni-

Pœnitentiæ ſuſcipiatur, ſi illud ſolùm peccatum manifeſtetur?

Negant Nonnulli putantes, quòd ſi deficiat materia remota, nempe peccatum vere commiſſum, deficiat etiam materia proxima hujus Sacramenti, nempe dolor, & Confeſſio de peccato vere commiſſo, atque adeo deficiat etiam Sacramentum, ejuſque fructus.

Dicendum tamen cum communiori Recentiorum, peccatum pure putatum probabiliter eſſe materiam ſufficientem Sacramenti Pœnitentiæ.

PROB. Potuit procul dubio ſic inſtitui Pœnitentiæ Sacramentum, ut dolor de peccato pure putato ſufficeret ad ejus valorem, & fructum: quòd autem ità de facto inſtitutum ſit, ex eo ſuadetur, quia inſtitutum eſt per modum judicii, & in omnibus judicium Sacramentale convenit cum forenſi, in quibus non conſtat Chriſtum voluiſſe ea differre; Atqui in judicio forenſi datur vera accuſatio, & fertur valida ſententia etiam de delicto pure putato; ergo peccatum pure putatum eſt materia ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ.

Confir. Quia non eſt veriſimile, Chriſtum Dominum voluiſſe privare innocentem Sacramento, ejuſque fructu, dum exponit peccata putata, & ſuæ obligationi ſatisfacit; quando non privat Reum exponentem peccata vere commiſſa; Aliter Innocenti obeſſet ſua Innocentia; ergo ut prius.

Dices 1. In Sacramento Baptiſmi non ſufficit ablutio vera aquæ putatæ; neque in Euchariſtia vinum putatum; nec in Sacramento Pœnitentiæ abſolutio Sacerdotis putati: ergo neque ſufficit dolor verus de peccato putato.

Reſp. conceſſo antecedente, nego Conſequentiam. Conſtat enim Chriſtum Dominum voluiſſe in baptiſmo ablutionem aquæ naturalis, juxta illud: *Niſi quis renatus &c.* Conſtat etiam, voluiſſe Euchariſtiam confici ex pane, & vino vero, utpote inſtitutam per modum refectionis

ſpiritua-

ſpiritualis: Conſtat demum, abſolutionem debere eſſe ab habente poteſtatem ordinis, & juriſdictionis; aliter ſententia abſolutoria non eſſet vera, ſed apparens. Contra verò probabile eſt, ut oſtendimus, quòd Chriſtus Dominus contentus fuerit in Sacramento Pœnitentiæ de dolore vero peccati putati.

Dices 2. Formam abſolutoriam non eſſe veram, ſi nullum daretur peccatum remittendum; ergo ſi peccatum ſit putatum, Sacramentum non conficitur.

Reſp. Sicut forma baptiſmi eſt vera, non ſolùm ſecundùm ſignificationem naturalem, ſed etiam ſecundùm Sacramentalem, quando quis accedit cum Contritione ad Baptiſmum, in quo Caſu nulla macula deletur in actu ſecundo, (idemque proportionaliter dicas de baptiſmo ſuſcepto à B. Virgine ab omni labe immuni; de Extrema unctione, &c.) ità forma abſolutoria eſt vera, etiamſi nullum peccatum in actu ſecundo deleatur. Et ratio eſt, quia ſignificatum formæ Sacramentalis eſt, quòd conferatur gratia, quæ de ſe eſt eraſiva peccati, ſi illud reperiret, aut ſi non daretur obex; unde ſufficit, quòd ſolùm in actu primo gratia Sacramentalis peccatum deleat. Hinc Suar. *to. 2. in 3. p. diſp.* 18. *ſect.* 3. putat cum Albert. Sylveſt. Caniſio, & aliis, Deiparam ſuſcepiſſe Sacramentum Extremæ Unctionis, quia formula illa, remittat tibi Deus, ſi quid peccaſti, ſignificat: conferat tibi Deus Gratiam ſufficientem ad delendam omnem maculam, quæ per ſenſus contrahi ſolet. Immò Albertus Magnus apud Caniſium *l.* 1. de B. Virgine *c.* 9. & alii apud Raynaldum in Diphr. Marianis putat, Deiparam ſuſcepiſſe etiam Sacramentum Pœnitentiæ, confitendo ſive incongruitatem ſuam ad Maternitatem Dei, ſive Culpam levem conditionaliter commiſſam, & ut poſſibilem apprehenſam, juxta illud Bernardi ***Bonæ mentis eſt ibi culpam agnoſcere, ubi culpa non eſt***; poteſt quippe forma abſolutoria eſſe vera, quamvis in actu ſecundo nullum peccatum deleatur.

Dices

Dices 3. Si ſufficeret materia remota putata, nempe peccatum, ſufficeret etiam materia proxima putata, nempe dolor ſupernaturalis putatus; quod nemo dixerit.

Reſp. nego Conſequentiam: Ex rationibus enim concluſionis probabile eſt, ſufficere materiam remotam putatam, & rationabiliter nomen peccati uſurpari, prout amplectitur etiam peccatum putatum. Dolor tamen ſupernaturalis non poteſt eſſe putatus, ut conſtat ex propoſitione 57. confixa ab Inn. XI. Et ratio eſt, quia diſpoſitio, & forma debent eſſe in eodem ordine: cùm autem dolor diſponat ad gratiam ſupernaturalem, debet & ipſe eſſe ſupernaturalis; atque adeò non ſufficit, quòd ſit purè putatus.

ARTICULUS IV.

Quomodo explicandus ſit numerus Peccatorum? Et quomodo peccata numericè multiplicentur?

XXII. CErtum eſt ex Trid. explicandum eſſe numerum peccatorum, quippe qui multum variat judicium, quod ferri debet de ſtatu Pœnitentis; unde non ſufficit explicare Conſuetudinem peccandi, & tempus, quo talis Conſuetudo duravit, quando ferri poteſt certum Judicium de numero peccatorum, ut docent communiſſimè: quidquid olim in contrarium dixerint Cajetanus, & Navarrus. Et ratio eſt, quia Conſuetudo peccandi tam habetur ab eo qui decies, quàm ab eo qui centies ſingulis Hebdomadis peccat. Quare quando non poteſt haberi certus numerus peccatorum, explicandus eſt ſaltem in confuſo, dicendo v. gr. bis, vel ter per diem, aut per hebdomadam patratum eſſe hujus ſpeciei peccatum.

Vaſquez tamen, & Coninck docent, in Cogitationibus moroſis valdè frequentibus non eſſe adigendos Pœnitentes ad numerum explicandum, quia facilè in ea ſupputatione facienda erratur notabiliter, præſertim à Ruſticis, & ſcrupu-

ſcrupuloſis : unde putat Coninck ſatis eſſe dicere, ſæpius per diem , aut quaſi continuè, prout dabatur occaſio ſe deſideraſſe peccare in ea peccati ſpecie? Quæ doctrina admittenda eſt, quando non poteſt facilè aliquis circiter numerus peccatorum per diem, aut per hebdomadam determinari; Aliter non datur ratio, cur hìc numerus non explicetur.

XXVIII. Difficultas eſt quomodo actus numericè multiplicentur ? Illud certum eſt actum internum non multiplicari, niſi interrumpatur, ſi enim motus ex Philoſopho non multiplicatur, ſed dicitur unus, ſi non interrumpatur, à fortiori actus internus, qui idem perſeveret ; unde advertit Suarius *diſp. 22 ſect. 5.* quòd ſi idem actus voluntatis duret circa idem objectum, quamvìs circa illud videamur aliquando plures reflexiones facere , ac veluti denuò actum inchoare, confitendum tamen ut unum numero peccatum.

Certum etiam eſt, quòd ſi actus internus interrumpatur cum expreſſa voluntate deſiſtendi ab illo, tunc peccata multiplicentur numericè, ſi novus actus ſuccedat, cùm nec phyſicè, nec moraliter cum illo primo actu hic continuetur. Circa illas interruptiones eſt difficultas.

Dico equidem: ſi interruptio ab actu interno peccaminoſo non fiat per expreſſam voluntatem deſiſtendi ab illo, ſed vel per diſtractionem, vel per negotium, vel per ſomnum, tunc actus interni phyſicè multiplicantur, ut patet. Verum ſi ea interruptio duret tempore notabili, multiplicantur etiam moraliter , ità ut debeat numerus peccatorum reſultans in Confeſſione explicari; ſi vero interruptio duret brevi tempore tunc probabile eſt, quod docet Suarius loco laudato cum aliis, debere etiam in Confeſſione explicari numerum ex illis interruptionibus reſultantem. Ratio eſt, quia illa peccata verè ſunt diſtincta numero, & habent ſuas malitias morales numero diſtinctas, cum hæc diſtinctio non pendeat à brevitate, vel longitudine interruptionis.

Dixi

Digitized by Google

Dixi tamen, hanc Suarii Doctrinam eſſe probabilem, quia multi docent oppoſitum; tum quia iſtæ breves interruptiones ex natura ſua ſunt tales, ut non poſſint facilè advertí; tum etiam quia quando fiunt indeliberatè, vix variant morale Judicium circa illum actum. Unde colligit Coninck *diſp. 7. ſeſſ. 7.* ſatis eſſe in Confeſſione dicere ſe magna diei parte, aut quaſi per totum diem de re illa cogitaſſe. Hoc enim intelligitur ſecundùm communem modum agendi, qui ſolet eſſe, ut hujuſmodi cogitationes occurrentibus negotiis interrumpantur.

XXIV. Quod attinet ad multiplicationem numericam peccatorùm externorum, certum eſt, quod ſi ea omninò interrumpantur per ceſſationem ab omni actu interno, & externo, ac deinde ſimilis actus committatur, tunc peccata numero multiplicentur. Ratio eſt, quia tunc illi actus ſunt omninò diſcreti, cùm nihil ſit, cum quo continuentur. Verum circa alias interruptiones eſt non levis difficultas.

Dico equidem 1. Si actus interior interrumpatur, ſed continuetur exterior, peccata non multiplicantur numero. Ita Suarez, Vaſquez, & alii; Tum quia illi duo actus interni uniuntur in uno actu externo; tum etiam quia prior actus internus voluntatis manet virtualiter in actu externo; quare cenſetur unus moràliter cum novo actu interno ſuperveniente.

Dico 2. Si actus exterior interrumpatur per ſucceſſionem alterius actûs exterioris ordinati ad eundem finem, qui tamen actus externi non ſint mali per ſe, ſed ſolùm ex intentione finis [ut parare arma, exire Domo &c. in eo qui vult occidere inimicum,] neque tunc multiplicentur numero peccata. Ratio eſt, quia omnes illæ externæ actiones ſolùm phyſicè diſtinguuntur, moraliter tamen ſunt unum, cùm participent eandem malitiam finis, ad quem ordinantur.

Dico ult. Si actus externi inter ſe ſubordinati, & ſibi

Digitized by Google

ſibi invicem ſuccedentes ſint mali malitiâ ejuſdem ſpeciei cum malitia finis, ad quem ordinantur [ut ſunt plura vulnera in ordine ad hominem interficiendum, oſcula, & tactus in ordine ad fornicationem] tunc, ſi actus ultimus conſumetur, nempe occiſio, fornicatio, ſufficit hunc tantùm explicare in Confeſſione. Ratio eſt, quia omnes illi actus prævii ad hunc ultimum ordinantur, & ex illis unum numero peccatum conſummatum componitur; unde moraliter ſinguli ſunt partes componentes unum actum totalem. Hoc tamen Suarius, & Vaſquez contra Navarrum intelligunt ſolùm de actibus antecedentibus, non verò de conſequentibus, qui non videntur ad illum actum jam conſummatum pertinere, unde debent in Confeſſione explicari. Verum ſententia Navarri, & aliorum non videtur improbabilis, quia actus conſequentes cenſentur Complementum operis eſſentialiter tantùm, & non integraliter conſummati.

Dices: ſi verum eſſet, quòd peccata interna non multiplicentur numericè, quando continuantur in eodem actu externo, ſequeretur, quod peccatum non reſtituendi eſſet unum moraliter, quantumcumque duret, quia omnes voluntates non reſtituendi continuantur pariter in eadem externa omiſſione debitæ reſtitutionis.

Reſp. Vaſquium, Gabrielem, Navarrum concedere ſequelam: communius tamen cum Suario, & Bonacina putant, peccatum non reſtituendi multiplicari numericè per interruptionem, & iterationem internarum voluntatum non reſtituendi; vel per hoc quod quis iterum utatur re aliena: præſertim ſi per uſum atteratur; vel per hoc, quòd quis voluntariè reddat ſe impotentem ad reſtituendum; vel ſi appareat, novum damnum emergere creditori ex omiſſione reſtitutionis. Ratio eſt, quia hujuſmodi actus non videntur contineri præcisè in voluntate priori non reſtituendi.

XXV. Dubitatur hìc, quot peccata committat, qui pluri-

pluribus unâ vice ſucceſſivè adminiſtrat in mortali Sacramentum Pœnitentiæ,aut Euchariſtiæ. Quod attinet ad Sacramentum Pœnitentiæ , communius docent contra nonnullos apud Dianam parte quinta *tr.*14.*Reſol.*56.quod tot peccata committantur , quot abſolutiones conferuntur, quia unumquodque Sacramentum Pœnitentiæ per ſe eſt completum;unde ſicut qui ſucceſſivè plures fornicationes committit,debet numerum explicare;ità qui ſucceſſivè plura Sacramenta Pœnitentiæ,aut baptiſmi &c.conficit in mortali : Contra verò probabiliter unum peccatum committit, qui pluribus Sacramentum Euchariſtiæ in mortali adminiſtrat,quia tunc non conficit Sacramentum.Immò probabile eſt , quod docet Vaſquez cum aliis contra Granadum,& Fauſtum apud eundem Dianam , hunc non peccare mortaliter,eò quòd Sacramentum nec conficiat,nec ſuſcipiat,ſed ſolùm tangat; ſicut non peccaſſet mortaliter qui in mortali oſculatus fuiſſet pedes Chriſti Domini, dum degeret in terris.

ARTICULUS V.

Utrum ſubjiciendus ſit clavibus effectus proveniens ex peccato commiſſo, non ſecus ac actus externus peccaminoſus.

XXVI. EX Communiſſima Doctorum ſententia , & ex Eccleſiæ praxi conſtat , non ſolùm peccata interna ſed etiam externa aperienda eſſe in Confeſſione;ut ſupra diximus *num.* IV. Proinde qui furatus eſt v.g.non explicat ſufficienter peccatum ſuum dicendo, Volui furari,quamvis enim actus exterior non ſit formaliter liber , & idcirco non addat novum meritum , aut demeritum actui interno ; nihilominus ab actu interno peccaminoſo actus externus denominatur verè peccatum , & diſplicens Deo : unde Deus non ſolùm prohibet voluntatem furandi , ſed ipſum etiam furtum , quandoquidem peccatum internum , & externum ſunt unum formale peccatum , & cenſentur eſſe una

actio in genere moris. Et ratio ulterior eſt, quia fere ſemper actus externus notabiliter mutat ſtatum peccati, & peccatoris, atque adeò de ſe variat judicium in foro Sacramentali, etenim quando actus externus conjungitur cum interno, hìc ferè ſemper eſt intenſior, diuturnior, & efficacior, reddens hominē procliviorem ad relabendum; & ſæpè etiam ob peccatum externum contrahitur cenſura, irregularitas, onus reſtitutionis, & alia id genus; propterea ejus cognitio eſt neceſſaria in hoc tribunali, quòd ad medelam animarum inſtitutum eſt.

XXVII. Dubitatur tamen, Num præter actum externum clavibus etiam ſubjiciendus ſit effectus proveniens ex peccato commiſſo, pro quando non poteſt amplius evitari? E.g. Si quis percuſſit, aut mandavit percuti lethaliter Petrum, vel illi venenum propinavit, ità ut non poſſit deinde amplius mors impediri, quæritur, an mors deinde ſecuta ità ſit effectus peccati volitus in cauſa, ut ſit etiam novum peccatum aperiendum in Confeſſione? Similiter ſi prævideas homicidium in ebrietate patrandum, ſufficitne in Confeſſione aperire ebrietatem cum præviſione, aut etiam intentione homicidii, an verò debet etiam aperiri homicidium ſecutum, non ſecus ac præter peccatum internum debet etiam actus internus manifeſtari? Quamvis neque actus externus, neque effectus ex peccato ſecutus, pro quando non poteſt amplius impediri, addant novam malitiam peccato interno, cum non addant novam libertatem, quæ eſt fundamentum bonitatis, & malitiæ moralis, ut docet D.Th. *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 2. Suar. 1.2. *de Relig. l.* 3. de Juram. *c.* 7. Vaſq. *p.* 12. *d.* 127. dicens hoc eſſe citra Controverſiam.

Prima ſententia cum Sanchez *l.* 9. de Matrim. *diſp.* 45. *nu.* 3. Soto, Ledeſma, Palao *tr.* 2. *d.* 1. *p.* 3. & aliis putat, eodem modo aperiendum eſſe in Confeſſione effectum ex cauſa voluntaria ſecutum, pro quando impediri non poteſt, ac actum exteriorem. Quare, inquit Sotus *in* 4. *diſt.*

12. *q.* 1.

12. q. 1. ubi quis percuſſit Petrum, & ſtatim Confeſſus ſit hanc percuſſionem, ſi deinde ſequatur mors tenetur iterum homicidium fateri. Et ratio videtur eſſe, tum quia talis effectus eſt veluti complementum peccati antecedentis, non ſecus ac actus externus eſt Complementum interni, atque adeò tanquam peccatum confitendum eſt; tum etiam quia in foro externo punitur v.g. per irregularitatem, per cenſuras &c. ergo ſignum eſt eſſe peccatum, atque adeò confitendum.

Secunda ſententia docet, hujuſmodi effectus pro quando vitari non poſſunt, non eſſe peccata, ut proinde non vocentur peccata, ſicut vocantur peccata actûs externi peccaminoſi, ſed dicantur eſſe effectus peccati; & idcirco ſatis eſſe in Confeſſione eorum duntaxat Cauſam aperire. Ità Vaſq. *p. 2. diſp. 94. c. 4. n. 16.* Bonac. de Legib. *diſp. 2. qu. 4. p. 4.* Laym. & alii apud Dianam *p. 1. tr. 7. reſ. 74.* & apud Merollum *diſp. 2. cap. 1. n. 36.* Et ratio radicalis eſt, quia nemo dicitur peccare, pro quando actus impediri non poteſt; aliter peccatum non eſſet liberum; ergo hujuſmodi effectus pro quando impediri non poſſunt, nullatenus habent rationem peccati, atque adeò non ſunt in Confeſſione aperiendi. In tantum actus externi, licèt non habeant propriam, & formalem libertatem, ſunt tamen verè peccata in Confeſſione aperienda, quia pro quando ponuntur, vitari poſſunt, & ſic liberè ponuntur; at effectus iſti, pro quando ponuntur, vitari non poſſunt; ergo nullatenus induunt rationem peccati in Confeſſione aperiendi.

Tertia ſententia cum Azor. & aliis apud Sanch. *l. 1. Sum. c. 16. n. 46.* docet, quòd hujuſmodi peccati effectus tunc ſint aperiendi in Confeſſione, quando proveniunt antequam per pœnitentiam retractata ſit voluntas illa prava præterita, vi cujus in ſua Cauſa voliti ſunt; Quia tunc faciunt unum peccatum moraliter cum voluntate illa præterita, non ſecus ac actus externus peccaminoſus, cum

cum interno. Quod ſi voluntas præterita per pœnitentiam ſit interupta, tunc nullo modo cenſeri debeant peccata atque adeò nec Clavibus ſubjicienda. Probabiles autumat omnes tres iſtas ſententias idem Sanch. *loc. cit.* huic tamen ultimæ videtur propius adhærendum.

XXVIII. Dico itaque primò cum Sanch. *l.9. de Matr. diſp.45. n.29.* Henr. Corduba, Soto, & aliis. Si voluntas præterita v. g. patrandi homicidium veneno propinato, retractetur per pœnitentiam, antequam mors ſequatur, hujuſmodi effectus non habet rationem peccati.

Prob. Quia hic effectus, putà mors per venenum cauſata, non poteſt dici voluntarius, juxta ſyſtema conclusionis; ergo non habet rationem peccati, quod eſſentialiter debet eſſe voluntarium, ac liberum. *Antecedens probatur:* cauſa præterita, nempe venenum jam propinatum, eſto fuerit olim voluntaria, non eſt tamen volantaria, quando ſequitur homicidium, cum ſupponatur jam per pœnitentiam retractata; ergo quamvìs hìc effectus procedat ex cauſa olim voluntaria, non oritur tamen ex cauſa hìc, & nùnc voluntaria, atque adeò nec ipſe eſt voluntarius.

Confir. Qui mandat Procuratori, ut nomine ſuo contrahat matrimonium, ſi revocet mandatum, & antequam ad notitiam Procuratoris ea revocatio perveniat, iſte matrimonium contrahat nomine Principalis, profectò hìc contractus, quamvìs procedat à cauſa olim voluntariè poſita, voluntarius tamen non eſt, unde Matrimonium non eſt validum ut notat Sanch. *lib.2. diſp.11.* ergo idem in caſu, poteſt enim cauſa in ratione voluntarii revocari, quamvìs effectus inde ſequatur naturaliter perinde ac ſi revocata non eſſet.

XXIX. Infertur hinc primò, effectus ortos à prava voluntate præterita jam retractata non eſſe ſubjiciendos clavibus poſt Confeſſionem de cauſa illis data. Ità Fagundez, Salas, Becan. Henr. & alii apud Dianam *p. 3. tr. 6.*

reſ.

Digitized by Google

reſ. 52. & Merollam *loco citato n.* 47. Etenim cum hujuſmodi effectus non habeant rationem voluntarii, nec rationem peccati, ut oſtendimus, ſequitur, quòd non habeant malitiam in Confeſſione aperiendam; Siquidem malitia, quæ præceſſit in cauſa olim voluntaria, jam in Confeſſione explicata fuit.

Infertur ſecundò cum Sanch. *lib.* 1. *c.* 16. *n.* 16. contra Azorium, & Palaum, probabile eſſe, quòd hujuſmodi effectus nec ſint ſubjiciendi clavibus, ſi ſolùm præceſſerit interna retractatio pravæ voluntatis præteritæ, etiamſi non præceſſerit confeſſio. Ratio eſt eadem, quia iſti effectus in caſu noſtro, cùm non ſint voluntarii, non habent rationem peccati, unde non continent malitiam in Confeſſione aperiendam; quamvìs tutius ſit eos aperire, ut ex illis clarius innoteſcat prior culpa. Quinimo Bonacina de leg. *diſp.* 2. *q.* 4. *p.* 4. *n.* 26. & alii communiùs docent, confitendos omninò eſſe, quando ad illos conſequitur cenſura, irregularitas, aut onus reſtitutionis, quæ omnia actum dumtaxat externum conſummatum comitantur. Nihilominus non eſt improbabile quod docent Henr. *lib.* 5. *n.* 5. *lit. H.* Tabiena, & alii apud Dianam loco laudato contra Vaſq. Azorium, nullam cenſuram ſecuto effectu incurri, quando voluntas prava antecedenter fuit retractata. Etenim cum cenſura ſit pœna medicinalis ordinata ad infringendam contumaciam, ſi voluntas prava, antequam ſequatur effectus, retractetur, non habetur amplius contumacia; unde nec incurritur cenſura. Incurritur tamen in omnium ſententia irregularitas, & onus reſtitutionis, ſecuto hujuſmodi effectu, eſto præceſſerit retractatio voluntatis pravæ præterita, immo etiamſi præceſſerit Confeſſio.

XXX. Dico 2. Si voluntas præterita prava non fuerit retractata, antequam effectus, putà homicidium, ſequatur poſt venenum propinatum, tale homicidiū; quamvis non poſſit ampliùs impediri, adhuc eſt verè peccatum exter-

num, aut ſaltem Complementum peccati externi, participans malitiam per extrinſecam denominationem à Cauſa præterita. Ità Suar. Becan. Sanch. Henr. Salas, & alii apud eundem Merollam *n.* 40. ex D. Th. *2. 2. q. 79. ar. 3. ad 3.*

Prob. Quia ad rationem peccati non requiritur actualis libertas, ſed ſatis eſt, quòd actus maneat moraliter liber, vel habitualiter, quatenus non eſt retractatus, vel virtualiter, quatenus operatur per Cauſam appoſitam; atqui totum hoc habet homicidium, quando poſt venenum propinatum non eſt retractata prava voluntas præterita; ergo hujuſmodi homicidium habet rationem peccati externi. *Major probatur*, quia in communi hominum ſenſu dicitur, v. g. voluntariè omittere recitationem Horarum, qui projicit Breviarium, etiamſi non poſſit deinde illas recitare, dummodo voluntatem pravam non retractarit. Similiter dicitur voluntariè peccare peccato externo ſomni, qui dormit contra præceptum domini indicens vigiliam, etiamſi non poſſit deinde ampliùs vigilare; ergo hujuſmodi effectus habent verè rationem peccati externi per malitiam extrinſecè derivatam à Cauſa voluntaria moraliter perſeverante in ratione voluntarii per non retractationem, non ſecus ac actus externus habet veram rationem peccati externi per malitiam extrinſecè derivatam à peccato interno.

Confir. Quia projiciens Breviarium, ne poſſit Horas recitare, non incurrit Cenſuram impoſitam pro omiſſione recitationis horarum, tunc quando Breviarium projicit, ſed in inſtanti mediæ noctis, quando peccatum conſummatur; atqui Cenſura non incurritur niſi propter peccatum; ergo omiſſio recitationis, quamvis poſt projectionem Breviarii ſit neceſſaria, adhuc tamen habet veram rationem peccati ob voluntarietatem in ſua Cauſa moraliter perſeverantem per non retractationem.

XXXI. Infertur hinc, quòd hujuſmodi effectus promanan-

manantes à voluntate prava non retractata, ſive poſitivi ſint, ut homicidium, ſive negativi, ut omiſſio recitationis Horarum, quamvìs non poſſint amplius impediri, adhuc Clavibus ſubjiciendi ſint, non ſecùs ac peccata externa. Ità Sanch. Tannerus, Salas, Soto, Becanus contra Vaſquez *loco citato*, Sayr. Herreram apud eundem Dianam, *p. 3. tr. 6. reſ.* 52. Ratio eſt, quia aliter fere nunquam teneremur confiteri v. g. Occiſionem, aut effectum ſecutum contra Caſtitatem, &c. ſed ſatis eſſet aperire in Confeſſione Cauſam his effectibus datam; quod videtur eſſe contra ſenſum fidelium, ac Doctorum, quidquid in contrarium doceant Vaſquez ibidem apud Dianam *p. 1. tr. 7. reſ.* 74. putans hos effectus manifeſtari à fidelibus in confeſſione, vel quia credunt eos eſſe peccata, vel ut luculentius peccatum manifeſtent.

Confirm. 1. Quia ſi quis emiſsâ ſagittâ interficeret hominem, poteſt ſolùm confiteri jaculationem ſagittæ animo occidendi, & præſcindere ab homicidio, immo poteſt etiam illud negare citra mortale; quod tamen videtur abſonum. Et ratio à priori eſt, quia ut aliquid in ſe vere, & formaliter ſit peccatum, atq; adeò in confeſſione aperiendum, non eſt opus, quòd ſit in ſe, & directe volitum, ſed ſufficit, ſi ſit ſaltem indirecte, & in ſua Cauſa voluntarium.

Confirm. 2. Quia ideo in omnium ſententia actus externus peccaminoſus eſt ſubjiciendus Clavibus, quia habet veram rationem peccati, quamvìs per denominationem ab actu interno peccaminoſo, cum quo moraliter conjungitur; ſicut etiam quia per hoc quod actui interno ſuperaddatur externus, notabiliter variatur judicium confeſſarii in ordine ad ſtatum peccati, & peccatoris, ut diximus initio hujus articuli; ac demum quia ſæpe actus externus eſt obnoxius cenſuræ, irregularitati, oneri reſtitutionis, &c. atqui hæc omnia pariter militant in effectu peccaminoſo provenIente ex prava voluntate præterita non retractata; ergo pariter effectus hic peccaminoſus eſt ſubjiciendus clavibus

QUÆSTIO IV.

De Satisfactione Sacramentali.

DE Satisfactione multa inquirunt Theologi morales, quæ paucis hìc complectemur, quærendo priùs ea, quæ ſpectant ad ſatisfactionem extra-ſacramentalem. Deinde quæ ad Sacramentalem.

ARTICULUS I.

Quid ſit Satisfactio, & quænam ejus Conditiones?

I. DEfinitur ab Angelico *in 4. diſp.* 15. ſatisfactio, quòd ſit quædam injuriæ illatæ recompenſatio. Apud Theologos tamen nomine ſatisfactionis antonomaſticè venit compenſatio injuriæ Deo irrogatæ per peccatum. Dupliciter tamen poſſumus pro peccatis ſatisfacere, primò quoad Culpam, & de hac diſputatur in de Incarnatione, ſecundò quoad pœnam, quæ remanet luenda pro mortalibus, aut venialibus jam remiſſis; & iſta ſatisfactio aut poteſt à nobis præſtari extra Sacramentum per opera ſatisfactoria ex opere operantis, aut ex opere operato per ſatisfactiones Chriſti applicatas nobis vel per Indulgentias, vel per ſacrificium Euchariſticum, vel virtute Clavium, exequendo pœnitentiam in Sacramento à Confeſſario injunctam, quæ eſt pars integralis Sacramenti Pœnitentiæ. Quòd poſſimus etiam extra Sacramentum condignè ſatisfacere pro pœna temporali peccatis debita, conſtat tum ex Trident. *ſeſſ.* 14. *can.* 13. tum ex proſcriptione 77. Theſis Baii, quæ habet: *Satisfactiones laborioſæ juſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem reſtantem poſt culpam condonatam*: tum demum quia ſi poteſt juſtus per opera ſupernatur alia mereri de condigno vitam æternam, à fortiori poterit ſatisfacere de condigno pro pœna temporali alterius vitæ, quæ ingreſſum ad gloriam remoratur. Sicut autem meritum juſti habet ſolam proportionem Geometricam, non

Arith-

Digitized by Google

Arithmeticam cum præmio vitæ æternæ, ità juſti ſatisfactio proportionem habet pariter Geometricam cum pœna Purgatorii debita Culpis, pro qua ſatisfacit; eò quòd ſolvatur à Filio Dei adoptivo non tanquam in Carcere, & coactè, ſed ſpontè tanquam in palæſtra pugnando.

II. Quamvìs autem extra Sacramentum non applicentur nobis Chriſti ſatisfactiones, quando per opera noſtra ex opere operantis ſatisfacimus; nihilominus jure merito in Triden. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. dicimur in Chriſto ſatisfacere; tum quia vi meritorum Chriſti conferuntur nobis auxilia ad ponenda hæc opera ſatisfactoria; tum etiam quia intuitu meritorum Chriſti acceptantur à Deo pro debito pœnæ ſatisfactiones à nobis præſtitæ. Etenim, ut notat de Lugo, Judex habet jus ad exigendam pœnam, quam ille vult imponere, quin teneatur acceptare pœnam, quam reus ſponte ſuâ ſubit, etiamſi eſſet hæc acerbior pœna debita; Siquidem delinquentis eſt pœnam pati, Judicis verò illam taxare. Hinc Triden. *loco laudato* habet: *Omnis gloriatio noſtra in Chriſto eſt, in quo vivimus, in quo meremur, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos Pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur, & per illum acceptantur à Patre.* Ex quo ſequitur, quòd ſatisfaciat juſtus de rigore Juſtitiæ vindicativæ quoad æqualitatem ſolutionis, ſolvendo tantùm, quantùm debet de pœna, non tamen quoad modum ſolutionis, quia neceſſarius fuit favor ex parte Judicis, qui noſtra opera in ſactionem acceptaret, cùm poſſet exigere pœnas à ſe infligendas; ubi autem favor, & gratia admiſcetur, non habetur totaliter Juſtitiæ rigor.

III. Ut autem ſatisfactio iſta extra-ſacramentalis ſit condigna, plures conditiones requiruntur. Prima eſt, quòd ponatur ab homine in ſtatu gratiæ. Ità communiter contra nonnullos apud Lugo *diſp.* 24. *ſect.* 2. Et ratio eſt, quia ſicut nemo poteſt in Chriſto mereri, niſi vivat in Chriſto, ità nec poteſt in Chriſto ſatisfacere, quandoqui-

quidem ſicut opus meritorium non habet proportionem cum vita æterna, niſi elevetur à gratia, ità nec opus ſatisfactorium habet proportionem cum pœna alterius vitæ, niſi ab eadem gratia elevetur, debet enim eſſe Deo gratus homo, tam ut ejus opera acceptentur ad præmium, quàm ut acceptentur ad placandum Deum, & ad compenſandam pœnam debitam per Caſtigationem voluntariam.

Confir. Quia, ut modò diximus ex Lugo, opera noſtra, ut ſint ſatisfactoria, debent à Deo in ordine ad talem finem acceptari; Deus autem opera peccatoris non acceptat, dicitur enim Proverb. 15. *Victima impiorum abominabiles Domino*, & prima ad Cor. 13. *Si diſtribuero omnem ſubſtantiam meam in cibos pauperum, & tradidero corpus meum, ità ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* Porrò ſicut ex majori gratia creſcit valor meriti, ut docent communiùs, ità etiam valor ſatisfactionis, major enim perſonæ dignitas confert ad utrumque.

IV. Secunda Conditio eſt, ut opus ſit pœnale. Propterea Triden. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. opera ſatisfactoria appellat pœnas, additque, nos ſatisfaciendo pati pro peccatis; aliter non haberetur congrua recompenſatio pro injuria, quoad reatum reſiduum pœnæ temporalis. Non videtur tamen negandum, quòd omne opus bonum ſit aliquatenus pœnale, ut proinde quodlibet opus bonum, & quà honeſtum, ſit meritorium, & quà pœnale ſit ſatitfactorium. Et ratio eſt, quia omne opus bonum aliquam habet difficultatem, unde etiam pœnalitatem, virtus enim eſt circa arduum, & difficile, & idcirco dantur habitus virtuoſi ad ſuperandam difficultatem, quæ in exercitio actuum reperitur; difficile autem dicitur eſſe illud, quod vel dolore fit, vel temporis longitudine; ſicut facile dicitur eſſe, quod vel ſine dolore fit, vel brevi.

Neque obſtat, quòd valde virtuoſi ſuavitatem potiùs ſentiant in exercitio virtutis, quàm pœnam. Nam gaudium

Digitized by Google

um illud ſpirituale, quod ex amoris vehementia experitur virtuoſus in exercitio virtutis, non tollit, quò minùs ſentiat pœnam aliquam, licèt levem, dum privat ſe bono delectabili ob amorem honeſti; hæc autem diminutio pœnæ, quæ tunc habetur orta ex promptitudine voluntatis libenter operantis circa honeſtum, non minuit ſatisfactionem, ſed potiùs illam auget, ut notat Angelicus *loco laudato*, & ſolùm minuit ſatisfactionem diminutio pœnalitatis, quæ habetur ex parte ipſius actûs. Et ratio eſt, quia quamvìs actus quà honeſtus ſit meritorius, & quà pœnalis ſit ſatisfactorius, nihilominus creſcente honeſtate actûs, etiamſi non creſcat, ſed potiùs decreſcat pœnalitas, adhuc creſcit ſatisfactio, quia magìs Deus placatur ab actu honeſtiore, licèt minùs pœnali, quàm à magìs pœnali, & minùs honeſto; & idcirco ex communi Theologorum doctrina magìs eſt ſatisfactoria eleëmoſyna, quàm jejunium, quamvìs hoc ſit magìs cruciativum; & profesſio religioſa ex D. Th. 2. 2. *quæſt.* 189. *art.* 3. *ad* 3. affert ſecum expiationem totius pœnæ temporalis debitæ propter actionis excellentiam, quamvìs formaliter parum habeat pœnalitatis. Sic etiam magìs ſatisfacit homo per actum Charitatis, quàm per actum humilitatis, quia dignitas actûs in ordine ad ſatisfaciendum non deſumitur ex nuda pœna, ſed ex pœna laudabili, cùm autem major ſit laudabilitas pœnæ in actu Charitatis, eſto minùs moleſtæ, quàm in actu humilitatis, major per illum actum habetur ſatisfactio. Quare per omnes omninò actus ſupernaturales honeſtos habetur ſua ſatisfactio orta ex aliqua moleſtia, quæ in ejus exercitio habetur, ſaltem ob Carentiam boni delectabilis cum eo actu incompoſſibilis, & ideo Trident. *loco citato* quamvìs docuerit ſatisfactionem fieri per pœnas, addit tamen *can.* 13. eam univerſim fieri non ſolùm jejuniis, orationibus, & eleëmoſynis, ſed etiam aliis pietatis operibus, quia ſcilicet pietatis opera in hac vita non carent pœnalitate ſuâ.

V.

V. Tertia Conditio eſt, ut opus ſatisfactorium ex actu bono, & honeſto procedat. Quomodo enim poteſt placari Deus per opus, aut ſibi ingratum, aut ſibi non gratum, In tantùm poteſt ſatisfactio Sacramentalis ex malo, aut indifferenti fine poſita ſufficere ad implendum præceptum Confeſſionis, & elevari ex opere operato ad ſatisfaciendum, quoties homo ratione peccati mortalis non eſt incapax talis effectûs, putà ſi ob finem ſolùm venialiter malum, v.g. ob vanam gloriam det eleëmoſynam à Confeſſario impoſitam, quia ſicut ad ſatisfaciendum aliis præceptis, putà audiendi Miſſam, jejunandi, non requiritur, quòd hæc ponantur ex Fine bono, ità ad ſatisfaciendum præcepto Confeſſionis; quinimo etiam in ſtatu peccati mortalis poteſt his præceptis ſatisfieri; & ſicut poteſt v. g. abſolutio Sacramentalis ex fine mortaliter malo collata à Sacerdote elevari ex opere operato ad cauſandam gratiam in pœnitente, quia elevatur, quatenus eſt actio à Chriſto Domino aſſumpta, atque adeò quatenus eſt bona, ſicut etiam quando elevatur Contractus matrimonialis peccaminoſus; & quando elevatur voluntas conferendi Ordines Sacros, etiamſi ſit ſimoniaca, &c. ità elevari poteſt ad cauſandum effectum ſatisfactionis ex opere operato opus ſatisfactorium impoſitum à Confeſſario, quamvìs ex fine venialiter malo ponatur, nam ſi poneretur ex fine mortaliter malo, non cauſaret gratiam ex opere operato ex incapacitate ſubjecti, & probabiliter nec cauſaret remiſſionem pœnæ ex indiſpoſitione ſubjecti. At quando opus ſatiſfactorium ponitur extra Sacramentum, cùm cauſet effectum ex opere operantis dumtaxat, idcirco ſi ponatur ex fine malo, cùm non placeat Deo, neque placat Deum, neque ullo pacto ſatisfacit.

VI. Dubitatur hìc primò, an opus ſatisfactorium debeat poni ex intentione ſatisfaciendi, ut ſatisfaciat? Ad quod reſpondendum cum communi contra Henricum, & alios apud Lugo *d. 24. n. 43.* negativè Ratio eſt, quia ſicut

ſicut ad meritum non requiritur intentio merendi, & ſatis eſt, quòd vi ſuâ opus meritorium aptum ſit movere Deum ad remunerationem, ut moveat ad illam infallibiliter dandam, poſitâ promiſſione Divinâ; itá pariformiter ſatis eſt, quòd opus ſati-factorium aptum ſit placare Deum, ut ſatisfaciat infallibiliter, poſitâ divinâ acceptatione, atque adeò non requiritur intentio ſatisfaciendi per illud: Sicut docent communiter, nec requiri intentionem ſatisfaciendi quando ponitur opus præceptum, eò quòd ea præciſa, ponitur quidquid à legislatore præcipitur; atque adeò præcepto ſatisfit: quicquid ſit, an ſatisfiat cum intentione non ſatisfaciendi; in quo Doctores variant, eò quòd videatur in tali Caſu non poni opus, eo modo quo poſſit legislatori morem gerere, ſicut nec videtur placare Deum offenſum, qui ponit opus ſatisfactorium animo non ſatisfaciendi per illud.

VII. Dubitatur 2. An poſſimus ſatisfacere etiam per pœnas, & flagella à Deo nobis inflicta, & quæ neceſſariò patimur, etiam non perſeverante actu interno libero, quo ea libenter acceptamus, & patienter toleramus? Et ſanè quòd ex divina erga nos clementia ſatisfaciamus per hujuſmodi pœnas, & flagella, conſtat ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 9. ubi habet: *Docet præterea, tantam eſſe Divinæ Munificentiæ largitatem, ut non ſolùm pœnis à nobis pro peccato vindicando ſuſceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro menſura delicti impoſitis, ſed etiam [quod maximum amoris argumentum eſt] temporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis apud Deum Patrem per Chriſtum Jeſum ſatisfacere valeamus.* Præterea quòd non ſolùm per actum internum, ſed etiã per ipſa flagella externa habeatur ſatisfactio, docent communiter apud eundem Lugo; aliter non eſſet, cur adeo Tridentinum efferret divinam munificentiam, & amorem in hac ſatisfactione, ſi ea tota conſumaretur in ſola patientia, & actu interno. Quare ſicut ſatisfa-

facimus non ſolùm per actus internos, ſed etiam per ipſa flagella, quando ſponte à nobis ſuſcipiuntur, ità etiam, quando neceſſariò ea patimur, & à Deo infliguntur, dummodo patienter ea toleremus. Eſto autem actus externus non addat novum meritum ſupra actum internum juxta communem Theologorum contra Ripaldam *diſp.* 68. *ſect.* 5. unde ſolùm occaſionaliter, & per accidens magìs meretur, qui ſuperaddit actum externum actui interno, quatenus intenſior ſolet eſſe, & diuturnior actus internus, quando debet ſuperare difficultates, quæ interponuntur, ubi in actu n externum prodiret, nihilominus communiter etiam Theologi docent cum Lugo *diſp.* 24. *ſect.* 4. quòd actus externus addat novam ſatisfactionem actui interno. Magìs enim Deum placat cæteris paribus, qui vult jejunare, & ſimul jejunet; ac qui ſolùm vult jejunare. Et ratio eſt, quia æquitas poſtulat, ut reus pœnæ non crucietur bis, ac propterea qui ſuſtinuit flagella libenter, non ſolùm ratione actûs interni, ſed etiam ratione pœnarum externarum extinguit reatum pœnæ: Contra verò cæteris paribus non videtur dignus novo præmio, qui voluntati jejunandi ſuperaddit jejunium, quippe quod nullatenus eſt liberum, niſi in Cauſâ, atque adeò non exigit novam retributionem, cùm non addat novum obſequium erga præmiantem.

VIII. Putant nonnulli cum Medina *tr.* 3. *q.* 5. Vaſquez, & aliis apud Dicaſt. *diſp.* 13. *dub.* 6. quòd nos per patientiam internam ſatisfaciamus, per flagella verò externa à Deo nobis inflicta, & patienter tolerata ſolùm ſatispatiamur, non ſecùs ac in Purgatorio animæ ſatispatiuntur, non ſatisfaciunt, quia poſt mortem *Tempus non erit amplius*, ut habetur *Apoc.* 10. id eſt merendi, ac ſatisfaciendi, ſatiſpaſſio enim requirit proportionem arithmeticam inter pœnam, quæ ſubitur, ac debitum pœnæ, ſatisfactio verò proportionem Geometricam. Sed adversùs hanc ſententiam recurrit, quòd Trid. non potuiſſet adeo

ef;

Digitized by Google

efferre munificentiam, & amorem per hoc, quod in ordine ad ſatisfactionem admittat flagella à Deo nobis inflicta, & patienter tolerata, perinde ac ſi ſponte illa ſubiremus. ſi per flagella externa ſolùm ſatispateremur, & non ſatisfaceremus. Ratio autem, cur congruum ſit, ut ea in ſatisfactionem admittat, eſt ex Angelico *in 4. diſt. 15. qu. p. ar. 4. quaſt.* 2. quia per hoc, quod flagella neceſſaria liberè acceptentur, fiunt quodammodo propria, ut proinde Deus illa reſpiciat, perinde ac ſi ea à nobis liberè aſſumerentur ad ſatisfaciendum. Hæc ſunt verba Angelici: *Recompenſatio offenſæ præteritæ poteſt fieri & ab eo qui offendit, & ab alio, quando fit ab alio, ea vindicationis magis, quàm ſatisfactionis rationem habet; unde ſi flagella, quæ pro peccatis à Deo infliguntur, fiant aliquo modo ipſius patientis, rationem ſatisfactionis accipiunt; fiunt autem ipſius, in quantum ea acceptat ad purgationem peccatorum, eis utens patienter: ſi autem ratio eis per impatientiam diſſentiat, tunc non efficiuntur aliquo modo ipſius, & ideo non habent rationem Satisfactionis, ſed Vindicationis tantum.*

IX. Utrùm autem per flagella, ſive à Deo inflicta, ſive ſponte ſuſcepta, ſatisfaciamus, etiam non perſeverante ſaltem virtualiter actu interno libero, quo illa acceptantur? Admittendum videtur cum Lugo *loco citato, num.* 78. contra Dicaſtillum *loco citato, num.* 80. quia ſicut voluntariè v. g. dicitur occidere inimicum, qui propinat illi venenum, quamvìs deinde, quando inimicus moritur, non perſeveret voluntas illa prava occidendi illum; ità voluntariè dicitur flagella externa pati, qui aut ſponté ſuſcipit, aut liberè acceptat, quæ à Deo infliguntur, quamvis hic actus internus deinde non perſeveret, quando cruciatur: Per hoc autem, quod hujuſmodi flagella per acceptationem fiant quodammodo propria, ac voluntaria, etiam non perſeverante actu interno, con-

congruum eſt, ut Deus etiam illa admittat in ſatisfactionem; non ſecùs ac ex ſua munificentia admittit flagella externa nobis neceſſaria per hoc, quòd ea acceptemus, & patienter toleremus, dum actus hic internus perſeverat.

Confirm. ex Lugo, quia qui ex præcepto Confeſſarii tenetur humi cubare per totam noctem, ſi poſt ſomnum inchoatum ab aliis in molli culcitra reponatur, tenetur deinde alterâ nocte humi cubare; idque non ſolùm in medicinam Spiritualem ad carnem macerandam, ut putat Dicaſtillo, ſed etiam in ſatisfactionem Sacramentalem, ergo verè ſatisfacit per cubationem illam cruciativam, dum dormit, & actus internus patienter illam tolerans non perſeverat.

X. Ex quibus fit 1. poſſe in pœnitentiam imponi à Confeſſario ægritudines, carcerem, aut alias pœnas neceſſarias, eo quod dum patienter tolerantur, elevari poſſunt ad cauſandam ex opere operato pœnæ remiſſionem, non ſolùm dum virtualiter actus internus patientiæ perſeverat, per hoc quod impatientiâ comprimatur, ſed etiam dum perſeverat habitualiter, ut in ſomno. Propterea Confeſſarius poſt abſolutionem addit ea verba: *Quicquid patienter ſuſtinueris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum*, quia ſcilicet flagella omnia patienter deinde tolerata conferunt ad ſatisfaciendum pro peccatis in ea confeſſione detectis.

XI. Fit 2. Poſſe à Confeſſario in Pœnitentiam imponi opus aliàs præceptum, putà auditionem Miſſæ die feſto, aut jejunium Quadrageſimale; Non ſolùm quia ex novo præcepto Confeſſarii fit illud magìs laudabile, magìs meritorium, ac magìs ſatisfactorium; redditúrque pœnitenti magìs oneroſum, cùm ex ejus omiſſione duplex peccatum in confeſſione explicandum committatur, ut notat Lugo *diſp.* 25. *n.* 67. alterum contra virtutem propriam, putà contra Religionem, aut Temperantiam, alterum contra virtutem Pœnitentiæ omittendo ſatisfactionem debi-

debitam, inimo etiam contra reverentiam Sacramento debitam, mut lando illud; Sed etiam qu a ſi poſſun elevari ad ſatisfaciendum ex opere operato virtute clavium flagella ipſa externa nobis neceſſaria, dummodo patienter tolerentur, & acceptentur, à fortiori elevari poſſunt opera ſolùm moraliter nobis neceſſaria, videlicet opera aliunde præcepta.

ARTICULUS II.

De Pœnitentia à Confeſſario injungenda.

XII. DUbitatur 1. Quomodo, & qualem pœnitentiam injungere debeat Confeſſarius.

Reſp. Certum eſſe, quòd per ſe loquendo teneatur confeſſarius imponere pœnitentiam peccatis congruam. Hæc enim habet Trid. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. *Debent Sacerdotes Dei, quantùm Spiritus, & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate convenientes ſatisfactiones injungere; ne ſi fortè peccatis conniveant, & indulgentiùs cum pœnitentibus agant, leviſſima quadam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur*; quæ poſtrema Verba indicant obligationem eſſe gravem. Et ſanè in judiciis humanis peccat graviter Judex, ſi pro atrocibus delictis levem pœnam injungat: ergo à fortiori in judicio Sacramentali.

Adde, communius docere contra Amicum, Lugo Dianam, etiam pro venialibus, aut pro mortalibus remiſſis imponendam eſſe ſub gravi aliquam congruam ſatisfactionem, ne mutilum reddatur Sacramentum abſq; hac parte integrali; quamvìs ſi omittatur à pœnitente integra pœnitentia levis impoſita pro venialibus, putà unum Miſerere, communius doceant, quòd ob materiæ parvitatem nonniſi venialiter peccetur. Et Diſparitas videtur eſſe, quia ſi Confeſſarius Pœnitentiam pro venialibus non injungat, videtur injuriam irrogare Sacramento reddendo illud mutilum, cùm poſſit facillimè ejus integritatem

curare; At pœnitens negligendo levem pœnitentiam non videtur gravem injuriam Sacramento irrogare, eò quòd ad illam negligendam non videatur induci ex ullo Sacramenti Contemptu, ſed ex quadam oſcitantia, quæ in materia levi non pertingit ad gravem Culpam. Immo ſi pœnitens omittat gravem pœnitentiam impoſitam pro Culpis levibus, aut pro mortalibus remiſſis, probabile eſt, ut ſentit Martinus Perez *diſp* 57. *ſect.* 2. contra Lugo *diſp.* 25. *ſeſſ.* 5. quòd ſolùm venialiter peccet, eò quòd Confeſſarius non poteſt ad ullam pœnitentiam obligare pœnitentem, niſi ratione culpæ Clavibus ſubjectæ: Quare cùm peccata venialia, aut mortalia remiſſa non trahant reatum pœnæ gravis ſub gravi ponendæ, eo quod pœna excederet culpam, ſequitur, quòd ad illam pœnitens non obligetur ſub gravi. Ex alio Capite etiam nec tenetur ſub gravi implere pœnitentiam levem impoſitam pro mortalibus, quia quamvìs mortalia inducant de ſe gravem obligationem luendi pœnam à Confeſſario imponendam, nihilominus parvitas materiæ excuſare videtur à mortali, non ſolùm, quando parvitas materiæ eſt pars pœnitentiæ impoſitæ; de quo non dubitatur; ſed etiam paritate rationis, quando eſt pœnitentia totalis, ut communiùs docent cum Suar. Con. Lugo apud eundem Perez.

XIII. Excuſatur Confeſſarius ab imponenda gravi pœna pro Culpis gravibus. Primo, ſi eam phyſicè non poſſit pœnitens exequi, in quo Caſu curandum; ut per eleëmoſynas ſatisfaciat. Quod ſi ſenſibus ſit deſtitutus, poteſt Confeſſarius abſque impoſitione pœnitentiæ illum abſolvere. Secundo, ſi pœnitens non poſſit exequi illam moraliter, hoc eſt abſque gravi difficultate. Immo quando creditur probabiliter, quod pœnitentiam gravem non ſit impleturus, non eſt ei imponenda, quia in hoc Sacramento, ut notat Suar. *diſp.* 38. *ſeſſ.* 9. magìs ſpectatur ſalus pœnitentis, ejúsque emendatio, quàm ſatisfactio pro pœna; & ut advertit Con. *diſp.* 10. *dub.* 8. præſtat expo-

ponere pœnitentem periculo luendi gravem pœnam in Purgatorio, quàm exponere illum Culpæ gravi, quàm committeret omittendo gravem pœnitentiam injunctam. Quare ad vitandum malum gravius, indulgere poteſt confeſſarius aliquid imbecillitati pœnitentis, quia non ſolùm debet munus Judicis erga illum exercere, ſed etiam Medici ſpiritualis. Tertio poteſt Confeſſarius ab onere pœnitentiæ ſatisfactoriæ (non tamen ab onere pœnitentiæ medicinalis, ac præſervativæ) eximere pœnitentem, ſi imponat illi lucrationem Indulgentiæ plenariæ, per quam tollitur omnis reatus pœnæ, atque adeo tollitur materia, propter quam pœnitentia imponi debet, ac propterea Sacramentum non dicitur remanere mutilum; præſertim, quia ipſa volitio lucrandi Indulgentiam, & poſitio operum ad id requiſitorum integrat Sacramentum: Et ideó Bonifacius VIII. ut refert Gloſſa in extravag. *Antiquorum* de Pœnitentiis, & remiſſionibus, reprehendit Confeſſarios, qui lucraturis Indulgentiam Anni Sancti aliam pœnitentiam imponebant.

Hinc aliqui putant, poſſe pœnitentiam à Confeſſario impoſitam, ſi non ſit medicinalis, ſed ſatisfactoria, ab ipſomet pœnitente in lucrationem plenariæ Indulgentiæ commutari; quod tamen Valentia putat abſurdiſſimum, eo quod nunquam Pœnitens ad ullam pœnitentiam obligaretur, cùm innumeræ ſuppetant Indulgentiæ lucrandæ. Equidem tamen cenſeo cum Fill. Rodr. & aliis apud Dianam *p. 5. tr. 12. reſ. 3.* probabile eſſe, quod lucrans Indulgentiam plenariam eximatur ab onere implendi pœnitentiam ſatisfactoriam, non tamen medicinalem, & quia Pœnitentiæ, quæ ſolent imponi, ut advertit Suarius, utpote valde leves præ illis, quæ juxta Canones Pœnitentiales imponebantur olim pro foro externo, ſunt medicinales potiùs, quàm ſatisfactoriæ, idcirco raró admodum ab onere Pœnitentiæ impoſitæ liberatur Pœnitens ob plenariam Indulgentiam, quam lucratur. Neque ob-

obſtat, quod dixit Lugo, videlicet pharmacum à Medico non præcipi, ſed ſolùm cadere ſub conſilium. Nam ex uſu Eccleſiæ, & communi Fidelium, ac Doctorum ſenſu Chriſtus Dominus dedit Sacerdoti poteſtatem præcipiendi non ſolùm pœnam, quatenus Judex eſt, ſed etiam pharmacum; quatenus eſt Medicus: unde ad pœnitentiam Medicinalem pœnitens omnino tenetur.

XIV. Utrùm autem Confeſſarius excuſetur aliquando ab imponenda gravi pœnitentia culpis debita per hoc, quòd addat illa verba: *Quicquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum*; affirmant nonnulli apud Dia. *p.* 3. *tr.* 4. *reſ.* 97. putantes, elevari poſſe virtute clavium ad ſatisfaciendum ex opere operato etiam opera, quæ à Confeſſario non præcipiuntur, ut admittit Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 3. ità ut non liget confeſſarius, ſeu obliget ad hæc opera determinata, ſed obliget ut opera bona, quæ libenter facit pœnitens ad hunc finem, faciat ut vi Sacramenti proſint ad ſatisfaciendum ex opere operato: quo poſito, elevatur quicquid boni facturus eſt pœnitens, non quidem in perpetuum, quòd videtur abſonum, ſed quouſque plenè ſatisfiat pro peccatis in ea confeſſione expoſitis, ut admittit idem Suar. *l. c. ſect.* 6. Communius tamen id negant, putantes formulam illam eſſe deprecatoriam, non judicialem: aliter Tridentinum non deterruiſſet gravibus illis verbis Confeſſarios imponentes pro culpis graviſſimis leviſſima quædam opera, ſi ſufficeret addere formulam iſtam: & dato quod hæc formula ſufficeret pro imponenda pœnitentia ſatisfactoria, non proinde ſufficit pro imponenda Medicinali, ac præſervativa.

XV. Dubitatur 2. An pœnitens teneatur Pœnitentiam acceptare, & implere? Nonnulli cum Navar. Soto, Fabro apud Dianam *p.* 2. *tr.* 15. *reſ.* 52. putârunt, poſſe pœnitentem citra mortale velle in Purgatorio luere pœnas peccatis debitas. Communiter tamen hæc ſententia

poſt

poſt Tridentinum rejicitur. Vaſq. & Victoria putant eſſe contra Fidem. Suarius eſſe temerariam; alii periculoſam, & improbabilem. Confeſſarius enim injungit pœnitentiam, ex Tridentino; ergo pœnitens tenetur illam exequi, & imperata facere. Præterquam quòd judicium Sacramentale eſſet mutilum, ſi deficeret ſatisfactio. Quinimo ſi tranſmittatur, quòd ſic poſſet pœnitens eximi à pœnitentia ſatisfactoria, non proinde fieret, quod poſſet eximi à præſervativa, qualis eſſe ſolet, quæ communiter imponitur, ut diximus ex Suario. Diximus etiam ad pœnitentiam levem nonniſi ſub levi teneri, & probabiliter etiam ſi pro culpis gravibus ea ſit impoſita. Probabiliter etiam poteſt Confeſſarius velle pœnitentem obligare ad gravem pœnitentiam tantùm ſub levi, non ſecùs ac poteſt probabiliter aliquis ex voto tantùm ſub levi obligare ſe ad aliquid grave; Ità Medina, & Suar. *diſp.* 38. *ſect.* 7. Cæterùm ſicut nemo poteſt impletionem voti diu differre, ità nec pœnitentiam injunctam, debétque per ſe ipſum implere, ut conſtat ex theſi 15. proſcripta ab Alex. VII. Non eſt tamen obligatio eam implendi in ſtatu gratiæ, ut docent Lugo, & Perez *diſp.* 57. *ſect.* 4. eſto in tali caſu privetur pœnitens non ſolùm augmento gratiæ; ſed etiam remiſſione pœnæ, cùm Dei inimicus non ſit idoneum ſubjectum, cui pœna remittatur. Hic tamen effectus remiſſionis pœnæ probabiliter, recedente fictione, reviviſcit. Suarez putat, eſſe ſaltem veniale pœnitentiam implere in ſtatu peccati, eo quod recipiatur indignè pars Sacramenti, & ponatur obex ejus effectui. Verùm ſicut non eſt veniale audire Sacrum præceptum in ſtatu peccati mortalis, quamvis tunc ponatur obex effectui Sacrificii, nec eſt veniale intereſſe cum mortali Benedictione Pontificis, quando conferuntur Indulgentiæ, quamvis ponatur obex conſimili effectui, ità in caſu noſtro: & licèt probabile ſit; quòd Satisfactio Sacramentalis causet etiam ex opere operato augmentum Gratiæ*,

quia tamen hoc non eſt certum, ideo communiter docent non eſſe mortale, ponere obicem huic probabili augmento gratiæ ſanctificantis.

XVI. Dubitatur 3. An poſſit Confeſſarius pœnitentiam ab alio impoſitam commutare, non auditis peccatis, propter quæ fuit impoſita ? Quòd pœnitens non poſſit auctoritate propriâ pœnitentiam commutare in opus evidenter præſtantius, docent communius contra nonnullos apud Dia. *p.* 3. *tr.* 4. *reſ.* 53. quibus ipſe adſtipulatur. Et ratio eſt, quia rem à ſuperiore præceptam nequit ſubditus commutare, ut conſtat in aliis præceptis. Ideo poteſt vovens commutare ſibi votum in aliquid melius, quia obligatio voti oritur ex propria voluntate voventis intendentis ponere aliquid Deo gratum: quare ſi ponat aliquid Deo gratius, voti obligationem non violat. Etenim ex *cap. pervenit* de jurejurando, *promiſſum non infringit, qui illud commutat in melius*: At obligatio præcepti oritur ex voluntate ſuperioris, cui non ſatisfit, niſi ponendo quod ipſe præcipit. Nec in Caſu noſtro virtute Clavium elevatur ad ſatisfaciendum ex opere operato, niſi opus illud, quod Confeſſarius vult elevare; Sicut nec Indulgentias lucratur, qui non ponit opera injuncta, quamvìs ponat præſtantiora.

Deinde quòd æqualis Confeſſarius poſſit pœnitentiam ab alio impoſitam commutare etiam in minorem, auditâ Confeſſione eorundem peccatorum, docent communiter contra nonnullos, quia poteſt reus velle ſtare ſententiæ alterius Judicis. Neque hinc ſequitur, quòd prius Sacramentum reddatur mutilum, quia ſatisfactio à novo Confeſſario impoſita utrumque Sacramentum integrat tollendo debitum pœnæ, ſicut integrum remanet Sacramentum, quando per Indulgentias totaliter deletur pœnæ reatus. Neque fit injuria priori Confeſſario, quia hoc Sacramentum non ordinatur in bonum Judicis, ſed in bonum pœnitentis, qui non adit novum Judicem per modū

ap-

appellationis, ſed per modum novi judicii æqualis præcedenti, cùm poſſit idem judicium in bonum pœnitentis, tam ab eodem, quam ab alio æquali Confeſſario iterum inſtitui.

Admittitur etiam à Vaſquez, Hen. Nav. poſſe Sacerdotem inferiorem commutare pariter pœnitentiam à ſuperiore impoſitam pro reſervatis; non ſecus ac poteſt Inferior habens poteſtatem commutandi vota non reſervata, poſtquam ſuperior commutavit votum reſervatum in materiam non reſervatam, iſtam commutare, eò quòd de ſe non ſit reſervata, ſolùm enim abſolutio peccatorum reſervatur ſuperiori, non verò commutatio pœnitentiæ. Quamvìs autem hoc ſit probabile, communiùs tamen, & probabiliùs docent oppoſitum cum Suario, Lugo, Perez, quia idcirco peccata reſervantur, ut poſſit ſuperior ſaniora conſilia, & magis congruas Pœnitentias imponere; propterea non videntur poſſe iſtæ deinde commutari niſi per eundem, aut per alium ſuccedentem in eodem gradu, atque adeò in tribunali æquali. Et idcirco ſimplex Sacerdos, quamvis poſſit abſolvere à peccatis mortalibus jam remiſſis, non tamen poteſt pœnitentiam propter illa impoſitam à Confeſſario commutare. His præmiſſis.

XVII. Ad dubium propoſitum communiter reſpondent, non poſſe ſecundum confeſſarium, non audita confeſſione eorundem peccatorum, pœnitentiam à primo impoſitam commutare, cùm non poſſit quà Judex ferre judicium, incognita cauſa; nec poſſit quà Medicus curare vulnera, quæ non cognoſcit. Non pauci tamen cum Toleto, Sà, Henr. & aliis apud Dian. *par. 2. tr. 15. reſ. 53.* putant, ad ritè ferendam ſententiam ſufficere, quòd ex præſenti ſtatu pœnitentis, & ex ipſa pœnitentia impoſita habeatur confuſa quædam notitia peccatorum, propter quæ fuit impoſita, ut poſſit commutari. Sicut enim quando Confeſſarius diu audit pœnitentem, ut poſſit legitimã ſen-

tentiam ferre,non eſt opus, quòd tunc diſtinctè recordetur ſingulorum peccatorum, quæ diſtinctè Pœnitens expoſuit,ſed ſufficit,quòd confuſam habeat eorum notitiam ità in caſu noſtro ſufficit conſimilis confuſa notitia peccatorum,quin debeant ea iterum diſtinctè recenſeri. Et quòd hæc ſententia ſit ſufficienter probabilis, oſtendit ipſa praxis Confeſſariorum,ut habet Diana *l.c.* Saltem videtur ſufficere, quòd præcipua peccata, & confuſum quendam eorum numerum Pœnitens recolat, ut poſſit Pœnitentia commutari. Et procul dubio in Sacramento Confeſſionis ea commutanda eſt,cùm id ſpectet ad poteſtatem clavium,& ad tribunal Sacramentale. Immò idem Confeſſarius,ſi velit pœnitentiam à ſe injunctam commutare,cum actum juriſdictionis exerceat,non poteſt id efficere extra Confeſſionem,niſi ita illa præceſſerit, ut ob brevitatem temporis hæc commutatio cum illa ſententia abſolutoria moraliter conjungatur:cenſetur autem cum illa conjungi moraliter,ſi fiat poſt mediam horam, per Megalam; intra triduum, vel hebdomadam per Henr. Ledeſma, & alios apud Dianam *p.2.tr. 15. reſ.* 53.& juxta Vaſquez *q.* 94.*a.* 2 *dub.* 3.& Mæratium apud Perez,ſi fiat,quandocumque perſeverat in Confeſſario memoria cauſæ præcedentis, & ſtatus ipſius pœnitentis,ſicut enim ſatisfactio poſt longum tempus poſita poteſt integrare Sacramentum præteritum, ut ratiocinatur Lugo *diſp.*25.*n.*112.ità poteſt commutatio pœnitentiæ poſt longum tempus fieri, & ſpectare ad idem judicium præteritum,ſi perſeveret in Confeſſario ſufficiens cognitio illius cauſæ.

XVIII.Dubit.4. An ſatisfactio Sacramentalis conferat ex opere operato augmentum gratiæ ſanctificantis,præter remiſſionem pœnæ? Quòd pœnæ remiſſionem conferat ex opere operato, majorem, vel minorem, juxta diſpoſitionem ſubjecti, docent communiter ex Tridentino dicente *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. tres partes Sacramenti Pœnitentiæ,

vid.

vid. Contritionem, Confeſſionem, & Satisfactionem requiri ad plenam, ac perfectam peccatorum remiſſionem cùm enim non requiratur ſatisfactio ad remiſſionem culpæ, ſequitur, quòd requiratur ad remiſſionem pœnæ. Quòd conferat etiam ex opere operato augmentum gratiæ, docent probabiliter Suar. *diſp.38. ſect.* 2. Cajet., Soto, & alii contra Lugo, Coninck, Præpoſitum. Ratio eſt primò, quia ſatisfactio eſt pars Sacramenti; ergo cauſat gratiam, quam ſignificat, non ſecùs ac omnes aliæ partes Sacramenti: ſecundò quia ſatisfactio non ſolùm imponitur in vindictam, ad quod requiritur, ut ex opere operato cauſet pœnæ remiſſionem, ſed etiam imponitur ad curationem, & medicinam, ad quod requiritur, quòd cauſet exigentiam auxiliorum actualium ad non relabendum, ſeu gratiam Sacramentalem propriam Sacramenti pœnitentiæ; atqui in omnibus Sacramentis gratia propria Sacramentalis, ſeu exigentia auxiliorum actualium in ordine ad effectus proprios cujuſcunque Sacramenti non aliter cauſatur, niſi per hoc, quòd cauſetur gratia ſanctificans exigens ex Divino extrinſeco decreto hujuſmodi auxilia, ut diximus in tractatu de Sacramentis *diſp.2.quaſt.5.* ergo ſatisfactio Sacramentalis præter remiſſionem pœnæ cauſat etiam ex opere operato augmentum gratiæ exigentis auxilia actualia ad non relabendum. Quod videtur docere apertiſſimè Angelicus *q.90 ar. 2. ad 2.* dicens: ***Satisfactio confert gratiam, prout eſt in propoſito, & auget eam prout eſt in executione.*** Nec puto eſſe ad rem interpretationem Adverſariorum, quod ſcilicet D. Th. ſolùm velit, per ſatisfactionem haberi perfectum effectum gratiæ, ſeu liberationem totalem à reatu peccati. Hinc fit, quod ſicut reliqua Sacramenta fictè ſuſcepta, ſublato per pœnitentiam obice probabiliter reviviſcunt, (ut diximus in de Sacramentis *diſp.3.qu.3.ar.2.*) etiam ipſum Sacramentum Euchariſtiæ, dummodo ſuſcipiatur cum fictione negativa,

&

& inculpabili, non verò poſitiva, & culpabili; ità ſatisfactio Sacramentalis, utpote pars Sacramenti ſi ponatur in ſtatu peccati mortalis, probabiliter etiam, ſublata per pœnitentiam Culpa, reviviſcit, & cauſat ex opere operato augmentum illud gratiæ, quod prius non potuit cauſare ob impedimentum culpæ non retractatæ.

QUÆSTIO V.

De forma Abſolutoria Sacramenti Pœnitentiæ.

I. QUamvis in judicio forenſi, ſcripto, nutibus, aut aliis ſignis præter verba ſententia abſolutoria ferri poſſit; in foro tamen Sacramentali ſolùm verbis ferri debet, ut conſtat ex antiquiſſima Eccleſiæ traditione, & praxi; nec non ex Florentino, quod in Decreto Eugenii hæc habet: *Forma hujus Sacramenti ſunt verba abſolutionis, quæ Sacerdos profert, dum dicit; Ego te abſolvo.* ſicut etiam eruitur ex confixa Theſi à Clemente VIII. anno 1602. quod ſcilicet *liceat per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere*, ut fusè oſtendit exponendo hanc Theſim in Appendice Trutinæ Theologicæ Theſium damnatarum. Hinc fit, Sacerdotem mutum validè abſolvere non poſſe, quamvìs abſolvi poſſit Pœnitens mutus.

II. Dubitatur tamen 1. Quænam verba eſſentialiter pertineant ad formam Sacramentalem? Ad quod dicendum cum communiori contra nonnullos apud Lugo *diſp.* 13. *ſect.* 1. cum Martino, Perez, & aliis ad valorem Sacramenti ſpectare ea tantùm verba *Abſolvo Te*, non verò illa *A peccatis tuis*; quamvìs citra mortale hæc omitti non poſſint, tum ob Eccleſiæ conſuetudinem, quæ cenſetur graviter obligatoria; tum etiam quia illicitum eſt in conferendis Sacramentis ſequi opinionem probabilem de illorum valore, omiſſa tutiore. Particula illa *Ego* ſufficienter includitur,

ditur, & implicitè continetur in ly *abſolvo*, unde citra mortale omitti poteſt; ſicut etiam citra mortale omitti poſſunt verba illa, *In nomine Patris.*, *&c.* quia quamvis nonnulli putent ea ad valorem formæ pertinere; nihilominus, ut notat Martinus, Porez *diſp.* 18. *ſect.* 3. eſt moraliter certum, quòd ad valorem Sacramenti non requirantur: non eſt autem illicitum ſequi ſententiam moraliter certam de valori Sacramenti, omiſſa tutiore, ut in eadem Trutina Theologica oſtendi exponendo primam Theſim ab Innoc. XI. Confixam. Nec datur præceptum, ut innuit *D.* Th. *3. p q. 84. ar. 3. ad 3.* nec Conſuetudo graviter obligans addendi iſthæc verba; imò D. Th. ibidem dicit, invocationem Trinitatis relinqui arbitrio Sacerdotis; cum ex verbis Chriſti; *Quorum remiſeritis peccata. &c.* non eruatur neceſſitas talis invocationis. Denique preces illæ prævia, quæ habentur in Rituali Romano; *Miſereatur tui, &c.* & quæ conſequuntur, *Paſſio Domini noſtri, &c.* ex Trident, laudabiliter adjunguntur, & ad hanc integram formam proferendam Paulus V. hortatur, omitti tamen poſſunt ex rationabili cauſa, præſertim in multitudine confitentium, ut paſſim omittuntur illæ preces, *Miſereatur tui, &c.* & *Indulgentiam, abſolutionem, &c.* ac forma incipitur ab illis verbis, *Dominus noſter Jeſus Chriſtus &c.* ut præmittatur abſolutioni à peccatis abſolutio à Cenſuris, ſi fortè pœnitens occultam aliquam Cenſuram incurrerit.

III. Probatur nunc, quòd eſſentialiter ad formam Sacramenti ſpectent verba illa *Abſolvo Te*; quia univerſim forma Sacramentalis debet ſignificare effectum, quem cauſat, atqui circumſcriptis his verbis, non ſignificatur effectus cauſatus vi Sacramenti Pœnitentiæ; ergo eſſentialiter hæc verba ad formam abſolutoriam requiruntur. Quod verò non requirantur eſſentialiter verba illa, *A peccatis tuis*, oſtenditur, quia ſenſus horum verborum implicitè continetur in verbis illis *Abſolvo te* prolatis in talibus

bus circumſtantiis: Ad eum modum quo ſi in judicio foreñſi poſt accuſationem de homicidio dicat Judex, Abſolvo te, fit ſenſus, quòd abſolvat ab homicidio, de quo reus criminabatur. Præſertim quia, ut advertit Suarez verbum, Abſolvo, quamvìs poſſit etiam ſignificare abſolutionem à cenſuris, à pœnis, à vinculis, abſolutè tamen prolatum, & antonomaſticè ſignificat abſolutionem à peccatis. Quare ſicut non eſt de eſſentia formæ abſolutoriæ ly *Ego*, quia implicitè continetur in ly *Abſolvo te*, ità nec ſpectant ad valorem Sacramenti verba illa *A peccatis tuis*, quia in talibus circumſtantiis includuntur implicitè in verbis illis, *Abſolvo te.*

IV. Dices 1. particula illa *Te* eſt de eſſentia formæ, ut docent communiter contra Sotum apud Haunoldum etiamſi ex circumſtantiis ſignificetur, quod abſolvatur qui eſt præſens; ergo etiam ſunt de eſſentia illa verba, *A peccatis tuis*, etiamſi ex circumſtantiis ſignificetur, quòd abſolutio ſit potius à peccatis, quàm à cenſuris, aut aliis vinculis.

Reſp. nego Conſequentiam. Diſparitas ex Lugo eſt, quia ly *Abſolvo* de ſe ſignificat ſolùm perſonam primam quæ abſolvit, non verò perſonam, quæ abſolvitur; forma autem Sacramentalis ſignificare debet de ſe, & non ex circumſtantiis, effectum, quem cauſat; & idcirco niſi exprimatur perſona, quæ abſolvitur, nempe ly *Te*, forma Sacramentalis non habet ſuam ſignificationem completam, unde non eſt valida: At hæc verba *Abſolvo Te* antonomaſticè ſignificant abſolutionem à peccatis; & idcirco etiamſi non exprimatur ly *A peccatis tuis*, adhuc forma habet de ſe ſignificationem completam. Quare diſtinguendum eſt inter propoſitionem mutilam, ſeu incompletam, & propoſitionem completam, ac æquivocam: ly *Abſolvo* eſt propoſitio mutila, non habens de ſe independenter à Circumſtantiis ſignificationem completam, & ideò non ſufficit: Aliter ſi ſufficeret quòd Circumſtantiæ

com-

Digitized by Google

compleant ſignificatum verborum, ſequeretur, quòd ſi Pœnitens diceret Sacerdoti, Vis me abſolvere à peccatis meis? Et ille reſpondeat, Etiam, vel Ita, ſeu Volo, etiam hæc verba ſufficerent; quod tamen communiſſimè negatur: eſto quidam recentior apud Haunoldum id admiſerit: Sicut enim non ſufficiunt nutus ſine verbis; itá nec ſufficiunt verba, quæ de ſe non ſignificant effectum, quem cauſant, nec habent independenter à Circumſtantiis ſignificationem completam: Contra verò ly *Abſolvo te*, non eſt propoſitio incompleta, ſed completa, licèt æquivoca, potens de ſe ſignificare abſolutionem ſive à peccatis, ſive à Cenſuris, ſive ab aliis pœnis, aut vinculis; ſicut hæc propoſitio, Gallus cantat, eſt completa, ſed æquivoca: Poteſt autem forma Sacramentalis de ſe completa, quando eſt æquivoca, ex Circumſtantiis determinari ad hanc potiùs, quam aliam ſignificationem; Sicut etiam determinari poteſt ab intentione proferentis, ut diximus ex Angelico in de Sacramentis *diſp.* 1 *quaſt*.1. *art.* 5.

V. Dices 2. Invocatio Trinitatis eſt de eſſentia Baptiſmi; ergo etiam eſt de eſſentia Sacramenti Pœnitentiæ: atque adeò ad valorem formæ abſolutoriæ ſpectant etiam verba illa, *In nomine Patris*, &c.

Reſp. nego Conſequentiam. Diſparitas eſt, quia Chriſtus Dominus voluit, ad eſſentiam Baptiſmi quod eſt Sacramentum fidei, ſpectare invocationem explicitam Sanctiſſimæ Trinitatis, cujus fides neceſſaria eſt ingredienti Eccleſiam à Dei Filio incarnato ædificatam. Hoc tamen non præcepit in Sacramento Pœnitentiæ; & ideo ſolùm dixit Joan. 20. *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Illud autem eſt diſcrimen inter hæc verba *A peccatis tuis*, & hæc alia *In nomine Patris*, &c. quod illa, quamvis implicitè contenta in ly *Abſolvo te*, ſe habeant tanquam partes integrantes formam abſolutionis, unde Conſuetudo adjungendi illa cenſetur graviter obligatoria

ligatoria: contra vero invocatio Trinitatis nullatenus requiritur ad ſignificandum effectum Sacramenti Pœnitentiæ, & idcirco Conſuetudo adjungendi hanc invocationem non cenſetur graviter obligatoria. Et quamvìs tam ly *Ego* implicitè contineatur in ly *Abſolvo*, quàm ly *à peccatis tuis* implicitè contineatur ratione circumſtantiarum in ly *Abſolvo te*; nihilominus conſuetudo exprimendi verbum illud *Ego*, non cenſetur graviter obligatoria, ut notat Platelius *n.* 801. tum quia omiſſio illius verbi *Ego* non reddit propoſitionem æquivocam, ſicut reddit illam æquivocam omiſſio illorum verborum, *A peccatis tuis*, independenter à circumſtantiis; tum etiam quia abſque hoc verbo *Ego* non exponitur Sacramentum periculo fruſtrationis: contra verò abſque verbis illis *A peccatis tuis*; cùm ſolùm probabile ſit, & non moraliter certum, quòd hæc verba ad eſſentiam Sacramenti non pertineant. Non vacat tamen veniali culpa invocationem Trinitatis omittere, ut communius ſentiunt Doctores apud eundem Platelium, ubi enim Angelicus *loc. cit.* dixit, quòd ea relinquatur arbitrio Sacerdotis, ſolùm fit ſenſus, quod ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ non ſpectat, ſicut ſpectat ad valorem Baptiſmi. Quod autem diximus de forma abſolutoria, qua utuntur latini, dicendum proportionaliter de forma, qua utuntur Græci, quæ impræſentiarum eſt, ut notat Platelius *num.* 803. *Hàbeo te venia donatum*, ſeu *Habeo te abſolutum*, &c. quamvìs olim promitterent per modum deprecationis, non per modum abſolutionis, ut docet Arcudius *l.* 14. *c.* 3. formam illam: *Domine Jeſu Chriſte, qui dediſti nobis poteſtatem, abſolve hunc à peccatis ſuis.*

VI. Ex dictis ſolvitur difficultas illa, quandonam cauſetur effectus Sacramenti Pœnitentiæ, nempe gratia peccati remiſſiva? Vaſquez, Henriquez opinantur, quòd ſi proferantur hæc tantùm verba, Ego te abſolvo, in fine prolationis horum verborum cauſetur effectus Sacramenti

menti; ſi verò addantur verba illa *à peccatis tuis*, effectus non cauſetur ante finem horum verborum, quippe quæ implicitè in primis verbis continentur, & quando exprimuntur, debent effectum cauſare, quæ cauſarent, ſi ſolùm implicitè continerentur, Verius tamen Cenſeo dicendum cum Lugo *diſp.* 13. *ſect.* 1. quòd ſemper in fine prolationis verborum illorum, Abſolvo te, cauſetur gratia, in hypotheſi, quòd hæc tantùm verba eſſentialiter ad formam Sacramenti pertineant. Et ratio eſt, quia forma Sacramentorum ſtatim, ac eſt eſſentialiter completa, cauſat effectum ſuum, nec poteſt licitè Miniſter Sacramentorum ſuſpendere talem effectum. Verum quidem eſt, quòd ſi Sacerdos diceret, Ego à peccatis tuis te abſolvo, concurrerent ad effectum Sacramenti illa verba, à peccatis tuis, eò quòd ad ſignificationem eſſentialem ſpectent, & non ſit Completus ſenſus ſubſtantialis formæ, antequam illa proferatur: At quando dicitur, Ego te abſolvo à peccatis tuis, Completus eſt ſenſus ſubſtantialis formæ, ut ſupponitur, antequam proferatur ly à peccatis tuis; ergo quamvis hæc verba integrent propoſitionem, & expreſſè ſignificent, quod implicitè à prioribus verbis ſignificabatur, non per hoc debent ad effectum Sacramenti concurrere, ſicuti enim quando Sacerdos poſt ſumptionem hoſtiæ ſumit aliam particulam conſecratam, hæc non cauſat novam gratiam, eo quod ſe habet ut pars integralis ejuſdem Sacramenti, faciens unum moraliter cum priori Comeſtione; ità in Caſu noſtro. Idemque dicas de aliis formis Sacramentorum; ex gr. ſi vera ſit ſententia communior, quòd ad formam Conſecrationis Calicis eſſentialiter ſpectent ſolùm prima illa verba, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, ponitur ſanguis Chriſti ſub ſpeciebus vini in fine prolationis horum verborum; quia tamen controverſia eſt inter Theologos, an etiam reliqua verba ſpectent ad eſſentiam formæ, idcirco incertum eſt, num ſanguis Chriſti ponatur ſub ſpeciebus in fine totius formæ, quando dicitur, *in*

remiſſionem peccatorum, ut contendunt plures Thomiſtæ apud Vaſquez. Intentio autem Sacerdotis debet eſſe faciendi, quod Chriſtus inſtituit, videlicet quod ſi Chriſtus inſtituit, ut ſolùm ſpectent ad eſſentiam formæ priora illa verba, & tunc Calix conſecretur, & quòd reliqua verba ſolùm ſpectent ad formæ integritatem, hoc ipſum debet Sacerdos intendere; ſin voluerit, quòd tota forma eſſentialiter ſpectet ad Conſecrationem Calicis, intentio Sacerdotis non debet ab hac inſtitutione Chriſti Domini diſcrepare; ut pariter docet Lugo *diſp.* 11. de Euchariſtia *ſect.* 4.

VII. Dubitatur 2. Quiſnam ſit ſenſus formæ abſolutoriæ? Ratio difficultatis eſt, quia quando quis exponit in Confeſſione peccata alias remiſſa per Contritionem præviam, aut per aliam Confeſſionem, non videtur, quomodo verificari poſſit, quòd abſolvatur à peccatis, cùm non poſſint ampliùs tolli peccata antecedenter ſublata, ac remiſſa. D. Thom. *qu.* 84, *art.* 3. *ad* 5. docet, per hæc verba, Ego te abſolvo ſignificari, Ego tibi Sacramentum abſolutionis impendo; Quia tamen rurſus inquiri poteſt, quomodo Sacramentum abſolutionis impendi poſſit illi, qui non eſt amplius vinculis peccatorum ligatus poſt eorum remiſſionem, idcirco Lugo *diſp.* 13. *de Pœn. ſect.* 3. putat, ſenſum formæ juxta mentem Angelici eſſe, quòd Sacerdos tanquam Dei Miniſter nomine ipſius Dei condonet peccatum, cedendo jure ſuo ad odio habendum, & puniendum peccatorem, & obligando ſe ad non odio habendum illum, nec puniendum pœnâ æternâ; cùm autem poſſit idem iterum, iterumque ſe obligare ad rem eandem, ut patet in renovatione votorum, ratione cujus idem iterum vovendo iterum obligat ſe ad illud ipſum, ad quod antecedenter erat obligatus; ideo nil mirum, quòd peccatum ſemel remiſſum per Contritionem peccatoris, iterum per abſolutionem ſacramentalem remittatur. In tantùm enim in phyſicis, quod eſt ſemel ſolutum, non poteſt iterum ſolvi,

Digitized by Google

ſolvi,in quantùm objectum ſolutionis, eſt mera ſublatio vinculorum,quæ ſemel ſublata non poteſt ampliùs tolli, quomodo enim poteſt ſecunda vice tolli, quod non ſupponitur ampliùs exiſtens? At objectum abſolutionis à peccatis non eſt mera ſublatio peccatorum, ſeu reatus odii Divini,& pœnæ æternæ,ſed eſt etiam obligatio in Deo ad non odio habendum,& puniendum peccatorem; iſthæc autem obligatio,ſeu hoc vinculum poteſt iterari, non ſecùs ac poteſt iterari vinculum,ſeu obligatio, quæ per votum contrahitur.Et idcirco ſenſus formæ abſolutoriæ bene poteſt cadere in pœnitentem, quamvìs per Contritionem præviam,aut antecedentem Confeſſionem eorundem peccatorum hæc ſupponantur remiſſa.

VIII. Non eſt autem rejicienda alia explicatio Suarii *ſect.* 3.*n.* 19.putantis,ſenſum formæ abſolutoriæ eſſe, Ego confero tibi gratiam de ſe peccati remiſſivam;ſeu juxta locutionem Angelici, Ego impendo tibi Sacramentum abſolutionis conferens gratiam de ſe remiſſivam peccati. Quod verificatur, etiam quando peccata antecedenter ſunt remiſſa,quia tunc etiam confertur gratia,quæ quantùm eſt de ſe, expelleret peccatum, ſi adeſſet.

Neque dicas cum Lugo *num.* 71. in formis Sacramentorum diſtinguendam eſſe ſignificationem,quam habent verba ex hominum inſtitutione,ab ea, quam habent ex inſtitutione Chriſti Domini. Eſto autem ſemper verificaretur ſenſus formæ abſolutoriæ juxta inſtitutionem Chriſti, ſi conferatur gratia de ſe remiſſiva peccati, non apparet tamen, quomodo poſſit verificari ſenſus ejuſdem formæ juxta hominum inſtitutionem, vi cujus ſignificatur, quòd pœnitens à peccatis abſolvatur, quando revera non abſolvitur,ſi antecedenter per Contritionem, aut aliam Confeſſionem à peccatorum vinculis reperiatur ſolutus.

Nam contra eſt,quia difficultas in caſu noſtro ſolùm habetur, quomodo verificetur forma juxta ſignificatio-

nem Sacramentalem, quòd remittantur peccata, quando peccata ſunt jam per Contritionem deleta; & huic difficultati ſatisfecimus tam juxta ſententiam Lugonis, quàm juxta ſententiam Suarii, à quibus mens Angelici exponitur. Quod autem attinet ad ſignificationem naturalem, ſeu quam habent verba ex hominum inſtitutione, conſtat, quòd ea verificetur, etiamſi peccata antecedenter fuerint per Contritionem deleta; quia in judicio forenſi dari poteſt iterum, iterumque ſententia abſolutoria ſuper iiſdem delictis, ut proinde qui deliquit, per iteratam abſolutionem ex novo titulo debeat haberi tanquam carens omni reatu unde bene verificatur forma abſolutoria juxta ſenſum naturalem in foro Sacramentali per hoc, quòd Sacerdos dicat illum abſolvere à peccatis, quamvis antecedenter remiſſis; & verificatur etiam eadem forma juxta ſenſum Sacramentalem per hoc, quòd conferatur gratia, quantum eſt de ſe eorundem peccatorum remiſſiva, ac deletiva, ut proinde ea deleret, ſi non reperirentur deleta. Idemque dicas de baptiſmo collato B. Virgini immuni ab originali verificata enim fuit forma baptiſmi juxta ſenſum naturalem per hoc, quòd baptizans abluerit B. Virginem, & verificata fuit eadem forma juxta ſenſum Sacramentalem per hoc, quod vi baptiſmi collata fuerit B. Virgini gratia de ſe extenſiva maculæ originalis, & quæ peccatum originale deleſſet, ſi in ea illud reperiſſet.

Adde, quod relatè ad mortalia, quæ priùs per Contritionem delentur bene etiam dici poſſit, quòd per abſolutionem ſacramentalem remittantur, quatenus Contritio non poteſt illa delere, niſi prout eſt votum Confeſſionis; & Confeſſio, atque adeò abſolutio facit unum moraliter cum Contritione, unde utrique effectus remiſſionis tribuitur; contritioni quidem, prout eſt votum Confeſſionis, ac veluti radicaliter, completivè verò ipſi abſolutioni ad eum modum, quo quando per promiſſionem pecuniæ aliquis è carcere liberatur, ipſa ſolutio pecuniæ facit unum

mo-

Digitized by Google

moraliter cum ea promiſſione, & cauſam liberationis è carcere complet. Atque hæc ſatis ſint de Sacramento pœnitentiæ, prout ſpectat ad Scholaſticam Theologiam; reliqua ulterius diſcutiuntur in Morali; ſicut etiam de aliis Sacramentis in ſpecie. Sit itaque totius Theologici Curſûs ad uſum Tyronum elucubrati.

(Sed ob ubi Æternitatis!)

FINIS.

L. D. & B. V. ſine labe Concepta.

THESES PROPUGNATÆ EX HOC TRACTATU DE POENITENTIA.

POEnitentiæ nomen tam pro Virtute, quàm pro Sacramento Pœnitentiæ uſurpatur; ſpectant quippe hujus virtutis actus ad ſacramenti conſtitutionem, & utrumque ad peccati remiſſionem conducit. Quodcumque eſt materia remota hujus Sacramenti, eſt pariter objectum materiale huius Virtutis, ſeu id, circa quod actus Pœnitentiæ verſari poſſunt ex motivo proprio illius; & non è converſo: poteſt enim Pœnitentiæ virtus circa originale

originale verſari per actus odii, deteſtationis, ac diſplicentiæ, quin illud ſit materia remota Sacramenti Pœnitentiæ, cùm nequeat actus retractationis, ſeu Contritionis cadere ſupra originale; poſſet tamen culpa originalis in alia providentia eſſe materia remota hujus Sacramenti, ac per illud deleri, ſi ad ejus conſtitutionem ſufficeret merus dolor de culpa contracta.

II. Peccatum habituale quà tale, eſt objectum materiale Pœnitentiæ, non tamen omne id per quod peccatum habituale ab actuali diſtinguitur, nempe negatio condonationis, & condignæ ſatisfactionis. Putamus enim habituale peccatum adæquatè reponi in peccato actuali præterito moraliter perſeverante à reatu odii divini, & pœnæ æternæ, conſtituto per utramque negationem condonationis, & ſatisfactionis condignæ. Nequit illud in ulla qualitate morbida conſiſtere, aut in habitu vitioſo ex præteritis culpis relicto, aut in mera deputatione, ſeu obligatione ad pœnam. Nec adæquatè reponi poteſt in privatione gratiæ, cùm debeat etiam per peccatum præteritum conſtitui, ne dicamus diverſum eſſe peccatum, quod committitur, ab eo quod remittitur; Immò præter gratiæ carentiam in ſubjecto apto requiritur etiam, quòd ea à peccato præterito dependeat; unde fit, gratiæ carentiam in ſubjecto idoneo ſeparari poſſe à peccato habituali, non ſecus ac carentia lucis in aere ſeparari poteſt ab umbra, ſi ſcilicet ea non dependeat à corpore opaco. Admittimus quidem, conſtitui inadæquatè peccatum habituale per carentiam gratiæ in ſubjecto capaci, ſecundùm conceptum negativum excludentis inimicitiam cum Deo, ſicut etiam per carentiam cujuscumque alterius condonationis, & condignæ ſatisfactionis, impertinenter tamen ſe habet, quòd hujuſmodi carentia ſit etiam privatio gratiæ ad mentem adverſariorum, importans ſcilicet etiam debitum habendi gratiam, cum in ſtatu naturæ puræ etiam ſine tali debito peccatum habituale per gratiæ

gratiæ carentiam inadæquatè conſtituatur, & in ſtatu elevationis etiam cum eo debito poſſit gratiæ carentia à pecto habituali ſejuncti, illo per extrinſecam condonationem ſublato.

III. Peccatum originale non propagatur per traducem, ſicut imbecillitas Parentis in filium transfunditur, ſed per hoc quòd voluntates poſterorum Adæ, qui via generationis ordinariæ ab eo naſcerentur, fuerint à Deo in voluntate Protoparentis incluſæ, non ſecùs ac pupilli voluntas ex Reip. benigna diſpoſitione in voluntate Tutoris includitur. Non conſtituitur autem originale per peccatum Adæ extrinſecè poſteris imputatum; Neque adæquatè per gratiæ privationem, ſed per peccatum protoplaſtæ præteritum à nobis interpretativè commiſſum, moraliter perſeverans in reatu odii divini, ac pœnæ æternæ damni; Putamus enim, infantes cum originali decedentes nullatenus puniri pœna ſenſus, ac nullam, aut ſaltem mitiſſimam habere triſtitiam ex privatione viſionis beatificæ: non poſſe tamen beatitudine naturali frui, quippe quæ cum reatu odii divini, & cum malitia culpæ nequit habere contubernium.

IV. Chriſtus Dominus non ſolùm ratione unionis hypoſtaticæ caruit debito proximo contrahēdi originale, ſed et ā caruit debito remoto, eò quòd ab Adamo non deſcenderit via generationis ordinariæ, & ut loquitur Auguſtinus, ſecundùm rationem ſeminalem; ſed ſolùm ſecundùm corpolentam ſubſtantiam. Deipara tamen, etſi hoc debito remoto non caruerit, caruit certè nedum culpâ originali, ſed etiam debito proximo illam incurrendi, ratione ſuæ Maternitatis, cui plenitudo gratiæ debebatur; ut proinde non potuerit citra injuriam in Adæ voluntate, tanquam tutoris, ejus voluntas includi, quæ ſapientia, & gratia longiſſimè illum ſuperabat. Angelicus, ubi dixit, omnes præter ſolum Chriſtum incurriſſe in originale, ſolùm voluit ut ipſe Cajetanus teſtatur,

Digitized by Google

omnes præter Chriſtum habuiſſe debitum remotum in illud incurrendi, ſicut leges,illæ univerſim latæ: In dolore paries: In pulverem reverteris, ſolùm denotant, omnibus ineſſe remotum debitum ea incurrendi, non verò debitum proximum, aut ipſum actum ſecundum, cùm B. Virgo nec pepererit in dolore, nec in pulverem ſit converſa.

V. Peccati venialis quidditas non reponitur in eo,quòd ſit contra conſilia, non contra præcepta, aut in eo, quòd ſit præter, non contra legem, vel in eo quòd ſit contra media, ſeu Creaturas, non contra finem ultimum,ſeu Deum; ſed in hoc, quòd ſit tranſgreſſio legis leviter obligantis ſub interminatione alicujus divinæ indignationis compoſſibilis cum Divina amicitia, ac pœnæ temporalis; ubi mortale eſt tranſgreſſio legis graviter obligantis ſub comminatione odii divini, ac pœnæ æternæ. Propterea habituale veniale proportionaliter ad mortale conſtituitur per veniale actuale præteritum perſeverans moraliter in reatu aliqualis divinæ indignationis, ac pœnæ temporalis conſtituto per negationem condonationis, & condignæ ſatisfactionis. In Inferno veniale non punitur æternum per accidens ob conjunctionem cum mortali, & à fortiori non eſt æterna in Inferno pœna reſidua ex peccato, ſive mortali, ſive veniali jam remiſſo.

VI. Nullum de facto peccatum eſt irremiſſibile per Pœnitentiam: peccatum autem eſſentialiter irremiſſibile omninò repugnat, etiamſi dicatur irremiſſibilitatem haurire, non ex magnitudine malitiæ, ſed ex connexione intentionali cum divino decreto de non remittenda ulla culpa; non ſecùs ac repugnat peccatum eſſentialiter impermiſſibile, etiam ex connexione intentionali cum divino decreto de non permittenda ulla peccata: etenim vel decretum de hoc ipſo peccato eſſentialiter irremiſſibili, aut impermiſſibili loqueretur, & eſſet indignum Deo, vel non, & peccata cum eo connexa ne acciden-

ta-

talem quidem haberent irremiſſibilitatem, aut impermiſſibilitatem.

VII. In præſenti providentia nequit peccatum ſinè Pœnitentia remitti: de potentia tamen abſoluta remitti poteſt citra retractationem, aut quemvis alium actum peccatoris. Poteſt pariter peccatum in alia providentia citra infuſionem gratiæ extrinſecè condonari, prout contigiſſet in ſtatu puræ naturæ, in quo prima radix potentiarum, & operationum naturalium ad aſſecutionem Beatitudinis naturalis diſponentium eſſet ipſa animæ ſubſtantia, non ſecùs ac in ſtatu elevationis prima radix potentiarum, & operationum ſupernaturalium ad aſſecutionem Beatitudinis ſupernaturalis diſponentium eſt ipſa Gratia, quæ licèt per Peccatum amittatur, per Remiſſionem tamen Culpæ non eſt neceſſe, quòd reſtituatur.

VIII. Peccatum de potentia abſoluta remitti poteſt in eo ipſo inſtanti, quo fit, ſaltem per extrinſecam condonationem; in quo caſu peccans eſſet ſolùm maculatus maculâ facti, non maculâ juris. Verùm probabiliter hæc ipſa remiſſio fieri poteſt per infuſionem gratiæ præſentis ordinis eſſentialiter incompoſſibilis cum inimicitia divina, unde fit, peccatum actuale cum hac gratia componi poſſe, non ſecùs ac peccatum habituale componi poteſt cum gratia alterius ordinis, quæ ſolùm ſit Natura ſupernaturalis, ſeu prima radix habituum, & actuum ſupernaturalium, quam olim diximus non repugnare. Poteſt etiam homo per extrinſecam formam ſanctificari, quatenus poteſt per extrinſecam Dei promiſſionem habere Jus ad amorem Dei amicabilem, & gloriam, atque ità fieri amicus, ac Filius Dei adoptivus, & Hæres vitæ æternæ.

IX. Poſſunt denique divinitus peccata diviſibiliter remitti, tum quoad ſe, tum quoad reatus conſequentes; poteſt quippe unum peccatum ſinè alio condonari, &

 remiſſo

Digitized by Google

remiſſo reatu odii , poteſt Deus retinere jus ad exterminandum, & puniendum peccatorem in æternum pœnam damni, & ſensûs; ſicut etiam retento jure ad odium, remittere poteſt reatum pœnæ æternæ ſensûs, quamvìs non damni.

X. Venialium remiſſio non habetur formaliter , aut per gratiam ſecundùm ſe ſumptam, aut per gratiam ut collatam ex intentione delendi illa , aut per gratiam , ut habentem hanc individuationem , ſeu modificationem ; ſed delentur vel per extrinſecam condonationem, vel per gratiam ut eſſentialiter dependentem à decreto talis venialis condonativo , ſi gratia hujuſmodi ſupponatur poſſibilis, vel per condignam ſatisfactionem à Juſto præſtitam, vel per Chriſti ſatisfactiones nobis applicatas, ſive in Sacramentis, ſive etiam in exercitio actuum ſupernaturalium. Probabiliter autem non ſolùm contritio juſti, ſed etiam attritio, & quidlibet actus ſupernaturalis meritorius poteſt eſſe condigna ſatisfactio pro venialibus, ità tamen ut ad ſatisfaciendum pro venialibus gravioribus requirantur aut plures actus ſupernaturales, aut intenſiores, aut diuturniores.

XI. Sacramentalia verſiculo illo comprehenſa, *Orans, tinctus, edens, confeſſus, dans, benedicens*, non delent venialia ex opere operato, cùm de hac divina inſtitutione non conſtet: quare ex Eccleſiæ traditione multùm conferunt ad remiſſionem venialium per hoc, quòd excitent pios motus, aut ratione ſui, ut Oratio Dominica, aut ex Orationibus Eccleſiæ, ut aqua luſtralis, aut ex pauperum orationibus, ut eleëmoſyna. Probabiliter venialia quoad culpam delentur poſt mortem illicò vi alicujus actûs contritionis, ſeu dilectionis Dei ſuper omnia eliciti à juſto cum illis decedente.

XII. Merita per Pœnitentiam reviviſcunt non ſolùm quoad præmium accidentale , aut quoad partem dumtaxat Gratiæ, ſed etiam quoad totam Gratiam deper-

perditam per peccatum : Peccata tamen per relapſum non redeunt; immò nec redire poſſunt, ſi plenè ac perfectè fuerint remiſſa: In eo dumtaxat ſenſu poſſent redire, quatenus remitti poſſent ſub conditione, quin iterum peccetur, in quo caſu condonatio reatum remotum non eraderet. In præſenti providentia peccata formaliter delentur in priori ad infuſionem Gratiæ per applicationem Satisfactionum Chriſti Domini, cum quo tamen ſtat, quòd Gratia ſit unica cauſa formalis, quâ homo ex injuſto fit juſtus.

XIII. Habitus Pœnitentiæ, quamvìs per ſe malum præſupponat, adhuc eſt virtus. Pœnitentia dogmatica, ſeu prout ſumitur in Sacris Bibliis, & Conciliis, eſt virtus generalis, ſeu aggregatum omnium virtutum ſub ea ratione generica, quòd poſſint elicere dolorem de peccato ex proprio uniuſcujuſque motivo. Datur etiam Virtus Pœnitentiæ ſpecialis ab aliis omnibus condiſtincta, quæ tamen non eſt virtus reflexa, nec puræ fugæ. Admittimus quidem poſſibilem actum puræ fugæ, virtutem tamen puræ fugæ cenſemus repugnare.

XIV. Objectum formale Pœnitentiæ, prout eſt virtus ſpecialis, non eſt peccatum ut vindicabile, nec jus Dei læſum, ut reparabile, nec bonum pacis cum Deo, ſed peccatum ut retractandum, & expiandum, ſeu honeſtas, quæ in his actibus relucet. Facilitas, quam poſt iteratos Pœnitentiæ actus ſupernaturales experimur ad conſimiles eliciendos, non eſt tribuenda Virtuti per ſe infuſæ quantumvis intenſæ, ſed virtuti Pœnitentiæ ex frequentatis illis actibus acquiſitæ, quæ tamen non eſt ſupernaturalis, ſeu per accidens infuſa, ſed naturalis.

XV. Virtutem Pœnitentiæ infuſam in iis omnibus Creaturis rationalibus eſt reperire, in quibus ineſt gratia ſanctificans, & ſimul capaces ſunt alicujus actûs primarii talis virtutis. Fuit proinde in Protoparentibus in ſtatu innocentiæ, & in Angelis viatoribus: eſt etiam in Beatis, & in

& in Angelis comprehenſoribus, & probabiliter etiam in Deipara; nec non in Humanitate Chriſti Domini, quippe quæ ſi antecedenter ad Unionem Hypoſtaticam fuiſſet ſeparata à Verbo, peccare potuiſſet; unde capax eſt doloris de peccato ſibi ſeorſim, non tamen in ſenſu compoſito Unionis, poſſibili

XVI. Sacramentum Pœnitentiæ inſtar aliorum conſtituitur materiâ, & formâ tanquam partibus eſſentialibus; eſt autem materia eſſentialiter ad conſtitutionem Sacramenti requiſita Contritio, & Confeſſio, & ſolùm ad integritatem ſpectat Satisfactio, Forma verò eſt Abſolutio. Contritio perfecta deteſtari debet culpam etiam ſupra Gehennam: fieri nequit, quòd Deus ſummè Clemens adigat hominem vel ad gehennam ſubeundam, vel ad peccandum; poſſibilis tamen eſt Caſus, in quo ex errore putet homo alterutrum ſibi eligendum, vel gehennam, vel peccatum: tunc autem deberet gehennam præeligere, utpote malum pœnæ, aliter non diligeret Deum ſuper omnia. Attritio ex gehennæ, & pœnarum metu concepta eſt actus honeſtus; quamvìs enim eo actu magìs odio habeatur gehenna, quàm peccatum, non proinde illa odio habetur tanquam malum majus.

XVII. Contritio perfecta, nec non actus dilectionis Dei ſuper omnia, non juſtificant formaliter, ſed ſunt ultima diſpoſitio ad Gratiam; propterea incompoſſibilitatem cum mortali non habent ratione ſui, ſed concomitanter ratione gratiæ, cui ancillantur. Dari poteſt Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe ex defectu doloris extenſivi, cadentis ſcilicet ſuper omnia mortalia commiſſa: quicquid ſit, utrùm dolor poſſit eſſe limitatus, etiamſi attingat motivum univerſale, per hoc quòd non attingat illud univerſaliter, & in omni ſua latitudine? Hinc fit, dari poſſe dolorem, qui Sacramentum conſtituat, & non ſit ultima diſpoſitio

Digitized by Google

ſitio ad Gratiam, ſicut è converſo dari poteſt dolor, qui ultimò ad gratiam diſponat, & Sacramentum non conſtituat.

XVIII. Ad valorem Sacramenti non ſufficit dolor virtualis incluſus in amore Dei ſuper omnia; Nec dolor de carentia doloris; ſufficit tamen propoſitum virtuale non peccandi de cætero incluſum in dolore illimitato. Attritio ſupernaturalis ſufficit ad valorem, & fructum, etiamſi dilectionem Dei formalem non admiſceat: inchoata illa dilectio, quæ ex Tridentino ſolet in hoc Sacramento juſtificationem anteire, ſufficienter habetur, aut per propoſitum non peccandi de cætero, aut etiam per actum ſpei, quin requiratur illa aliqualis dilectio, quæ importat, aut attritionem procedentem ex utroque motivo Bonitatis divinæ, & gehennæ, aut dilectionem aliquam debilem, & remiſſam, quæ non ſit ex toto corde, prout ad juſtificationem extra Sacramentum requiritur.

XIX. Non datur onus explicandi in confeſſione circumſtantias peccatorum aggravantes, ut nec alleviantes, ſed ſolùm mutantes ſpeciem. Peccatum poſitivè dubium ſumptum pro peccato, quod probabiliter eſt commiſſum, ità ut nulla detur probabilitas de oppoſito, ſed habeatur de eo quædam evidentia moralis reſpectiva, eſt materia neceſſaria Confeſſionis, ſecùs verò peccatum poſitivè dubium ſumptum pro peccato, quod probabiliter, aut probabilius non eſt commiſſum, ſicut nec peccatum ſuſpenſivè, ſeu negativè dubium. Peccatum fictionis in inſtanti baptiſmi commiſſum, non eſt materia remota Sacramenti Pœnitentiæ, ſi fictio opponatur ſubſtantiæ Sacramenti per hoc, quòd ſimuletur baptiſmi ſuſceptio; ſi verò fictio opponatur Gratiæ, & ſit fictio non intentionis, ſed diſpoſitionis, cùm ſit peccatum hominis Chriſtiani, ſpectat ad Sacramentum Pœnitentiæ. Peccatum purè putatum, cùm debeat clavibus ſubjici, probabiliter eſt materia ſufficiens ad valorem, & fructum hujus Sacramenti.

XX.

XX. Tenetur Pœnitens acceptare, & exequi Pœnitentias à Confeſſario ut Judice, & Medico impoſitas: & quamvìs probabiliter poſſit lucrando Indulgentias eximi ab onere implendi pœnitentias ſatisfactorias, non tamen Medicinales, & præſervativas, quippe quæ etiam virtute clavium injunguntur. Abſolutio Sacramentalis nequit ſolis nutibus conferri; immò nec vocibus, quæ de ſe independenter à circumſtantiis non ſignificent effectum Sacramentalem: quamvìs ex circumſtantiis verba æquivoca determinari poſſint ad hoc potiùs, quàm illud ſignificandum. Hinc ad valorem hujus Sacramenti non ſufficit ſolum verbum, Abſolvo, ſufficit tamen dicere, Abſolvo te, ità ut ex circumſtantiis ſignificetur abſolutio à peccatis potiùs, quàm à cenſuris, aut aliis vinculis. Invocatio individuæ Trinitatis, quæ ſpectat ad valorem Baptiſmi, non ſpectat ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ.

FINIS.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERUM NOTABILIUM,
Quæ in hac Poſtrema Parte
DE POENITENTIA
Continentur.

Primus Numerus deſignat Diſputationem, Secundus Quæſtionem, Tertius Numerum Marginalem.

A

ABſolutio Sacerdotis inadæquatè Sacramentum Pœnitentiæ conſtituit. 4.1.2.

Actus pœnitentiæ ſignificant, & cauſant gratiam; non ſecùs ac abſolutio, at non Pœnitens, ſed ſolùm Sacerdos dicitur peccata remittere. 4.1.3.

Actus externus peccaminoſus quare ſit ſubjiciendus clavibus? 4.3.4. & 26. Subjicienda etiam eſt actûs individuatio, quæ præſefert ſpecialem deformitatem præ aliis eidem virtuti oppoſitis; qualis eſt v. gr. copula cum ſoluta. *ibid.* Quamvìs non debeat explicari numerus determinatus objectorum, ad quæ idem actus peccaminoſus dicit ordinem. *ibid.*

Adoptio de ſe quid ferat? 2.4.2. Adoptio Divina haberi divinitus poteſt per formam extrinſecam, ea tamen eſſet minùs perfecta, quàm adoptio, quæ defacto habetur per gratiam intrinſecam. 2.4.3.

Amicitia conſiſtit in mutuo jure ad amorem, inimicitia tamen non conſiſtit in mutuo jure ad odium. 2.4.2.

Amor Dei ſuper omnia non juſtificat formaliter; ſed eſt ulti-

Digitized by Google

ultima diſpoſitio ad gratiam juſtificantem formaliter. 4. 2. 7.
Attritionem eſſe actum honeſtum luculenter oſtenditur. 4 2. 5. Ex quonam motivo ea debeat procedere, ut ad juſtificationem in Sacramento diſponat? ibid. Si concipiatur ex mero metu gehennæ, abſque ulla formali Dei dilectione, adhuc ſufficit in Sacramento Pœnitentiæ. 4. 2. 22. Et licitè ea adhibetur. 4. 2. 25. Vide V. Tridentinum.
Attritio juſti num ſit venialium deletiva? 2. 7. 8.

C

CEnſura probabiliter non incurritur, ſi voluntas prava fuerit retractata, quando ſequitur effectus, pro quo eſt impoſita. 4. 3. 29.
Circumſtantiæ mutantes ſpeciem neceſſariò explicandæ ſunt in confeſſione; non tamen circumſtantiæ mere aggravantes malitiam peccati. 4. 3. 3.
Condonatio peccati mere extrinſeca non repugnat. 2. 3. 2. Condonationis objectum quodnam ſit? 1. 1. 14.
Condonari peccatum poteſt in eo ipſo inſtanti, quo fit, tum per condonationem extrinſecam, tum etiam per gratiam intrinſecam. 2. 5. 7.
Complex peccati aperiendus eſt in Confeſſione, ſi non poſſit aliter peccati ſpecies explicari. 4. 3. 7. Immò etiam perſona, quæ eſt peccati objectum, licet non ſit complex, ibid.
Contritio juſti eſſe poteſt condigna ſatisfactio pro veniali, atque adeò formaliter ejus deletiva. 2. 7. 5.
Contritio in quonam diſcriminetur ab Attritione? 4. 2. 1. Quomodo ferat odium peccati ſupra pœnas æternas? 4. 2. 3. Ea non eſt forma juſtificans formaliter, ſicut nec actus dilectionis Dei ſuper omnia. 4. 2. 7. Num poſſit procedere ex motivo alterius attributi divini à bonitate, ut poſſit eſſe ultima diſpoſitio ad gratiam? 4. 2 2.

D

DEcretum de non remittendo ullo prorſus peccato revelari poteſt, non tamen contemni; deberet quippe hujuſmodi contemptus eſſe eſſentialiter irremiſſibilis,

Digitized by Google

bilis, quod repugnat. 2. 1. 5. Similiter decretum de non deſtruenda ulla Dei viſione videri non poteſt; non ſecùs ac decretum de non concurrendo ad ullam viſionem Dei. *ibid.*

Dolor, qui in Sacramento Pœnitentiæ diſponit ad gratiam, non ſemper eſt pars Sacramenti; & dolor, qui eſt pars, non ſemper diſponit ad gratiam. 4. 2. 14.

Dolor conſtitutivus Sacramenti Pœnitentiæ debet eſſe formalis, quin ſufficiat virtualis incluſus in propoſito non peccandi de cætero: quamvìs ſufficiat propoſitum virtuale incluſum in dolore ex motivo univerſali. 4. 2. 17. & 4. 2. 29. Hujuſmodi dolor non debet elici ex intentione Confeſſionis. 4. 2. 28. Num, & quando poſſit idem dolor ſufficere ad plura Sacramenta Pœnitentiæ conſtituenda? 4. 2. 27.

Dolor ex motivo univerſali poteſt cadere ſupra unum peccatum, quin eatenus ſe extendat virtualiter ad alia, ſi ſcilicet motivum univerſale non attingatur univerſaliter. 4. 2. 18.

In dubiis quandonam melior eſt conditio poſſidentis, quando verò tutior pars eſt eligenda? 4. 3. 11.

E

EUchariſtiæ Sacramentum, ſi pluribus adminiſtretur à Sacerdote in ſtatu peccati mortalis, an, & quot mortalia committantur? Et an eadem ſit ratio de adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ? 4. 3. 25.

Effectus peccati an ſit clavibus ſubjiciendus, putà mors ex veneno propinato? 4. 3. 27.

F

FAcilitas ad conſimiles actus eliciendos orta ex frequentatis actibus ſupernaturalibus Pœnitentiæ, aut alterius virtutis non eſt tribuenda habitui ſupernaturali per accidens acquiſito, ſed habitui naturali, qui ex iis actibus gignitur. 3. 6. 4.

Fomes in actu primo quare in Deipara, ſicut etiam in Chriſto D. dicatur extinctus, non verò ligatus, ut in nonnullis Sanctis? 1. 1. 11.

Forma Sacramentorum æquivoca determinatur à circumſtantiis ad debitam ſignificationem, ſicut etiam ab intentione proferentis. 4. 5. 4.

Forma Sacramenti Pœnitentiæ quibus verbis eſſentialiter

liter conſtituatur? 4.5.2 Quandonam cauſet effectum Sacramentalem? 4.5.6. Et quinam ſit ſenſus formæ abſolutoriæ? 4.5.7.
Furti quantitas num ſit explicanda in Confeſſione. 4.3.5

G

GRatia præſentis ordinis eſt incompoſſibilis cum peccato habituali; probabiliter tamen componi poteſt cum mortali actuali. Poſſibilis tamen eſt gratia, quæ ſit prima radix omnis ſupernaturalitatis, & ſit compoſſibilis cum peccato habituali. 2.5.5.
Gratiæ infuſio in Sacramentis mortuorum præſupponit pro priori naturæ ſigno deleta mortalia per applicationem ſatisfactionum Chriſti D. 2.9.2.

H

HAbitus vitioſus non conſtituit peccatum habituale. 1.1.2.

I

INdulgentiæ Plenariæ lucratio num eximat pœnitentem ab onere Pœnitentiæ implendæ, ſi minùs medicinalis, ſaltem ſatisfactoriæ? 4.4.2.
Infantes decedentes cum originali non puniuntur æternum pœna ſenſus. 1.2.13. Carent tamen felicitate naturali. 1.2.16. Ubinam erunt poſt diem judicii? *ibid.*
Inimicitia non fert mutuum jus ad odium, ſicut amicitia fert mutuum jus ad amorem. 2.4.2.
Irregularitas non incurritur in dubio homicidii, ſi dubitetur de culpa gravi, ſecùs verò ſi certa ſit culpa gravis, & dubitetur, num mors ſecuta ſit ex actione graviter peccaminoſa. 4.3.11.

M

MARIAM Virginem immunem fuiſſe ab originali, multis oſtenditur. 1.2.7 Et in hac ſententia fuit ipſe D. Thomas. *ibid.* Quinimmo fuit etiam immunis à debito proximo illud contrahendi; necnon à fomite in actu ſecundo; Fomes tamen in actu primo non fuit in ea ligatus, ſed extinctus. 1.2.10. Num ea ſuſceperit Sacramenta Baptiſmi, Pœnitentiæ, & Extremæ Unctionis? 4.3.21.

Me-

Digitized by Google

Merita per peccatum mortificata, per pœnitentiam reviviſcunt. 2. 8. 1. Et quidem quoad totam illam gratiam, quæ fuerat per peccatum deperdita. *ibid.*

Matrimonium, ſi contrahatur per Procuratorem poſt revocationem mandati factam à Principali, eſt invalidum, quamvis revocatio non innotuerit Procuratori. 4. 3. 28.

Medicinalis Pœnitentia injungitur à Confeſſario præceptivè, non conſultivè, non ſecùs ac ſatisfactoria. 4. 4. 2.

Morale eſſe quid ſit? & in quo diſcriminetur ab eſſe phyſico in actu libero? 1. 1. 11.

Moralis eſſentia perſeverare poteſt abſque proprietatibus moralibus, non tamen eſſentia phyſicâ abſque proprietatibus phyſicis. 1. 3. 6.

N

NEgatio condonationis, & condignæ ſatisfactionis venit de formali, non de cauſali ad conſtitutionem peccati habitualis. 1. 1. 7.

O

OBjectum formale, & materiale Pœnitentiæ. V. Pœnitentia

Opinio probabilis ſufficit etiam ad praxim relatè ad ea, quæ ſpectant ad materiam remotam Sacramenti Pœnitentiæ. 4. 3. 7.

Originale peccatum quomodo contrahatur, & per quid conſtituatur? 1. 2. 1. Defacto illud non eſt materia remota Sacramenti Pœnitentiæ, potuiſſet tamen eſſe in alia providentia. 1. 3. 7.

P

PEccati actualis malitia num conſiſtat in poſitivo, an in negativo? 1. 3. 1.

Peccatum eſſentialiter irremiſſibile, ſive ex magnitudine ſuæ malitiæ, ſive etiam ex connexione cum decreto de non remittendo ullo peccato, repugnat. 2. 1. 3.

Peccatum habituale per quid conſtituatur? 1. 1. 6.

Peccatum originale quomodo contrahatur, & per quid conſtituatur? 1. 2. 4. Infantes cum eo decedentes an puniantur pœna ſenſus? 1. 2. 13.

Peccatum veniale. V. Veniale peccatum.

Peccatum fictionis in inſtanti baptiſmi commiſſum an ſit materia remota Pœnitentiæ? *4.3.17.*
Peccatum purè putatum probabiliter eſt materia ſufficiens Sacramenti Pœnitentiæ. 4.3.21.
Peccatum poſitivè dubium (quod ſcilicet probabiliter eſt commiſſum, quin detur probabilis ratio, quod non ſit commiſſum) clavibus ſubjiciendum eſt, ſecùs verò ſi probabiliter non eſt commiſſum; necnon peccatum negativè dubium. *4.3.10.*
Peccatum explicatum ut dubium, ſi deinde deprehendatur ut certum, num debeat iterum clavibus ſubjici? *4.3.16.*
Peccatum remitti divinitus poteſt abſque prævia ejus retractatione. *2.2.2.* Necnon per condonationem extrinſecam. *2.3.2.* Remitti etiam poteſt dum fit, non ſolùm per extrinſecam condonationem, ſed etiam per gratiam intrinſecam. *2.5.7.*
Peccatum remitti poteſt diviſibiliter quoad reatus, quatenus remitti poteſt reatus odii Divini, non remiſſo reatu pœnæ æternæ damni, & ſenſus, *2.6.2.* Et viceverſa, retento jure ad odio habendum peccatorem, poteſt Deus remittere reatum pœnæ æternæ ſenſus, non tamen pœnæ æternæ damni. *2.6.6.*
Peccata remitti etiam poſſunt diviſibiliter quoad ſe, quatenùs poteſt divinitus unum peccatum ſine alio remitti per condonationem extrinſecam, & fortè etiam per gratiam alteriùs ordinis. *2.6.1.*
Peccata in priori ad infuſionem gratiæ delentur formaliter per applicationem ſatisfactionem Chriſti D. in Sacramentis mortuorum. *2.9.2.*
Peccata remiſſa in præſenti providentia non redeunt per relapſum; Immo nec poſſunt redire, ſi condonatio ſit abſoluta, & plena; ſecus verò ſi ſit conditionata. *2.8.8.*
Peccatorum tam internorum, quàm externorum multiplicatio undenam habeatur? *4.3.23.*
Peccator, dum peccat, non neceſſariò odio habetur à Deo odio inimicitiæ, quamvìs neceſſariò peccatum odio habeatur odio abominationis. *2.5.5.* In multorum tamen ſententia etiam odium abominationis erga peccatum poteſt Deus ſuſpendere. *ibid.*
Pœnitentia eſt virtus. 3, *1.1.* Pœnitentia dogmatica eſt virtus generalis, ſeu complexum omnium virtutum.

tum. 3. 2.2. Datur etiam virtus Pœnitentiæ ſpecialis, cujus formale objectum eſt honeſtas in retractandis, ac vindicandis Dei offenſis. 3.2.3. Ea non eſt virtus puræ fugæ. 3.3.2. Nec eſt virtus purè reflexa. 3.5.2. Immò quamvìs non repugnet actus puræ fugæ, repugnat tamen univerſim Virtus puræ fugæ. 3.3.5. Necnon virtus purè reflexa. 3. 3. 5. Pœnitentiæ objectum materiale quodnam ſit? 1. 3. 1. Quodnam objectum formale? 3. 4. 1. Quodnam ejus ſubjectum? 3. 3. 5. Quinam ſint ejus actus; 1. 3. 3.

Pœnitentiæ virtus acquiſita ex frequentatis actibus ſupernaturalibus Pœnitentiæ non eſt ſupernaturalis. 3. 6. 3.

Pœnitentiæ Sacramentum. V. Sacramentum.

Pœnitentia à Confeſſario injungenda qualis eſſe debeat? *4. 4. 12.* An ea commutari poſſit in lucrationem plenariæ Indulgentiæ? *ibid.* An poſſit ab alio Confeſſario commutari, non auditis peccatis, propter quæ fuit impoſita? *4. 4. 16.* Quem effectum cauſet ex opere operato. *4. 4. 18.*

Praxis fidelium confitendi peccata dubia num oſtendat obligationem à Chriſto D. impoſitam de iſtorum Confeſſione? *4. 3. 13.*

Privatio gratiæ non conſtituit peccatum habituale; quamvìs illud inadæquatè conſtituat carentia gratiæ. *1. 1. 5.*

Probabilitas aliqualis unius partis non pugnat cum certitudine morali partis oppoſitæ. *2. 4. 25.*

Propoſitum non peccandi de cætero in Sacramento Pœnitentiæ non ſemper debet eſſe formale, & diſtinctum à dolore, ſed ſolùm quando dolor procedit ex motivo particulari. *4. 2. 29.*

Q

Qualitas morbida, ſeu morboſa quid ſit? Et an ea conſtituat peccatum habituale? 1. 1. 1.

R

Reditus peccatorum per relapſum. V. Peccata.

Reviviſcentia meritorum per Pœnitentiam. V. Merita

Retractatio peccati ſolùm in præſenti providentia eſt neceſſaria, ut peccatum condonetur. 2. 2. 2.

Remiſſio peccati. V. Peccatum.

Digitized by Google

S

SAcramentum Pœnitentiæ conſtat tribus actibus Pœnitentis tanquam materia, & Abſolutione tanquam forma; ità tamen ut Contritio, & Confeſſio eſſentialiter requirantur; Satisfactio verò ſit ſolùm pars integralis. 4. 1. 2. Poteſt eſſe validum & informe ex defectu doloris illimitati, ſeu cadentis ſupra quodcunque mortale commiſſum. 4. 2. 12. Utrum autem ex alio capite poſſit ſimiliter eſſe validum & informe? 4. 2. 19. Si Confeſſarius in ſtatu peccati mortalis pluribus hoc Sacramentum adminiſtret, quot peccata committit? 4. 3. 25.

Sacramentalia quomodo conferant ad venialium remiſſionem? 2. 7. 14.

Sancti, & juſti denominatio haberi divinitus poteſt per formam extrinſecam. Eſto perfectiùs denominatio iſthæc habeatur per gratiam intrinſecam. 2. 4. 3.

Satisfactiones Chriſti D. applicatæ nobis in Sacramentis delent formaliter peccatum in priori ad infuſionem gratiæ. 2. 9. 2. Diverſimodè cauſant effectum ſuum Chriſti Satisfactiones, ac Chriſti merita, illæ cauſant in genere cauſæ formalis; iſta verò in genere cauſæ efficientis. 2. 9. 1.

Satisfactio quid ſit, & quænam ejus conditiones? 4. 4. 1. Opus ſatisfactorium debet eſſe pœnale, poſitum in ſtatu gratiæ, & ex fine honeſto procedere; quin tamen poni debeat ex fine ſatisfaciendi. *ibid.* Quomodo per flagella nobis neceſſaria ex Divina largitate ſatisfaciamus, etiam non perſeverante actu interno, quo patienter illa toleramus? 4. 4. 7. Flagella iſthæc, necnon opus aliunde præceptum, poſſunt in pœnitentiam à Confeſſario imponi. 4. 4. 10.

Satisfactio Sacramentalis eſt pars integralis Saſramenti cauſans probabiliter ex opere operato non ſolùm remiſſionem pœnæ, ſed etiam gratiæ augmentum. 4. 1. 4. Quandonam cauſet hujuſmodi effectum? 4. 4. 18.

Satiſpaſſiones in hac vita debent etiam eſſe ſatisfactiones; ſecus verò in alia. 1. 3. 7.

T Tri-

Digitized by Google

T

TRidentinum quid definierit circa Attritionem in Sacramento? Et quare noluerit in decreto apponi, quod Attritio ſufficiat ad Sacramenti conſtitutionem? 4. 2. 21.

V

VEniale peccatum quid ſit? & in quo differat à mortali? 1. 3. 2. Non punitur in inferno per accidens in æternum ex conjunctione cum mortali, 1. 3. 4. In præſenti providentia non remittuntur venialia citra gratiæ infuſionem. 2. 7. 1. Non delentur tamen formaliter per gratiam; ſed multiplex datur forma illorum expulſiva, præſertim contritio juſti 2. 7. 4. Ad venialium remiſſionem quomodo conferant Sacramentalia? 2. 7. 14. Quomodo poſt hanc vitam ea remittantur? 2. 7. 16. Veniale habituale habet conſtitutiva uniformiter ad conſtitutiva peccati mortalis habitualis. 1. 1. 11.

Verba, quæ eſſentialiter ſpectant ad conſtitutionem Sacramenti Pœnitentiæ, quænam ſint? 4. 5. 2.

Verecundia cur non ſit virtus, niſi ſecundum quid? 3. 1. 3.

Virtus Pœnitentiæ ſpecialis debet admitti. 3. 2. 3. Ea primò & per ſe tendit ad malum, atque adeò ejus primarius actus eſt averſativus. 3. 3. 6.

Virtus puræ fugæ eſt impoſſibilis. 3. 3. 5. Quamvis non repugnet actus, qui ſit puræ fugæ. 3. 3. 2.

Virtus purè reflexa pariter repugnat. 3. 5. 3.

Virtus acquiſita ex frequentatis actibus ſupernaturalibus, ad eoſdem facilitans, non eſt ſupernaturalis. 3. 6. 3.

Virtualiter unum actum contineri in alio, bifariam contingere poteſt. 4. 2. 16.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX
RERUM NOTABILIUM,
Quæ in octo hiſce Univerſæ Theologiæ Partibus continentur.

Primus numerus denotat hujus Operis Partem ; alter diſputationem , Tertius Quæſtionem , Poſtremus numerum Marginalem.

A

ACtus charitatis , & contritionis non juſtificant formaliter. *par.3. diſp.4. qu. 8. num.2.*

Actus fidei divinæ componi poteſt in eodem intellectu cum actu ſcientiæ, & cum actu opinionis , & divinitus cum viſione beatifica ad idem objectum terminata. 4. 3. 3. 1. Immo poteſt idem indiviſibilis actus eſſe fidei, ſcientiæ, & opinionis *ib.6.*

Actus externi, & actus imperati , quamvis careant libertate formali , adhuc continent ſpecialem bonitatem, aut malitiam moralem diſtinctam ab actu interno imperante. 2. 7. 4. 4. non tamen novum meritum , aut demeritum , niſi occaſionaliter , & per accidens. *ib. 5.* Cur actus externi ſint ſubjiciendi clavibus, & an eadem ſit ratio de effectu proveniente ab actu peccaminoſo ? 8. 4. 3. 27.

Actus honeſti ſunt eſſentialiter honeſti , ſicut Inhoneſti eſſentialiter ſunt inhoneſti. 2.7.2.5.

Actus imperans eſt actus intellectus , præſuppoſito actu voluntatis. 2 7.4.2. Hujuſmodi actus poteſt eſſe formaliter liber. *ib.* 3.

Actus

Actus liberi ſunt eſſentialiter liberi. 2. 6. 4. 2.
Actus moralis indifferens in ſpecie, & in individuo eſt poſſibilis 2. 7. 3. 2.
Actus ſupernaturalis imperatus, ſi ſit formaliter liber, poteſt etiam ab actu malo imperari, ſecùs verò ſi ſit neceſſarius. 2. 7. 5. 2.
Adamo non peccante Verbum incarnatum fuiſſet. 6. 3. 1. 2
Adjutorium quo, & Adjutorium ſinè quo non, in quonam ſenſu uſurpentur à D. Auguſtino? 3. 3. 2. 9.
Ad mirationis actum quomodo Chriſtus D. exercuerit? 6. 5. 4. 6.
Adoptio quid ſit? 3. 4. 6. 8. In quo differat divina ab humana. ib. 13. & 3. 4. 9. 4.
Adoratio erga Chriſti Humanitatem num debeat eſſe latriæ, an Hyperduliæ? 6. 5. 4. 3. Et quomodo adoranda ſint inſtrumenta paſſionis, imagines Chriſti, & Sanctorum? ib.
Adultus non damnatur ſinè proprio peccato perſonali. 3. 1. 8. 10.
Æternitas Divina non reddit Deo realiter præſentia ab æterno, quæ ſunt temporanea. 1. 4. 4. 3.
Amicitia in quonam conſiſtat, & quænam ſit amicitia inter Deum & hominem? 3. 4. 6. 2.
Amor charitatis in patria ſpecie differt ab amore viæ. 4. 6. 1. 8.
Amor Dei ſuper omnia naturalis in natura lapſa eſt poſſibilis. 3. 5. 5. 1.
Analyſis fidei. V. Fides.
Angelorum poſſibilitas oſtenditur ratione naturali. 2. 3. 1. 2. Eorundem exiſtentia videtur certa certitudine naturali. ib. 3. De facto ſunt ſimplices, non repugnat tamen Angelus compoſitus ex materia ſpirituali, & forma Angelicâ. 2. 3. 2. 2. Naturaliter ſunt annihilabiles. ib. 3. 2. Datur de facto diverſitas tum ſpecifica, tum numerica ſub eadem ſpecie Angelorum. ib. 5. 1. Imò repugnat natura creata numericè immultiplicabilis. ib. 3. Quid de multitudine, & de officio Angelorum? ib. 6. Eorum ubicatio eſt diviſibilis. ib 6. 1. Naturaliter poſſunt eſſe in duobus locis inadæquatis diſſitis intra propriam ſphæram, & ab extremo in extremum ſinè medio intra eandem ſphæram tranſire. ib. 5. Poſſunt probabiliter Humanitatem aſſumere, & incarnari. 6. 4. 6. 11.

Digitized by Google

Angelorum ſpecies impreſſæ cum iiſdem concreatæ, aliæ fuerunt particulares, aliæ univerſales, 2.4.1.4. Species impreſſa univerſaliſſima repugnat. ib. 6. Nequit Angelus arcana cordium, & futura libera, niſi tantùm conjecturaliter cognoſcere. 2.4.2.2. Nec poteſt naturaliter attingere objecta quoad ſubſtantiam ſupernaturalia. ib.7. Quomodo fiat Angelorũ locutio? ib.4.2. Quomodo mentiri poſſit? ib.3. Quomodo Superiores Angeli illuminent inferiores? ib. 5. Intellectus Angelicus cum propriis actibus identificatus repugnat. ib.

Angelorum voluntas prædita fuit in via innumeris donis ſupernaturalibus. 2.5.1.1 Præſtantiora tamen dona collata fuerunt Angelis ſuperioribus. ib. 5. Gratiam habitualem probabiliter habuerunt dependenter à merito congruo. ib.3. Beatitudinem naturalem habuerunt propriam viæ, non termini. ib. Quodnam fuerit peccatum dæmonum? ib.7. In primo inſtanti ſuæ creationis potuerunt phyſicè peccare, non tamen moraliter. ib. 11. Similiter potuerunt deinde de peccato dolere ib.3.2. Undenam proveniat dæmonum obſtinatio? ib. 5. Ubinam, & quomodo ab igne crucientur? ib. 4.3.

Appetitus erga Beatitudinem. V. Beatitudo.

Aſeitas eſt ratio formalis conſtitutiva divinæ eſſentiæ metaphyſicè conſideratæ. 1.2.2.2.

Aſſumptio in quo differat ab Incarnatione, & ab Unione Hypoſtatica? 6.4.3.1. Aſſumere poſſunt ſimul plures Perſonæ eandem Humanitatem, & una plures. ib. 5. 5. Aſſumi etiam poteſt à Deo natura irrationalis. ib. 6. 2. Necnon ſola materia, aut ſola forma, etiam accidentalis. ib.6. Probabiliter poteſt Angelus humanitatem aſſumere, & incarnari. ib.11.

Attributa divina nullatenus ex parte objecti diſtinguuntur inter ſe, & ab eſſentia. 1. 1. 3. 2. Intercedit tamen diſtinctio virtualis inter naturam, & perſonalitates. 1. 5.2.2.

Attritio eſt actus honeſtus. 8.4.2.6. In Sacramento debet eſſe ſupernaturalis. ib.6. Sufficit abſque ulla dilectione formali. ib.22.

Auxilium ſufficiens ad ſalutem datur omnibus adultis. 3 1.5.2. Parvulis etiam providit Deus de ſufficienti remedio. ib.6.2.

Auxilium efficax confertur ex amore efficaciæ, & quà efficax
Digitized by Google

ficax ſecundùm quid, non ſimpliciter. 3. 2. 3. 3. ineſſicax non poteſt conferri ut ineſſicax. 3. 2. 8. 2. V. Gratia.

Axioma illud *Facienti quod in ſe eſt* &c. Quomodo intelligendum? 3. 1. 9. 2.

B

BAptiſmus num validè conferatur infantibus intra uterum? 3. 1. 7. 2.

Beatitudo formalis non conſiſtit in habitu, ſed in actu. 2. 1. 1. 2. Integratur etiam, & quidem principalius, ex objecto beatifico. ib. 8. Conſiſtit formaliter in operatione potentiæ intellectivæ ib. 2. 2. Viſio Dei præſtat Amori, Intellectus Voluntati. ib. 4. 1. Viſio Dei poteſt divinitùs ab amore ſejungi, ſed non è converſo. 2. 1. 5. 1. Videns Deum non poteſt illum odiſſe. ib. 8. Poteſt tamen illi præceptum imponi, ne Deum amet. ib. 10. Divinitùs viſio componi poteſt cum potentia ad peccandum, imò etiam cum peccato habituali, & actuali, dummodo in poſteriori natura conferatur 2. 1. 6. 4. Nequit formalis noſtra beatitudo eſſe aut Viſio increata, aut Viſio à ſola Deo producta. 2. 1. 7. 1. Beatitudo eſt eſſentialiter perpetua, & attingens ſuam perpetuitatem. 2. 1. 8. 3. Supernaturali beatitudini non repugnat temporaneitas, dummodo ſuccedat beatitudo naturalis. ib. 6. Ad objectum beatitudinis eſſentiale ſpectat ſola Divina eſſentia, non Perſonalitates, aut attributa. 2. 1. 11. 2.

Beatitudo objectiva conſiſtere nequit in ullo bono creato. 2. 2. 2. 5. Beatitudinis objectivæ, ſeu Dei O. M. exiſtentia demonſtrari poteſt quaſi à priori ex conceptu cumuli omnium bonorum. 2. 2. 3. 1.

Beatitudinem appetit homo appetitu innato. 2. 2. 4. 1. Non tamen ſupernaturalem. ib. 3. Ad amorem beatitatis apprehenſæ neceſſitatur voluntas etiam quoad exercitium. ib. 4.

Beatitudo ſperari non poteſt ab eo, cui facta eſt revelatio damnationis, ſi hæc antecedat actus liberos verſantes circa objectum Spei, ſecùs verò ſi conſequatur. 4. 5. 2. 3. Beatitudines, fructus, & dona Spiritûs Sancti in quonam conſiſtant, & an à virtutibus infuſis diſtinguantur. 5. 1. 6. 1.

C

CEnſuræ Theologicæ, quæ à Theologis noxiis Theſibus inuruntur, quænam ſint? 4. 3. 5. 3.

Character ſacramentalis quid ſit? in quanam ſpecie qualitatis reponatur? num ſignificet naturaliter? Quomodo ſit indelebilis? 7.2. 6. 2.

Charitas eſt virtutum omnium præſtantiſſima, etiam in genere phyſico. 4. 6. 3. 3. Ea augetur etiam per actus habitu remiſſiores. 4 6. 4. 2. Charitatis objectum formale eſt Dei bonitas, etiam quæ tranſcendit per quancunque divinam perfectionem. 4. 6. 1. 5.

Charitatis actus non juſtificat formaliter. 3. 4. 8. 2. Specie differt hujuſmodi actus in patria, & in via. 4. 6. 1. 8.

Charitatis habitus non poteſt influere in actum amoris in inſtanti præcepti. 4. 6. 2. 3. Realiter diſtinguitur à Gratia ſanctificante. 3. 4. 7. 2.

Chriſti ſatisfactiones, & merita fuerunt valoris infiniti. 6. 1. 5. 2. Satisfactio fuit ſuperabundans, & de toto rigore juſtitiæ ib. 6. 2.

Chriſto impeccabilitas competit etiam ratione Unionis Hypoſtaticæ. 6.2.1.1. Quamvis non repugnet Humanitas aſſumpta, quæ poſſit peccare in ſenſu diviſo ab Unione, repugnat tamen omnino Chriſtus peccabilis. ib 6I Incapax fuit præcepti preſsè dicti obligantis in conſcientia. 6.2.2.1. A præcepto mortis minus rigoroſo potuit neceſſitari, non ſecùs à præceptis naturalibus, liberè tamen mortuus eſt ib 6. Fuit etiam phyſicè liber ad actus inæqualis perfectionis. ib. 3.'2. Eligendo autem minus perfectum nullam imperfectionem contrahebat, neque poſitivam, neque negativam preſsè dictam. ib. 4. Quomodo Chriſti humana voluntas nunquam fuerit Divinæ voluntati contraria? ib. 7.

Chriſti impeccabilitas cum libertate ad ſubeundam mortem præceptam duplici viâ, rejectis aliis, conciliatur. 6. 2. 5. 1.

Chriſti Sanctitas, & Scientia. V. Sanctitas V. Scientia.

Chriſti meritum relatè ad Unionem hypoſtaticam. 6. 3. 3. 1. Quid ſibi, & nobis meruerit? ib. 13.

Chriſti Sacerdotium, Oratio, Adoratio, paſſiones, fomes peccati, poteſtas ad patranda miracula, Dominium directum in temporalia 6. 5. 4. 1

Chriſtus in quantum homo non eſt filius Dei adoptivus, ſed naturalis in ſenſu accommodo, & quidem ſolius Pa-

Digitized by Google

Patris Æterni. 6.5. 2.15. Nec eſt ſtrictè Dei ſervus, ſed latè. ib. 4. 8. Quidnam videat in Verbo clarè, & diſtinctè actu, quidnam habitu? 2.3.1.14. Opera Juſtornm ex conjunctione cum Chriſto capite ſunt magìs meritoria. 7.3.3.12.

Circumſtantias aggravantes non tenemur clavibus ſubjicere. 8.4.3.3. Quid de peccati complice? ib. 7. Qnid de peccatis dubiis? ib. 8. Quid de effectu proveniente ab actu peccaminoſo? 8.4.3.27.

Clementem XI. eſſe verum Chriſti Vicarium, & D. Petri ſucceſſorem, eſt objectum formale fidei. 4.2.3.1.

Cognitio repræſentans clarè, & diſtinctè omnia poſſibilia repugnat. 6.5.3.7. Sicut etiam ſpecies impreſſa univerſaliſſima. 2.4.1.6.

Cognoſcitivitas Divina ritè ab Angelico demonſtratur ex ejus ſumma Immaterialitate. 1.3.2.1.

Concupiſcentia aliquando auget voluntariū minuendo libertatem, aliquando voluntarium minuit. 2.6.2.7.

Condonatio peccati merè extrinſeca non repugnat. 8.2.3.2. Imò etiam denominatio Juſti, & ſancti haberi poteſt per formam extrinſecam. 8.2.4.3.

Contritio an poſſit procedere ex motivo alterius Attributi à Bonitate Divina? 8.4.1.2. An ferat odium peccati ſupra gehennam? ib. 3. An ſit forma juſtificans? ib. 7. An ſit condigna ſatisfactio pro venialibus? 8.2.7.5.

Creatura, quæ tantùm obedientialiter ſit activa non implicat. 8.2.3.2. Implicat tamen creatura inelevabilis obedientialiter ad quodlibet non repugnans. ib. 8. Etiamſi id oriretur ex connexione intentionali cum Divino decreto de nulla creatura elevanda. ib. 2.

Creatura de cujus poſſibilitate dubitatur, quandonam poſitivè debeat oſtendi ejus poſſibilitas? 7.2.1.8. & 8.2.10.7.

D

Decretum prædeterminans evertit libertatem actûs prædeterminati. 3.3.2.2. Necnon decretum condeterminans. 3.3.3.2.

Decreta libera Divina per quid conſtituantur? 1.4.1.4. Quomodo ex parte objecti diſtinguatur ab actu voluntatis neceſſario terminatio ad creaturas Deo intrinſeca, & contingens? ib. Deus unico ſimpliciſſimo Decreto omnia decernit in priori ad ſcientiam Viſionis citra multiplicitatem ſignorū ex parte objecti. 6.3.2.4.

Dæmo-

Dæmonum peccatum, obſtinatio, ſupplicium. V. Angeli.
Deipara quomodo caruerit etiam debito proximo contrahendi originale? 6.3.2.7.& 8.1.2.6. Meruit de condigno Maternitatem, & de congruo Incarnationem. 6. 3. 4. 2. Influxit phyſicè in Unionem Hypoſtaticam. 6 4.4.3. Poſſibilis eſt qualitas ſupernaturalis, quæ ſit inſtrumentum connaturale, quo elevetur virtus materna ad Unionem producendam, & huiuſmodi qualitas fuit in Deipara permanenter. ib.5. Quomodo ejus Matrimonium concilietur cum voto caſtitatis. 5.2.3.2. Ejus matrimonium. V. Dominium.
Deteſtari quis poteſt unum mortale ex motivo omnibus communi, quin ſimul deteſtetur virtualiter alia. 4.4.3. 9. & 5.1.3.5.
Deus per Immenſitatem eſt formaliter in ſpatiis imaginariis. 1.1.4.1. Ratione Æternitatis non habet ubi præſentia ab æterno realiter temporanea. ib. 3. Cognoſcit poſſibilia in ſeipſo, & in ſeipſis. 1.3.3.1. Bene poteſt amari amore concupiſcentiæ, 2.2.1.7. Comprehendi nequit ab intellectu creato. 1.2.6.2. Non eſt in prædicamento ſubſtantiæ, quippe qui excludit compoſitionem ex genere & differentia. 1.1.4.9. Caret potentiâ intellectivâ per modum actûs primi phyſici 1.3.1.1. Ejus intellectivitas quomodo ex ſumma immaterialitate demonſtretur? 1.3.2.1. Ejuſdem Eſſentia metaphyſica reponitur in prædicato Aſeitatis. 1.1.2.2. Attributa ex parte objecti nullatenus diſtinguuntur inter ſe, & ab eſſentia. 1.1.3.2. Diſtinguuntur tamen virtualiter Perſonalitates à natura, & intellectus notionalis à voluntate notionali. ib. 5.
Dei exiſtentia eſt per ſe nota quoad ſe, non quoad nos ſub conceptu Dei, ſed ſub alio conceptu convertibili cum Deo. 1.1.1.2. Ignorantia Dei invincibilis dari nequit per longum tempus. ib. 7. Demonſtratur multipliter Dei exiſtentia à poſteriori. ib. 9. Imò etiam quaſi à priori ex conceptu entis optimi. ib. 9.
Dei Viſio, Scientia, Voluntas. V. Viſio, Scientia, Decreta.
Deus poteſt juſtitiam preſsè dictam erga Creaturas exercere. 5.3.8.1. Obligando etiam ſuam potentiam extraordinariam. ib. 13.
Diaconatus quomodo à Græcis conferatur per ſolam

manuum Epiſcopi impoſitionem, & an poſſit validè à Latinis ità conferri? 7.1.1.19.

Dolor ad Sacramentum Pœnitentiæ requiſitus quinam debeat eſſe? 8.4.2.26. V. Attritio.

Dominium an ſe extendat ad uſus lege non permiſſos, & annullatos? 5.2.1.13. An ſeparetur ab Uſufructu perpetuo, & ſic concilietur Matrimonium Deiparæ cum voto Caſtitatis? 5.2.3.2. In inſtanti donationis eſt penes donatarium. 5.2.4.1.

Dominium in ſolidum penes plures repugnat. 5.2.5.2. Etiam poſitâ concordiâ voluntatum, & rei replicatione. 5.2.6.1.

Dona Spiritûs Sancti cur ſint ſeptem, & an diſtinguantur à Virtutibus infuſis? 5.1.1.7.

E

ECcleſiæ auctoritas an ſit motivum fidei divinæ? 4.1.4.13.

Efficacia divinæ gratiæ. V. Gratia efficax.

Erroris alicujus ſpeculativi actum, aut habitum Deus poteſt infundere. 4.1.2.1. Immo poteſt in alia Providentia patrare miraculum in ejuſdem erroris comprobationem. 4.1.2.12.

Euchariſtiam conſtituunt ſpecies Sacramentales, Chriſti Corpus, verba conſecratoria, Intentio Miniſtri, unio phyſica corporis Chriſti cum ſpeciebus. 7.4.1.2. Sumptio neque eſt pars eſſentialis, neque integralis ibid. 8. Eſt unum ſpecie Sacramentum ob unitatem finis; multiplicatur tamen numericè, ubi ſpecies Euchariſticæ moraliter multiplicantur. 7.4.2.1. Non eſt neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem, aut ad perſeverandum in gratia. ib. 7. Quænam ſit ejus materia remota? 7.4.3.1. Chriſtus D. conſecravit in azymo. ib. 3. Aqua immediatè convertitur in ſanguinem Chriſti. ib. 4. Ad eſſentiam Sacramenti ſolùm ſpectat, quòd verba proferantur enunciativè, non recitativè. 1.2.4.2. Ex veritate formæ infertur deſitio ſubſtantiæ panis, & vini ſub ſpeciebus. ib. 6. Chriſti corpus ſub ſpeciebus producitur, non adducitur. 7.4.5.4. Producitur etiam unio Chriſti ſub ſpeciebus, quæ non eſt moralis, ſed phyſica. 7.4.6.2. Quid importet præſentia Chriſti Sacramentalis? 7.4.7.2. Probabiliter Chriſtus in Euchariſtia poteſt naturaliter agere, & pati,
Digitized by Google

pati, videre, & videri, gravitare, & moveri motu progreſſivo, perinde ac ſi haberet ubicationem circumſcriptivam ib. 3.

Euchariſtiæ effectus quinam ſint? 7.4 8. 1. Num cauſentur, quouſq; ſpecies ſacramentales ſunt in ſtomacho? ib. 3. Num major gratia conferatur ab utraque ſpecie panis, & vini, quàm ab alterutra tantùm? ib. 7. Per accidens poteſt Euchariſtia primam gratiam cauſare. 7. 2. 7. 2. Suſcepta cum fictione negativa probabiliter, ſublato obice reviviſcit, ſecùs verò ſi fictio ſit poſitiva. 7. 3. 3. 11.

Euchariſtia in quantum eſt ſacrificium. V Sacrificium.

Evidentia in atteſtante ſimpliciter dicta cohærere nequit cum actu fidei obſcuræ. 4. 3. 3. 12.

F

FAcienti quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam ſuam, ſi tamen faciat, quod in ſe eſt, adjutis viribus ſupernaturalibus. 3. 1. 9. 2.

Fidei Divinæ objectum Attributionis eſt Deus ſub ratione Deitatis. *4. 1. 1. 3.* Objectum verò formale eſt Auctoritas Dei conflata ex Attributo Sapientiæ, & Veracitatis. ib. 9. Relatè tamen ad locutiones promiſſorias conflatur etiam ex Fidelitate. ib. 16. Etiam revelatio divina eſt objectum formale partiale fidei *4. 1. 3. 2.* Quando creditur myſterium credi debet ſaltem per modum principii, & credi poteſt per modum Concluſionis, Divina auctoritas, & revelatio. ib. 9.

Fidei Analyſis quomodo habeatur? 4. 1. 4. 1. Ad credendam exiſtentiam revelationis unicum motivum eſt ipſamet revelatio, non verò lumen fidei, aut Eccleſiæ auctoritas. ib. *13.*

Fidei objectum materiale proximum non eſt objectum revelabile, ſed ſolùm revelatum. *4. 2. 1. 1.* Eſt etiam Concluſio Theologica illata ex duplici de fide, aut ex altera de fide, & altera ſive metaphyſicè, ſive phyſicè, ſive etiam moraliter certa, non verò ſit ſolùm probabilis. *4. 2. 2 2.* Quamvìs adorari poſſit abſolutè Hoſtia probabiliter conſecrata. ib. *18.* Pariter eſt objectum materiale fidei, Clementem XI. eſſe verum Chriſti Vicarium. *4. 2 3. 1.*

Fidei myſteria ſunt evidenter credibilia, & credenda. *4. 3. 1. 2.* Sunt etiam certiſſima, non tamen evidenter

vera.

vera.ib.7. Ad ea credenda quodnam judicium de credibilitate prærequiratur? ib.11. Prærequiritur etiam pia voluntas credendi, quæ ſit intrinſecè ſupernaturalis.4.3.2.2. Iſta tamen imperari poteſt etiam ab actu leviter malo. ib.9.

Fidei actus componi poteſt cum actu ſcientiæ de eodem objecto, immo etiam divinitùs cum viſione beatifica. 4.3.3.1. Poteſt idem indiviſibilis actus eſſe ſimul fidei Divinæ, & humanæ ſcientiæ, & opinionis. ib.6.

Fidei certitudo tam ſubjectiva, quàm objectiva major eſt, quàm in actu ſcientiæ.4.3.6.5. Certitudine fidei nemo ſcire poteſt, ſe gratiam Dei eſſe conſequutum. 4.2.2.14. Ne divinitùs quidem poteſt fides ſubeſſe falſo. 4.3 6.1.

Fidei obſcuræ actus ſtare non poteſt cum evidentia in Atteſtante ſimpliciter dicta. 4.3.3.11. Poteſt fidei actus eſſe formaliter diſcurſivus. 4.3 4 2.

Fides habitualis non datur in damnatis, neque in Beatis, & à fortiori in Chriſto D. 4.4.1.4. Hac fide deſtitutus hæreticus poteſt credere unum myſterium fide ſupernaturali minus perfecta, & aliud diſcredere. 4.4.3.5. Fidei habitus facilitans ad actus fidei ſupernaturales eſt naturalis.4.4 2 3.

Fidei neceſſitas, & ſupernaturalitas explicatur 4.3.5.1. Ad quid obliget præceptum fidei? ib 2.

Filius in quantum talis accipit à Patre naturam fœcundam, & ideo ſolùm Verbum eſt Filius, non verò Spiritus S. 1.5 4 3.

Finis quid, & quotuplex ſit? 2.2.1.1. Vis cauſativa finis eſt bonitas cognita. ib.2. Cauſalitas finis eſt indiſtincta à cauſalitate cauſæ efficientis orta ex bono alliciente voluntatem ib.3. Tam fini *Cui*, quàm finí *Qui* convenit ratio finis præcisè dicti.ib.5. Proceſſus in infinitum in finibus repugnat. ib.9.

Fomes peccati tam in Chriſto D. quàm in Deipara fuit extinctus, non ligatus, ut in quibuſdam aliis Sanctis. 6.5 4.5.

Forma conſecratoria. V. Euchariſtia.

Forma Sacramenti Pœnitentiæ quibus verbis eſſentialiter conſtituatur, & quinam ſit eorum ſenſus? 8.4.5.1.

G

GRatia Theologicè ſumpta quid, & quotuplex ſit. 3.1.1.2. Quinam Hæreticorum errores præcipui in hac materia? ib.6. Per auxilia gratiæ Deus poteſt quam-

Digitized by Google

cunque voluntatem emollire, ac obdurare: datur quippe neceſſitas metaphyſica, ut quælibet voluntas ſub infinitis vagè auxiliis prævideatur per ſcientiã mediam conſenſura, & ſub infinitis diſſenſura. 3 1. 2. 3.

Gratia auxiliatrix reponitur unicè in actibus intellectûs, & voluntatis. 3. 1. 3. 1. Non verò in præmotione phyſica. ib. 2. Phyſicè concurrit ad actus ſalutares. 3. 1. 4. 2. Non eſt tota ratio agendi. ib. 5. Connaturaliter eſt intrinſeca, non verò eſſentialiter, poteſt proinde actus ſalutaris prodire divinitùs à voluntate adjuta extrinſecè ab Omnipotentia ſpecialiter aſſiſtente. ib. 10.

Gratia ſufficiens ad ſalutem datur omnibus adultis. 3. 1. 5. 2. Parvulis etiam omnibus providit Deus de ſufficienti remedio. 3. 1. 6. 2. Probabiliter validè baptiſmus confertur parvulis intra uterum, ſi phyſicè poſſunt ablui, unde conferendus eſt illis ſub conditione, ſi verſentur in diſcrimine vitæ. 3. 1. 72. Ad gratiam nequit homo viribus naturæ ſe diſponere, neque negativè. 3. 1. 8. 4. Poteſt tamen indirectè, & remotè. ib. 6.

Gratia efficax quomodo cohæreat cum libertate arbitrii? 3. 3. 1. 5. An ea reponatur in collatione auxilii prævisi per ſcientiam mediam efficacis? 3. 3. 4 4. Quid importet gratia efficax in actu primo, quid in actu ſecundo? 3. 3. 5 1. Gratia efficax neceſſaria eſt, ut bona operatio ponatur, non verò ut poſſit poni. ib. 7.

Gratia habitualis juſtificans quid importet phyſicè? 3. 4. 1. 2. Quænam ſit ejus eſſentia metaphyſica? 3. 4. 2. 2. Non eſt participatio divinæ naturæ in ſuo eſſe reali, ſeu donatio Perſonæ Spiritûs Sancti. 3. 4. 3. 4. Si tamen ità conſtitueretur, non proinde poſſet Creatura affecta tali gratiâ condignè pro mortali ſatisfacere. 3. 4. 4. 1. Gratia præſentis ordinis eſt eſſentialiter incompoſſibilis cum mortali. 3 4. 5. 2. Poſſibilis tamen eſt gratia, quæ divinitùs cum mortali cohæreat. ib. 2. independenter ab omni favore extrinſeco gratia reddit hominem Dei amicum, adoptivum, hæredem, & juſtum. 3. 4. 6. 6. In priori ad infuſionem gratiæ de facto delettur mortale formaliter per applicationem ſatisfactionum Chriſti D ib. 14. Gratia realiter diſtinguitur ab habitu charitatis. 3. 4. 7. 2. Et à virtutibus moralibus infuſis 5. 1. 1. 5. Poteſt homo in alio ordine ſinè gratia intrinſeca per formam merè extrinſecam ſanctificari. 3. 4. 9. 2. Et citra peccati retractionem. ib.

H Ha-

Digitized by Google

H

Habitus acquiſitus ex frequentatis actibus ſupernaturalibus facilitans ad eoſdem non eſt ſupernaturalis, ſed naturalis, 4.4.3.2. & S.3 6.3.
Habitus fidei, & ſpei ſubjectum V. Fides. V. Spes.
Hæreticus probabiliter diſcredens unum articulum fidei, poteſt alium credere fide ſupernaturali, quæ tamen eſſet minus perfecta, & non ex toto corde. 4.4.3.5.
Humanitas aſſumpta peccare divinitùs poteſt in ſenſu diviſo ab Unione hypoſtatica, & à Viſione beatifica. 6.2 4.1. Quomodo adoranda ſit? V. Adoratio. Chriſti Humanitas etiam dum eſt in cœlis, gratiam, miracula, & effectus omnes ſupernaturales cauſat tanquam inſtrumentum divinitatis. 6.5 4.10.

I

JAnſenii quinque theſes profligatæ. 2 6.6.8;
Idiomatum communicatio quid ſit, & quomodo habeatur in Chriſto D. 6.5.1.5.
Ignis tartareus quomodo dæmones cruciet? 2.5.4.3.
Ignorantia quotuplex ſit, & quomodo cauſet involuntarium? 2.6.2.8.
Illatio à diſtributivo ad collectivum quandonam teneat? 1. 1.1.11.
Immenſitas reponit Deum formaliter in ſpatiis imaginariis. 1.1.4.1.
Immaterialitas quomodo inferat in Deo ſummam conoſcitivitatem? 1.3 2.1.
Impeccabilitas nulli Creaturæ rationali poteſt competere. 2.5.2.2.
Impeccabilitas Chriſti duplici viâ conciliatur cum libertate Chriſti in acceptatione mortis præceptæ. 6. 2.5.1.
Impedimentum relatè ad actus liberos quodnam ſit? 3.2. 5.5.
Incarnationis poſſibilitas ſolùm negativè demonſtrari poteſt. 6.1.1.1. Eam Deus poſuit ex quadam morali neceſſitate ad ponendum Optimum. 6.1.2.5. Neceſſaria fuit ad condignè ſatisfaciendum pro mortali. 6.1.3.1. Ejus præfinitio fuit in priori ad ſcientiam viſionis de peccato abſolutè futuro. 6.3.2.6.
Infantes decedentes cum originali num puniantur pœnâ ſenſûs? S.1 2.12. Num iiſdem intra uterum exiſtentibus validè ac licitè baptiſmus conferatur? 3.1.7.2.

Infidelitas quotuplex ſit? 4.3.5.3. Infideles, & barbari non carent gratiâ ſufficienti ad fidem amplectendam, & ad ſalutem. 3.1.5.2.

Infinitum categorematicũ univerſim repugnat. 2.3 1.11.

Injuria quandonam ſcienti, & volenti non conferatur? 5.4.1.2.

Intellectus notionalis à voluntate notionali diſtinguitur in Deo ex parte objecti virtualiter, non tamen intellectus eſſentialis à voluntate eſſentiali. 1.1.3.6.

Intellectus per modum actus primi phyſici non datur in Deo 1.3.1.2.

Intellectus inæquales æqualiter elevati inæqualiter Deum vident 1.2.4.10. Poteſt intellectus divinitùs Deum videre abſque lumine gloriæ intrinſeco. 1.2.4.7. Num intellectus dicendus ſit cauſa principalis, an inſtrumentalis relatè ad viſionem Dei? ib 4. Intellectus circa proprium objectum limitatus repugnat. 2.5.2.3.

Irregularitas in dubio homicidii quandonam incurratur? 8.4 3.11.

Juris nomine quid veniat? *5.2.11.* Quid importet jus ex parte objecti. ib 6. Quænam ſint juris ſpecies? ib.7.

Juſtificatio haberi poteſt in alio ordine per formam extrinſecam. *3 4 9.2.*

Juſtitia quid, & quotuplex ſit? *5. 3. 1.2.* Num dicatur univocè de Commutativa, Diſtributiva, Legali, & Vindicativa? ib.5. Ejus objectum materiale, & formale. *5. 3.2.1* Iterata ſolutio debiti non eſt actus juſtitiæ. *5.3.3.1* An oderatio à juſtitia præcepta debeat poni ex illius motivo? *5.3 4.2.*

Juſtitia exerceri poteſt inter filium, & parentes, inter ſervum & dominum, & inter conjuges. *5.3 5.2* Ipſe Deus juſtitiam preſsè dictam exercere poteſt erga Creaturam 5.3.8.1. Obligando etiam ſuam potentiam extraordinariam. ib.13. Et creatura viciſſim exercere juſtitiam poteſt ergà Deum. 5.3.6.4. Necnon injuſtitiam. 5.3.7.1. Et probabiliter quodvis peccatum eſt ſtricta injuſtitia erga Deum. ib 3.

Juſtus non poteſt pro mortali condignè ſatisfacere. *6.1.3.2.* Nec poteſt peccatori de condigno mereri gratiam peccati abſterſivam. ib.2. Poteſt tamen in alia providentia mereri de condigno alteri innocenti gratiam ſanctificantem *5.5.2.1.* Et ſibi perſeverantiam finalem. ib.6. Non tamen reparationem poſt lapſum. ib.5.

ib. 5. Niſi tantùm de congruo. 5. 5. 3. 5. Opera juſtorum redduntur magis meritoria ex conjunctione cum Chriſto capite. 7. 3. 3. 13.

L

LIbertas arbitrii in quonam conſiſtat? 2. 6. 3. 1. Quomodo illam evertat phyſica prædeterminatio? *ib.* 2. Libertas eſt actui eſſentialis. 2. 6. 4. 2. Pura omiſſio liberta repugnat 2. 6. 5. 2. Sicut etiam libertas puræ contradictionis. *ib.* 11.

Libertas actus læditur à decreto prædeterminante. 3. 3. 2. 2. Sicut etiam à Decreto comitante, & condeterminante. 3. 3. 3. 2.

Libertas indifferentiæ neceſſaria eſt ad merendum, & demerendum 2. 6. 6. 2.

Locutio materialis num licitè uſurpetur ad ſigillum ſacramentale cuſtodiendum? 4. 1. 2. 3.

Lumen gloriæ relatè ad Dei viſionem eſt tota ratio elevans, ſed non eſt tota ratio agendi. 1. 2. 4. 3. Sine lumine intrinſeco poteſt divinitus elevari intellectus ad Deum videndum. *ib.* 7. Si in duobus intellectibus inæqualibus inſit æquale lumen, viſio in utroque erit inæqualis. *ib.* 10.

M

MAlum ſub ratione mali nequit amari. 2. 6. 9. 2.

MARIA. V. Deipara.

Materia ſpiritualis non repugnat. 2. 3. 2. 3.

Materiale peccati nequit Deus prædefinire. 3. 2. 6. 3.

Materiæ parvitas num detur in ſimonia? & ubinam detur? 5. 4. 5. 8.

Maternitas Dei in quo conſiſtat? V. Deipara.

Matrimonium, & profeſſio religioſa metu levi injuſto extorta num ſint valida? 5. 4. 6. 6.

Maxima hæc videtur ineluctabilis, quod omne antecedens actum incompoſſibile cum ejus omiſſione, & inimpedibile, violet libertatem. 3. 2. 5 5.

Mendacium eſt impoſſibile Deo, & omninò illicitum Creaturæ 4. 1. 2. 17. Sicut etiam reſtrictio purè mentalis. *ib.* 22. Ex juſta cauſa licita eſt reſtrictio non purè mentalis, & æquivocatio. Immò etiam ad cuſtodiendum ſigillum licitus eſt uſus duplicis ſcientiæ, & locutio materialis. *ib.* 27.

Meritum ſive condignum, ſive congruum quid requirant ex parte merentis, quid ex parte operis, quid ex par-

Digitized by Google

parte præmiantis? 5.1.3. Quænam cadere poſſunt ſub meritum condignum? 5. 5. 2.1. Quænam ſub congruum. 5.5.3.4. Qua ratione meritum augeatur? *ib. 10.*

Meritum Chriſti D. relatè ad unionem hypoſtaticam. 6. 3. 3.1. Quid ſibi, & nobis Chriſtus meruerit? *ib. 13.*

Meritum juſti. V. Juſtus.

Meritum Sanctorum Patrum, & Deiparæ relatè ad Incarnationem fuit congruum, de condigno tamen Deipara meruit Maternitatem. 6.3.4.2.

Merita præterita quomodo per Pœnitentiam reviviſcant? 8. 2. 8. 2. Demerita tamen in præſenti providentia per relapſum non redeunt. *ib.7.*

Metus non poteſt eſſe involuntarius directè. 2.6.2.1. Quæ fiunt ex metu ſunt involuntaria ſecundum quid, ſed magìs voluntaria *ib. 3.* Metus levis injuſtus. V. Matrimonium.

Miracula non ſunt natura ſua conteſtationes Divinæ mentis. 4. 1. 2. 10 in præſenti tamen providentia aſſumpta ſunt ad Divinam mentem conteſtandam, unde non poſſunt patrari ad comprobandum falſum: poſſunt tamen in alia providentia comprobare errorem aliquem ſpeculativum. *ib. 11.*

Miſſa. V. Sacrificium.

Modus operandi ſequitur modũ eſſendi & hinc repugnat ſubſtãtia ſupernaturalis, cui ſit debita viſio Dei. 1.2.2.8.

Modus ſeparabilis à ſuo ſubjecto non videtur repugnare. 6. 4. 6. 13.

Moralitas in actibus quid importat? 2. 7.1.1. Prima regula objectiva actuum moralium eſt lex æterna Dei, non verò natura rationalis. *ib 4.*

N

NAturæ ſtatus multiplex. 3. 5. 1. 1. Eſt poſſibilis ſtatus puræ naturæ, etiam non integræ. *ib.4.* Num ſit debilior natura lapſa, quàm pura? 3.5. 2. Num detur neceſſitas gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ ad veritates cognoſcendas, & ad honeſtè operandum? 3.5.3.1. Num ad totam legem ſervandam requiratur gratia Theologica? 3. 5. 4. 1. aut ad Deum diligendum, & ad perſeverandum in gratia? 3.5.5.2.

Neceſſitas antecedens eſt everſiva libertatis, non conſequens. 1. 3. 4. 1.

Neceſſitas metaphyſica non conſiſtit in indiviſibili, ſed ſuſcipit magìs, & minùs, ſic ut oppoſitio contradictoria. 4. 3. 6. 1.

Ne-

Digitized by Google

Neceſſitas moralis ad ponendum Optimum non eſt deneganda Deo. 6. 1. 2. 5.

O

OCulus corporeus non eſt elevabilis ad Deum videndum. 1. 2. 3. 1.

Omiſſio pura libera repugnat. 2. 6. 5. 2.

Optimum de facto ſemper Deus poſuit in iis, in quibus non eſt abire in infinitum, moraliter quippe ad Optimum neceſſitatur. 6. 1. 2. 1.

Oratio,& alia pia opera ante fidem non ſunt ſupernaturalia. 3. 1. 8. 9.

Oravit Chriſtus in hac vita, orátque in Cœlis,& probabiliter oratione propriè dicta. 6. 5. 4. 2.

Originale peccatum. V. Peccatum,& Deipara.

P

PArvitas materiæ núm detur in Simonia, & ubinam detur? 5. 4. 5. 8.

Paſſiones in Chriſto D. fuerunt propaſſiones 6. 5. 4. 5.

Peccata Deus non prædefinit,neque quoad formale,neq; quoad materiale,ſed purè permittit. 3. 2. 6. 3.

Peccati malitia formalis conſiſtit in poſitivo, non in negativo. 3. 2. 7. 1.

Peccatum purè Philoſophicum repugnat. 2. 7. 1. 4.

Peccatum ſupernaturale in quo ſenſu ſit poſſibile. 2. 6. 4. 6

Peccatum quodcunque eſſentialiter irremiſſibile repugnat. 8. 2. 11.

Peccatum Angelorum. V. Angeli.

Peccatum mortale eſt gravitatis ſimpliciter infinitæ. 6. 1. 4. 1. Nequit pura creatura pro illo condignè ſatisfacere,etiamſi eſſet finitæ gravitatis. 6. 1. 3. 3. Eſto gratia importaret donationem Perſonæ Spiritus Sancti. 3. 4. 4. 1. Meretur omnem pœnam etiam intenſivè infinitam. 6. 1. 3. 13.

Peccatum originale, quid ſit,& quomodo propagetur? 8. 1. 2. 1. Quare Deipara fuerit immunis etiam à debito proximo illud contrahendi. *ib.* 6. Infantes cum originali decedentes an puniantur pœna ſenſus? *ib.* 12.

Peccatum veniale quid ſit,& an puniatur per accidens in inferno in æternum? 8. 1. 3. 1. An contritio ſit condigna ſatisfactio pro veniali? 8. 2. 7. 5. V. Venialium remiſſio.

Peccati habitualis eſſentia in quo conſiſtat? 8. 1. 1. 1.

Peccatum fictionis in inſtanti baptiſmi num ſit materia

Con-

Digitized by Google

Confeſſionis; & quid de peccato purè putato. 8.4.3.11.
Peccatum quodcunque probabilius eſt ſtricta injuſtitia erga Deum. 5. 3. 7. 5.
Peccatum mortale num poſſit remitti in inſtanti, quo ſit, etiam per infuſionem gratiæ. 5. 1. 3. 9. & 8. 2. 5. 1. Deletur de facto in priori ad infuſionem gratiæ per applicationem ſatisfactionum Chriſti. 8. 2. 9. 2.
Peccata dubia num ſint clavibus ſubjicienda. 8. 4. 3. 8.
Peccati effectus num ſit explicandus in Confeſſione. 8. 4. 3. 26.
Peccatorum numerus quomodo explicandus in Confeſſione; & qua ratione peccata numericè multiplicentur. 8. 4. 3. 22.
Peccata dimiſſa per relapſum non redeunt 8. 2. 8. 7. Poſſunt tamen in alia providentia redire. *ib.* 8.
Peccati permiſſio poteſt eſſe effectus prædeſtinationis. 6. 3. 2. 8.
Peccati remiſſio. V. Remiſſio
Permiſſio peccati quomodo ſit actus benevolus Dei erga Reprobos. 3. 2. 6. 10.
Perſeverantia finalis non habetur ſine ſpeciali Dei auxilio. 1. 5. 5. 5. Num poſſit cadere ſub meritum? V. Meritum
Pia voluntas credenti ad finem requiſita debet eſſe ſupernaturalis. 4. 3. 2. 2. Imperari tamen poteſt ab actu leviter malo. *ib.* 9. Habitus influens in hunc actum non eſt virtus Theologica, ſed Moralis. 4. 4. 1. 1.
Pœnitentia eſt virtus. 8. 3. 1. 1. Et quidem ſpecialis. 8. 3. 2. 3. Non tamen puræ fugæ; quamvis ejus actus primarius ſit puræ fugæ, 8. 3. 3. 5. De ejus objecto formali. 8. 3. 4. 1. De ſubjecto. *ib.* 5. Probabiliter hæc virtus fuit in Deipara, & in Chriſto D. *ib.* 6. & 5. 5. 4. Non eſt virtus purè reflexa. 8. 3. 5. 2. Quæ acquiritur ex frequentatis actibus ſupernaturalibus, non eſt ſupernaturalis. 8. 3. 6. 3.
Pœnitentiæ Sacramentum conſtat materia, & forma tanquam partibus eſſentialibus. 8. 4. 1. 2. Poteſt eſſe validum, & informe. 8. 4. 2. 12. Sufficit ad illud Attritio citra ullam formalem dilectionem Dei. *ib.* 22. De ejus forma. 8. 4. 5. 2. V. Circumſtantiæ, Dolor
Pœnitentia à Confeſſario qualis; & quomodo injungenda. 8. 4. 4. 12.
Potentia obedientialis quodlibetica. 7. 2. 1. 8.
Poſſi-

Poſſibilia Deus cognoſcit in ſeipſo, & in ſeipſis. 1. 3. 3. 1. Omnium poſſibilium collectio repugnat 2. 3. 5. 11.

Prædefinit Deus omnes actus liberos honeſtos, & effectus neceſſarios, 3. 2. 1. 4. Prædefinitio actus liberi dirigi debet à Scientia media ib. 6 In omni providentia videtur neceſſaria præfinitio actus boni 3. 2. 2. 2. Vi hujus præfinitionis confertur auxilium efficax qua efficax ſecundum quid, non ſimpliciter. 3. 2. 3. 5.

Prædefinitio conſenſus liberi conſequens ad Scientiam mediam non violat ejus libertatem. 3. 2. 4. 8. Secus verò Prædefinitio antecedens in eſſendo, & conſequens in operando. 3. 2. 5. 2.

Prædeſtinatio num fiat ante, vel poſt præviſa merita abſolutè futura? 1. 4. 2. 2. & 6. 3. 2. 6.

Prædeterminatio phyſica eſt everſiva libertatis. 3. 2. 5. 10. & 3. 3. 2. 1. Non videtur eſſe de mente Angelici. *ibid.* Ex illa videtur inferri quod peccatores non peccant, dum peccant, & quòd Deus ſit auctor peccati. *ibid.*

Propoſitum in Sacramento Pœnitentiæ non ſemper debet eſſe formale. 8. 4. 2. 29.

Providentia quid ſit, & in quo conſiſtat. 1. 4. 2. 1.

Q

Qualitas ſupernaturalis, quæ ſit inſtrumentum connaturale, quo virtus Materna elevetur ad producendam Unionem hypoſtaticam fuit in Deipara permanenter. 6. 4. 4. 5.

Qualitas ſuperna, qua Sacramenta eleventur ad cauſandam phyſicè gratiam, non repugnat. 7. 2. 2. 1.

R

Remitti poteſt divinitus peccatum abſque prævia retractatione. 8. 2. 2. 2. Necnon per condonationem merè extrinſecam. 8. 2. 3. 2. Immò etiam denominatio juſti, & ſancti haberi poteſt per formam extrinſecam in alia providentia. 8. 2. 4. 3. Remitti etiam poteſt peccatum divinitus in inſtanti, quo fit, & antequam fiat. 8. 2. 5. 1. Etiam per gratiam Sanctificantem. ib. 8. & 5. 1. 3. 9. Quomodo remitti poſſint peccata diviſibiliter quoad ſuos reatus? 8. 2. 6. 1.

Remiſſio venialium. V. Venialia

Reprobatio num ſit ante, vel poſt præviſa demerita abſolutè futura? 1. 4. 2. 10.

Reſtitutio duas habet radices. 5. 4. 5. 1. Diſcrimen inter illas. ib. 4. Onus reſtituendi ex injuſta acceptione num re-

Digitized by Google

requirat culpam Theologicam? Et an ea debeat eſſe gravis, & externa? ib.6. Quænam in hac re ſit materia gravis. ib.16. Res empta à fure num poſſit eidem reſtitui ad recuperandum pretium? ib. 17. Num reſtitui debeant, quæ blandis verbis, aut metu ſunt extorta? 5.4. 6. 1. Num debeat reſtitui pretium acceptum ob turpe facinus? 5.4.2.1. Aut acceptum ob cauſam honeſtam, etiam debitam ex juſtitia? ib.8.

Reſtrictio purè mentalis eſt verum mendacium. 4.1.2.22. Reſtrictione non purè mentali, & Æquivocatione non licet uti citra cauſam juſtam. *ibid.* 23. Uſus duplicis ſcientiæ, vid. communicabilis, & incommunicabilis, eſt etiam licitus ad ſigillum cuſtodiendum, ſicut etiam locutio materialis. *ibid.* 27.

Revelatio externa informata ab interna locutione Divina eſt partiale objectum fidei Divinæ. 4. .3.1. V. Objectum formale fidei.

S

SAcramenta antiquæ legis quænam fuerint? 7.1. 1. 3. Cur ſint ſeptem in lege gratia? ib. 5. Conſtnta hæc rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma. ib. 6. Intentio Miniſtri conſtituit de facto Sacramentum, quamvìs potuerit eſſe requiſitum eſſentiale. ibid. 11. Res, & verba qualiter fuerint à Chriſto D. determinata? ib. 18. Num poſſit validè à Latinis conferri Diaconatus per ſolam manuum Epiſcopi impoſitionem prout confertur à Græcis? ib.19. Quomodo Matrimonium clandeſtinum potuerit reddi invalidum ab Eccleſia? ib. 20. Quænam mutatio materiæ, & formæ obſtet valori Sacramenti? ib.21.

Sacramentum quomodo definiatur? 7.1.2.3. Sacramenta antiqua univocantur cum novis, tùm in ratione ſigni, tum in ratione cauſæ. ib.8

Sacramenta poſſunt phyſicè gratiam cauſare, tùm vi potentiæ obedientialis; tum per qualitatem ſupernaturalem inhærentem, tum per Omnipotentiam ſpecialiter inexiſtentem. 7.2. 2.1. An etiam per Omnipotentiam ſpecialiter aſſiſtentem? ib. 4. De facto gratiam cauſant, tum moraliter, tùm phyſicè. 7.2.3.2. Gratiam non cauſabant ex opere operato Sacramenta legis antiquæ. 7.2.4 2. Noſtra tamen Sacramenta non ſolùm cauſant gratiam ſanctificantem, ſed etiam virtutes infuſas, & gratiam propriam Sacramentalem. 7.2.5.1

In-

Digitized by Google

Inæqualiter tamen pro inæqualitate Sacramenti , & diſpoſitionis in ſubjecto, ib.2. Cauſant etiam Characterem. V. Character.
Sacramenta novæ legis immediatè à Chriſto D. tanquam homine inſtituta ſunt. 7. 3. 1. 1. Num poſſit homini communicari poteſtas inſtituendi Sacramenta? ib.6. Miniſter Sacramentorum quinam defacto ſit. 7. 3. 2. 1. Quænam, & qualis intentio requiratur in Miniſtro ib.4. De Miniſtri obligationibus. ib. 17. Cur non liceat in Sacramentis conferendis uti opinione probabili de eorum valore, relicta tutiore? ib. 19. Num detur obligatio gravis ſervandi cæremonias, & ritus præſcriptos. ib. 20.
Sacramenta vivorum poſſunt per accidens cauſare primam gratiam. 7 2. 7. 1. Sacramenta fictè ſuſcepta num ſublato obice reviviſcant? 7 3. 3. 3. Sacramentum Pœnitentiæ poteſt eſſe validum, & informe. 8. 4. 2. 12.
Sacramentorum ſubjectum quodnam ſit, & quænam intentio in eo requiratur 7. 3. 3. 1.
Sacramentalia quid ſint , & an conferant ad venialium remiſſionem ex opere operato. 8. 2. 7. 13.
Sacrificium quid, & quotuplex ſit, & an ſit de jure naturæ. 7. 5. 1. 2. Non ſpectat ad rationem Sacrificii immutatio phyſica victimæ. ib. 7. Num in Sacrificio Miſſæ offerantur præter Corpus, & Sanguinem Chriſti, ſpecies, & ſubſtantia panis & vini? ib. 11. Qua ratione Chriſtus ſit principalis offerens? ib. 3. Sacrificii hujus eſſentia in ſola conſecratione reponitur. 7. 5. 1. 6. Utriuſque ſpeciei conſecratio in præſenti providentia ſpectat ad eſſentiam Sacrificii. ib. 10. Quinam ſint effectus Sacrificii Euchariſtici? An illud ſit valoris infiniti in actu primo proximo ? An liceat cuilibet die Sabbati Sancti celebrare. 7. 5. 5. 1.
Sanctitas Chriſti D. ſubſtantialis, & accidentalis. 6. 5. 2. 1.
Sanguis Chriſti D. ſeparatus à Corpore in triduo mortis fuit Verbo hypoſtaticè unitus. 6. 4. 7. 7.
Satisfacere non poteſt pura Creatura pro mortali de condigno. 6. 1. 4. 2. Poteſt tamen pro veniali 8. 2. 7. 5.
Satisfactio Chriſti D. fuit valoris infiniti, & ſuperabundans. 6. 1. 5. 2. Necnon de toto rigore juſtitiæ. 6. 11. 6. 2. Applicata nobis per Sacramenta delet formaliter mortalia in priori ad infuſionem gratiæ. 8. 2. 9. 2.

Scientia ſimplicis intelligentiæ eſt cauſa rerum, non ſcientia Viſionis. 1.3.5.4. Per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ videt Deus poſſibilia in ſeipſo, & in ſeipſis. 1.3.3.1. Per ſcientiam viſionis quomodo videantur futura libera abſoluta? 1.3.4.1.
Scientia media reflexa datur in Deo, non ſecùs ac directa 1.3.7.2. Per hanc videt Deus in ſeipſis futura libera conditionata infallibiliter. 1.3.6.8. Scientia infallibilis conditionatorũ negari nullatenùs poteſt in Deo. 1.5.6.3
Scientia Chriſti D. multiplex. 6.5.3.2. In Verbo non videt Chriſtus D. omnia poſſibilia clarè, & diſtinctè actu, ſed habitu. ib.7.
Simonia injuſtitiam continet. 1.4.4.1. Sex titulis à labe ſimoniæ excuſari ſæpè poteſt acceptio rei temporalis occaſione rei ſpiritualis. ib.6.
Simplicitas in Deo excludit etiam compoſitionem ex genere & differentia, unde Deus non eſt in prædicamento ſubſtantiæ. 1.1.4 9.
Solutio debiti iterata non eſt actus juſtitiæ. 5.5.3.1.
Species impreſſa creata Dei non repugnat. 1.2.5.2. Num ea cum lumine gloriæ poſſit identificari, & num de facto detur. ib.8.
Species impreſſa univerſaliſſima repugnat. 2.3.1.6. Species impreſſa in intellectu Angelorum. V. Angeli.
Spes ſecundum formalitatem deſiderii habet pro formali objecto Dei bonitatem reſpectivam, ſecundum formalitatem erectionis animi habet Deum ut auxiliatorem. 4.5.1.4. Objectum materiale Spei Theologicæ eſt beatitudo ſupernaturalis, & quicquid ad illam conducit, & in ordine ad illam ſperatur. 4.5.3.2. Spei certitudo tam ſubjectiva, quàm objectiva quomodo à fide participetur? 4.5.4.2. Spei opponitur per exceſſum Præſumptio, per defectum deſperatio. ibid. 5.
Sperari poteſt beatitudo ab eo, cui facta eſt revelatio damnationis, ſi hæc conſequatur ad actus liberos verſantes circa objectum Spei, ſecus non poteſt. 4.5.2.3.
Spei habitus datur in Beatis, necnon in Chriſto D. 4.5.5.2. Deſtruitur hic habitus tam per actus ſpei oppoſitos, quàm per infidelitatem, habitus verò fidei per ſolam infidelitatem deſtruitur. ib.
Spiritus Sancti dona cur ſint ſeptem, & an diſtinguantur à virtutibus infuſis? 5.1.1.5. De fructibus Spiritus Sancti. 5.1.6.1.

Spi-

Digitized by Google

Spiritus Sanctus cur non dicatur Filius? 1.5.4.2. Non diſtingueretur à Filio, ſi ab illo non procederet. 1.5.6.2. Ad denominationē filii adoptivi non ſe habet de formali, ſed de cauſali, non ſecùs ac ad denominationem juſti. 3.4.3.4. Procedit ex amore Divinæ eſſentiæ, Perſonarum, & Creaturarum ut poſſibilium. 1. 5. 5. 9.
Status multiplex naturæ. V. Naturæ Status.
Subſiſtentia abſoluta datur in Deo præter tres relativas. 6.4.2.2.
Subſtantia ſupernaturalis cui ſit debita Dei viſio, unde repugnet? 1.2.2.4.
Subſtantia ſpiritualis quæ non ſit cognoſcitiva, eſt impoſſibilis. 1.3.2.9. Sicut etiam quæ non ſit volitiva, & libera. ib. 12. Necnon ſubſtantia intellectiva creata cum propriis actibus identificata. 2.3.5.2.
Supernaturalitas entis in quo conſiſtat? 5.1.2.2.

T

Theologia dumtaxat inter ſcientias demonſtrat exiſtentiam ſui objecti, nempe Dei. 1.1.
Theologica Concluſio. V. Fidei objectum materiale.
Timor Dei multiplex, Mundanus, Servilis, Initialis, Filialis. 4.5.1.8.
D. Thomas ne quoad rem quidem prædeterminationem phyſicam agnovit. 3.3.2.1. Immunem ab Originali Deiparam docuit cum Patriarcha Dominico. 8.1.2.7. Videtur admiſiſſe in Chriſto D. ſolam libertatem à coactione, ſed admiſit etiam libertatem à neceſſitate. 2.6.6.6. Valida ratiocinatione oſtendit immaterialitatem eſſe radicem cognoſcitivitatis. 1.3.2.1.
Tranſubſtantiatio Euchariſtica quid ferat? 7.4.5.1.
Trinitatis individuæ myſterium propriis vocabulis eſt explicandum. 1.5.1.1. Cur ejus prædicata notionalia ſint quinq; , Relationes verò quatuor, & Perſonæ tres? ib. Duæ ſunt Perſonæ Spirantes, ſed unus eſt Spirator; Sicut tres Perſonæ creantes , ſed unus Creator. ibid. Hypoſtaſis idem ſonat, ac Perſona , & Suppoſitum olim denotabat ſubſtantiam. 1.5.2.3. Num detur in Deo ſubſiſtentia abſoluta præter tres relativas? ib. 5. Num actus nationales, nempe Generatio, & Spiratio activa, dici debeant liberi? ib. 6. Num Perſonalitates ut præciſæ à natura, importent formaliter perfectionem? ib. 7. Datur inter naturam , & Perſonalitates diſtinctio virtualis ex parte objecti. 1.5.2.2. Principium productivum

 ctivum

ctivum. Quo conſiſtit formaliter in abſoluto connotante relativum. 1. 5. 3. 2. Cur ſola proceſſio Verbi ſit generatio? 1. 5. 4. 2. Verbum procedit ex cognitione omnium neceſſariorum, non verò contingentium. 1. 5. 5. 2. Spiritus Sanctus non diſtingueretur à Filio, ſi ab illo non procederet. 1. 5. 6. 2.

V

VEnialium remiſſio multifariam haberi poteſt. 8. 2. 7. 4. Probabiliter delentur per Contritionem tanquam per condignam ſatisfactionem, & per attritionem, aut alium actum ſupernaturalem, tanquam per proximam diſpoſitionem ad eorum remiſſionem. ibid. 5. Quomodo per Sacramentalia deleantur. ib 14. Quomodo deleantur poſt mortem? ibid. 15. V. Peccatum veniale.

Verbum adæquatè tum ſecundum naturam, tum ſecundum Perſonalitatem immediatè terminat Unionem hypoſtaticam. 6 4. 1. 6. Procedit ex cognitione omnium neceſſariorum, non verò contingentium. 1. 5. 5. 2. Quidnam aſſumpſerit in Humanitate? 6. 4. 7. 2. Num dimiſerit ſanguinem à corpore ſeparatum in triduo mortis. 6. 4. 4. 3. Verbo eſt intrinſeca terminativè unio hypoſtatica, quæ eſt ſubjectivè intrinſeca Humanitati. 6. 1. 1. 3.

Verbum mentis quid ſit. 2. 1. 4. 3.

Viſio Dei negativè ſolùm demonſtrari poteſt, quod non repugnet. 1. 2. 1. 1. Ea nulli creaturæ eſt debita; unde repugnat ſubſtantia ſupernaturalis 1. 2. 2. 1. Idque evincitur, tùm quia ſi eſſet poſſibilis, daretur de facto, tum quia modus operandi ſequitur modum eſſendi. ibid. 8. Poſſibilis eſt viſio Dei præciſiva formaliter, qua videatur unum Attributum ſine alio, & una Perſona, non viſâ alterâ oppoſitâ. 1. 2. 6. 6. Quidnam de facto Beati videant in Verbo? ibid. 22. V. lumen gloriæ, & Beatudo.

Viſio Dei præſtat amori beatifico, & intellectus voluntati. 2. 1. 4. 1. Stare divinitus poteſt Dei viſio ſine amore fruitivo, non tamen è converſo. 2. 1. 5. 1 Videns Deum nequit illum odiſſe. ib. 8. Eſt tamen capax præcepti, ne Deum diligat. ib. 10. Divinitus componi poteſt Dei viſio cum potentia ad peccandum in ſenſu diviſo, peccato ſcilicet impeditivo Viſionis. 2. 1. 6. 4. Necnon

cum

Digitized by Google

cum peccato viſionis deſtructivo pro inſtanti ſequenti.ib.8. Componi etiam poteſt cum peccato habituali; immo etiam cum actuali,ſi viſio ad illud conſequatur, in quo tamen caſu videns Deum ſibi infenſum non eſſet beatus,ſed miſerrimus.ib.14 Dei viſio ſolùm naturaliter eſt indeſtruibilis. 2. 1. 9 2.

Viſio Dei eſſentialiter indeſtruibilis ſimpliciter repugnat, quamvìs indeſtruibilitas oriatur ex connexione intentionali cum Divino decreto de nulla viſione deſtruenda. 2. 1. o. 3.

Virtutes per accidens infuſæ quænam ſint,& an dentur? 5. 1. 1. 1.

Virtutes morales per ſe infuſæ tanquam gratiæ proprietates,infunduntur in anima per baptiſmum 5. 1. 1. 2. Diſtinguuntur realiter à virtutibus Theologalibus,& à gratia. ibid.5. Per quid diſcriminentur virtutes ſupernaturales à naturalibus, & Morales à Theologalibus?5. 1.2.3. An differant virtutes ſupernaturales à naturalibus ratione objecti formalis?ib.7. Virtutes infuſæ, eorumque actus quomodo vitiis opponantur? 5. 1.3.1. An poſſit per accidens virtus influere in actum malum? 5.1.4.1. An etiam poſſit lædere ſeipſam? ib. 8. Virtus etiam inferior imperare poteſt actum alterius virtutis, etiam ſuperioris. 5.1.5.4.

Virtus moralis puræ fugæ non eſt poſſibilis, quamvis dentur actus puræ fugæ, cujuſmodi eſt actus primarius Virtutis Pœnitentiæ. 8. 3. 3.5.

Virtus purè reflexa eſt impoſſibilis,atque adeò de Pœnitentia non eſt hujuſmodi. 8. 3. 5.3.

Virtutes Cardinales, Beatitudines, & fructus Spiritus Sancti in quo conſiſtant. 5. 1. 6. 1.

Unio hypoſtatica immediatè terminatur ad naturam ſimul, & Perſonalitatem Verbi. 6.4. 1. 6. Ea Verbo eſt intrinſeca ſolùm terminativè, non ſubjectivè; & idcirco non eſt immutativa Verbi. 6. 1. 1.3. In quo differat Unio ab Incarnatione,& Aſſumptione. 6. 4. 3.1. Maxima eſt in ratione Unionis, & in ratione doni. ibid. Unio præſentis ordinis ſanctificat Humanitatem ut quo ſimul,& ut quod. Poſſibilis tamen eſt Unio, quæ ſolùm ſanctificet ut quo. ibid. 4. In hanc Unionem phyſicè Deipara influxit, & quomodo. 6 4.4. 3.

Vo-

Voluntarium quid ſit,& in quo differat à volito ? Num præſtet voluntarium liberum voluntario neceſſario. ibid. 3. Num dari poſſit voluntarium ſine omni actu voluntatis ib. 8. V. Metus, Concupiſcentia, Ignorantia.

Voluntas exercet libertatem pro inſtanti, quo operatur, non pro ſequenti. 2. 6. 7. 2. Poteſt præeligere minus bonum in conflictu majoris, etiamſi efficacius propoſiti. 2. 6. 8. 6. Nequit amare malum ſub ratione mali. 2. 6. 9. 1. Poteſt tamen per ſe ferri in malum per actum puræ fugæ 2. 6. 10. 2 & 8. 3. 3. 5. Ad amandum bonum facem præferre debet judicium de tali bonitate, quin ſufficiat ſola boni apprehenſio 2. 6. 11. 2. Poteſt voluntas ex motivo univerſali deteſtari unum peccatum, quin alia deteſtetur virtualiter. 5. 1. 3. 5. & 4. 4. 3. 6.

Voluntatis actus non poſſunt eſſe violenti, aut coacti. 2. 4. 1. 4. Poteſt tamen voluntas coactionem pati in actibus à ſe imperatis. ib. 7.

Voluntatis Divinæ infruſtrabilitas optimè conciliatur cum libertate voluntatis creatæ, vi ſcientiæ mediæ 3. 2. 1. 4.

Voluntas humana Chriſti D. nunquam fuit Divinæ voluntati contraria; & qua ratione. 6. 2. 3. 7.

Uſusfructus perpetuus an poſſit à dominio ſeparari? 5. 2. 3. 2.

Uſusfructuarius, & Uſuarius an ſint domini partiales? 5. 2. 1. 8.

Uſus facti licitus in rebus unico uſu conſumptibilibus ſeparari poteſt à dominio. 5. 2. 2. 2.

Uſuræ injuſtitiam continent, & jure etiam naturæ prohibentur. 5. 4. 3. 2.

Eſta autem hic totius Operis

(Sed ob ubi Æternitatis !)

F I N I S.

L. D. & B. V. ſinè labe concepta.

BIBLIOTECA VITTORIO EMANUELE IN ROMA

4882

369 –

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google